

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0015

<http://hdl.handle.net/2333.1/j0zpc8cd>

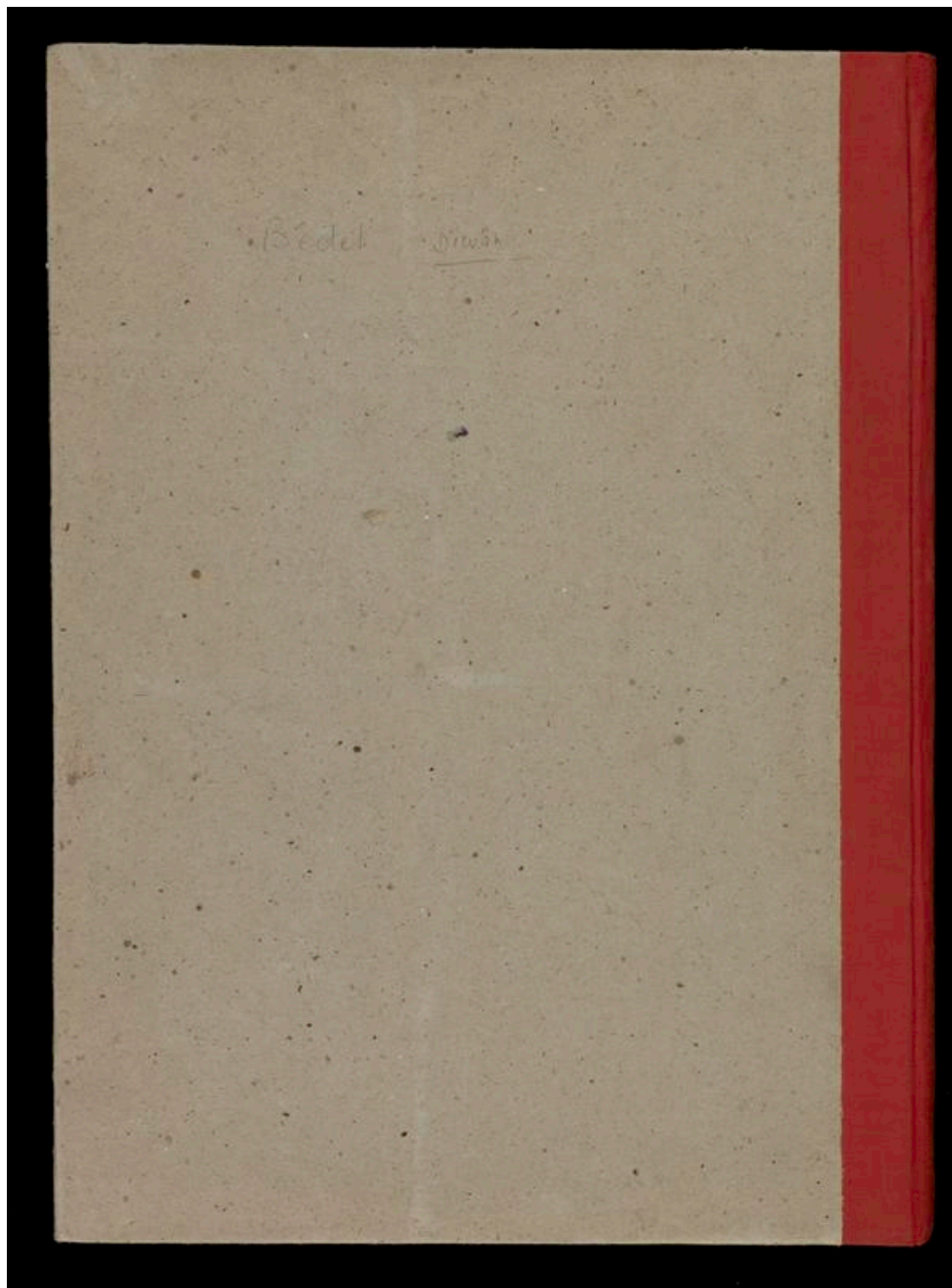

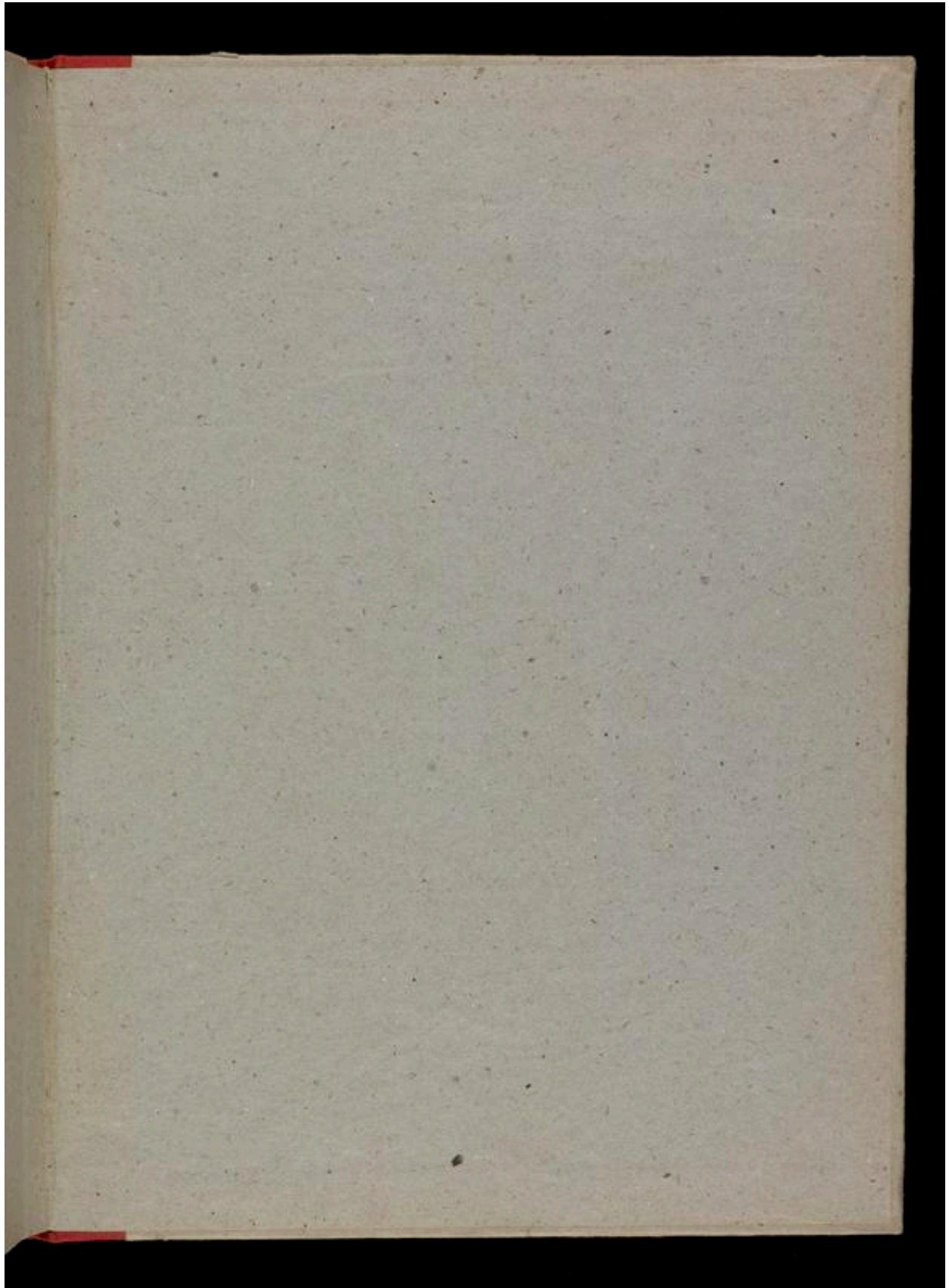
This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

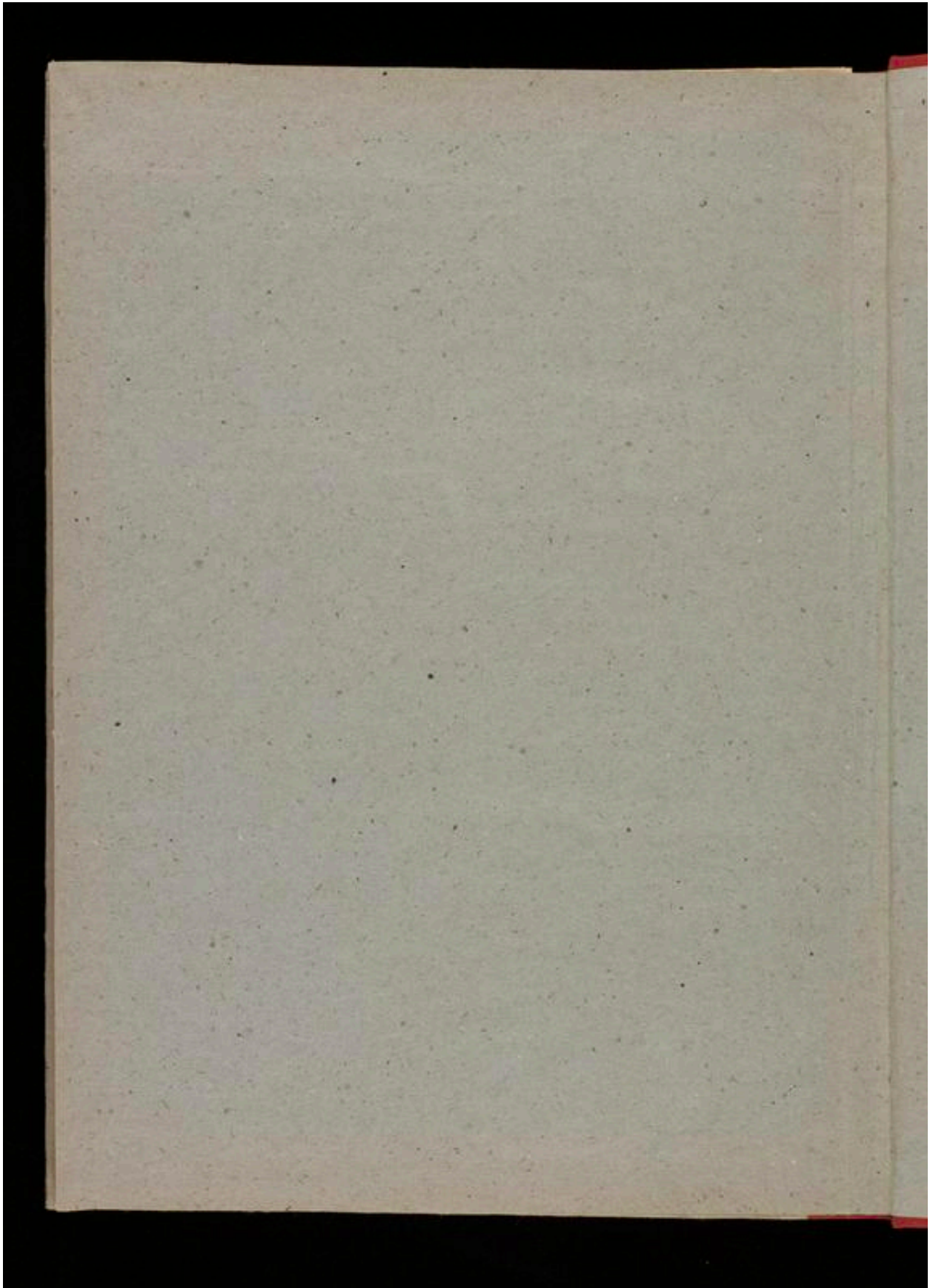
All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

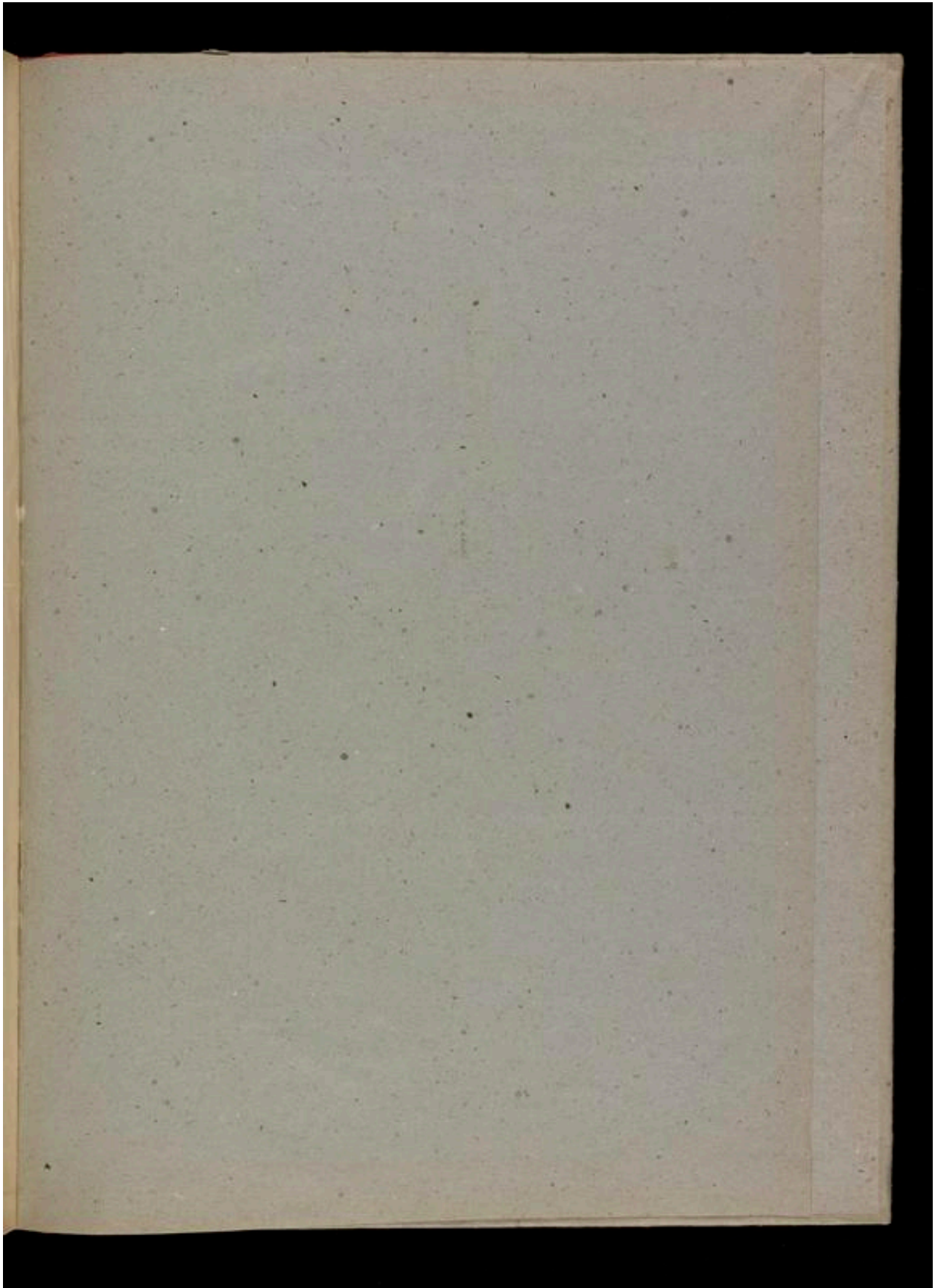

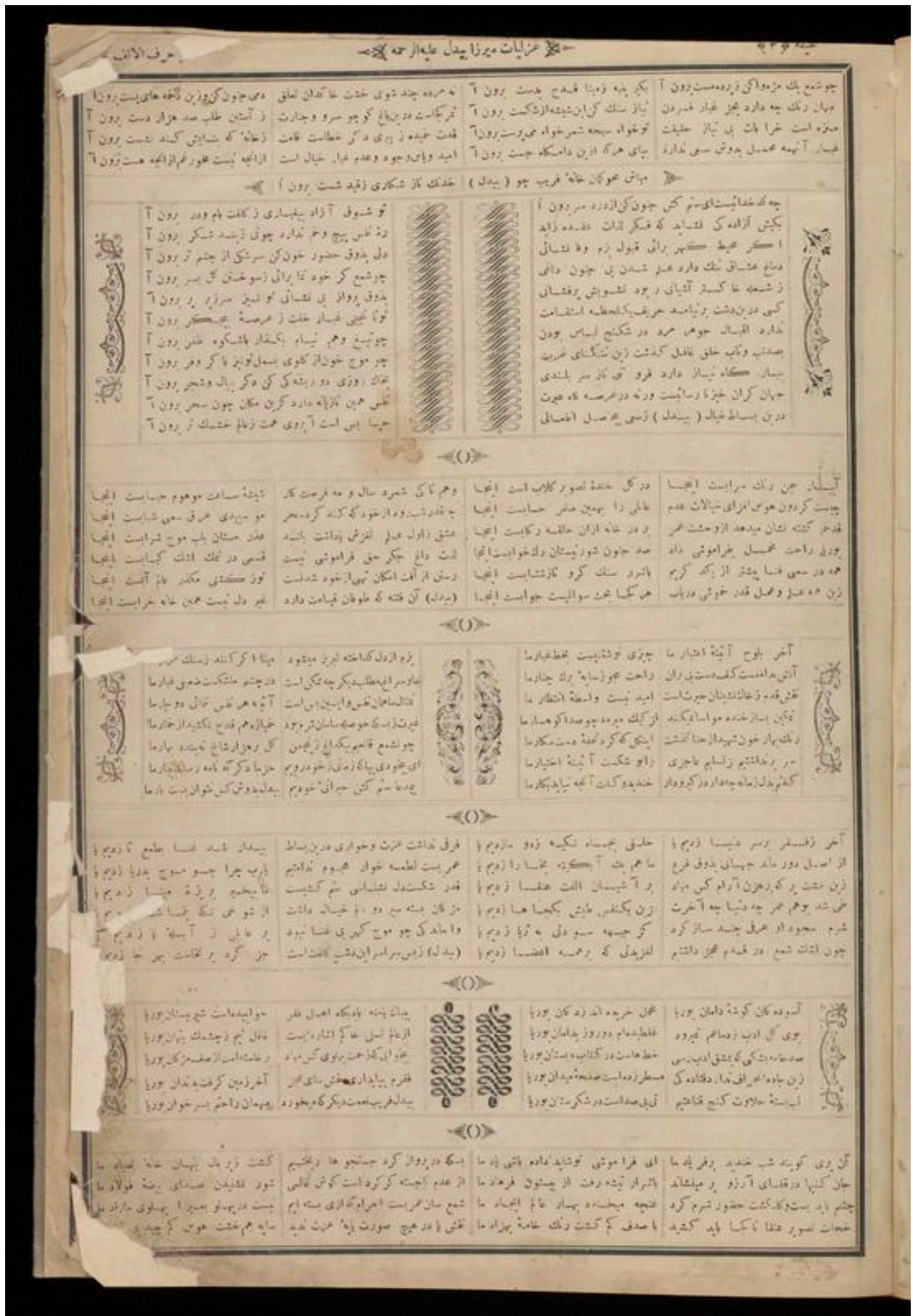

از حالت لاف طبع سقیم ما دل مریم و حقیقت نایب مدیانت در عالم نوازش مطلق کجاست درد چون سایه بر خال دل و آینه دایم آتش هاله بر سر پیدل باز کرد	رسایه خوردم بوی شعلی قدیم ما بطور دین بر بوی قدس کلیم ما عشقه دایم بر هم خورد اگر سیم ما از زوای مانگندگی کلیم ما زخم دل به تیغ انفال دویم ما	آفاق داد آتش و آب چون فکند بکشتن آفرید لب خود ستای عشق جز پیش خویش راه نکشاید کجاست میدان حیرت صف آینه رفته ایم شعر هر که از نظر افشار خلق ظلال گذشت کوه اشک قیم ما

(پیدل) زینکه معنی باغ فرسایم

از سینه ما که میساید سراف زاده را ما سیه بختان حساب گریه نویسیم بخت سحران طریق عشق که پیوده اند در آب عشق سیدی کز باشد کوه میاش گشته آن چشم محمود که مد مرده اش مگر زاهد ابدا ترانه خط درسی نیست سخت دل اما چراغ مدیا روشن شد	گرد پیش آهنگ کردان کاروان و نیاله را خانه بر آیت یکسر مردم بنگاله را دور میدارند ازین ره خانه جوی غلله را از نفس و روی آتش می نیم بنگاله را کاسر گوی انفال میکند دنیاله را سامری تطبیع باطل میکند کوساله را در جگر پرب چه آتش بود باغ لاله را	دماغ حیرت سرمه کرداند بدلهای را عقل رنگ آمیزی کرده حریف درد عشق از ده خاندن توان بهره عزت گرفت رقی جولان که مارا در دل آتش نشاند شوخ حساش رون است از خط اسیر خط روح را از زیند جهان کشتن مشکلی است از دل خون بسته (پیدل) نشسته راحت نخواهد

(پیدل) بوسع خلق محالست زیستن

ازین محفل چه امکانست بیرون رفتن مینا سلامت چار دارد ز قیاس عالم آیم از کس نیستای مطرب نواز آهسته دردی مددوار هیچکس در دوزم بری نیخواهم فانی آهسته چنان عوس داری بهم بشکن امید بر خوشی در محفل امکان نباشد	آخ یمن رسیده ز جهان دمای ما دورم بر مرده که ننگ شد صدای ما آب تو آب ما و هوایت هوای ما نیز که این دو رشته نود و قینای ما مطلب غرقه دوخت سوال کردای ما	موج گیر خصلت جولان کشا برد دلان ناز از چه انفال شکسته اند پهلوی می توون دریا است سبیل موج برجسته نیست به میزبان خاموشی مستور همان رون محیط است در محیط

(پیدل) اگر نشود آشنای ما

نفس سربایه محرابست از هستی مشو باطل شامی آفتاب عیش عطوران که در اهرت جواب داده با سحر نفس دزدیده میگوید تجرب در صدای امتیاز داده می افزود اگر جوش بقای بود قشام لاشه دارد اگر (پیدل) زاعل مشرق لبایر سامان کن	که با لغزو باغ دارد امشب دا من مینا حباب من ندارد سرمه در لکشتن مینا دل سنگین ما خون کی بطرف دامن مینا که پس باشد مراد کف عسای کردن مینا مبارا فتنه زایشنا شکسته آینه مینا مگر از خود نمی گفتن شود برگردن مینا	که ناصیه است توان در دم از کرون مینا سید فزیده شد چون صبح چش درون مینا که از چشم نوباد ترکستان کاشن مینا ری کوی عرق کرد است در دامن مینا که از قاتل مدان آهنگ بشکن بشکن مینا دک کرون ندارد نسبی با کرون مینا

(پیدل) این عرصه نماند کده الهت نیست

استخر بکشتن زان کرد قد بلند تو حلقه فرما از چشم هست تو کر سباید قبول کیفیت نکاهی خواه طالع چون مزاج خلق زیست و بلند هستی ز صحنه راز این دستان زلحمه رنگ این کشتن بچ صورت زود گردون آسیب مایست مرز بندی که شام مارا سحر نویی نه صبح مارا کی سفیدی دردی از قیاده بی کامل گذشتی آخر صید تفصیل باو این جنوه ات ز دلها رسید صبر کجاست طفت دور پسایه نکافت استخر زنده لاف می فروشی بوی درخشان مشکبارت بخوش بچیدام پیوستی	دوق گدا دل چلد ز دور داشت نایب قیامت هستی کید ایم قادیست مائه آفرای زرم عشق آبر عکس نویی فرودست دوس پیدل زور و عشق ای خون کربندی	نایب قیامت هستی کید ایم قادیست مائه آفرای زرم عشق آبر عکس نویی فرودست دوس پیدل زور و عشق ای خون کربندی

(پیدل) این عرصه نماند کده الهت نیست

ماهر از تاب و تب عشق خود میسایم بکشتن است فضای جن از ناله من عک کردیم و از طعن خسان وارستم خل از است رخسار تو رنگین تر شد کافور میکی از کسوت رنگ آرا دیم	جوش حیرت مزه سالاد نک آهو را تیغ بی جوش ما کرد سفید آهو را تو ام جویه خود ساخته ام را تو را چنگ اگر شاه بفرایب زنده کیسوارا بخت عیش شادوت ز ساند دورا	بر در آتش اگر هست دین من دورا را زمین رنگ از سایه نیمه پهلوارا آخر آینه ام از خود دهن دورا قرب خورشید بپشت کرد دورا رنگ گل چند بر کعبه السعد دورا

(پیدل) این عرصه نماند کده الهت نیست

زبیر سرود موج خلعت شود تالان جو می زمینا طبع زمینی بروی آینه نقش جوهر جو موج صفا شوم فلاطون ملک دانش اگر شام سر از آفتاب نکشت نقش دگر نمایان مگر تباری بیست عشق زبیر مردن مکتب فسیمی غبار مارا بد بیلا چو حاصل دست ناامیدی تبار دنیا فرق علب اگر نهدی طبع من دل شیدایی داشت ناله ما کجاست آینه ما کجاست غبار حیرت درن نشاند نفس رنگ کشته عید دوزخ می در کسوی مینا زهر رنگ بکشتی خدام شو عیار رنگ رفته پروا	استخر بکشتن زان کرد قد بلند تو حلقه فرما از چشم هست تو کر سباید قبول کیفیت نکاهی خواه طالع چون مزاج خلق زیست و بلند هستی ز صحنه راز این دستان زلحمه رنگ این کشتن بچ صورت زود گردون آسیب مایست مرز بندی که شام مارا سحر نویی نه صبح مارا کی سفیدی دردی از قیاده بی کامل گذشتی آخر صید تفصیل باو این جنوه ات ز دلها رسید صبر کجاست طفت دور پسایه نکافت استخر زنده لاف می فروشی بوی درخشان مشکبارت بخوش بچیدام پیوستی	زبیر سرود موج خلعت شود تالان جو می زمینا طبع زمینی بروی آینه نقش جوهر جو موج صفا شوم فلاطون ملک دانش اگر شام سر از آفتاب نکشت نقش دگر نمایان مگر تباری بیست عشق زبیر مردن مکتب فسیمی غبار مارا بد بیلا چو حاصل دست ناامیدی تبار دنیا فرق علب اگر نهدی طبع من دل شیدایی داشت ناله ما کجاست آینه ما کجاست غبار حیرت درن نشاند نفس رنگ کشته عید دوزخ می در کسوی مینا زهر رنگ بکشتی خدام شو عیار رنگ رفته پروا

غزلیات میزاید علیاحمد		حرف لاف	
چو بنگا ناز سر برادر نیلای هم پای که ندارد ز غنچه او دید (بیدل) پندار خط نظر فری	تو خرابی و صد تلافی من و نکاح و صد فنا بمعجز حسن کشت آخر رک زمره زلف پیدا	(O)	
اگر حیرت باین رنگت دست و پایش قاتل را میر از شوی بشو و غای نجم حرم نام ز کفایت کردنت شد غنچه کز آتش شور و ک هدایت همی حاصل از معنی قیاس شد کف غوی که دارم با یکدیگر شک میکرد	این طوفان ندانم غرضش که میگردم خیال جدی فداوه کاین دشت سودایت لب اهل زبان توان مهر خامنی سخن در آن محفل که حاجت میشود مقرر این پناهی بساط پیشی کرم است کو شمع و چه پروانه خوش آن درو که عاری خود میدنم و نرود	(O)	
اگر مردی در سلیم زن راه طلب مکشا خریداران هم ستاده معنای نازک را به شک افعالت رغبت دنیا نمی ارزد بنای بر کنی چون شک سرنگا خلل دارد حضور زور از دقت نکاهی شک میدارد	هر دو محتاجی که کند فریاد لب مکشا زبان خواهی کشید اجناس بازار حلب مکشا زخم عزت و خواری بجهولی قناعت کن دم گفتن کلمات میکند تا آدم و حوا سهمی برورد آغوش کل از غار و درین سک روحی نیاید است او هم جبه (بیدل)	(O)	
آهی داره تمکین دم وحشی ننگهان را چه امکان است خاندان که شان کرده کوهی چون خوشی نیست و ممد و دوله تواند از نیلای صد زمین و آسمان برهم درین کشتن که کسرت رنگ تکلیف هوس دارد	بدر آرزوی ما شکستی کج کلاهان را فرب سرمه شویان این مزکن سیاهان را سواد لکشی سرمه بینان صفاغان را کف نقوس اگر باشد دامت دستکاهان را مزه برداشتی که حویست اسلما ننگهان را مراج نظر ما با کرمو سرده الفت نیکرد	(O)	
ای آب رخ از خاک دوت دیده تر را شد جوش خطت رده اسرار جسم تا کی مزه ام از تم اشکی که ندارد ولا نبود از حار خویش پروانه زینهار به جیت دل غم میاشد از کینه پردهای مکافات پستدیش	تا کشت خیال تو دلیل ده شوقم دسوی جهان کرد مرا شوی حجت بر طبع سیمغان ز جوارح المی نیست آینه آرایش جوهر چه نماید ای بی خبر از قیاس اثر های دامت (بیدل) چه بلای که ز طوفان غروشت	(O)	
ای آرزوی مهر تو سیلاب کینه ها آتش رگت شعله اندیشه ات جگر در کار کام حکم تو بر کدال سنگ تا با زعفر عبت نشان دهیم	بهرم زن بگورت سنگ آینه ها آینه دار دایع هوای تو سینه ها آتش روت دهن نفس آینه ها چون صبح جلد دل جلد بر زید ها (بیدل) بخاکساری خود باز میکنند	(O)	
ای آینه حسن نمای تو جانها از حضرت کفر از قاشقو است آینه که بود جلوه که حسن کالت از قوت کاید تو حرکت لبی در دود و غریبالت توان یافت	ای زمره جد تو کون سقن را بیتاب و حاله اما چه توان کرد در صحن عالم بود کوی اجابت در جاسوی دهر کدر کرد خیالت در دبدبدیل نیو دیک در خون	(O)	
ای زلفت جوهر آینه دل ماها سایر بر کشتی را نیست رخ احتساب کز زبان دیکم باشد و از دل بی بوده نیست بسن چشم شبنم خیال دیگر است زلف او را اختیاری نیست در سلطیر دل فرش عمل همسایه بر دای فقر نیست	چون مزه دل دمت چشم صیانت خواها بی خالی باشد ز کردون گردش کرداها ساز مایه از ارام این معراب ها از چراغ کشته سامان کردهام عتابها خود بخود این رفته میگردد کره از تابها چون صف منکان کشاید هو کرد خوابها	(O)	
ای چهار جلوه اس کن کر خجالت بارها کله بسیار است اما پند ما شکوه ایم اهل مشرب از زبان طعن مردم فارغ است لازم افتاده است واعظ را با طهار کال	در عرق شسته جوان رنگ از جبارها بسن متعارفا مهر پست بر طوطاها دامن همرا چه غم دارد ز زخم غارها کرنا واری غروبش مایه کشتارها	(O)	
مکس در آینه همچون سایه در دیوارها کله فرهاد پروان است ازین کسارها مردک آذوقه ان آینه از زنگارها زبان هم میباید اینجا در دوزخ دستارها	میشود هو از فروغ آفتاب جلوه اف شوق دلوانه پست و بلند دهر نیست یده ملاز نیاز دهر عبرت سرمه شد زاهدان کوسه را ساز برزق نقص است	(O)	

خلق امداد منا را قی نایز خد من
هر کجا رفتم دانی بود ما کاره شده
ای ز منی نال آید شو باین مقدار ها
سوخت آخر جوش ما از گرمی بازارها
ما زمین کیران ز جویان هوسها غرقیم
در کشتا نیک (بیدل) نور تسلیم کرد

(O)

ای بازستان اقبال ای جن سبا سبا
بهرم سوخته امواج گرد راه دوست
عرض تمیص از غنایهای آداب و قس
فرست هستی ندارد دستگاه انتظار
وصل مشتاقان ز آباب دگر مستقی است
فصل سرد دل گذشت اکنون چشم ما بیا
هر دو عالم در رکابت میدود تنها بیا
چون نیک در دیده با چون روح در اعصاب
مقت امروزم پس ای وحیده فردا بیا
احتیاج اینست گای سامان اعتدال بیا
در جگر آید خوردن فصح چیا بیا
ای کلبه دل در انبیا ما بکشا بیا
پایم از خود بر آنگاه که هستی پایم
ما همه پیش توام ای حبه ما بکشا بیا
غفلت است ایها که (بیدل) کویدت آه پایم

(O)

ای جگرها دافدار شوق پیگان شما
شده در جان که خالده رت دیدار نیست
پارب این حالت با جوش اطفاقی حسن
بیکر من از سداش پاش شد آب و هنوز
بگر مو غل از بولش و شوقی نیست حسن
کوشش مایه خواب آورده دامن ماست
جا کبکی دل نیام شیخ مرگان شما
غله در چشمیک نتوان بود حیران شما
میناید دانه سب زخندان شما
موج میناید زبان شکر احسان شما
صد آنکه خوابیده در بحرک مرگان شما
جز شما سر بر نیارد از کوبیدن شما
از شکست کارما آشفته حالان لطفه است
از هجوم افش بر مرگان کبکها چیده ایم
تا قیامت جوهر و آینه می جوشد بهم
کی بود پارب که در بزم نیمه شبی ناز
با شکست زلف نتوان اینده پرداختن
(بیدل) آشفته ما بوی جیت تیرد

(O)

ای چشم تو همی چون وحشی دم را
با این قد و عارض پشمن گر بفرای
عمر است که در عالم سودای محبت
از آن آه از پخته ام پاک مدداری
تا چند زنی پاک عوس در طلب عیش
خویش زلف طاعت کده سایه پرست
اردی تو معراج دگر پایه خم را
کن تاج بخت افکنده و سرو عدل را
از ناله من ترحم بلند است الم را
تیم عوس خون همه جاز بخت دم را
هددار که از کف نهی دامن هم را
تا کی زعدوت آینه سازید قدم را
گسوی تو دامنیت که تحریر خبیثان
امرار دهانت بشامل نتوان یافت
چندان زویدم زلفی که پس از مرگ
بنای من و الفت سودای شکست
پاک معی فردم که در و هم نکند
(بیدل) بولطف سبیل بود گوهری آب

(O)

ای خیال قامت آه صیقل را عصا
همچو آینه هزارت چشم حیران دورو
ابروی مشکینت از بار افغان کشته خم
بنده زلال اسیرت نامه پرواز ناز
لعل خاموشی که از موج نسیم دم زد
هر کجا ذوق تماشایت بر اندازد نقاب
آخر از خود رفتم راهی بهم بار برد
بر رخ نظاره هارا لغزش از جوش صفا
همچو کاک بکجهان جمع پریشان در قفا
مانده زلف سر کشت زانیده دلیا و دنا
خفته در خون شیدت جوش کافران غا
غچه سازد در جن پیراهن از خجالت قبا
کیست کرد بکمره پرهم زدن صبر آزما
سوخت چندانکه باخوبیو کشم آشنا
لثه صد خم شراب از چشم مست عزه
شیخ مرگت آب ناز دامن میکند
دک غلت سرده در چشم تماشا میکند
از صدای عارضت جان میچکد کاه عرق
از نکات لثه ها بالید هرز گل زدن
کر جالت نام سازد رخت نظاره را
عمرها شد در هوایت بال بگری میزند

(O)

ای دماغ کال تو عیال و نیاها
بر دیده کشد خال و لثه هر دم بیدار
در یاد تو عوق زده بر ساق و دل زخمت
طوقان عیار عدم آب عا کو
تا چه جو شراب کشود و بولایت
معنی نفس هو و عبارت زبانیها
آینه ما نیز غبار است از نیاها
در دهن سوخته سر جوش فانیها
در پایان عوشت از جوش کرانیها
و مست زنگان کیده فرصت زمانها
خلق بوی طلب کوه و صامت
آدم زنده از خرمی کاشن صامت
آنها که - جو دو دهنه بال جیدن
بیداست پیران ثابت چشمتان
(بیدل) نفس سوخته ناما چه فروشد
بکشته جو کار نفس موج غناها
حسن از خط و خیز و آوده زبانیها
چون پیران جیت پرواز کانیها
دامن زلفی خامه شکست بیانیها
حیرت همه جانمده نواست و کانیها

(O)

ای رسته ز کازارت آن ترکس جادو ها
نیرنگ طب مارا این در بدری آموخت
صید دو جهان از عدل در بخت اقبالست
خست ز کرم گشای طراست بدویشان
هر کس ز نظرها جوت از خاک چون نشست
میداد قبل تقدیر با صرع ابرو ها
قری بر سرو است آواره کو کو ها
پرواز بی خواهد شاهین ترازو ها
رسیده دم تیغ اسباب خشی این جوا
وامانده این صراحت کرد دم آغوا
چون موهی طلب کوه و صامت
آدم زنده از خرمی کاشن صامت
آنها که - جو دو دهنه بال جیدن
بیداست پیران ثابت چشمتان
(بیدل) نفس سوخته ناما چه فروشد

(O)

ای چشم می رسالت مست حیرت جامها
دامت نایب ومن یناب مرض اندراب
تا شود روزین سواد کلبه نازک من
بسکه بنیادم ز آشوب چون جوهو است
بیج و آب شعله دل نامه عیده است
حلقه زلف گرم گسرت بگوش دامها
خواهد از خاک قیاز انکشت این ابرامها
میگذارد چشم روزن عینک از کاجامها
میتوان از آستانم رخت رنگ باهما
میلرستم نفس سوی عدم بینامها
بی جالتی اسک (بیدل) بزم مارا تو نیست
دستم که اند زهر غاب از ترکست
آدم از بیم افسردن همان در سنگ ماند
صیدم روی چون در مرعزارده نیست
از پای غایت هم آغوشد این میناش
این شبستان جز غبار دیده بیدار نیست
چون موج کبر باله از خوردن پلوا
دستم که اند زهر غاب از ترکست
آدم از بیم افسردن همان در سنگ ماند
صیدم روی چون در مرعزارده نیست
از پای غایت هم آغوشد این میناش
این شبستان جز غبار دیده بیدار نیست
چون موج کبر باله از خوردن پلوا

(O)

کینشور بسته روزه لدخ از بارامها
رهون آقا من شده گفت اجمامها
میرد از چشم چون موج دریا دامها
آب گهر طمعه خاکست از آردامها
جمع شد دود چراغ و بخت رنگ شامها
کاشته از موج می آورد چشم جامها

ای زشتوهای حلت هو بیج و نابا
صاحب نسیم را هرکس توانم میکند
دکشن روشن سیمران لعل شمع است وین
گردن غلت جوش زده چندانکه اگر موم چشم
میده زخم دل از بداد شمعیت نشان
آختر ریاس عیدم که امیدم فساد

حیرت آید آینه چون موج در گردابها
کر کبی یک سجده پیدا میشود عیرابها
موج میگردد نمودار از شکست آبها
همچو غلغل بود در بیداری ماضوایها
میتوان فهمید مضمون کتاب از بابها
بای ناسر یک کوه شد رشته ام از تابها

خواجه این لفظ موقوفست بر احبابها
موج چون ماهی نیفتد در خم قلا جدا
سوده کی گردد گیسو از گردش گردابها
لعله که شد در غبار وحشت مضربها
قدم من یک مشت خاک و آینه سیلابها
چینی موج است کرد رقت سیلابها

O

ای فاضل از رخ هوس آینه پردازی چرا
تا کی دماغ خون کند تعمیر پینه جلد
گردی بجا نشسته دل در چرخ عالم بسته
اگر جوهر شرم و لب روان مستوری دهد
هر کردار و هیچکس روی فهم خوبش
حکوه فرمان فضا مشک کند سر بر هوا

چون شمع بار سوختن از سر نیاندازی چرا
عقل گشت ای عطر باغش و گل بازی چرا
از روزه بیرون جسته و ایداده سازی چرا
آینه کرد از صفای رسوای نمازی چرا
دازی و کره ایقدر با هم دازی چرا
از شمع کر نعل نه کردن باغی بازی چرا

زین یکدم زحمت کن ای کلاه و آبنازی چرا
باین شیار رفعتان کج کرده بودازی چرا
شیخ طغر در پهنه دمی نمی بازی چرا
کریسی آتش رست آخر بار بازی چرا
ای کاروانی یحرس در بند گوازی چرا
ای بدوش آینه بر خار دیش بازی چرا

O

ای فدای جلوده مثانه لب مچاله ها
گرداب ایجاد کرد آخر صحرای چون
عاقبت در زلف خوابان سای آرایش فاند
جوهر کین خدای می چند بسپای جلد
خالی کر می داشت شرم چشم و غلغل نبوده

کرد در گردیده چشمت خط پناه ها
بر هوا چیدین موی سر دیوانه ها
نخه کردید از هجوم دل فکان شاه ها
تست بر هم خوردن شمعیت در خانه ها
عرضه شطرنج شد از بیدری این خانه ها

خواب چشم شمع و بالین بر روانه ها
شد برشان گلچین کافک شد از و راه ها
تا سحر این کعبه پاد شیده الهیه ها
نقش افاد خوشه چون در پشته بادیه ها
آشنای کین نکردند این حیا بیگانه ها

O

ای قیامت صبح خیز اصل خندان شما
عشرت از رنگت هر جا کن ساطع آواشود
ای طراوت کله عشرت تو بهار باغ ناز
ما سیه بخان بنوعیدی میا کرده ایم
نارسانا الهیه ام ای برق کز ان همی

شور صد همرا چون گرد نمکندان شما
مفت جام ما که میگردد بدوران شما
باد چشم ما سلسل جوش در چرخان شما
یک پیراهن داغ دل دوران شبتان شما
گلزار ما زنده دمی بهمان شما

در نمائشی دم و حتی غزالان شما
چون شود کرم شکام لعل خندان شما
شیشه دل خاک شد در سلفاق اسبان شما
بردم شمشیر زده خوارم ز مژگان شما
معنی ما کیست آفریننده زبونان شما

O

ای کز دل نفس لاش شو بدیده بیا
تست در بهار جهان فرصت شگفتی گیت
از مروض عالم جان این نداشت باز نشان
تا کوفه ام ز نظر شام من دران بسحر
سلف کعبه قلعه نیست سیرکده هوا
شیخ غوث ابرمه سو بر مبرور کرده غلو

از مبرور ز نظر یکقدم دودیده بیا
هم زمر غزل عدم چون سحر دودیده بیا
کای نوای عمل انس از هم دودیده بیا
شمع انظار توام صبح کادیده بیا
سر سبک که نغزده اندک خنده بیا
دقیق اگر طلسم با مر بریده بیا

جام طرف هوش نه چون میرد بیا
فرد مبرور ز نظر کو همه قصیده بیا
یکدم دوزخ از تست مهلت است و دودیده بیا
همنان خط نفس علی آرمیده بیا
پقدم بخان شکن بانسان کشیده بیا
جلی این دکان هوس داندست جوده بیا

O

ای کرد بگو روی سراغ تو نشانه ها
اشکیت ز چشم تر شیدای تو حیون
مراسم که نه چرخ بزم کی تصور
راوج غنایت ترسد هیچ گسندی
همیشه درن دشت شدانکشت شادیت
جز نه بیا زار تو دیگر به فرو شمع

وا مانده اندیشه را تو کاکاها
طبی دلت خسته سودای تو کاکاها
وا کرده بختیازه روی تو دهرانه ها
رسودع رسن کاب خیالانه فضاه ها
کا از ک خود رویتو داند نشان ها
ایست مشاع جگر خسته داکاها

خشم نفس عیش کشای تو زبانه ها
دریا زمین فاضل و ساحل ز کاکاها
آینه خویشنه عیان ها و نهانه ها
پناه کین جوش بهار است خزانها
همچون دل یتاب ملان رنگ روانها
خاموش که آواره و هم اند سیانها

O

ای موج زن بهار خیانت زبینه ها
سودالی تو با همسر کج خسروان
در طرفة نیال شکند این در کشت
در قلم خیرانی توشوای کنار جوت

جوش روی اشته رزون آینه ها
جود ز جوش آله بقرینه ها
نارده بشوخی و طافوس پینه ها
خلق در کب آینه دارد سینه ها
چون (بیدل) آنکه مهر رخت و لبتان دوست

تفت زین ده دهن زخم سینه ها
بر کخن شکسته کعبه غلغله ها
بر روی رنگ کن شکسته آینه ها
ورانه را غبار رسد از دفته ها

O

این انجمن عشق است طوفان کرسامانها
این دیده فریبا از غیر چه امکان است
وحشت زحیبت عشق آواز رهان نیست
بی هوش دنیا نداشت طبع ما

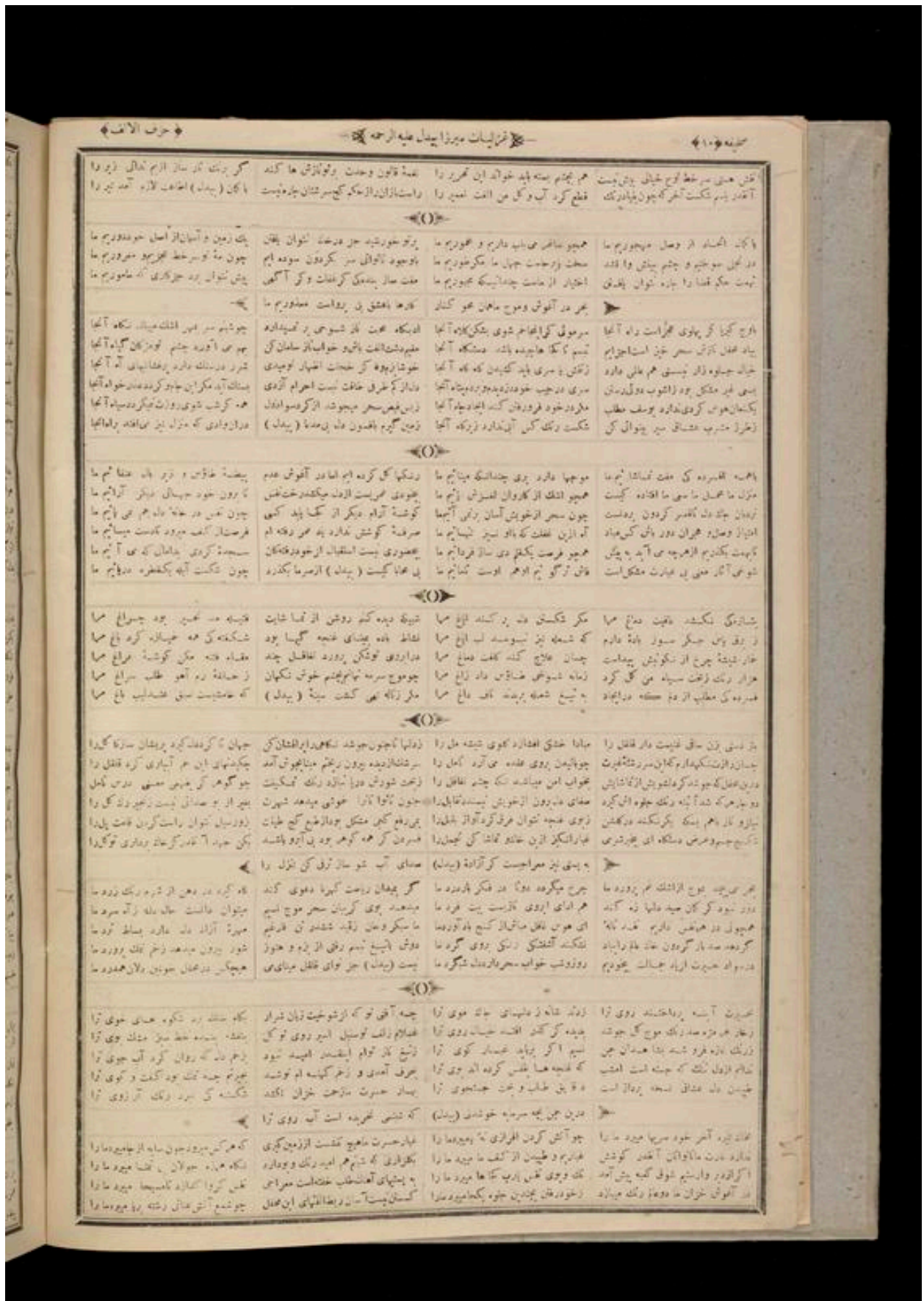
بنا لی و چندین حیات بوسف و کنگانها
روی تو چون کار است درونک کنگانها
اوج زنجیر از چیدن دامانها
آخرو ازین لاش کندی بدنانها

برنگ من افکندند خوابان کل جانها
خطیست درین مکتوب عیش و شوی جوانها
درفت در شک آخر از خشی مژگانها
جمیت کوه رخت آب رخ طوفانها

تا محرمی خویش سدره آزادیت	چشمی بکشا بشکن قفسل در زندان هـا	مغرب نفسی سروراد برقم بچکر افشاد	نی ابله قیامت زد آتش به پستان هـا
(بیدل) همه جوت چون شمع ببالدش	سر نکهه برون افکند از بند کربانها		
ایندر نفسی که کز کرد ازبان و فاشما	صرف رنگی داشت بیرون صدف قاشما	جمع دار از امتحان جیب هر پای دلت	دست ما خالی تر است از گیسو تلاش ما
زین طعانی که دارد دستکاه اعتبار	برخوا بکسر نفسی کز در فراق ما	کرد عورت در مزار پای منبشته کفن	چشم پوشیدن مکر از ما برده شیش ما
عصو دیداریم اما از ادب نافصل تمام	شرم نور است آنچه دارد دیده خفاش ما	زنده که موشوع انداخته است صلیح اهل کتکست	باغش باقیست تا قطع نفس برخاش ما
از حسین تا نقش با سیم آیین عرق	این چراغان کرد آخر غفلت هیش ما	(بیدل) این دیک خیال از خادو شیا را است	ششجهت آتش زنی ناگفته کرده آتش ما
(O)			
ای همه آیت قدرت طاهر از شان شیا	کارهای مشکلی آفاق آسان شیا	هر سر را کرد عورت کز انفراد بخرج	مو کتان آرد فضا در راه جولان شیا
سینه حاضره که دردم میبارد تشنگی	جای دل خالی نماید پر بیکان شیا	ساقی قدر مشفا قست کر خون هدیه	پر کند پنهان اعدا دوران شیا
غیر حق برشاید جز کست از کردار شیا	هر که بر آید مر از تسلیم فرمان شیا	شوق وصل است بعد مرگ از دل و بدن که میبرد	کرد میگردم و میگردم دامن شیا
چون سحر واکرده بر آفاق پاه افتاد	شود عالم بگری از قفس تسایل شیا	هر گلی کر بویبار کام دل آید برض	باغش خرم آردید دوران شیا
خاطر از هر کوه مطلب جمع باید داشت	نیست غافل قفسل حق از غفلت سامان شیا	چون نباشد قفسل زندان مایل امداد غیب	(بیدل) است آخر دعا کوی و نتاغون شیا
(O)			
باید نیک است دیگر نیک هوس آینه را	نیست اظهار خلاف هیچکس آینه را	سرمد پیش جهان در چشم ما که یک کرد	شوشی جوهر بود در دیده حسن آینه را
وقت عارف از دم هستی ممکن میشود	چون سیمین زبر میبازد نفس آینه را	پاک پستان از خرم دام غلوت این اند	در نظر بازی میگردم حسن آینه را
از نمائشگاه دل مارا سر بر آفاق نیست	طوطی حیران ما ماند قفس آینه را	حسن هر جا دست بدهد تجمل واکند	نیست جز جوت کس فریاد دمی آینه را
چیز است جوت تا نکرده برده ساز فغان	جلوه داری که میبازد جرس آینه را	دل ز نا فانی غمت قال تجمل میزند	زین جن رنگی روی هر پس آینه را
عالم اقبال محسو برده ابدار ماست	صد هاگم کرده در بال مکی آینه را	خاشی آینه دار معنی روشن دلایت	نیست (بیدل) سحر بازی نفس آینه را
(O)			
با بنو میندی شکست آزادی دخواه ما	کرد چنین نفسی زرد بر دام کوه ما	کوشش اشکم بر ما نهت جولان میشد	تغیبات از لغزش پاکش باشد راه ما
چون حساب از کار کامیاب میشود وین	چیز شکست دل چه خواهد بود مرده ما	غفلت کز فرصت میدان لاف کس مباد	در صف آتش غل دار است رشک ما
صبح هستی صورت جاد گریبان فاست	هرها شد روز ما میجو شد از یکما	صرف تصاییم دیگر از کال ما میس	عشق پر کرده است نفوس حلال الزام ما
هر نفس کر جیب دلش میکند پیغام دوست	این دین عمر است یوسف میکند از به ما	جیبی هم بترک آگاهیت انانهم کو	ملسوی کروار سی اسمیت از الله ما
بر تو اقبال رحمت بسکه عام افتاده است	نیست درویشی که باشد کلاهش آینه ما	حافظه بر کار کردون ناگذا خواهم شمره	زین کجه بسیار دارد خاک خارنگ ما
دلت بسیار دارد فهم اسرار عدم	چشم از عالم بیوشی تا شوی آگاه ما	میروم از خویش و همچون شمع ببال خودم	عجز واکرده است (بیدل) در مار ما
(O)			
بال آسوده از نشوین آب و نان را	همجو همرا بی در دام زخان و مان را	اضطراب نیست در روز شیم زین جن	کز تو هم از خود برون آتی باین علوان را
فوج اقبال جهان را به فرصت گشت	کو سرشکی چند برام سر مژگان را	خاطرت کر جمع شد از هر دو عالم قاری	قطره واری چون کبرین بحر بی پایان را
در جهان غنیمت شرم از که باید داشت	دیده پنهان دارد هیچکس حیران را	اقتضای دور این محفل اگر فیهید	چون فراموشی بگرد خاطر پاران را
که ز یوسف یستی ای فردان عاقبت	جای وزندان مقام کز از صف اشوان را	دعوی فضل و جود خواست در انبانی دهر	آبرو میخواهی ایها اندک کدبان را
عالمی در دست است که عوس نک میزند	کریمه قانع تو هم یشاب این و آن را	تا نکرده ایصال منت امداد خلق	بی عرق کس دوش از غنچه است احسان را
از فرودن نیک دارد جوهر تمکین مرده	چون کین در خانه پای و بر سر میشان را	هر کس با حق است در خور دانسته اداوست	قابل صد نفسی از برده چون فغان را
(O)			
باز آب شمشیرت از پنهان جوشیا	داد منت خوم را پند کی فروشیا	ناله لافش دزدید من بر سرمه خوابیدم	کرد شمع این محفل عالم از خوشیا
بافتاد از عالم باز خود نظر پستان	زین دوزخه بیرون نیست ساز جیب پوشیا	مایه دار هستی را لاف مومن نیک است	بی بضاعت دارند حرص خود فروشیا
زاهدی نمیدانم قوی نمی خواهم	سینه صافی دارم زدر دود پوشیا	ساز محفل هستی پر گشتن آنکست	از نفسی که می خواهد غلبت سروشیا
(O)			
محرم فنا (بیدل) زبر کسوت نیست		شعله جامه دارد از برعه دوشیا	
باجر دینی ندارد شام ما	فارغست از صاف در دام ما	دل طوف خاک کوی بسته ایم	نکه دارد جامه احرام ما
کریمه صبر روی که داشت	روغن گل ریخت از ابدام ما	از امل دژا مسخر کرده ایم	بخه می جوشد خیال غم ما
در حق انصاف استی زمان	داد تحمین میدهد دشتام ما	بر حرمغان از خوشی عالم	کر نباشد بخت ما از دام ما
زین من لم یورسجی که کرد	بی نفس تر از هوای نام ما	در خور زرق مقدر زنده ایم	دیده این دانه دارد دام ما
مقرر ما را شیره آفاق کرد	کوس زد در پی لکبی نام ما	زنی آید ز تشویش کسوف	آفتاب کسود اطم ما
نور معنی از لعل باختم	خانه تارک است از کجای ما	غیرم در کارون برق نیست	بکلف است آغاز تا انجام ما
نکهه ببال تحمیر بسته ایم	بر که خوابد بیکس پیغام ما	تلقظ باز است درهای قبول	آه از پیسری ابرام ما
(O)			
پس کار خود نباشد صاحب تدبیر را	دست بر قید صدا مشک بود زنجیر را	تا کجا بی لغزش افتد حکام ما	
نیست آسمان دله بر قدر اجابت یافتن	احتیاجی کی گشت ناله تشنگیر را	نفع زین بازار نتوان بردهی جنس فریب	ایکه سود دقیقه سرمایه کی زبور را
پنوازی بین که در هرازی درس چون	سرمد شد بخت سیاه حلقه زنجیر را	ساده دل از کبر دانش ترش روی میکند	جوهر ایها چین آبرو میشود شمشیر را
و عظم مردم غفلت مارا قوی سرمایه کرد	خواب ما الفانه فیهید آنچه تغییر را	در بیان تحمیر تم ز چشم ما عخواه	بی نیاز از افک میدان دیده تصور را
		در محبت داددار کوشش بی حاصل	برق آه من نمی سوزد مگر کایر را

دکان آتانی هستی گریان بخت کند سامان عرق ناله کردیدن بدوا میرد ما را اگر عبرت ده تحقیق مطلب در گشت (بیدل) همین یک پیش با بدین بقی میرد ما را

(O)

غبار آن عرق جبین زلفان غلغله جریا نغمه خشکی اگر کلوته آب دم زدی جریا اگر کت خطی بود دگر زمین غلغله جریا زانو امکتب غریب و شر نشاءات از تو سر قدر بنو کر ز کوشش قافله رسید قسمت حوصیه بطریق سایه و آینه ناله قدم زدی جریا اگر آرزو هم در سر نشاءات بدیع کنی لاله خط اعتبار غبار هم بخریده تو نبود کم بی امتحان چو سحر دوده بهوارم زدی جریا آن چو بیدل هر زلف جز از قشع طرف شدن

(O)

بخواب چشم که میزد قد - جنون دل شکستما که هزار میگردد میبود رکاب کردی شکستما بد شکسته لایق جن زده ایم بال کشتی کشتابا اگر هم خون شود ترس دیگر در شکستما بفسون هستی بخیل ز شکست شیشه دل حذر برید ناخن مطرب از کره برنم چنگستما بذهاب (بیدل) ناخوانده ناله زدن شکستما که زدن نفس کنی نیکباز از آتش شکستما نفس آیتا بر قمر قدال در حیرت عرت شکستما سبکیم این همه باین زمان بزاروا شکستما سحر مرور چون آفرینان جرأت شکستما کدو زیارت خود خود دخیل تو شکستما

(O)

بدایع غریب و لم سوخت آخر خود غایتها برادر از دم چون ناله اظهار دساتیها که چون گل بوست برین میزد و لیکین قیامتها هوار مزاج طغیان اما ازین غافل درین وادی بدویر دگر توان زدن کانی نواز سر درشته نغمه زاهد غافل ورنه از گم کرده آهنگ میس از غنایب من بدل کفتم کدامین شیوه دشوار است در عالم

(O)

بذود سحر کردن پیس بر فراخته را بومس تبیع مفرسا نیام آخته را ستم ترانه سحر کمال ناخواسته را نیاز خواب کن افسانه های ساخته را فروغی کن و تخلف زرد دستان باش حق است آینه اینجا خیال ناو تو چیست

(O)

بدعوت هم کنی را اگر بگوید بیا اینجا صلابت آن شکست کشت با ناله آمیا اینجا معور کردی خواهد از مردم کیا اینجا مرقور از روی کسی می باشد کیا اینجا مگر از نقش وانی بشوم آواز با اینجا کف بایکد سر کوی دست دعا اینجا روم در کنتج نهائی زمان واکتم (بیدل)

(O)

بلوی داغ کنی در کنار سوخته کی ها چو شمع سوخته از انتظار سوخته کی ها پیروم جگری زرد با فشرده ام امشب هنوز از کف خاکشوم بهار فروشت بیا که هست هنوز از شرار شعله حرم ریزد غمت و شواخت عشق از بگل دانی مقیم عالم تو بودیم ز مجمل رسائی

(O)

بران سر که ز دامن رون کتم با را بچید آیه دیم غبار همرا را مان بناله فروشید درد دلها را شکسته اند صد رنگ شیشه مارا بقدر اشته باشد است موج صهارا پس شیشه بری کرده اند خار را برک دیشه دوا دای دراز کن را

(O)

بر نشسته است حرس فضولی کسین ما یارب عرق بختان ترزد جبین ما خمرست با خیال سحر و گز پهلوم شاید مگس به پنه رساند طین ما بیقاع حجر سرمه توانا که میبرد

پرب زمینم زدم چه سازد بختش را	دایم گدشتنکال نمکینی دلشین ما	بشکست ایم دامن وحشت چو کرد باد	دستی بلند کرد زچین آتین ما
چندان تک داشت خود چشم دوحش	سده آفرین بختش غیر آفرین ما	در ملک پستی آید تصرف کند کفی	عفا که است درین نام شکن ما
گشتم دایم خلوت هفت ولی چو شمع	خود را ندید غفلت آینه چن ما	برطاعت زهرم ضعیی چه ممکن است	(بیدل) غبار تم زده دارد زمین ما

(O)

بر تو آهی زحیت کل نکرده ابد چرا	همچو شمع گشته بی توری درین محفل چرا	مشت خون خود چو گلاب روی خوش ریخت	به ادب آورده سازی دامن قاتل چرا
خاک صحرای زاری آب زمره های تلاش	راه جولان هوس کامی نکرده یگ چرا	میزان مرش حضور است و مقام لوح قرب	نور خورشیدی بخاک تیره ملیل چرا
سی آرمات نفس فرسوده ایام کرد	سرخی دزدی زمان دردم نعل چرا	چون سلیمان هم گره بر باد نواست زد	ای حساب این سرکش بر عمر مستعمل چرا
بیت ازجوب تو بیرون کوه مقصود تو	عجب سرسری چون موج بر ساحل چرا	چونکه حسن معنی خلوت لفظ است و بس	طالب لبی ازینده تا قبل از جمل چرا
نیکویی رسد چون شمع باید رفت	جاده خود را بسازی هو در منزل چرا	رو دایم هر چه زود زدن خط میکشی	بیت بکند نقش خوش از صفه هفت ذایل چرا
چو در کرد مرعش احسان لافا فل پشه نیست	میدرد حاجت کریبان الزاب سائل چرا	کوه مرش حباب آینه دار جبر است	ای طایم دلمت کل کوفه (بیدل) چرا

(O)

روست زد زمانه زنی ساز آتشا	در سمریه کرد میگند آواز آتشا	امروز نیست قایل طریق و اشیار	انجام کار دشمن و آزار آتشا
کر صیقل بکار برد سی افشاق	دل میخراشد آینه پرواز آتشا	تا کی درین بساط زلفون التفات	بر روی شمع خنده زده کار آتشا
داد شکسته کار نظم کیا برد	زد حلقه بستی بدر از آتشا	کر مدعی مرغ نفس آر میدان است	دایم نفس خوش است از پرواز آتشا
بشنو نوای نیک وید از درود دم مرین	لی ناله داشته است زدماز آتشا	چنگ قضات دهر امانک خلق نیست	کنشک را چه سود ز شیار آتشا
منت کن نیک اخلاق کن میند	بیسگاه ام زخویش هم از کار آتشا	از هر چه دم زنی بخویش حواله کن	این اجنبی پر است ز غبار آتشا
مکتوب عشق قایل انشا کنی نیافت	روم بر بهر عهدهم روز آتشا	(بیدل) بحرف وسوس هم آواز گشت خلق	آه از فسون عسول آواز آتشا

(O)

بر ضائق نه بخت چاه و جلال را	چینی سلام کرد بیک موسیال را	بالم زدستگاه بشا طعمه فسادت	چون شمع وریده میخورد و غبار پاک را
بر کفان دهنی شدن از خویش نالیت	آینه کی عروج و زول هلال را	بر شیشه های ساعت اگر وا رسیده	در باب صحرای قدح باد و سیال را
عکس جرس دهن مراب چه ممکن است	با شرم صکار نیست زبان سوال را	نصیر حسن وقیع جهان نا کشیده اند	بر رنگ باد اند مقدم زسکال را
بازار درین جن شکاف طرب میکنند	ایضا خضاب هم شب عیدست زال را	طافس ما کر نه رافقشان کار اوست	رنگ بریده که جن کرد بال را
در درگاه صانع ز نظمیل ما میرس	باشق خامه لبیت خشکست کال را	مه شد هزار بار هلال و هلال بدر	قدیم دسغ علم نفس و صفا را
غبار حرف سی ضعیفان می شود	صد کویه است درین دلمان خال را	شاید خطی به تم رسد از لوح سر نوشت	چند بیت با جبین عرق انفصال را

(بیدل) سمره لبیت هر کسی درست نیست

رفشان بوج هستی نایک و سواسیا	بیتها خواهد دید آخر ازلن کراسیا	شیشه ساعت غیر از ساز فرست میدهد	خود سران غافل میباشد از صدای طاسیا
عبرت آنجا که مکافات عمل گیرد عیار	کاشی دارند در چنگ درودن داسیا	اهل دنیا را به زحمت کاه آزادی چکار	در مزابل فارغند از بوی گل کناسیا
طالی بالیده است از دستگاه خود سری	نقش می خواهد این جمعت آسایا	تا بود ممکن بوسع خلق باید ساختن	آدمیت پیش نتوان بود باستانسایا
حسرت دیدار بادیا و عقی شد طرف	بوی امیدی کوار اگر چندین یاسیا	یتوالی چون اسبان چون پوشیده نیست	صبح خنده و کریبان جایک افلاسیا

(بیدل) غلامان است از ملامت طیشان

در سکتور جود لاخر کتاب ما	در انتظار قطره که است آفتاب ما	میدم دهن بوم در کوه طعمه مزین	ملون دارد آفت موج سراب ما
گرمی دگر باند نمیکرد از نفس	نصیر میرمد زبانی خراب ما	قافس جسم شمع هزار امان بلاست	مسی رزون شیشه ندارد شراب ما
ایجاد طرف که چقدر تک فطرت است	ترشد جبین عجز و مع حساب ما	قسمت زلفه کبی کوه کتاب شده	در بحر بزم دست زخم شست آب ما
براستی در حق خود ظلم کردن است	آتش ناملی که نکرده کتاب ما	صید افکن از شرور نکلی نکرده حیف	شد خانه بر زمین سرودار و رعب ما
صد داشت ماند ذره ما آسوی خیال	آه از سیاهی که نکرده آفتاب ما	زین قیل و قال در طبع وایسین که است	خاموشی که میدهد آتش جواب ما
آبیود ایم لیک همان اقبال و هم	مانند سایه زبر سیاحت خواب ما	صد چرخ زد سپرو زما پستی نسود	صرد کر تو نیز قرار بر حساب ما

(بیدل) کفشته کجور رنگ از شتاب ما

روک غنچه سودای خط پیمده دلهوار	روک رشته شیرازه شد مجموعه ما را	خرامت بال شوقم داد در پرواز حیران	که چون فری فرح در چشم دلم بر وینار
نکه شد شمع قافس خیال از چشم پوشیدن	فنا مشکل که از عاشق برد رنگ ناهار	درین محفل سراغ کو شد امنی نمی بایم	چو شمع آخر کریبان میگشمت نقش کعبه دار
کعبه ها کی ندارد قابل تعمیر خود داری	چون افشاده رو بر آیه ام دامن همرا را	غیر از پستی لوح عدم نقی نمی بنده	اگر خواهی نگریدی جلوه که آینه کی مار
ندارد حال ما اندیشه مستقبل دینگر	که که کردیم در آغوش دی امروز و فردا را	خازن موج نسیم است ایستاده ز جانوش پتار	لبشوق کسی در دهنش دارد نبش دربار
خوشی غیر از مدرن چه گذرد زده بدامانت	اگر آزاده با ناله کن پیوند اعضا را	اقتت نهی در محفل که فرست هستی	چو عکس از خانه آینه بیرون کرم کن جزا
ما کشیده هم داشت اگر آسودگی خواهی	بصد کردن دمه از کف جبین سده فرسار	لشاهان پست غیر از نام آیه نام تو (بیدل)	جوانی بوده تیار نقش بال عفا را

(O)

برشان نسعه کرد اجزای مژگان زمارا	چو مضمون است در خاطر نکه حیرت انشارا	نکرده مانع جولان اشکم نجبه مژگان	برضای نکرده دامن امواج دورا را
ناله درش است اگر چون شیفه می فغان اعظم	شکست دل صلا می مژد رنگ ناهار	میراث کار و اندمدم از حلق مشو ناقص	بین دایم دله و دریاب نقش پای لغها را
نه بدانی بزل آزاد نقش نهیت حسرت	که پیش از طودی مسان نمی کرده مینار	شکوه کبرای او زحج ما چنه میرمی	لکه سز زردا بود سر اشتاده ما را
ببازد متاع هوش با پوسف خریدارین	مدم افسون خود داری نکه جلوه سودارا	مقام نشان آخر بر ضعیفانست از زانی	که چون آتش را ازینجا کز زود جارا
غبار ماضی و مستقبل از حال تویی جوشد	در امروز است که گرواشکال دی و فردا را	پوش آه این آهنگ عالم کوش تیرت	که در چشم غلط پنت چه پنهان نیست بیدارا

(بیدل) این کثرت ناملی دهل از وحدت مشو

بسیک از ساز شریفها خا خبر داریم ما از کال مایه میرسی که چون آماج مردمان سرده کرده شعله از خود میرود هیچ آهی سر زدن ماکه نازی گل نکرده رفع کلفت از مزاج پیره بخشان مشتکی است سجده پایم از سامان راحت ها میرس	چنگ میگردم اگر بکنا له بر دارم ما در خود آتش میزنم از بس از دارم ما در شکست پاد پر و از دگر دارم ما همچو دل دوا به کردن جگر دارم ما همچو داغ لاله شام بی سحر دارم ما همچو لشک خود چین در زیر دارم ما	عاشقانه صندل آسودگی دود سراسر است خاک کر دیدم و از ما آوری گل نگیرد تشخیص آینه دار شوخی اظهار اوست ما صبح از این مقام احوال وحشت بسته ایم اعمال هستی از ما بر نثار و مرگ هم (بدل) از مالتوانان دعوی جرأت غیوه کم زدن از هر چه گوئی بیشتر داریم ما

(O)

بسکه چون گزیده ها پرده شد سامان ما از بی اصلاح نامواری طبع درشت شوق دیدارم چه سود از خوشی و رون رفتن در شکست من بنای نا امیدی حکم است زین سبکساری که در هر صفحه نقش زایل است میرسد از اوج مهر است از خود رفته ام	زهرن در جلوه آیم کر کنی عزیزان ما آمد و رفت نفسان بود سوهان ما دیده بمقوم و جایست در کنگران ما فکر تعمیری ندارم تا کند ویران ما عشق ترسم عمو سازد از دل یاران ما یک نگاه و این ایشو بر گردان ما	تا به پستی ها عروج اعتبارم که کند کاروان اشک از عاجز شای ها میرس ای طب در وصل هم مشکین عبار جسته در غم آباد فک چون خانه و هم حباب همچو شبنم نیست در آشوب که این چین در زشتی چون خانه کار بستیم بالا گرفت

(O)

بسکه دارد ناتوانی نفس احوال ما بسکه در مریضی هستی سنگ قدم پش بود انتظار وعده دیدار آخر و آخر سجده داران از هجوم دود سر نشناختند جز صحت چون موج ازین دریایا بدریش میکنم بار دل اما نقش می بشود غشاک	باز کشتن نیست از آینه تشنه ما در عدم با کوه می سنجید اعمال ما از غم ماضی شدن مستقبل حال ما آن برهن زاده صندل بر چین مان ما شیرم پرواز آب کرد افشادن مان ما هیز خوش تلاش عبرت کرد حال ما	حاکم تو کل میکند شامل خشکی از خیابان نعم امیدی بسوای حضوری کشته ام روشنه سازم چه امکاست کبر کوهی درن شوق آرزوها زربل خون کرده ام کر همه گردون شودین خرمن حاصل دیگه (بدل) غیبت فرصت شهرهای مر

(O)

بسکه شمعیت پرست جلوهات گلزارها از توای حیرت دیدار هم غافل میش کوشه کیهان غافل از تیرنگ امکان نیستند باله پر برهن زدن بی شوقی پرواز نیست در بابایک ما فکر اقامت کرده ایم مردم اما ز آسایش همان بی بهره ام	گل زود خوش دارد پشت رویارها ناله دارد پشو مزکام جو موسیقارها می خورده پر کوش بکسر معنی اسرارها بی تکلف نغمه خیز است اضطراب کارها میرود بر باد مانده صدا کیهانها با کلف خاک هنوز آن طفل دارد کارها	دل زدهام حلقه زلفت چه سان آید برون دشکاه شوخی غز دل دلبهای دوزخ باعت آه جزین ما همان از عشق پرس ختم کردار زلفا بی سخن کردیدن است ساخته تیرنگ هستی به که گرداند ورق دیگه (بدل) با نسیم کوی او خورده ام

(O)

بسکه وحشت کرده است آزاد مجنون ما داغ هم در سینه ام بی حیرت دیدار نیست ساز من آزاده کی آهنگ من تواره کی عمر رفت و دامن نوییدی از دستم نرفت عشق میبازد مرا وایم بنفش مجر خوشی	لفظ نتواند کند زنجیر مضمون ما چشم مجنون نقش و پرده است غامون ما از لغاتی باز نتوان بست قانون ما کلا بسیار است برهن تحت واز و ن ما خاکسار بسیار است لازم بید مجنون ما	در سراز شوخی نمی گنجید گل سودای من کودم تیری که در هنر تنگه انشای باز از ان خاموش طوقان چون را ساحل داغ بسم ناله را در حلقه حیرت نشاند خاک (بدل) ز کرد ترک نازهای حسن

(O)

بشستم صبح این گلستان نشاند جوش غبار خود را زین ناموس ناتوان چوسابه ام تا کز در طعنت بهر موهوم نکت فرصت فزود صد پیش و ک زعلت ز شرم مستی قدح نکتون کن دماغ هستی بوم خون کن بلندی سر عجیب پستی شد اعتبار جبهان هستی خلویش اگر چشم میکشوی چو موج دریا گر میبودی تو شخص آزاد پرشانی قامت است آنکه غلبه مان قدم صد داشت و در کشای زنگه در گوشه شای خدای وداعی آرایش نکتین کن ز شرم دامن حرس چین کن اگر دلت زنگ کین ز دایه خلایق خلقت به پیش آید بدر زن از مدیا جو (بدل) زلفت و هم بوج رکتل	عزای چوسایاب از چین رفت و ما نکریم بخر خود را که هر چه زین کاروان گرا نشدید و هم افکند بار خود را تو کر غبار عمل شکری نفس چه داند تبار خود را توای حباب از طرب جفتاری بر از هم کن کنار خود را که شمع این زرم نکریم که زنده دارد مزار خود را چشمه کرد آرزوی کوه که غنچه کردی بهال خود را فسر خود داریت روشی که سنگ کردی شرار خود را همان بسطت نفس خدای طبعیت بی سوار خود را من بسکت از جنون شهرت چو نام خلف و قار خود را صفای آینه شرم دارد که خورده کرد دوجار خود را بر آستان امید باطل خجل مکن انتظار خود را

(O)

بشوق فاخته نازد تحت از فن ما جیان نشد ز کجا دست جلوه می آتی فغان که داد رهائی نداد وحشت هم چو دشت نکت اخلاق زب مرتب نیست شیر رنگی و چندین جن شیدا داریم	که زخم شیع توارد طواف کردن ما فدای طرد خرامت زخوش رفتن ما چو دلت شمع قفس کشت بر کشادن ما چین کفته بدست کشاده دامن ما روی آب فغانه است موج روغن ما	زبان ناله به نسیم زین ادب که مباد نشدگر غمز چه مقدار دانه کلا کنند درین ستم که دل شکوه نکرده بلند بدر حاصل از آفت آگهی هم بغیر غلغلی اسرار دل که می فهمید

بشستم صبح این گلستان نشاند جوش غبار خود را

زنگ مریس که بو در کجا وطن دارد نیافت منک منک ما هم سراغ منک منک چه ممکن است بگویم دامنش (بیدل) که میرسد سحری آتش از کوفت من

مهر که داری قوی کن میان را شکست نگر و دماغ آسمان را
نفس کرمه موج کوهر را بدست گشتن نگر و عیان را
هرس هراب گشودن لشاید زجیدن میاشوب جسد و کان را
کسی باز دنیا نبرد است بر سر زلجیم بویست سنا کران را
مهر آج دولت مکن در باطل کجاست در هم قدم زودان را
زلفش آتش شو بعمون ناله کن حلقه کرده است موی میان را
زخود داری ملت بخرو می ما برون زانده عشق ز دریا کران را

مکسر و مکن متفعل امحسان را مرو کار دنیا عیان است (بیدل)
چرا عشق نگر و دماغش در من زخود وقت هجوم ناله ام آشفته سازد زلف سفل را
زجید دینه اسرار جن گن میبندد آخر کجاست شیهام پای فرو در دماغ قفل را
درین کاشن اگر از ساز بکنی خرد داری زکرمیل دادم سرهم چشم حلقه فل را
زلفی قرب و بعد از متفان چه میرسی ساحل بر دارم موج این دریا نسفل را
زلف در هم طبعن عا و دیگر قاشا کن فشار طرفه بوده است آغوش نامل را
علاج زخود زکرمی شکن بود (بیدل) سراغ کوچه نامور دلد شیده فل را

بکشی که دم عرض شو می او را محرم آئینه دانه میبندد بر او را
سر بیده هر آنجا جو شمع غلو است مگر پشاشی دای نیم پسلو را
چه ممکن است نکرده کسب جراتی نموده اند آئینه جلاوه او را
غبار آئینه گشتی غبار دن میبندد منکن زشتی رو جمع زشتی خو را
وی بسیار خیال تویر فرو ردم به آفتاب رساندم دماغ زانو را

بالو زود میبخواهد محیط کجرا اینجا بهر سو میر کشی دیگر دارد گدا اینجا
غبار دشت و نیکو موج بهر ساحل سر آن دامن از دست که میگردد رها اینجا
غبار آب میگردد زشمر کردن افرازی زشمن و بیستام کرمه کرده هوا اینجا
شستمان جهان و سابه دولت چه غرض است این مکر چشم خدای آفتاب بند ما اینجا
بدوش نکرده میبویم از خوشبوی آم که می گرد پیدم باز آن آواز اینجا
آمد و سحری منم کن این سبک مغران که چون گاه می شود از سو دما اینجا
عریض کرمانی از دستان عریض دست آورد نیفتد در فشار نسک از بند قبا اینجا
چایاق من حرس دارد در بدر (بیدل) طیار لرزه استقامت کر باشد اینجا

بهر مادر کسی مکن زلف اید اینجا که خوب میبخواهد تا نیم میگردد سبک اینجا
محیط از جوش هر قطر صد طوفان چون دارد شکست دانه امکان بود اگر یکدک طبع اینجا
زسان الت آهک عدم در برده کوش توانی میرسد کز غودی توان شید اینجا
کسب با سوز آتش حیرت ولی دارم که هر جانی توانی سوخت و دوش من کجاست اینجا
طریقی نفس از دود تحلیق می گوید که ناله خود را در داری خواهی آرد اینجا

خود هستی بی اثر چه نقاب شق کتم از حیا خورده هستی بی اثر چه نقاب شق کتم از حیا
اکرم دعد خط امحسان هوس کشاب که آسمان اکرم دعد خط امحسان هوس کشاب که آسمان
چشم زشوی طبع دون غمدی زده عرق بخون چشم زشوی طبع دون غمدی زده عرق بخون
زنجیری که پاد این هر باطنم شده دل تشن زنجیری که پاد این هر باطنم شده دل تشن
جو زحک لاله برون زده قدحی شکسته بخون زده جو زحک لاله برون زده قدحی شکسته بخون زده
زلف آئینه بهم رسد نه زلف و بی زلف رسد زلف آئینه بهم رسد نه زلف و بی زلف رسد
بهر وصل تو نازنین همه را ناز و دلت و دین بهر وصل تو نازنین همه را ناز و دلت و دین

بودی معر بر شد خروش میبنا امشب از باد نیا آمده هوش میبنا
زنده ای گردن مارا خشم بخر کشید بافه زانو وفا است بدوش میبنا
ای قاری کوش شو مرده منی در دایب کرم اعلی است کنون اعلی خوش میبنا
چشم و دل زب گرفتاری سودای هر اند خط جاد است جان حاله کوش میبنا

کسمه دای من از این کوش میبنا که کسمه دای من از این کوش میبنا
آب حیرت زلف خنده فروش میبنا آب حیرت زلف خنده فروش میبنا
جسم این زلف بختند بخوش میبنا جسم این زلف بختند بخوش میبنا

قافله راه زن کوش شدو خوش نماد	ورنه صد رنگ نوا داشت غروش مینا	دل عشاق ز آفت نسوان باز خرید	رفت سان است شکست از دو دوش مینا
بوسه مشق درس خاموشی بارین پی ها	زمو انکشت جبرانی باب دارند جینی ها	تا چه دارد نفس آینه بوش مینا	نفس کیم چو پیوسته از حوت کری پی ها
نیاز من مریح شد باز هر که دارد	سهر آوازه ام بر آفتاب از زمینی ها	دلرم آرزو مشک شود عبوس نوبیدی	کشتک اجاشتر میگردد از حوت کینی ها
نفس دل بدیم شد باعث جوبت خاطر	بدم افتاد صید مطمح از دام جینی ها	غبار قهر زنت سرکشی را میشود صیدل	سیاهی میرد از شدت خاک کسیر لینی ها
بشوی آمد از بید ستکای احتیاج من	درازی کرد دست آخر ز کوه آستینی ها	غروش اهل حای از خلقت ادراک میناد	نکست غریبست بکسر علت فرید جینی ها
طریق دلرانی بکجهان نیرنگ می خواهد	حسن محض نتوان پیش رون کزینی ها	مگر از فکر غلی باز گردم کاجویش آیم	که از خود سخت دور افتاده ام از پی ها
دو کاشتم در اندیشه یک سجده پیشانی	براه دوست خاتم کرد مارانی لکینی ها	دو نیست (پیدل) راه باریک سخن زنی	زبان خادهم شق دارد از حرف آفرینی ها
(O)			
بوی وصلت مستحکم سالاد دل تا کام را	حسن این کشتانه زرب سابه گیرد بام را	طایر آزاد ما کی مال وحشت وا کند	گرد باد آینه سزار حلقه های دام را
دین حکامه هستی شایون پیش نیست	و هم مانای وصال اندیشه این پیغام را	منم از عشق نیکین جوی خیالی میکند	مفت حدیث ها اگر سیلاب سازد کام را
سابقا مشب چو موج می پریشان دفترم	رشته شیرازه سانسز خط جام را	بخشکی خواهی بدرد بیوای صبر کی	آسمان سر سبز دارد میوه های شام را
تبره بختی زین ملت اغیار زده کیست	شمع صبح عالم اقتضای داند شام را	موج دوز را ساحل همنشی نیست است	بفرزادان ناز منزل کرده ام آرام را
شعله مایور کرد الفت خاک کستر است	دوش وحشت بر شاید جامه احرام را	شوق میناد بفر دم نگاههای حسن	ورنه دام دلبری کو آهوان آرام را
در جی هم از کرند چشم بداین میاش	برده زینو نیست آنجا دیده بادم را	چون خط زکمر (پیدل) منزل مسافره است	جستجوهای هوس آغاز کرد آسمان را
(O)			
بهار آینه صد رنگ عذرت کرد بمل را	کف خونی که برون کل کند دامان قاتل را	زکایر شکست غنچه آفتوش جن دارد	تو هم مکنار دامان شکست شیشه دل را
تبراخت ازین دریا جوگر دردی آبی	لب افسوس بختال حساب آورد ساحل را	درین وادی حضور یافت و اما همی دارد	مدها کف صدمت تصرفی در کبر را
عدوت در قاف و حسن جزای نیست	خوشا آینه صافی که لای دید عمل را	به احسان داشت یارب جوهر مشرق پیدادش	کدر هر قطره خون سحرش کبر است اسد را
نفس در قلع راه هر عذر لک می آرد	اصیحت پیشرو باشد بوقت کار کاهل را	چو مامو مکن کردن گشی گریستی نفس	که اینجا جز برباری کالی نیست کامل را
مردج جریح احسان عمت خود لکین	چنین بر باد نتوان داد الا فرد باطل را	دل آسوده از جوش هوسا لاله فرساده	خیال هرزه بازی حایه اگر دایر منزل را
پیری الفت حرس و عوس شد آینه ما	بهار رفت که این خار وحش شد آینه ما	من و آینه نازی که میبوزد مقابل را	همین مقابل مودود مگش شد آینه ما
باد سی چون رفت رنگ جوهر نیکین	چنین که ناخت که لعل فرس شد آینه ما	فغان که بوی حضور یزد کوشش فطرت	چو صبح طعمه رنگ نفس شد آینه ما
بکام دل مزه نیکشود سرگرازی حیرت	زکاشمای صیقل نفس شد آینه ما	گذشت محمل نازی که از سواد بحیر	که هر هاست شکست حرس شد آینه ما
(O)			
بهر جین که بود سطر از کتاب حیا	زقطه عرقم دارد اقتضای حیا	شی روی عرقشک او نظر کردم	گشت عروشا میگویم در آب حیا
ز لعل او پیغام سوال بوسه گذشت	هزار لب برقی دادم از جواب حیا	دیده باز بشوی زنده چه خواهد کرد	بوی دیکه خرق میکند زان حیا
ز روی باز کسی برده عرق لشکافت	کناده چون شد ازین لکمه عاقب حیا	عرق زبیر من تست نفس پیدالی	هنوز زان لیکر که از حساب حیا
دیگر خواه زمین تاب میزد جولان	دیده ام عرق چند در رکاب حیا	ز خواب چشم و چشمی غویش لکشودم	روی من که فشاند اندر رکاب حیا
بچشم بش از انصاف شکردی زنیار	به بلی نمیکشود هیچکس ز آب حیا	زقطه کی بدر خجلت کبر زده ایم	جبین بی تم ما ساخت با رباب حیا
(O)			
بستی انضای نیست از سر سرگرائی را	نفس باشد رنگ خواب پریشان ز کانی را	خوشتر ندی که چون صبح اندرین باز عذرت	بستی دست افتاد جان کند دامن فشان را
شرهای زمین گیر است همتی که می بینی	ن آسانی فسر من میکند آتش عانی را	خیار زر اگر میگردد از روی محظاظر	سواد فقر و دوش میکند رنگ خزان را
سرا بزم تعبیر در هجوم ریشه میگردد	بردم گز دل چون دانه اسیر ارمائی را	کبریا میرسد جعبت معنی که چون کادک	بخشامونی ادا سازد سطوی زانی را
تشتی همراه صبر کین لغظ برداری	ز خون گشت زمانی نازد شو حسن معالدا	چه هم دارم اگر ز دور زمین چو نسا هم گردون	کر افغان شکلی نیست رنگ آفتابی را
لباس ناراضی نبود حجاب جوهر غالی	اگر در شمع باشد آب نیکشاده روانی را	بسی ناله واقفان غم دل که نیکرود	صدای مشکین بوناز کو برادر کرانی را
رنگ شمع تعبیر کدای در نظر دارم	چه سازم بارود شوار است در دستخوانی را	شبه هجران چه جوی طاقص صرا ز من (پیدل)	که آهم یک دستک افلاخ سخت حال را
(O)			
بیانکدی کنیم امروز فردای قیامت را	که چشم خیره بیان نیکشود آفتوش دشت را	زمین تا آسمان ایثار عام آنگاه نوبیدی	رویم از در باز گرم این کرد نیست را
براه فرصت از کرد خیال افکند دای	ری خواست که غفلت کنی در شیشه ساعت را	اگر هر وقتی داری نیاز طاق لسیان کن	که رنگ آمیزت عاشق میلاد خلعت را
دو کاپنه دار امتحان شد شوکت قلم	کلام عرش بدید خاک در کاه مدلت را	راهنم نظر نامم سازد از کران قدری	تراز در نظر سر کوب نفس کرد حلت را
عنان جینجوی مقصد عاتی که میگردد	فلک شد آله اما زو نشاند عمت را	نیکین شهری میخواست اقبال جلون من	ز چیدن گوهر در مستحسب سناک ملامت را
سر خوان هوس آرایش دیگر نخواهد	چو گردانست خون پیروز عوت کن سعادت را	من و ما هر چه باشد رفیق و غرق دارد	جهان و فطانت لکین کوش میاید اصیبت را
بموت غالی جان میکند اما ازین قافل	که در عشق نیکین معراج میباشد دامت را	بشایمی است ختم اعتبارات کال اینجا	ز مهر سجده آراشد طومار عادت را
میزد باری عاتی شکوه برادر زیدادش	که لبوا کردن امکان نیست زخم شمع افند را	درین همرا همه کرا بازی چشم میبوشم	عرق آینه ها بر چه می بندد مروت را
(O)			
بیا خود بند مینی را بین از روزن مینا	اگر شکوه قدرت در نظر هاشد سبک (پیدل)	فلاخن کرده باشی گردش رنگ قناعت را	که این از خزان باشد بهار کشتن مینا
ز نام می ز نام مست و مظلوم در دهان افند	که باد صبح صادق بیدار خدین مینا	ز زهد خشک زاهد نیست کی سیر مستان را	که مردم بانه جان نکره بقصد درین مینا
	لکام رنگ می پیدا کند از بدن مینا	صبح وقت اگر کسی باده را خواد بپوشد	

نالهات بانقر در مکرست است آفرینی	شکست پس می دهد بخود بازین مینا	وداع معیت از آب نگویند هاستای نال	یری گردد برشان آخر از خندیدن مینا
بیاد آرد دل بکشتن مینا را	برنگ موی جیبی سر به مینا را	ز قیاس عا کساری ایند در محبت هوس دارم	که در آغوش غنچه سجده بگرم آستانش را
ازین حال عاشق کر دای دار دین دارد	که یارب مهربان کردان دل نامیردانش را	تغیر کشتن است اما که دارد براس ارضی	خوشی بلبل است اما که می نهد زانوش را
دین غفلت مرا کوفی مایم جانم	که با خواست بکسر رنگ الفت پستانش را	نفس در جستجو خاصیت موج نظر دارد	که غیر از چشم این نیست منزلت و آوازش را
شود که طرف دراعت زشکی از دی عقل	که میری مهر خامو شایست چون ساجده اش را	هوس شکوه هر گس ز درد فلسی باشد	نیز که آله ای بود مغز استخوانش را
برنگ کرد باد آن طایر وحشت پروازم	که هم در دام پرواز استند آشپاشش را	طاسم جسم کرده مانع پرواز روحانی	چو بوی گل که دیوار چن بگردد هاشش را
بیا که خام مروت دهم حوصله را	بسیار کف با پودرم آینه را	بودی که تعلق دلیل کوشش هاست	ز بار دل زمین جسته کعبه را
ز صاحب امل آگاه کی چه امکان است	دین نسل کران خیزی است حمله را	ز احباب حوادث زر کی این نیست	بطبع که اثر ازین تر است زلفه را
عین از من و تو رنگ امتیاز کداح	روی و آب سزاوار نیست فاصله را	بلک افاتی حسن نفاقت بکافه	که یاد او سکنه کار میکند گهرا
چو صبح بکند غنم منم شیر (بیدار)	مکن دایم اقامت چو زاهدان چیده را		
یتو چون شمع ز طفتن ما	رنگ ما خفت به سپهر ما	نقش بزم ادب روز محشر	مزه هم می شود از دین ما
خاک ما کرد قیامت دارد	حذر از آفت شوران ما	زنده کی غمزه کاف کزید	روشنه ها خورده که خورن ما
حرس مضنون رهائی نمید	دل با باد چمن است ما	فکر آزاده کی آزادی زد	سر کرمان زده از دامن ما
اگر است سلوک احباب	دشمن ما بسود دشمن ما	خلمت آرای سحر مرید است	چاک دورید به پیراهن ما
آفت آلودختی می خواهد	برق ما نیست مگر خرم ما	آخر انکار غولت چون شمع	دیگدنه کار رنگ کردن ما
قصد آورد پیام دلمدار	باز کردید ز خود رفیق ما	بدل آخر زجه خورشید کاست	این چراغ بنفش روشن ما
بی تخری حصار شد در چن ابد ما	ظرفه امن شاهانه زد سایه برک بید ما	آینه داری فنا کار هوس نیکبند	خط ورق کشیده آله از ورق سفید ما
در دهر جهان رنگد خور دانش است و بس	بست بکس ناکوت غیر چون ملید ما	دهوی احتیاج چو جلیت سی کس میاد	قلل جهان بیدری رنگ زد از کاید ما
هر چشمت به مسلم روزه فقر ما	آستر است آره خلعت زور عید ما	کر کند شمع کج به مزار عاشقان	بال سحر کند نفس از کفش شود ما
بست چو آتش دانه دل حرکت اعلی	آیه پای غن شد قدح نمید ما	ریده نیم وحدت از کدو پوی نامیر	حرف هزار جاده است منزلت ناید ما
خاک مراد غیریم روزه سنا غیریم	زخمه به روی بزم نشین نشید ما	بدل ازین کف غبار کر دلخانه جسته ام	برده در خیر است کفایت تو شید ما
بد دای باندا از بسکه دارد چنک ها	باده کرد و اندامست بر روی خرقان رنگ ها	تاقلند از آب جاده از بسکی آفتاب خویش	زرد به دوست صبر آری اورنگ ها
وادی عشق است ایامه منزل دیگر کجاست	جز نفس در آیه دزدیدن فرستک ها	بی نیازی از کدو کفر و دین آزاد بود	از کجا جودید برب احتیاج شک ها
زاهدان از شاه پای دین باید عاشق	داده اعلی بی بری نیست ازین سر چنک ها	تاکس باقوت باید با کجور ساختن	در کین آینه است ولف رنگ ها
جرب و تری هر چه باشد معنی باید شمرده	آب و روغن چون رطاب دارد رنگ ها	هر چه از خلق خوانی شود خاموشی	ساز مایه دین کار آنگینده است آهک ها
آخر این کجاست آیه و دعوای دشمن	شیشه افتاده است در فکر شکست رنگ ها	(بیدار) ادبای غریب میبه آکعبیت لیک	انجمن برافان است از گوشمال چنک ها
بی ریشه سوخت مزاج آه جزین ما	درد دلی نه کاشت فضا در زمین ما	شربت توانی هوس نام سر به خوست	جیبی بسوزد زلفی نکیس ما
گشتم خاک و عو نکرید هر کوش	خط میگفت غبار هوا از زمین ما	فرست کفیل میر کامل نمیشود	آتش زده است صدفه نظم من ما
جز در غبار شیشه ساهت ساقلمه	دشمن کار و ان شهود و سن ما	لغوس را از فقر و غنا در حساب باید	دامن بپسندگی شکست آشن ما
جبت دلت مسدا روی کفر هم	چون سجده گوید داد بر زمین ما	خورشید در کمان و شب غوطه خورده ام	آه از سیدم نظر دور بین ما
چون شمع پیش از ان کثوم آفتاب داغ	آتش شاده بود بی انگیزش ما	تاک شود چون نفس قارغ از تلاش	پشته است زده که کر ما بکن ما
خواهد بشکفت قامت هم کشته و کثور	چنین کمره مقصد عمر از کجین ما	(بیدار) مینا شمن وهم زنده کی	آینه سوخت از عین و ایسین ما
پیش آن چشم سحرگو موج می در جملها	چون زبان خامشان جسد سرور کامها	رنگ خورشید از چشم آفتاب دیگر است	روغن انوار دارد حسن ازین با دامها
موج در آغوش من نفس عیش زده کیست	بسمال او را بی آرای است توامها	از ملایق کار اگر نال نباشد کاه شوق	میتوان صبر بده لب دین از دستامها
چون خط بکار اگر مقصد دلیل هر نیست	پای آواز از جبه میبوسد سر انجامها	از کفر قناری ما با عشق زبید دیگر است	بال مرغان می شود مرغان چشم دامها
ثبته نام شمن مشک بود بیدرد سر	رو و شب چن رجین دارد کین از کامها	سخت دشوار است قطع زلفه اقلیم	همچو پیک هر باید از نفس زده کامها
مقدور وحشت خرقان نفس فیهبه نیست	بی سرای نیست این بوی کس احرامها	اشه عینی که دارد این چن جلاله است	بر بر خالوس می شند وراثت حادها
پیش توانگر نشان بملی لایر مکتا	هیچکس در عالم اقبال قارغ ناله نیست	دشمن نتوان با حق (بیدار) به پشت دامها	
هر کجین نظرت نیست که از موج کبر	دست هر دست مدد چشم چسور مکتا	تا زینت بکمان چشم شویزد خسان	دند قلاب سحر در صف شب و مکتا
آب رخ کس رود چن نقاشی هوس	جیب جیب اندازی خاک شو و بر مکتا	تا کند شمع صفت آتش ناله بدست	دور محفل نیسانت کجی و مکتا
آب هم آراز من و ما غل و بیان رومرا	شیشه نفی کبر زین باب ساهر مکتا	کر بخود افتد سبکیت بزم ندارد کجاست	نک کجی ناکجی در همه جا سر مکتا
ای جنت صبح ازله فایده چیست جود	بست و رخ این دودور که کی و وقت مکتا	نامم هم در نظر است انجمن عیون ما	چشمی اگر ناکجی از مژه تر مکتا
	بکسرت از دسته پس است آن سر دیگر مکتا	(بیدار) از آینه ما غیر ادب کجی نکند	خون غیر بخرال از رنگ جوهر مکتا

تا بسکه در برده دارم نه بی بایر را رنکدورده مایه‌ار قدرت عشق است و بس آسمان با آن کنی شمع بساطش و بسیت جسم گفت خورده زغال نمیرت گناشت بسمال ما بسکه از ذوق شهادت میباید نیست در بهداری موهوم مای حاصلان	از وفاق آرزو بر میدهم این بید را این طلا بی برده دارد جوهر اکسیر را حلقه چشم کلان نظاره داند بید را از شکستن قفل کن این خانه دلگیر را شیخ قاتل مینماید فرصت شکسیر را آفتاب خوانی که کسی زحمت دهد تعبیر را	کلیه جنون جوهر را از عمارت فارغ است ما تعبیر پشه کاره اضطراب و دگر است کوشش بی دست و پا از تو میباید است عرض هستی در خار افتادن افغان است و حشت جنون مارا جاره نتوان یافت پوشش حالت (بیدل) ساز حفظ آرزو	بام و در حاجت نیاید خانه تعبیر را بزدن درد نک خون شد بیدل تصویر را انتظار دام آخر میکند تعبیر را گردش رنگشانت مایه جس تصویر را حلقه کرد اندیشه خط صدای زنجیر را بی نیامی میکند بی جوهر این شمشیر را
ناچند بس غیب و هجر طعنه زنیها چندانکه درد تحمل مرده بخاک است السمت قفس زنده کی با پیوایم جان کند عقیق از هوس لعل تولیکن از شمع مگویند زبوان میبوسید	سلاح نه شری ازین پوست کینیا ذات اسیرد جاد ز تعبیر دینیا باید چو نفس ساخت بخت و وطنیا دور است بدخشان ز تلاش پینیا داغ است دل از غمیرت این سوختنیا	چون سبزه درین مبدعیت چه جنون است ما را غشای جهان دگر افکند صید نگشت یاد خر زلف ندارد بی رومک جوهر داز است نیم جز خورده چه گیرد پل بسته (بیدل)	ذکر حق و برهم زدن و سر شکستیا روان بلندی نفس پرفشکستیا رنگان خطائی چه که اند از خستیا ای فحشه صند برهنه کن بدلیا ناغمه خاصیت شیرین سفتیا
مادرین کفر از چون شبنم گدازم ما چون صدا هر چند در دام نفس و مالدما کسی به تیغ سر کشی لما میگرد طرف رنک ما از عا کساری نوبه دارد شکست کاه را ابله باد غم زده این رسته است موسم آخر همان نقش پای خود چو شمع	باده در جام عیش از چشم زد دارم ما از شکست خاطر خود بال و بر دارم ما از زمین گیری چو نقش زینت دارم ما چون غل کردی زمینان طغر دارم ما کر بی شیره از غل جگر دارم ما کر سرالغ رنگبای رفته بر دارم ما	سپل نبود در محیط دهر پارس اعتبار کی بیبیل گشتگو بنیاد ما کبر خلیل شعله ما قال ما کثر زود آموده شد از دل گرمی توان در کاشات آتش زدن فتحه از دستگاه زنده گل کرد نیست (بیدل) اندر جلوه که چین آروی کسی	آروی چون کبر همراه سر دارم ما کوه نمکین خانه از کوش کر دارم ما ای هوس بگذر سری در زبر دارم ما سازیدین کعبه و یک شتر دارم ما از نفس صح قیامت در نظر دارم ما کشتی نظاره در موج خطر دارم ما
کاراج کر گل بود بدمنی اجزها دشوار بسندیا برما کره دل بست ناغمی نام ناخبر شکستد که کس مانع جولان نیست اما چه توان کرهن پیش است هر کاست صد مرحله تومیدی	کبیرا نی کرید از شوی مینا ها کر خون بخورد فطرت حل است میناها اقتضای بروی هم پینال و پیدها چون آینه معذرت دامن به نه زها دینیا نفس دارد آینه عقی ها	مستقبل این محفل جز قصه ماضی نیست معنی همگوشی است گویان هارت چند و حدت رنگد نشویش از پیش و کم کثرت از خاک تو ناکردیست موضوع برافشانی در جام سوی اوام کاک ام تنگی	نصیبم عشر دی خفته غمها ها نشان بیخوابد آینه سپاها سر چشمه چمن باز از خشتی دریاها در خواب عدم بقیست هزین من وماها برگشته دل عید یک دامن و صمراها
تیمبر ز لعلش کر نشان رسد غبار را مادامه بدیده بطوب طوقان تو کسیرد توقع هر چه باشد بدل صدای بیستایانی شیراز کاغذ از فرصت چشم چه میبوس هوس در جام ناموس بگشتانی نمیکند چو آتش سر کشیا میبکیم اما ازین نخل	بوسد نغمات بوی گل خاک مزار را نکاری در سر راه تناسل انظار را قدح رسد زدن کاشکی رنگ خار را برنگ رفته چشمکهای کهای بهار را سراشتن کن زمین هر جایی بی کنار را که جز افتادگی کس و نحو اعداد داشت بار را	زافسوس که دارد بخت خون شهیدمن زافشک رسر مژگان هان داری نمی آید ز دل شور قیامت میماند رشک هجمنی چشم بسته هم پیدا نشد کرد خیال من کر این عاصی از مزاج خشک نوداره شرخیز است کرد زغال بیکس (بیدل)	حانی میکند بیون کف دست ننگار را کرد ناز نیست با دشته خفای سوار را پیر آینه مایه روی کاسه دارم را ناتاز از نهانیا جلوه دادند آشکارم را چین مردهست خواهد از مرقشست آبیاریا بیاد دامن قال مدد خون شکاره را
تعبیر سحر کاردست در جلوه زار عفا سطری نمود فطرت از درس که تحقیق اسلم عشق بودن مت است هر چه باشد هم صمیم و مارا از یکدیگر خبر نیست مرگ است آخر کار عبرت نای هستی کفیم بی نشان رنگی بجلوه آرد	صد کردش است و یک گل رنگ بهار عفا تقوم ها کین کرد امسال و زار عفا مارا چه کارو کو بار در کار و زار عفا عفا چه وای غاید کر شد دوچار عفا غیر از عدم که خاند بر روز کار عفا ما را تصور بر آینه دار عفا	هر چند تو بهارم با جوش لاله دارم آینه جز تعبیر اینجا چه نقش پندار شیرت برسی و هم ناچند باید اینجا نای مطالب ممدوم شکستد مارا زیر بند کردن زسواست خلق مجنون در خاکان عبرت غیر از نفس چه دارم	باغ دگر نهارم غیر از شکستد عفا از رنگ شرم دارد صورت نیکو عفا نقش نیکن رهان کن ای کادامه عفا و یکر کسی چه باید در انتظار عفا عزایی که پوشد این جامه وار عفا پروشن است (بیدل) شمع مزار عفا
لعلی بودیر آهنگ چندین توجیه سازها غنا دره سر اسباب بر دارد حال است این چون متر چشمت است بکسر سازان محفل بقابل ادب کرانجی داری میا مسکن	فقس آموخت مارا صنعت قانون توازها کشدن نکند از آیه تیغ بی نیازها جهانی میخورد آیه از تلاش خود کاهها کرسانی که از سر نکند کردن فراها	جهانی را غرور جام کرد از فکر خود دافا درین دشت هوس یارب چه گوهر کردیم کال از خلعت عرض تعین آب میگرد تواضع لعلی در گشتی ازامل (بیدل)	گرسانها با آمد از دامن طرازها مرف شد مهره گل از غار مژه کرها خوشا گشتی که در برامدار غاکازها نداره رفته کسی بی کسائی این درازها
تمن نقش بر زوری که همز ناوانیا بجز کره زبونی نرم بر طبعش درشتیا	زیبایش زنده رخک پش پهلوانیا بهر از حرف ساکن سک پش کرانیا	اگر از قهر با ناراستان دست قدر باز وی پیری کر از یکا طبعش نم داند	ذکر دهن هم چو ناب ازیر بر دارد کاهیا تواند چون سحر نا آسمان بودن جوانیا
جام امید نظر که حمار است اینجا	حلقه دام تو خیاره شکار است اینجا	عیش ها غیر غشای زبان کاری نیست	در خود باغن رنگ بهار است اینجا

عایت می خلی منظر آفت باش
چونک هر که بنمودی حسرت بدداشت
انجمن در پیش و ما همه بیرون دریم
سجده هم از عرق شرم و هم پیش تیرد

سر باین طلیبان نحوه دار است اینجا
فرستی نیست و کرته همه کار است اینجا
عز چندانکه زدموج کنار است اینجا
از قدم تا به چین آیه زار است اینجا

فرست رقیب شرد باو حسابی دارد
برده هستی موهوم نوالی دارد
بجز طاقت همه دم شاهد مدو می ماست
(بیدل) اجزای جهان پیکر بی نظایست

○

جز پیش ما خود آید افسانه فنا را
چشم طمع مدوید بر کیسه خندان
در چشم کس نماند است کنجش مروت
جز لطفه نبرد شایسته چون نیست
آدم زارسانی شد انشالله با عرق ساخت
دست در آستین بی دامن فنا نیست
عک ز زمین آداب کری سیر توان کرد

هر کس نمی شناسد کوفت آفت را
باز عینان داشت شک نان دهد کدرا
زین خانه ها چه مقدار شکی گرفت جارا
صرف بار ما کی رنگی زگی جسد را
پشتیست که حشاش شوم کند هوا را
صبح است با اجابت تا عرم دعا را
ای تخم آدمیت بر سر سکنار با را

از خلق و قدر دنیا گر نکند خشت بدید
روزی دوزخ ضاعت مردن کلیل حسرت
از دست رد حاجت نم در چین نداریم
کارند و بپایند در فکس خوش مردن
بیکاری آخر کار دست مرا بخون مست
ازم که خواهی انداد اول تلاوتش کی
هنگامیست (بیدل) کفر است شمه خونی

○

جانو او داد فرمان نکه آینه را
از شکست رنگ عجز اندود ما غافل مباد
امیاز جلوه از ما حیرت آفوشان غلوه
کشتن کس میل بانی سینه صافی میشود
این زمان ارباب جوهر اندود بر اندوس
جز عیب دل در باغ امن نتوان یافتی

هاله کرد آخر روی همچو ماه آینه را
بشکند شمال ما طرف کلام آینه را
دور گردیده میانش نکه آینه را
امشالی میتوان کردن با آینه را
میوان دانست آب زهره آینه را
چون نفس از همه مگردی کنیانه آینه را

منع پرواز خیالات در کف تدبیر نیست
سکه ما آزادگان را از لطف و حشمت است
فرش کدایت مرا آید رنگ عشرت نیست
مرض هستی بدل روشن غبار ملامت
بصافی دل چه لازم آید بروداخی
(بیدل) کاند جلوه که حسن طاقت مو زانست

○

چنان بچید طوفان سر شکم کو بهامون را
چو سیمت پست خامش کن که صورتی از کرد
بهر جامیوم از حسرت آتش مع میسوزم
غلون می غلطم از ابدیت کار سینه مستی
چه سازد موی پیری دل غفلت شرم من

که تازی می هم گرداب شد فرهاد و چون را
صداهای محراب از ره سیم است قانون را
جهان آتش بود پروانه از دم پروان را
که چشم شوخ بود ز جامی جل کرد افیون را
که را لایش باطن تصرف نیست صابون را

چون می جوشد از دستک حیرتم اما
تیم از لب او خط کفید آخر بخون من
در ششیا شکو او را میشود در عالم الفت
دل دانست که بر کار کردن می کری دارد
مشو زانگاهان غفلت که آخر سایه ناجز

○

چندین دماغ دارد اقبال و جاه مینا
دور فلک چون کرد مارا خجل راورد
زاهد بزم مستان دیگر توجهه نهایی
دلها پراست هم که حرف و صوت دارم
شرم غلامی خون کشت و سر تباراحت

بر عرض میتوان چید از دستک مینا
و خود ز شرم ستم آخر کلاه مینا
شب های جمه کم نیست روز سایه مینا
قتل درین مقام است بکسر کوه مینا
آخر نگویند برآمد از سینه آه مینا

دست زودر کردن بی میکی عیال است
نمی رسد باغش رعوش ما چون زد
این درشت خوین چهاره دل چه سازد
با دستک عشرت بر توام است کلفت
کارک دلال این بزم آمانه شکست آمد

○

چون آنگاه که میگردد دلی و حش دلها
تلاش مقصدت رد از نظر سامان جمیت
باصلاح فساد جسم سامان ریاضت کی
چو اشک از کف پندار هستی در گروم
تو راحت بسمل و غافل کدر و حشک امکان

بفرایند از خود رون جسته است محملها
بکشی چون همان دادی دم آهوست ساحلها
تم لغزش بخش میوان برداشت از کلهها
چو دم نا کار چشم خود حل کشت مشکها
چو شمع از خانه میجو شد پرواز منزلها

باید کدامین نغمه می نالی درین محفل
درین مجلس را اگر مستراحت عوس داری
زیر لبی سیکروح آدمی اما درین منزل
ز زخم بی لمان احتیاج آ که نه و نه
نوی هستی از ساز عدم بیرون نمی جوشد

○

چون که قدر دان کو بهامون میکند مارا
کسی یارب مبادا به خیال رنک همیشی
تسا شای غرور دیگران هم غالی دارد
حیاب ما اگر زین بحر باشد جریه عوشش
هو کر آفتاب آیم در دوران کثرت

همان فرزانه کی روزی ده چون میکند مارا
حنا چندانکه بود دست او خون میکند مارا
روی ز رنکست سکه قانون میکند مارا
که تکلیف در اسرار جام و ازون میکند مارا
کسوف هست کاخ در می افیون میکند مارا

نفس مردم زدن صد صبح عشرت قهقهه خود
چو صبح آنگاه که عاقل ستایش در خیال آید
حساب چون و چند اعتبار دفتر هستی
فنا از لوح امکان نقش هستی حک کند ورنه
ز ساز سروو پید این چمن گوازی آید

○

چو اشک انکس که میبند گل عیش از طبعها
چو آواز شهرت ز آهنگ سیکر و حل
دو تا کردیم آخر خوشی را خدمت پیری
مرا از بیج و ناب گردان نکتهدر و شون
کداز درد بومیدی تماشا می دگر دارد

بود دلتنگ اگر کوه شود از آرمیدها
صدای بال مرغ رنگ نبود در پردنها
رسانیدیم بار زنده کانی ناخیردن ها
که در راه طلب معراج ما مانست چیدنها
رنگ اشک نامورم نظر باز چیدیدنها

دلی میزدن دارد در نقش چندین طبعها
رنگ چشم شیم درد این میثاست بدنها
نکست رنگ ظاهر میشود در خون کیدنها
شود خیال مفراس افزون در پردنها
ز بال ما کره وا میکند آخر طبعها

حرف الف

زحمتی کردن بازی عدم در پیش می آید درین بازی مقامی نیست غیر از تازیدنها عموماً طفل خویش فطرت آزاده کان (بیدل) به پرواز ذک که میرسد اشک از دودنها

چونم آید گفت مرشته اند مرا بشا امیدی جاوید گفته اند مرا
طلم جرمم بک نفس فرارم نیست آب آینه دل مرشته اند مرا
چگونه تخم تراوم بریده دل بندم همان بسلام پرواز گفته اند مرا
طلمم طلمم کار کسوت شوم که در هوا پاشی بکایت مرشته اند مرا

چو چشم بسته معنی را ختم (بیدل) بدلتوشی بی مژگان نوشته اند مرا

چو سایه چند بر خاک جبه سودنها که زکین بخت نکرده ام از دودنها
زاد بختان بخت در آتش حربه چو عود سوختن ماست آرمودنها
هوا از آینه حسن رقص جوهر خط که پیش پیشوایان زکین از دودنها
بکایت هنر شاه و سخن راحت ترک جو جو کاشی آسای از دودنها
اتفاق از دودنیک اعتبار اهل حیاست که سرخ روی چشم آورد غودنها
فریبست معنی غور که همجو شرا نهی است اگر هست و نمودنها
مراغ جیب سلامت نمیتوان دریافت مکر زکسوت بر یک هیچ بودنها

چو شکم و شکست آینه داراست اینجا رقص هستی همه دم شیشه سوار است اینجا

ماقت چشم زحمت اسبابه مدار هر قدر ساقی و میثاق عار است اینجا
خی خود میگویم آینه روم می آید آبی رنگ توان باخت بهار است اینجا
سایه ها که دم عرض سیه بخی خویش روز هر آینه دار شب کار است اینجا
زدمک معبد شرمست چه طاعت چه کلاه عرق جبه همان سیه شاد است اینجا

چند (بیدل) هوا دست و گریبان بودن

چو زخمی در در صبح عطر تیغ را کرد خون گرم من بال سمنار تیغ را
بسل باز چون مشق طبعین میکند می کند چون مد پسم افه بر تیغ را
زینت هر کس قدر اقتضای وضع است قضا داند بر سر خود به زلف تیغ را
در هجوم عاجزی آفت گوازی می شود میشمارد مرغ بی پرواز شهر تیغ را
طبع سر کشی تا کجا تقلید هوازی کند سخت دشوار است دادن آب کوهر تیغ را

چو شمع از خضالت رو نورد نارسیدنها بجای نقش با در پیش با دارم چیکندنها

کشتان جنون را آن ناله شوق دربارم که چون آرم روی آرد از خود قد کشیدنها
چو دست و پاواند زد کسی درین جهان ندارد این نفس پیش از نفس واری طبعینها
زوم از اساز هستی دست در قزاق چنان نفس ملازمت صبح شدم ریدنها
زافج اختیار اگر ادم کرده ظلم نباشد دامن کوکه من مفروز چیدنها
چین در حسرت صبح ساکوش که میگریم که در میثاق دارد ریشه اشک از چیکندنها

چو ان ما فارد زکیر خواب با واده گیت حاصل تعبیر خواب با

چون جادوام بلندگی زکیر خواب با چون جادوام بلندگی زکیر خواب با
توان اسمی آله افسرده که کشید خشنی بیده ایم به تعبیر خواب با
آخر سری بسلام نورم کشیدن است لعل نیم جو سایه زکیر خواب با
از آستان عجز برما کجا روم خاکیم خون سرشته زکیر خواب با

چون سرو کانی چند چیده اند برما بار ذکر ندارم دل چیده اند برما

چون گوهرا چه حرارت زین و رطوبت دربارم امواج آستین ها مالیده اند برما
ای داه چند نالی از آبای کردون مبارکه زمین هم ساییده اند برما
جاء از شکست جیبی رقتی ناله افتاد پاران زسایه مو چرسیده اند برما
صبح چون بهارم رسوای اعتباریم چک قیاسی امکان پوشیده اند برما
آینه نیم لدا ببال او همام کرد هزار تشال پوشیده اند برما

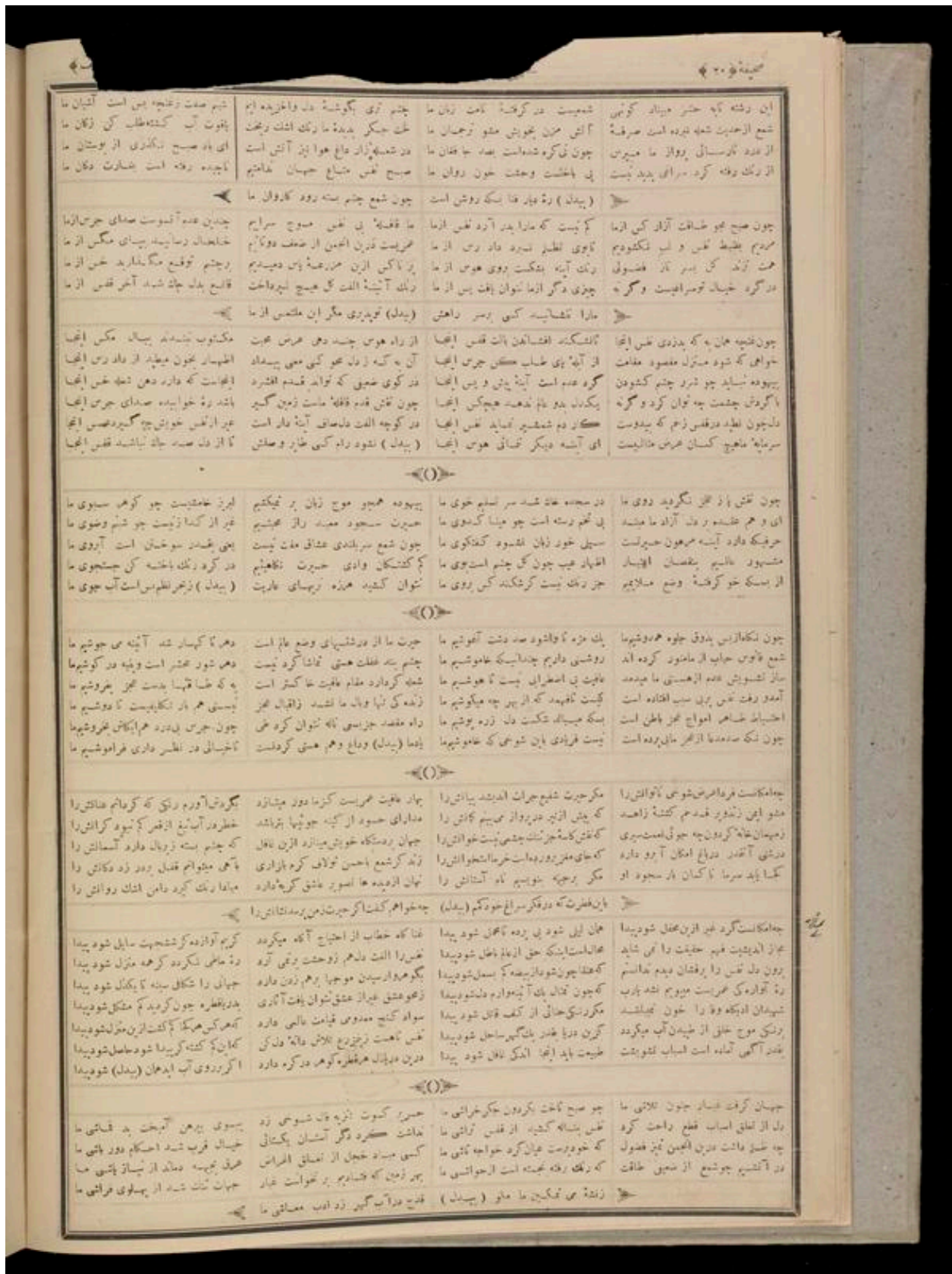
چون شمع زان شبکه و قار و بجان ما (بیدل) چه سحر کار است کاین زاهدان خودین

چو شمع زان شبکه و قار و بجان ما بال هاست بر سر ما استخوان ما
شمع آب واده زک ملایم باشد درشت کونی مردم هاست ما

چو کرد حیرتی که بگوید هستان ما هر است مرده کازی اشک روان ما

اشکست شیم کن زک خزان ما ملا نظر بغض لبم چهار نیست

چه علامت است اینک گشت غفلت بختم از آن دوریدم
فنون و افسانه تو من فغانم بر چشم و گوش دامن
در آمد و رفت هو گشتیم و بی بجای تیر کوشش
بهم شکست حقیقت گزاست پیش کجاست قدرت
بیا ز رفشار وادسیدن یلب ز گفتار فهم چیدن
چو آینه صد حال پنهان ز دیده یی نکه صبر من
اشاره مستگاه خالق عیان ز من کان موی جیبی
کان اهلان بر بلند است از خم بازوی اصنع
چکیدن اشک ناله زاننده ز سجده دانه ریشه واشد
نیاز و ناز کان و نقصان زبکده کر غشاه و تعالیان
بهم اگر چشم باز گردد قیامت آینه ساز گردد
ملایمت چون شود شکر زهر در شست سبقت روز
گشت چنین قیامت اما درین پستان بی تعبیری
ز انقلاب مزاج اعیان بحق امان بودست (بیدل)

همه به پیش خودم ایضا بی زبانی زد و پیدم
عبارت چون دشت روشن چراغ موسی بطور پیدم
ره که کردم چون نفس می شد بچیدن دور پیدم
بغیر شکل قیاس اینجا نمیکند چشم مسکون پیدم
پیش خود نیز کسی لنگر بود جز قدرت ضرور پیدم
چو صبح یک هزار کسوت ز بیکر شخص حور پیدم
گشاد دست در سلیمان ز برده چشم حور پیدم
بس است اگر کرد خط کفین ز کاف ظاف زور پیدم
فغانم که آرمشده که هر کشته ضرور پیدم
ذکور شد از امان صریح امان شد از ذکور پیدم
کر اعتبارات جسم عالمی چو عیریم از قور پیدم
چو آب از حد برد ضرور نمیشود جز نور پیدم
ریشه کوشهای قفل چو کره کرد حور پیدم
علامت مایه ندارد چو کرد آب از شور پیدم

(O)

چه قدر می طلوشد که بخل من و ما یا
نک و ناز و هم چون سان سپهر بیروت کتان
مرو و مکه بهر دستان و کلاه مقدمه
کس ازین حلقه نمی زدیم بی قسمت بی مپ
بشون حاجت هر زود و دور چراغی نکشود دام

که کشور داده خودت که درین فضا سرایا
تو عمار باخته طاقی زمین محو رسا یا
خم انتظار تو بیکم بوداع قد دورا یا
چو چادر کو طبعی هزار دست دایا
ز حیار سیدم گوش من که عرق کن آیه یا یا
من بیدل از در عاجی پیه سو و مکه چارم

نقشبست مغنم موس طریق و حاصل عبرتی
بیمار قنطاریه سلف زبیده و گذشته
به شان چه کجده برادر زترانه قسمی دگر
بازی از فضا و سر و بر شمس قبول کو
تو چو شمع در راهیمن موس شمشک مو خلق
همه سوت حکیم و زور و هم جاست شود یا یا

سر به فرصت برشان چو سحر کس هوا یا
صف پیش می زدن صلا که یا و روزها یا
رهت شده خون من به چادر کج حنا یا
سرمه شده کتی که بکده های کدایا
کفایت شده دامن که بظرو حانیما یا
کان نبود که دل لشکری بر آورد از ما
چون حکم وفا بگری بر آورد از ما
ماده پند کوش گری بر آورد از ما
شکست میشد مگر ساعری بر آورد از ما
روی ما ز منصف دری بر آورد از ما

چیده است لای خلق بچیدن ترانه ها
لشوی تهای گشت غفلت زمامت است
آتش اگر ز دگر می خوریت نشان دهه
بروزی بی نشان مرا بال دیک نیست
هر عضو من چو شمع ادکاه نیست نیست

مگر نفس رود دیگری بر آورد از ما
ز خویش هم که برادر بری بر آورد از ما
پس است ضبط نفس کو همی بر آورد از ما
چون مگر که قیامت گری بر آورد از ما
که دیک رفته من بیکری بر آورد از ما
چو (بیدل) همه نا کر ز نامه سیاهی
روخت دره منظر خورشید خانه ها
جز ناله نیست ریشه و تخمیر دانه ها
انگشت زبشار کشد از زبانه ها
گو بیه شکند بکلاه آینه ها
ناقص با سر من و این آستانه ها

بهر صفت دولتی انقلاب فرصت هستی
شرار کاهدا اگر در خیال بال کشاید
فک ز صبح قیامت فکند شود به نام
رنگ غنچه ندارم برگ عشق دیگر
در انتظار رهائی نشسته ام که شاید
چین مگر بفرق کوثری بر آورد از ما
زین زم عالمی هر راحت بکشد برد
آن کسی که بکند زخم زلف با کجست
تو بدم شمشک شد و جیم نیست
کوشش بیرو کج خلق ده لیدر
آنش زودت شب و روزی در انجمن

آب محیط رفت به سحر کراه ها
رول چه کجده ها که نماند شاه ها
آسوده او بملجوب عدمه زین شاه ها
آواره ماند لاک من زین لشانه ها
کردم سحر فرصت آینه خانه ها
چین گرفته است طرف دامها
خام روشن کن است روزها
رفت پرواز باقیمن هوا
سر کران شد خمد کردها
آب کوید گسی بهاوهها

چیت این باغ و این شکلهها
زهره از اصل نمراد هم
احساس نامه بیکار رست
حک کردم ده طلب بستم
حیف لشکریم برده دل

سر آبی و سیر روغن ها
رشته فاده فدای سوزنها
قطره کوه شد از قمر دنها
سرمه با نکه شوینها
دانه بودست میر خرمها
گسترش نام کجا دوم (بیدل)
دل ز تویت مع کی بریده رنگ است آسیا
کز توانی دست بر هم سود نیک است آسیا
عمرها شد در تلاش رفع رنگ است آسیا
آب چون و اماند از رفشار نیک است آسیا
دیک روزی حوا بسیار است نیک است آسیا
(بیدل) از کردون سلامت چشم توان داشت
مگر لیلی بدوش جلوه بند عمل ما را
عبت برما نیک اگر نده تیغ قاتل ما را
فروغ شمع کام ازدها شد محمل ما را
مبادا دور پی جاده سازد منزل ما را
عرق آبکش در دوا نشاند ساحل ما را
حساب بوج از آب گیر امید ما دارد

سوی روزی پایای بی امان جوشیدن است
از من و ما هر چه اندوزی کمالیستی است
تاقیامت کردش افلاک در کار است و بی
زیر کردون نا امید امن ناکی زین
نی زمینت عقیقت کام استی جرح بلند
اوداع ای دانه گو کام نینگ است آسیا
عبت بیک بود از جلوه مشتاقان این محمل
عبار احتیاج امواج دریا خشک میسازد
ادبانه و آنکه باغشای به نیک است این
شکست آرزو زین پیش توان در کوه است
نیز از سایه ممکن نیست فرق دود بردارد
خداوند احق دل غشا (بیدل) ما را

بیشتر در گردش از باد نیک است آسیا
عاشق این خرمین آتش نیک است آسیا
کن نمیدانم که بیکر دجه نیک است آسیا
دانه از زجر ورن آید نیک است آسیا
نیکه هوای طرفی است آخر دوسک است آسیا
بامیر نیک چون شمع در آب و کجدارا
عبار که حکمید آرزوی مسائل ما را
طینت خاک بر سر کرد آخر بمل ما را
کران جانی دهر سو برود دانه دل ما را
روی شعله گرونی غبار کاعمل ما را

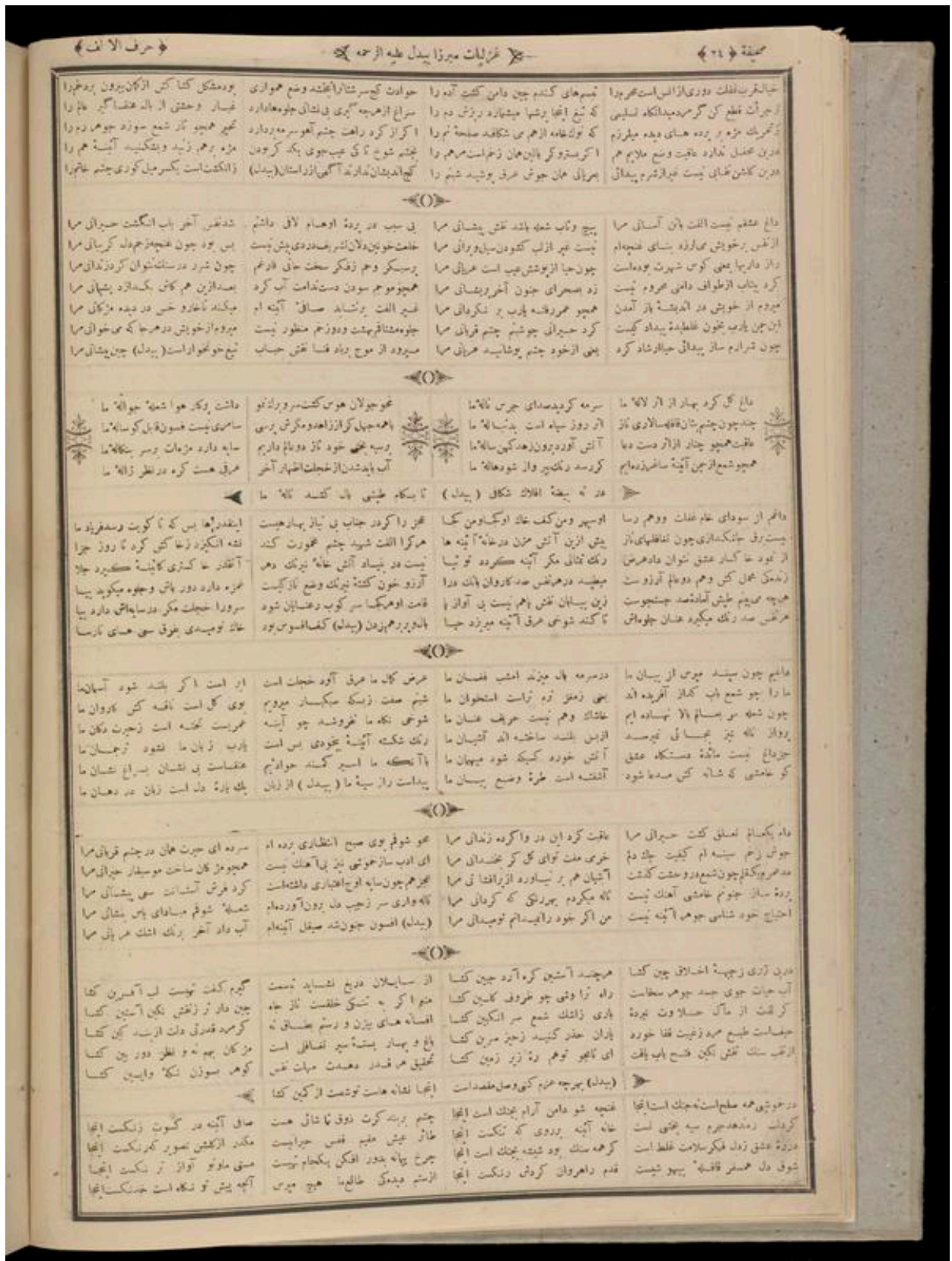

درمراج دانه گناهه است گنیم زمین جوهر غیبت درین میدان نباید نهان	چیز کم پیدا شود کزین زیاد مرددا نیغ میگردد زبان و می شاید مرددا	تا کزین رغبت انقباض باید زین کزینم و زور و لاغواش بخت جبهه کن	جاء دنیا صورت زن نباید مرددا بقیه محکومات ازما که نباید مرددا
خارج آهنگ ندارد سبزه و زکار ما سرمه چون شمع بیاب هوای بیستی است	میدودم کز همان سرخط بر کار ما باز رنگینست از غوغا میکند مقدار ما	از ادب پرورده کن یاد فکین توام کز همه غفلت شود خواب باز انبساط	موی چینی میرود که در کبیر ما سایه کنی بر عرق زبانت در کار ما
تا که رنگ نامل باخت پروازیم و پس درمراج از خجالت سادان موهومی میس	چون سحر تا که شود شمع نفس در دار ما آنکه هر چیز دارد خنده برسیار ما	بوی گل مفت نامل هاست کز وای برسی شهرت دسوالی مانچون سحر پوشیده نیست	نیش واری در نفس پر میزند بسیار ما گل زینت چش می بندد به سحر ما
از ازل آتشکی بنیاد تعمیر دلم همچو عکس آب نشویش ازینا مازفت	موی چون چیدن است از سایه و بار ما مراغش بوده است کوفی بجهت میار ما	پس پیری قطع کرد از ما امید زنده کی در خور مریض (یدل) باید از خود رفتی	پسکه هر گشتیم انقباض از سر ما بار ما جاده ها بسته است بر سر قاصد از طومار ما
غار غفلت می نشانی در پیش دل چرا بحر طوفان جویی و پروازش می موج است	مبنای چشم حق بین را در باطل چرا ماده افسرد و لب خشک چون سامل چرا	مرغ لاهوتی چه عبوس طلیح ماده چشم و آن کجین باسوت مایوی تو نیست	شاهان قدس سی و حقیقه نامل چرا بر کف خاکستر افسرده بری دل چرا
نیستی باوج سد جسم در راه تو چیست زین نفس تا آشیات نیم پرواز است و پس	بال همت برمی افشانی ای بسمل چرا ای توانگر برسیاری حاجت سائل چرا	غریب همزای امکا نند و روزی پیش نیست فری بگسرو باش و غنچه لب یک جن	میشوی پروانه گرد شمع هر غفلت چرا چون شرر بر سنگ باید بست محمل چرا
خاستگزار تو طیندن کند آواز چرا کرد مارا که نشست است برام طلب	جوس آینه بیرون دهد آواز چرا مخرامی شنوان کرد مر افراز چرا	جذب حسرت کز ازیمه فولاد کبود دل بدست تو ما از تو ذکر مایل نیست	دیده ما بنده ساد نولشد باز چرا خود غمناکی ننگد آینه پرواز چرا
سبل بنیاد حباب است نظر واکردن کرته سازیت بین رابطه هر دو زبر	شکوه شد زمنه طالع ناساز چرا پن انجمای نمی گسری از آواز چرا	پن نگاهی اگر ازیمه حرمش نیست نیست جز خود شکمی دامن اقبال شد	حسرت آینه دارد لب محار چرا آخر ای مفت غبار اینهمه پرواز چرا
خدا چو شمع دهد جرأت آب دیده مارا چه دشتودر که نگریم قدم روی فرصت	که افکنده تا مستغرقن کشیده مارا کسی نداد سراغ آهوی ریمیده مارا	شبهید نیغ تضائل بر آستان که ناک ناشتمی بوم آفتد دماغ طیندن	لطمیت چو افکند از نظر پاکدین مارا بیاد دلق نفس خست آرمیده مارا
باطعمال رسیدیم از فسون لعل تسود همت کس از لاش کوی لعل	برخ فلکند حیا دامن نجیده مارا بیکشند درین ره سر بریده مارا	مگر محکمه دل عین شود حق و باطل زربته ناکه نور صغوار مرصع می شد	کوه یکست حدیث زخود شنیده مارا که کرد این همه قصه بخود رسیده مارا
مزه ذم نکشودیم تا چکند نم اشکی متم گوشه نقش قدم شوم و کرته	گذاخت شرم دم کلک حق ندیده مارا در که حلقه کند پیکر خیده مارا	براد تا به آید کالدو حیوش نکرده نهان است فضا سر توشتم می (یدل)	بیاد شمع مده صبح آرمیده مارا رقم گساست مگر خط کشی خرمیده
خداوند ما آن نور نظر در دیده جانما خط آوردی و نوشی برام مطلب مارا	بدر انتظار ما جمال مدها جانما شفیع جرم سجودان بجز حیرت چه می باشد	نه رنگی از طرب داریم ولی از خرمی بوی بقی دیده (یدل) که مارا آن لقا جانما	نقابت لکه در دیده خون سازد نالما را شکست طرقات مرست پیدا میکند مارا
حرف و حشمت دل دیده جوان نمیکرد خزائن چهره پس باشد بهار آبروی من	بخود کردی در آذر آخر دین دود دلما را که یارب نالوک در کویه دل کی نه درما را	هواست شکست گل از گند دماغ دلکشتن باز رنگ ما از ناجزی بانی نزد ورنه	زبان گفتگوها بال پرواز است عشقا را به یلوف قطع از سایه چیدن کوه صحر را
آللی از سر ما کم نکرده سبزه مستی خط چین ماست هم آغوش نقش ا	گواه فتح دل دارم شکست و ناک سهارا که بی صباه پیشانی سجود نیست مینارا	بلند و پست غار راه بجز ما نیست کرد بزم وصل از شوق فطول این نیم (یدل)	مباد ابرام نمید تضائل کرد ابرما را
دارد هجوم سجده ما جوش نقش ا بسم سوی آله پروش نقش ا	داده هدم بی نفس قطع میسکیم چون جاده بار بار رسا سر نهاده ایم	هر سر که بخت دیک خیال دعوی درم قدم زشوق خرام تو میسکند	افکنده ایم بار خود از دوش نقش ا موج گل است بر سر ما جوش نقش ا
کاشت خاک ماست قدح نوش نقش ا چون سایه ایم خواب فراموش نقش ا	مایم و آرزوی چین سالی دوی هر سر که بخت دیک خیال دعوی	دیده چشم آسمان تا سرپوش نقش ا عباده فغان لب سحوش نقش ا	افسر چه میکند سرده هوش نقش ا پوشیدش آسمان تا سرپوش نقش ا
بارنگ چهره ام سپرد هوش نقش ا دلک حنا بگری آغوش نقش ا	درم قدم زشوق خرام تو میسکند رنگ بنیام از خط تسلیم میسکند	کوه فروش شد چو صدف کوش نقش ا	بک چهره سجده است پروش نقش ا
(یدل) ز جوش آله او در ده طلب جاده بسیار دارد آب در غریاب ها	کر همین کوس و دعل باشد کال کورفر بیج و ناک خشک دارد در کین ما و مت	غیر و سوانی چه دارد دعوی اقبال ها بر سر ر خانه کاری است بگر از اقبال	خواجیه ممکن نیست ضبط غم و حلقه مالها ساده کی مفت نشاط انکار کاخیا حسن هم
جاده نیل میکند از دست خط و خالها نابده نومیدی از ریشیدن این ذالها	شده همت ما آتش کز همین خاکسترات شکومات از هر که باشد که در دل خون شود	رقه مینداز پیش از کاروان ذالها شرم کن زبان لب که کرده محقر نالها	کوشش افلاک از موی سپید روشن است ز در جرح آثار کلفت تا بجاخواش شمره
سوی مهدی برمی آید این دخالها جنس ما مرغیست فریادست از دالها	خلق را ذوق نامل توام طایف کرد حیرت آینه ام (یدل) نالما کرده نیست	رنگ هم افتاد پروازش بغدیل ها نار صیقل دارد از پتلی تضائل ها	مهرش دین حق می در پیش مفروان جاده میفرشته هر کسی ما را بر سر عبور قی

خیاالت لغت دوری از اس است هر دو
تو جرات قطع کن گرمی دانه که
تو حرکت مژه و پرده های دیده می لرزم
درین عقل ندارد عاقبت وضع ملازم هم
درین کاشن نهایی نیست غیر از شرم پیدائی

(O)

دایم عشقم نیست الفت با آن آسمانی مرا
از نفس بر خویش می لرزه بنشای غنچه ام
زبان داربها یعنی کوس شهرت بوده است
کرد پندار از طوایف دامن محروم نیست
میرود از خویش در اندیشه باز آمدن
ازین بین یارب بخون غلطی پیدای گشت
چون تیرام ساز پیدائی جبارشاد کرد

(O)

دایم گل کرد بهار از آن لاله ما
چند چون چشم تازان قفس لاری باز
فلک همچو چنار از آن دست دعا
همچو شمع ازین آینه ساغر زده ام

(O)

دایم از سودای غم غفلت و وهم رسا
چون برق چشکندازی چون ناله های باز
از نمودن کار عشق نتوان عذر عرض
زدمن محفل کنی و هم دو عالم آرزوست
هر چه می بینم طیش آلوده است چشمت
هر نفس صد رنگ میگرد غمان جلوه ای

(O)

دایم چون سینه میس از پستان ما
ما را جو شمع باب کمال آفریده اند
چون شمع بر سبک آلا نهاده ام
روان که نیز عسائی تیرسد
چون دایم نیست مائده مستکله عشق
کو خاموشی که شانه کنی صدمه شود

(O)

دام یکدام لغت کشت حیرانی مرا
جوش زخم سینه ام کجاست چک دم
دو مرد و یکدم چون شمع و روغن کشت
برده ساز جوشم خاموشی آنک نیست
احتیاج خود شناسی جوهر آینه نیست

(O)

دایم زری زجهت اخلاق چن کشتا
آب حیات جوی جده جوهر سخا
کر قشت از مالک حلاوت پرده
جبهات طبع مرد ز غیبت قفا خورده
از لب سنگ نقش نیکن قفس باب یافت

(O)

دایم زری زجهت اخلاق چن کشتا
آب حیات جوی جده جوهر سخا
کر قشت از مالک حلاوت پرده
جبهات طبع مرد ز غیبت قفا خورده
از لب سنگ نقش نیکن قفس باب یافت

(O)

دایم زری زجهت اخلاق چن کشتا
آب حیات جوی جده جوهر سخا
کر قشت از مالک حلاوت پرده
جبهات طبع مرد ز غیبت قفا خورده
از لب سنگ نقش نیکن قفس باب یافت

(O)

دایم زری زجهت اخلاق چن کشتا
آب حیات جوی جده جوهر سخا
کر قشت از مالک حلاوت پرده
جبهات طبع مرد ز غیبت قفا خورده
از لب سنگ نقش نیکن قفس باب یافت

(O)

دایم زری زجهت اخلاق چن کشتا
آب حیات جوی جده جوهر سخا
کر قشت از مالک حلاوت پرده
جبهات طبع مرد ز غیبت قفا خورده
از لب سنگ نقش نیکن قفس باب یافت

طرف دیده خویش نگریدی زینار دو جهان سافر تکلیف ز خود رفتن است وحشت است گناه آمدن ز خود پرورم	اشک چون آینه شد کام نیک است اینجا دلهرگی بید قافیه نیک است اینجا ورنه ما غم شتاب است در نیک است اینجا	شسته کاداده ز کف منی آزادی چند مزل عیش بوحشت کد امکان نیست (بیدل) اندر ده کیم شوخی نمی دارد	دامن کازری در نه سنگ است اینجا چمن از سبزه گریخت پلنگ است اینجا کاش در همت ز خود رفتن سنگ است اینجا

در دماغ دل نهان بود از رفتن کان لغات شکی زین فترده است این مرصع جلدا جوش بهار جسم است آثار سبک جانی نیغ مرور بشکن در کار که کردون تقلید فکر نتوان در جام پیش بردن بستد بلند بسیار دارد زرد جام	این آتش آکمی داد مارا ز کزوانها میدان خزیده بکسر در خانه کما نها جوهر فکند میر و زین رنگ استخوانها آتش زبانه دارد در گردش فضا نها بهر از کبر چه ناله برداشت کرانها هواریت در خاکن بام است و تره بانها	چند انگ شمع کاهد با باقیات قرن است این وادی غرور است پییده باید رفت برواز کاجون کرد گنبد - راغ را حث در بار که نعلیم اقبال ی نیا زیت جانی قیتوان برد فریاد ی روحانی برواز و هم (بیدل) زین پیشتر چه باشد	بازار مالدادر سودی باین دیا نها در جاده است اینجا خوابا لیل ساناها بردم بارو بان غلظت آتشیانها تغیر باور است منظور آتشیانها کشتی شکست کمر تا نخته شده کاهها برده است گردش سر مارا با ساناها

در شبنم راحت فقیران بودا بر کبر و دارا اهل جهان خند می کند وقت فساد می شود از دوستان جدا در کج خلقی که بلند است دست فقر	آسوده آمد در شکرستان بودا رند برهه پای بیابان بودا ایست نقش مسلک پاران بودا بیدل ایم پای بیدمان بودا	رقعت فکاده کن ادریت بازند باغ خفته کان غفارت نظر مکن فکاده گیس سرفه آواز سر کشان بیدل سر کشان جهان چشم هفت است	قدیمه با بخش از خوان بودا آید صدای نیغ ز صحران بودا درید کاه نیست آستان بودا سر کبابی زلم فاین بودا

در طلب کجند زری آردی کام را مکدر از موقع شناسی ورنه در عرض نیاز مانع سیرینک روی خواب آورده نیست حسن مطلق داشت شود بین آینه کرد زنده کن که هلاک کعبه و برت کند حلقه آتلف در لوقای غار دل گرفت	یلتیق شاکرد استکان این ابرام را یش از اروغست غرت آبی حکام را بالبر واز است زندان نکینها نام را انقدر هاهم از می بوده است اوهام را بکه از دوش افکند این جامه احرام را دود آه حید باشد سره چشم دام را	داغ بودن در خار مطلب کتاب چند میرامد پیش پیش دل طیشهای نفس دو ری مفسد بندر دستگاه جشو است چون خار شیشه سافت لیل دشمن از تلافی کاشک چشم خون فرق نیست ک رود فکر فقرت از مزاج اعل کین	بخت نتوان کرد ز آتشی آردی جام را وحشت از تخم عرمیش است اینجا جام را قطع کی و هم و خیال فاسد بینام را از مزاج شک مدام رده اند آرام را نشه بگرگ است اینجا در دوصاق جام را مار نتوان جدا از زهر مین کاه را

در غالی که با شود رنگی بود ما را برواز فقرت ما در دام بال میزد	چرم مرچه بودیم و او بود ما را آزاد کرد فضا از هر قید ما را	مرآت منی ما چون سایه دست زنگی احد عالمی کرد چندان سفر کشتی	خورشید افغان ازما زود ما را از خویش گشت اما ز ما زود ما را

در فکر حق و باطل خوردیم عت خونها تلم کبر منی چون زهر اهرام نیست بریم در حاجت صد فکاه باید خواند تدبیر اسلک چند بر نام آزادی خواص این دربار ضبط نفس ختم است	این صفت الفاظ است با شوی مضمونها از بیکه جنون انگیزتی ربی موزونها هر جلد جودی بودند مرقد مد فونها مهموره قیامت کرد در دامن هامونها در شکل حباب انجاست خواب فلامونها	بر هر چه نظر کردیم کلیت عبرت داشت در خلق ادب و رزی خاصیت افلاس است جز کج مرار امروز کی دادس کی نیست کای نفس شوید آورده کی هستی از عشق چه میگوئی از حسن چه میرسی	کردون ز کجا کرد دکا بیه مضمونها عمر ایتمه سالان کرد موانی موزونها انسان چکند باین خرید شست موزونها چون صبح بگردون رفت جوش کف موانها چون هم ای کبر لیل هم مضمونها

در محفل ملو منم محو صغیر هر صدا حیرت و افسانه ام از غصه پیش بریگا نام باد کله سر مهگون خوانده است زحلم فسون در فکر آن موی میان از بسکه کشم قانون زان جلوه بکمر کان زدن آینه را غافل شدن دخ نم و شادی میر کو مطرب و کو توحه کر در کاروان و هم وطنی غریب است و بی وطن از حرف و صوت بی اثر شد جبه لنگر دار تر چند از طیش برداختن نیغ نظر آفتخ آخر درین زم نم افسانه مالدو رفت شب آسان نبود ای غیر از شوق دل بردن از (بیدل) بخود تا زده ام صبح قیامت خنده ام	تم خورده ساز وحشتم زین نغمه های تر صدا کادر در دن خانه ام دارم درون در صدا مشکل که بپار مرا بر خیزد از بس تر صدا هر چه صد بزمی بریگر لاف صدا دارد چو زنجیر چون جو شادان از جوهر صدا مشت سینه غیر دارد درین بحر صدا خلق ز کرد ما من بشتت عمل ر صدا بر کوه خواند تا کینا افسون بال و پر صدا بیرون نخواهد تا خلق زین گنبد بیدر صدا از پس بجستی زو طرب می کشت در ساهر صدا در خود شکم آقدر کان صفه زد منظر صدا کر شور نظم افکند ام در گوشهای کر صدا

دری خیالیم و نمی نیست در اینجا ما زده مینا کز بداد شکست است راحت دنیا چه هوسا که تخم کردیم بیکت سخت بلند است از جبروت دل نه قلاب تو کتودیم	جز و هم وجود و عدمی نیست در اینجا این طره که گشتل منی نیست در اینجا هر چند غدا جز منی نیست در اینجا از خویش برون آملی نیست در اینجا آینه کری کار کبی نیست در اینجا	جز کردیم خیر و قی نیست در اینجا کسیلایان باغ بهواری رنگست برم زکی سلسله کار کران ما بجزیران قفله دشت خیا لیم بیدل من و بیکاری و معشوق را نشی	جز کردیم خیر و قی نیست در اینجا کسیلایان باغ بهواری رنگست برم زکی سلسله کار کران ما بجزیران قفله دشت خیا لیم بیدل من و بیکاری و معشوق را نشی

درین محفل که دارد شام برینو سحر بکشا
ساز بسته دل آیدان عاجز زست از ما
زین صدفی که دارد کلامت بوی آگاهی
بناغوس حیات امان دل توان دهان کردن
زهر نقش قدم واکرده اند آینه دیگر
کشد دلچسپان برین صورت بی بند
معدا جز نامل نیست بگذرکان نظر بکشا
عبط از ناخانی دارد بگو عذر کبر بکشا
بیاد یک نفس چشم جهان چون سحر بکشا
تو نور شمع قلمی همان درین سحر بکشا
مزه جرگی زدن خلوت تحقیق در بکشا
زیند این قبا واثو کریبان دگر بکشا

(O)

درین نه آفتاب غیر از عرفا نقد پیدا
عالم که گفته میگفتند دارد کردان وادی
دارل دل نشان در ملت بیادانی نیابند
بهشت و کوثر خورشید و هوس نیز میباشند
سراغ در فتن عمر است زین کشتن هوس کردم
نم این شکام بریناورد از پریشانی
هم پیدا شد اما آنکه شد پیدا نقد پیدا
بختجو خنسا سوختم اما شد پیدا
مراغ مانی از کردی کرن مهر اند پیدا
بطحی هم رسیدم جز همین دنیا شد پیدا
چه جای رنگ بوی هم از آن که اند پیدا
نفس آموده کی میخواست اما اند پیدا

(O)

درین وادی چنان آرام باشد کاروانهارا
ز موج بحر که سامان عالم فلشانی کی
بسته بر اقامت کوبین ممکن نیست وارفتن
بیگ روان خاک کثرت شدم از شعله غیبت
چو رنگ زده باد آفتاب سودی نمی بخشد
من و هوس نیاز از غمت و خواری چه میبرد
چون شد بدست باز دروان سنگ نشانیهارا
که تیر بی پر از آن حیاست این کانیهارا
مگر سوزد فراموشی ممانع این دکانهارا
سلام تویی ماست چشم آفتابهارا
درین وادی که کز کشتن باشد هانیهارا
کافش سجده پیش از صدر خواهد آستانهارا

(O)

دل مید و نیست کسی داد رس ما
بر هیچ کسی افسانه امید نخواهدیم
شورایم ولی در هوس آباد نمین
ز فرصت عالم آمده دکان توان چید
از قدله دور است غروش جرس ما
هر یست همان یکسای ماست کن ما
بریده در امل چیده است عن ما
فرسائی دماغ است می زود رس ما
بیدل بختون امیل از آن که نشنیم
که پیش از میک در دنیا باز در خنده مارا
خیار ما مگر بیرون بر زن آسیا مارا
چسازد کز کشتید برین آرد صدا مارا
فضولی در کجا ساخت باز با کجا مارا
بکر در میرد چون صبح از خود این هوانمارا
که زب آسان پیدا شد حاجت ما مارا
این یکاه هم کاهی نکرده آستان مارا

(O)

دوروزی فرصت آورد درو معطل مارا
بکوش خانه چرخم حیران دانه چندی
بحرف و صوت ممکن نیست ز عالم وون چندی
غبار ما بصرفای عده به دگر موز
گف خاک نفسی باوریم از ضبط ما کز
نفس واری اگر در دله جز پیدا سوخت
ز دل امید الفت بوی باهر ما امید پسا
که و هم برین وادی بر باز خود جدا مارا
کند محض فریاد فلفل حق با صفا مارا
کمال ای خود رقت خوچیزی و افلا مارا
فضا چندی بدوق این غلغله اشیا مارا
ز ضبط آله کرد آگاهانی در بوز مارا
حاجات است این غلغله طهر خون مرتبای مارا
چه رسوائی که آمد پیش در بوز قیامار

(O)

زود ازین خیال ساده و هوش مای را
زدم بر روی دوران که نکرده کرمی دلها
بجای استخوان از پیکر انجا نبر میروید
ز حسرت نظاره گر میدهند جانان مرا
اسکه گر دانه بختیاست فرس خانه ام
کتب زهر حیرت کز تیر باران غمت
هر گز گشای شوی چن چن دیگر است
دقی رجسته شوق نمی گشیم با قضا
از دل خون بسته کفم غله واری واکم
در الفت بوم و با هودی میباشم
نفس در بیدم در شور امکان ریشه دارد
خرمیان را نباشد غمت از حال دنیا
خسب و غم و شوق کنار آواز ما دارد
بدریا احتیاج در نباشد کوش مای را

(O)

از آثر ردای ناموس الفبا میرس
برایم از دشت دلفانی آلوده ام
انزبات من چه میرس بنای حیرت
دارم آخر هموم ناوایسای دلا
در خوش این باغ و اندیشه بحاصل
کوی سرگردام در مرصه موهم حرس
گرشوم (بیدل) چو آتش فراغ از دود و جگر
شانه زلف تحیر میشود مزکان مرا
بیل چو شد دشت نام کز شود بهمان مرا
ریشه در دل میدواید دانه پیکان مرا
برخت تیر چن که نیست از زلفان مرا
همچو بوی گل لکر در بزمی حیران مرا
دانه های نار چو شد ازین دلفان مرا
اشطراب دل جواشگ آورد بر مزکان مرا

(O)

ز کشتن و نیست در طبع ادب تحیر ما
بی سبب چون سایه چنان دو عالم حیرت
سطری از مشق وستان چون آشفته نیست
که باید کاشتن در خاک دامن گیسو ما
بست نمک لب بهم آوردی از غمر ما
غیر شده اعتبار آن ندارد شیر ما

آخر از تارهای بادور کردن ساختیم انتظار رنگ های رفته میاید کشید در بنای رنگهاگر دشتک امروز نیست	بسکه کج بود از گمان بیرون نیامد تیر ما خامه طاش مزگان دشت در تصور ما ابروی مهاب چینی داشت در تعمیر ما	آرزو همار طلم لاهی می پرورد حسرت منزل چون ایجاد چندین چشمتجوست عزت انشا بود (بیدل) نسخه ایجاد شمع	خانه صیاد بی پهلوی تجسیر ما شام کرد صبح کا گونه شود شیکر ما از جبین رخش یزد سر خط تقدیر ما
دوئی که زد بخواب شعورم الم و سیر بهار دشتک ندارد فل نبات جز خاک تیره نیست بنای جهان و لکه	من هم زدم زلشده بچشمتجوست مرغ و لشود مگر چوله کسی را بدایع و طاش سوده است به منقار زان و	رنگ حسا دطبع جن موج میزند آنها که نقش یثو مقصود چشمتجوست باطع سر کن این همه دنج وفا میر	دشت است کوف آن گل خودرو بیایع سر جای مو کشید بهوای سراغ و روز سوار شب کشید لب چراغ و
و آرم جویند کسیر و درین دشت و در دام صیاد نیست کسی بر کازم که کیه جو کر خوار و هم است آزادیت ز روی ترش عرض پی میبر هرجا مخاطب ادا فهم نیست اگر مرصع زدهای خاک نیست	بر از بال عفت است این تیر و درین گرفت است تجسیر و چون باست مجبور تقدیر و صدا میکشد بار زنجیر و نیمیکند سر که این تیر و تسلل و بال است تیر و جبین کجا میبرد تیر و	مصور هر جا کند نقش من بنای نفس بر هوا بسته اند خواب قدم هستی دیده ام بوم ایستد درین خوابیدت خر قامت این صلا میزند بهیمن ازین همسان امن خوله زمین آفتابنده (بیدل) است	زخمال رنگیت تصور و ز لکین کای نیست تعمیر و ز حیزان مدره رنج تصویر و وار از بصل ای در تیر و که رطوبت دوق شیکر و کشت زن خانی کلوگیر و برین ساز بشکن جو زرد و
زاده است یزد شهود مستی ما زدم دست بدامن عشق از همه پیش	که کرد رفیع خوار شراب هستی ما مرا داشده حاصل ز پیش دستی ما به پیش سرو قدی خاله راه شد (بیدل)	باگو بشیخ که از کفر تا بدین فرقت براه دوست چشمان مست باده شوقیم بلند هستی ما به بین و پستی ما	ز خود پستی تو نامی پستی ما که بی خود اند رفیقان ما ز پستی ما
ز دشت تار سا نکرفت دستم کردن مینا زبان گد گام میزند بختی می بندد خدا مستی آن چشم هر جا میفرود آید اگر از سافر آکلی دل نشه داری مخود بالین کردن هوال در نفس دارد اگر سندر دشت هوش است فانی پستی زن	مگر مزگان دعاید اشک و گریه دامن مینا که رومی میکشد مگر در خرمن مینا عرق بیرون کشد تیر و از جبین روشن مینا رنگ بر روی طوف کن پیرامین مینا خلا میاید از کیفیت آشت مینا که از خود و کویزی بی عیای کردن مینا	درین مینا با سافر کشی سازند امت کن پساری در نظر گل میکند اما نیدام لشاط جلودان خواهی دل را صیدالت کن نوی قائل چرا عیانه عیث نیگیری هم در چشم دارم اوداع ای دنج محوری عرق ناعلام زحمت دلها مشو (بیدل)	گوی پستی می افتد خندیدن مینا بطع غنچه هارنگست با خون دوش مینا که مستی هاست موقوف بدست آوردن مینا که عیث جابر خون میزند از شبن مینا که امشب موج اشک ربه ام تا دامن مینا که هر جا جلس سکی هست باشد شبن مینا
ز روی این تیر آید شید آینه دلها چند دنیایه عینی صد راد است ای عاقل بدشت انتظارات از بیاض چشم مشتاقان زایس آروی احتیاج ما مشو غافل زمن مایم نبات حق در کوش می آید زبان شمع فهمیدم ندارد غیر ازین حرف	که ده تا محل این است بیرون کرد محلیا پیا بگذر که از بهر کشتن هاست حایل ها سقیدی کرد آخر راه از خود رفتن دلها ببازار گرم کوه فرو شاند ساپلها نوی طرفه دارد شکست رنگ باطلها که در خود توان آتش زن منقش محلیا	کجراحت چه آسودن که از انانی مطلب درین مزوم چه لازم خرمن آرای هوس بودن دعای میسرمان از شکست شیشه و نسکی ندارد صید حسن از دامگاه علق آزادی خران کشش امکان بهار واسی دارد تسلل ایستد در دوری زنی نیباشد	بیای جستجو چون آید خون گشت مزله دل بیدست آری همین غمناقت حاصلها خون رفته روز دگر دارند بسملها هان بش حلقه آغوش جنونست محلیا نظراوش میگش حق از شکست رنگ باطلها کرو از سر به برادر روزم خوردن دلها
زدم وصال خواهشهای عجا میبرد مارا چو فریاد جرس مایم و جویان پریشانی چو کار کسای با جویان با اینهمه پستی ز وحشت شعله ما مزده خاکستری دارد مدارای بیایان میکند تکیه ما ورنه	چو کوه موج ما بیرون دزد میبرد مارا بهر راهی که خواهد بخودها میبرد مارا بجز دست دعا دیگر که بالا میبرد مارا برافشال بطوف بال عیثا میبرد مارا شکست رنگ ازین محفل چو مینا میبرد مارا که در در طوفان کرد دست از ماشو (بیدل)	ندارد شمع مارا صرفه سیر محفل امکان چون میرزد از ما رنگ آشتخانه عالم خان چون سایه و سحله شکر جبین سانی نهادد نشه آزادی ماسافر دیسکتور نکاشن را زمار کنی نه سحر را زما کردی نیردان میل اگر امروز فردا میبرد مارا	نکه کامیرو از خود بیجا میبرد مارا بهر جانش خاری شد تقاضا میبرد مارا که تا آن آستان بی زحمت و میبرد مارا غبار دامن افتادن صحر میبرد مارا بهر جا میبرد شوق نوی ما میبرد مارا
زایس جوش آرزو ازین شوق توپارها و زگرد و حشمت ما تیر بخان فیض میاید غبار جبین مزگان ندارد چشم قهرای فلکه کشی طوفان شکست داد است امشب شرار کافله ما دارد آزادی کشتنای	فلک در شعله خفت از شوقی بطل کویا تسم پانی صبح است جبین دامن شبها فرخواست هر جا صاف کرد نقش مطلها ز جوش گریه امیکنه آب اند کو کپسا چرا ما را نمیخواند این طفلان بکشتها غبار تیره بختها مان لشکر نیباشد	درین محفل که دارد خاموشی اسباب راحت سک نازان دوست بکفر از قتل ازادی ز سلسله گرامان خواهی وداع کرد جوشی کن فرودن بود نیک اعتبار ما سبکرو جان بنازم نام شیرینی که هر گاه روزان آید نمی آید بیرون چون سایه روزه (بیدل) از شبها	هم آوردن مزگان بود برین لبها مرا می میدهد موج سراب از ازل مرکیا ز عیثان سره میبازد دکان پیش عطرها گر انجان فوسیا خواهد و پیدا کرد دلها چو به شکر جوشه هم چشیدن لبها
و چشم بی نکه بوم غراب آید غزلها بدوق کیمه مگد از طواف کیه جنون شکست رنگ گل هم از تسم فانی دارد	بغیر ازای مزه برداشتم کرده عمارتها زدم هر جا سوزید جوش زده دارد زوینها هم آورد اروی باز تو از باز اشارتها حسن خلقی (بیدل) تا توان در جنت آسودن	سواد نامه هم که نیست در منع صدای دل عوم داغ عشق کرد ایجاد سرشت من نجات خود نیم ساحل ایی دگر دارد چه لازم در دل دوزخ نشستن از شرارتها	لباس معنی الفت میبازد از عمارتها عرق زبست مرا جمع میگرد در ارثها مشو چون زاهدان طوافی آب طهارتها

زخم دل چیدن زبان داده است پیغام مرا فرها شده در فضای بی نشان پر میزم زده چشم بی حشر بدین سوخت اوج ایام حضور یک نفس راحت بی است نشکند و نسک که کز آری پردازد زمن قصد حشر نصیبان و قیامت چیست	بی سخن بایشان چون نسک نام مرا آشیان در عالم عقاست اوام مرا انظار آخر مقدر سکندر باد مرا سایه دیوار دارد در بنام مرا کلیک نقاش است ساقی گردش جام مرا نقش بر کرده که خواند بر تو پیغام مرا	بی نشانی مقصود اما سراغ مان مرا در غبار گردش رنگم خرام مان چیست قدردان فرصت ساز گماشایم چو شمع از سواد فقر کرد مرمه رنگ آورده ام حلقه چشمی راه انظار افکنده ام جایه سودای من (بیدل) چشم باز پرس

(O)

که سخن گهر شد وزد گهر زبان سکنه خروش ما سحر رسیده دماغ کل لب زخم خنده خروش ما که صدای قلقل شیشه شد بری جلون زده خروش ما که چشم آینه میگذشت کف پای آیه خروش ما که هزار صبح قیامت است و کسب زلفت خروش ما ز دماغ ما چه خبر دهد بدست شکسته خروش ما که چو شمع آفتاب از چین هم سرشته خروش ما قدسی مگر برقی زده زخار خجلت دوش ما که قنار بر کف یا کتون نسک چراغ خروش ما هم راست بگری وین چه شور و خلق وجه خروش ما	ز قضا لب خامش که رسید مزه بسکوش ما کلمه چه فتنه شکسته که ز حرف نسیم نصمت نفس از ترانه ساز دل چه فضا شد رمز انهم بسکوش عین آیه ز ما که جرأت جیسنجو نصوت از رخ عسوفی زده ام سافر مان من همه را زده ز دست خود اثر توید رسیدن تب شوق سجده نیسی چه فسون دمیده بر انهم ز نشاط عقل زده کی چه کوزه امشب مندمع دگر از نین خود سری چه کشید زحمت سوختن ز سید فطرت هیچکس نخرید (بیدل) و منبش

(O)

ز گفت و گو نیامد صد حجت بند ما ز سیر و کازان شرر جولان چه میری از ان چشم عتاب آورد دوق زده کانی کو اگر ناصح از مصنوع راهی میتوان ردن نسک عیریم اما درین صحرای محاصل جهان طوفان زلزل و دل همان مشتاق برنگی	مگر از سی خاموشی نفس گیرد کشته ما که بود از خود کشتن اولین کامبند ما هم بادام تلخی رود شیری زنده ما چرا در بند عشق ما نباشد نفس بند ما حریف صید کربانی نیکو کرد کشته ما چه سازد جلوه با آینه مشکل پند ما	اگر از خانه کسب غرق میتوان کردن تو را هر روز نیکو ساز خواهی چه بکون کن ز جوش باغ میساید سراغ نشه رسیدن چو شمع از چمن و عرق کمر منزل دانی نکردد هیچ کافر حق افسون غلط بینی کین الله داریم در کرد عدم (بیدل)

(O)

زهی چون گل بیاد چیدن از شوق تو دامانها ز چشم چون نسک بکشتی و از حر هروسی بلکه تازه کویان کر خیام بر تو اندازد باوج هم افروزد پشتهای مهر آخر بچین حشر از وضع خوش دل بیاور دیوار است با کون و مکان الفت است آخر	چو صبح آواره جاک ثنایت کربانها جدا می ماند چون خیال زده آغوش مزانها بر طاق کرد جود و دل اوراق دیوانها که در خور دستک خود و دمع و مرعاج دلمانها کمان یک قطره خود و خود و در دست طوفانها لست این مصرع از ریخته کی بیرون دیوانها	ز عقل زده کاند در خاک هم دارند سامانها دوان عقل که رسوا دل دهانم دل عاشق دندان وادی که کرد و حشر و خوش میانه چو شد کر نشکست بر سبیل جولانک هفتی چین کر شوق نیرنگ خیال بیرون از خود روی چهره بی مطلق کر چشم بکشانها

ز عشق شمع خورشید در دوازدهم از خرم امکان
سپاس شمع آتش زحمت (بیدل) در پستانها

زهی سودای شوق تو مدحها و مقترها جدا از دل شد چشم سر ایدشت حیرانی نغمه می توان شد این از ادای کج حجتان چو آهنگ حرس ما و نسک و حال جولانی زبان در دام عیریم و دماغ کشته کو کرده	بیاد آسمان سیر طیفن جوش یارها همان خیال خشتکست بی اطعاف مکتبها نفس در بند است انچه فسون پیش عفرها که از رنگ نور و ارض میاید آغوش قالیها سخت را زده زحمت بود بر دست لیا	مباد از سرم کسایه سودای کیسوت بس است از دود و دل جو مفر و ش آینه دلم بنع اضطراب عاشقان زحمت مکتب کاصح عشرت غیر چین دامن همرا میباشند یار بی نشان نام تو میدیم (بیدل)

(O)

که همچون غنچه از بوی طوفان میروم درها مگر این شعله بر دلم زبال سمن درها چو چشم حرس ما کی بایده ز حلقه در درها زمن چون زهره بر بکدر افتاد جوهرها که نکشاید غیر سوزن کره از کار کوهها نخیزد الله بیار هم ایجا زدن ها لب لب شعله دیوار دارد جنبش برها	هر سودای ما را هم دستار کی عید نقارده هیچ قصد کاب مکتوب حجت را قناعت که کوشش دل کند آینه کرمان چشم آینه کجیوه کر شد چشم غورث کشتاد عقد دل بی کداز خود بود مشکل ادب فرسودم از ماعت نظم و معطو با زادی می شود دست در دامن کوشش زن	دل آگاه (بیدل) کاند در دوران بشکست آینه نتوان شد که حیران ما چین فروش دامن صحرای امکام ما الله حشرت خسرام کافوا لام ما نامی چشم چشم از خوشی همای ما

لشته بیست غلظت بجای مفر در درها
سنگ این کسار آسایش خیالی بی نیست
سینه جک غیریم از انک هم چشمی میری
غیر عیرانی لایبی نیست نبود کسی
مشت خلتان چون زار و دوام و حشر است

از زمین کنیری همان آتش بدامان ما هر که بر دیت کشاید چشم من کام ما از خجالت چون صداد خوشی بیاور ما از دم آهوه چمن میچری بیلاام ما	از زمین کنیری همان آتش بدامان ما هر که بر دیت کشاید چشم من کام ما از خجالت چون صداد خوشی بیاور ما از دم آهوه چمن میچری بیلاام ما	از زمین کنیری همان آتش بدامان ما هر که بر دیت کشاید چشم من کام ما از خجالت چون صداد خوشی بیاور ما از دم آهوه چمن میچری بیلاام ما

بی طواف نازش از خود رفتن ماهر است
در لاف غلغله آبروی او چنین میگفت
نقطه از سر توشت بجز ما روشن نشد
هر که خواهد شبه از همت ماوا کشد
نکش پاک کرده ایم اما درین عبرت سرا
چون نفس (بیدل) نسیم ی نشان رنگم لیک

O

زین وجودی که عدم شرمنده میگردد
گرچه ام کرد رنگم خنده میگردد
خاتم ملک سلیمان ولی تمیز خلق
که پست از ننگین گنده میگردد
میرسد باز غلام بر دماغ بوی گل
کره عفت پست از زنده میگردد
عروحتی عفت دامغی خواهد گنجینه
تا کجا این دیوانه گنده میگردد
تا توان صدمه ترجم لاف از سلم میاد
هر که میگردد ننگ افکنده میگردد
عشق را (بیدل) دماغ التفات یاد گشت

O

ساختن قلع دل از عافیت بیکانه را
رنگ پسندی فرس کرده خانه دیوانه را
دل سپردن گردش چشم بیک یاد مستثنی
شعله حواله میسازد خط بیانه را
تا کتم قهر آفتابی دل از جاذبه است
در کشودن شیر پرواز بود این خانه را
هر پسندی گوش چندین دم میاید هم
خواب تا کان کش ازما نشود افسانه را
آهی کر دیده بردار جهانی میبندد
سیر این مردع یکی صدمه میاید دانه را

O

ساده کی با هیبت طبع قدرت آهنگ را
وقف طاووسان رعنا کن کر نرنگ را
طبع طایم را قوی سرمایه سازد دستک
سختی افزون تر کند اناس کشتن سنگ را
مالم جولان شوق پای خواب آلود نیست
کار نتواند دمه افسرده کی آهنگ را
با نسیم خنده گل نتیجه از خود میروید
دلصدا باشد شکست شیشه های رنگ را
کرنداری طاعت از اظهار دعوی شربدار
شوخی رفتار رسوائیت پای شکست را

ز آمدن وقت نفس آینه دل نیره شد
موج صیقل آبیاری کرد (بیدل) رنگم را

سم است اگر دوست گشت که سیر سرو سمن در
سینا ای راهبای رهنده تو میبند زحمت جستجو
نفت اگر قصون دمه بتعلق هوس چه
هوس تو نیک و بد تو شد نفس توام و در تو شد
نم انتظار تو برده ام ره خیال تو مرده ام
چو هوا زهنتی مهیسی بشنامل زده ام خم
نه هوای اوج و نه پستی نه غرور و نه هوش و نه صبر
چه شکستی ز کوشش عاریت ام شبستان بی درت
بکدام آینه مالی که ز غمت آینه غفل
ز سروش تحمل گریه همه وقت میرسد این ندا

بدر آئی (بیدل) ازین نفس اگر آفری گشت هوس
تو بغیرت آینه خوش نه که بگویت بوطن در

سجود خاک راهت که هوا جوشانده از سرها
طیدن عمل دریا کشد بروش کوه را
شیرد انتظار جلوه تبیع کیم یارب
که چون شمع زبک کردن بلندی میکند سرها
ز لعلش هر یکسای حرق بفرز آشنا کرد
تیم میگردد چون صبحال از غلغله سطره را
خواه از اهل من جز خوشی کا درین جیوهی
حباب آسار زند آبروی خویش کوه را
مستند طینت شک دردن بر نرسد ارم
پروان من آتش بود پیش از رستن برها
مجموع سمان غرورم که نرسد از
چون موج دار در شکست خویش جوهرها
می کو تا هوس انجیا دماغی تازه گرداند
جو کوه با کفر بر زدن شکست ساغر ها

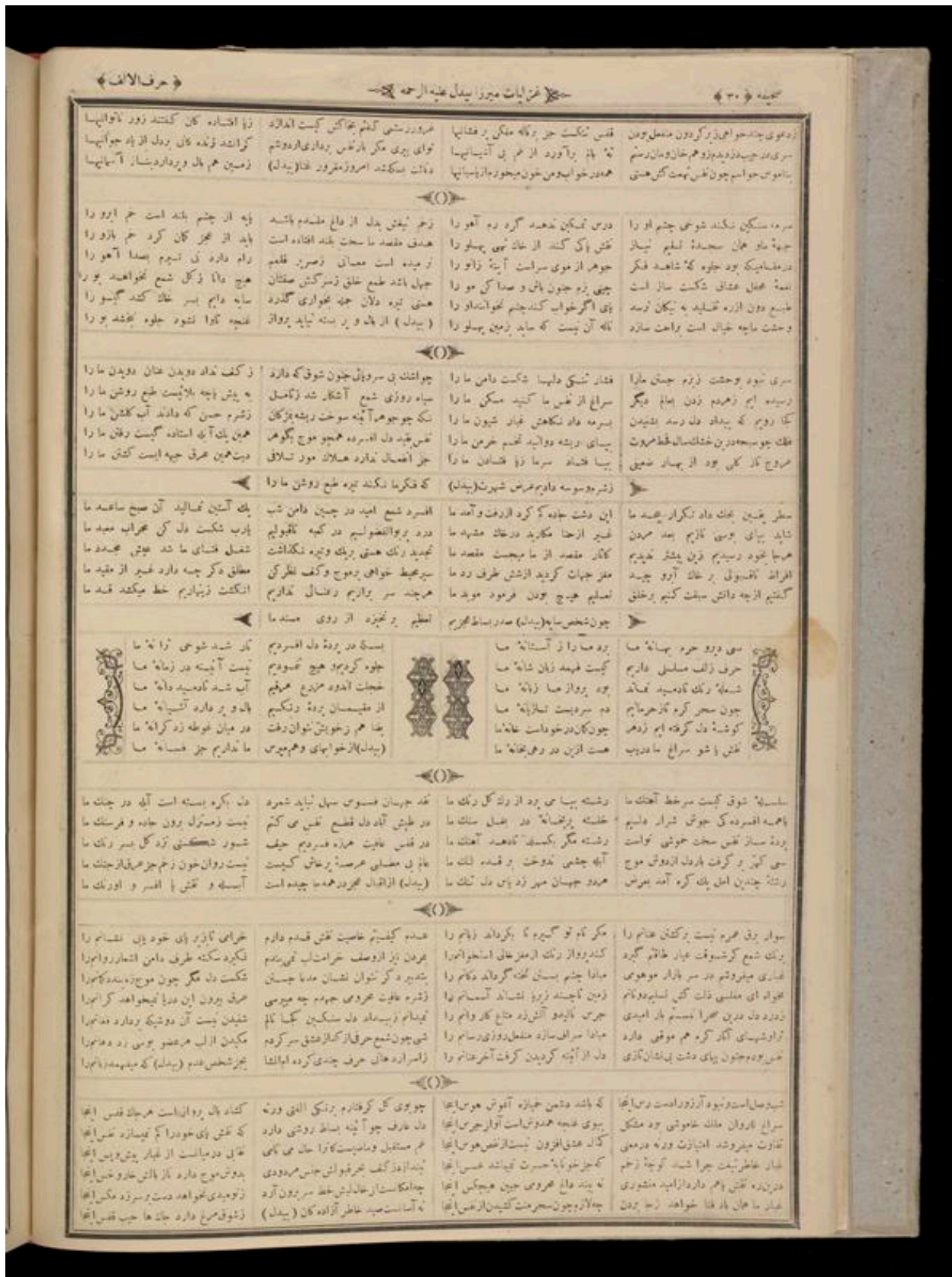
O

سخت موهوم است نقش رده اظهار ما
حیرت است آینه دار پشت و روی کار ما
برش خون نسا کل فروشهای رنگ
رفشایهای حیرت بلبلی کزار ما
چون شر و حشمت قاتلان دکان فرستیم
چیدن داملن رواج کریم بازار ما
بامه پاس انجاد عافیت بر میروید نیست
تا کجا در خواب نقطه دیده بیدار ما
سخت موهوم است نقش رده اظهار ما
خبرت هستی کو را بر امید نیستی است

آه از آرزوی که آنگاه هم نباشد بار ما

سخت شده دل چون شمع از آتش بیابنا
معانی مرد در دوران ما از سکت خوانها
ز لعلش کج آهنگان کشت از دامن طبع
مکر این خانه داردار از ده بی ستابنا
چهره بدست که فطرت مکر خیال انجیا
با کجی خراف دارم تلاش در بیابنا
نفس مرده از لاف خود سالی نیا کن
میاد دل شود سنگ ترازی کرانها

در دعوی چنانچه خواهی ز کردون منعل چون
سری در حیدر زیدم زوم خان و من رسم
ناموس حواسم چون نفس نعمت کن هستی
فقس شکست جز بر کاه ممکن بر فشانیا
تا باز آورد از غم بی آفتابیا
هم در خواب و بوم خون مجبور از آفتابیا

(O)

سرمد سنگین ننگد شوخی چشم او را
چاه مانع سجدت انعام نیلار
در مقامیک بود جلوه که شاهد فکر
نعمه محفل عشاق شکست ساز است
طبع دون از ره تقلید به نیکن نرسد
و حشت مایه خیال است براحت سازد
درس نمکین نهدد گرد دم آمو را
نقش پاک کند از خاک نهی پهلوار
جوهر از موی سر است آینه زانو را
چینی زدم چون باغ و صدا کن مو را
بی اگر خواب کند چشم نخواند او را
گاه آن نیست که باید زمین پهلوار

(O)

سری بود و حشمت زورم جیش مارا
رسیده ایم زهرم زدن ایام دیگر
نکا دوم که بیداد دل رسد بختین
فلک چو سبزه درین خشکسال غطصوت
مروج کار کای بود از بهار شمعین
زهر و سوسه دادم غرض شهرت (بیدل)
چو اشتهای سر دوشی چون شوق که دارد
سپاه روزی شمع آشکار شد ز کمال
نکه چو جوهر آینه سوخت دیشه بزرگان
نفس بید دل آفریده همچو موج بگوهر
جز اعمال ندارد هلاکت مود تساق
که فکر ما نکند تیره طبع روشن ما را

(O)

سفر یقین نیک داد نکرار بحد ما
شاید بیای بوسی لازم بعد مردن
هر جا بخود رسیدم دین پیشتر بخدم
افراط تقصیری بر خاک آرو چیده
گفتیم از چه داشت سبقت کنیم و خلق
این دشت جلوه کرد از رفت و آمد ما
غیر از خاک مکارید در خاک مشد ما
ککار مقصد از ما میبخت مقصد ما
مغر جهات کردید از شش طرف رد ما
انصاف هیچ چون فرمود مود ما
چون شخص سایه (بیدل) صدر بساط محرم
افسرد شمع امید در چنین دامن شب
درد پروا تقصیر در کینه ناکولیم
تجدید رنگ هستی بر یک و تیره نکلاشت
سیر عیض خواهی بروج و کف نظری
هر چند سر بر آرم زدنالی ناکاریم
نظم بر نگیرد از روی مستد ما

(O)

سوی دور خود بهانه ما
حرف زلف مسلسل دارم
شعله رنگ گامید نماد
چون سحر کرد کز حرم ما
کوشه دل گرفته ایم زهر
نقش از شو سراغ ما در بید
رو ما را ز آستانه ما
کیست فریده زان شانه ما
پرواز ما زانه ما
دم سر بخت آستانه ما
چون کان در غو دست خانه ما
هست ازین در در خانه ما

(O)

سلسله شوق کیست سر خط آفتک ما
بامیه افسرده کی جوش شرار دلم
درد ساز نفس سخت جوشی توانست
سی کهر بر گرفت بار دل از دوش موج
رشته چندین اصل یک کرم آمد بفرش
رشته بیای بر د از دل گل رنگ ما
خفته بر شانه در بدلی سنگ ما
رشته مگر یکسکه ناهید آفتک ما
آیه چشمی ندوخت بر فنده لک ما
مرد چندان مهر زد پای دل تنک ما

(O)

سوار رق هر دم نیست بر کشتن عاتم را
رنگ شمع کز شوق غبار طاقم گردد
غباری میروشم در سر بازار موهومی
خوار ای مجلسی ذلت گشایم و دوام
زود دان درین محراب بستم باز آمیدی
زادشاهی اگر کرم هم موهومی دارد
عین بود چون باری دشت بی نشان کاری
مگر کام تو گیم که بگرداند زایم را
کند پرواز رنگ از مغز خالی اسطوخودار
مبادا چشم بسن کنه گردالم دکام را
زمین کجاست زو به نشاند آسمان را
چرخ پایمو آتش زد متاع کار و ام را
مبادا سراف سازد منقلب روزی رسام را
دل از آینه کردین گرفت آخر عاتم را

(O)

شیر صامت و بیو آرزو است و سبایا
سراغ باران ملکه غموشی بود مشکلی
تفاوت میروشد امتیازت و دره درمن
غبار خاطر نیست چرا شد کویچه زخم
درد زده نقش نام دارد از ایند منشوری
غبار ما جان باد فنا خواهد زجا بردن
چو بوی گل گرفتارم بر نسکی المی ورنه
دل عارف جو آینه بساط روشنی دارد
غم مستقل و مانع است کازرا جان می نامی
بند از کف بفرق و انجمن مرده روی
چندامکسار از خالیش خط بر برون آرد
نه آسانست سبب خاطر آزاده کان (بیدل)
کشد پای بره از این است هر کس نفس ایجا
که نقش پای خود را که میسازد نفس ایجا
عانی در میبالت از غبار پیش و پس ایجا
بدون موج دارد از بالی خار و شش ایجا
ز کوبدی نخواهد دست برزد و مشک ایجا
ز شوق مرغ دارد جان ما حب نفس ایجا

صبح بزی از قطع امید است اینجا جلوه برینگی و نظاره فشانانی رنگ عجب و آشنده مشکلی که مدلی نکشاید نغم گل رفته طراز رنگ سبزه شود بهره لعل صفت نفس کاد داشت زین جن هرگز که دامن خون آلودست	کار وجود گفت موی سفید است اینجا چون آراست قدیمی که جدید است اینجا سنگی چون رود از فکل کید است اینجا هم در انجاست سید سید که سید است اینجا پایگی یا پیشو گفت و شنیده است اینجا حیرت گفت نهادم که شنیده است اینجا	راز هستی نفس لعل خود داری نیست غنی از رده دردت کناد دو جهان مرک تسکین دهد منتظر وصل ترا مکند و از آن که آئینه اقبال صفات در چون حدیث عیش در کز انجاست بوی یاس از جن جلوه انگار سید است

(O)

بهرت و منی بستی منم دارم ما آفتاب فرصت کین قطع آفتاب نه ایم دل منای بستی گرفتار توان ادا حق کر خود سازد کسی میروسم در کار نیست حیرت حاضر را افزون متنی جلوه داشت ایده حیران در آغ مرچه خواهی میده	چون حباب آینه بر طاق عدم دارم ما هر صبحیم از نفس تیغ دودم دارم ما کره خون نفس بنده معتم دارم ما اینگه هر سو میرویم از خویش ردم دارم ما همچو آینه بیاض خوش قلم دارم ما حلق از خود رفتو غش فده دارم ما	محل ما چون جرس دوش طشتی دل است میتوان از یکرمایک جهان عراب ریخت شوخی چشمی رخ استند ازین حیاست رنگ ها دارد بهار ماه پر شک عشق کر باشد اشک خلعت هم تلاق میکند چند باید بود زحمت پرور کار امید

(O)

شرح قیامی ز جگر می کشیم ما طاف کند صحت مایل از کین نمی کاشی بافت شود آینه دار ما ایجاب جواب نامه شای ادا حق است و حشت متاع قافله کرد فرستم ایستاد که تصرف عرض شکست رنگ	نقاش کاه ایم و از می کشیم ما از حب سنگ قد شرری کشیم ما از دواغ دل چوشه می کشیم ما میوه انتظار خبر می کشیم ما محل بدوش هر شرری کشیم ما آینه خیال زری می کشیم ما	طوفان نفس نهنک محیط تحریرم زین عرض جوهر رنگار آینه دهم دروصل مکن از خیالیم جاده نیست آینه نقش بر طشم خیال نیست گسسته رده ایم هر یک بیکر نیل خاک بنی ما بهوا کرد می کند

(O)

بست لعلم آگاهی مکن افسرده طمان را بهر جا بخت روداد تامل در تلاش افند در شتازا ملازم طشتیم حاصل دارد کتاب بیکر و یک موج می شرازه میخواند در کر کو لعل کارخان جبهه مند افشار بای سامان وقت اگر شور چون کرد	کینانی چون چشم از سر مکن بست مکن زدا دوین ریشه کاهای آراست طفلان را زبان از دم کوئی سر نگویند افکنده اند را نم آن فراهم میکند خاک بریشان را چون نقش بر خاک افکنده اند آینه جان را که دستی کر کشم پیدا می زوم کریشان را	بهر از باد بانی چه دارد بجهت منم جسد افریده نتوان یافت جز در طشت ظالم اگر سوزد نفس از شور هجران میکند فغان کاین و فغان ساره لوح از مشق بیاید چو بوی گل لیس راحت مایست میراث چشم خون فشان (بیدل) تو آن بزم کبر خوئی

(O)

عزیزی کوکاب از هریان هم دوزد مرا زان همه حسرت که حرمان با غبارم برده است حرف لعل او خوشم کرد (بیدل) عمر داشت موج این کوه قیامی چه پیلوده مرا	خنده ها بسیار کردم گریه آموزد مرا فانی را جمع سازد هر که آلوده مرا حرف لعل او خوشم کرد (بیدل) عمر داشت موج این کوه قیامی چه پیلوده مرا	عمر داشت دستک دوعالم ولی چه سود آینه سراب خیالیم جاره نیست پسوزن زبده بر آتش قیامت است تکلیف بی نشانی عشق از معوس جد است از شیم سحر سبق شره برده ایم مردم و خاک ما پسوا کرد میسکند حال زده فرس کن و آرد و هم باز

(O)

عشق اگر در جلوه آرد بر تو مقدور را بی نیازی بسکه مشتاق لقای محرم بود از شکست دل چه بهتر که بر هر خور دور رفت سوی تو در هر صفت منظور عشق اقدار است کردن داری تو هم خون ساز و صاحب شمع است خوش دانود بیزی عرض ادا از شایب	از گلزار دل دهد روغن چراغ طور را گردن دل روی دست خود سلطان مود را موی چینی شام چو شانه از سحر فطور را مشرب پروانه از آتش ادا نور را می شدن مخصوص نبود دانه اشکود را لاف گرمی سرده باشد نکبت کافور را	عشق چون کرم طالب سازد سر رشود را از فک بی کاه کام دل نمی آید بدست آرزو مند ترا سر گشتان آفت است صاف و ددی نیست در خجانه تحقیق لیل در خرق قمع خود کس نیست محتاج دلیل برایند وصل مشکلی نیست قطع زندگی

(O)

عشق مرا شوی از دنیا غبار رنگ را شوی صرخاب مطرب گریان کین است در حباب و موج این دریا خلوت پیش نیست و هر حباب در خفا غفل کو غفلت کرام	رنگ زار آب خنده شرار سنگ را کافه شبنم منی میده آهنگ را اندک باد است دوسر صاحب اورنگ را مزدج ما پیشتر سر سبز دلفرد رنگ را	گردن ما یک حرس آهنگ بنایی کند میشود دهن خام از کند کشتن بزر تر یک شرر رنگ و از هجر دلدوش نشد بق و حشت کاروان بی امانی موزم

عاقبت از ضعف پیری بالا ما اشک شد	سرشکونی در زمین زلفه این چنگ را	سیر باغ خود نایبا اگر منظور نیست	سیر باغ خود نایبا اگر منظور نیست
کوهیم نداشت (بیدل) قدر دریا منبری	کوهیم نداشت (بیدل) قدر دریا منبری	کارها با خود فاد آخر من دلتک را	کارها با خود فاد آخر من دلتک را
عده دیگر نباشد روح از این رسته را	نیستیم سوختن دودی ز آتش جسته را	شکوه از کرد و دلایل شک دشمنان ماست	شکوه از کرد و دلایل شک دشمنان ماست
انتظام مایه از عالم کثرت عهود	لی ثبات است اعتبار رنگ و بو کلاسه را	همچو سرو آزاد کلازه قید الفت را می است	همچو سرو آزاد کلازه قید الفت را می است
از زبان یزید و زرم خاقی دارم و حقی	کرده ان شیر لشکر دهان پسته را	جوهر وارسته کان مشکلی اگر ماند نهان	جوهر وارسته کان مشکلی اگر ماند نهان
از شکش دل نمی افتد ز چشم اعتبار	کمی نچو اهدا نه آشتیده بشکسته را	موج چون بایکه کر جو شید کوه میشود	موج چون بایکه کر جو شید کوه میشود
خجسته ها در دست زخم جگر آسوده اند	ای نسیم آتش من دلای الفت خسته را	با کلام آبدار کج رسد لاف کبر	با کلام آبدار کج رسد لاف کبر
(بیدل) اینجا اعتباری نیست حرف بسته را			
عمریت کرد گردش رنگ خودم ما	چون آسای فلاحین سبک خودم ما	در یاد زنده کی بیدم ناز میکشیم	در یاد زنده کی بیدم ناز میکشیم
فرست کجاست با شطرنج چون کبیم	دیده ز کسود ترک خودم ما	فکر و فکر و غمت کس در خیال کیمیت	فکر و فکر و غمت کس در خیال کیمیت
کو دور آسپان و مکیا گردش زمان	سر کشته های عالم بشک خودم ما	از هم گذشته است بی کار و ان عمر	از هم گذشته است بی کار و ان عمر
نخچه بر که هر دهانی کشته نیست	هم خود رنگ جسته بشک خودم ما	ابشع عاقبت کده تسلیم نیستی است	ابشع عاقبت کده تسلیم نیستی است
رسوایی شطرنج ناقص نمیرسد	مجنون قبا ز جامه شک خودم ما	از صنعت مسود رنگ حسا میرسد	از صنعت مسود رنگ حسا میرسد
کس محرم ادبک ناموس دل میند	حالی رسیده ایم که شک خودم ما	کلازه ایم ثاب و لب از ما نمیرود	کلازه ایم ثاب و لب از ما نمیرود
(بیدل) بد خلد خدک خودم ما			
عمریت ناز دیده تر میکشیم ما	از اشک اشتار کبر میکشیم ما	نخچه حسن در خور حیرت نکاهست	نخچه حسن در خور حیرت نکاهست
دامن کشان ز لایر سو کز کفی	چون سایه زیر پای تومر میکشیم ما	از خلق اگر کشاده گرفتیم مفت ماست	از خلق اگر کشاده گرفتیم مفت ماست
درواز ماسری نکشید از شکست	امروز ناله هم ما تر میکشیم ما	ای جریح آه دل خسته لازم است	ای جریح آه دل خسته لازم است
عمریت در ادب کده وضع خامی	از ناله انتقام از میکشیم ما	شمع خوش انجمن باغ حیرتیم	شمع خوش انجمن باغ حیرتیم
دفع سپهر مرهم کاغذ می برد	زین آه کر جگر جو سحر میکشیم ما	همچون نفس بنای جهان زنده است	همچون نفس بنای جهان زنده است
فرست کفیل این همه شوخی نمیشود	آینه روی شرد میکشیم ما	(بیدل) مجرم آنکس جو آینه سادیم	(بیدل) مجرم آنکس جو آینه سادیم
(بیدل) خاکشراست آنچه در میکشیم ما			
عیش داند دل سرشته برشالی را	تا خدا باد بود کشتی طوفانی را	اشک در محکمه دیده ندارد قیمت	اشک در محکمه دیده ندارد قیمت
عشق نبود بدمداری کز عدل شریک	سبیل از کف نهد صفت و برانی را	از خط و زلف بنان کاره دلیل است که حسن	از خط و زلف بنان کاره دلیل است که حسن
بار این جو بخاک در صاحب نظران	چین دامان ادب کی خط پشانی را	در زین اشک ندامت زینیه کار بهاست	در زین اشک ندامت زینیه کار بهاست
زیر کرد و نتوان غیر کثافت اندوخت	تا خور و موی رسا مردم زندهای را	لاف آزاد دهی که از اهل فدا کاریست	لاف آزاد دهی که از اهل فدا کاریست
جاهل از جمع کتب صاحب معنی نشود	نسبی نیست بشیرازه سخن دانی را	نفس سوخته باید بطیش رو ش کرد	نفس سوخته باید بطیش رو ش کرد
نتوان یافت از ان جملوه بیک تر باغ	مگر آینه کفی دیده قمرانی را	از کشتی نبود بی طلب را (بیدل)	از کشتی نبود بی طلب را (بیدل)
(بیدل) سبیل ما نشود افسون پشانی را			
غبارم زحمت شکش باد ها	بوخت اسیرند آزاد ها	اعمال با دوش نفس بسته ایم	اعمال با دوش نفس بسته ایم
جهان هم چون پستان بر است	ز انگشت زنیهار فریاد ها	پیر دای از آرزو دانه ایست	پیر دای از آرزو دانه ایست
رون آمدن نیست زین آبدوش	بنالید ای سرو و شمشاد ها	فسردن هم آسوده جان میکند	فسردن هم آسوده جان میکند
خیمت شایرد بقیام هم	فراموشی است آخر این یاد ها	بدو نیک ناک شارد شکستی	بدو نیک ناک شارد شکستی
چه خوب چه زشت از نظر دقه گیر	روی میزنند این پر زار ها	به پیروی هم کرد ضعف قوی	به پیروی هم کرد ضعف قوی
بصد قلب ازین پیش نشکافیم	که تا آیه خاک کنت پشاد ها	ز نقش قدم خاک ما غافل است	ز نقش قدم خاک ما غافل است
(بیدل) نوحه گشته نمیدید ایجاد ها			
غم غریب جوش کرده است مرا	دفع کس جوش کرده است مرا	ز طفران زار رفتی رنگم	ز طفران زار رفتی رنگم
حسرت لعل باد میکده ایست	که قدح نوش کرده است مرا	آنکه خود را بیهوش نمیکرد	آنکه خود را بیهوش نمیکرد
بگفتن باد زنده کی جو حباب	آیه دوش سکته کرده است مرا	تا توام چنانکه بیکر هم	تا توام چنانکه بیکر هم
از که ناله سینه سوخته ام	ناله خاموش کرده است مرا	بخت بساز دور از ان پرو دوش	بخت بساز دور از ان پرو دوش
(بیدل) از یاد خویش هم رفتم			
خجسته سال پیدار است خانه ما	بیهوش کل کرد آشیانه ما	همچو شبنم درین چمن عواص	همچو شبنم درین چمن عواص
بان بر بال شهرت عفاست	رنگ آرام در زمانه ما	نیست جز شعله خاک معبد عشق	نیست جز شعله خاک معبد عشق
خواب راحت عالم دور سرم	منو از هیچکس فسانه ما	تا توان طیار بر شکاهیم	تا توان طیار بر شکاهیم
نه نقد مگر نمک درت	اشک پیدست ویا روانه ما	میکشند افسان آرزای	میکشند افسان آرزای
شعله آتشک خون منصورم	ساز ما سوختن از ترانه ما	جمله زنده کی نقاب فانت	جمله زنده کی نقاب فانت
دل جمع این زمان چه امکاست	زین کل کرد و رفت دانه ما	بس بود همچو دیده (بیدل)	بس بود همچو دیده (بیدل)
شوق دیدار شمع خانه ما			

غیر وحدت و اتحاد هست عرفان ما
 معنی اظهار صبر و فروختن اندک کرده اند
 و وحدت را برین چرخ کشیده است
 و بدینگونه امکان شوی نظار ایم
 بقدر داری شریعت را لایک آفرینش
 دامن طویش است چون همرا آفریدگان ما
 نامه آیم بر پای جان عشوان ما
 کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف کف
 از برای حیوان در دست بر جان ما
 کسی صورت بل و دل و دیر مردمان ما
 شوق در دست و پای نیست ماری صاحب
 برین دستان صرع زلف مسلسل خود ایم
 دارد آفرید و زلف فیدای چیست
 مدعا از دل بی نکتته می خورد
 جوهر گراست و مایه خود شمع کدر ایم
 چون تو سی قدم میال از مرکز ما
 خشنی مشکل که کردد قطع دران ما
 ساده کرم ختم است چون آتش پیمان ما
 بقدر داری خونی آتش ایم
 که بر روی تو باشد چشم ما چنان ما

دل حجاب برون بشعر موج آب در مگر پست زین فیل درو افروغ غول تاکم تصرف بدی بیضا کرده است فیض بهار لغزش متلاهی بوده است ما خولان نعلت خود بی تیره دوست بوش خرام آینه دار بهار است	(بیل) از حیرت زده و دلخیزیده است آینه میوه اشک پاک حجاب ما عشق از عراج ما بوی گشت مهم چشم تحیر آینه متن ری است روز در غول درو نظاره رویت از برای ما چو صبح درو است در غایت فیهر دعا ما کی صورت است (بیل) بکرو دار غن از آفتاب ستار	در شک گرفت طغی و غم آفتاب در میوه حال از قدمت این رعب در ازین خط سبزه لشکر آفتاب در شیرازه کرده از بار این کتب در آینه میوه همه زنگار آب در آینه کی شکست بلام حساب در

فرصتی داری ز کرد دسترباد ده را
چون غیب ندیده باش از سرور زار زبسمال را
از کعبه در فشار خیز نتوان زبسمال
کای نهد باغ بسیرت ز آب و گل را
فقط آتش شوق انتظار آمده است
کای نهد باغ بسیرت ز آب و گل را
شوق می برود از دره های افسوس
مردم در دانه را از خاک برود
شوق می برود از دره های افسوس
کافه در دانه را از خاک برود
پرتی بسته است محل در شکست دلت شمع

فلسفہ عام عند اہلک ساذہ و پشانی را
ناید دانشی از چرخ کبر و نژاد کرم
شور و وقار در سر سجد و طاعت خد
لہم بوج خون کیدام چہ میگوید
بن دراز دہام ز جبریت چشم اندام

بطلانی رسد آب در کرم روانی را
مبادا با غشک کبک بد ساذہ گانی را
زمین کشتوانی بود میندہ آسانی را
مگر سینگ تو در داند زان یزانی را
کہ چون غلام در آیینہ کبر و رشاقی را

چو گرد و دشت بیری میکشی خبازہ حشرت
چہ داری از جوی در مغیرا و در بوزاری
شازموج غلی روشن کہ بر گشت آمدن
سازموجی چونک عافان دارد عارضین
بعوض کشت غایت کاوسی (بند)

مکن ای غلبہ صرف خواب شبی را جوانی را
عده باش و نیست دافرو رشید آشیانی را
زمو بار کبک آیت جوی رشید کفانی را
ہمہ کر ز شوم و خوشی پسندہ کزانی را
سپاہ روشن کہ سودا ناوانی را

فشانده محلی بارت کل چه دیک بسجرا
چو کرد باد بیک نام شانک بسجرا
زسی طالع کسانا کر دم بکسانی
لشتم ام چو آبی غزاله شک بسجرا
دورتن جون کدومه فصولیت توانا کرد
موس طبع تو خون و پوست همچو نیک بسجرا
که کشته ام برافشان تران خدایک بسجرا
فشانده محلی بارت کل چه دیک بسجرا
چو کرد باد بیک نام شانک بسجرا
زسی طالع کسانا کر دم بکسانی
لشتم ام چو آبی غزاله شک بسجرا
دورتن جون کدومه فصولیت توانا کرد
موس طبع تو خون و پوست همچو نیک بسجرا
که کشته ام برافشان تران خدایک بسجرا

مقرر خواست شکره مغلیه از کدای ما
درجه بالا داد ملت خلق را کف چاداده است
کرد خیال ناشقان رفت به عالم دیگر
شکره دماغ شک درن داد بیاد سوختن
در غم جیاجوی رزق سوزن دست داشتیم
دور باز ایام فرصت پیش ما گشت

شکر قبول عاجزی تا به کس دادا کنیم
جیب نفس در دهرا بخیه خرمی گشت
آه که همچو سبزه زلف غم سوزن جود
در نفسی حجاب چیست با غیض دم زدن
باق پیش از رسم آینه کشیده ها رسم
در حرمت آسمان سجده نیارد از ادب

گشت احیات اراد در کف و دهی
تکه اشک تپست بند سحر فانی ما
از سر خانه بر تپست گوشه شری غصای
رو برف تپست و زلف تکه از زنجیری
فرقه آدمی کند آینه در فانی ما
فرقه زلف تپست و زلف تکه از زنجیری

فانک این سرکشی چند اقبال آرمیده
چنانچه که عرض ریخته در دست قدم باشد
باز محفل پریشان هشی سبط حیرانم
که بخت عاقل هوا فرسوده ای غافل شرم
چو آشکاره آوازه رخسرت جبرانی بخشد
در شرم زکس عهود و چندان عرق کرده

نیایست از خاک ایستاده دامن کشیده
روکش صبر و حاصل است ایغا میداد
که بعضی را غفلت و دل نیست شید
باز در چندین صحنه در جایا دیده
مگر از لغزش ایستاد احرام دیده
که سر بلای من میطاف نشانده میدیده

خود را بشمع از هشی فریب مجلس آراش
قام از ریحوی نظاره آن بیوه کرده
تمام وصل کای است و راه می آید
سرنگم داشت از شوق کفایت آلوده بخور
ترا در انتظار و زنگ گدازن طایره دید
ز احوال دل غمزه (مدل) چه می

که باک کردن ایازد و بچیدن سر دیده
کنون چشمم جو شمع گشته آفتاب دیده
چه میگوید در لب کربوئی نار دیده
ببال موج نسیم آینه در خون دیده
که می خواند شکست نام افسون دیده
چو می خواند شکست نام افسون دیده

❧

5

_____

فامد بخت کن ادا نمید پیغام مرا
دارم زسانان الساتول کداز آخر شکست
چون شمع کز آمانده صدافت هلال زده ام
کردن که داغش باده ناکند صبح که
چشمیکند جبران او رنگ نی آید فرو
کرمن نی ماندنشان کرمی بری نام مرا
بکشیده بید عشق بست آفتاب انام مرا
روسیجه کبر از آینه ناخسری کام مرا
در برده روزی می پرورد شام مرا
آسوی باغ رنگ بو محبت بادام مرا

(O)

قید هستی نیست مانع خاطر آزاده را
ناخوان عشق دردی کی که درد جان عشق
نیست سر زار بی زری نمون احسان بهار
اشک باس آلوده بود از دیده بیرون ریخت
نفس کشی طلمس راحت دل بوده است
درد دل مینا برون کردیست رنگ باده را
نیست خطی جز درین نامه های ساده را
بارعت خرم سازد کزین آزاده را
خاک بر سر کرده این طفل دامت زاده را
موج منزل میرزم نامو کردم ساده را

(O)

ناهرم کز هلال سحاب میباید مرا
نقشه کام عاقبت چون شمع ناک سوختن
آرزو های هوس نذر حریفان طلب
شرم اگر باشد بانی و هم هستی هیچ نیست
مشراب داغ و فامت کشش نسکین مباد
بی نیازم از روی آردم این آشوب کام
معد نسیم و شغل سر کشی بیروقتیست
عقل از حقیقت کنج قناعت نیستم
در کفا کشتهای نیرنگ خیال افاده ام
دامن بر چیده چون صبح کلام میکند
ناورن عقل نوازی جزئی اندا کنم
کریم (بیدل) لب خشک چو مژگان تر نکرد

(O)

لکا الوان نعمت ازین سباط آسان شود پیدا
سحر کشام باندک زدن چون آفتاب ابرها
ناله موج در کوه شدن امید آن دارد
عجب آید برون ناکل کند حسن کالی ابرها
امن خواهاز که خلق در کرم اختلاطها
زیندانی بنام هضم چون عناقیت کن
درین صحرای بوضع خضر باید زنده کردن
خیالات بری بی شیشه نقش طاق فسیان کن
که آدم از بهشت آید برون مکان شود پیدا
که خوشکاری چشم صحرای آسان شود پیدا
که کرد ساحل زین بحر بی پایان شود پیدا
کلف بی پرده کرده نامه کمال شود پیدا
که عطر بیشتر در فصل باستان شود پیدا
فراغ ابرها کسی دارد کزین عنوان شود پیدا
نکرده کجایی کز مردمان پنهان شود پیدا
عجالات اینک هر جا هم بگذرد جان شود پیدا

(O)

کداز سی دلیل است جستجوی ترا
هر طرف زکری شوقی خود می است
ز خاک میکند سرمه ای نیم سحر
چه لازم است کشی انتظار بیع اجل
غم شکسته الوهام نابکی خوردن
شکست آینه آینه است روی ترا
دکان آینه کرم است چار سوی ترا
که هیچ معصیتی نفکند وضوی ترا
فشار آب قضا پس بود کوی ترا
رنگ آینه شکسته اند بوی ترا

(O)

کداز کوه دلدادۀ کاست شبنم را
جهان آینه دمدار و جبرانی حجاب من
شکری ناله ای اشک نیاز از ترک خود داری
کل اشک اگر منظور جهان تدبیر بود
فضولی میکنم در انتظار مهر با باش
ضعفی نعمت چنین تعلقی بست بر عالم
نم چشم بجز عالم آیت شبنم را
چون صد جلوه نظاره کایست شبنم را
که بروش چکیدن سرمه است شبنم را
کدر و چشم خورشید جهان کاست شبنم را
کرشم برده برادر کما کاست شبنم را
زبا افتاده یک عالم آیه است شبنم را

(O)

کدامان نشه بیرون داد راز سینه مینا
مزد کز کوش ساعه آشنای این تو کرد
به عجب جهان خلعت رساله کوشش کردون
خوشبختی که شام ملک عشرت جلوه بر آید
هال خاک سپه اکنون لباس در بر دارد
ادب کوشید در صفت خود و لعل شد نامش
که عکس موج می شد جوهر آینه مینا
که راز می کشان کل کرده است از سینه مینا
بازد بستون رنگ و قار از کینه مینا
زین تخت جام از قصر زلف کینه مینا
صفاقت است منکر کبوت باز سینه مینا
روز وصل ما ماله شب آینه مینا

(O)

کدشت از جریو بگرفت آیه چشم ترا را
ندار دور امکان جز یکجنگ فقر آسودن
هوا بت ناکبیا از زلفشاده ناله ما را
اگر ساحل شوی در آب کوه کردد پلا ما را
نمل نچه در کوش افکند پیهانه ما را
درین دریای فرشت است اجزای شکست من

بند بر دگر توان زخاک گفت آسودن
درین ویرانه هجرت نکاح کربکروسی
میاد که ربط دافهسای دل زبیر هم
هر سو چشم و اگر دهنک وقف خطا کردم

مگر آری زنده خاکشما آتشما را
درون خانه و زخوش حال کرده ام را
مشقور ای حیوان این شعله زخیردرد را
نقد آتم چه پیش آمد من غفلت کذا ما را

O

گشتن کعبه کعبه دیده اند دنیا را
چو صبح هیچکس اینجا را نخواهد
احتیاط قدم زن که بافت طایان
دیگر همس چشمه آباید داد
چه آفریده غفلت چه زنده و چه مرگ

دوام گفت دل آرزو نخواهی کرد
دل دردم چو گندم نبوده اند آبیاد
مقیدان چه نازند ازین تماشاگاه
بدر جاده و حتم افعال در جوش است
و دایه قهقهه اعتبار کن (بیدل)

O

گر بمان و حشمت دهد کرد چون سامان ما
در تماشای تیرت شعاع هر جا میروم
از شباهت اضطرابان بساط حیرتیم
دور سالی زین جن چون گشتیم با شد
مطرب ساز نظر روده دگر خوی گشت

گمشتر گفتن گریبان میدرد حیران ما
دیده ما یکقدم پیش است از مژگان ما
زخما و املدن چشم است در میدان ما
زنگ که کرده آخر میشود دوران ما
شعله میوشد جهان از تابه حیران ما

O

کر چنین باد ز طوف دامت اجزای ما
چند نامبروف یکسر گریبانست و بی
ما جرای بی گشتیده میباید شلید
بدر آغوش ویرانه و در آغوش
دل مصفا کن بر آغوش که شرب برآ

بی غم ما سایه خواهد کرد سرگرمی ما
غیران گرداب موجی نیست در دریای ما
ای هوس نزن زبان قبیحه استانی ما
که کاره است از خود شوق پروای ما
آینه صیقل زدن میوست در جوی ما

O

بگفتی (بیدل) مری پادشاه حیرت کرد
که آید ز کجای بی که ز جوی شمع را
باید از شوق زده چون بر سر تیغ را
خونم آخر کرد باروی شایر تیغ را
جوهر دیگر بود در دست جبر تیغ را
آقدر زخمی که خولاقه بستر تیغ را

فیض ما میبوید از خانه چار بخودی
خو کردین علاج اضطراب دل نکرده
مزل مقصود کام اول انشاده گشت
سوخت پیش از درین عقل چراغ انتظار
هستی موهو غیر از تکی آبیانی داشت

O

کردی بوس گفت کرد میباید تیغ را
ایکه داری بر کف شهادت در خیال
رودت سیرت طوفان بود شوق بسمل
موج طوفان میزد جوی بدای متصل
دانا بهر انلاقی میباید آنا کسا ست

غیر همچون نیست کس در خیمه نیلای ما
از کورت رفتی آید مزاج کینه جو
عین خواهی صد آفتاب که مانده حال
نامرک بکاره سطرود قطع راه عشق
هر کرا دل از خار کینه جویبیا است
(بیدل) از هر صدمه موج تراکت میچکد

O

سکرمه زلف یکسخت نفس همه که را
از ره مرو پیش شیشان این جن
کو کوشی که چیکم غنوم تو کشت
مرو تو کسوت یکشایست و بی
آتش که منه زهر خطن آیداد چشم
آزاده کان ز کفایت اسباب فارغند
زنگ رطوبت جن دهر بگرید

دادم بیاد شعله شوق رساله را
جز شمع کشته چیست غناوس لاله را
در کوچه های زخم خسارت لاله را
بچشمه بار دوش نمائی دو شاله را
گرداب بحر خجلت خود دید هاله را
توان ننگه داشت زنجیر لاله را
کافری دل سیاه شده آینه لاله را

O

کرده ام باز آن کره سودا سودا
هو او کشور و ازیم بیلا طوفان کرد
درد عشق من و خلوت که دایه وطنست
دل آشفته مارا بر سوتی در باب
تا کما بیان آمده مطلب رفته است

ساقی امشب چه جنون ریخت بیابا هوش
دایه معساری افکنم که بیک لغزین
نزد آورده کی شوق هویات دارم
دور انسان بیان دو قدح مشرق است
(بیدل) این نقد بتراج هم اسبیه مد

O

کرده ام سرمشق حیرت سرو موزون ترا
خاک کبای این جن میباید بر سر زدن
شور استفا برون از پرده های مجز نیست
هر چه می بینم سرای از خیالت میدهد

شام بودم غم با صبح اقیان چه کار
ساز عشرت کشت آفت از نگاه حیرتیم
فهم یکشایست فرق اعتبارات دوقی
ای دل دیوانه صبری کز سویدا چاره نیست

O

که میبویم بستاندهای مضمون ترا
یکه کی پوشید نفس بی شکون ترا
رشته ما سخت پیچیده است قانون ترا
هر دو با یک سر زانواست عزون ترا
(بیدل) آزادی که استقبال آهوش کند

آقدر و آتش که نتوان بست مضمون ترا
یاد رخسارت جبین فکر را آینه ساخت
مالع مبتلای آزاده کان قولا نیست

O

کر کان دار خیالت در زه آرد ایردا
بریندارد عسارت خاک محسرای جنون

حرف زلفت کرد سبیل رشته تحریر را
کاه در وحشت کربان میدرد زنجیر را

سخت دشواری است در لذت شکست و لذت من چون در خوابیده زین خوابیکه پیش کعبه ای نامر دردم اما زحمت کنی نیست صبح غمزه نگاه هستی از شوق ایستاد است	بشکن ای نقاش اینجا خانه تصور را تا بمشال برده ام سرورشته نصیر را ناله ام در سینه غمزم میکند کایر را نیست جز خون کربلا لایه کسی این شیر را	موج خون من که آتش داغ کرمهای اوست کران وجود است شور و وحشت دیوانه ام ناله ای از غفلت بید جسم فرساید دلت دست از دنیا بدار و دامن آبی بگیر	میکنند پاله سستدر جوهر شمشیر را داغ حیرت میکند چون نقش زنجیر را یک نفس برآید این خاک دامشگیر را نابای جمیع (بدل) قدر دارو گیر را

(O)

کر کنم باین سر پرشور باین سنگ را از جبهه رنگ کداز دل توان دید آشکار از شکست ما صدای شکوه شوان یافتن ساز این کعبه ساز غیر از آنکه آتش داشت	از شرر پرواز خواهد گشت نیکین سنگ را کر شود دامن خون امل و نیکین سنگ را شیشه اینجا میکشاید لب حصین سنگ را آرمیدن اینقدر ها کرد سنگین سنگ را	من برده ناله سائینا چسان دزدن نفس چون صداهم کن رنگ برده زین کو همار دیده بیدار خواب گران زنده نیست صاف دل من عیش است از حسد برهنی	میکنند بیست دانی ناله تلقین سنگ را آتش فیهید آخر خانه زین سنگ را ای شرر که بچند خواهی کرد دالین سنگ را هوشا اگر حامت بعد ریشته مکن سنگ را
فیض سودا مشربان از بسکه عابثانه است تاغی دارد زده جسم را سرکشک نیست عافیه بیست غیر از زده ساز شکست	خون چگون میکند دامن کلچین سنگ را نابا باید فلاخن نیست لکین سنگ را شیشه می چند نگاه بافتن بین سنگ را	ظلم از ساز حسد بدستگاه عیش نیست کر همه برخت بچند عقیق حسن آرد برون خواب غفلت بدستگاه زین ناله زمو جانشک	از شرر دامن چرخان در دلباست این سنگ را کوشش فرهاد آخر کرد شیرین سنگ را در میان آب (بدل) بیست آفرین سنگ را

(O)

کر کنی با موج خونم مهران شمشیر را از حم آروزی خوریز تو مرما دوزخ جوهر بگریذ قطع الملت خوش است و پس کرمان خوابی ز کردون سرخس خاکدزد	میکنم در جوهر لایه کهای جان شمشیر را عمرش جوهر میشود مهران شمشیر را بر سر خود میتوان کرد امتحان شمشیر را ورنه دمی نیست مهران نشان شمشیر را	میدهد طرز خرام قشقه بیکر قامت ای فغان بگذر ز جرح و لاملان شمشیر را هر در مطیع ساهان بخش استداد اوست دستگاه آتشه میا کی بد کوه است	پیچ و تاب جوهر از موی میان شمشیر را چند در زرد سیر کردن همان شمشیر را تا بفرود دماست جوهر من گشت شمشیر را میکنند آب اینقدر آتش عان شمشیر را
خون عیدم از شمعیکه چکین وار نیست	شرم می نرم کند آب روان شمشیر را	اینقدر آروزی خوبان گوشه کبریا داشت	کرد (بدل) فکر عیدم کان شمشیر را

(O)

کر لعل خوش کشته آنک لودها رحمت زمناست شفق لکینید که مایل دنیایم و گم طالع علی هر جاست سری خالی از آتوب هوس نیست	دشنام دباها شورو کفت بیاها زانسوست گناهان کرلین سوست المها الذات خیالات ز کجایم به کجاها معموره مازات پسران هواها	خوبان بشه یرهن از جامه روشتند فرهاد که ما عیوان کرسنه مردم از غنچه ورقهای کلم در نظر آمد مشکی که ازین قفله کاعتر نشیند	در غنچه خازند کل این شک قباها بهر نفس از خولان کرم بود صلاها دل سوخت جمعیت از خوشی جداها مانند غم کرد پروها و بیاها
کو درو حرم عالم احرام تون خورد کب عمل آ کبی آسان مقصاید سکر ضبط نفس پرده توفیق کشاید	دوش هم هم کشت زنگیاف رداها چشمه کس از مزه طوره است عسلها سبیل زده کبیر آینه از دست دباها	تا محرم هنگامه تغییر میناسید اینگش بزد هوس الحاح زود زین بحر محالست زند لای کشیدن	تعمیر توی نیست درن کینه بناها این آله در هاست که افاده بیاها (بدل) که زایل بگذرد ازسی شناها

(O)

کر یک نفس آینه کبی نقش قدم را پیوده در انزیشه هستی نکدازی و نقد بر کان جبهان چشم ندوزی تا چاشنی فطر فراموش نکسرد	بر خاک نشانی هوس ساسر جم را تا کل نکی راه صفا خیز عدم را تاین طاشقه در کینه شمرده دم را از مایه خلق کزدم قسم را	مسی لظران سبق هستی موهوم آتشکی آینه بگریز چون کن آترا که نفس مایه جیت روز نیست آنجای که به خور زرد صفحه حست	ببرون شقی خامه لیدند رقم را برجی کل شهرت از بهات علم را چون مار ساید همه با کرم شکم را از نتره خورشید تراشاند قلم را
تشریف ادب سنجی لفظیم نگاهت تا خجالت عیان شود اظهار ذمات	جای مزه بریده جسم دامن تم را	ی پوسر از بسکه دودیم رهاست (بدل) چه آروا کده از دود برهن	در آله چون لاشک شکستیم قدم را نشی نکشوده است رنگ سنگ صم را

(O)

کسی چه شکر کند دولت جنار را عسا لیک حلاوت لثامه نیک است درشت خو به خیال است نرم کو باشد صدای دل بگذرد مدد از فکر دوش	بصالی که توفی ناله می نقد ما را دویم چون لثود دل ز غصه خرما را شراد خیزی نفس است طبع ما را که عکس شک بر آینه می کند ما را	ندارد انجمن پاس ما شراب دگر هنوز از دمان موج در لظیر است سلامت آینه اعتبار امکان نیست رون لفظ محال است جلوه معنی	هم از شکست مگر بر کنیم مینا را بگیر دامن راحت چسان کشد ما را شکسته اند صمد موج رنگ دریا را هلی ز کسوت اسباب طلب معنی را
رسیده ایم ز امیا بهیسم معنی خویش سگروان جویات چسان زخود رفتند	کرده ایم ز غنچه سراغ عشقا را که چون نفس نرساند بر زمین ما را	هزار معنی مجیده در لفظ است مجموعه تشابه خون ما بود (بدل)	باروی تو چه نیست زبان کوپا را چو شیشه هر که بدست آورد دل ما را

(O)

کسی دردت غفلت مانده چون من لید اینجا طیبت ده ندارد در نیکل کله حیران تعبیر کر بچشم انتظار ما نیر دارد بدن نفسی نمی راند که با وحشت بیبندد	دو عالم بگذر باز است و میجویم کاید اینجا توان گزای کسرا شک شدتوان چکید اینجا چندوست میتوان چیدن ز آغوش لید اینجا نیدام گدما این بیو آینه جید اینجا	اسراع منزل مقصد میرس از زمان گیران ز کارزار هوس تا زرد بر کی بچک آرد نوش روئی نداردین جیت درین محفل مرا از بی هراسی حاصل نشد و نه	بسی نقش زراعی نمی کرد سید اینجا بزرگان همرا چون ریشه میباید بود اینجا چو شیر این برکات از یکد که خواهد بود اینجا بهار سایه رنگین نواز کیداشت بود اینجا
گواه گشته تیغ لنگ اوست حیرانی	کفن دروشی بسل بود چشم سید اینجا هردر پیچیده است هستی نادم (بدل)	کین در مشید مایه این خون ما دارد تو هم کر توش داری ناله خواهی شد اینجا	زهریای رون آ کر توان شد شهید اینجا

(O)

کشدنکو صدر یک ناله می صد از کامها رویه نشود تا از دانه ما کی نکرد ک ک کند کر وحشت دور سر فرامده	وصل هم موهوم مانده از شیه بیامدا ماند چون حرف خوشی در خلس کامها چون شرر از سنگ برزد زین تنگینا کامها	عبر درو کبه هم صدای ناله می کند قطره ما کما سلمان خود داری کند چون با کاهی اند کار اهل دنیا ناقصند	زده کی یک جامه وارو اینهمه احرامها بهر هم از موج اینجا میبازد کامها ورنه در تدبیر عفت چقدر این انعامها

از نشان هستی ما بسکه ناپیشت نیست / صید ما حکم جدا دارد بگوش وادما
از طبعی آوارهای رفته حرأت میانی / در زمین آوازی گفته اند آراهما

(O)

کل روخت کنود غساب کشیده را / آینه آب داد زودی تو دیده را
ماهی و حیرتی و سر راه انظار / امید منقطع نشود دام چیده را
خالت زده صحت ما ورده در میان / فرصت نکست انک زمکان چیده را
گرداب دلفش غش و خشک آب پش / بزکان نگوشت سبک کریان دیده را
دور بر برج پیک مزه راحت طعم مدار / آفت شناس سابه سلف چیده را
خواری جزای وی زامن کشید است / درباب انک از مزه بیرون دیده را
در دام اضطراب کشد عشق را هوس / آزاد نیست آتش خاشاک دیده را

(O)

نکست مصور از چه نکت کرد نظر بسوی ما / رنگ شکست غیرشمر خنده کرد بسوی ما
باده وضع پیش و پس نیست کسی خلاف کن / زشتی ما نبود و پس آینه را عدوی ما
غلت خلق ورده است گل کارگاه صانع / چشم خواب از روی خست چون مزه و پیوی ما
نست بنای خشک و تر مغز ناملی در / سرپودا چو پیوی سرپشته دلا گوی ما
سی طواریت دوام رد زما صدای دل / کار نمی نکرد حاکم بر وضوی ما
طاف نجاهل هوس فاخته داشت در نفس / نکست ز عشق منفعل کو کوی مرده گوی ما

(O)

کو بیا کر نکست نکست مگر پیدا / با دارد چو سحر چند کسی سر پیدا
تا عهد وضع برود ننگه عشق بود / بومنی که شد از بیکر آشکر پیدا
نیکشان حله شی دعوت زاهد کردند / چوب در دست شد از دور سر پیدا
مقدم عشق بلند است ز افلاک میوس / لافه مشکلی که شود از خط سافر پیدا
بدنه منظران تو صد کوشش انک / روغنی سحر زبانه مقشر پیدا
شخص ننگه دیرد از هوس خود بی / چه بود آینه کر کرد سحر پیدا

(O)

گوگاه نیست سلسله دود آه ما / آتشکی زلف که وا کرد ارما
در باد جلوه نود از دست داده ام / تو حیرت است آینه که نکه ما
از دستگاه آینه اقبال ما میوس / در زو شکست شمع کلام ما
حیرت گذاشت نیم آشکر بار کرد / باری درون عین غمی زد نکه ما
در جانی که پیش رود دعوی حده / برب میاد غفلت ما کینه خواه ما

(O)

گو دماغ جبهه تن درخا کداری داده را / آوازی سخت افشاده است نفس جاده را
از زبان عطشی قرر من غافل میانی / جوهر تیغ است این موج بجا استاده را
بی نکست شمع جولان نغسای توام / نقش پای ما رنگ شمع سوخته جاده را
سینه صدای میکند آینه را دام مثال / از قبول نقش نبود جاده لوح ساده را
زادگی کار فنا کی از تلاش آسوده میانی / حفظ ناکش غریب سوخت آفاده را

(O)

کو دوق نگاهیک بهنگام نغاشا / چون دیده کریان در دام نغاشا
شد عمر براد طاعت چشم نه اسم / فاصد مزه مسوخت پیغام نغاشا
آینه ات رنگ لغافل کرد اید / هر که بخوابی رسد شام نغاشا
زان حلقه هفت که هر وقت پیر است / دارد کف غلت تو نهان دام نغاشا
فریاد که چشمی شامل نکند و دم / رفیق این مرحله ناکام نغاشا
ماند شر توام ازین نمکده کل کرد / آثار نکه من و انجم نغاشا

(O)

که از روی میان شهرت دهد ناک خیالی را / که از چین ابرو سخته خواله بیت ملی را
زیرک هوش غافل لیک بختدار دام / که بر جلوه خواست غش و غش قافوس خیالی را
خیالی از دهان او ندام برده اند اما / همان حکم عدم باشد از غای خیالی را
دام از خود میروید بشمار گامت فغان باشد / جرس آخر بزل میکند کمر از ناک را
حساب باد پشای تو همی در نفس دارد / نوشم هستی اندیشه قافوس خالی را
نیای نیرانک از رویه های چشم ما (بیدل)

در شکست مریدانی سر کرده زین جامها / لاله کی بسکه لبرزد از صدای رنگ
داشتن صبی که شد غارت نصیب شامها / (بیدل) از آینه زنگار فرسوده میوس

یعنی شبنم او سقن کشیده را / دلم ره است گوش صدای ریمده را
کرد دم بدام غش و طبعیده را / از خم رزون میازمی ناربیده را
در موج خون صداست گوی برده را / وحشت شکسته دامن صبح دیده را
ی موج باده طیار رنگ برده را

جاده عیب زده کی غیر عدم که میکند / جاده عیب زده کی غیر عدم که میکند
نیکدازد نسیم سر بال کتا ازین جن / نیکدازد نسیم سر بال کتا ازین جن
دل شکست مریدان غش از افلاک نکست / دل شکست مریدان غش از افلاک نکست
دوق عین هوس رنج لعلی است و پس / دوق عین هوس رنج لعلی است و پس
در پس زانوی ادب خشک بجا نکست / در پس زانوی ادب خشک بجا نکست
(بیدل) دامن سحره حال است فکر صید

و هم نگیرد که شد حلقه آذر پیدا / و هم نگیرد که شد حلقه آذر پیدا
نکست در مزاج کنده همه وعثر پیدا / نکست در مزاج کنده همه وعثر پیدا
خون جوشه شمر گفت نکت شکر پیدا / خون جوشه شمر گفت نکت شکر پیدا
پوس بنده شکست نیکسکه بر پیدا / پوس بنده شکست نیکسکه بر پیدا
آخر آینه ند کرد ز جوشه پیدا / آخر آینه ند کرد ز جوشه پیدا
فر این بحر سحر دیک ز سحر پیدا

صاف طریقه هستی دارد گفت است / صاف طریقه هستی دارد گفت است
زین دماغ می شنم ما دماغ پس رد / زین دماغ می شنم ما دماغ پس رد
چون انک سر در آینه عید میوم / چون انک سر در آینه عید میوم
هر ما رسیدیم زی موج میوزد / هر ما رسیدیم زی موج میوزد
(بیدل) زانوی از عرض هستیم

دارد نفس چو آینه روزنیا ما / دارد نفس چو آینه روزنیا ما
برکی نیایم که کرد بشاد ما / برکی نیایم که کرد بشاد ما
نظر اساکر همزه برزی وادما / نظر اساکر همزه برزی وادما
عالم طریقه عرق است از نکه ما / عالم طریقه عرق است از نکه ما
کردی نکرد دودل آینه آه ما

وصل نتواند خار حیرت دلها شکست / وصل نتواند خار حیرت دلها شکست
نست نکل رنگ را با چو کل آمیخت / نست نکل رنگ را با چو کل آمیخت
شوی چشم هم از مکان توان بد آشکار / شوی چشم هم از مکان توان بد آشکار
موج در کوه ز آشوب طبعه این است / موج در کوه ز آشوب طبعه این است
ساز خست نیست (بیدل) بی درشتیای طبع

چشم غشایشو کرد اند لکاشی / چشم غشایشو کرد اند لکاشی
هشدار که این منظر نیک ندارد / هشدار که این منظر نیک ندارد
چون شمع حضوری شد آینه غشوش / چون شمع حضوری شد آینه غشوش
حرمانکده انجم حال ندارد / حرمانکده انجم حال ندارد
مضمون جهان را بقد رفقه نکشاست / مضمون جهان را بقد رفقه نکشاست
(بیدل) بکشاد مزه زحمت نه پندری

زبان حال خط دارد حدیث شکر لعلی / زبان حال خط دارد حدیث شکر لعلی
نسیم دامن او گروزه نام خرابیدن / نسیم دامن او گروزه نام خرابیدن
بهر طایفه حشیش شوی رنگ دگر دارد / بهر طایفه حشیش شوی رنگ دگر دارد
قناعت یقنه هشدار کن حرص ندادشمن / قناعت یقنه هشدار کن حرص ندادشمن
همه کرعکس آفتابست در آینه جادار / همه کرعکس آفتابست در آینه جادار
حرر ما بدل دارد هوای برشکالی را

کن کرد بعد رنگ خط جام نغاشا / کن کرد بعد رنگ خط جام نغاشا
غیر از مزه برداشت نام نغاشا / غیر از مزه برداشت نام نغاشا
باجنه عین سوختی ای خام نغاشا / باجنه عین سوختی ای خام نغاشا
عیدی طراموشی ایم نغاشا / عیدی طراموشی ایم نغاشا
بکسر مزه بسیم باهرام نغاشا / بکسر مزه بسیم باهرام نغاشا
منظور دقایقست کل ادم نغاشا

ازین طوطی توان آموختن شیرین مقالی را / ازین طوطی توان آموختن شیرین مقالی را
سحر برده کرده غنچه تصور بقالی را / سحر برده کرده غنچه تصور بقالی را
اصور چون توان کردن جالی بی مثالی را / اصور چون توان کردن جالی بی مثالی را
کین کامعوس ها کرده ومع سوالی را / کین کامعوس ها کرده ومع سوالی را
بشازم دشتگاه عالم بی افسالی را

کرم سیری زان آن تو کسی خود کابرا ضبط آداب و عادت طبع رخت دهد دل ز عشق غرق خون شد لعلها با جوش پیش چشم جوشک خودی پندار ای خورشید از سازشهرت هم توایت پندار عمر کافیت و حشمت کرم پیش آهنگ ماست چون سپهرم آرزو حشرت کین آتش است	باده پیمائی گزائی نیست طبع جام را چون بر طاقوس در پرواز گیم دام را احتیاج باده نبود رند خون آشام را کز زده جوهر شود راستخوان بادم را از نیکین کنده خوش در کور کرمی نادر را آیه شمس انداز با کروش ابر را کادوس ناله بشدم محمل آدم را	من هلاک طرازا خلافت چه شتم که عذاب کاداب از امل او کشیم بی اظهار شوق نیست بی افشای دواز عاشقان پرواز رنگ از کتا کشهای موج بحر ماضی این است زرد رویت میکند زنگار جلال از افغان حاکم هستی بکشد در دامن باد فغانست بسکه نمود کز قناریست (پیدل) صید من

(O)

کی جزا مورد از اهل حیا سر کنی را استخوانم نشود سدره کلاک باز از چنه پرواز زانک طرودند زاهد ناله هست اگر کره عیان گوته کرد	آب آینه بحال است کند آتش را شمع ناچار نمود کوجه دهد آتش را ریش برنگشته کم نیست زافشش را ابر از برق چراغی نلکند ابرش را دام ما کرم روان نیست لعلی (پیدل)	روبان راست روان ترود حرف خطا کینه سازی الهی نیست که زایل کرد بگذرد از خرقه اگر صافی ترپ خواص مؤمنان کن از چک کشش هستی
کیمت کر راه تو چون خاشاک برادر مرا نیک دارد خاک هم از طبعی حاصل حد فکرت روزه قیام دامن المشاهده ام بار اسباب کراخی نیست سر گای من نشسته از درد حمودی بنیک افشاده ام	شمعه جاروی کند ناله برادر مرا خون تخمیر چنان فزاید برادر مرا یک شرد کر شعله اندک برادر مرا گشت نور از خاطر غمشک برادر مرا شوق می خواهم بدست ناله برادر مرا	شمع خاموشی پداغ سر دکوی رفته ام هشتم عودی نقش سجده اویت است صبح بی سرمایه احرام از خود رخنم پیکرم گردد قیام پای و بر خیزد ز خاک کرمی (پیدل) هوای عرصه کاه نیست

(O)

کیمت از فیض جنون مایه ندارد اینجا خرد آن به که تکلف بکشد ار اینجا جرح یک حلقه و تیر و زمین یک کل داغ کسب دستار کو برادر آواز ترا نیست چندان امتیاز انجماد آواز ترا جز بریدن کی بود حرف لب کاز ترا چون ری کین شده ظاهر میکند راز ترا (پیدل) از باب کامل با صریح چون کنند	غصه در داغ وطن داردو خط در زنجیر پیش ازین مجلس کامل چه شیاره اینجا جز صدای لفظ نامرئوس اومنی نکاست در تعامل هم نکه می رود بی نبویست از ناشناختن بی بهره چون آینه است هم شد از ازل لعلی قامت زینده نیست آشنایان بر تو بود از رنگ پرواز ترا	لب جوئی که از عسک تو بر داریست آتش را هم آتش جنون دیک فغان دیده دارم لکاهم چو چون آینه شد پیل جراتی ندارد باز لیل شبیه بی رده گردیدن تسلیم از کال نسخه هیتی مشو غافل
افشای خود ده زبا سرما می نهد رخت زهار انگشت جود از آینه ما ناله نبرد عسر ها شد که حرف می کرم چهره زرد شکی ها انداخت شمع حرمیان کشف بی کسیر غلت بی صبری را چنه علاج	خنده دارد خط بی سطر ما موسی جینی زان لای ما متعل شد کلف روشکر ما شرم حلیت چشم تر ما سکه زد صفت کنون روز ما پاکر دست نهد بر سر ما نکهی داشت لعلی ظلمت ما	درد بر متعل اظهار است خنده زن شمع ازین زم کشت خواب ما زار سیاهی ناله حیف هست که زمانی چو حباب عجز طومار طلب ما هر کرد رنگ پرواز ندیم غصوب نیست بر امان دیگر (پیدل)

(O)

ماد کار چه پند کسی نظر بسوا زمین مزاج ایجاد بسکه نیک فضاست نه مقصد نیست معین نه مطلق منظور حدیث سر کنی از قامت بلند که داشت ز سبیل قدس عسر جمع دار داشت چه نیک این همه افکار دشت انکارا لعلی دو نفس ما ومن غنیمت گیر	نی توان خبر با کسرفت سر بسوا نوسکاشه تخم شرد مکر بسوا چو کرد باد همین استه ام مکر بسوا که لب کرده کرده باشد بشکر بسوا که محل نفس دارد این سفر بسوا که از باده شکسته است زرد بسوا که این غبار نیای دم و کر بسوا	درین من زجنون کادی خیال میوس با فتنه خاک کشدم چو شمع سر بیست جهان گرفت و نسکی بر طاقوس چون زنی که کند از مزاج صبح بهار بدست کاد و موت درین بساط دناز دل فسرده اگر سد راه نیست جوا بغیر وصل عدم چیست مدعا (پیدل)

(O)

ناله دینه و کی می کند تر بسوا مایه ذوق فصولی کساد خیر بسوا غبار من که خاتم که داد بر بسوا راحت آینه ها مته چشم تر بسوا که رفته است سر شمع بیشتر بسوا کتوده اند چو صیحت هزار در بسوا که هفتاس نفس انجمت نامه بر بسوا	نی توان خبر با کسرفت سر بسوا نوسکاشه تخم شرد مکر بسوا چو کرد باد همین استه ام مکر بسوا که لب کرده کرده باشد بشکر بسوا که محل نفس دارد این سفر بسوا که از باده شکسته است زرد بسوا که این غبار نیای دم و کر بسوا	درین من زجنون کادی خیال میوس با فتنه خاک کشدم چو شمع سر بیست جهان گرفت و نسکی بر طاقوس چون زنی که کند از مزاج صبح بهار بدست کاد و موت درین بساط دناز دل فسرده اگر سد راه نیست جوا بغیر وصل عدم چیست مدعا (پیدل)

(O)

ما که کار نقصان حالت هر صاحب کالی را
بفشی نیک و بد و دروشتند لا دست دروشت
و بال روح پیری بر نشاید صاحب جوهر
بوده خانه دل غریب دل چیزی نیک باشد
بخت افتاد و دامن قدر آسان نمی افتد

اگر ماعت کشته از دست نیکداری هلالی را
کف آینه می چند بی آسانی را
چند آتش زده کجای دلق کینه سالی را
برین آینه جز بهمت مدان نفس مثالی را
که چینی خاک کرده نشود قابل سالی را

دیدنها را و انواع جهان طرز ذکر دارد
بسط گفتگو می کن که هر انعام آخر
درین وادی که خلاصه اعتبار و دانشها
اگر خرسندی دل آید مرزعت باشد
چهارمکاست (بیدل) منور غفلت و درون آید

بوحشت پیش باید بردان همرا غزالی را
بحکم خاموشی پیوسته است این غرض قالی را
غباری رها و دان قصر فطرتی غالی را
چو نیم آینه شود همرا کنی لعلی را
هم خواب مرکب است بکسر شرفی را

O

ما را ز کرد این دشت غریبست و بدو
درم عتا چه مقدار در فطرت کران بود
خدا کنی خیالی باد سرت حیا نیست
حقانی بی تو هم نکات مبررسانند
بی جوهر چینی از هر و فن چه حاصل
هر چند کن ندارد فهم زبان لاسیم

در کینه شد جسم اکنون و شو بدو
کز یک عرق چو گوهر دهم فرو بدو
تا کی حریف بودن با این کدو بدو
ما نیز رده باشیم آبی ز جوی بدو
ماهی نمیتوان شده ای کرده شو بدو
دست غرضی آخر چیزی بگو بدو

کز کب اعتبار داشت دوری ازدم اس است
بیطرف می نیست در عشق غوطه خوردن
غرض می که داری عو خیال را و نیست
مرمیه حلق آنکه سودای خود غالی
سامان غرت مرز از چشمه سار شرم است
(بیدل) زرد خلق عو کتار خود مابد

یک قطره چو مهر نیست بی آرد بدو
مگر حرص لشته کاه است تو کن گو بدو
کن نیست مرز حقیقی بشکی سبو بدو
غیر از نری چه دارد موج از نرو بدو
آبی که در حین نیست غافل جو بدو
نکند بود راه این سبیل از هیچ سو بدو

O

ما در شسته سازیم میرس از ادب ما
بشمالی دل آتش سودای که دارد
ارام کن و کز غبارم دوری دشت
نامی اسرار بی عشق توان خواند
بی قابل همی که مقبول نصیب

صد نغمه سروریم و شد باز لب ما
تجلی بخورشید رسیده است لب ما
حائیکه نداریم چه آید لب ما
مکتوب بکسر برید از حلب ما
از نیک بآدم که رسیده لب ما

چون مردود آینه جمع نوریم
عشق چو عدم زین من و ما هیچ ندارد
چون زده را گندگی الهی ظهوریم
کم گفته خلق خود قواره و هم است
پیدا است که جز صورت عفا چه نماید

در دایره صبح نشسته است شب ما
بی لاله بدر است دماغ غریب ما
جز ما نهی گو که بود منتحب ما
ما را بصداید بدرد غلب ما
آینه ندارد دله (بیدل) لقب ما

O

میست جز برهن لعل پیام ما
کی باد کفر چه صید آرزو کند
هواری طبع پر ز روشن است
مبار جاسوی دو نام گرفته ام
چون سبزه ایستاده ام میدود
گو افعال ناحق هستی ادا کنیم

لعل ترانگین نکرده است نام ما
این غنچه و شود که گل افرویدام ما
مستی نواله است کس از خط جام ما
بنا چینی نیست قابل سودای جام ما
دلبر ز کباب شک چکین خرام ما
چون شمع صبر عرق چندو جام ما

پوشیده نیست بروی بخت عاشقان
صدرت خون نجیب نامل نهانجام
در مکتب تسلیم غفلت نرسد
کمی دو هم تن سحر می توان گذشت
دیگر دالت که توان چشم دوختن
(بیدل) چو نقش بر آبی ادب میرس

آینه چراغ درست است شاد ما
صفتش چو زهر است آینه ایام ما
صد دامن شک سحر نایام ما
رنگ شکسته میکشد امشب زمام ما
در عالم از مکه نفس نیست نام ما
رسم نکون خانه بلندی زمام ما

O

محبت بست که بر کرد از وقایع و ن ما
چنان مطلق همان کز است شمع سوزن عقل
کهر دارد حصار آرزو صید امواجش
با شک افتاد کار آه ما از پیش و بدین
ازین غاشق و عالمیک دارد مزروع هستی
ز آب زده که نمکدود نشویش دهانی

کند یوسف صدا کر بوکنی بر اهر ما را
که دلت زده دارد و باز خود و رفتن ما را
میدارید ز آتش ادب بر اهر ما را
ز شام بد تر کردید صبح کاشن ما را
بگو چراغ نتوان بد کردن خرمن ما را
هر دهم ادب پله کرد و شو و کرم ما را

چو هرا مهرب مانتک و حش بری کاند
خرامش در دل مرز صده طوفان چون دارد
فک در خاک می غلطید از شرم سهر اهری
عوس می سوساط ناز و بکیر می چیده
چو ماهی خار طبع در کار است و مافان
بحرف و صوت کز این بسازی وقت ما (بیدل)

نیکم دارد خدا از نشی چین دامن ما را
همان کجید این آتش ما از افکن ما را
اگر میسید مزاج را با افتان ما را
نبد این بجز من کز آن هم آوردن ما را
که رامواج و شادمانست کردن جوشن ما را
چراغ جاسوس میست طبع روشن ما را

O

مفتخر کبرید دامن دل آ که را
زجت شب و شب از بیکر خاک مکن
بند ناصی بر معنی کرد وقت میکشان
جایوسی در طبعت چند بهان داشتی
میوان کردن بدی راهم بحرف تیرت نیک
کارها داریم پیش از رخ دنیا جاده نیست
ای هوس شکر قناعت کن که استغای قهر

هرمان لبر یوسف دیده اند این چه را
عو کیم از خاطر این تصور سال و دام را
از کجا آورد این خر لقمه جانکده را
چیه آخر پوست برتن میدرد دیوه را
از آن مدال نصیب افشاده را
احتیاج است آنکه دلت میکند اگر ادا
بر سر ما چش شاهی کرد رش که را

در دستان طلب تعظیم مشق زده نیست
در خور هم کسوت آقا را بود و دیگر است
تا توانی کر شمع ما نکرده مشک است
تا کبیر باشد جانب آرایش عزت مباد
مرز هم زحمت کن همسیت ناز و حساب
چون شمر آید امتحان مافرمش دایر کرد
یار غافل نیست (بیدل) لبت از شوق غنول

همچو گل خنده در دل خشک میداد آردا
بر توانی بی معنی جانویه جولاد را
عاجزان دارند دیگر زرب دلدان کاه را
از سر پیچش برافروید کج شده را
مژول ما جمع دارد پیچ و تاب راه را
بلنگر میدان نیود این رشته کوکاه را
لغزش باز هوای افشک دارد آردا

O

مکن ای آفتاب از فکر زور پیشت آفتاب را
مشو با ندی خود از عدوی ساده دلایین
بهر از خورده ز در حرم گدازست بری آخر
نه تنها که زبانیست از برق خطاب او

ز لغات میر می چند چون زده است آفتاب را
که آخر روی تو آب خواهد کشت آفتاب را
چرا ای غنچه بروی نیکو از ممت آفتاب را
قدر شمع ایها میداد انکشت آفتاب را
بسی طرک دفع عظام میشود (بیدل)

بشک طرک عظام در نکرده از مزاج خود
باهل سوز کوش دای جان کاهی بار آرد
خیال افشانی از عظام پیش میسوزد
ز زده است همان توان بجز سستی چندا کردن
بآب خنجر و شمشیر نتوان کشت آفتاب را

چو شمع از روی دامن من انکشت آفتاب را
بکرمی فرقی نتوان یافت دواز است آفتاب را
کمی آفتاب خود اهدا بخت نیک از ممت آفتاب را

مکن ز شعله روشن دماغ کسو دا
اکنده مطاب عشاقی راه بران نیست
خطاب لاله رخ عرس جوهر دایمست

مچنین چرخ غیب آستین آید دا
کن خیال تو بیرون نمید هد و دا
ز شعله عیا نتوان بد سستری خود دا

بسیه نتوان بدست راه آهو دا
بکیمیا ندهد شک آن سر کو دا
که زو تیغ نمانده است از کس او دا

خدا شریک حقان آنقدر ذلوع هوا چو سایه عمر باغشاده کی گذشت اما	یکی معشایه کن هر نوشت زانو را پوشج جای زکرمم مستورم بسلو را	خجرات من وما آید از مزاج ملت بدان شب ما از سحر مکتب صرف	عرق حساب پست است رشتن مورا بیانش دیده بخواست چشم آهورا
مکن صرف غبار زلف لشته ما را فرام آیدن رنگ و بو نیست خار	رسیده کبر بجا بر شکسته ما را رشته رنگی بسته آمد دست ما را	گذشته ایم به پیری رسید کام فضولی هوای گلشن فردوس در نفس بشاید	پس است کونک فیت زده بسته ما را خیال در پس زانوی دل لشته ما را
زدام جرح پس از مرگ هم بگشت دعای حساب گشت بچشم سینه جسته ما را	مگر خورده بضمون خون چکیده (بیدل)	بانه جوی خیال و اعط این چه جان است سستم فشار مکن زخم تازه بسته ما را	حرف و صوت مسوزان ضاع خسته ما را
موج پوشیده روی دریا را صفت حسن بوی زده جگ	برده اسم شده مینا را برده طاقت زلف را	یست بی بال اسم پروازش میگردد بچه هر سحر خورشید	کی خد آشیان عشا را کده جلوه داغ دلها را
باد مهر سوخته است آغوش آکهی مژده سحر آینه	که درده است حبیب حصار را مهر برب زلف کویا را	شعله دل ز چشم ترشست قل گنج زده است خاموشی	ابر تشنه جوش دریا را از مصیبت پس این معیا را
موجود خون نفس اندر دلم بسته ما سختی مهر زهر دلم ما زنده است	جوهر تیغ بود خار و خس بسته ما آب شد طافت سنگ از جگر بسته ما	بسکه چون شمع بزم نشو و نما بسته ایم قدم گشته همان ناخن فرهاد خمر است	شعله را موج طراوت شمرده بسته ما سوی بخت است بجز جانکوی از بسته ما
شغل رسوایی و مسواری احوال بلاست چشم امید بفرم ز کشت و کمران	دل ما دانه ما دانه ما دانه ما که شود موج پری درده بسته ما	شور زنجیر چون از نفس ما پیداست خاموشیا سبق مکتب پشایی نیست	نکون زلف که پیچیده و زلف بسته ما بکشم کله بود مفتی بی بسته ما
لشعه شارب برین از آن صافی تراست	(بیدل) از دلقی زمر بشین که فکتن قصه من و ما را	از قناعت بود ما را دستکاه می در حرم که شمع و کافور راهب بخانه ایم	زده دارد سخن از گرمی آتش بسته ما
نام خود را تا رسوایی جز داریم ما و امید آنکه یار از دهان او نشان	از صلا مت کی بد بگذرد عمر داریم ما روی خود را جانب مطلق عدم داریم ما	چون ما در غل مال خود کرد داریم ما هر کجا باشیم (بیدل) یک صبر داریم ما	
نباشد بی عدا امداد طاعت پیکر خمر را کرم در کشت اسفنا رکاش نی لرزه	مدار کار فرمانی برانگشت است غم را کذا کریمتی تا چند گیری نام خمر را	بارب تون صاف دل کی محتاط کرد بنقلید آشنای نفع تحقیق توان شد	برنگ لاکو کی امثالی نیست شمع را چنانکه است ساز زلفی زلف پرچم را
زوصل مدد ما سی طلب مایوس میگردد تا بماند حال رفته آن از خاک این وادی	به بیکاری نشاند التیام زخم مرهم را ز نقش توان کردن رافع سافر خمر را	بیاس صسته ازین هوا خواهان رنگ گل هجوم پیچ تال زین کشتان دسته می بندم	چو باز خرمهای خجسته میرانند شمع را بدان جای کی چون زلف جوان پیداد خمر را
نشاند زده کی خواهی می چشمی میا کی	چنین انگشت اگر هست آیداری غلیم را شرار و حقیق امدادین حیرت سرا (بیدل)	کر از زلف و از سیم فکر سیجه پیش آمد ز تومیدی بدوش سنگ خازم محل دم را	خس مصر و فین چندین ریشه دارد قلم خود را
نباشد کر کند موج نودستی عجبش را بشیر دگر زلف جلوه توان کاهل بدن	که میگردد عیان شعله رنگ عتابش را خیار من مگر از پیش برادر عتابش را	زرق جلوه اش آن که نیم لیک اینقدر دانه بجای آید یک عقیقه دل دارم درین وادی	که باز چشم خفاشست نور آفتابش را دانه بر کرمین خار افشام کلبش را
درین کاشن میرسد از بار اعتبار من کل باغ جنت باز ششم و نهید دارد	چون آینه دارم که خون کرد آتش را نکشتار و رانش خویش بر شد کایش را	محیط شرم اگر آید بوج کاز شوخیا شکار تیغ لازم اوج عزت قرش اقبال	لکه خواهد آمدن مژگان بر چشم جایش را سر افتاده دارم که میبوسد رکاش را
خرامش مصرع شوخ درین در میان دارد هر مژگان زدن چشمش لعل نامری دارد	نحوه ام رفت اگر از خود کلمه بدجوایش را چه بخوری چه منی برده بیار است خوایش را	بدوق امتحان آتش زدم در صحنه هستی چنان خشکست (بیدل) بحر انگار که میبیم	قطر ز شرار چند دیدم آفتابش را غبار افشاندی چون دامن حمر انگارش را
نباشد یاد اسباب طرب و حشمت کفر خدا حجت پیشت از نقش بیدردی تو را کی	شکست دامن بر طاق لبان ماند جوی را همین دایه است اگر زبده باشد دلشانی را	را احسان جفا نمید کردون نیم این حسد تا کی اصعب چند اگر دردی داری	کشفان کرد اگر در آتش از آیم جوی را نباشد زاهدان یحیی کی دره دمی را
درین کاشن چه لازم جو چندین رنگ و بو چون شیر در دستک و فی خرم مردم نیک کرد	زلفی جلوه آینه کن خلوت کتری را غیبت میشار از زاهدان خلوت کتری را	در اقرار میشود عتاب هر کی فخری دارد دری که فاداست از کهنه گاه اسفه کردون	بشدی نفع صاحب مدالهاست بی را مگر از چشمت آموزد کون سحر آفر خدا
زلف بر کشته مژگان لعل بسته بیانت کمر سنی نقش از سنگ ایل می توان کردن	نیم پیده دلمانت بشازم کازی را ولیکن چاره نتوان بلقن عش جویی را	خروش ناتوانی می تراود از شکست من لشاعها بازاها پشت ابا نکار ابا	زبان مرده آلود است موی خوش جویی را تو کی خود غافل صرف ده کی دوری را
نبود بلیغ کام تو ورد زلف ما عرض فانی ما بود جز شکست رنگ	یک حرف پیش نیست زلف دره هال ما چون شعله رنگ بر ندارد خزان ما	چون شمع دم ز شعله شوق تو میزیم کبره دمی روی شراری لشته ایم	خالی مباد زلف لب کرم استخوان ما ای صبر پیش ازین لبتی امتحان ما
از برک و سوار قلعه جلوه دایم ما معنی مسلسل زلف تو خواند ایم	بی کله میبوسد جبرس کار و ان ما مشکی که مری قطع کنده داستان ما	میخواست دل ز شکوه خویش ده زده چون سبیل بخود ده سوی بحر میبوم	چو سینه گشت سخن دره هال ما آگه نه ایم دست که دارد عیال ما
ما را هنوز مهر دوا مستور از غریب که از آزار ماک هوا کبر شوق نیست	زده شد بشار چرخ دستی گلن ما یعنی تحسک ریخته است آسمان ما	از طبع شوخ آینه در بند کاسیم (بیدل) هجوم کرده ما را حب میبوس	بشد چون شرار سنگ آشیان ما بی مقصد است گوش اشک و روان ما

تخل شمع که در شمع دود ریخته ما بک نفس سبکی دامن جراح امروز کرده نسیم وفا بقدر طفاقت عجز لاغ جان سخی ما سینه جوهر دارد دل که گفته مرا غیبت و کجالت شوق	بخت مسوز بود سبایه اذیت ما ورنه چون آب روانست جان پشته ما باده از خون رنگ شک کشته ما آب از جوی دم تیغ خورد ریخته ما فله باد اگر از دست رود شیفه ما	تخل نظاره شوقم ز سیرا (بیدل)	محبوب خط درین حسن دود ریخته ما
بدم مهربان دلهای از انصاف خالی را بر روز آتش خام سوز طاقت باشد ظرف خادزه خورشید حسن ادای جراح من خزان اذیتی از قبض پارت عجز دارد باز خوب و زشت از قبض معنی بازمیدارد	و حیرت رشک رنگ ستم هر کالی را ز خاک کسرت طلب کن راحت اندر دهالی را مگردان محرم آن جیوه آتش نهالی را چون کجاست مشتاق مگردان قد خالی را نماش مثنوی آینه کن بی اعتدالی را	سری مغز لوح مشق کاش می سزد (بیدل)	فروغ صبح رحمت طالع است از روی خوش طوفان جهان در گرد پستی منظر جمعی دارد عبادت از شکست رنگ ما وضع پریشانی خستال جنونم لیک از شریم ضعیفیا این خجالت که چشمم دور از آن در خون نیندارد
ترسیدی بطنم خود ده مرم و کر کشا طش خلق پیش روی من از عشق است و بی حوس بده فرصت و کارند کن تمکین فروختیت عوس جوع و شهوت شده دام بدلت اوی آتشت رنگ کشته بی ملت	عباسی که نیستی مژه رسته و در کشا شرد کداحست وین تو هم بدلت نظر کشا غشای چشمی رو سنگ و شر کشا اگر از جوع آدمی ز خود انصاف کشا که با دلاز قافلت بری هست پر کشا	اگر انشای (بیدل) ز جلاوت نشان دهد	شوق از طوطی طرح کن در مصر شکر کشا
ترسیدی روده دوس دیگر شمع سودا را بهشت عاقبت رنگ جیسان آبرو باقی مرض بگو و بها کرم کن حکما مشرب لین بمل برشان جیوه است آن حسن یکتائی بلاغ کن تکلیف رفت ازین محفل چراغ من	مگر در آب چون بوفوت کرمه آتش مارا در آغوش غش کز خون کنی مرض مارا که می نامد با دلاز شکست رنگ مینا را شکستی که که پر بازی دهد آینه مارا شکست آینه رنگی که که کرمه مارا	ز شور بی نشان بی نشان (بیدل)	که کم کشن ز کم کشن رو و در عفتارا
نسیم شایه کند زلفم موچود را لش حلقه آغوش خط بدان ماند عذبت نومی آید از زبان دشت	غبار سر مدهد چشم کو و مهرارا که خضر شک بر میکند سحرارا شرار جز بود طبع سنگ خارا را	غبار سر مدهد چشم کو و مهرارا که خضر شک بر میکند سحرارا شرار جز بود طبع سنگ خارا را	زخم ابرو دندان موج این نیست عده سرای ده کنتع هنری دارد هر چه آتش لب خون ما بود (بیدل)
نشانم بر مژه شک رهم کشته ما را کسی خط طعنه چون سحر چشمن فروخته زبان بکام خوسشت از شکایت ابدان	تجیر که باین رنگ بست دونه ما را رها کنیده غبار غش کشته ما را به پیش کسی مکتباید زخم بسته ما را	مروغ نقش قدم (بیدل) از هوا ننگد کن	ز خاک جوهر در زرقا لفته ما را
لشد درین درس که جیوه چشم چندن رسا پیدا صبا ز گیوی مشک بافت اگر د ساهت پیام جی فک ز صلیب که می کشاید بر اشارات می فزاید چو موج پیدا هیچ سستی نه بست برشته ام توکی اگر بسد رنگ بر خشام ز دام جنتی نمی توانم چو خوشه اقدرد که ز دوران جلد زاده اهل احسان قبول انعام بد معاشان بقوه انوارا مگیر (بیدل)	چون سوادای که کرمه اشب ز سیر اوران لاله پیدا چو شبنم از دایغ لاله کرمه عرق زلف غزاله پیدا خلای بله شیشه میباید بری ز جدمین رسا پیدا شکست دارد ده رنگی که رنگ من کرد باه پیدا که کرد پرواز بی نشام جو بال طاس هله پیدا که اگر در موسم زشتان می کند غیر زلف پیدا که میباید این کاه طرائفان چو استخوان از انوار پیدا		
لغوه خط و حشمت شهرت خام دل ما دنه دور از کفاری ما سخت راست عالی را بدر کعبه تحقیق رساند بسخت کشف ممای عدم ممکن نیست این جاود ذکر از که طمع باید داشت	این رنگین ها مثلثیست سیاه دل ما حلقه زلف که دارد خط سیاه دل ما جری قافه صبح غرام دل ما خامش نیز طعنه کلام دل ما دل مایلز شد آتیه دام دل ما	نام صیدک بر افشای علقا کافیت	غیر (بیدل) که می نیست بدام دل ما
عز بر بگروان از استانش است کردون را در آغوش شمع دام الفت راحت دارم نه آفتابا چراغ بر میدارد از پستی	که غم پیشتر درون نشانده عشق و ازون را خیال زلف لیلی سبایه بدست جیون را زمین هم لقمه های جرب بدلت کج قرون را		چو اوقوم با آتش میرد مرطافه خون را حصار بابت جرح میباید فدا خون را که چون خط غنچه دلهای درون نیست مصون را

حرف الف

دل است آن لحم برنگی که بر جیبوی او
خیال صافی فرستد درو حمت درای دل
چکر سودا و سودا است که در بدن
درون خویش دارد خانه آینه بیرون
قدر کوشش عشق است لعل حسن در آتش
خوابت مژده نام است اگر دل جمع شد (بیدل)

(O)

قدح رنگ افتاده نقش بی مثال تأثیر ما
قبل و بعد نام تجوید تجوید است و س
ای مقلد بر که ما چندین میفشان دست در
نرم هستی باطنی را در عرق خوابده است
ای در دلمان کار از خویش میاید رمید
کشفه خاصیت شمشیر بیدار تو ایم
مطرقی کو که بر ناخن کشد تصویر ما
یست قدیمی که پیش جوی از ناخیم ما
کس کانت نا کسان زده بکشد ای ما
یک کره دارد چو شمشیر رشته نخل ما
سایه میزبان صبا نیست بر نخل ما
دلک نااهست خون میرزد از تصویر ما
مرده قصه حیا عنوان کتاب عزیزم
بر شرار سنگ عنوان است نام روشنی
از خروش آن طوق چون حوشده ایم
از طلم غلثا کر کردی دود افشاده کر
خاک بی آیم اما شرم معمار فضا
(بیدل) افلاک آردی مرد میرزد نخل

(O)

نفس آشفته میدارد چو جلی جمعیت ما را
زود و صواب نایب آنگاه که سر کردن
کفاز درد الفت پیش اگر در دارد
با کاهی به مکتب است که در جمع خود داری
فقط تکلیف حاجت کر کند فان حاجت در
ترا کفایت در آغوش مینا خانه حیرت
پریشان می نویسد کلک موج و آلوده را
نخا آخر از خطن عرق که در ناخ کشد سودا را
ز خون کشی توان در دل که در عرق جگر افشار
که با هر موج میاید گذشت از خویش داری را
که غیر از ناخ نتواند کشیدن بار دنیا را
مزه برهم مزین نا افشای رنگ ناختا را
درین وادی که میاید گذشت از هر چه پیش آید
باین فرشت مشو شیراز به سبطه هستی
نخای که میخورد غبار از غلثا و انت
درین کشش چون یک بر زدن و خست نباشد
چرا بچون مارا در پریشانی وطن نبود
سپهر و زرق و برق نیر و نخل بس بود (بیدل)

(O)

نقاب عارض گل جوش کرده ما را
خسوف مکتبه تمام خیال تو ایم
ز خلع قطره می جز محیط عنوان یافت
اگر بشکله نسیم ریخت آهی
چو چشم چشمه شورید جوی تاریم
توجوه داری و در جوش کرده ما را
چشمی که غلج نوش کرده ما را
نوی تراوی اگر جوش کرده ما را
نه ایم شعله که خاموش کرده ما را
توای مزه از چه شش جوش کرده ما را
زخوه نمی شده کان کره از تو لبرزد
نمود زده طلسم حضور خود شید است
رنگ آتش بقسوت ما و خاموشی
چهار کفای ای زنده کی که همجو جواب
توای زده خاکیم یک قدم (بیدل)

(O)

نکاح و حتی لیلی چه افسون کرد مهر را
بهار کازرونی حسن فرود دگر دارد
دماغ اهل متب با فضولی برین آید
ندام کرد با دل از مکتب فکر که می آید
غبار را ندانم در چه عالم افکند یارب
کشف بی آمو چشم بچون کرد مهر را
کند جبه رشک در معسکون کرد مهر را
هجوم این عمارت با دگر کون کرد مهر را
کایان یک مصرع عید و موزون کرد مهر را
غم آزادی که شهر بیرون کرد مهر را
دل از دماغ همت کر باین دیوانگی باد
به پستی در غانی کر با سوسون نیردازی
زخود داری دانستم قدر جوش آزادی
عطر و مست است آینه استعداده شکی هم
بکشی از دل ما بوس باید بگذرد (بیدل)

(O)

نکرده همت موج نقش فرسود کوهرها
خطی در جوی می آید زلال می رست او
نخاسته مایل نقش سینه یکست حیرانم
طعم ازسی حاصل عرق در است از نخل
بیش از زوها گوش اگر نبود می خواهی
توان از کردی چشم جالبان بکت طبعین
ز موج انفصال صبر مان توان می آید
رنگ دود در طوق آتش میزیم برها
سزد که آتشای سرمه کرد چشم ما برها
نگاه سرمه آلود است دود چشم برها
که خاک عالی گل میباید از آب کوهرها
شکست رنگ این آب نیست اینجاد برها
که غلث برده مرهای جعفر برها
که اینجا از آن یک جبه میرزد کوثرها
زبان حاتم من زده ساز که شد یارب
رنگ غنچه خون سینه دلنهای مشتاقان
اگر طالع بکفایت مشتاق این لامکش
اگر مهر قنات باز بگرد رتو احسان
عکس غارت دل آسمان پیوده میرد هم
چشم کشی مالدله در گرداب ملک گل
چو (بیدل) علاج بر نوشت از کره حیرت

(O)

نیدام چه تنگی در هم افتاده چون در
بایر چکین دست و پای میرزد اشک
بسطیر جبهان حسن از تدبیر فارغ شو
رستخیزای جرم است اینک خاک از عاقبت
که باور داری حرف از شد و پستی می
روم این کرده آخر بساطت کرده امون را
بزل در نظر معراج باشد همت دون را
نفس فرسا کنی تا کی بار مرده افسون را
فرو رده است انعام خود است قانون را
که رنگی از احتی است قاتل داده امون را
چون و چند توان حکم کردن منع جو را
باینک حرم تا قوس در آفتک ها دارد
باین دور زکای چون شر در سلسله کربانی
افسون دلت عاقل از سنگ با مال
تا اقلان پستی عیال طهرت همت من
خیال جان کنی طراست و طبع بر گرد جان
تو هم که عاقبت خواهی بان کنی در جین خود

(O)

نیزده کس از لذات کفایت آفرین خود را
همواری طریق صاحب کی چندی قید دان
سقا و نخل و قف دست مقدور میباشد
خیال آباد بکشتی قیامت عالی دارد
درین کش نیاید خار دامن هوس بودن
فرو خورده است شمع ایجا بذوق انکین خود را
زنجبک سببه روزگار عید است درین خود را
برآورده است دست از خاقدار آستین خود را
که باور داری حرف از شد و پستی می
آرها بیکر اساطیر رفی دم مزین (بیدل)

در آب آینه روغن فکند اند این جا
هان سربک زکدن فکند اند این جا
زاده سوزن فکند اند این جا
غبار وادی این فکند اند این جا
نظر بهانه دلاؤون فکند اند این جا
چو شمع کرون دعوی چنان کنم (بیدل)

پست احدث حال کشتگو آینه را
خام فولاد را از رنگ گل بنده میکنی
کرچین شربت شک راهو مژگان میکند
در طیش که نسا بی کمال نیست صبر
حسن و قبح ماست اینجا باعث درد قبول
صورت بی معنی هستی ندارد امتحان
ای بسا دل که خیر خاک و بر سر کرده است

(O)

زخم خنجر عازم از کشتوی دارد دست را
طبع دون کی پس دارد نکتة سربسته را
پست از زنجیر پروا کله وارسته را
کر لافال میوان خواندن خط خارسته را
نیمت خواست مژگان بهم پیوسته را

(O)

دانه مقام راه خویش دانه ریشه را
میدهد این برگ بوی خنجر آید ریشه را
کاشن خاریدن سر کر نشاد ریشه را
نیمت دانی جز کمال و حسی آید ریشه را
کله یکتا بی آتش میدهد صد ریشه را
کوهکن بر صورت شیرین نالیده ریشه را

(O)

نیمت خاک کتر ما شعله صفت ستر ما
اشک شمع که از حجلت اظهار نیاز
بیکه محمود تنای تو رفیق جو صبح
ون مقابله سخن آینه پرداز دل است
کینه ما اثر جلیش مژگان دارد
همه ما عرض سیکروسیم شبنم دارم
سکه جان سخی ما آینه خجلت بود

(O)

بسی پشه کن از عالم بشمار را
تایک فرصت ویدار بطوالت گذرد
خود فروشی همه یاخته نموده است دکان
کله هم بی مددی نیست بهراج قبول
ماه تو منعل وضع غرور است اینجا
نعم را آغوش هست بجا باید سوخت

(O)

وصف لب تو کر دمد از کشتگوی ما
بحرم و نیست قسمت ما آزمیدنی
ماو حجاب آب ز یک بحر می کشیم
عمر است با گذار دل خود مفاصلیم
نقاش زجت خط و حال آقدر مکش
غزل نا توانی ما هیچکی نبود

(بیدل) شکست دیک برون دادی ما

شبه
شده
بر سر
۴۵

دوق تخم نیال شکست در دل و دین ها درین زمانه سرخوئی مستکشیده بهر سو نم مروتی از خلق اگر رسد بحیثیات حضور و برت و اسباب راحت آنچه خیال است نفس گداخت خیال خاک خفت قناعت	محکم پای دینم ازین قسره زمین ها ز عشق خانه با در هوای چنبر زین ها چنگیده بر خاک از فشار چین چین ها مزه نمسته توانست چشم سایه زمین ها ولی چه سود علاج عرض نیشود این ها	چو غنچه درین زادی انتظار جدائی غم معاش بشمار حسن گشته چندان انظر نکرده دل مستکدرای بهار لیلین بشام شیزت افسال (نقد) خروشی انظر دم بری کجا رم من (بیدل)	نقش نمکین لفظ کرده ایم مضمون مرا تا کجا راند محبت اشک لنگون مرا موج می مشک گشاید طبع بخون مرا آینه تیره الا نقش بیرون مرا موی سر در سایه پرورد است بخون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
و هم راحت عید الفت کرد بخون مرا داده ام از کف غلظت حیران کباب کاش تدبیر را رفته کوه دست نیست دلمه از مضمون اسرارم عبارت سازماد زیر دست انصاف چتر شاهی نیستم	مثنی نمکین لفظ کرده ایم مضمون مرا تا کجا راند محبت اشک لنگون مرا موج می مشک گشاید طبع بخون مرا آینه تیره الا نقش بیرون مرا موی سر در سایه پرورد است بخون مرا	کریه طوفان کرد چند نیک دل هم آید زین عیارها که حیرت صفحه کبر روست چون در روز و زوشم گردم فرصتی است بگذر دوارم بهوالت از خود و ای متکلف کافک یک صد آهم کارما آهنگ نیست	مثنی نمکین لفظ کرده ایم مضمون مرا تا کجا راند محبت اشک لنگون مرا موج می مشک گشاید طبع بخون مرا آینه تیره الا نقش بیرون مرا موی سر در سایه پرورد است بخون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هرجا روی ای که سلاهی ببر از ما دل را فلقه آخر بکشد از بهر نینم آینه ببر غلظ از آن جلوه دیدیم کو هر ز قناعت کز طبع محیط است سارا ز درت جرأت دوری چه خیال است عزیمت و قناعت نازو بسیار است	یادش دل ما برده بجای ذکر از ما هبات چه رستک زده این شیشه گرازا جز ما تشوان یافت کمی دایره از ما از کس دل پر نیست فکرت را مگر از ما صد مصلحه دور است درین جگر از ما فی تیغ ز دست تو جدا شد نه مر از ما	امید حریف نفس ست غلظ نیست تا کی هوس تو آواره روز تو ان نیست بی پرده کی آینه اشک آنگار غلظ نیست کس آینه بر طاق افسال نه پسند تا حشر درین بزم محال است توان برده زحمت کنی و هم چه ابله چه اقبال	یادش دل ما برده بجای ذکر از ما هبات چه رستک زده این شیشه گرازا جز ما تشوان یافت کمی دایره از ما از کس دل پر نیست فکرت را مگر از ما صد مصلحه دور است درین جگر از ما فی تیغ ز دست تو جدا شد نه مر از ما	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر چند گزاف بود اسباب جهان را بیسازی من شمع صفت لای زانیت این تشوان بود ز هواری غلام حسک نشود قابل ایمان حساست خط قبض بهار ذکر از حسن تو دارم عشرت هوس رفتن زلکم چه توان کرد	چون ن بزمیدن نکند ناله کثان را دارم ز خوشی بکین خواب گران را در راسق الفزونی زخم است ستان را تا شمرده انکشت شهادت لب کان را خوشی زلک می کند این شمع دغلا را گردد بهار من شمع خزان را	یشاب جنون در غم اسباب نباشد آفاق فسون ایمان شود خوشیت بنیاد کج اندیش شود سخت ز نینم ما را با غم عشق همان عشق علاج است وقت است کنون کز آن خون شیزد ان باشد که سر از منزل مقصود برارم	چون ن بزمیدن نکند ناله کثان را دارم ز خوشی بکین خواب گران را در راسق الفزونی زخم است ستان را تا شمرده انکشت شهادت لب کان را خوشی زلک می کند این شمع دغلا را گردد بهار من شمع خزان را	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر چه ز کردون رسائی و هم بود و هست را عمر ها شد شود زنجیر از غلظ و آب کشم با همه معدوی از قید تو هم جاره نیست	یشت پای بود معراج این بنای یست را کتور دیوانه بخون کرد به دست را ماهی بحر کان هم میشناسد شصت را	بر فصولی تا کجا خواهی دکن باز جید قول و فعل طیت نیک در درون خطاقت سر مه کردم تا باین چشمی بچویشم و آکنه	یشت پای بود معراج این بنای یست را کتور دیوانه بخون کرد به دست را ماهی بحر کان هم میشناسد شصت را	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر کجا لبه کند آن خط رجحانی را مطلب تشوخی روز از موج مستکبرم جبهه پانده کی آب رخ دیگر دارم دم تیغ توو خورشید یک چشم زمین خلق دم صبح بخون هو انظر دو خن است	میکنند چون موج کو همی زان شمشیر را کو بیابان غرور از آسمان شمشیر را قبضه شد انکشت حیرت در دغان شمشیر را قبضه از از برش مانع مدان شمشیر را درل سافری ای قافل تیان شمشیر را	سر کنی وقف توامع کنی که بر کردون عاقل بیدل انکشت تسلیمت میا کرده ام گفت از خواب گران چشمت هوشماد بر شجاعت پیشه نشک است از نمودم زمین نو بهار غارم (بیدل) که باین لاغری	میکنند چون موج کو همی زان شمشیر را کو بیابان غرور از آسمان شمشیر را قبضه شد انکشت حیرت در دغان شمشیر را قبضه از از برش مانع مدان شمشیر را درل سافری ای قافل تیان شمشیر را	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر کجا لبه کند آن خط رجحانی را مطلب تشوخی روز از موج مستکبرم جبهه پانده کی آب رخ دیگر دارم دم تیغ توو خورشید یک چشم زمین خلق دم صبح بخون هو انظر دو خن است	یشت لزان که دم شمشیر تو نم روزار اشک ما صرف تبه کاری غلظت کردید چشم از جیش مز کن بهمار طری است جمع گشتن دل ما را فسل نوساند هر کجا چشم درین بزم نکشود چو شمع	شست حیرت ورق دیده قمرانی را دینت این از سیه جوهر بیساری را جلوه ات در این آینه حیرانی را از کبر کیمت بود شیوه غلطانی را دید در نقش کف با خط پیشانی را	یشت لزان که دم شمشیر تو نم روزار اشک ما صرف تبه کاری غلظت کردید چشم از جیش مز کن بهمار طری است جمع گشتن دل ما را فسل نوساند هر کجا چشم درین بزم نکشود چو شمع	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر کجا لبه کند آن خط رجحانی را مطلب تشوخی روز از موج مستکبرم جبهه پانده کی آب رخ دیگر دارم دم تیغ توو خورشید یک چشم زمین خلق دم صبح بخون هو انظر دو خن است	فریاد مستکبرین قافله برده جرس را این آتش بی رنگ نسوزد همگی را دل عقده شد و آله کرد نفس را	دل مایل خلقی نکردید و مستکبره رفع هوس زده کیم باد فنا مستکبره تا دامن مستکبره شاری ما فاش نکردید	فریاد مستکبرین قافله برده جرس را این آتش بی رنگ نسوزد همگی را دل عقده شد و آله کرد نفس را	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا
هر کجا لبه کند آن خط رجحانی را مطلب تشوخی روز از موج مستکبرم جبهه پانده کی آب رخ دیگر دارم دم تیغ توو خورشید یک چشم زمین خلق دم صبح بخون هو انظر دو خن است	پناه صد رنگ شراست دل ما دشمنی که غارتی همه آید دل ما یک پرده نیک تر ز عیادت دل ما	نقل تشوان جوارین متطلب راز ما خاک ز جوار و مشیاب جویم در زموالت کجا جیاد است	پناه صد رنگ شراست دل ما دشمنی که غارتی همه آید دل ما یک پرده نیک تر ز عیادت دل ما	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا	موج سیل آخر حدیثا درو هامون من گر آبی میتوان فهمید مضمون مرا گردش در عالم دکن است کردون مرا ای طیفن گر توانی آب کنی خون مرا سکته مدد و است مصرعای موزون مرا

صیغه ۴۶

غزلیات میرزا یحیی علی‌احمد

حرف الف

منظور بیان هر که شود حیرتش از ماست چشمش که در دلم تویش آینه دیدم بار شکسته خجالت هر دو می بردار	بار آینه می بیند آینه دل ما در لب که تصویر چه خواست دل ما هر بیت که آینه خطابت دل ما	آینه باقیست همان عکس حال است ای که آینه باز آتش نفس چند آینه همان چشمه طوفان خیال است (بیدل) چه توان کرد در برابر است دل ما	ای بس خروشنی که عباست دل ما خون شو که در دست تو کایست دل ما (بیدل) چه توان کرد در برابر است دل ما
همچو عشاقی ایستاد عرض ایامم ما اشک پیم ای اثر از حال ماضی میباش لبت عیوب از ماضی کردن مشکل است چو سستاست علم که بخود برادر خیم آمد و رفت نفس ساین شوق جان کنی است چون میداد ای داور من صبری که خاکش شودم	بنی آندوی جهان بکنام آیدم ما با دو عالم کلاه خون گشته میزادیم ما حسن که آینه دارد حیرت آیدم ما در کف شوق انتظار کاش میزادیم ما زندگی که تپشید و رفتن است فرهادیم ما سرمه خواهد گفت آینه آنچه میزادیم ما	کس درین عقل حریف انبیا ما نشد نفس لبان شکوه ساج فلک احباب نیست عزم کیفیت ما حیرت کشد و نیست دستکاری پروا بی پشت دیگر است بی زرد همچو آب کوه از ما میروم قدحی چون نفس بال و پرواز ماست	رفقا نیسای بی رنگ برزادیم ما که فراوانی غیاظت هاست در آیدم ما چون فسون که امیدی راحت انجادم ما از مفروش ای نفس در چنگ صیادیم ما عکس توان شد بی عکس که بر آیدم ما مهر قدر (بیدل) که قرار نیست آیدیم ما
هره هر با تو قدح زدم و زلف رخ خیار ما چو خیار کلاه بستان زدم کاس از امتحان چقدر ز خطک مندا زده ایم بر رخسار هره را بستانم عذری قدحیست از بی طاعت دل از آن بکنام بردم زرد باخوری سواد لبه نیستی رسید مشق کاهت صف رنگ لاله هم شکن می جام گل زمین شکن رنگ عشق بر نشان زدم دست لطیف نه بدانی زخیا رسد نه بدستگاه رسد چه خوش است هر سینه‌ای گذرد زلف من از بختان چون طبع (بیدل) ادب آیدار شکستنی	چو قیاسی که نفی ز کشتار ما بکنام ما که ز خود گشتن ما شد بجزار شکسته و جبار ما که چو رنگ دامن خاک هم شکست خون شکار ما سرو رنگ زلف رنگ که که خطی کشد عصار ما شکسته چو سینه میزدیم او قدح هزار آینه کار ما قلمی بکش سیاه زن بنویس خط خیار ما به بهار دامن کار زن زحمتی دست شکار ما خیار میروید آرزو در کشیده دامن بار ما چو رسد بسیت ز رسد کف دست آینه دار ما که چو صبح دردم امتحان نقد و آینه دار ما زده است سحر رنگ و بو بدماغ غنچه بهار ما	چو شبنم آردی بیست انجا چشم کریان را و بخت دست من بدم شکست رنگ امکان را چو بیست جز که نقش صاحب حیران را نگردد دمه آینه خون شد چشم حیران را نگاه آن به که در دوازده خویش مژگان را که غمگینی خود مشکلی بود کهای خندان را	چو شبنم آردی بیست انجا چشم کریان را و بخت دست من بدم شکست رنگ امکان را چو بیست جز که نقش صاحب حیران را نگردد دمه آینه خون شد چشم حیران را نگاه آن به که در دوازده خویش مژگان را که غمگینی خود مشکلی بود کهای خندان را
هوس مستقر سوانی مکن سودای پیمان را برین عقل نظر و اگر دم چو شمع میسوزد بهرش باز معشوق کینه از کرب کاد من خجاری دیده دیگر ز حال ما چه میرسد ز کرد در کمان کاش بود امکان رون جستن درین کشتن باین شکی نیاید غنچه کردن	بروی خنده مردم مکن چشک گریان را نفس در کف خواند این زخم کایان را سر شک آخرم از شکست حنائی کردم ز کایان را شکست آینه را زار است رنگ آوازان را رنگ صبح آخر بر خود افشادم دامن را چو گرگ شکستند و دامن کس گریان را	به رنگ آتش دربار رنگ و بو افکن کوی افشاد مدام چون صبح لیل از شکست بکاری قالب از آن من بردار و شکست ده تماشا کن زخمو جلوه است شوخی سرمه بی باله زینا نیست از رخ عیال دامن افشادن چو از میده طبعان جوهریای نفس (بیدل)	چو شبنم آردی بیست انجا چشم کریان را و بخت دست من بدم شکست رنگ امکان را چو بیست جز که نقش صاحب حیران را نگردد دمه آینه خون شد چشم حیران را نگاه آن به که در دوازده خویش مژگان را که غمگینی خود مشکلی بود کهای خندان را
بک آینه سرد پیم شنی از جگر را آیدی حریفی ما چو تو نیست افردم که لایق جولان چه هست چو هر دو نیست حریف در مایه نمازی دلت هم اسباب میگذرد که نیستی زدم درین عیبت اکین	سر کو به و فتالی چندین سحر را بسیع اطراف نشوی جگر را ای قطره از محیط گشتی کبر را بشدت طرف دامن سنگی شر را آینه صدای کن و آرزو در را از خویش آید که به نظر را	بالش حلاوت درد آتشی عیرت از تاج طبع درشت است پرواز از شانی ازین دست ممت نیست کاجان روی زلفت پیاد زلفی کوت چون دماغ کهای و حیات است (بیدل) تپش اینقدر لغوون گفت است	چو شبنم آردی بیست انجا چشم کریان را و بخت دست من بدم شکست رنگ امکان را چو بیست جز که نقش صاحب حیران را نگردد دمه آینه خون شد چشم حیران را نگاه آن به که در دوازده خویش مژگان را که غمگینی خود مشکلی بود کهای خندان را

حرف الباء

زهی کمال عطشانی طغرت و هباب
ازو اشیا زمین را بیاد است حکام
نشد شور سحر در سواد سرمه شب
بدوق آنکه شود عقل داغ حیران
خطاب کرد پس آنکه زبده نوبت
صلای نفس سوز خویش کرد دعوت خلق
ز احتیاج بر دامن معنی سحر کرد
بهار انجمن عشق رنگینا دارد
خجالت ای جهانی گفت دست بک
بسانکه که چون موج ساخت باخیم

کدرت گنج ظهور و طولن عجب تراب
ازو شای مقام را حیدار در سر آب
نفت آینه گنج در ضمیر خراب
بچشم خلق فکند از عیار دید حباب
شیخ و شاپ از عکس لطف و سنا هباب
چو عده طرب خلد و رنج دار عذاب
که هر چه غیر محیط است جوهر آب
چراغ دیده دست آرد جلوه در پای
عکس خورشید و رجا دانی در آتش آب
ساده که چو خوش شد لبم این گرداب
ز حیرت طلبش آب گفته زهره بحر

دماغ از دل بک دانه صد بهار جن
بوج و غر از و نشد حدیث و قدم
دهی که چیره گشا شد بجناب ایمان
هزار جلوه ز خود طرح کرد شوخی از
که بر محیط این جلوه هر که بی نبرد
کال داشت اشارت که سر کئی کایند
زمان فرصت دیدار آید در هوا نیست
چو عوشتا که زین دمه فریب کداحست
یکی نفس یقین جست از کند کال
بهر دوز و شب افکاره برنگون زین درد
ز عیبت ادبش کوه را شکست کر

شکست از خط بک نغمه صد هزار کتاب
ازو سبک شد زرد جوهر در کف شتاب
جلوه دخت از اشکال صد هزار نقاب
که نقش است دوری بکشتن اسباب
دماغ جسد زده غوطه ناز و حساب
عجب مهر رجوع آوزد موج و حباب
به سبب مژه افکار می شود رنگ خواب
چو سینه که زین داغ و مهر کشت کاب
یکی زنی اوهام مالد با بکشتن
مدام از آتش این داغ بهر دوز و کاب

از سمنی مرس و ز کشتار هندلیب
 ناهرمی که از آب عشق نازل است
 درد سر نعلب الفت کسا رو
 آیین دلبری بجه رنگش نشان دهش
 من آن بی هوس نی اما خاد عشق
 باین خواب گل همه رنگ شکسته بود
 درم دلی سینه زلف خیال دوست
 بی یار حتی یار نشان قیامت است
 از دور باش غیبت خوان حذر گنبد
 بوی گل برون چمن دماغ میکند
 شاید نصیب دردی از اعدا و قاروم
 (بیدل) بهار عشرت عشاق ناله است

(O)

از روان در تخم هم اثر میدارد آب
 کم زعم نیست کس عزت در ویش هم
 هشی عارف بقدر دستکام نیستی است
 طفا سازا دستکام آردی کس فساد
 صاف طیمان افعال از ساز هشی میکنند
 فقر صاحب جوهر آثار کمال عزت است
 گر همه آینه باشد دریدر میدارد آب
 پیش تر از لعل خاک خشک میدارد آب
 از کداز خویش دارم اگر میدارد آب
 مشق سوزنی کند گایشتر میدارد آب
 بی توها نیست کار خود اثر میدارد آب
 تیغ در هر جا شک شد بیشتر میدارد آب

(O)

از سر سمنی شود امشب خطام با شراب
 دور و همی میخوانی که چون اوراق گل
 عمرها بودم محمود سمندر مشرب
 سحر زیم طیارم ترکش محو کیست
 خون شدن بر مژگان از جستجوی مایوس
 بردهای شیشه زورنتک کفتم تا شراب
 سحران زیم رنگست و شکستها شراب
 نیست از انصاف اگر زری خاک تا شراب
 مردم مستانه از خود خورده ام کو تا شراب
 نک میداد چهار پیش دارد تا شراب

(O)

اگر از افکنی از روی ناز طرف نقاب
 زرق جوت حلت چو موج در کوه
 عروج همت ساجد شد ز شرم نفس
 چه غفلت است که از ما بوج تیغ نوبت
 قضای بی خودیت غالی از بهاری نیست
 برزد آینه بر خود چو چشمه سحاب
 در آب آینه عروا مله جان کسب
 کسی چه خیمه فرافردان گشته طباب
 و کر نه قطره آینه است نثر رنگ خواب
 برون حرام زعود رنگ رفته را در پای

(O)

امشب سناز مینا کرم است جای مطرب
 صد رنگ آه حسرت عید تمام در دل
 زان چهره عرقاش حیران حرف و صوم
 با حیران غیش آید بیک شکل ساق
 تا ما خوش بودم شوق تو نفس بود
 قانون زنده نازان حق از طبعان خندان
 کوکالت قلقل می باغیهای مطرب
 این ناز و آن نیاز است از مایای مطرب
 مر جاست ز صدای دارد حسنی مطرب
 و زردی نصیب آید آتشهای مطرب
 از بی بلندی کوبد شود نوبی مطرب
 رسا ز ما فخانه است بکسر بلای مطرب

(O)

ای جلوه تو سر شکن نشان آفتاب
 در هر کجا نگار پراشاده روز بود
 چون سایه زلال حسن و خیار بهر است
 همت عجب شبنم ما کار میکند
 چون مایه زهرت رسوا هم مرس
 خنده مطلع تو بچران آفتاب
 شوق تو داشت اینهمه سامان آفتاب
 آن سر که نیست کرم ز احسان آفتاب
 بنشین اشک خویش بی کان آفتاب
 جای گنبد ام ز کریان آفتاب

(O)

ای جیده نقش بی تو دکان آفتاب
 سرو قد تو مصرع موزون جن
 هر دیده است قابل رقی تجلیت
 شبنم صفت ز خویش را کافرا کی
 غفلت چشم صافی دکان بود آفتاب
 هر زرد دارد از کف خاک خورده ام
 در سایه تو ریخته سامان آفتاب
 زلف کج تو خط بریشان آفتاب
 تیغ آزمائست بیکر عریان آفتاب
 وضع جهان بدیده حیران آفتاب
 نظاره است لعل مژگان آفتاب
 مشق تحسیری (دیشان آفتاب)

(O)

ای ملت عرق ز حیثیت بر آفتاب
 جهان بی رخت شب ما آیه روز مالد
 مقصد ز بی کاست دین تیرمک سواد
 دست هوس بامن مطلب چنان رسد
 و مدحی که وصف خیال رقم زنده
 درای بیقراری ما را مستحضر نیست
 از وضع این ساطع چون انجمن مرس
 نکرد دهر می که درین عزت انجمن
 سحر زنده مگر چنین کوثر آفتاب
 خورشید دل و ناله برین کثور آفتاب
 شکر میکند نه خاک اگر آفتاب
 غواص طافت بشرو کوه آفتاب

زنجار کشته کبر از شکامه فساد باران دین زماه فاده است بوی مهر اهل کمال سخت نقصان نیکنند دور شرافتانه تحقیق دیگر است	ریکه میرز صفت محتر آفتاب بیدا کنیز بر ملک دیسگر آفتاب مشکل که همچو ماه شود لایق آفتاب خود را کشد دیگر شکستد سافر آفتاب	جز زاده نیست جاره دوسری زمان از راستی خلاف طبیعت قیامت است وضع سبزه ما جانشینان کار دوست (بیدل) بکنه عشق کسی کم رسیده است
باز در کشتن زخویشم میرد افسون آب بر نیشداره دو رنگی طبعت روشتن دلان شد عرق شبنم طراز گلستان درم بار نیست سیر عالم نیک جای دم زدن طعم از آشته کی دام صدای دیگر است و حجت از خود داری مایه است آلوده و نیست	در نظر طرز خرامی دارم از مضمون آب در درگ موجش همان آبست رنگ خون آب این کبر بود آفتاب لطفه موزون آب عشق دریاها آتش دارد و عادمون آب در خور امواج باشد حسن روز افزون آب عکس در آب است دانسته بیرون آب	شورش امواج این دریا خروشان زم نیست همچو شبنم اشک ما آینه است آفتاب آرزو کر نشسته زلف غبار حشرت است معنی آسوده کی نقش طلسم خاموش است قلم اسکان هم موج سراب هم داشت صافی طبعانه (بیدل) بسمل شوق چهار
بند چشم و خط هر کتاب را در باب هزار رنگ من و ما و بیعت تقیست قرار نافه و پرواز باز جای حیات نفسار جسم حجاب جهان نور نیست درون آینه بیرون نشسته است آبها	از وضع این دو نقطه آفتاب را در باب و در قیامت روز حساب را در باب و باغ عالم با در و حساب را در باب زینک سبزه را آفتاب را در باب نخله کر رسیدی آفتاب را در باب	جهان خفته بزمین ترا تنها دارد بهار میگذرد مفت فرصت است ایشیخ قضا ز غفلت حاصل داشت غرض چه نگشاید که ندارد کتاب خاموشی اگر جهان قدح ازاده بر کنه (بیدل)
عقاد راد که کردید قطره زن مهتاب دگر چه جاره جز آتش زدن بکوش عوش بان صدا نتوان جلوه صباحت داد زجاء ظلمت این عالم کدبان زحالی نیست بگفتی حقیقه حیا شبنم عیار تو بود شهادت کار تو در خلک بی فحاشا نیست	که چون کلاب فسادم به برهن مهتاب فاده است فکر کشان من مهتاب گذشته است زخوین سیمین مهتاب مگر ز جبین دامن کند رسن مهتاب کدکشت آینه چندانکه شد من مهتاب ز موج خون جگر دارد از کشتن مهتاب	بند چهار سرو رنگ این تصرف نیست دران بساط که شمع طرب شود خاموش هر طرف نگر می بینم امرو و من عبث زوهم بساط دوازه عیش مجبین سراف عیشی ازین انجمن نمی یابم بایش عجز از فیض کریمه ام (بیدل)
روی لطفه هستی که نیست جز آب و تاب دلیل غفلت ما نیست قدر و حجت عمر بجز شکستیم قیله بستی نیست ز موج رده روی محیط شوال نیست هم ثابت طرب زین بساط نتوان خورد	نوشته اند خط طاعت موج سراب صدای آب ندارد بجز فساد خواب سر حباب مرا موج من بود عجب خواب نو چشم بسته ای عجز بکسایت خواب من است در بخت روان کو هم محیط سراب	کر آرزو شکنی میشود عمارت دل که میخورم هم و برانی عمارت هوش درین من که کائن بر فضائی رنگست عجب ساخت هوس تلافی پیش زلف عکس مزخرف (بیدل) چرا شیردازی
دو جنس تو هر جاده آفتاب افکن در باب در محیط جان را رهزنی جز چشم نیست صد طبعش در باب دارد خصلت وضع ضرور تاوان در شمع کردن ریشه دود سینه بوالهوس در مجلس می میشود طافش مست کو شکفتن کاپر وازی رسد خود دارم	نکست از هر دو چشم عسری روشن در باب عرقه را بر این خود من و روشن در باب موج بیض بقرار است از رنگ کردن در باب چون حباب از کرم ماسهل است اولین در باب رنگهای مختلف بر جوشد از روشن در باب چون کبر آنچه بشنید غبار من در باب	صاف دل را شرم تعلیم خوئی میکند عمران وصل در خشک نفس دزدیده اند صحت رو آشنایی سر سر آلوده گشت افعال خود غائی از سبک مغزین خواص خضم سر کنی را فنا ساز از ملازم طبعی طبع روشن نیست بی وحشت از وضع سپهر
بزم مار نیست غبار از شهرت عفا شراب مقصود حیرت خرام اشک بیام میرس درد ما از شکست شیشه های آبه پیچ و تاب موج زلف جوهر انعام کند چون لب ساحل نصیبان خوار است	کر صدای جامش آن فرق کردن کاشراب لته بزم نگار از اناست و خون پیا شراب میر و شد همچو جاده عشق با شراب کر نماید چهره در آینه مینا شراب کر همه در کام ما در زند پیک در شراب	طرف و طرفی تو همکار هستی حیرت است ما باید کسایت دل بخود بالیده ایم در سیه کاری سواد گریه روشن کرده ایم خار و خس را میشاهد شمع در خاک سبزه امتیازی در میان آمده و رنگش نقش است
بسکه دارد برق لب در کشتها شتاب جام تر کنی شبنم بشوخی آورده وا صلازا سودها باشد از اسباب زین در عدم بکاری مانشق هستی پیش رود از کدکاز من عیار عشق میباید گرفت زده کی در قدر جمیع طبعین گذشت	رنگ تغییر تو می کرده ز چلوی کباب پیش چشم نیست قهر از حلقه چشم در باب قبوت پرواز می کبر بر ما ز آب صفت او هام کشتی راند در موج سراب در عرقه دارد جبین تاجش خورشید آب ای شعور در باری طبعت علی بخواب	آزاد کر افسون نخواهد مانع آفتاب گشت در مقامی که نمیشاید کداز هسلیم از نشان و کام ما بکنز خیال بخت ایم رقم از خود آفتاب را بخله استقبال کرد حسن و عشق نیست اینجا بایه برادر کسی عالی معنی شدم و داغ چهل الزما رفت
در بنای و هم غیر آتش زدن و خود تاب عرض خصلت دارد ایجاد عرق از آفتاب خاتم گردان نقش نیست غیر از بیج و تاب کرده رنجم فکند از غر زوئی و اوقات خاتم ایلی سیاه وادی همچون خسراب ساخت (بیدل) طبعی بی عمل مارا کتاب		

بسیک شد از لشته کامهای ما نایاب آب
دم من کز پای ناموس حیا منظور است
چون هوا گر آرمیدن حیب شبنم میرد
حق جد از خلق و خلق از حق رو نواهم بگفت
موجیز باید زدن کاساحلی رسیده شود
بست جای شکوه کرم از بار داحت عشق
دست از م شسته میاید روی آب
موج ناگل کرده چنگ است و هم مصرا بآب
می کند همچون ما را دست آداب آب
ناید گرداب در آستند در گرداب آب
می کشد خود را ازین دریا صد قلاب آب
در کشتن ماضی بوده است و در مصرا بآب

هیچکس از گردش کردن م فیضی بود
افعال آخر بداد خود سرچا میرسد
پاک کبر دل در گره بندو محیط نازش
شبنم اینها غم از نگیرد آواهم میرسد
رفتن هر از آخر وقت نمی خواهد مدد
عمر هاشم (بیدل) از خود میوه چاره نیست

کاش ز کرده ز خشکبای این دولاب آب
می کشد از چنگ آتش دامن مصرا بآب
ایستدر می خواهد از حمت اسباب آب
میشازم چشم میریزد روی خواب آب
هر قدم میریزد است تا خاک شد لب آب
کوه غاطسان ما را داد سر در آب آب

O

بود دماغ من مردم دیده شب
دلم از طرودم کرد و شد و رویش
فروغ سحر کادوی جهانست
زود دلم موی زده دیده شب
صبح نشی کرد ز دیده شب
بود کردی از دامن چیده شب

زهر حلقه طرود دوست روشن
سب بختی از زمره عازم عاود
ز (بیدل) میرسد مضمون زلفش
روی سحر حیرت دیده شب
بنام بخت ناکس و دیده شب
چه خواهد کشی خط دیده شب

O

بوسون مقلد عاقبت به دلیل جوته عصا طلب
ز سراد عالم آب و گل بدر چون زرو واکسل
بکجاست صدر و چه آستان که گذشته تو ازین و آن
ز سپهر اگر همه بگذری تو همان پناه راوی
طیانه هوس آفتد مفروض شهرت کرد فر
ز هوسای مستکبر و سر می همه راست شک فروشی
دل زده کرمه خون کند ز کم آوری چه فروز کند
کف پای جبهه نشین ما غیبال کرده کسین ما
شده دمن جیلوی لی نلسان بشار آینه ات نهان
طلب تو اس بود ایستد که زمینی بی از
چه خوش آنکه ترک سبب کنی پیشین دمی و طرب کنی

تو زانکه آمده کی نه قدیمی زانکه طلب
از اجابت متعطل ز شکست دست دعا طلب
چو نیکاد حدیث ازین مکان همه چیز روغت طلب
بصلاح شعله خود مری می از جبین حیا طلب
چو عیار انکس سحر نفس تبارو هوا طلب
تو بدوق منصب ایمن زبر شکسته ها طلب
عمل کر از تو چون کند بدم فرست و جزا طلب
بن آردی جبین ما ابرار دیک حسنا طلب
نفس بیقابل امتحان رو از میان و عصا طلب
نجوت اگر نرسد نظر بخیال پیچ و خدا طلب
ز سقیت آنکه طلب کنی بطریق (بیدل) ما طلب

O

بایتم گردش آن چشم غلته رنگ شراب
دماغ مشرب عشاق طفره حوسه نیست
طریقی که زمبای ما دون زده است
خار و حشمت از چشم آهوان تشکست
ز حرف و صوت جهان در خار در دهم
فشار آب قضا که ز نسیع قاتل نیست

ز خود می شدن آغوش بی نیازی دوست
نگه پهلاد تصور بهشت و هوش جن
خیال آب ده از ساقی تحسیر من
کرای از مزه واجب نوشی نکوش
حذر کنده زانجام عیش این غسل
قدح بسر خوشی و هم میزم (بیدل)

نکست بر من شیشه صد رنگ شراب
محیط جریعه شود تا کند ننگ شراب
هزار رنگ عرق میکند ز ننگ شراب
مگر با سحر دادم دعه بدنگ شراب
در کچه جوشد ازین شیشه جز ننگ شراب
کای شیشه ما را گرفته ننگ شراب

O

پیام داشت بغضا خط جبین حباب
ز شجعت زود بند و سر خویش کشید
بهر متکه نداری تمام عشق چه ناز
چه لته داشت می سافر سبک و سحر
دماغ کسب و قلم نشد کلیل و
زمن پر زدن زده کن معین نیست

نفس شاد زانیم تا نفس کردن
زهر هر چه رود آمدن نمیداند
مقیم روزه ناموس فکر باید بود
حباب مزه افتار منفعل است
کرامت ضبط عیان عرصه کرونازیست
نکست دل بچه تحسیر که شود (بیدل)

که کرد نام لشته است رنگین حباب
نکست کجاست چشم خیال بن حباب
زهر می زکشی نیکه بر سر بن حباب
که کشت موج کبر دره نشین حباب
جهان بکیش کبر ساختن بن حباب
تو عیوش که دامن است جبین حباب

O

بی کجاست دلت از من چون میگردد آب
تاب خود داری ندارد صاف طبع از اندهال
در محبت کبره کبر کمودها بن است
سید آفت میکند مهابی بشهاد شرم
همچو شبنم آسمانک ما با دامن هواس

از دم کرم مصافق طینتان غافل میاش
کست از من که جدا کرد دشت رنگین بااحت
سوز دل چون شمع از آفریده که باشد عرق
منهای کار ساق میشود هر رنگ درد
دام سودا میکند دل را هیوم احتیاج
کرمه سلسله است بیدل ازین فسون میگردد آب

از عرق آینه ما را فروز میگردد آب
می شود مطلق همان چون سر نئون میگردد آب
گر غشی واری ساقی ز دمنون میگردد آب
خام آفران کوه را دمنون میگردد آب
در کشتن محبت و از کون میگردد آب
دل چه باشد تا نکرده خون بار طرماتی

O

بی لطافت نیست از من حشمت آهنگ است آب
نقشه روشنی بر لب خار افتاده است
با کداز پای از خود دشمن دل می رود
دوری مرا که جهار داشت تکلیف تراغ
آروغی از این پیش تا کسان چو شمع ز محنت

در طلمر حاک حرام چه برنگ است آب
کر پیچید در کوه پیچ برنگ است آب
صدقه باز موج آفریده آنگه است آب
تا کشتن دامدار در صحرای کشت آب
دول آینه (بیدل) سر زدن است آب

کرد در راحت زده همچون کبر است آب
از صفای طبع دایم شیشه در چنگ است آب
نقشه هادارد چکین هر کجا چنگ است آب
کاجه از سلسله باشد در چنگ است آب
ای طبع شرم میکه اینجا نهد در چنگ است آب

O

بیوسته است از مژه بریده ها نقاب
بوی گل است و بوی گل اسرار حسن و عشق
اظهار زنده ای عرق خلعت است و پس
بیش بوی کسی چکنه فهم جلوه است
معنی بختی لفظ معجز می شود

(بیدار) شوخ چندی خود در محض وصل
چام در موج شقی زده حلقه چشم رکاب
سوخته زین معنی موهوم خاموشی جواب
سالم تر کسی خفته نشسته چشم خواب
کرتو از رخ برده بر کوی کبریا کرد نقاب
کشت میرزا خزان آینه دار انقلاب
تیرا کشیست دوزخ چشمه خورشید آب

ممعجز خوبی نگر (بیدار) که هنگام سخن
خط مشکین شکست آرد حرف آفتاب
داخل نازش دارد انگشتی حرف آفتاب
میتوان صراحتی ما کرد حرف آفتاب
هم زبوتو بر زمین افتاد حرف آفتاب
مسوح چشم میرزا امروز حرف آفتاب

باز آن پای نکارین بوسه کرد انقلاب
از دهان بی فاشات هیچ نتوان دم زدن
صدا کشی بیدار شدن رنگ در خیال
سایه روزهای غافلای خورشید است و پس
در کاشانی رنگ از چهره من درخشد
شتم لطف کرمان جهان رفته و پس

باب زلفت سایه آوید بطرف آفتاب
عینت آن مصرع عالت کرمان حسن
نیکه اقبال چون ما بلند افتاده است
هر کجا با من رخسار بوی حسن زد
نیکه در نظاره مهر جمال او گذشت

(O)

باله قال کبیر بی نای آفتاب است آب
حرف از آب نصیحت بر دل کما قشاعت
میکنند در خود نمانشی بهارستان و نیکه
دلم آید و است در هر چه جزا داده بکشت
مهریزی جرأت را در عرق خوابده است
زنده ای از موهوم و هم از زنده ای بایده است
چشمه خورشید بر آید آمد عرق کرد و شرم

ال کما یبید کسی (بیدار) سرخ خون من
باید از شرم این خاک پریشان کشت آب
فرقیما دارد شکوه رقی نامده شهاب
قدما این که حسام سنگ می آید جواب
فتم چشم سیاحت را چه بیداری چه خواب
هست رخسار پریشان ششجهت یک انقلاب
سایه مرکبان بود مرا چشم پوشید آب

تا می دزد غبار غفلت هستی خطای
نایه عشاق و آن وایه پس با هم مسیح
آه از آن روزیکه عیش مدما سایل شود
بی باقی نیست شمشیر مژه خوابده است
کر کشاد کار خواهی از طلسم خود روا
هستی ما برده سناز غافلای اوست

چو شمع کسیر افشانه میشود آب و آب
عیش باهل آماده است راحت ما
در آن ساطع که از رنگ آرزو برساند
ناید در دل ما خونی از فشار غمت
عجب که رشته پروین زخم غمی کشد
شور هستی او را افشای داشت دلیلی

(O)

اگر غیا طای مشق خاکساری کن
فرب جلوه شیرینک زنده ای محسوری
بدان اگر برسی چشمتو غمی ماند
ز شرم حلقه انگشت حیرتی دارم
ز موج رنگ بدوزان نشسته سنگیت
کسی چه چاره گشته سر نوشت (بیدار)

نیکه رقی خرام است جلوه در پای
که سایه داشت زبوتی مجرست خواب
چو بوی درغن ما شکسته است جواب
بنفسجی زنگی ما گرفته اند کلاب
چنین که از عرق روی اوست در آب و آب
غم کلاب محیط است در شکست حباب

چون ز کسوت هستی ز آمده است حباب
مزار حاکم اعتبار شقی مستکرم
باز در دوزخ بنا خود نای و هم میانی
بفرستی که نداری امیرد مهلت بیست
طرب پیام چه شوقند قاصدین عدم
را باغ نیت غفلت کانی بسر زده ایم

(O)

عرق غروب سرو افشاده است حباب
سوار کشتی بی لشکر آید و است حباب
ز آینه همه آخر بر آمده است حباب
غش گرفته روز در آمده است حباب
که در محیط گوزن غم آمده است حباب
مهری منکر لای آمده است حباب

جهان نایق غنا دارد و نه سناز غرور
کسی غلبه غناش غش چه بردار
بشتم خشک من حاتم زده ای باز
ز احتیاط اندیکه این محیط میری
مکن زخواب کرده شکوه کر نصیبت نیست
غش منای (بیدار) در چه لای زنده

(O)

چیت آدم مفرد کات دبیرستان رب از صبح صبح مرده ما تو آرد بر زبان آسوی کون و مکان طیار و پرواز انتظار نور ازوی احتجاب و ظلمت ازوی ننگ شور عشق از کشته آهنگل قانون دماغ	کاپنه اوضاع احوال است ترکیب سب میه و تون دارد همان شکل کتاف و دست لب تشجیت و استسکی آغوش و آزادی طلب ذات طائاب او خورشید و روز و ماه شب شرم حسن از سایه پروردان مژگان ادب	زاده عز موالیدش جهانباه و طبع احیالات تیرش و هم چندین حیر و شمر آهوان دشت فطرت را خیال او خشن حاصل ردیف و اش اقسام خوب و زشت از هزار آینه یک نور پیشش منکس	بکال کسیران پسر (پیدل) لب عیش وصال و ذوق کنار آرزوی گیت راهی بدری ازوی قطع کرده ایم دشانی ناصدیت و قارا زبان دهانه دایکوب فطرت است حدیث سیکران خلق عارف و صوفی فشرده است بی جبه سعی شریف خلق عجمانی میسر	آه از ستم کسی که نیلورد جان لب ز غایت نتوان مژده کشایش یافت میش میجو کبر مرده رنگ این دریا قدم وادی فرست زن و مژه دربار نی چو شبنم گل صرف کن به بیداری به پند برده چشم و دل ز غیب گمان دل گداخته (پیدل) نیل از مژگان کن	دل گداخته ایم و رسیده ایم باب تلاش موج چه نغمه کند بغیر حباب شکست بال شود پیر بلبلای عراب توساز میبکده کن معان دوشینه شراب که سازد دل خلالت و برهوا مفراب شکست کردن موج طوفی از گرداب	دل گداخته چه دارد تلاش حرمت قصابه دل و رخون شیدش دارد خیال ترکس مست تو بیخودی اراست اثر برادی امکان غبار بی آیت درین عیط چو موج اینقدر زود چیست مطمئن انجمن کز سا نیم (پیدل)	سایه اندازد اگر بغت سیاه من در آب کی توانم در دل سنگین بویک جا کنم ظاهر و باطن بکده مرش یکدیگر کاست ما شمعان شبنم و لاله این کاشتم غرق دنیا نیم کو ساز منز و زین هوش می یاد نوی با چشم به آگاه نیست	شبنم که شد جوش فدام حنوی اندلیب زیر نقش پای و مام سری دریده ایم کاروان رنگ و بویا هیچ حال آرام نیست بر حین رنگ گل چو می طرزد موج رنگ حسن مستقیم از شهرت تو آیهای عشق	در عرق کشت چو شبنم صدای عدلیب سایه گل کز بود بال های عدلیب صدحرس میدارد انجا های عدلیب رسامان است عراب دای عدلیب هیچکس گدا می خواهد برای عدلیب	خلق مشغول کند صید مشتاقان است جلوه گل کز چنین طافت گداها کند عز هم مارا درین کشتن بجائی میرد ایک خواهی پس ناموس محبت داشت بکسر موج نبی از صنعت منار نیست	ورنه زبانه دارد کرم جای عدلیب انفک حدیث لازم از حیل افتاده است در هوای دود سودا هوشم از مرزفته است با حالش داد و پرداخت دست بیست آفتاب مژده ای دوق گرفتاری که بازم میرد لغنه صبح که میگویند در عالم نیست (پیدل) ازین و هم زلفش دهانی مشکست	صبحدم سیاه بال افشاند از دامان شب برخی آید پس چشم آهو از سواد در دم آزلت خون و طافت دلای چاک از حوادث بغض منی میرد اهل صفا خط او صبح پنداری بیخون لاله است کوشه کعب و دست آید غبار جوی پای	وقت پیری ریخت از هم عاقبت ندان شب صبح اقبال جنونم نشکند چنان شب صبح ما آخر شفق کردید در دزدان شب می فرغ و شمع صبح از جنش دامان شب روی او فرود نیست کوی در شکست شاز شب برده جوش با کعبان غایت همدستان شب	شبنم صبح است آگاه م مژگان شب آشیان از دست داد این مرغ و طیران شب طرفه مشکین او هم ناله کرد ابلان شب ز کشته ای که از دست مشتاقان شب انقدر عا خواب غفلت نیست جز رهان شب بر کرمان سیل بود رخت میمان شب	ز ترکس اکنون مباح نال که کی گرفت حور لب چو رنگ کتک اند اهل مغرب نهفته ذکر مداد لب همه انفعال زان حال چو نوسن ی لجباب رب	طرب درین باغ میخارام ز ساز فرصت پیغام رب اگر بمی رسیده باشی غروش مشتاق شبنم رب رساند خلق زهره دای بر صند قدرت کزمانی

چو فروغیست من و نشانم و سوت است فخر و اران نیات کار آفتاب ندارد بنای اقبال بی ضابط مسایل مقتضای ششدهم بدست دوی ورق رسیدم زخافقه هر سکه بر روار مراب جوع میشمارد کر از مکلفات خیت غیبت شیده و دندنه دامت چون چندین هزار شهرت فسرده در جیب سینه جای خروش در و حرم و قرین ده بود از درد و دامن آ که و رف زوم و جسم کل زبانه بین در آسپنت جهان بصدورک شغل مایل من و همین طرز شوق (بیدل)	تو هم بقدر نفس برافشان چو دستکای کلام و لب گذاشته کبر اینکه آفتابی رسامه باشی چو لب و لب تصرف مال غصب بدیم حلال در دل حرام و لب طریق موافقان ندارد بغیر ذکر طعام و لب چرا زمانی از زخم دندان فیرسانی پیام و لب کسی لشکر عزم صدای ازین تکین های نام و لب خدا پرست است و الله الله بر من و رام و لب قدم کشیدم بوج کوه از ان خط مشکفام و لب تصویرت سال و ماه در دل توخت صبح و شام و لب

علمیک خلق یافته عیونش آفتاب مکتوب مازخفه و خط سحر شده است برم خطیک دوی عشقش نفس دعبه بارم چراغ خلوت لیلی عیان شود آن چشم آکرین حقیقت نظر کنیم	کرده است گرسیده بمشغولش آفتاب خوش باشی اگر کرد دل عیونش آفتاب جز صید دل نبود باغوش آفتاب دافیک دارم از دل عیونش آفتاب صادیت کرده هبانت کردوش آفتاب	آیا که شمع ما غافل دماغ سوخت آه از کسی که مکر دود تحت است انعام کبر و دارم و ما فسرده کیست راز دودن آینه پرور نقشه است (بیدل) بکنج زانوی فکر تو خفته است	شد دماغ در دماغ موزونش آفتاب انعام من دست و کف خوش آفتاب گوهر نوده اند ز جیوش آفتاب باید چو حلقه کرد زبیروش آفتاب آبیر که داشت جیب فلاطوش آفتاب

دل تسلیم زانو شو که شاهی در پای فرصت محبت بی باور کای رنگ است دور عیون دل گرد برای دارد بوسی کی کربت اسباب میباید است سبل بیاد دو عالم شدی ای آتش عشق خلوت یافت شمع کداز است انجما	گرمی علم کن و مصراع کلامی در پای آرزو چند اگر هست نسکای در پای از سویدا از چشم سیاهی در پای عقل که زبیدی بن جلی در پای ماکیام ز ما هم بر کای در پای بی خاکش خود گیر و پشاهی در پای	دام تسخیر دو عالم نفس کو میدیست از شیخون خط یار زنگری نای آکی ای بی طلب زحمت بگولان و ان بمرازی صدای کوه اقبال رسامه چو وجود چه عده است و کداز مرامه دام دیده هر سمره بیلا (بیدل)	ای حیات زده بر رشته آبی در پای هر کجا شوخی گردیست برای در پای طوف آسوده کی آیه کای در پای عوطه در جیب کدای زانو شاهی در پای چون شمره مرده چهارا بشکای در پای انتظاری شود کرد سزای در پای

فیش خلوت از دل بی کوی کن طلب دل جمع کن ز باور در نایب فسون دست طلب هر چه رسد وقت هر کز زین جلوه ها گذر نظر من کشیده است دل در خود شکست با تقسیم آتش کاست این آستان هوش کده عرض کار نیست	زینور را ز خانه برار انکین طلب آسوده کی ز خانه دو شان زن طلب دور است آسمان تو مراد از زمین طلب آ کینه داری نفس و آسین طلب چینی همان عیون مو رفت چین طلب شاید بسجده بخسرت چین طلب	بی رده است حسن خدا در لباس قفس پیشینه پوش رو بگردن برای شیخ کهای این من همه در زار بی نیست هر از بولش با کف چون نفس گذشت شیم وصال کل طلب آیه شد زبیر (بیدل) خراش چهره اقبال شهرت است	دست رسا ز کون آستین طلب فصلی شتا محافظت از پستین طلب ای خلق از ادب نسک شرمین طلب چیزی یافت کن که ببرد بان طلب از هر که هر چه می طلی اینجین طلب صیرت ز کار خانه نفس تسکین طلب

گذاشته ام به شک طری از مقام حباب اگر همین نفس است اعتبار مدقضا جیا کشید ز جویان تر دمای و هم عیونش چشم کثیف و دماغ فرصت بود نفس زوم بشیرت عدهم پروان آمد شای اوست تسلای کر قای همه	هم محیط نمی کرده ام عیون حباب رسیده حکایت بمراد دوام حباب بدوش چند کشفش خود غرام حباب نفس رسامه زبیدی بسا سلام حباب دگر چه نفس ترا شد تکین نام حباب قاده است بدوش محیط و ام حباب	جهان بشیرت اقبال بوج میلاد فغان که بکزه جویم نقش حاصل جیان حازه میدان تیغ بازی اوست درین محیط زخامت نفس مشو غافل قفس زانوی او همان حدیث است انجا ز انفعال مرشدت نفس ما (بیدل)	تو هم بگنید کردن رسان پیام حباب فکند قرصه من آستان نام حباب کسی ز موج چندان کز انتقام حباب هواای خانه مبادا زده پیام حباب شکست شهبه عیون نفس بدام حباب عرق بدوش هوا دارد انتقام حباب

کر بان کریمیت آه شمع زای عدلیب باید شمع کوش شعله دماغ لاله شد جای آن دارد که چون سبیل ورم باغیان مطلب عشاق از اظهار هم معلوم نیست دیده دلیسکی در خاک این کاشن نبود درین دقت ساز که سیر آهنگ شد	شمع روشن میتوان کرد از صدای عدلیب پیش ازین توان شیدن ماجرای عدلیب دیده در کاشن دواند خار پای عدلیب گنبد ما فمده زان مددای عدلیب دقت کل هم در دقای ناله های عدلیب جلوه کل کرد مارا آشنای عدلیب	تفت هوش اسیران بق دیدار است و پس عشق را بدستکاه حسن شهرت مشکست وایران را شک دارد فکر صید ناشقان سازد لشکر بان آهنگ هم می بود ملت مات قتل ضعیفان جز صدمت هیچ نیست آه مشتاق نسیم تو بهار باد اوست	بیزند دیک کل آتش در برای عدلیب از زبان رنگ بشتو نوای عدلیب عنده - ربا نفس شد از برای عدلیب کرم کرده از لب خلوش جای عدلیب ورنه از کل نخواهد خونهای عدلیب زنکه افخته است (بیدل) در صدای عدلیب

کردن بحر اعتباری از هر مدار آب زور قناری یعنی خواب راحت کن است زنده گانی هم نماد آنجا که اندر دشتیار سبب راحت هاست کس اعتبارات جهان در محبت گره هم که را این قدرت است شمر بر مددی زنی در طبع مای پرورد	قطره بقدر ماییش از کبر مدار آب بستروایی هم از خود زور مدار آب در شکست رنگ کما با و پر مدار آب عایه آینه را هم در بد مدار آب عاقبت چون شکم از خاک و مدار آب لای الزامه شدی در شکر مدار آب	فیض فدای کرم با حاجت ما شامل است تفت نمک بود تسلید از باب کرم نایمیری نشسته کام نا امید کرم نفس بقیت مارا باید از خود رفت و پس شور عروقه سیلاب برای هوشیاست نقشه مشق کدورت ها مایش از اعتبار	لشکر اعلم مارا در نظر مدار آب کافد ابری تکایون اب و مدار آب خاک این وادی بخار چشم و مدار آب جاده های موج دایم در نظر مدار آب از صدای عریست مارا بخیر مدار آب نیخ در زنگ است (بیدل) هر قدر مدار آب

کر شود آن ترکس میگون مقابل با شرب
عشری که هست دایم از اهرم جویندن است
هرها شد عیون از خواب غرور داشتیم
آخیال است در دل عیشنا آمده است
ما زور می رستی زده کانی میکنیم
آمازان افسرده که جوش صبا افکند
میشود چون آب که هر خشک درمینا شرب
که شود پادشاه اندک را تنها شرب
لیک کاهی میزند آبی روی ما شرب
نست خامش شمع با ماهیت درمینا شرب
چون جبابی بنای ماست سر کلا شرب
همچو مینا خامش ا میکند کویا شرب
یام را همچنی آن ترکس محو نیست
غیرگوی نیست اصل کار زنده پهای ما
نسکه گفتگوی مستان و نقد کز داده است
مترجمها کما کس از آن طایفه آوده نیست
حسن تشریف پارس است آب را دروگر گل
در سواد سر همه کی نظاره چشم نشان

(۰)

کیفت هوای که دارد در حباب
در کاه دل با لب و لب و ده من
اقبال هیچ و هیچ جهان نیکو هست است
هر قطره زین محیط بوج کبر و سید
مرهون گوشه آدمی هر یکا روم
مبارز هوش درون سافر حباب
بر کازک است صنعت مینا گر حباب
در چاهر کشی کند از اهر حباب
ما جامه میکنیم هنوز از حباب
بی پادمان است همان هر حباب
هر کی بر من بیضا عفا نمیرسد
پوشیده نیست صورت بنیاد زدنکی
همو هم روی نیک کرده میکند
از هر منی عیام اسلی غصه بیم
کو فرستی گفت سلامت کند کسی

(۰)

مسلکا کریمش سناخو شد از شرب
این است اگر سعادت از باب احتیاج
دل آقدر کریمت که هم لبیل رفت
پایان عت بوم تعلیق فسرده اند
خواهی نفس خیال کن و خواه کرد و هم
منی چه و انابد ازین لفظ های بوج
در عالمی که یاد تو اما مقابل است
سجرات (بیدل) اینهمه حقی کثیف است
دستی بلند میسکند اما بر آب
رحم است از مزاج دعا های مستجاب
آتش در آب غوطه زدن از نیکو کباب
انجاست چون که قدم از راه در رکاب
چیزی نموده ایم در آینه حباب
برفته است جلوه و آینه شرب
آینه میکند بوج سایه آفتاب
طبع حکیم فسرده دست نوی میاد
نارک لیب حسرت درد بخت
افسانه سازی شود برق کایکی
صحب از نفس و دمع و جریسته خواند و رفت
محموم و باغی زخمیر بدید نیست
در دلم عشق عمل چیه و معرفت کدام
(بیدل) زجوش سیزه درین زمانه است

(۰)

میدهد دل را غم آخر لبیل اضطراب
کافی با اندیشه هستی نفس برداختیم
نسل شوق کل آدمیست سر کانی من
پیش روی او که آتش رنگ میازد شرم
کایکی بیکار باشد جوهر شمشیر باز
شور حشر از کین و دل از می خاکشورده
خانه آینه داریم و میگرد خراب
خواب دیگر شد غبار پیش از تعبیر خواب
میتوان چون کل گرفت از خدمت زخم کلاب
آینه از ساده لوحی میزند نفسی ر آب
کر چه میدانم نکات فتنه است انا خواب
ساخت چند آینه سر کلا نکات فتنه کباب
در محیط عشق کسر در کریان رده ایم
بلک کره واد از لعلی مایع و ارشدگیست
در حین چیره زردی دست آورده ایم
در ناخاکه بوی گل نیکه را بار نیست
در دیستان تماشای عساک هر سحر
انصافرا (بیدل) آسان نیست لعلم کال

(۰)

میکم کاهی پساد عشق شجاعت شتاب
نقبات رشته دار کوه جمع است
میکند اسباب راحت وای غفلت قوی
کرد بایم از عروج اقتضای ما میبوس
کار فضل آن نیست گزاسب انعامش دهند
از طلمس جرح و جوش رهایی مشکست
نقبات میروم در سایه مزگان خواب
خاک و جامه من آبرو دارد خطاب
رصاصه میچون کوهست کین است خواب
میشود رفته رفتن خیمه مارا خطاب
و خیال بوج میبازد دعای مستجاب
روزی در خانه زین نیست جز چشم رکاب
عشق را کردیم (بیدل) بهمت آلوده و سوس
کنارم مرده چون روضه از کازار امشب
قدح در دست فردا نیست نیرنج خار امشب
خیال افسانه خوابی نمی آید بیکار امشب
برکت نسمه اگر غازی بیا داری راز امشب
خواهید آنچه توان خواند زین لوح مزار امشب
سحر (بیدل) شکایت نامه عابد رقم کردن
کین نه طایفه از کره داغ خود دار است
کریاست رلب جو آرزوی مطرب و می
زیست جان خود پیشو در شب هجران
نکست شمع حسرت کم از هجوم عرق
همه غصه و غم و غم کاجهای خودم
زاقفال کینه کاه ام عرق نفس است
ازین محیط کسی برد آبرو (بیدل)

(۰)

ندامت آغوش که خواهد شد و جار امشب
زاستقبال و حالان امل گیشان چه میبوس
بر طاقس کای وانی راحت بکلی کرد
مبادا خلعت و اماده کی آیت کند فردا
خطیشانی از صبح قامت فسخه دارد
لشسته ایم بیاد ز کرب نهک در آب
در ملائمتی زن زحمتد اینی باشی
نکست شمع دل مرز جیب اشک آخر
ز کرب خاک جهان پیشو داده ایم بیاد
زمانه موسم طوقان لوح را ماند
ز موج کریمانی مانی جن جوش است
هر چه میسکرم دست و هم سپاه نیست
نکست دست زنجین کدام سنگ در آب
نکست است توهای موج چنگ در آب
لشست در عرق خجسته چوستک در آب
چنان جدا شود از کلاله رنگ در آب
و کره مانی ساحل بود بلیک در آب
چو موج است بری میکند خد نکند در آب
که چون کهرخس خود گرفت نکند در آب

(۰)

نگویم خطا ساز با صواب طلب نکست آیه مرصعاً ساعری دارد رفع کلفت هر آفتی است ندبیری کسی زمرگ اگر دم زنده کی خواهد تو قصه هوس از عدم بسوی وجود	کین گراست زخود رفتن شتاب طلب سراغ آید اگر خواهی از سراب طلب گر آتش دل افتد زنده آب طلب تو هم ز دماغ پیری رو شتاب طلب حقیقت نکست خواهد شد جواب طلب	ا حشر حقیقت انجام در نظر داری کی نکاهی اگر چیده ز باغ وصال جهان زخویشی نهی نکست نانو بالیدی مقدم بیکی آسوده از پریشانیست رجحش مزه درس اشارت اینست	زهر کبیا کهرت میرسد حساب طلب روز هیر ز مژگان ترکاب طلب بدر نه وقت از قدر خود حساب طلب چو کنج غایت از خانه خراب طلب که مرده است نگاه اند کی حساب طلب

پسار بیطالی سیر رنگ کن (بیدل) زخوید آنچه طمع داری از ثواب طلب

هم آنکه بجزات وصف است رسد هم و بیج حال ادب ز حقیقت حرمت و بی جا بجزای عرض هوسان چه از ا کثرت ز رده ننگ طلب دل جمع شود سر و بره نسا قدمت زه دامن شرم اند که بختی کینه نظر فکری همه عمر لکشت کس فنون دل غیر تو طبعه بخون لب و ناب مراب غرر رسا آنچه ناله کند دل خسته ادا ز ترانه جوت (بیدل) من بچه لقمه طبع و کشتار سخن		ز کامل موج کهر زده ام در حسن ادا بران ادب که گشته آن طمع نخورد قسم ناک سر خوان ادب ز عیار کساد مشاع هوس زسی زین نکال ادب بطوافی در نورده همه کی چو تو نکستی زنگار ادب لشد آنکه رسد دوغش بخت زملی همه دان ادب که اگر عمر ره خط سیرم همه قفله رده زبیران ادب که زری شکند دم عرض نفس پروان خلعت کان ادب

(O)

وقت پیری شرم دارد از حساب اعتبارات آنچه دارد ذات است جمع عمل اقبالی می آرد به جا سوز عشق نیست ورنه روشن است انفهام خود نمائی میسکند فرصت از خود گذشتن هم کی است ملوم بی ادب است آنجا که اوست	مو سیاهی دیده است اینجا بخواب تا کهر کی کرد رفت از قطره آب پیشترها پوست می پوشید کشتاب همچو شمشیر بی نامر فحشباب تم ندارد در چنین موج سراب بکفرق بل زلفش بندهای حساب با سبکستان دخیل ندارد معشباب	چشم وقت جوهری پیدا میکنند چشم سنی دامن معنی خواندن است زین بهارت آنچه آید در نظر چیز روانی نیست در دوس نفس فرع ازین سایل اصل خود است از مسکافات عمل غافل میشی آن شکر افکنی بخونم ز نخواست	چشم وقت جوهری پیدا میکنند چشم سنی دامن معنی خواندن است زین بهارت آنچه آید در نظر چیز روانی نیست در دوس نفس فرع ازین سایل اصل خود است از مسکافات عمل غافل میشی آن شکر افکنی بخونم ز نخواست

(بیدل) استغنا همین پای است و بی دست بردار از دای مسلحباب

هر کجای رویت از چشمه روین میگرد آید صاف دل خواهی از سیر و سیر نال میباش آرمیدن بفرار شوق را افسرده کیست عرض حاجت میکند از جوهر ناموس فقر دل ز ضبط کریم چندین شعله طوفان میکند زین عمار آباد حسرت بافته بیدلانشه	کر همه در برده غارت خون میگرد آید نخچه مشق کفورت از سکون میگرد آید چون یکجا می شود و ساکی زبون میگرد آید آه کاین کوهر دست طبع دون میگرد آید کامران چشمه می بندم چوین میگرد آید شیشه ام از دره تو میروی کنون میگرد آید	دل بسعی اشک در راه تو کاهی میرزد زده خویش را به پیشانی رساله اقبال روز ما شب کشتو مانی اختیار کریم اعتبارت هر قدر پیش است کلفت پیشتر بسکه سر کایم از درد نسیانیت کدایت دل بطوفان رفتن مرا چو مهر طافت کدایت	آتش دارم که از بهر سکون میگرد آید زخود داری کنه چون سر نکون میگرد آید هر که در دواغدا از چشمش دون میگرد آید ایره کی دارد زده با چون غزون میگرد آید همچو موج در زردی جانی خون میگرد آید خامه سیاه بیدل گرتون میگرد آید

(O)

هر که آید در راحت عزم احسان شب آهنا نشناخت موقع ورنه در غم ریغ کر حضور صبح اقبال نباشد کومباش با چنین خوابیکه بخت مایه دارند اوست البت بخت سیه چون سایه دارم کرده است	چون سحر راه عمل بست در هر آن شب بر ریاض صبح نشوئی خط در جان شب از سیه غنی سامان کرده ام سامان شب میتوان کردن ادا از روز من گوان شب ششجهت روز است و من دارم همان دامن شب	ایره بخشان در و نا دانی بختم کی مبین هر معنی شکوه بخت سرمه سانی میکند الذک کانه بر داری شکم بر پشت بند سحر آهی نارسا افتاد رنگ صبح در بخت (بیدل) از یزید بترک خواب سودا کرده ام	صبح با آن روشنی کردیست از دلمان شب لیک ازین ناله که می یابد بلند افغان شب آفتاب انجاست دماغ آرزوی کان شب زانه همه مشق که کرده در دیرستان شب ورنه جز غم فانی نیست در دکان شب

(O)

هر که بیای بخت فکندم نظر در آب صبحی غرق بهار گذشتی درین من ای طالب سلامت از آفت نکندری چون موج در طبیعت آفتی هر کجاست فریاد اهل شرم بسکوش که میرسد غرق دلتانم و جان پیش میبرم	فقال من برآمد از آینه ز در آب هر جا کای مدید فرو برده سر در آب در ساحل آتش است تو کجای در آب آن کوهرش هنوز داده است سر در آب پیش از حجاب نیست نفس برده در در آب چون موج با زدن بر بکدر در آب	چاشنی که شرم حسن تو آینه گر شود نشوان دم نسیم لعل تو بافتی اجزای دهر نرفته جمیع دل است پرواز در عیا کده زنده کی تر است جز سی مرگ صیقل زشکار طبع نیست خلق باغ بختی غوطه خورده است	کسی روی آفتاب نبیند مگر در آب بقوت زهره که نذر در جگر در آب هر قطره راست حسرت می کهر در آب ای موج بختی بشکل بالو بر در آب این شعله ز آشی است که دارد سحر در آب من هم چو شمع خفته ام آتش بر در آب

(بیدل) گراست هر دو جهان در کده از شوق آن کیست کیره از ناک خود شیر در آب

هر چه شکست لاشه نامدار طرب سواد فقر از مایه صفای دل است هر اهل حد میدهد کینه عیب بخت بخت محراب متاع قافله ایم بساط زلف شود چیده در دین خط سراز در توجیهان واکتم کانی قدمت فرج پستی از اسباب فارغ دارد	زخنده نقش شکنج را بهم نیاید لب چو صبح پیکر نما چهره دامن شب ز جوهر است در آروزی تیغ چمن غلب اگر ز آینه عمل کشیم نیست عجب بجاک سینه صبح است چمن دامن شب رکاب بادل شکنج نمی کند قالب کتاب درد سری نشسته ام آب عتب	زبان خاموش نمیدد راستی غلط است غیر عشق ندارم هیچ آفتی هوس چگونه کند شوخی از دل قانع چو چشمه زنده کی طافانک مو قوتست جهان قلمرو اظهار بی نیازی است زیسه دشمن آسوده کیست طیف من غاشی طلب از لعل یار کام امید	کسی بدر نتوان برد از دم عقرب کرده ام چو پروانه سوختن سلف دامن کهر آسوده است موج طلب دگرز کریم طاعت دوان میرس سب کدام دره که او نیست آفتاب لب چو شعله میشکند رنگ از شکنج لب که بومه رو بدهد کام نیاری لب

به پیش جلوه طافت کداز او (بیدل) کرد جوهر آینه بخت دست ادب

باجن سکیم صورت آفتاب باغش
فرش است امتیاز نواز جلوه باغش
نیرنگ حسن عالمی از افکنده است
مشکل که خیزد از رخ اوی غش باغش
حرف مجاز جز بحقیقت نمیکشد
لیک کست جلوه بفرید باغش
ای عشق جذبه که قدم پیشتر زدم
یعنی رسانده ام بی خویش باغش
شاید هدم بطلب کتاب وار سد
ای دیده خاک شو که فتر دماغت باغش
(پیدل) کامل که چنه دارد بهار و هم

حرف التاء

یکی زحیرت تحقیق او بیشک پیوست
یکی چراغ هدایت از گرفت دست
نکه زجلوه اش لغزوغ شمع بیانی
خرد با گیش از غبار غفلت دست
براه همدلش دخیل لعل مالد حرون
زبان مکرش کردن طمع بشکست
دموز پرده بچویش نیافته است
مگر کسی که بود عمر نوای است
بقا زجلوه اش آینه دار برم ظهور
فنا زحقی او آبروی محفل هست
حرم قلب پیرداخت در سرای وجود
درو بکسوت روح آمد آمد و نشست
صفیات هرچه بود ذات را تعدد نیست
عکس لاله و گل خون غور بهار یکست
زبج و تاب و کرم صید اضطراب میباید
بست از لغت ماهی طیش و درشت
زلف خاک نگوشار را رد غفلت
شهر خاک صفت چرخ را فسادت نیست
حضور و غیبت معشوق را زبانی نیست
زجلوه بر که در دل چو آتش و جبه نیست

کهی زدنک کشد نوبهار را هرین
کهی زدنک کشد نوبهار را هرین
آتش و غم آینه که آفریده است
برق دراول برافز نقش سوخته است
گفتگو آینه پرداز محبت نشود
نفس هیچکس آن شعله نیرفته است
دره نیست که خورشید نسائی نکند
کرده است چه قدر آینه آلوده است
پس ادرار محبت پیوست باید راست
شمع بر قشقه و زباز چها سوخته است
شع بر قشقه و زباز چها سوخته است

آخر میباید از سر دام بد زلفت
کره شا کرد جنون است دل (پیدل) ما
نوبه اصل رفت جهانی بدوق فرغ
زین شب جو موی چینی امید سحر زلفت
برشعله ها زرقه خاکستر است ننگ
تا وضع قطره داشت زردیا کبر زلفت
در کوچه سلامت دل با شمرده که
کرمی بغیض نفس کوش کزادب
زین راه بی ادب نفس شیشه کز زلفت
برحرف جق رسیده زلف پیشتر زلفت
گره ی فساد نام که زردمان ز زلفت

آرزوی دلجویش از چشم افتاده است
مدا چون سایه در پیش پا افتاده است
جاده سرمه زلف عشاقی سی گوساست
باز دست خضر این وادی عصا افتاده است
موی آتش دیده را گو که میباشد امل
چشم ما هر یست بروی جزا افتاده است
یکرم نونگنه است از صمد دلخوری خورده
بار این کشتی بدوش نامدا افتاده است
بیم در دشت طلب با که ما را احتیاج
بست در دشت طلب با که ما را احتیاج
چون خط بر کار صبری شد گیسر کاخیم
ابتدای ما بگر انشا افتاده است

آزاده کی غبار دارد دام خانه نیست
در حقیقت (پیدل) ما صاحب کتب غایت
شمع و چراغ محفل تصور حیرت است
برواز طاریست که در آشیانه نیست
وا ماده اتفاق روق مقدمیم
در آتش پرو آتش ما را زبانه نیست
امشب بوضع که زفرها شنبه
دایم نفس بفرعین آید دانه نیست
مردان نفس بیاد دم تیغ میزنند
کر خون شود که قصد ازین جار وانه نیست
خفته است کرد مطاب خاک شید عشق

آستان عشق جولانکه هر چه باک نیست
هیچکس غیر از جین آنجا قدم خاک نیست
خاک میباشد شستن در معدن تسلیم عشق
کر همه آست انجمن نیم باک نیست
کردن تسلیم درم عضو ما آمده است
شمع این کاشعرا از سر برین باک نیست
مرکز بر کار صبری ضبط خویش کوش
ورنه باکر دیدن نکند گردش افلاک نیست

میکنند رحمت تری با چشمه ننگ نیست
کره کو تا قدر غفلت خواهد از ابر کرم
شاعطوی ریشه دار شاه و سواد نیست
ریش کلاوی شری ای زاهد زدنان طمع
صبر و شیده است عروای کریمان چاک نیست
نیمت وضع نظم بر جنون ما خطاست
دانه ها هیزار با شید آسیا دلاک نیست
چشم راحتان کردن دوا و نوان نیست

کامیاب دست در دامان تویدی زبید	سید صمد الله کرد خون طبعش در کف دست	غیر مستی هر چه دارد این چنین در دست راست	خواب راحت جز در سایه پای کاش نیست
آغاز نگاهم به شایسته نظری داشت	با که باید گفت (بیدل) ماجرای آرزو	آنچه دلخواه هست از عالم اندازد نیست	بالین من که شده آرام بری داشت
چشمی خیره مستعد دل شکستودم	و اگرین مرگان چرخ سحری داشت	خواب چه خیال است بگرد مزه کرد	کمال نفس سوخته هم به نامه بری داشت
قاصد ز رموز جگر چک چه گوید	آینه همین خانه سیرون دری داشت	ما عجبان سیدم بر کاله نیندم	او بود که چشم کشودن دگری داشت
مستوریم تما شای تری و سوز	در کعبه عشاق در بدن خبری داشت	آخر کره حیرت ما باز نکرده	آن پای که فرسود بدامن کبری داشت
آگاه نشد هیچکس از رمن حلاوت	آینه مامی غش از ما بستری داشت	زن بر عیار طلب موج کر قلم	هر نفس قدم بدو نفسش سری داشت
بالف لیس داخی ای ناقل منی	روزه لب خامش کره پیشکری داشت	ز شمع نبود آنچه تویدی گل داشت	ای عجبان آینه بدین جگری داشت
هر با بهار کسوت نشویش بر آورد	تحقیق بری در نفس شیده کری داشت	آسان رسیدیم به شکامه و دبار	من آینه در دست و تماشا دگری داشت
	رفت آنکه جنوم هوس جامه دری داشت	(بیدل) چقدر ناقل کیفیت خوبستم	

(O)

آفت سرو و لا هوس آرزای جا هست	سر با حق شمع ز سامان کلاه هست	تقل مشو از قیض به روزی عشاق	نبیل شب ما غاره کش جهره ما هست
با حسن تو آسان نتوان گفت مضامیل	حیرت چه قدر آینه را پشت وینا هست	بکچشم تر آورده ام از قلم حیرت	ان کشتی آینه بر از جلی نگاهت
افسوس که در غنچه و بر غرق نگردم	دل رفت و من دلشده بیدارم آهست	کاهست نفس رنگ روم نتوان یافت	تحریر هوا پاک ورد وحشت نگاهت
کو خجلت عصیان که محیط کرمتی را	آرایش موج از عرق شرم کنا هست	زان جلوه بخود ساخت خیالی چه توان کرد	شب بر تو غوریدم در آینه ماهت
جز ساز نفس غلت و زار سبی نیست	انچه از جود داغ از اثر دود سیاه هست	آنجا که نگرمشان باز فرو شنید	ماتم و شکستی که مزار و تاراه هست
هر چند جبهان و سمت یک نام ندارد	اما اگر از خویش رانی همه راهت	زندان جسد منظر قرب صدهی نیست	معراج خیالی تووود درین جا هست
	از جلوه کسی شک فضا مل آید	(بیدل) مزه برهم زلفت عجز نگاهت	
آقای و افسرده کی دل چه خیال است	کا فاه خود چشم کشود است خیال است	از غفلت غنچه رون نیست	دل کشیدم بر آغوش وصال است
حیرت کده و هر جز او صام چه دارد	آباد کی خانه آینه خیال است	بر فکر د آینه مفرور میاشد	انچه به نواخته چشم کمال است
کی فرصت عشق است درین باغ که گلدا	کر کوش و نکست جان کرد سال است	از ریشه نظاره دما دم تحسیر	بالیده کی داغ به از جسم حلال است
در خلوت دل از تو لعل نتوان شد	چیزیک در آینه توان دید مثال است	هر کام را طلیت رفته ام از خویش	نفس قدم آینه کروش حال است
هر جا روم از روز به جاده ندادم	بی روی تو مانده چه یک چشم غزال است	آن مشت خیال که آهنگ طبعم	در حیرت دامان لبش پروال است
ای زده مفرسای پرواز توهم	خورشید هم از آینه داران زوال است	(بیدل) من و اخلاوت بیدر سرفق	کر لبست او جبین خاموش سفال است

(O)

آدمم کده جن رجوه نازان نیست	لش در سر می باغ گل بدلقان نیست	همچو دل غری در آغوش خیال داشت	این زمان همچو ننگ در چشم جبران نیست
کرد دماست بزرگان یاز افشاده ام	یکسوف اکنون من خورشید کمان نیست	ای مسیحا نشه رنج دو عالم احتیاج	رنجک ظلمت اگر محتاج درمان نیست
دیده خیال منی چون قند آورده ام	آرزو موج صباست جولان نیست	مالی از نقش لب چشم روشن میکند	آنکس پیش آبی نامم هم خرامان نیست
حق دلت است سی دست گیرهای خلق	ناید برب محسای ناوان نیست	عرض تعداد مراتب خجلت شوق راسات	آنجده دل نمون دیدنا شود آن نیست
	غنچه کبابت لب بدلقان بیدل (بیدل)	چشم آن دارد کما بین کشتان نیست	
آدم و رفت نفس بزرگ طوفان بلاست	موج این دریا چشم اهل حیرت ازدهاست	هر چه که کردم از خویش اعتبار نفوذ	کاهش جزو نکین شهرت فروش کامیاست
باز نفس ای کاشکون بیستون دارم سراغ	گوهر را در نظر مریدت اهل بهار است	عشق دوز است از لعل و رنه چون مرا	نفس پای کاهم آینه مقصد غامت
طره او بسکه در خون دلما غوطه زد	چون زنگ گشته ام از کشت در رنگ حاس است	در طریق جستجو هر نفس و نام قه ایست	عرفه این بحر را هر موج عراب دماست
می توان کردن زیر تنگی سراغ هستم	که ام آینه خال من لوح هواس است	زین کدورت رنگ بادی کدازی در نظر	سایه بی نمی فهمی که کوروت زریست
منت صیقل صدها کدورت خلق است	لصفای نیست آینه مالی عفاست	سایه ام از دستکام مایه بخان میرس	آنکه روزش از دلش بر نیامد روز نیست
احتیاج است آنچه جاری مقرر کرده اند	در دگر و دل کران است از تقاضای دواست	معنی آشفتگی (بیدل) ز زلف بار برس	لطفه فکر و دیشان جمع در طبع راسات

(O)

آن چنگو بظاهرا کر پشت داده است	بهان دری ز قبح خافان کشاده است	از سکه سی حمت مردان فروشی است	پشت به قوی بسوار پیاده است
هو فضا است آینه پردازی صفا	از زین دار هیچ مرسید ساده است	خلق چه ممکن است رود از مزاج شیخ	هر چند مونسد کند پیر زاده است
از علت مشاع و الطوارشان میرس	والفعل طبعش بران قوم داده است	هر جا مری است بحکم صلاح شرع	در ریش عجب عجبش را نهاده است
انچه خیال کند عمامه هیچ نیست	بهر سرین بکردن و اعظم داده است	زاهد کشاد طاعت ز دانات از کنا	دروغ سجده شیوه خلص اراده است
در عشاق امام ندارد بر نماز	منار از عصا که بدش چشم داده است	ملا هزار بار بانگ تپای دخیل	نه کرده درس و کرم تلاش داده است
نارسود مرد ناکند زجت کواه	قش درین مقدمه غورش زیده است	اقبال خلق بسکه باد بار بینه عهد	پیش او داده است و قفا ایستاده است
بسی کشید دامن این جیز طبعشان	چند اسک نام شان زلفا داده است	نفس جهان نیجه اندیشه دو نیست	بزرگ شخص و آینه خال داده است
	(بیدل) چه دلت است که کردون منتقل	در طبع مرد خاصیت زن نهاده است	
آنچه در دل طلب نفس است در دل آتش است	همچو شمع انچه از سر کای بدست آتش است	از عدم دوری جهانی را بدایم سوخت	عمود پای ای کوه که ساحل آتش است
بدقت چون کلمه آتش شمع آفت ماه ام	کشت ما چنده انکسیر است حاصل آتش است	کلفت و نامه کی شد برق بشار چنار	او جود بی برسی پای در کشت است
در شکنج زده کی میسوزم با قضا	بیم بدست را تافلهای قاتل آتش است	میروم آنجا که جز معدوم کشتی جرم نیست	کار و راه غم و غش در بار و منزل آتش است
میگذازد جوهر شرم از هجوم احتیاج	ای کرم معذور در دنیا و باقی آتش است	از طبعش بی پروانه می آید بکوش	کشتای شمع را برون محفل آتش است
هر دو عالم لیلی بی پروا است اما چه سود	تقرت همچو ملا نام محل آتش است	زده کی (بیدل) دلیل منزل آرام نیست	چون نفس در بر و دل دارم دل آتش است

آن شمع که در دلش عشق و هوس ریخت فریاد که نقشی ندانید حسام شرمنده صیاد خودم چون غش صبح مغشقه جوت سرشار نغمه در خانه مان و بدویم چه توان کرد	کرد نفس بود که رنگ همه کن ریخت کادمزد این آینه از تاب نفس ریخت کز تم طیش کرم از چشمتش ریخت کرد رما مره باواز جرس ریخت مبار ازاد رنگ بنام ز نفس ریخت	مده دشت زخویش انظراف از طیش دل مده خلد حلاوت بی پرواز هوس ریخت معموری بنیاد چند بر سر هیچ است رداشی از کوی تو ام صرفه ندارد درس ورق عجز من امروز روایت	شمه ره که کشتم سی جرس ریخت شیرای جام همه در راه مکن ریخت آلشکه هارک بنایت که غش ریخت خواهد کف خاک بر سر دینم ریخت زنگ رهت ساز قدم کرد زین ریخت
آن طیب انسون نرسک قان کرد ریخت جوت حبیب احرام خیالی بسته ام ۹۹۱ ۹	دود چشمه و اعلاج از چشمه بران کرد ریخت مالیرا چون خیال از ده پنهان کرد ریخت محل لیل گذشت و مبدود مجنون هنوز	خویشت درین رده که باید هوس ریخت توهای جلوه کشد که طیفهای دل چون سحر از کسوت مستوری دازم بر سر بد آن کردی که نام رایبان کرد ریخت	مو جوم آشیان غنایان کرد ریخت دانشم جیبی که صرف چک دلمان کرد ریخت
آنکه از خورشید رنگ اسبچه ام ریخت شود هشی و عدم وقف سر بر خامه بود	کار شیرالیه کرد و در دوات شام ریخت کاف و تون که کرد و چنین طشتش از بام ریخت عالی سر بر خط پرگار جولان میکند	نقطه از خود نهی شد صورت آفاق دست ما کز کاران عشق بخودی آسوده ایم رنگ آثار حقیقت سخت بی انجام ریخت	بوی از سفر ایستاد اعدای آفاق ریخت خط سامر کشت کامیاد طرح دام ریخت
آینه دل داغ جلا ماند و نفس سوخت آهنگ رحیل از دو جهان بود بر گورد از یسوی هست ز سیدیم مبتلا	فریاد که درونش لشکران آتش و خس سوخت این قافه را شمع آواز جرس سوخت بر واز بلندی بشه بال مکن سوخت	وا داشت ز آقا دم الفکده جسم سر مایه در اندیشه اسباب تلف شده کر خواب هدم برو جهان شام کاره	برو از من از کرم آغوش نفس سوخت آه از غش چند کادرش هوس سوخت دل نیست چو اندیک توان بر سر کس سوخت
ایاقی نمید از دای کسی بدو دست زمن حیرت آینه حسن ظلال نیست بکوش دل توان زد بوی ساز رحیل بمشکله جهان غرور بازده مباد جیب قیامت درد لظلم دل چو صبح میروم از دامنه الفت و هم	مکرم و شکسته کردن عس بدو دست شاده ام ز دل ساده ملتفت چو ناله کرمه بر بندش جرس مجبب همدم برین دامن هوس بدو دست گرفته ایم چو لب دامن نفس بدو دست ز کرد بال پریشان همان نفس بدو دست	زنجیر ساخته ام با هوای علم بوج دو رنگ گل ز سرا پای من جسون دارد هوس نمید از خلق رنگ عریال ماگ کوشش امکان نهامت است این جا اشاره میکند از شک احتیاج بنگور درین شتمند بال هوس من (بیدل)	من و ده که چو بدمان کز فاخته بدو دست تقدیم سوی حودامت زین بدو دست تو هم بوش دی چند پیش وین بدو دست نبرد پیش من آغوش هوس بدو دست بگه جوع زمین کندن فرس بدو دست نگاهد از سر خویش چون مکن بدو دست
احتیاجی با مزاج سیزه و گل شامل است و حش غر از شکست موج ظاهر میشود صدیکه گشتن انکشتن که همسنگری سبل بنیاد تحیر حرارت دبار گشت تا نکرید آفت آسایشم تبرک هوش کوشش ما مانع سر منزل مقصود ماست	هر چه میروید ازین همرا زبان سابلست رنگ روی عشق مازان گردد پرواز دلست آب و رنگ گل بر شاخه زخون بسل است جوهر آینه چون شکم یکیدن مایل است زین معما عجز بودم که مجنون عقال است در میان بسل و راحت طیفین سابلست	اعتبارات غنا و فقر ما پیداست چیست بی کداز خویش باید دست شست از اعتبار هر چه بینم مرا فی از خیالی میدهد پیشی شاید بداد اضطراب ما زنده از تلاش طایفه یکدل که در دریای عشق باغن آسوده ازین حرف برهم می خورد	غک از آفتاب غبارست و جمیع گشت هر که در خود میند آتش چراغ محفل است پیش مجنون وادی امکان غبار محفل است شبه را بی سنی کز نسل مشکست هر یک بدو دل جلوه گر شد ساحل است غنچه ناخواه نفس زلیده ساند (بیدل)
ادب اظهار و با وصل توام کاری هست با همه گفت دوری به همین خرستیم و هم است بر خوش سلامت باشد ای دل از مهر دوت جرایب یک آفر زنده که خرمن مازا چه که از برق فزانت دام از شوخی عشق آینه طوفان دارد	عرض آغوش غلام دل افکاری هست که در آینه ماحسرت دیداری هست عکس که نیست گر از آینه آکاری هست کسر خم زلف راه تو شب کاری هست رنگ گل هم چمن آتش همواری هست هر یکا مر که هست جگر داری هست	زود ساسه بنده کی از کس و ما پیشتر خاک ما را زده سیل قضا درد ما بجه امید زنده بال نشاط اشک گل میکند از جلیش مز کن ترم جای پرواز ز خود رفته فغان داریم از کمر یسن آغوش طیفین شد (بیدل)	سبحه که غک شود دشت زاری هست پاد و برانی ازان نیست که معماری هست سر خورشید هم امروز بدواری هست غنچه او در کزو سر زدن خاری هست بال اگر نیست نهامت زده منقاری هست کاین گره دامن او را پنهان کاری هست
ادب تا کس عبادت نمی حق طای است خوار جام تسل شکستن آسان نیست بهم مطلب موعود ما که در دواز اسیر شانه و حیران سرمه زاهد زین روی ورق مرچه هست باید خواند	بهر خاک شدن مرچه هست بی ادب است زنگه با خموشی هزار نشسته بی است زبان عجز فروشان مدعا عری است کجاست عصمت و کفایت این همه جلی است کدام عیش و چه کفایت زنده روزوشی است چو موج اگر مره تسلیم گل کنی (بیدل)	ز سیرتاری نفس نفس توان دالست نفاقل آینه دار جسم است اینجا دل کداخته برک نشاط امیکانست هنوز موی سفیدش بشیر میشود چو صبح به که صد رنگ شیم آب شوم هنوز گردن تمید دعوت عصی است	کجاست درشتی این جاز کار گشت ای که همری که دل پاد کار گشت پیش آ که کاه من عیار کار گشت آینه و هم خاطر زنگار کار گشت چندانکه که خون زده منقار کار گشت این وقت خون ز آینه باد کار گشت

اسطراب لبش دل بهر آهنگ قنات زین چمن روضه کبریا که توان درخت چشمت خاک کشید و غبار ما هوای در نیافت رتبه از نیازم ناقل از عجز میانی بندیدم فکر آن موی میان در هم شکست درمیان تمیز پرواز که می آید اجل	شعله در هر رشاد آنکه از خود جداست غلبه تا ناخن چون دل نشود بی حساست آنکه در خیاره حسرت می کشد آغوش حساست سجده می ریزد و در هر کجا مشت کجاست تاوانی هر کجا زور آورد زور از دست و دهان خود رو نازیک آتش در قنات	شعله سپری بی حسرت می کشد آغوش حساست هیچ کس چون ما اسیر بی قنات برها میاد حاصل کوین پامال نامت کرد نیست شوق در قنات است و ضمیر و آن نظر ز نیست دماغ می کشد که دل خلوت که حسرت است (بیدل) از تیرک اسباب من و ما ناقل	صورت خند درو تا آینه تر کجاست مشت خاک در کمره دارم کلان آیه حساست دانه کشت امل را سودن دست آیه حساست بانه هر درک این کشتن برین آیه حساست کله می کشد که ایجا جای آتش کجاست اینکه صبح زنده کی فهمیده روز حساست

(O)

اگر می نیست حجت کدام است دو عالم در ملک خلت از غبارم زبان افشایم قطع نظر کن دل از حسرت بی چند فروغی درین محفل حکم شرع تسلیم اسیری شو از آرای ماست بنفقت آنقدر دورم از دوست	گشت و حجت انجا دور جام است هنوزم شور مشی تا غبارم است که سید من لنگه چشیده است نفس در کشور آینه شام است نفس کریمش چون می حرام است لکین دام ما را سید کام است که تا وصلش رسد انجا پیام است	چو ما سر در محیط می کشیم اگر سیدشکام هم غم دام من و میخانه دینار کافیا جهان زدن تو میسر است اما بطبع اهل دنیا بخشن نیست دعوتی تا عهد چندی ندارد (بیدل) جرئت جوان جویند	ز موج باده قلام بکام است چو عهد و پیمان بخی غلام است مزه کار کرد خط جام است دلی که خود را بی بر دام است نم چند آنکه سر سراز غلام است زمن کار تا بر کام کلام است چو موج این کوان بولور غلام است

(O)

الفت بی باعث فکر روشن دل است هر قدم عرش ترا گذشت سحر روشن و هم هستی بستر آینه نام رنگ دوش در غبار دل نعل کوفه دارم و بس بست عالم جای عرش برقرار پسای دل از سر همتی بدو کره شوم کشت	دانه صاحب ریشه از آمیزش آب و گل است ترجمه آیه این دشت سر کاف و دل است تا کسی خود را بی بند و حجت واصل است موج را گرد شکست آینه دار ساحل است بر روی زین شمع اگر کلاه رون حمل است تا بی در چشم دارم خاک این همرا گل است	عمر را کوکبی سی نفس آسوده گشت شسته میگردد فلان سر خط موج از خط بیک الفتنه محسوس دلشین خود نیست تبع عیث در بقی دارد هوای باغ و مهر غیر در دماغ وحدت نگاهان باز نیست چیدم از خویش از غفلت بساط آکھی	پیچ و تاب جاده مرا جو کرد منزل است تشنه مازین صحرای عشق از آب زلال است آیا که کرد این خاک را روانی مشکل است چون شفیق کرد بیکال افتاد انجا محفل است کار وان وادی چون غبار محفل است این حباب آینه دلداری و ناله است

(O)

الفت دل مرا شد دست و پا بست است همچو عمارت همه عمارت و آزادگی عیرتم محفل کس صد آیه و لایحه کی کاش ارامی درین محفل برآید رسد الرحیل زنده کی دیگر که در کوشم زند	قطره خونی زمر تا جام بسته است نقد چندین گنج در کج در دام بسته است هر که رفتاری ندارد و پایب بسته است بزیانها در زرق کدام بسته است موی پیری بیه بر ساز درام بسته است مصرع فکر بلند (بیدل) اما چه سود	آرزو نکشت حیف از قلم نیرنگ حرص رفته ازین انجمن چون شمع و دماغ و نجاست زیر کردون رنگ امین آرزو نازد کسی کو عرق لکته چند از کربان و اکرم معنی موج کبر از جبرتم فهمیده نیست بیدنهای فرصت تا رسیدم بسته است	ورنه غری شادیش دست و پا بسته است حسرت دیدار چشمتی بر قلم بسته است شکایت این خانه درها و عوالم بسته است خجلت حیران بی در غبار بسته است رفته امان خوش و امان دل بسته است دلیستی که دارد بیکدیگر چنان نیست

امروز دور صحبت وقف ستم افروخت از طبع شکسته سنجان انصاف کرده پرواز بی دل حضور دارد بی دیده نور دارد مشکل صانع سودا از آهاده کی نخواهد	قلقل زنگ میناست ازینکه نشه نیست ازینکه خورده کینه محسن نشان کلا نیست سامان این شستان کوری و بی چرا نیست دماغ هوای همراست می چند لاله نیست (بیدل) من چون کیش در حسرت و دل جمع	از ارم افصل است شرط وفا احباب در دوستان شکایت هنگامه کرم دارد تا دل از پیوسته از کینه محسوس باش زین جبهجوی باطل بر هر چه و ارسیم از هر که یازد جسم گفتن این مرض و ناهیت	دلیستی که دارد بیکدیگر چنان نیست هرجا خوشی هست از شکوه بیدم نیست کر لطف از حلاوت گل کرده میوه دایست بدم دوش افلاک باز عدم سرافیت از هر که یازد جسم گفتن این مرض و ناهیت

امروز که امید بکوشم مقیم است شد حاجت ما پرده بر انداز قنات جز کاش جان بیست زهر حبت سرکش پیوسته بر آواز بود کاسه خالی حیران طلب مایه تمیز ندارد	کرال کشیم دل پرواز دوم است سایل همه جا آینه راز کرم است کران بود آن دم که با شمع ندم است بر کوفت آیه از طبع سقیم است در چندم کاش شجاعت اگر کرم است (بیدل) زجر سوختن چاره ندارم	نشان ز سرم برده هوای دم تیغ فیض نظر گشت که در کاش امکان بر صاف صبران بود آتش حوادث آسوده دل الفت پس است و کرانه بر لبی کاش نشود محسوس علی	این غنچه کز به شمع آینه لب است هر روز گل امروز کف دست گیم است صد موج کشا کس بی در بیم است امید هم ایجا چه کم از زحمت میاست آینه از خود بیرون و جلوه مقیم است

امشب که بیدل حسرت دیدار کین داشت از و هم می رسید که اندیشه حسرت حسرت که در بند کلاه دل خویش در قد دو ناله و جهان حرس فراهم با این همه حسرت به نعل زبیدیم	هر عضو چو شمع نکشی باز پسین داشت در خانه خورشید میا سایه نشین داشت مارا غم کاصاف آینه برین داشت زین حلقه کند امل آرایش بین داشت فریاد که آینه ما خانه زین داشت (بیدل) سر این رشته به تحقیق نمیست	کس وحشت از اسباب املی نه نیستند هر کج که کار یک درین همه قدم زد چون سایه بجز سجده مثالی نمودم از پرده دل دست جهان لیک چه حاصل آفاق اسرف کده شهرت عفت است	دامن شکست چادر چین چین داشت ساز دل جمع اطراف ملک طلق داشت هوای ما آینه در رهن چین داشت آینه تقهید که حسرت چه زمین داشت جز نام نبود آنکه جهان ازین کین داشت

اندیشه در تراک معنی کمال داشت دل رفقت از دم غشون هوای وصل نغم ادب ریشه شوخی تمیزند دل را غم و دماغ نور خون نشاند بود	حسن فروغ مهر نقاب هلال داشت این غنچه در کبود آفتاب داشت موج کبر زانی اگر داشت لال داشت حال خوشی داشت که کوه به حال داشت (بیدل) سر این رشته به تحقیق نمیست	شیراز عیار هوس کشت خجالم از خود رعید نیست عروج دماغ من حسرت باد حیرت آینه میرسد بر کوفت من آفت آکھی دل داشت	حاکم نعل از عرق افعال داشت حاکم نظر در کروش چشم غزال داشت آغوش خوشی دماغ سوال داشت آینه چه تا غم افعال داشت

حرمم و از خستار دودم بدر زدم	ای غایت به بال که هستی و بال داشت	عاز نگر بهار نشاطم شکفتگیست	ناخچه بود دل جی در خیال داشت
(پیدل) هزار جلوه در آینهات گذشت	آن شخص کو کایه مهرش مثال داشت	دلت بپایان که میریزد اول ریخته است	رشته های آبادان اکثر منزل ریخته است
خار و خس از این فراهم کشته ای از ریخته است	شب زانیم کایه فراخ زده کجیل ریخته است	صافی معنی از تقاضای عبارت دره شد	کس چه سازداده اهل باغسل ریخته است
ورنه ایجا یکفل آیت منزل ریخته است	طنین جیولان جو خارش بر سر گل ریخته است	جیم و جان نیت دست ظاهر و مظهر نبود	آکی زما جار چشم احوال ریخته است
لب کوفین محل مارا مفضل ریخته است	تعدای راحت فضا در غم شل ریخته است	کرد غفلت رفته اند از کار که بود	این سیاهی بیشتر خواب عمل ریخته است
(پیدل) از دردمر پست و بلند آزاده ام	ایش مکن اندیشه که اواز هم دور است	آینه نثریه و کدورت چه خیال است	جاییکه بطون مفضل افتاد ظهور است
این بیهوشی گوشت از آتش طور است	هنگامه بنیاد نسکیده شود است	دم سروی باری جهان چند نغمه است	هنگامه بنیاد نسکیده شود است
زحمت کش صیقل نشوی آینه کور است	اینها هم به حاصل عشق فیور است	(پیدل) بنو در هیچ مکان راه نبرم	آینه سر است که فضا دور است
عقا شوم ناگرد من باید سراغ دامت	جان صدمه آت آب غافل کرده لطافت است	با صد حدوت کیف و کم از مزاج ناز قدم	یک ریشه بر شوی ز دهنم دودم خرم است
خاکستری پروانه جو چراغ این است	شور و دود عالم کاف و توفیل لب حرف آورد است	در تو بهار لم زل جوشیده از باغ ازل	نه آسمان گل در دلت یک برگ سبز کلفت است
مارا صا کرد آشنا هنگامه ملو ملت	حسن حقیقت در روسی فضل آینه جو	نی عشق دلتان من شوق توام سرمایه پس	در دور شمع مسمول قافوس پراخت است
چین ابرو جیی طاقی لاف لاف است	کیست فیهید فیرد حرق زخوب و بیگانه است	سافر تیرک نه کردن باین دوران ناز	گرد سر کر دامنه چشم جنون چاه است
کر هم صد در زک دیوار خند شانه است	هم تو مرا نادرین همراهی شد دیوانه است	توای دارد حدیث عشق و خواب بخودی	میکنند مکتوب خاکستر بر پروانه است
آه از آن کشی که کردی آب در دیوانه است	(پیدل) از ضبط نفس مگذر که در زم حضور	ایدل دیوانه کثرت با هم عشق افروخته است	در چه مزاج کشتن شوق سینه چاک دانه است
از خانه هوای ابری رده بطورت	در ظلمت زک آینه پریاخته تورت	شع را کل میکند پشایی پروانه است	شع را کل میکند پشایی پروانه است
در ظلمت زک آینه پریاخته تورت	شبه ای ملخ قیل بدروازه مورت	ای کاش لاف لاف مزمارت باز تیسرود	خیت شد از افقون لکه کار حضورت
طوفان غمی داشت نماید بشورت	عمران نکلند پوشش ستاجیو سمورت	مینیای جیای زدم سسکرم پشیدیش	بر طاق بلندیت نجاشی غمورت
پوشکی نقاشی زنجیری صورت	در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	این ملو من چند که زروم هستی است	شور و دست دون خسته ز سابل کورت
در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	تا محبت سسکرم نقاشی آفاق	در خانه آینه بفساد عبورت
در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	تدویر به تسلیم فکرم مصلحت این است	کاری اگر افتاد بشدیر عبورت
در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	در خواب عدم با ذوق هست ز صورت	(پیدل) چه کال است که در عالم ایجاد	دادند همه چنین و دادند شورت
ای روق افوار قدس ز جرات	تکلی که خیالتی برصود نتوان است	رابط نشود دود دل آشوب دعاغت	تغافل کند فطرت آینه مرا غت
تحقیق نقاشی کیفیت خویش است	بخوشی بیدن تو مشاع دکان کیست	شسته است فضا سر خط پرواز غمورت	ای دیده حق بین چه نقاشا چه نقاش
ای صبح کرد ناز تو از کاروان کیست	سر بریناوری جو کبر از موجود جیب	امید سسکه آینه شود شیم باغت	امید سسکه آینه شود شیم باغت
خون شد بهار حسرت و رنگی برون نداد	عمر است گروهی نگرشده است دامت	آکیا که فرصت من و مانیر جسته است	دامم ز دست بی از پشای که خویش
گر حرف تنجیه تو عروج بهار نیست	(پیدل) ز وضع خامی غنچه سوختم	بیلل شباهه حرف جین را مفسر است	هر جا توای زمزمه کار بشنوی
ای طغر شیشه همت نصرت دالت	در مقام شکوه فخره دای شایات	آیت فضل و سخاوت ترا آینه دار	روح اعدا و هر که همسر سیم رخ شود
سر کردن تکان دودخانه نقش قدم	عمر هاشد که بتویم شرق مینازد	سودت عجب کس آنجا بقابل نرسد	کر هم غفده دل بود نگار تو کدود
تورقانی دلت اندوه کدورت نکند	امر حق بشیر نگراید حالت	پایه از ملک اجابت بدای (پیدل)	پایه از ملک اجابت بدای (پیدل)

ای عدم برورده لای حقیقت جانی حیات ششم این باغ مژگان ندارد در نظر قصص نیست کسب عبرت از احوال مرگ جز خفا صورت نبیند اعتبار زنده یکه شکی کرد چار خوان تمام فتن کارینان قانع از آرایش مشاطه اند	بی نشانی را نشان فیهیة ثبوت خطاست کز نور خیزی ز خود رخسارهای عصاست چشم اگر باشد غبار زده کی هم تویاست کو تا که با خود ریخته نفس جزو هواست مهمانان هوس را خوردن چلو غذاست حسن معنی را همان در تکیه معنی حیات	سایه را وهم بقا در غلج خوابیده است بی حیدر از زمین نتوان کبر بر داشتی خود در پناه مقام امن دور افتادن است خبرها را جلوه شرمیده جرح دورنگ اوچ دولت سلفه طبعان را دوروزی پیش نیست حرف سردی گویم فکین را زجا بر بکند	و رنه ک کاهار خودت آسوجان کبر است آنچه در دلت زین کا گمان قدو کاست نکه تا انداز تو نمیکنی از دل حیات بشت کاهه در نظر چو میباید عشق داشت خاک را کرموز جرح است فرادار است از نسیمی خانه پشانی دوی سیاست
ای غم اقبال سراجیام تو شوم است این جمله دلایل که تحقیق تو کل کرد طبع تو اگر محض نیک و بد افتد دلدادو جهان تشکی حرس چهارده	مرکب بشه بال ها سایه بود است در خانه خورشید چراغان نجوم است غیر از من مارجیهان چه رسوم است برک چه بی آب زده دلو هجوم است	چون پر شدی از اصل چوچ حیا کن ای دعوی عرو عمل امسون حیات بی وضع ملایم نتوان است ده نظم از عادت هر چه بود بار کز فید	بکدر خط تقویم کهن نیک رقم است کرد لیوناب نفس است ایچ علوم است دوار و در خانه زبور رسوم است مسرور اماوت جویول است و ظلم است
ای کیه جو چینی اگر کار بسق است باید خون مر دو جهان دست شکست عبرت ز کار که عمل موج میرزد ای صرصر انتظار چراغان اعتبار رواجو میباش که قش نیکین غیر	احرام پشت همه زار بسق است مقاطعه کر حنا یکسف یار بسق است ساز شکسته را چید در کار بسق است درها کتوده که یکبار بسق است پیشانی شکسته بدو یار بسق است	کر عمری علم غزلی بحرف چوچ چون سایه عالیست زبر نیکین ما شکر بلفظ و معنی از کرمضاعتی سست است بار قافله عاقبت هنوز دو گمان دهر میبین دستکار کار	این چه برجست که بردار بسق است کر سر بدوش حبه هوار بسق است شکی رای قافه لکرا بسق است بر بسته ایم توبت مفا بسق است کل بر سر مزار چه مزار بسق است
ایک دنیاو جلالتی دیده خیازه است عصیه قدر احش ازینگر افسرده است میچکد غموری از آفتاب حیا کاشاک ساعرب نشکشان عشق را کوثر کجاست ظار مارا چو مژگان رخت پروانست	همیوستی کرماکش دیده خیازه است کل اگر عرض کاش دیده خیازه است کر همه جرح و هلاکتی دیده خیازه است هر چه از موج زلالش دیده خیازه است آئینه در آفتابش دیده خیازه است	حسرتی میساک از شک پیا اعتبار باده چائی همین درس خوشان تو نیست لعلت فکرو غناهم آرزوی پیش نیست جیون در جلومش آهسته میگوید بکوش باده هستی که بدوش و هم و صافش نیست	قد کشیدن کربالش دیده خیازه است وزنه عالم قبل و قالش دیده خیازه است کر زبیدی آسایش دیده خیازه است ایک آفتاب وصالش دیده خیازه است چوآن سحر کرا عداالتی دیده خیازه است
این اجمین چو شمع مینار جای مست روشن نکرده ام چو شمع درین سیاط دامن فشان تر از کف دست نجبروم در آتش افکند و شام چون سبند از فقر سر متاب کر اسباب اعتبار آئینه خودم چو سراج دیده ام	هر اشک در چیکدشت آواز ای مست غیر از عرق که آئینه مدعی مست رنی که جز شکست نپند حنای مست خود داری که عقدت با صدای مست کس آنچه در خیال ندارد برای مست این طرفه تر که جلوه او روحای مست	جان میدهیم و عشرت موهوم میفرم طرح چه آرو دگند قطره از کبر و برای دل این همه تعمیر داشته است در قدیم جسم ساز سلامت چه ممکن است پشانی که جز پدر دل سوده ایم (پیدل) عدم ترانه ناموس مستقیم	چون گل همان نسیم ما خولهای مست ما رفته ایم و آینه ایجای مست نه آسمان عیار شکست بنای مست این خاک سخت نشسته آب غای مست بر آسمان همان قدم عرق سای مست بیرون پرده آنچه نیلای نای مست
این دل جیرلسرا از قش قدرتها پرست غفلت است آنچه مطلق بشرط آفتی نقد و حدت چون چوشت هستی عدم	درد غمسانان مهرو قطره از دریا پرست غیر باین خوابت از بر عشق پرست از غم و شادمانی که پنهان کرید پرست بی ادب از خاک صحرای حبت نکند پرست	هوش کو تا فتنه از ساز وحدت واکند نیسم ناطق ز لطمه جهان کیمیا شجاعت پر میند رنگ تما شای پری کیه ویران چون آخر از لیلی پرست	افغانموش است لیک از زمی کو پرست ایحیای چند میوم کر اشتیا پرست مرفد در حال تصور میکنی مینا پرست
این زمان شمع حرم رنگ جن قافوس است کسوی نیست که بی رنگ توان پویند	سطح بخانه همان خنده گل قافوس است کسوی نیست که بی رنگ توان پویند	خاک یک لاله ورق چرخ یک انداز شفق ایده موج هوا نیز بر طاس است	عالمی در دلت یک قطره خون محسوس است
این زمان یک طالبیستی درین مینا نیست اضطراب دل چو موج از بیکر ماروش است حسرت از جوش نظرها دارد ایجاد قباب هر چه از چشم تان افتد غبار عاشق است بر امید الفت از وحشت دل خوش میکنم	آنکه کرد باده کرده جز خط پیانه نیست طرح آفتشکی را احتیاج شانه نیست دامن قافوس شمعش جز پروانه نیست اشک کرم شمع جز خاک کستر پروانه نیست آشنای ما کسی جز معنی بیگانه نیست	الرشاد دل چه میروی که مانشد سیند هر قدر خواهد دلت اسباب حسرت جمع کن چون گل از دور غریب زده کی ظلال میباش پرسبان غفلت ذاتی نمی خواهد سبب جان یک از فید تن (پیدل) ندامت میکند	فیروز آه حسرت ریشه این دانه نیست چون کان اینجا جز خیازه رخت خانه نیست رنگ میگرد در بجا سحر و چاه نیست از برای جواب حق حاجت افسانه نیست کجرا جز غم در سر کردن از درانه نیست
این موج بر هواده عرض سیاه کبیت ای هستی از غم غنا افکند و درو راجات در عالم عشق و هوس دخی دارد هیچکس سیر غزلیات دلت آنچه که میباش قدم	این رنگ جسته از جستان دام کبیت هر سو نظر کنی گل رنگی شکسته اند کی کرده از هر موش و مار جینی خانهات چون شمع زافسون نفس خود آتشی در خانهات خطبه هستی عدم در لغزش مشاهات	عالم زبر بال طبعین مسکونه است آفاق سایه پرور طرف کلام کبیت میاید از دست نفس جیت دل با عشق نبرد عشق ای غیر مرست ندارد آفتد میتاز بدین پیش و پس تا آنکه کردی نفس	این دهر رفت شوی اجرای آه کبیت نارینه باشد میند آواره کی روانه ات کاشیده غفلت کرده سیر زده از بدعات چون ارمه با بدعتی در کشته کن و زاجات

صفحه ۶۲	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف اشته
ای خلوت آری عده ای بزم خود ستم بیستگهی داشت من از آفت عشق و عوس	اگر در شوق عشق و هم بیرون در افسانهات بروز را در سوختن و آرد بر پروانهات	زهار میبوسد غم زانکت دست شاهان تا چند باید داشت غم در از غم و بیگاهان
(بیدل) چو حشمت داشتی که خود را نیک داشتی	شور مرز کجاست هم رفت از پی روانیات	شور مرز کجاست هم رفت از پی روانیات
گرچه صحرای شوم از رخ زندان جاره نیست همچون راهی جان خامه بران جاره نیست در علاقه خوار از چین دامن جاره نیست پشت دستی هم که افشاری زندان جاره نیست نانکه باقیست از شورش مرزگان جاره نیست کریباید بافت از خون شیدال جاره نیست	ز آمدن رفت نفس مرست زحمت میکشیم کافش باقیست باید چون نفس آواره نیست دامن خود نیز باید یافت از دست داد آه از هر چه کندم گون قرارش داده اند اگرها باغی عشق عبور افتاده است رفیقای بازی بزم هر دانه دارد نواهی	خانه مار از این آوازه مهبلان جاره نیست ای سحر بیدار از وضع پریشان جاره نیست کف به ساین از طبع به پنهان جاره نیست بمی این کرکید از حیرت آن جاره نیست شخصیت بیدار و مار از کریبان جاره نیست ای خراب لی از سر غزلان جاره نیست
شامل است اخلاق حق باطور خود بود شت خلق	شخص دین را بیدل از کوه مسلمانان جاره نیست	شخص دین را بیدل از کوه مسلمانان جاره نیست
باز با طرز تکلف آشنا می نیست اینقدر دلم گمیل جا کسارهای نیست همچو مرزگان طور کات یکطرفه است شعشع را در شمع سامان نظیر نیست	جام در دست از حرفهای جایی نیست پشت میل تنگ در پیش با می نیست بی سبلی نیستی هر چند وای نیست کوری کرده می که خود جدایی نیست (بیدل) اشغال خطارا مایه دانش مایه	چند روزی شده که من بریدم می نیست کرفتی در سحر رنگ حس می نیست یک نفس بشن می دیگر کما می نیست هر کجا باشم همان رو برقصا می نیست
باز درس نشنا که سطر شمع خوانی است بی زبانی عاشق تو چنان نمی خواند زکشت عشق حقی غیر نفس بسمل نیست به که از غای خود صدلی بدست آورم کوش کر میباید لغه جز خوشی نیست ساز ما شکست دل باز این توانا فانی	صفحه بزم آتش عذر بر فشان است کدکشت رنگی هست عرش ناخوانی است زنگنه بوی این گلشن چه رفته فشان است ورنه دور عشق را نشه مرز کزانی است بی رنگ نشنا که جلوه بی فشان است به که پیش خود کایم بی را فشان است	خون بسمل شوق من از روانی است صبح آرد شام این طرفه زنده کانی است باجین اگر غریزی خوش سبک غنائی است ای محیط حیرانی ایچیه بیکرانی است سر بیکار میباید می را ناخوانی است خود فروشی نام از جنون دکانی است
(O)	(O)	(O)
باز سر کرمی نظاره سامان شده است در دل آب با ن رنگ جن برآ نیست صلح غنچه حریفان که درین عشق رنگه آب را باهمه بکشت رهنائی نیست کره این بزم نشا کده حنونه است	شعله این بیدار کل افشان شده است که رنگ کویچه مرموج خیالان شده است آتش آب بهم دست و کریبان شده است مگر از بر تو فیس قدمه خان شده است اینقدر چشم بیدار که حیران شده است	زین چرخان که طرب جوشی انجم دارد صفحه آب چه حیرت زرقیا دارد قطرها کوه و کوه هر چه بقوت فروش آنگه در انجم یاد تجلی ارضی (بیدل) آتش شعله کوه و بزم چرخان کرم است
(O)	(O)	(O)
باز کرمی در رهبر افشانی زلف شیاست پادشاهت کرانه دل طبع آواره نیست هر که ایدم درس وحشت از بر میگند از قریب مرده سائیه ای آنگه سیاه بست نشویش خردارت بغیر از غزلت جز شکست پیشته نیمه پر پرواز نیست	مرده خط که امشب نور چشم کو کجاست طیار مارا بریشان ز پرواز شب است عمل آفاق طفلان چون را مکتبی است سره دارا میل انکشت کجور لب است کر توان رفتن از غم و غم میباید کر خود داری دلت و دلت مدعی شریانی است	لشکران وادی انجم را ترسکان لی مدت چواری امکان که ماضی زده نیست جان بر نکست هر که بگذرد از قید جسم درد در دشت امکان از عوس آرا نیست در سیاهی که مارا طلب که کرده ایم ز سیاه پاره (بیدل) هر خاموشی است لیک
(O)	(O)	(O)
باز بیدل نوبت صفائی رسیده است کل خام خود عین تشنگی نمیده هند کافیه توبه قسار میبکشد دام زرد که آن فرود کی مردم چو کوه از کوه خویش میروم	از شکله آتیه صحنی رسیده است صاف طرب پیفته رنگ رسیده است آغوش ها جو صبح کریبان رسیده است بی منت قدم تشنگی رسیده است رواز حیرت انجمان آرمیده است (بیدل) بخورم عشقشان نیستی است	این صید که نیست که از جوش کشتگان جرات کما من ز کما لیک جاره نیست ناقل میباید از دل پس انتخاب من لیلی هنوز دام بر انجم میباید عهد صورت شکار انجم بی نیایم این خامه خط صفحه عشق کفیده است
(بیدل) بخورم عشقشان نیستی است	جاده در دست تو کل جویانی است	این زمان چارند از جوش خزان است
صد جن بیال ای دل دور شاد مایه است	دام اختیارت هست حرف صید و لپاکی	چون و شاد شاد مایه است
باز جوشی جلودار دیده جولان کرد و رفت دخیا در عالم اسلم راحت میشود بود در طبع سحر نریک شمع سازی رنگ کرد دهن غار دست بر هم سوده بود عکس غارت پرور پیاده این و راه ایم	از غبار دست بر هم سوده سامان کرد و رفت شمع از غار قدم سامان مرزگان کرد و رفت نریک غفلت نفس زانکه طفلان کرد و رفت طلوعی آقام از وضع پنهان کرد و رفت هر که آمد اندک ساز پریشان کرد و رفت	دولم در دشت و دشت و شید پنهان کرد و رفت شوی ادریته مارا کریبان کرد و رفت ایند دام که بر آتیه پنهان کرد و رفت میوان چون موج که مرز جولان کرد و رفت سکنت آمد بری اندک و افغان کرد و رفت

تیمه ۶۳

عزایات میرزا سید علی احمد

حرف الف

بکال قی قسای پرده دارم شبوست دعوت که کرده کجند خواهی ناخواه لا اله الا الله سر موج عیث مزید وحشی میاید اسباب چون آمده است خوشه پردازی نمی از در شتویش دود	مچو درد از دل زبون جویدم بر اهنست هوش اگر داری دماغ چشمتوین هنر است هر گز دانی که می بینی شقایق کجاست صد کربان جای که موقوف چشمتوین است زنده کی نازم زبال کر دماغ مریه است	سجده بری دانه را آرایش نشو و ناست ده نوره عجز راسی قدم دو کار نیست اختیاری نیست گردش از نظر ها ننگرود چشم بر هم با کر آسوده خواهی زین (بدل) ازین در کشج لاغری غرسو دعایم	در طریق در کشج پاک کشتی هر فل است شمع را سیر کربان بزل خود رفتی است در قاشاه کاه میراث چشم ما پروین است در هلا کشکد امکان بر بطونان جوش است ناله و دوا دل خون کشته غلو کو کردن است

(O)

باور قدم کن مهر با ثبات زینک است درین دریا چمن پیچیده کی گرداب می باشد	با آن نیست که بیداری نری با آن زینک است خیال است آنکه اگر داب بیج و کاب زینک است	نوی یکن افرق از قسوس زخمی جوشد حضور که می بینم خیال آشتات را	ولی با ما از این نغمه بی مهرباب زینک است بیادش چون با طهر سجده ام مهرباب زینک است

➤

➤

بجاست شکوه ما کوه فغان خالیست بصار غفلت ما را علاج نشوای کرده دل شکسته ره درد و آ کشته ورنه زینک منتظران تور خسته اند زخویش ز کوه تی و جولان ناله هیچ میرس راه دوست ز مهرباب نقش زینک است ز بهوی بری کینه قدرت است اینجا	زمین راست دانی بیک آسبان خالیست راست دیده زیدار و همچنان خالیست لم چو ساقی تصور از قفسان خالیست چو نقش با آنکه چشم بدلان خالیست مقام ملک کارث در انشعوان خالیست که جای سجده دلها درین مکان خالیست بمیز شیده زینک اگر میان خالیست	مراغ بلبل مازن چمن مکیو میرس شکست رنگ بعرض نسبی رسیده بهر حسرت پرواز ناله ام دارد چنان چو شیشه شات طلسم فقر و غناست دل بپشته ندام چو دانه کندم درین هوس آید هر کس بظافت دارد رنگ نقش شکین (بدل) از سبزه زنی	خیال ناله غروش است و آتین خالیست ز ریشه طرم کشت زعفران خالیست ز شوق تیرم آغوش این کین خالیست پرست وقت در کانه این زمان خالیست ازین شمع من خسته در دکان خالیست دعای مایه جویک دست شان خالیست لخته ایم و زما جای ما جان خالیست

(O)

بهر پیشاب که آن کوهی کباب گشت بهر زار و بیج و کاب فکر کرد این است شور شو فرود آفتاب ساز به خود نیست ناگهان و چشم در قضا وارتشک نیست کوشه ای ز چشم بسته دارم چون جاب جای از خطا عرقان دست آورده ام	جرم سیر کانه که خورشید جهان کباب گشت ای سمنده بهوس دماغ فروش آتش کو	دوران نغمه در آتش که چهر نکست صم ماهیان نقشه بپیرد دم آب گشت	کینه زین در دسیه جوش که مهرباب گشت چون بطن باطن من عالم آتین است این کشتان که کشته آغوش مهابین است قلمی در میرکا خم کشت مهرباب من است جوهره چون آینه زینک که آب من است همچو عجل دام خواب دگران خواب من است

➤

➤

بهرم چه غصه داشت زین تیرنگ قصاب و زدن هم قیامت آرایست چه ممکن است جبهان را زنده آسودن برین تیرانه که مارک تو چیدار توایم علاج دوری غفلت عیب ندانم کرامت دهره جبهه دیکه دامن کیرد	زدم دامن خود دست و پا فتم چنگ قصابه در همه اتفاق آتش سنگ قصابه باصف ز کشته مزه چنگ رسیده ام بکلهای نوبت سنگ لشسته ام بنزل هزار فرسنگ چه دست ما همه شلت چه پای ما لشک	دماغ زمزمه ی نیلایست لازم بهر چنگ کربان کلی ترست اینجا جبهان سوز کفیل برون غرای مار جبهان و هم چه مقدار متعلک و پوست خنده قابل دیدن قالب حریف پستان زبان آینه پر دلا میدم (بدل)	که نادمید بر آتشک ماز آفتک درین چمن جبهان کرد شوی رنگ دل گرفته ما کره ابتدر است سنگ که جبهان کند آنکه صافی بشک نگاه ما محسوس زبان ما فشک بهار کرد ما پر فغانی رنگ

(O)

بخوان قشایا کرد بسیار است عزای وحشت جبهان ما که میگوید بصورتی که دل احیاء معرفت دارد بودی که مراد از انتظار توسوع وقه ستمکش کاموس تا توانا نیست جیبا کینه به پیری زوا نمود طرب	ترجیحی اگر هست بر سر خار است زرق که قدم کردید چنین دارم اب غوش جراح منار اظهار است بچشم نقش قدم خاک نیز بیدار است بیای هر که خورد سنگ بر سر مار است سحر چو آینه کیرد نفس شب کار است	بیار زنده ذوق فضولیم همه بسیار راحت دل ابتدر زمزمه غم کعبه حسن قبول باید خورد نگاه اگر بجبال تو کردن افزا زد کعبه سی هوس رنگ دشت و در ورنه چه ممکن است زافشاده کی کشتن ما	سر هوا طلبیا جباب دشوار است خیال آتیه صفت نشان رفتار است لهم که آینه برداشت باب دیدار است مزه بندی انگشهای زهار است ره که زینو نپرده است هموار است که جویانک سعیدم و ساید جوار است

(O)

بدست و بیج کسی خون من حیاست است زه قسای قی غنچه کرد دلپای را بودی طلبت نارسائی مجرم تیرا بساط حرم چه کوه خنده طرف کدامت حیرت قشای رنگ انورم چو شمع با قشای هیچ جیبا ساسا بم	بهرم که عجب نوبت عیا است کعبه شش از دل گینه در قیاست است کعبه کعبه خود خویش را قیاست است کمال سلسله نقش و ریا بشته است که نقش حق من بی نفس جیبا بشته است مرام است که اخراج نقش بشته است	عزای اگر همه کرده بشد کعبه است زنجیر کار خطن سرورن می آرد عزای من همه آن بال حیرت است اما امید هاست که جبهه سدام لغزاید سکاه حشرم وینست کباب و وازم مگر با آنش دلالت جیبا بر چه سیند مگر زلف تودار در طریق بشو و کلاه	زینک هر چه غفلت کعبه حیاست است ادب همان ره پرواز مدیا بشته است کسی که غایت عجز کربا بشته است که حیرت از مزمار بال رفقا بشته است کبابی زانم کارم بشته وایسته است که (بدل) ازین مضمون دل کباب بشته است

➤

بر یکدم امروز کسی را خیم نیست ایکاش قضا بشود الفسافه یس چون گردن مینا چه کشم غیر شکوفی جای که بعد غفلت من عریض کعمل	آتش بر خاک که آهیم بر سر نیست میسوزم و چو شمع امید حرم نیست عالم همه تکلف صدا هست و بر نیست نه بحر جز انقدرن دلمان آدم نیست	درم است بنومیدی حال که رفیقان حرف کشتی می شنوم ایست که خاک و هم است که کج کردام از رده نیرک آگه بم از دماغ عیت چه توان کرد	رفند بجای که در آنجا کدوم نیست آنگاه که جوش نظم را برم نیست چون چشم همین میوه در بال و برم نیست شعوبه کو افروخته در نظرم نیست

(O)

از کشککش خنبلو جیمیم نفسی در عالم عشقا همه عشقا سنا شد بی مرگ بقصد چه خیال است رسیدن	دلان تو در دستم دست دگر نیست من هم بی خود میدوم اما آرم نیست من غموم دلی دارم دل درو جرم نیست	گوشه دل که شده لبالب خرا نیست هر چند کنم دعوی خلوتی تحقیق نفسان من این بود که چیدری تو دم	فریاد دران کوچه کسی راهیم نیست چون حلقه بجز خانه بیرون دم نیست از آینه داران اسکاف خیم نیست
بر پاره آواز جهان رنگ سبب نیست چشمی شامل ناکوده است نکاهت شغل هوس خواجه مگر که شود از مرگ	چون آتش باقوت کاندافره و شب نیست بروش جهان کریمت نیست شب نیست این حکم حکما مرصع است جریب نیست	و هست که در ششجهش ریشه دود نیست نازیده امید غشا مرده خیال نیست در هیچ صفت داد فتولی نتوان داد	سر برزی این مزاره بی رنگ کتب نیست این آمد و رفت نعمت غیر طلب نیست کارل هوس اناناست جهان جای مرط نیست
دور است شکست دلی از آرایش لغیر کامل ادیان قانع یکسجده جبین اند	این کار که شیشه رنگ است حلب نیست مشتاقی زمین یوس هوس نشسته لب نیست	تسلیم و سرو رنگ فتولی چه جنون است بی باده دل از رنگ طبیعت نتوان شست	گر رفته کند دانه اشک است ادب نیست افسوس که در آینه آب عیب نیست
بر روی مایه صبح نرسک شکسته است زاده حذر ز مجلس ستان که موج می در خلوتیک حسن تو دارد هرور ناز	(بیدل) غم روزیبه از ما نتوان برد کر دی ز دامن طیش دل لخته است صد توبه را یک خم ابرو شکسته است	چین سحر اینجا شکن دامن شب نیست بی آفتاب وصل تو بخت سیاه ما در رنگه عشق هوس را خیال نیست	مانده سایه آینه رنگ بسته است ناشده کرم جلوه شود عود جسته است آسوده ام که رفته سازم گسته است
تا چنده با درستی عالم لسا خلق ملاطفت از مدد مجاز میزیم	این باغ را اگر قمری هست غنچه است بر واز ما جو رنگ ببال شکسته است	آزاد نیستی همه کر بی لسان شوی آزار نظام از از دستگاه اوست	عشق هم از زبان حلاقی رفته است (بیدل) بخون لسان خنجر رفته است
در طینه های دل هم دیده وا کرده نیست از ورق گردانی شام و سحر غافل میانی عالم خلوت گشت و خواب کردید و خوابور	رقص بسل دلی دارد نفاشا کرده نیست زیر گردون آینه امروزیست فردا کرده نیست عشق میداند که بدو بیت چه باجا کرده نیست	بناغود آتش توان زد بادی باید کداخت هر کف خاک بر جوش صد کار آفاده است حشر آرمی دگر دارد غبار بخودی	کر دماغ عشق باشد استعدا کرده نیست بیکفر اجزای این جهان صبا کرده نیست بک فیات از شکست رنگ بر کرده نیست
بی نشانی میزد موج از طلم کاشان مغرب درد تو دادم میر عالم کرده ام فانتم غم گفته میگویند آفوش فنانست	کر هم رنگست هم پرواز عفا کرده نیست کر هم یکقطره خونسد دلجا کرده نیست تاخن گل کرده ام این عذره هم وا کرده نیست	حیرت مادم خبر از پوده رنگار جسم اضطراب در کره دارد کف خاک کثری شخص تصویرم (بیدل) از کلامایرس	شاید این آینه دل باشد مصفا کرده نیست چون سینه از کلامی سر مه اشکار کرده نیست حرف ما تا کفنی و کار مانا کرده نیست
در فشان زین کشتن نیک میباید گذشت قطع شد راه جوانی کار با پیری کشاد عمر رفت و ما همان در سنی بردار دایم	بوی گل میباید آمد رنگ میباید گذشت نشدت اما کتون از چنگ میباید گذشت آخر این آینه را با رنگ میباید گذشت	زدمی ساز و دماست از هم و زبرش میوس ای هرور اندیش تمکین افعال آفاده است عالم امکان گذر کاهت اقامت کاه نیست	لغوه را از خود هر آشک میباید گذشت چون صد ازین کوه زین سنگ میباید گذشت خواه بر جاخته خواهی رنگ میباید گذشت
میزل دوری ندارد شمع لیک از ما جزای کاه در کوچه پنهانی نستان آفاده ام کر دنیا بگذرم او هام غلی رهزاست	تا زبر از صد فرستک میباید گذشت بامه آزاده کجا ننگ میباید گذشت تا کجا از جهان ننگ میباید گذشت	از خود جسم طریق رسی از آفت هده وسع جنون اشارت میکند کای عجب بر علاقی بزدن زین افکار آسان مگر	گفت بی کفنی را آب کنگ میباید گذشت عیش و مناسبت اندک از ننگ میباید گذشت بکش و بیدل بر چندین سنگ میباید گذشت
برق آفت همه در پی صیقل اسرار داشت دور باش منع دیدن پیش پیش جلوه است چشم پوشیدیم یکسان شد باندو نیست	لرزه منصور تا کردن فرار دار داشت ان ترالی برق چندین شعله دیدار داشت مالی را شوخی افشاره تا هموار داشت	لغوه کار نفس بی مزده وصل نبود کره پروازی زهنتی نادم پیوسته است کر دلماست لاف لاف کشته جای شکو نیست	نیش دل کامیبه تیز آواز پای داشت کاروان ماهین نور جرس دربار داشت جلوه یکنواختی آینه بسیار داشت
چون جاب از نیستی چشمی بهم آورده ام تا نکود چشم کرم احرام از خود رفتم دوش خیرات خیالت در چه فکر افاده بود	در خرائ خانه ما سایه دیوار داشت شمع در حرکت مز کان شوخی رخسار داشت از خیر هین مویم کربسان زار داشت	از مروت عمت گلزار سبب همید نیست بالسم وصل او آینه است کرد همت دانه تا کی بخندین خط ساقه ریشه کرد	مرشد آن آینه ایس آرومی غار داشت بوی پیراهن غیر طرفه در کار داشت در کدها سبزه ما غالی زار داشت
برق با شوق تیرازی پیش نیست چون شراد رنگ همس است و بس تا یکی تا زی بحسن عسارت	شعله طلال یسوازی پیش نیست آینه اینجا دوجاری پیش نیست سایه من آینه داری پیش نیست	آرزو های دو عالم دستگاه لاله و گل زخی خیاله اند میرو صبح اشارت میکند	از کف خاک غباری پیش نیست عیش این لکشن جاری پیش نیست کان گلستان خند و بازی پیش نیست
ناشوی آگاه فرصت رفته است چون سحر نقد بکدر دلمان است مد جهان معنی لفظ ما کم است	وعدت وصل انظار ی پیش نیست کر پیشانی غباری پیش نیست این نهالها آشکاری پیش نیست	دست از اسباب جهان بر داشت چند در شنه نفس فرسودت غرقه و هم در نه این محیط	سوی گرم است ناری پیش نیست عنوان دایمی که ناری پیش نیست از ننگ آبی گناری پیش نیست
ای شر از هرمان غافل میانی	فرست مایه بازی پیش نیست	(بیدل) این کم همتان بر عمرو جاه	فخرها دارند واری پیش نیست
رنگ طرم عشرت بی رنگ و توان نیست کو شود جوینیک اسیران ادب را آرایش گل منت مشاطه ندارد	چون آله بالدم از ننگ قبا نیست در دام نفس حسرت یکنه رهان نیست بی ساختگیهای حق حسن خدا نیست	در قافه بی جرس مقصد تسلیم فرس دردن باش کردن کوشه الفت خلوتیک وصل انیس آزادی دوتی نیست	بطاقتی نیش طاف مزه درایت نیست همچا روی از آینه با کف با نیست هشدار که آینه آفوش جبهان نیست
نرنگ قبولی بدل از نقش نمانست	کر خود همه آینه شوی کار کدایت	ای خاک نشین کسب ادب منت سفالت	ادبیت چینی مکن این جلس خطا نیست

آنجا که گل حسن حیا پرور کار است / سیر چمن ایشنه هم دیده در آید
کوسید چه طاقی که بصرای عین / در آله با داری و در ناله رسانید
چون اشک من و دوش چکدن چه توان کرد / سرمه اول قدم آله آید

(O)

برگ نقش من بیا ز غودی آفاده است / چون بطریقه یزدان پروازم زده است
خیزم در عالم مشرب دلیل غلبت / پای خواب آورده دامن هر جا دست
ناله شد بگریه حسن اما تقاطع با عیادت / دور چشم دهنوز آن تو خط ماسه است
میوان در حسی ما فیه عرض نیستی / شمع بی نعل لشت نیست تا نده است
قطره آینه داری خون کن و کوه مرید / نهت آرام داغ طیت آفاده است
در کین داغ دل چون شمع میسوزم نفس / قرب منزل در خورسی و داغ جاده است

باشکست رنگ (یدل) کرده ام جولان عین

برگر بجهت آن ترک تراکت مست است / بگری در خدمت موی میانش دست است
خاک بر سر کرد خلق را غرور نام و در / نقش پایست طاق این بنای دست است
شمع خاموشم دیگر کار و عانی کار است / عهد مابقی پارسی که از دست است
بدرمان از حیلط اظهار مطلب مرده ایم / باید از خاک که لباغی که نتوان دست است

هیچکس آیدل (یدل) هر طرف دامنش شد

برگ و سازم جز هجوم گریه پیاپی نیست / خانه چشمتکه من دارم از ارگرداب نیست
آیدوق کوه مفیده توان زد چشمی / در محیط آرزو یک حلقه کرداب نیست
در شمعان سه نغمی زب که گفته ایم / سابه مانیز بار خاطر منساب نیست
خار خار پوری دلی فکر از دل برادر / آتش استای خواجه با همی و منجاب نیست
زا اختلاط سفت روین کینه جولان میکند / سنگو آهن لایم کاید شرر پیاپی نیست
مدعا تحقیق دل جانی امید آه از غمور / مایجان آینه دارم کجایا با نیست
شوخ تشال عینی بر شایه پیترم / آفتاب خاک که در آینه من آب نیست

(O)

بروت گفتند که به شایه حوس است / برایش میده شدن بز کال حوس است
ز آری چه معاش است هم جولان حوس / تلاش صوف وند زنده کال حوس است
چه لازم است بشینی خلافت و مشایخ / خری پشای رساندن جولان حوس است
غبار عیث در چنگ های خرس بگری / که ریش کوی و این شاهزادی حوس است
شیده است پدم لایسی جنون حوس / بدین سکان چقد میزانی حوس است

(O)

زخم عینی اگر شرم عینه بردار نیست / حرف کن ای شرد کافه ایجه عاز نیست
نه دی آفتاب و نه فردا به پیش می آید / تجسد من و ما تقیسات آغاز نیست
چو شمع غیر تسلیم هم جنون دارد / تلاش ماهمه کافش پس آغاز نیست
بحکم عین سر از سجده رمکش (یدل) / که کرد اگر و مازخاک کردن افرا نیست

بزم امکان جز بیز غلط ادرک نیست / کردوم مایجانان کرده است افلا نیست
ساعتی مر شامه کر یک طرف مایل شود / با دورا رنگ از جزو مزاج ناک نیست
بزم چه باشد دهر تریب جهات مختلف / وان جهت های جنون ماکریان چاک نیست
زخم پیری کردم کشتنما چنگ اوست / شوخی سودا شیطون دماغ فطرت است

وادی مجری بپای بختی می کرده ام / برق آله بپای شوخی آتشک اوست
لبت خابیت محو شمع و دمار را / کز نفس ناله کشتن مرض صدف سنگ اوست
صاف دل هر که غبار خویش نباید بکس / حیرت دارم که کر آینه کردم ننگ اوست
صنوع خود را خیالین سر مده است آموز کرد / آینه در آینه روشن نه بی رنگ اوست
کر کند پرواز دهم چون خادو چنگ اوست / کر کند پرواز دهم چون خادو چنگ اوست

(O)

بزم تصور تو که دورت ایام نیست / یعنی جوهر من شب با چراغ نیست
چیز غنی زکاف چه خلوت چه انجمن / از هیچکس روز غارت سر باغ نیست
نارده عین طیش ساز و صیر کن / ای خیر نفس سر و درک فراغ نیست
بزم تصور تو که دورت ایام نیست / (یدل) جنون ما بشاط جهان ساخت

بزم کردن صبح خیز از گردن پند من است
تا غافل دارم از وضع جهان آسوده ام
موج بزم چشمة برق تجلیهای اوست
جوش دردی گو که آتش از پیدای کم
می رود جذب خرامت چون تبار از سمارا
هر طرف بر میزدن نظاره جوت خفته است

نور این آئینه نیاز سیاه من است
چشم پوشیدن بساط آرائی خواب من است
طورا کز آتش فروز در شب تاب من است
رشته قانون آسم پس مغرب من است
چلو از چین دامن تو غلاب من است
بالم آئینه ام هواری اسباب من است

بکجهان ضبط نفس دارد بخود عیدم
در خور وارستگی مستطیر از عزمم
از مزاج کوهم شوخی نمی باد بپوشش
هو شوق از غم اسباب راحت دارم
عمرها شد زین شستان آفتاب من
از قاتی خاموش (بیدل) د کالی جیدام

رشته موهوم هستی لشته کتب من است
بال روزم چوقری فرس سحاب من است
موج عمری شد بطوق برده آب من است
صافی آئینه حیرت شکر خواب من است
هر که جویای می کرد مهابت من است
هر چه عمر از بخود فرو سپار بود مایه من است

(O)

بسیک آفت ما شعفان را حصار آهن است
از جیا با چرب طبعان بر نیاید هیچکی
ایستد اسباب او حاکم بر هم جیدام
آتشانی را ز کازیک بیاید مصلحت
اگرش تسلیم هم محال عاقبت میکند

چشم زخمی که هم آرد می جوش است
آب در هر جا که بدم زبردست روغن است
تا نفس بر جوش چیده است کرده ام است
در شستان سوخته ام و دم روشن است
شع دارایی جولان سر راه افکن است

میخاکان میکند از یکدگر کسب لفظ
پشتکاران مجوز دهم بگر غالب اند
از نفس باید سراغ وحشت هستی گرفت
شیوه بیگانه زین پیش توان بردیش
آتش کلات نخواهد آتشد کرمی فروخت

خاموش صبح قیامت در نفس رویدن است
ناله دلهای بی طاقت شرار شک اوست
آدم رفت نفس بید عذر شک اوست
من این وحشت کراز خود بر نیام شک اوست
خلوت آئینه ما عمره کاه چنگ اوست
غصه هم بیدل پیدا کند چو در شک اوست

✽

✽

بیک اجزایم من پرورده نیک اوست
جوش از حدت بر دست از مرض
بی عبت زده کانی نیست جز شک عدم
عمرها شد حیرت از جوشم عیانی میرود
بردم انصون بی دردی عنوان ای طوبت

کره معلوم جوش شوخی آید شک اوست
هر قدر صافی تصور کرده بانی شک اوست
خاک کز برف آتشی که بی شک اوست
آواز از دهم و کز کان جاده فرس شک اوست
شیوه دارم که بیدار شک اوست

کوه نمکین بود هر جا بساط آرای کار
عشق آزاد است اما در طلسم ما ومن
جذبه عشقت شرار از شک می آرد رون
حسن از شک طرف با جلود نیست مد صالح
کست زین کشتن و شک بوی منی وارد

(O)

بیک از نظر خرامت جلوه مستانه دخت
فکر زلفت نینه جا قارا زبیر عید است
کر خیار خاطر شمع نباشد در نظر
کر دو حشر زین بیابان مدنی که گفته بود
سخت با بر جاست دور لشته حضورم

رنگ از روی من چون باده از عیار خمر
میوان از قالب این قوم خشت شاه دخت
میوان صد صبح از خاک کستر و از عیار
کرده ام امروز شک صورت دیوانه دخت
چون کام باید از خیار ز شک خانه دخت

حسرت وصل تو رد آسایش از بیاد دل
خاک همرا موج می شد از طبعهای دل
عالمی را سر کشت و شکان از کار بود
ظلم از بیست کانی نیست بی تمیید ظلم
هر کجا (بیدل) مکلفات عمل می کند

(O)

حرف التاء

بیکامش پشوا ملان افسانه آتش است
همچو خورشید از قرب اعتبار ما میرس
جوهر طوبست از هر جزو صفی موج زن
روسیای ماند هر جا رفت شک اعتبار
نیست سامان دفاع هیچکی جز سوختن
گریه کرشد بی از از کاله ما کن حذر

گر چه اشک فشانم تا تری آتش است
چشمة مارا اگر آیت پیدا آتش است
سنگم بال زمین گیری را آتش است
در حقیقت حاصل این آروها آتش است
ماهره سر کرم سودا می سودا آتش است
آب ما خون کشت اما آتش ما آتش است

شوخی آسم دك سرماه آت دام نیست
یتو چون شمعیکه فروزند رطوبت منار
شاخ از کلین جدا مصروف کلین میشود
فاویم آرزو شوان حریف وصل شد
لشفه صبا می آرد بپوشش خسار
نیست جز نفس سینه آینه دار وجد خلق

(O)

بیکان کشتن افسرده کدورت شک است
در مشرب زن و از قید منقذ بگریز
نریه هر زده و پستی طلب نتوان بود
دوری دامن وصل است بخود عیدم
وحشت در نفس بالو بر افشانی نیست
ملت آن قطره گرین بحر نسلی نغمه

نفس غصه بر آئینه شبنم شک است
خالت نیست در آن زبیر کس از شک است
سرما سجده فروش کفای شک است
غصه کز و نشود از خویش کشت در شک است
ساز و راه این زبیر شد آتش است
بی طبعین و جهان بر کبر ما شک است

از عشا کاه حیرت نتوان غافل بود
هر طرف موج خیالیت بطوق همدوش
نفس کینه عهد مهر طبع تمام
طلسم ما سر کوشو سپر و از کینه
بیک چون شک زشت و هم من پروازم
از قدم نیست جداعترت همچون (بیدل)

(O)

حرف التاء

بیکه ری پس بیاید من تا کام سوخت
شبه جواله شک آلود چاک کستر شد
لاش از اول محرم لیسرا طلب میبدم
هر زمانه های جولان هوس از حد کشت
صد تنها داغ شد از مجر پرواز نفس
کرد تو میدی علاج چشم زخم عظیم

میوان از آتش سنگ نیکم نام سوخت
کرد خود کردیم بدنام نام اهرام سوخت
در مزاج کاله ام سی از بدام سوخت
بدانین همچون نفس میباید کام سوخت
آتش تو میدی این شمه ناراعام سوخت
عطسه صبح میباید و در داغ شام سوخت

الفت فکر از هوسهای غایب باز داشت
داغ سودای گرفتاری بهشتی دیگر است
چشم محروم از تکام مجری است و پس
وحشت عمر از نواهای ازول بدم نداد
ای شرار سنگ چندی کن ز افسردن را
(بیدل) از مشت شرار ما میرت چشمت کینست

(O)

بسیک بی قدری دلیل دستگیر علم است کر خیا و روزه هوس آینه دار آروست بیر گردیدی و شوشی بکسر مو که لشد آب گردیدن ز مانی افعالی ها نبرد بی وجود ما همین هستی عدم خواهدهشون	چون بر طاقس یک عالم نیکین بی غایت است چون هوای از هرزه کردی شغل شدیم است بیکر هم کشتنات همیشه آروزی خراب است طبع ما را چون گذار شیشه ز کشتن که است تا درین آئینه پیدا کنیم عالم عالم است	از کبریا که بحر مر جاوشکافی است خون زخم را چکیدن افعالی مرهم است بر سر اسباب ریشانی را بر سر است چون نفس در سوختن آتش ما میم است شیخ کلمی که ما داریم بر کزک دم است	مرد عالم در غبار وهم طوفان میکند پیش از آفت مفت تدبیر آیم میکند شبهه ما را همین دود دماغ آواره کرد سوی آبی از عرق میرزد اما سود نیست از تعلی بکسر مو قطع خودیم حیف
بسیک حرف مدعا نازک رقم افشاده است لشده دارد دماغ بقرابهای من آهم و طریقی نمی بشنم افلت که دل در طلب باید کشتن از هر چه می آید پیش وضع عبودیت نشاء خانه تیرک کیست	(بیدل) از غزل و غرور فقر و جاسامین نادهام چون حیرت آینه بکسر سادام است بیبویک بگوید آن هرگز موج باندام است بی دماغهای شوق سر بصیر داده است کر همه سر منزل مقصود باشد جاده است یک جهان آفریده ما حیرت بروداده است	کوفته بر خاک حرق بر زبان افشاده است خیمه ام چون چرخ رسر کشتی استاده است شیفته رنگین حجاب آب و رنگ داده است دامن هر کس گهی آری یکجای داده است الحدو ای مدعیان دود آتش زاده است	طیلت باقی نکرده از خضی باغیال کرده ام شوق و مهریست در دشت جنون زینت طیارم بسیار معنی اسرار باست کر بود لایم سر مشق جیت چون غبار برق جولان (بیدل) پس بروداد و بس
بسیک دارم خیمه سان شوق تو پنهان ز بر پوست میرود چون آینه مژگان غازی تو کنم عاشقان در حسرت دیدار سامان کرده اند شمع را کی روزه قاقوس جایی میشود از نفاشای دل صد پاره ام غافل میانی فقر و تنگی میزد و شد ظاهر ما و نه نیست این از حرف لایس خلق نتوان زیستی	دلک خاتم نیست بی جگه کریمان ز بر پوست در دشت کجند دزد چشمت کریمان ز بر پوست روده چشمتی که در دشت و طوفان ز بر پوست مغر کرم باست از شوشی نمایان ز بر پوست برگ بر گران چمن دارد کاشتن ز بر پوست غیر مشن خون چاه اسنان و چه حیوان ز بر پوست بیشتر خوابی قادر است جولان ز بر پوست	کرده ام از شعله شوق جرقان ز بر پوست موج خاتم شدت خواب بریشان ز بر پوست چند دارد این حجاب چرخ همان ز بر پوست تشنه مالک برده همین است پنهان ز بر پوست زنده کی در کسوت نفسی آنان ز بر پوست نیست پنهان استخوان کاتوان ز بر پوست کی تواند گشت (بیدل) مار پنهان ز بر پوست	در جگر مرقطه شوق شرار دیگراست در هوای لشت مژگان خواب آلوده از لب خاموش نتوان شد حرفی از عشق چون حجاب از یک حیرت سرشته امین تا مراد عالم صورت مقید کرده اند عب ما بی روزه است از کسوت افلاک ما خرقه بر اهل حید آئینه رسوا گشت
بسیک در ز توام حسرت چون جامه است تیمت الفت بقتل کارگاه دل میشد همو زبیر نفسی چون دلیل هوش نیست در خراب آبادان کردی از مود و نیست گر بخود دستی فقام فارغ از آرا نیست	هر کرا رنگی بکرده لغزش مستاه است آشنای عالم آئینه بر بیگانه است هر که می بینی بقید زنده کی دواست نوحه کن رول کاین و برانه هم و برانه است همجو گیسوی یشان در آئینم شاه است	شور موج هر در گوش صدق افشاست شمع این و راهای خاکستر پروانه است از برای خود رست آینه هم نفاه است سببه دارم که سر کای او بکده است برفتنهای رنگ این شمع را پروانه است	اهل معنی از حوادث خواب راحت اند در دماغ هر دو عالم سوختن بر میزند صافی دل رنگ حجب از طینت زاهد نبرد از نفس بکسر طیشهای دلم باید شمرده (بیدل) انشب کرده ام بگرده از خود رفتی
بسیک دشت از نقش پای لیلی مایه گل است بسیک معشوق ترا کس صرف سر کای اوست نیست کلفت کن به تریف فقام داده را همجو فری سروم از بدامی آزاد نیست بعد صحن هم نیم بیستگاه میکنی	کرده ام از شور مجنون آفتاب بلیل است کر کف دشتی خطی دارد در کزک گل است خیمه را صد پیرهن بالین از کفر گل است حسن و عشق اینجا بیا ز کیم و ز کیم گل است هر کف خاک من از نقش قدم جامه است	مرو میباید و را گوئی قری قفل است چشمه آینه را جوهر محوم سبیل است دیده بانی ان قاضا کز تورا راجل است کشتیت کردی کون کرد درین دلیلی است شاهد کنی را اهل آفتق بوک گل است	حسن خاموشی از زبان عشق دارد نرجان در طرائق زخم عریض دوق دل ددهام آویز داری لایس سوف و اطلس فخر نیست باقدم کشته از عشق توان آسان گذشت (بیدل) از خلق اله خویش چن میاداد
بسیک زلف عجز ما باید پنهان ز بر پوست نیست ممکن از لایس و هم بیرون آمدن ناگهان در روزه ساز چون در دیده ام خلوت داراست چشمتی که نفاشا دو خیم ساز هستی روزه دار شوشی دزدان و بس کشم آفتاب امکان ز بر کرد و بس و بس عضو عضوم حسرت دیدار می آرد بیار	بکتم چون آید کشتیم حیران ز بر پوست زنده کالی عالی را کرد زندان ز بر پوست خفته شیه شیهه مارا بیستان ز بر پوست چین بوسف شد نگاه پیر کمان ز بر پوست هر که بینی کاله کرده است پنهان ز بر پوست زنده کی کالید و کفت این جله طوفان ز بر پوست نخل بادام سر را چشم حیران ز بر پوست	ناله چون ندارد عین عنوان ز بر پوست همجو گل خون نخل کردیم سامان ز بر پوست بر سر مناسبه افکند باست دامن ز بر پوست شیده دارد خون عین می رستان ز بر پوست سرخ کردم هم بخون می رستان ز بر پوست درهم ساعدت انجا همجو همان ز بر پوست ورنه هم دانه ام (بیدل) جرقان ز بر پوست	کر شکست رنگ ما بدی ز حال مانع است تا نکرده قاتل ما جبر بکجهی سمر جیما چون خیمه آخر بال هر را میکند از نقاب غنیمه رنگ شود بلیل میجوکه همجو نادم عقده از کار دل کا و شود بسیک مردم جنس ایشان از نظر پوشیده اند هیچکس آتش نرد بر صفحه عیاصار
بسیک ساز این بساط آشفته گهای دل است چشم واکردن کفایت مرمت ندارد نیست در غبار بیدلان دام تراک جیده اند دانه بخون سرشت مزرع و سوا تم هر چه بودی برض شوق نفس جلود نیست فرقه صد کلام از مجرمین نال میانی	بی شکست شیشه امید جرقان مشکست رتو این شمع آفوش وداع عقل است کیست در آید که لیلی روزه دار عقل است دیده ام گل کردن چیه کریمان دل است دادم در دقش مو هو میکه دارد کاملست هر نفس کریمه ام بر میگردد دست دل است تا به بدردی توانی ساقی آموذ نیست	هر که چار حسرت گشت سر کایان است کاروان دوزخ شب را در دهام هر مزل است از طیش در عری موج محوم سبیل است بجود کف جلودام تلف هوش مشکست رنگ اگر در خون من این حای قاتل است اشک هر مژگان زنها را رنگ دیگر بسمل است (بیدل) از آفت تیرا کن که الفت قاتل است	عبد مجنون طینتی دام الفت مشکست و حمت و کثرت بیوسم دیار در آفوش مهانه دیده تنها کاسه در روزه دیدار نیست حیرت آئینه با شوشی بیکرود بدل بسیک هر معشوم از روزه بیداد اوست عرض تیرک طیشهای مرا تکرار نیست (بیدل) از آفت تیرا کن که الفت قاتل است

دوری اندیشیدم زان آستان ناهرمیت ساز قلیان که دارد مجلس پری دمیت گفت افزون نفس میسوزد و قسمت گیت پیش ازین هستی نهاده اداست اکنون میسوزد گندم آبل است هر سوزیک خط آدمیت ارح اقبال و حبیب فقر زوری و بیعت	باسجود از ازل بشاچ و اناو میت فرستم ناک ز بی آبی کفد و رخ نفس سامل اشغال عقل دوش رسیدم ز شمع دو عالم آشنا طریقت است یکس زینت جز بهم پیدن کسرا با تصرف کار نیست کا ابد کوکاست (یدل) لقمه ساز جیسان	ورنه ای که سید جان چون سایه بکسر میبست چو کبریا طبعش از شکم ز دوری نیست شمع را در آتشین بودن چه جای خرمیت جز به تپانم پسر با مشتاقی مرمیت خام سوزد باغ دل را سوختن هم مرمیت هر چه بپوشد زین سیاهی و سفیدی ماییت	بندگی معرفت خاص حضور آدمیت آه از آن دریا جدا گردیدم و ز کاشانم دماغ زور با واکش بر سر و در دیده اشک سوزش منت گذار جانم فریاد مباد آفتاب کو که چرخ باغش میگرد خیر خلق در موت و حیات از صوف و اطلس کا کفن

(O)

چو هر آینه ایندشت نقش با پس است موج دنیا چو هر آینه ایندشت کرد پروازت هلاک در بیخه عقاب است دو رخ امروز ما اندیشه فردا پس است استقامت از مرجه خواهی آتش سواد است	غیر دماغ آرایش دل نیست جنون سرا می رستگار طایفه از عرش اسباب کال هر نفس هستی ز پیران جیلت کشاید کال دماغ نیز تنگم کاب آفتاب دیگر گزشت بگذرد برق جنون کار دو عالم میکند	طوق کردن همی و فری خط جابجاست یک نفس مقدار دوا آینه کمال طبع است کوه ما را گذار عاقبت دریا پس است بهر خجالت گر نباشد حاجت استقامت است موی در چون کافه چینی شکست طبع است	بندگی حکامه عذرت بر لبها پس است کر بساط راحت جلوه باید چیده است هرزه زین طوفان روی آب نتوان آمدن در بساط دهر که فرصت چه درازد کسی حاجت شک حوادث نیست در آزار ما

کر نباشد ساز گل گفت چمن (یدل) چه هم

چو شمع دانه جوری شدی کبر و در بر وقت مگر کو بودار آینه برادر ز فکیت زیر پای طایر است دل در چنگ شایهات نگردد غافل از آنچه در لب چشم حق نیست	هر نفس حیا از جبهات کار دار چه امکاست همک تراوی تو کردین خیر مبد مزگان هم پستی در نظر دارد زیار تنگه بکتایست الفتخانه دلها	شکفتن فرش گلزار یک سویدی ز تکلیت بآن طرز سخن ای سیم رنگ لبریت تیمهای موج کوه از ادوی پر جیت زخم بشده کیت مروت امت دیت	بهر آینه رنگ که باشد صرف آفتاب خجالت در مزاج بوی کیمی بود و شمع نوی چیده یک در عرق جز شرم هواری و قاسر رخط عذرت کرم فرمایید جیت

بمع حدرت (یدل) که دارد کار خود کای

خدا کویش بک سادمان نقش اقبال غناست دستگاه نازد هر کس نیاز اندیش رفت	کمال یغیر ریشه میساید کیده	کمال میبایدش چون بوی گل از نویش رفت نعل کمال یغیر ریشه میساید کیده	بهر استقبال کارش هر که کای پیش رفت

نغمه ای جام و میبای طربش کف دیت

نغمه ای جام و میبای طربش کف دیت شکوه جلوه جز در فضایی دل نیکشید توان در موج ساحل غوطه زدن نقش پشانی مروت صرفی انوارت کرم پیش خندانیت هوا خواه تو کای سعادت در بطن دارد	خرام موج می هور طرز آمد نهایت جهان پر کرد از آینه کمال شود جایت بستی گرد عهد فرمان شکوه فکایت ادب تعمیر بنیادت حیا آ کار سبایت نفس بود صحرای گرد باغ فیض دنا هایت	آر خود دای (یدل) است امید آن دارد	بهر آینه حسی غایت در بار نیست حس خلق را درین جهان بجمودی کدایت سختی دل را سنگ ره آزاد نیست غفلت عالم فرود از سر گذشت رفتن مفت چشم ماست سیران چمن اما چسود چون نفس بکسر وطن تاوره تویدیم

خود فروشان عرق آینه در بار نیست

خود فروشان عرق آینه در بار نیست کاشانه از دور حکم صدا در کار نیست شمع بکده طایر از دوا کردن زکار نیست با وجود نقش با آینه در کار نیست ورنه مزگان بکیریه دامن آفتاب نیست چون سحر بر این ملک کربان وار نیست	هر کس ایام و دور در جزئی و کلیه است حسن و عشق آینه شورش گرفت از افق نکته ما را همین کارش باید کیست توان از صورت انعام خود اقلب شدن اشک ما را پس کای شمع دماغ کرد کی توان (یدل) حریف بگذر سوال شدن	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است

(O)

چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	بکلامیک نگاهت فشان دامن کار لیم زلف تومنی گفت از آن کائن چو زاهد آنم نتوان در دلتوی مرد کدام شمع برین معده دامن افشان رفت سرم طیار هوای سمه دانه کسیت خار چشم که ز به تاب شد (یدل)	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است

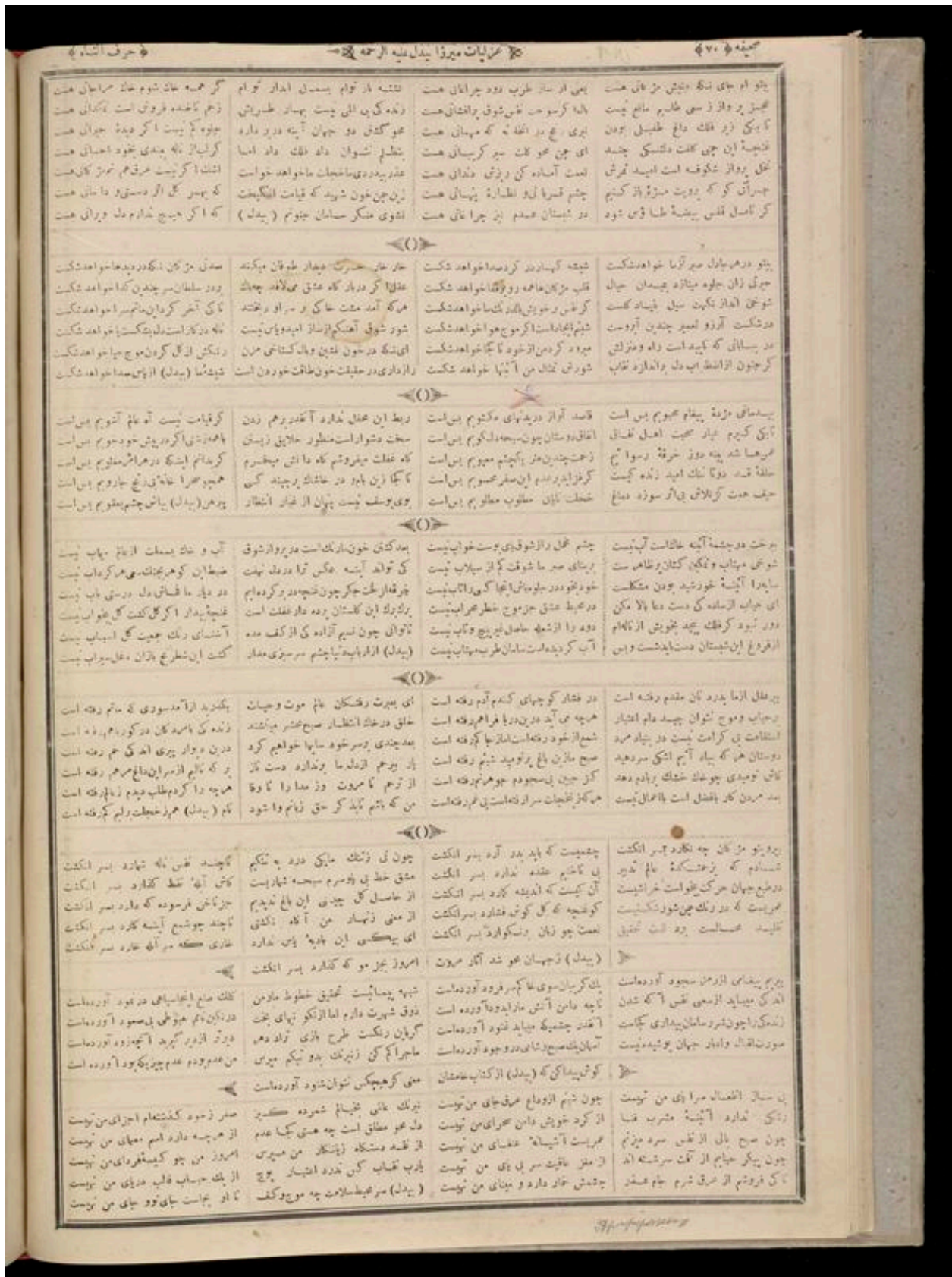
(O)

چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	بکلامیک نگاهت فشان دامن کار لیم زلف تومنی گفت از آن کائن چو زاهد آنم نتوان در دلتوی مرد کدام شمع برین معده دامن افشان رفت سرم طیار هوای سمه دانه کسیت خار چشم که ز به تاب شد (یدل)	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است

(O)

چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	بکلامیک نگاهت فشان دامن کار لیم زلف تومنی گفت از آن کائن چو زاهد آنم نتوان در دلتوی مرد کدام شمع برین معده دامن افشان رفت سرم طیار هوای سمه دانه کسیت خار چشم که ز به تاب شد (یدل)	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است	چو لاله در آینه سر مه لیز است خود سلسله موج کای چون خیز است اگر طبع سلیمی چه جای رهز است کسیقه اسطوخودوس شمر ریز است که با جلفه طراز ارباب آواز است کش شمع از خوش رنم ریز است

پایه ام جای رنگه پیشی من مان هست عجز پر واز زسی طایر مانع نیست کایکی زرقه فاک مانع طلیس چون نایبیه این چی کانت دکنسی چند نای پر واز شکوفه است امید قرش پیرانی کوا که برون منزه از کتب کر نامی قلس بیضه طایر من شود	پای از سار طرب رود جراتی هست باله کرسو من نای شوق برافشای هست ایری در افلا که مهبانی هست ای جن جو کانت سیر کربسالی هست لعت آماده کن دیشی فدالی هست پشم قمری لود نظاره پنهانی هست در شیمان عدم این جراتی هست	لشبه دار توام بسندل امدار توام زده کی بی المی نیست بهار طیش جو کشتی دو جهان آینه در بر دارد نظم نشودان دانه دانه داد امدا عذر پردی مایه جلیت مانو اده خواست زین جن خون شید که قیامت انگلیت اشوی منکر سامان جیونم (بیدل)

(O)

پایه در هر حال صبر کرما خواهد شکست جونی زان جلوه میانه پیمان خیال شونخ امان ناکین نیل فیض کست در شکست آرزو لغیر چندین آرزوست در پنهانی که کیده است راه و منزلت کر چون از انظار آب دل و اندازد نقاب	شیخه که باز در کردم خواهد شکست قلب من کان ماهی رو و کشتا خواهد شکست کر منی رویشی باله کمان خواهد شکست شیم نایبیه است اگر موج هوا خواهد شکست میرد کر من از خود تا کجا خواهد شکست شورش نکل من آینه خواهد شکست	خار خار حشرت عیار طوفان میکند عقلی کر در بارگاه عشق می لافد چو کد هر که آمد مشت خاک بر سر او دغند شور شوقی آهنگ از ساز امید و یاس نیست ای رنگ در خون طبعین و بال کشتای من را داری در حقیقت خون طاعت خوردن است

(O)

بیدمائی مژده پیغام محبوب من است نای کبریم عیار محبت اهل طلال عزها شده پنه دوری خرقه رسوا می سلفه قدر دوتا نیک امید زده کست حیف هست کر تلاش بی بار سوزد دماغ	قاصد آواز دریده های دکنش من است انقاد و ستان چون بسجده دل گوم من است زحمت چندین هنر پاکبشم محبوب من است کر فزاید دهم این صفر محسوم من است خصلت نایب مطلوب مطلوب من است	دبط این محال ندارد آفتاب زرم زدن سخت دشوار است منظور حلالی زیستن کاه غفلت میروم که داش میفرم تا کجا زن باور در خاک ریخته کنی بوی بوسه نیست پنهان از غبار انتظار

(O)

بخت در چشمه آینه خاک است آب نیست شوی میتاب و لکمن کتان و طاهر است سایه آینه خورشید چون مشکست ای جباب از سده کی دست دعا لا مکن دور نبود کر فک چند بخوش از ناکام از فروع این شیمان دست پادشست و من	چشم محال و از شوقی بوسه خواب نیست بر پای صبر ما شوق کز سیلاب نیست شود خود در جلوه های انجا کز تاب نیست در محیط عشق جز موج خطر هرب نیست دود را از شمع ساحل یزید و کباب نیست آب کریده است سامان طرب میاب نیست	بده کتی خون ارک است در و رور شوق کی تو له آینه هکس ترا در دل نهفت چرخه ازلت چکر چون شمع در و کرده ایم بر کزک این کشتان رده دار غفلت است تا توانی چون نسیم آرازه کی از کف مده (بیدل) از باب به نیا چشم سر سزی مدار

(O)

بدرغالی از ما بدرد کان مقدم رفته است رحبان و موج شوان چید دام اعتبار استقامت بی کرامت نیست در بنیاد مرد روستان هر که بیاد آیم سرورید کاش تو میدی چو خاک خشک بر باد رده بد مردن کار با فضل است با امانی نیست	در فشار کو چهای کدم آدم رفته است هر چه می آید درین دریا فراموش رفته است شع از خود رفته است از نیا گرفته است صبح مازن باغ بر تو مید شمع رفته است کز جین بی سجودم جوهر من رفته است هر کز نخلان سر از نده است بی غم رفته است	ای بیبرت و دشمن عالم موت و حیات خلق در خاک انتظار صبر عشر میباشند بعد چندی در سر خود سایه خواهم کرد باز بر دم از دل ما بزرگوار دست باز از ترسم کما مروت و ز مدارا کا و کا من که بستم کاید کر حق زبانه و شود

(O)

بدرغالی از ما بدرد کان مقدم رفته است رحبان و موج شوان چید دام اعتبار استقامت بی کرامت نیست در بنیاد مرد روستان هر که بیاد آیم سرورید کاش تو میدی چو خاک خشک بر باد رده بد مردن کار با فضل است با امانی نیست	چشم محال و از شوقی بوسه خواب نیست بر پای صبر ما شوق کز سیلاب نیست شود خود در جلوه های انجا کز تاب نیست در محیط عشق جز موج خطر هرب نیست دود را از شمع ساحل یزید و کباب نیست آب کریده است سامان طرب میاب نیست	چون ی زشت مایکی درو به تنگیم مشق خط بی بوسم سبزه نیا نیست از حاصل گل چینی این باغ ندیم از معنی زنهار من آله انگشتی ای بیستکی این پادیه پس ندارد امروز بجز مو که کتلارد بر انگشت

(O)

بدرغالی از ما بدرد کان مقدم رفته است رحبان و موج شوان چید دام اعتبار استقامت بی کرامت نیست در بنیاد مرد روستان هر که بیاد آیم سرورید کاش تو میدی چو خاک خشک بر باد رده بد مردن کار با فضل است با امانی نیست	چشم محال و از شوقی بوسه خواب نیست بر پای صبر ما شوق کز سیلاب نیست شود خود در جلوه های انجا کز تاب نیست در محیط عشق جز موج خطر هرب نیست دود را از شمع ساحل یزید و کباب نیست آب کریده است سامان طرب میاب نیست	شبه پیمان نیست تحلیق خطوط ملامن نوق شهرت دارم اما از کوا نهی بخت گرایان رنگست طرح بازی نوله دهم ماجرای کز زبانه بدو نیکم میری معنی گر هیچکس شوان شود آورده است

(O)

بدرغالی از ما بدرد کان مقدم رفته است رحبان و موج شوان چید دام اعتبار استقامت بی کرامت نیست در بنیاد مرد روستان هر که بیاد آیم سرورید کاش تو میدی چو خاک خشک بر باد رده بد مردن کار با فضل است با امانی نیست	چشم محال و از شوقی بوسه خواب نیست بر پای صبر ما شوق کز سیلاب نیست شود خود در جلوه های انجا کز تاب نیست در محیط عشق جز موج خطر هرب نیست دود را از شمع ساحل یزید و کباب نیست آب کریده است سامان طرب میاب نیست	تیرک عالی شبنام شعره مستکبر دل هو مطلق است چه هستی بکا عدم از نقد و شکله زینتکار من میری باز نقاب کن زده اعتبار بجز (بیدل) مرعبط سلامت چه موج و کف

یوسف چشمه که نور مرغان نیست شمع را اگر فکر خوشی بر نیست باید از قند اعتبار شکست از کشتن غریب هم لاغش از طیش نیاساید سجده را مفت خایت شمرد شوم دار از طلب که بر خلی	کر بود ایمان فانی نیست تا کف پای جز کریبان نیست چش باز از عین ارزان نیست چشم از خود بیوش مژگان نیست جمع گردیدن دل امکن نیست چهره ساقی کف پنهان نیست سبلی هست اگر خوری کان نیست	هر ما شد دیده اند افق قشید خیال دور بهشتی بر ملک هم خست دوش هلال ما جری سفر وادی ادب است سجای چیده اید بر چینه کام بیش از صدای دل طلبید که بخوری طمع که بان خسان	یوسف چشمه که نور مرغان نیست شمع را اگر فکر خوشی بر نیست باید از قند اعتبار شکست از کشتن غریب هم لاغش از طیش نیاساید سجده را مفت خایت شمرد شوم دار از طلب که بر خلی
بی شکست از روم سازم توانی رخاست اشک بجوم که کایم رو دامن گرفت جز تن درستم و دهیم یکی دستی نبود عین و طاعت جوهر کجاست پاکیزه ساز ما نجر توانی دست و هم سود بود جود در کار است اما جرأت نظاره کو	(بیدل) امروز در مسلمانان کامیابی داشتیم دست و پاکی جز همان یک کریبان رخاست بر چراغ کشته غیر از دودهای رخاست بر کر و دلم است آنکه دست کفای رخاست هم در دلت کایم رفت و دای رخاست از بساط غیر مژگان عصای رخاست	هر چه چیز است لیست ایمان نیست سبک یونگست نقش و حش هفایم هر که از خودیم و دوش و دوش حشرت است قلع او هام لعنی از قدر متکلی شود دیگر از یاران این محفل چه بدد است چشم ساک شد اید پیش از نقش بهشتی ما در زمین آرزو (بیدل) املها کاشیم	بی شکست از روم سازم توانی رخاست اشک بجوم که کایم رو دامن گرفت جز تن درستم و دهیم یکی دستی نبود عین و طاعت جوهر کجاست پاکیزه ساز ما نجر توانی دست و هم سود بود جود در کار است اما جرأت نظاره کو
بهرارم ای چرخ از دست بگریزی است از مزاج ما چه میرسی که چون پلنگ روان آبرو خواهی مقیم آستان خوشی باش دست هست آتش بر کرده از خلی شدن غیر تیغ او که در دادر سر افتاده کان	خاک را آسودگی از پلوی هواری است خاک ما چون آبر از شکست دلی جاری است اشک از زنده بیرون نماند خواری است مرگ کنی مرده از غیبت کداری است خاک کار صبح روشن مندل بیداری است	نیست جبار سوختن عید ملت پشه کان کر دست ما نیاید هیچ جای میکدم بر فتاحی نیست مکن بیدل تصور را شبه خاکستر شود تا آورد چش میهم اکثر از فکر خرد (بیدل) کدور زروصال	بهرارم ای چرخ از دست بگریزی است از مزاج ما چه میرسی که چون پلنگ روان آبرو خواهی مقیم آستان خوشی باش دست هست آتش بر کرده از خلی شدن غیر تیغ او که در دادر سر افتاده کان
بی شکست نیست هر چه هری باقی نیست شوق خیرام چه میخواهد که در چشم ترم شبه بارانرا خاکستر قناعت کردند است حسرت دلی علاج از انده بدار پس عقل را در ضبط بچون آب میرود نفس قدردان بحر کو هرگز قوس است بس	زنده کان هر چه باشد زحمت آید کایست چش مژگان لب حشرت نوبی ساید است هر که داشت دهقان و حق هم صاحب است عاقبت آینه قناعت از روی محکایت عشق میخندد که از چهار فن از خود محاکایت در دمیاد که در هر طفره خورم دلایت	آینه از نقش رید آرام امکان دیده لاکه را در ششمستان محبت دیده ایم چشم کار هم زخم نقش سجود بسته ام مقدم آرامات ای کوشش مکن آرام از هجوم جلوه آخر بر در حیرت زدم (بیدل) از اظهار مطالب خود استغفار میرز	بی شکست نیست هر چه هری باقی نیست شوق خیرام چه میخواهد که در چشم ترم شبه بارانرا خاکستر قناعت کردند است حسرت دلی علاج از انده بدار پس عقل را در ضبط بچون آب میرود نفس قدردان بحر کو هرگز قوس است بس
بی شکست نهان مرغان پشت دست چشم در دادر حاشی کشاید دام حرس داخل در کار جهان کن که مازد هلال چشم و گردن در محفل شون خوش داشت طیبت سلیم خوانی نیست باب انقلاب بی جهالت هر کجا منتهم انعام	چون سپهر من و ربع مرغان پشت دست می نهد رنگ کتکول کلال پشت دست می شود از ناخست آخر تلای پشت دست خورد سر لای شمع آخر مژگان پشت دست هست در دست و کتک و کتک کسان پشت دست باز کشیم از ندامت کل بدمان پشت دست	در مردوشی قدر دستک قدرت است خاک کرم کز غبار سر نوشت آیم رون معنی اقبال واد بار جهان فهمید نیست از شکافت عمل خالق نیاید زبسن دیده حق بین بوم غیر میبوی چرا در قیاس حاجت استغای ما محبوب ماند	بی شکست نهان مرغان پشت دست چشم در دادر حاشی کشاید دام حرس داخل در کار جهان کن که مازد هلال چشم و گردن در محفل شون خوش داشت طیبت سلیم خوانی نیست باب انقلاب بی جهالت هر کجا منتهم انعام
یوسفی بحسب زود عالم بریدن است روار سبب جز در بام مهر نیست باز غارت نفس در دایم نیست تا حرس آب و دایه بافت نبیند لب لب زبک هرزه زبانت شمع آه نار یک شمع در عاقبت زدن	بیدار دوست هستی خود را بچیدن است از خود دیدن تو بحق گرمیدن است صبح مراد ما که کاشی که دیدن است مناصبت شافی قناعت خیزدن است کرم چو کاز تا دبحر لب گردن است از چشم خود همین دوسه شکی بچیدن است	آزاده ای کز دست مساهات عاقبت چون موج کوشش نفس ما درین محیط و هر چه دیده واکتی از خوشی رفتن کیز کر و الهوس بزم خوشی نفس کشد آرام در طرقت ما نیست غیر مرک سی قدم کجا و طریق قنا کجا	یوسفی بحسب زود عالم بریدن است روار سبب جز در بام مهر نیست باز غارت نفس در دایم نیست تا حرس آب و دایه بافت نبیند لب لب زبک هرزه زبانت شمع آه نار یک شمع در عاقبت زدن
کای خوشی زلفی بخت بر سر داشت بر ترها منصب اقبال هم کاهل نیست آرمیدن در مزاج با شوق عرش داشت یکرم اندر در راه امید از منطقه آه آبرو با عرش مطالب مع شون ساقی در کفن باقیست انعام قیامت داشت	بر خط لبام میباید چو نقش داشت مرگ کنی دیدن از شمع و لاله داشت شبه بیاطقت مازت از خود داشت ان غبار آخر هدی می عایش داشت دست حاجت ناکندی کرد استغنا داشت کز تو بدستی نخواهد فتنه ات از داشت	مقدر از وضع ادب تا آبرو حاصل کنی برمین بحر نقش موج کی ماند نهان از کران حال امیران ملک و اجاره نیست نگاهی این کشتان چه نخل شمع بود صرف چشجوی خود کرم مرمانا بود (بیدل) از برق تماشای سرا با آندم	کای خوشی زلفی بخت بر سر داشت بر ترها منصب اقبال هم کاهل نیست آرمیدن در مزاج با شوق عرش داشت یکرم اندر در راه امید از منطقه آه آبرو با عرش مطالب مع شون ساقی در کفن باقیست انعام قیامت داشت

تا بطلوب رسیدن کار است بوی گل تشنه تا لب و فاست آن میزده سخت لعلش دارد موی زوینده عفت زستاند قصه مجنون شنیدن دارد ظلال از تشنه این دم عبادی خضر توفیق بطلوب میباید	قاصدان دوری ره طو مار است خنجی پای نفس پی مار است تخلیفه بدل ما خا مار است ورنه سر یز همان دستا مار است در شکست بر ما مقار است خط چینه کرسان وار است چینه کا سجده ره حو مار است	میسند درازی نفس کو و تا کسی آگاه شود داغ سودا شوان پوشیدن اکثر است داغ طاق مزه نیست کس اشک آینه نیست ذمی دامن تسلیم از دست چند موهومی خود را شمره	که زبان کا تکتولب مار است که عبت بکسی کا ریت شمع را کس بر بازار است بر سره سایه کس کسار است روم بخت قدح سر شاد است کردن ما زلفندی وار است عدد راه کس بساوار است
آنچون کیفیت افزای من دیوانه است حلقه زنجیر در چشم خط چینه است خاک زان جلود مشتوق باشد سوز عشق	(بیدل) از قید خودم هیچ میسر چندین قیامت از مزمار قد کشیده است طاف این چنین زخیام بریده است آسوده کی ز آینه بر میده است آئینه تافش شمره دل ریده است بکلمه خون دل کا بعد ما چیده است دل هم بخون شدن جگری آفریده است	دامن سیاه کا دیوا ریت از حیا دزدل کره شد باک پشیم خط چراغ حسن را بالور بر رفته است	آنچون قدم بهار عشرتم در چنگ داشت باده و حقت غبار دامن خاکیم و بی ای در دامن شکست ره و منزل یکی سی هستی هیچ ما را بر نیارور ازدم بیت جوش لاله و کس غیر آقون بهار
تا بخت خرام تو سبیلان دیده است آزاد از توهم نیزک روز کار کوین و چیده دامن کفر کاروان شوق این آیین چون کده انتظار کیت ما امید در سحره بی چشمبازی عشق نیور اگر دم کار میکند	چندین قیامت از مزمار قد کشیده است طاف این چنین زخیام بریده است آسوده کی ز آینه بر میده است آئینه تافش شمره دل ریده است بکلمه خون دل کا بعد ما چیده است دل هم بخون شدن جگری آفریده است	دامن سیاه کا دیوا ریت از حیا دزدل کره شد باک پشیم خط چراغ حسن را بالور بر رفته است	تا بخت خرام تو سبیلان دیده است آزاد از توهم نیزک روز کار کوین و چیده دامن کفر کاروان شوق این آیین چون کده انتظار کیت ما امید در سحره بی چشمبازی عشق نیور اگر دم کار میکند
کا درین محفل کا مل و ساط حال ریخت نق خود کریم در آسبات زده کا آتش و داغ عبت چیده است حیدر با مان خار کسوت مرایم طبع آزاد از خراش جسم دارد انصاف روح احقر خاق نیست جز کا کشتی بجز طاق کرد آهر را چو شمع کفت داغ ناله دارد در کسند غم سبای میما	سافر ماضی بکردن یک اشتغال ریخت رنک از رویا پرید و صورت قتال ریخت دستگاه ماهان در خورد سابلان فساد است چو شمع کفت در چشم دیکه خوابیده است چون کهر اشک همان در چشم خود غلطیده است زخم کا پرکرمی آید صدا بازده است دیده ما را بیدار چشم ما پوشیده است جادم از کاسانی قش کا زده است مستون در دیور من صدا پیچیده است	دوره انجاسا کو مشلیل و ماضی کدم در خدمت زارنده شوان بوی حق یاق شعله چند بیک ریخت از جو پیر بیک ریخت	کا درین محفل کا مل و ساط حال ریخت نق خود کریم در آسبات زده کا آتش و داغ عبت چیده است حیدر با مان خار کسوت مرایم طبع آزاد از خراش جسم دارد انصاف روح احقر خاق نیست جز کا کشتی بجز طاق کرد آهر را چو شمع کفت داغ ناله دارد در کسند غم سبای میما
کا زجنس لبو کب نقی آکای هست خاقی آفت کس لبونک خیالت انجاسا ماوس من هیچ کا از لمر منصوری نیست باعت قتل من از لاله رخاں هیچ میسر زخم ما را از اندود نسیم میبند بازب از پرتو بیدار ننگره محروم همچو آن نقه کا از کار یون می آید	عشق را دال سودا زده ام کاری هست هیچکس نیست خرابه همرا باری هست تافش هست حضور رسن و داری هست ایقدر پس که بگویند گنجه کاری هست که درین موج کبر کرد غلغلاری هست محفل حیرت ما آینه مقداری هست اگر از خویش روی جاده بسیاری هست	کودل کر هوس آرایش دکانی نیست خاک گشتم و ز کاس خیل تو هانوز ای دل ارام مکن چشمش اگر جان طلبد آتش حسن که در در خیال افتاده است به که در پیش لب عرض خوئی نبرد عمر در خط نقی حیدر دستانی دارد کاب خورشید جانش چو ناداری (بیدل)	کا زجنس لبو کب نقی آکای هست خاقی آفت کس لبونک خیالت انجاسا ماوس من هیچ کا از لمر منصوری نیست باعت قتل من از لاله رخاں هیچ میسر زخم ما را از اندود نسیم میبند بازب از پرتو بیدار ننگره محروم همچو آن نقه کا از کار یون می آید
کا ز حسن اولکستان فاشا رنگ داشت تافش بال فغان زدنک همرا درخت دل آب میگشتم کاش از عیاش حلقهای دل عشق هم دارد تلافی کا چون مینای می بسکه ما عیار کان آفت نصیب افتاده ایم	حیرت از آینه ام دشتی برز سنگ داشت عمرها این شمع خامش کیده با اشک داشت کان از لاله جلود از آینه داران رنگ داشت هر قدر خون بود در دل چهره مار رنگ داشت دکلمه بیکت اگر دلباطین چنگ داشت	یاد آن عیشیک از شجرک جولان گزی کاس آنها بلا شد ورنه از بی حاصل نوک نمکین جوهر اهریک ما براد دار کاک از شرم فاشا بایدم کردید آب منقلب از دعوی نشو و نغای هشتم	کا ز حسن اولکستان فاشا رنگ داشت تافش بال فغان زدنک همرا درخت دل آب میگشتم کاش از عیاش حلقهای دل عشق هم دارد تلافی کا چون مینای می بسکه ما عیار کان آفت نصیب افتاده ایم

تا زمستی غنچه بر فرق جن مینا شکست میرود براد عالم کر خوشان دم زنده صافی و حمت مکرر کشت کزوت جلوه کرد موج دریای دامت امتحان آگهی ست بسته عالم را بحسن خلق نمون کرده ایم مهر خاشاک از دایه های سحر شرمند ام	دیک ماهم از قلع جام می صغرا شکست دیک صد کلان باه فتنه تها شکست موج شد کلال با آئینه دریا شکست صد مژه یک چشم مالین چشم ما شکست دیک هم نتواند از حرارت روی ما شکست چین آهی داشتیم در دامن تنها شکست	تکتهای شهر کاب ثبوت سودا داشت بیج و تاب موج غبار انقلاب بحریت یکست دریا عروج دستکاه عبودی از غریب خاکشایای خشم این مهابت باغ امکان یک گی آغوش فضا پیدا نکرد هزاره ناکی پیش پیش بحر باید ناغی	کرد ما پروانگان در دامن مهر شکست چرخ دیک خوشامبای مایکها شکست دیک ما طرف کلاه ناز پر بالا شکست سنگ آ شده مایل افتاده می شکست رنگها و رنگدگر از تشنگی این جا شکست موج با از شرم در دامن کوهرا شکست
کامر قنار از جن آندوخ بی پروا شکست ما بخت بد کاروان حسرت کین و حیرم بسته اجرام صد غلی امل ایاچه بود آیه محوری و امانده کپیام بخوشت بر خنده احتیاج خست استیای مهر کز دنیا بگذری نشویش غلی خایلی است	موج خجسته مرور و چون قری الزلا شکست شمع در شبگیر دود دل محب تنها شکست فرصت نکشته است پیش از کشتن شکست ازین بیان لغزشم آخر قلع جا شکست تنگستی در محرومان مایه لیک ازما شکست کار خود نکشته میباید صد جا شکست	وای بر حال گدس با لهای کارما محول شو کاتولی رستن از آفتان مهر بی نشانی در لشتان پرمیزد حقیر باش کر رون آیم ز فکر دل اسیر دیده ام تا غلبه یکه بود آسوی روزار امل (بیدل) از دیک شکست شیشه خنده داشت	کل لافعل پیشه از سراج اشتنا شکست موج بیوصل کبر نتواند از دریا شکست کر همه عفا شوی شوالی از دریا شکست مهر من بیون می بسته ساحر و مینا شکست کرد استقبال امروزی که از فردا شکست کوه خارش ناله نتواند بسی با شکست
تا غبار خط بران حسن صفا پیرا شکست حیرت ما دستکاه انتظار با نیست بر کران خیزم از سحر صیحه های میوس سر بلندی خواهی از وضع ادب نال میباش درد ما چون شرار کافه آتش زده	بکجهان امید دو خاک کثر سودا شکست هر که شد خلک سر راهت بچشم مافلاست نقش سخی کرده گل کلال ماهر جانست لش بر میخیزد از جوشیدگار صفا شکست داغ هر یک لحظه نتوانست بیروا شکست	داع سودای تودوه الیکبت از بیاد دل حسن در جوش مرقع خفت از زودهای ناز فبعی حیرت عالی را در غل می پرورد بر گردیدی در کربل کز انجمنی مکن بکجهان هوای از کار ما بر میزند	کرد بر میخیزد از حاشیکه غل داشت آب این کوه خیزو غل بر رخ در داشت سرد ملک دریا مژگان غل چنان داشت بیه ات بچند خواهد بر سر می داشت ای فضا مشتاق باید در خیال ما داشت
کافک در کوشش است آفت بهر سو حال است زین جن دارد چنانی فضاقت کرده ایم فرستی باید که غیرت کبری از مکتوب ما نیر بهی در وطن ایجاد غریت میکند کافکا دربی نمی غلطد جین اعتبار	در مزاج آسیا چندین شرر جواحه است جام گل سلیم یزدان ساحر ما لاله است صفحه آتش زده حرفش شرور و شاله است کر زبانی مودد جیش همان بکاله است شری از انعام اگر باشد کهر هم زاله است	بای کن خرمن گداز کشت امید زده کی بازر کهای شمع آسان کعبه کرد طرف در محبت با ناموس صوری مشکست جز شکست دیک گل بیی خاره باغ وصل (بیدل) باز حسرت پرستان خرام کیستم	روزی یکشت دلمان حاصل صدا است پیش این جاموس و خاسامی کوه صفا است هر قدر دل و کدازد آسار ناله است در میان ملاحان بقصودی دلاله است گر طیش کر جان لب می آید بخت است
کافک در کوشش است آفت بهر سو حال است زین جن دارد چنانی فضاقت کرده ایم فرستی باید که غیرت کبری از مکتوب ما نیر بهی در وطن ایجاد غریت میکند کافکا دربی نمی غلطد جین اعتبار	چشمه آئینه موج روغن بادام داشت در شکست خویش مشت غبار دام داشت دل طبعین باز در اهن شاد گاه داشت ما جان را لشت غلاب حرص کام داشت	باد دلمات غبار بردا بریشان کردو رفت بخشکی در روده دیک خزان جوده است از ادای آرویت لطف تنک فهمیده ام ناله را روزیکه اوج اعتبار لته بود	سرمه ام در کوشه چشم عذاب آدم داشت میهام در دگر سر سوزی خیال خا داشت این کان دیک فریب از روغن بادام داشت چون جرس (بیدل) بجای داده دل در جاد داشت
کافک در کوشش است آفت بهر سو حال است زین جن دارد چنانی فضاقت کرده ایم فرستی باید که غیرت کبری از مکتوب ما نیر بهی در وطن ایجاد غریت میکند کافکا دربی نمی غلطد جین اعتبار	آب این آئینه پیکر کدورت پرور است مهر قدر انسرده کرده دیک سامان است چشمه آئینه کر خاشاک دارد جوهراست شمه از گردن کشی کر بکدره خاکش است این جویای چون امروز دانتی بیکر است جبهه بکدارد عرق روزیکه مزاج تراست	فکر آسود بشود آورده است این مهر را ای حساب بختی الزامی هستی دم من اهل دنیا باغی جاهد از بیدارستی دلا ما صافی دلا پوشیده نتوان یافتی در غلیم حیرت ما هیچکس دلت نیست (بیدل) از حال دل گفت نصیب ما میوس	در دلم فطره جوش آرزوی کوهراست مهر قدر بکدارد نفس را آنکه آتش رسراست آتش سوزان بچشم کوه کادان زراست مهر چه دارد خانه آئینه بیرون در است چشم قربانی کینه خال دیگر است وای بر آئینه کارا نفس روشن کر است
کافک در کوشش است آفت بهر سو حال است زین جن دارد چنانی فضاقت کرده ایم فرستی باید که غیرت کبری از مکتوب ما نیر بهی در وطن ایجاد غریت میکند کافکا دربی نمی غلطد جین اعتبار	کافک بر خویش جلد حیرت پایده است باید از خود رفت نمید د کرد کار نیست	سیر این کزازی می تواند کرمان جاکی مهر طرف مژگان کشا دیک مینا چیده است	صبح بر خود داری با نالغان خنده است مهر طرف مژگان کشا دیک مینا چیده است
لین حرافسون اوهام نیست جهان سر خوش پس فطرت است کسی کاغذ کا سران گشته بغلک جرافغان کینه از عرق چه اوج سپرد چه زردین غبار عذابش و آسوده زی	دیک خنده میکند نام نیست هوا هاست در هر سر و دم نیست پند و نشان یک گل اعدام نیست کها بدین سنای بی شام نیست پیرا توی جای آرام نیست باین جاده تکلیف احرام نیست	بای مقصدی خلق کد میزند فروغ یقین رول کسی نشافت چو دوشنار از غشودن یکست دماغ حرافغان حسرت رسافت دعوت اگر لشته زنده یکست خرویدی دلم سخن میبکنم	همه قصه آندو بیغام نیست دورن خانها وضع کاجام نیست دومیزی هر چش بادام نیست غلیان ترک لب جام نیست در زنده با گردنست دایم نیست ادامیام از عالم و ام نیست
قصاقت کفیل بهار حیا است کلی طیم (بیدل) ابرام نیست	قصاقت کفیل بهار حیا است کلی طیم (بیدل) ابرام نیست	کلی طیم (بیدل) ابرام نیست	کلی طیم (بیدل) ابرام نیست

هم رفته ایسای تکلف ازاد است
پوشنی بزم حلفت حفا داد است
هرم شوق خام چه مدعا دارد
زیننه کمر کویت غبار فرید است
معو ز ناله ن فانی ای نشاط رست
که شمع انجمن عمر روشن ازاد است
مسای سینه غنیمت نهاد و عشرت کی
که کار تیره دلال چون غبار بر باد است
غبار هستی من ناله میده حد براد
که چه میکنی ای نشاط و قناعت داد است
غیرد جسم سیکروج شمع نشود
شره اگر چه درستک باشد ازاد است

(O)

نسیانه دره دقت طهار داشته است
خوشتید بر آینه در کار داشته است
تیره در صباغ آگار مهر نیست
این شبته کر حقیقت کنگار داشته است
آگاه نیست هیچکس از لطف حضور
حیرت مزا سانی سرشار داشته است
ای از چون جهان آسای آردوست
هر شبکه سایه را که بکون سار داشته است
قد و کس حلقه چندین سجود باز
کویا سرائی از در دلفار داشته است

(بیدل) توله کی کره دل کشاده کنی
کین تو غزل چه صفت امر از داشته است

تو آتشابه جهان جز عشقجوی نیست
بهار در لطمه غزلت و بوی تو نیست
عروش کن فیکون در قبال از نیست
نوی کسی غزوات هایل و هویتو نیست
جسمان محسوس دهر میز و پرو بال
ولی چه سود که در غم حجاب خویشو نیست
بیکار خانه بیکانی آن چه استغداد است
جهان جلوه جلوه در رویشو نیست
هر از آینه طوفان حیر است اینجا
که چشم سوخت و دارم و هیچ سوختو نیست

(O)

تو از آن خلوت بیکتاچه خبر خواهی داشت
کر شوی حلقه کچشم آسوی در خواهی داشت
یک عرب و از کر از شرم طلب آب شوی
نابد در کره قطره کبر خواهی داشت
نیمت نام نگیرد بسیجا ستم است
میخیزد در دل خود میوزن اگر خواهی داشت
کر بسوزی ورق نعلقه از آتش عشق
یادگار من و دل یک دوشتر خواهی داشت

(O)

توان بصر نمودن دل شکسته درست
که هیچ نقش شکست نالشته درست
چو اشک شمع زینکار محلی رنگم
شکست ما نشود جز بچشم بسته درست
روا مدار که مستان شکست بر دارند
مهر بیکده غیر از سوی دسته درست
تلاش هر بجای نمیدرد (بیدل)
مگر چو شمع کنی کار خود لشته درست

تویی که غمیر دم هیچ بیا مقام تو نیست
اگر نیکین دمد آتق جای نام تو نیست
فدام بکسوت باز حدوت می داد
غبار ها همه جز نشئه دوام تو نیست
هزار آینه در دل شکست نکبت
ولی چه سود که خال شوق رام تو نیست
بیتار دوری از سحر رها نیست
خود مناز که جز خواجگی غلام تو نیست
نالت نشود محضر حساب اعتدال
کسی در هوس انشای انتقام تو نیست
سوار و از نور روشن بنور فطرت است
چراغ و هم کسی آینه دار شام تو نیست
تو خواه منت بآن پای خواه هر وقت
شراب جام تو غیر از شراب جام تو نیست

(O)

تو خوش و شمع تقصیر کنی کمال نیست یو دخت
کدام قصور زینک هوس افکند و بدست
ندام از کجا دل بسته این خاکدان گشتی
دکمت ریشه داری که نشو از زمین گشتی
غبار کالت خویشی نظر بند پس و پیشی
بفر از خود نمیدارد خیال و مالد فرزندت
ز خود کر بکف جوی و هم جزو گدستی
لطفا غم واریت نال از دل برار دخت
زین کجایی برک سایه باید منت دیدن
چه خواهی و بعدا کرد غلظت خود بد خواندنت
سیر و دوش اوهای هوا بر کرده آوندت
خرافات کین بر حایت خند هبا دارد

(بیدل) یعنی کر شریک معین پیدا شد
جهان کدو صورت بخت و نال بخت ماندت

تو نحو خواب و در سیر کن فلان باز است
مید چشم که آغوش امتحان باز است
نکا دیده سحر گر چن جنون لشکفت
بسی که کربسان ما شقیان باز است
هر طرف کناری سحر ز کشتان کنی
خود نقش قدم چند دوشان باز است
درین هوسکده نعل ل فیض پاش میانی
دریکه دروغ مایه شده هیل باز است
بخاد هایل نفس فرصت اقامت همس
هم کسل شدا کرد و پیمان باز است

(O)

کره مشو که زمین تا آسمان باز است
دین طریق که حیف است ساز افسردن
جوسیده روز یک حرق مدد هان باز است
بعدیکه خسو شان هلاک نام تو آمد
زین بند که افشار این خزان باز است
به پیش خلق ز انداز عالم مقبول
جری پنا که بر ما ره فغان باز است
مناغای همه سر بست و دکان باز است
بگنمود و زین کیست و ازاد (بیدل)

تو مست و هم درین بزم بوی صبا نیست پیر و شیر شو ای دل کزین مزار حوس دل بشو غلبه خوش است ازین ناله شا امیدی ما رنجی ای دلیل فضا تو جلوه ساز کن و مبدی دل در پای	هنوز جز بدل سنگ جای مینا نیست چراغ مرده غیا لست و زنده بید نیست که هر یکا توی آتیا بغیر دنیا نیست که آشیان موسوم و درین جن جایست زبان حیرت آینه بد نقاشا نیست	خیال عالم بیزیک رنگها دارد بچشم بنشین خیال حضور حق یخست پیر و پاداشی از خود کششنی دارد حرر کار که وهم را چه کارو چه بود غریب بحر ز فکر حباب مستفی است	کدام نقش که تصور بال عفا نیست اشاره ایست که انجا نگار عفا نیست پوش باشی که امروز رفتو فردا نیست قشاش ما ز لطافت تمیز فرسا نیست رسیده ایم غایتیک (بیدل) انجا نیست
نیمت الفسره کی بر طیبت ناشی خطاست شرم باید داشتی از شوخی آکار شرم جام آب دهکد نسیا بکام خضر نیست مرکز افق منتهی است بیری خامشت میکند هر جزوم از شوق تو کار آینه کی بریشان میبندد باد غمور اجزای من نقش چندین حیرت از غزلین طاهر و حسن است	ناله مرغا آینه کردید آزادی نداشت چون مرغانی رده کردد لغزش بی حیاست در کداز آرزو هم جوش در پای نداشت سافر لپیز را کر صد لب کشایدی صداست حاجه تصور و هم روی من صورت نداشت لطفه خاک مرا شیراز نقش بوی نداشت شعله جواله من مهر طومار فضا است	بی فضا مشکل نه کرد دل بیوت آشنا تاوان آزاد چون دامن عنایت مکبر معنی دود از کتاب شعله انشا کرده اند مالی سر گشته است از اضطراب کرام کر راید از صدف کوهر اسیر رشته است ایستاد چون شمع از شوق فاجان میبندم (بیدل) از مشت غبار ما دل خود جمع کن	چشم این آینه را عا کثر خود نویاست موج را در هر طیش روضه که هر خنده است مرگها اوجوه دارد کز غمی مفت ماست انک من سر چشمه دوران چندین آبیاست خانه و غریب دل آگاه را دام بلاست با کمال سر گیتی حق فکام زار است شاه این طره آشفته در دست حواست
نبرد عشق چون هجوم آورد سخن مهر لیاست با چو کدش اشک زاید بجز کان ساختن روح غریبی بی خواهد سبک جولام کینه آلودگی ندارد صرفه آسوده کی طاعت مستان نیکنده بخود نگاه زده دل بعد جاک جگر آغوش فیضی و انکرد	در مملکت جهان گل کردن دوستیاست چون روان شد درین طغی مار و منکشیاست همجو بوی ای جان غریبک آهم مرکب است عقد دل چون هم پیوست پیشی غریب است دامن همرا مصلای غار مشرب است صبح مافلت سر نشان شاه زلف شیب است ناله ام (بیدل) بقدر دود دل بر میزند	احتیاج ما ساجت بنشین اظهار نیست من کیم کاد طلب چون موج بر تهم فز انتجان کردیم در روضه غرور آرام نیست بی نیازان را پیرو دور اختار نیست موج این دریا تکلف پرور کرد آب نیست همجو عکس آینه زار و دهر را سمرایه ام نقش را کرا اضطراری هست در خود نیست	آنگاه که کردیم از عرض مطلب مطلب نیست یک نفس جای که دارم چون جام مهر لیاست شمار کردن گیتی سر گشته چندین نیست آسمان اوج همت میر چمن از کو نیاست طیبت آزاد بیرون کار و هم مدح است رفق رنگم نمی کردین صد قالب است
جای که مرگ شهرت انجم داشته است غیر از اندای حق عدم چیست زنده کی دل در خم گنبد نفس ناله میکند در هر سر آتش و کرامت از هوای دل بخت سیاه رونق بازار کس میند قدر سخن بلند کن از مشق خامنی	لوح مزار هم به نیکین نام داشته است پیش و کم نفس همه یک دام داشته است مارا کمان که زلف شانی دام داشته است یک خانه آینه چقدر نام دام داشته است در روز نیز سایه همین شام داشته است حرف نگفته معنی الهام دانته است	پایان کامل یک درین عبرت انجمن راحت درین قلعه از آکار هوش نیست موی سفید که کت از هوش میبرد هرجا خرام خوش ننگان کرد کار بخت دل نبرد به که چشم دوزخ خوب و زشت از هر حی که جوش معانی بلند شد	ببینی مو نهفته چه پیغام داشته است حوایند است اگر گویا آرام داشته است بزی قشای جامه احرام داشته است تا چشم عشق اگل دام داشته است تا صیقلیت آینه ابرام داشته است (بیدل) بگوش قلمت جام داشته است
جای که فلک زحیا سر فکیده است منصوره خرد همه را مات و هم کرد رعیب خلق خود ده لنگره همرا نایبه ان سیا بخورد زار سا مینا سارا ماک کار طرب بی دفاع کرد	چون گل جن دماغی اقبال خنده است زین مرصه غا کبازی طفلان زنده است ای غنچه من و تو خدا نیست بنده است دندان دمی که پیش قد لب کزنده است بوی گل چراغ درین بزم گشده است	دیدم دشمنه غرور سیک سران از شک ز داشت فک هر قدر خجند ناموس احتیاج بهمت نگاهدار از پس مدام ده آرام زنده گیر (بیدل) مینا غریه سامان افشار	سرمایه کلاه همه بنشین گنده است بارنگ پیری از رخ دوشم فکیده است دست نمی چون کربسان زنده است این دشت نخل تک آسوس زنده است هر چند دیک فال ندارد برده است
جایه دود سر دوز عین جلیست آینه راز دل آینه روشن نقشه نام تکلف مباد شک کن و کار مرید مطرب دل کز زنده زخو طساون شوق بر خط تحریر عشق شور حوائی میند	شمع صفت هر حالت فشفه ما صند نیست چاک کربان همین بکدو الف صیقلیت ششجهت خواب است کفش اگر حلیست صور بعد شور حشر زمره بلیست من رموز ادب از لب ما جد و لیست	رابط اجزای وهم بگمزه ریش است به که زلف ناکد زمره احتیاج کلفت فرما جان دی شمر آزادش لطفه مهر از لطف ازاد علم (بیدل) از اسرار عشق کوش و لب آگاه نیست	تا بدو چشم است کار طراویان احو نیست خون قنات مهر ناله و شک شلیست آینه بتصل آن منتظری حلیست ای بدایل مثل نور شات مشعلیت فهم کن و دم من حرف بی یاریست
جایه اقبال لیک ساز دستکاهای و هوست کو از اقبال بیروز چه نقصان میکند هر چه خواهی حکم کن ای حکم قدرت شامت	زدم مردم جمع مال و پیش مردان آروست سر بستی همت است و استقامت کج اوست کردن دایش نیست کردنی که هست موست	هر نیا بی راست در خورد هوس بالیدی شامل هر کس کشد نایب فضل ازدی کاه کوه میفشارد کاه طوقان میکند	نخل همت هر یکا قد میکند طوی پوست دام تیغش سر میز مفروران کدوست موجها بسیار دارد صاحب بحر خوست
جای آرام و وحشت کده عالم نیست جن از فقه پیر شاع سر شکن کره است کویا بوق فرود در زلفت و دوجهان کر جهان کار و اسباب غزوی دارد چشم بومع غلظت و خلق از ساد دلیست	قافه نیست که سر گرم هوای دم نیست مزه اهل طرب هم بهیسان بی تم نیست عکس اگر محوشد آینه امارا نیست بسر سامان کنی ذره مامم که نیست دشمنای دیک کل را کره شیم نیست	کره بار بود دولت عشق چو حباب هیچ دانا زنده نشسته بیای آرام رشته واری نفس سوخته فروخته ایم ایستاد و هم ز آفرین نسک نیستند عدم سایه ز خود شنید معین کردید	آسمان نفس عریضه دهد خام نیست از پشت آنکه بدون آمده است آدم نیست شمع در خلوت بیداری دل حرم نیست دیده هر که مرز آورد بهیم غلظ نیست کرتو شوخی نسک عشق مامم نیست
ایزدان (بیدل) از این بکر فزای دل حو کردیم		ی عمر دام و نفس خاطر ما حرم نیست	

صفحه ۷۶	غزلیات میرزا یسقل علیه الرحمة	حرف تازه
جرات سوال شرم را کز جواب داشت بیرون محبت از آتش دل می هیچکس از بیکر خنده دل آسوده کی خرد صبح از جان صدمه بود در نظر زین دم سر خوشی دل مأیوس میروم امروز با هزار گدورت مقابله کنم این تیرگی که در ورق ما نوشته اند از مریش احتیاج شکستیم رنگ شرم	انگشت زبیر با لب آب داشت شود جهان چو کین اشک کباب داشت این خانه از حلقه دزد کاب داشت در پناه زار تیر کشتن ماعتاب داشت چنان شکسته ما هم شراب داشت رفت آن صفا که آینه پامعصاب داشت چون سایه لسته در بتل آفتاب داشت که از جا که رنگ رخ ما جباب داشت (یسقل) بجز می که تو بواس فقری	بجوخ یک علامت عساد آفتاب داشت کس بی نبرد صورت دیباچه خواب داشت کنجیت در خیال که ماو اهراب داشت بازخت لشکر از مژم بوی کلاب داشت ای حیرت آبشو که تا آفتاب داشت عم و عمل درین دورق حد یثاب داشت دم کارون دای همه مستحباب داشت کوهر کره رشته موج سراب داشت
جز خوشی هر که دل و ناله و فریاد داشت صده مارا حلقه دام پلاشت نقوی از معی محبت آله سکره این زمان جو فرا من لقمه کسای دلم دوش کز ساردم هشی ظهور آهک بود	شمع خود را همچو بی در حیدر اباد داشت کشته چینی که بادل آفت میاد داشت کروش رنگ اعتبار سبیل استاد داشت جام مایش از شکسته تریک یاد داشت که ما هم نای هر چند باداد داشت بالقوی این (یدل) غبار سر و دست	اشک ما هم کدنی چون بچه زاده داشت غله چشم چو کوهر آب در پیاد داشت ورنه و روان چون ما عالی آمد داشت چشم زخم یثی در عالم ایجاد داشت بیت مرمری توحه بر جان کندن فرهاد داشت
جز خون دل نقد سلامت بدست نیست خانی و هم خوشی را فشان و حش است ما هم سر نکوی از آفتاب داشت دوایسکان اسیر خود بیج و حش اند بالم غریب دیده عاشق می شود	خط امان تیشه بفر از شکست نیست لیک آقدر می که کس از خوشی دست نیست در وادی که نقش قدم بزر نیست قلب ملعیان تو موج است شست نیست آینه خیال تو صورت پرست نیست (یدل) بساط و هم خود دیدم چو صبح	مانده شعله که زبا تا شست نیست در طوطی که کاب ندارد شکست نیست از خوشی هر چه نیست کس را که دست نیست ویرانه کشور بیک بان بدو دست نیست بای سما که آینه هم زور دست نیست
چشم را در عشق جانان کار نیست کر سمر دور است ز ملک است سود مردن و نامردن در دست است	در عاشق را بد مان کار نیست چون راید کار آسان کار نیست باده را جزای فرمان کار نیست	سودا با جلیس ارزان کار نیست صلح کن با خلق چندان کار نیست عشق را با پیش در جهان کار نیست
چشم بیدار طرب مایه سامان کل است عشرت رفته درین باغ تماشا داده داع بیضاقتی کافه آتش زده ایم فرصت عیش درین باغ بیده است بساط تو هم از ناله بیدل که نشنق آموز	دل نظر خوابنا کرموخت چرخان کل است خنده های سحر آغوش پریشان کل است رفق از خود جقدر سر بخایان کل است رنگ کرده است زبیکه بد مان کل است هم این باغ را خانه بدوشان کل است یاد ما حسن ترا آینه استفاست	آید رنگد کر از فیض چون بخت ایم یک دکه شق تماشا طرب مفتعوس اشک مانوج قسم کده شوخی دوست نقوی رسیده بهشت کشی حبیبت دل رنگد بو در نظرت چند نقاب آید ناله بیدل (یدل) علم شان کل است
چشم خرد آینه جام می تاب است بشانت قضا آهسته کوشش پیسته کیفیت طوقه کده کره می رسیده چون سکه دولت یکی نیست مسلم ی جنبش دل راه بجائی نتوان ده تا سرمه زنگشیم بختش زسیدیم والش همه غفلت شود از هر رسائی	اروی سخن در شکن موج شراب است شیکر شررها همه یک حلقه شتا است در هم اشک دو جهان عالم آست بیداست که هر نفس بکین نفس بر آست بیکر جرس قافله موج حسا است در زم خوشان نفس سوخته بایست چون کار نظر کوئی آرد رنگ خواب است	کرن جوهر خود درخ آینه قضا است دریم نفس بفر هم آغوش جباب است آینه که تو داری بنظر اشک کیا است میشائی اگر هست همان رنگ شرا است کوشیک ادا فم فشد کوش رباب است پروشت کا خانه آینه خراب است در مدرسه دانش ما جبه کشا است
چشم را کن حسن برون قدمی برداست آینه میدانی مژه ز اختیار پیش و کم از مدارای ملک غافل بساید زینق مدعا عوانت از اظهار مطلب دم مین غیر اگر صلاحت جلی تحقیق نیست حیف از آن چشمیکه ز کاشی غاب ترا شود	کوش تو آهک قانون عدوی برداست فرصت با کاکسون پیش و کم برداست زخم این شمشیر باید باورم ی برداست از زبان خامش سایل کرم ی برداست کرتو بر جزیری درو حرمی برداست جلوه ها آینه و آینه هم ی برداست خوش کو (یدل) کاسرا از ازل هم بد کس	معنی که فهم آن آدینه در شون میبند کده هشی در نظر دارم و کاه پیستی خواه انگشت شهادت کرم و خواهی زینهار هر چه ادبیتی بفریک زبانت داده اند شرم دار از لفظ کرم خواهی از معنی سراخ دعوی تحقیق درم رنگ دارد افعال هر که جزیری بودی بیداست کی ی برداست
چشمیکه ندارد نظری حلقه دام است مفسرور کالی زلفک شیکه چه لازم	هر لب کسین منج باشد لب باه است کار تو هم از بختی طبع تو غام است	تبیکه ز نکل فرو رفت نیام است فرماست که پرواز تو فرسوده دام است

تورید و از غیب جهان شکوه ندارد ن صبح دل مانده نه حیرت بنظر ما بگذر ز غشا کاشوی دشمن احباب چشم تو به پست است مگر گفت و شنودت	بنا بود نقش طایر پررشته رام است ای سبیل دلو برق نظر ایتمه خرام است اول سبق حاصل ز ترک سلام است هو خودی ای بخیر افسانه کلام است	کی صبح نقاب الهکته از چهره که است مسند اسیران هم و پیچ چیست کویند بهشت است همان راحت جاوید (بیدل) بگمان هم بخیم چه توان کرد	آفتاب بخت سیم در کف شام است در حلقه کیوی تو ذکر خطایم است جائیکه بدایق لطیفه دلاجه مقام است که فرصتی از وصل پرستان جویام است

(O)

چون امروز قرش منزل کیست غش آینه دار حیرت مست سط آن لعل دور خرمین مست هم آورده بدیدم آن کف مست اگر او تمام سدره ما نیست	دک کل دود شمع جفل کیست نق این باغ بال بسمل کیست رم آن چشم برق حاصل کیست یم آکه بچشک او دل کیست نق افسوس بی در گل کیست	قدیری اگر دشمنی مست دلما کر نهشت جلاوه اوست دل ما شد سینه آتش و شک حیدر از دشمنه عشرت دهر رد از کوش رنگ طاقت خوش	هم این طاق نسیع قاتل کیست نق آخر غدار حمل کیست کل رویت چراغ حمل کیست هوس آفتاب نقی بسمل کیست چرخ امشب قمان (بیدل) کیست

(O)

جنس ما این کمانی قیدی فیهی است والهوس نیود حریف مرصه کجولواش نقد آردون نیست قیر از اعتبار خیال دود دل آخر بچیدن شعله خواهد موج زد آرزو از قبض عام بخودی توید نیست	وین حباب بوج خود را با گهر مستجد است حسن او از چشم مشتاقان زرم و شیده است چون حباب این کمانه هم از هوا جلایده است شمع این زخم خونم بگذره جیده است من اگر کردش نکشتم رنگم می کرده است	هر کسی از سیر بهار بخودی آگاه نیست کاهم در وعده کاه وصل خارج لایه نیست درد دوری را علاج جز امید وصل نیست زین کسزد که ز آفت زنا مل نکذری یست (بیدل) وحشم جز این ناموس چون	دیده مر جاعو حیرت میشود کی جیده است میدم آواز کاهم کجا خوابیده است مرهی دارد غار زخم اگر خنده است عالمی خورده است زهر نامز مغزیده است کسوت مرین نیم نامی ازین جیده است

(O)

چشم من در عالم امید می آرزیده است معنی را ز من حبابها بر زمین مانده است دلش اشکی نمیدانم کجا غلطیده است کر چه رنگست بامن کرد او کرده است خطچه منی دارد با نجاسده هم لغزیده است همچنان در همین موج فلک غوا بیده است	در جناب حضرت شاه سلیمان بارگاه نارنگش واری از نقش ما نقل میاش طبع آزاد از خروش جسم دارد انماط در غبار خطخطی دزدیده آهی میاش عاشق از بسکه کارگی می سراید و دل غریب و حشمت بالغ اسکان را میباشد کای	جوش امین از زمین آسمان پیچیده است کوی حبابی آن جویو از نقاب گذشت حبابانم جو اصف احباب گذشت ز سایه کس نشواید در آفتاب گذشت فغان که فرصت نبرد هم خواب گذشت شرد بیابان از حمل خواب گذشت	چشم من در جهان این چه سحر برداشت چون برین افراس ننگ طبع میراد ز مصرع نقی و این عیسان کردید صفا که صورت زنگار جسم زرد اید بیش غفلت هر یک نیست کی رسد تادم از چه غرض بالفرقت افشادم

(O)

چنین که غم کامل کر شتاب گذشت بهر طرف نگریم دود دل در افشاست کسی بچسبده اندکینا چه بر دارد سیاه کار فصولی غمناک موی سفید ز خود می شود از ورطه خیال برای ز سوز سینه ام آ که که کرد حمل را	هوا ای آینه از سر حباب گذشت کدام سوخته زن وادی خراب گذشت که با دماغ رسیدیم معاتب گذشت کفن چوپرده درد پادشاه خطاب گذشت بان کنار همین کتی از مراب گذشت که اشک دود شد از سر کباب گذشت	وادی که نفس پرورده هم (بیدل)	چشم من در جهان این چه سحر برداشت چون برین افراس ننگ طبع میراد ز مصرع نقی و این عیسان کردید صفا که صورت زنگار جسم زرد اید بیش غفلت هر یک نیست کی رسد تادم از چه غرض بالفرقت افشادم

(O)

چنین که بشود دما معجز وایسته است چو شلک جلاخه نادر از زمین کبری کدام نقی که کردون نیست ز شمش بکویه میبکیم از دور حمل او تمام بدوی عاقبت آیه که هیچ نشان چو موج هیزه تلاش کنار عاقبت	قضا بدست حسابش نقش مایسته است ز دست مجر که بار پای ما بسته است دل شکسته اگر صورت صدا بسته است نقش بدوش من تاوان چها بسته است کف غباری و آینه بر عوا بسته است شکست دل کمر معازرا بسته است	قضا بدست حسابش نقش مایسته است ز دست مجر که بار پای ما بسته است دل شکسته اگر صورت صدا بسته است نقش بدوش من تاوان چها بسته است کف غباری و آینه بر عوا بسته است شکست دل کمر معازرا بسته است	چشم من در جهان این چه سحر برداشت چون برین افراس ننگ طبع میراد ز مصرع نقی و این عیسان کردید صفا که صورت زنگار جسم زرد اید بیش غفلت هر یک نیست کی رسد تادم از چه غرض بالفرقت افشادم

(O)

جوش بیابان زلب دیسکرات در ره او هزاره تلفزده ام	چشم نغم زلب دیسکرات آله جوش ادب دیسکرات	بست و کشاد مزاج عالمیت بست شود عمره قیام شوق	روز و شب روز و شب دیگر است بی سبب سبب دیسکرات است

(O)

جوش جرم از این من آخر ز کباب نیست مکذرب از راسها ورطه طبع کج خرام دوستان باید سید آرید اعظم وفاق شکر حیرت مرقد باشد با آورد نیست اعمال است اینکه بشاند غبار طبع طغر	کرد سود نای دستم بر سر مطالب نیست میوسه جائیکه باید روم غروب نیست شمع هم در آئین بند از دواش نیست بوسه داد او ز کباب آکس که در میکی نیست مریکا بظلمه کل کرد شود تب نیست (بیدل) از کباب و سبب است در آوازی	یست هر کس هم وضع ادب کلاه جمال طالع دین همتان حلقه است در زین پیش ازین بریکر عی مجید اعتبار روز اول آفرینش مقام خود شناخت میکنی کردیم آمویم از انوارش وهم که دارد بازی طفل که در وقت نیست	رتسم کرد شوی خط و زلب نیست رفعت باور ندارد از این که کب نیست مشت خاک گشتد چون حشر در قیامت تقرن رؤف و لغت بر زبان نیست کرد چندین مذهب را بکرمه مشرب نیست

چو صبح دماغ من آشام نیست قسم بخدا نظر مستکبران است چون در دل از بیخدا می گذرد میرسد از دل گله ما کیستیم ناله جهان چشم پوشیده است چو زخمیر پیوند هم بکشد	طنس میگشیم فرصت جام نیست دران بسته حق فقر دام نیست هوا هاست در خانه و دام نیست نشان میدهد آتشه نام نیست سحر نیز با شام جز شام نیست اصاف فغان میکند دام نیست	دود زنده کی مایه جانگشیت هر جا رود شوق میرفته باش غبار جبهه عزیمت داشت است دل از ربط فقر و غصه جمع دارد رو پاک است از بیهوشی آفتاب در آتش فتن (بیدل) این رخت و هم	حق خود ادا میکنم وام نیست نفس قاصدا بیم بیدام نیست کران جامه زلفت از احرار نیست شب و روز بایکد کردام نیست کعبه را افشاندن آرام نیست تو افسرده کار کی خام نیست

(O)

چون لاله پتو زدن رنگ اهدارم سوخت همه حیرت آید و چون بر طاق لکه که شعله من نیز بی غبار شود جسم من بیدار فسرده ام دامن زخمه دارم ای ناخدا چه میرسد شیراز کار تو پروانه کرد عالم را	خزان پناه خدا داد و تو چه دارم سوخت هر از رنگ طبع در دل غبارم سوخت صفای آینه و حشمت شرابم سوخت دماغ حیرت دهمی کفن دارم سوخت فلک کشید ز گرداب و در کنارم سوخت چرا سوخت چراغ که درمزارم سوخت	رمرمک زکیم دماغ شد چو شمع خوش غبار تربت پروانه میدهد آواز بشوی نیز از مستکبران شرم نا کسیم چو برق آینه آینه شایه حقی من هر از روی ز خا کسرم بر افشاست فلک بیافت علاج مستکبرانم (بیدل)	در انتظار تو سامان انتظام سوخت که میتوان نفس بر سر مزارم سوخت عرق فغان این شده خامکارم سوخت ز خوابگاه عدم نامری برارم سوخت کدام شعله باین رنگ بقرارم سوخت نفس سینه آیدشت از غبارم سوخت

(O)

چون حباب آینه از خوشی روشن است تیر روزان بر نیاید از لیس مازی سر نمی آید ز برق خنده نادارم دل نیت از مشق آید در فکر خوش افکارم لاسان از حیرت حال دل بر خون میرسد ای زنجیر مراد ناله بر نفس چندین مناز	اب هم ساق چراغ بافتن از روشن است مجموع کیموسایه و افکارم جز روشن است موج آتش جوهر آینه دماغ منست غصه کمر درد کربانست دامن است دماغ چندین لایحه دار کاشن است نیت جرقش حباب آینه که موجش گردانست	بند آزاد است کاران اسیران نفس غیب پوشی است در سیر تحریر و قلم کان اطلس افلاک پیش از روزه چشمی نبود واصل از سر سره میباشد غبار حاد کان حلقه گرداب غیر از ریش امواج نیست مجموع دریا (بیدل) از موج زری که درون	زده کی کر عشق دار دایره مرمن است نقش پای سوزن ما محبت بر اهرام است چون آنکه عریان من نشک بر اهرام است چشم مایه از سواد موج در دوش است عقد کاربک من دارم جوهر باغن است بشت دست خود بدندان خدمت کنند است

(O)

چون حباب الف و هم قمار زخمیر است چون کیم جولان بیدل که با چرخ من طلب مرد را کس هر دام زده آزاده کیست خط بشت لب جوهر و نیستی لیس من حسن خاک کساری نیز مارا مانع و درست کیست بر ساط و نه و هم آنقدر تمکین منین چون دامن اول قدم بر مرصه بیرون آید	خانه ردوش طبعیت را هوا زخمیر است از صوفیا چو اشک غش با زخمیر است موج جوهر آب جوی تیغ و زخمیر است معنی آزادست اما سطرها زخمیر است باود نقی عجا از بوی زخمیر است ساخت را سبزه باغها زخمیر است ای چون رحیمه مارا خوشتر از زخمیر است	در گره زاریست عیش دل که چون ترا طاقی کو که کسی سر مریز کرد بدست بی نامل از مزار ما شوقان نکندری ماز کوری ابتدر در بندر هر مایه مایه قید هستی نماند روشن چون موجم بود عانی در جستجوی راحت از خود زده است (بیدل) از توصیف افسانه و کجایان کارخان	مضطرب ساز طرب که نیست کار زخمیر است هر کجا زخمیر می آید زخمیر است حاک دام نسیم پیش از زخمیر است چشم کربان بود و کف عصار زخمیر است آنکه مارا کرد با ما آشنا زخمیر است میرود من هم به یتم تا کجا زخمیر است مقدد ما ملوک کردن مدعا زخمیر است

(O)

چون حباب شیشه دل هم کجا خواهد شکست سی اندر کمر مارا ز سواد و داشت از لعاب ساحلان و نه دارا دشمن اند از تلاش ناوان حکم جرأت رده اند سخت و شور است منع و حشمت آزادگان رنگ غلام است اگر خواهی و آتش داشت	آبوی به محفل امکان صدا خواهد شکست آیه در دامن سلیم و خواهد شکست باقت در جانشان کوران عصار خواهد شکست رنگشما گرفتند خود را اگر خواهد شکست سرمه کرد که اگر زکیم صدا خواهد شکست دست بر خوم من زکیم صدا خواهد شکست	ناوانی کربان سامان بساط آرا شود صبر کی ای شیشه و سنگ جفاای عجب فصل کربان با قوی از منی جاره نیست بر صوفیای اهل مرور جمعیت میش دور کردن کربان ما نکرد گوگرد ملایم شکست نوبه (بیدل) زنده ایم	عانی طرف کلام از کیم ما خواهد شکست کردن این دشمن شرارت خدا خواهد شکست تو بوجده خواهد شکست خواهد شکست عمر مشق و صفت و بیان و خواهد شکست نابیدی هم عمار مدعا خواهد شکست سخت بر زخمیر کربان ما خواهد شکست

(O)

چون سینه آرام جسم در دهان که ناله است از علمند از ان این کار اقسام بلند از کبار بافت اشکی چون جوشیده ام کس بد آموز ترا ک فیهی الف میاد	رق جولانی که خواهد سوخت که ناله است گر سبک کا نام لوح سیا که ناله است باوه درد دلم ز کسای که ناله است خامی هم پتو از هر حلا که ناله است	صد کربان نسخه رسوا ام اما هنوز کس نفهمد زبان خا کسار پسای من کا نفس بر خوشی باغ پس عریان میشود کیم شدم از خوشی و تحریر یک دل و آواز داد	یک الف از اقبال مشق جا که ناله است ورنه هر کدی که میخورد زخا که ناله است برخت صد پیرهن سامان جا که ناله است این جرس (بیدل) فیدام چرا که ناله است

(O)

چون سبزه سبک کف فغان مرشد است چون غنچه در کین بهاری شسته ایم سودای طرد ات ز سر ما نمی رود اشکی از الف مزه دلم کز غمت ایم	تخت سیاه نامه افسال زشت است جاکی اگر دود ز کربان زشت است چون شعله دود دلم زمر زشت است مهدانه که دیده ندارد زشت است (بیدل) بنای ریخته درد الفتم	کردن عسکر آفت ما که فزاده است در سینه دل بضبط نفس آب کرده ایم نوبت سینه پدمه و روش و هم غیر پوشیده نیست جوهر نظاره مریبان	مانند علم همیشه سرما و خشت است ناقص از ستم زده های کشت است خار و گل بساط جهان خوب و زشت است آینه خلق از دل حیرت مرشد است
چون سحر طومار جسد بدم و اگر نیست از نفس دارد بدن بوی کلم ناله میاش	آرزو مستوری دارد کوسوا گرد نیست دامن عیونه دارم که محسوس کرد نیست	چون حباب دماغ دارد حیرت تکلف شوق نیم یسو ده کرد چرخ سوی اختیار	بده محروم شکوه سیر دریا کرد نیست مشت خاک دارم و با خودا کرد نیست

خواجه کو تا توام فال تو میدی زدن / سوختن را بر خاشاک میا کردیست
میکنه خا کشتی گز از نقاب احکرم / قری در بیخه مینا خاشا کردیست
کشتی موی سلوکان تشنگ داده ایم / ناقص باقیست دست مجر بالا کردیست
مجر میگوید آتول حزن در گوش من / گز و اماده سیر باقیها کردیست

(O)

چو نشمع اگر خلق پس پیش گذشت / ناقص قدم باقیس خویشت گذشت
گسر راه روی بر اثر انک قدم زن / هستی است حدی که زهر کیش گذشت
هر اشک که کل کرد زانو تو بر اعین / این آله ها بر سر یک پیش گذشت
شیخان همه آداب خیراند و لیکن / زن قافیا بکودم پیش گذشت
ای دور حرف شرم کن از دمای شوخی / عمری که کیش پیشم پیش گذشت
سر مایه هوا نیست چه دنیاو چه حق / از هر چه نفس بگذرد از خویشت گذشت

(O)

جهان در سرمه خوابدار خیال چشم خاشاک / چه ست این و دیار بیاسا دیوار مرگ است
کدر رت مانعند جوهر شمشیر استغنا / بجای خون همی میوزد زهر شرم است
مگر پشتالی خواهد خیمه سر گردانست / قیامت بر جگر می خندد از کرد نمک است
سوادار روشن کرد حسن از سی انعم / سالی رفت در گل کردن انجاک رجم است
شکست دل بآن شوخی زهر باشد اجزایم / که ال کرد از عاروم کرده تصویر رجم است
حریف معنی تحقیق آسان گشته (بیدل) / حریف معنی تحقیق آسان گشته (بیدل)

(O)

جهان ز جنس ازهای این و آن خالیت / هزاره و هم معیبه کاین دکان خالیت
برک چیر دلف در طلسم پیکر ما / هر چه دست زن منزل فشان خالیت
استکبر چه شوق تو لیر حیرتم دارد / جو چشم آینه آفتاب من همان خالیت
بچشم زاهد خود بین چه تو بیا و چه خاک / که از حقیقت پیش چو سرمه دکان خالیت
کدام جلوه که گذشت زن ساطع غرور / تو هم شاز که میدان امتحان خالیت
زجک دانه خرما شد ابتدر معلوم / که از قافیا دکان سخت شکر لیسان خالیت
عجب است اگر خلوتی و انجمنیت / برون رخویش بکامیروی جهان خالیت

(O)

جهان قلمرو و طوق اعتبار تو نیست / زهر چه رنگ گوان باقی چهار تو نیست
زلف ترک دکان خلل بهمت فقر / شکست مردو جهان یک لاله و لوتو نیست
سحر چه کرد درین باغ نانو خواهی کرد / هوش باش که فرصت نفس شاد تو نیست
کدام موج درین بحر زرد ماند / غمور مناز زجهدی که اعتبار تو نیست
کدام رموز چه اسرار خویش را درین / که مرچه هست نهان غیر آنکار تو نیست
مثال شخص در آینه کرد و حشمت اوست / تو کر زخود ز روی هیچکس دوچار تو نیست

(O)

چهره مردان دیگر است و سی مرد دیگر است / لعل خورشید دیگر تاب انجم دیگر است
فصیحه قید وکل آزادی از هم و انفس / صورت سرخه دیگر هینسم دیگر است
بهر طوقان جوش قدرت و انلاطم دیگر است / چنده و آوار هم امواج اسرارند لیک
نایک سنجیم این فاده را خ دیگر است / لعل غیرت گمان با ساعن وضع جیسان

(O)

چه خوش است اگر بود آفتاب هوس بلندی منظر / که بران مکان چو قدم نهی هم کردنی بخود سرت
بدور و زده مهلت این نفس دلت آشیانه / نه آنکه از طیش نفس که چه بیخه بشکند رت
هره راست حاد یعنی همه راست خجالت کردنی / تو چنان مرو که زلفش باقی زده خط مسطرت
چو کل از طبیعت بی نشان بخیال داشتی آشیان / به روشنی زدی این زمان که دمی بهرین از رت
چو حباب غیر لباس تو چه توقع و چه هراس تو / نه تو مانی و نه قیاس تو چو کفند حاشه زینکرت
نه عروج نفیسه قدرتی نه دماغ نقشه فطرتی / چو لباس و اعط صیوت و عیادت به
نه دماغ افتد غلب میبسته این همه کاب و تب / سکه رسیر انجم ادب فکند معالیم در سکت
زغسون مغرب و چنگ آن مکنش آفتاب از فشان / که بهم لاله باخیزان سکت انتضات هوس کرت
هم قدر بی عده خورده ای همه سکه دارد و مردی / حیدر از بلای فردی که رسد ز منصب کوهیت
طای کر از تو بجا رسد پدر او قد چو بیارسد / سر آرزو یکجا رسد ز دماغ آله سلطنت
ز سواد لطفه خشک و تر بکلام (بیدل) / که بعبثت جن از شود آب آینه و عبثت

(O)

کائناتی و شاعری اشیا نہاں شخص نہاں جز خیالات حققت نہ زمان دارد نہ ساقا معانی در دل و در لب عبارات نہ مارا غیر معدوم علامت خوشی نیست (بدل) جز مناجات	غشا و فکر حسی لا ولاست جهان کل کردن پیکانی اوست مه و سال و شب و روزن مجازست چین غیب و شهادت فرق دارد نہ اورا جز تقدس میل آنکار زبان شرم اگر باشد بکلمت	بجز ورده دعای حضرت دات خیالات این چه خیالات چه مرآت که خلد جز عدم بروی ذرات شد و بست ما تغییر حالات جراغان شیتان محالات من و دور از دست هيات هيات	چه دارد این معانی حاجت یات فزون ظاهر و مظهر غوازیست نیاید مهر اگر صبح نیم کاش و دروغ ما تبدیل اوست فروغی بسته بر مرآت انبیا تو و ناقل ذمن افسوس افسوس

(O)

در آینه بود که درونم دل گزوی تو داشت بدور هم کدو شمشیر گزوی تو داشت نظر رنگ تو بستم نظر رنگ تو بود غیر از تو خصوص کجکلامان نیست چه سر عبا که نه بر خاک ریختی زاهد بگردش لکنت بی برد غفلت تو	هر دکان که درین چار سو نظر کردم و خلق اینهمه گفت که میگفت یار و ما و من چقدر روی کار می آید هزار پرده درخشا و نغمه رنگ نیست بسجده خاک شدی همچو انشک و زین نقل درین حدیقه بعد رنگ بر زدم (بدل)	ترا در آینه دیدم و جستجوی تو داشت سیر و مهر همان سحر و سبوی تو داشت خیال رویت کردم خیال رویت داشت شکسته رنگی ما هم می زومیت داشت باین جیسا توان پای آرویت داشت که سجده تو چه زار در گوی تو داشت

(O)

چو گوید آینه ام شکر خوش معانی حیرت هزار آینه طاس می برم تحیالت بهر عم شدن قدر دان جلوه چه دارد در آن مکان که بقیل رسد حقیقت (بدل)	بکشی که ادب و انکانت سر خط طاعت نی در آینه سیر شکوه حسن تو کردم بمرو قتل منازید کاین صفا کده دارد ز حرمت حال جگر خراشی حیرت	ز جلوه باج کردم به بی تلاقی حیرت پشت کرد جیبارا چمن تراشی حیرت کلاب زدم تو ایم از نیازی حیرت در آن مکان که بقیل رسد حقیقت (بدل)

حایل خیم غش کرد و فرستک نیست در محیط از خود کاشیا نمی کشد حباب چون طایع خود در هم غمت انشا میکند پیش ازین بر خود میبست و بلند اعتبار نرمه و بیسوی جرای شع تو بیک است صبح	مقصود نیست پیدا در خفا صد لک نیست گرمی و خود بیک گوشه دل نیست صلح کر بیک نشانی شد در دست نیست جز سر و رو بیک داری افسر و اورک نیست ناشیست آینه خورشید هر رنگ نیست	مقصود نیست پیدا در خفا صد لک نیست گرمی و خود بیک گوشه دل نیست صلح کر بیک نشانی شد در دست نیست جز سر و رو بیک داری افسر و اورک نیست ناشیست آینه خورشید هر رنگ نیست

حیدر زاده محبت که بر خاطر نک است باختیار ز قسیم هر کجا رقتیم چه کوه که شود از ما ملاوت زاهد عباس حادّه حبیبیت تاوا کاین را با مدامت شرابی برض توخی رنگ	توشت خار شمع و شمع بیک است غبار ما و نفس حکم صدمه فزک است کند زبان درازش پیوپ میوالت است کشد موج خطر ناخدا می خفاک است جهان هنوز سیه مست سابه کاک است	زما کج منشازا بر کشد (بدل) جان کنیا درفشه درفشه فرهاد داشت ز تو مهر توان و راه را آید داشت شایو ما آشیان در خاطر میباد داشت کفرم کره هج کفر این قیامت یاد داشت همچو موج سبیل نفسی می من فرهاد داشت بی روی این سرور از آید هم آزاد کرد

حیرتم بر می آید ندامت شاد داشت چو در خلعت سرای جسم کی بودی فروغ پیش ازان کاذبیت نام و نفسی رهن شود آینه رد رفت از یاد برهن زاده با لبیک در صحرای پرشور جنون پای مقابل کاه مارا نفس فرست کرد	دل بکفت سخت مجبور است از قسمت میس طک و لرا سدره ناله کردن مشکک نالی ریاد رفت و رفته مجرم بجاست برده ام تا جلوه نقب خراشیدی دل آفتاب کف صبح از حسن خط کردیم سیر بسیکین و (بدل) غنچه این گشتان	آماران آینه کز خوشی نفس امداد داشت دست رفا ز رنگ گشتن بوی امداد داشت تا توانی بر مزاج جیوه فصول داشت این عمارت های خشت آینه در پناه داشت یت (برود از دل مرمرع آن صا داشت زهر خنده زخم چون گل خاطر مانده داشت

(O)

حضور کلبه فقر از نکشت برست صدای است کزین کوه باز میکرده بمیز خلق مشو غافل از کوه ظهور کرم آینه است نیست عزم انبیا بانیست طاعت اعدا جبهه خطرات	مرا به اقامت درین بساط مستقر است دمان نقشه آفاق اشطوری نیست نمی که درین باغ بی نفسی کرد هر نفس دل ایستاد میکی نکی درین بساط که کرد خیال میسازم	چراغ ما زمر شام کسیر سحر است بنده رخ مکن در مزاج تنگ گریست شکست شیشه امکان کلام ناز پرست خوشی و نگرانی نظر چه بی بر پرست بجانشین و قدمه زن که می کیت گریست

حق ما من است و با تو صد رنگ گفتگوست هر که نظر خطای که حرف خامشیت حیرت دیدم با گل دلم بهانه است دروغ شکفت مشاطه و طرف	موقوف اضطراب زبان نیست عرض دار عشق است چشمت غافل این چنگ و پیوست من کان هر چه باز کنی دیده عوا دوست غفلت نای حیرت دیدار نیست حیرت کین و وحده و حلیت حیرت	شوق ترحیمه است و فکرت ناز جلیست هر جا باز ساز شود نغمه رنگ و دوست کرت حجاب جلوه وحدت میشود طافس جلوه زار تو آینه ناله است موی میان رنگ مرا به بهانه است

مستطقی غریب دل جمع میدهد مغسوس نیست کعبه بنظم احتیاج درد غم رفته دل شاد میکند	کرکس کو می زند این دشته دانه است مجاوری سجده رسید آستانه است دلت پرده را بخرمال آشیانه است	رن بحر با نهر لشوی نیست دست آنها که زده کنند کاسهای احتیاج (بیدل) زرق وحشت آرایم میر	مرفطه را غوغای رسیدن گناه است منظور این و آن دشمن هم نشاء است این شهزاده را مدد از خود زاده است

(O)

خاک در دیده آنگین که طلیحارش نیست کر چه جود پیش دست نداده است هم	خاک در کانه آن مر که جوادارش نیست گری نیست که در حلقه زگوش نیست	عم نی را بخورد هر که دلدون در باخت چه غیر از دل صد باره ما خواهد شد	آنگاه سرداد درین دره دستاروش نیست مست نازیکه خیر از گل کارارش نیست

آ

خاک غریب کیمیای مردم نیک اختر است رشتی احوال دارد برق خنجر در بقل از مال جسته هوای نفس آ که نیم این معنا جیزدم بیخ تو نکشاید کسی کر مرا آفتاب پروازی نباشد کومیش راحت جابود فقر از ساء نتوان یافتی جوش داشت اقتضای ساقی دل میکند	فطره در ذکر دیقی عشق چون شد که هجرات شاهد حسن عمل را جوش حسین زبور است ایقدر دلم که بر شعله ناله کشتار است کر هزاران عده نامرگمده سوداوار است طایر رنگم شکست خاطریم بال و پر است خاک ساحل قیمت خود در کشاند که هجرات خاکه آینه را جابود بزلد جوهرات	موج شهرت در قفس خاموشی بر میزند منصب کوه فروشی نیست مخصوص مدق میر خاموشیت چون آینه رنگبازی من می خروشد عقیق ازهر میکند از بیکرم همچو شبنم در طلسم دامگاه این چمن کعبه جوقاده شوخیهای طاعت و رنه من مرک را در طیلت آسوده بماند زده نیست	مصرع بر جبهه آفتاب زار مسطرات هر توانی کربل خاموش جوشد که هجرات کر برض کدک آیم بانه جوش است افره شیران نیست از آب آفتاب رهبر است سرخ بارانقبض آب و دانه از چشم تراست هر گناه از آفتاب نیستان دلیر است آفتاب غلوت (بیدل) این از خاک کشتار است

(O)

خاک نسیم مارا کی اسکر خیزد جاهدت خبر و شریکه دارد بر قتل و کذا رید دل کر نشان نیداد هستی چه داشته دبار جبهه صلیب مارا نسیم می شناسد شفتی مکر بخواند مضمون سر نوشتش	سکر شکسته ما و فرق ما کلا هست هر چند امداد غفوات در کیش ما کنا هست نشان بی ازدا آینه دستکاست هر چند با غداریم چون سبزه سر راهت نمیکند من خادرم در نامه سیاهت	عشق غیور ازما جزوی نخواست جز بهیج باعشق غیر نسیم دیگر چه مر کند کسی ایتم چند خواهی مفروز کار چون خاک مرا جابود بماند با مال که امیدی شادم که فطرتم نیست ترا کی لعین	ساز کدهای اینجا منظور باد شاعت در آفتاب عشر بی ساسی شاعت این کرم بلبلت در سر کار شاعت بهر ساء کوی در سر به او نکعت وهر که میفروشد نیک است و کنا هست

(بیدل) دلیل هجرات شبنم طرازی صبح

خاموش نسیم شوخی آفتاب من نیست چاب هوا سنی غم چه توان کرد موج می و آرایش کوه چه خیال است بهر که طرفی کشته ام آرایش اویم	سر جوش بهار اویم رنگ من نیست میزان خیال نسیم سارک من نیست ناموس جهان طیفم ننگ من نیست آینه ام و خاصیت جشک من نیست	هرست کرفشار غم بیکر مجرم خبر از ام آرایش پیرانه هنی است نه ذوق هر دارم و نه عو کالم ظلم است رفیقان زده خسته کشتی	کمال در نغمه شوم چنگ من نیست چون صبح طاره مشک رنگ من نیست مجنون توام دانش و فرنگ من نیست کر آله دارد قدم اشک من نیست

(بیدل) آن جلوه ام از خویش

خاموشی در ده سامان تکلم کرده است ناخوشی داشتیم آفتاب بی نشویش بود مدد حرص آستان سجده ای غایت خام طبران از فشار دلم و ده آراسته اند سحر کارهای چرخ از اختلاط لاسق	از غبار سر به آوازی تو هم کرده است موج این بحر از زبان ما تلاطم کرده است مالی اینجا آب رو نیم کرده است بخشک انگور را زلال هم کرده است خشکی اطوار مردم را بر شرم کرده است	یلو کر چندی درین هفل بیوشت زنده ام از عدم ناهت شوخیهای هستی میکنم هر کس مفروز استنداد جودت مراد غیبت ظالم کر نش که میندیش از حضور آن طبعی کر زخم حسرت های روزی داشتیم	بر شای ما جوشع آتش زخم کرده است صبح مام در غاب شب نسیم کرده است فطره را که هر شمن درین آواز کرده است بیش غریب زده ما حاصل ادم کرده است کرده مارا چون سحر باران کده کرده است

(بیدل) مامم دلی کر کرده است

خاموش چون کدشتور و حشر است بفکر نسیم همه کرباب آفتاب از عاجزان پرسی که آینه محیط در طراش طراک قعرش پدید نیست نقش نه بست حیرت مانع جالب بجوده ایم نامه پرواز در بقل سجده سر شک مالدب اقبال دوست	آفتاب حیرت نسیم ناله پرور است دود سینه من مژه چشم هجرات چون گل چشیش نفس با بخت است انگی که در سر من شوم کوهرات چشم ابد دیگر و آینه دیگر است رنک شکستگان روای کور است کر حسن زهری ز چشم ما تر است	دماغ هجتم در دل نیست جای من آرام نیست قسمت دانا که نورا بیو دله باز طر و دانه گویست جزو هم نیست نشاند و دماغ خلق مارا ز فکر معنی بارک جاره نیست آینه در مقابل ماداشن چه سود (بیدل) فرق خاک ایشان و دشت مجر	آنگاه که مکه میر از دل درون راست بالین حباب و دشت امواج استراست دری سوزنات کر دشت لیکر است بدمتی سپهرم از گردش مر است در صبر داه مامه تخمیر لاخر است نقال مجر کله در بجر جوه است چون جاده نقش ای که هست افسر است

(O)

خط خوابان هر حرف طبع و حشمت یقه نیست دشمنکام معنی کرک سخن را زور است ساز هستی بکشد آماوه برق غناست دل زلفه خاطر آنگاه لای جسته جو از سر افشاده و راجات بیادیم جو شمع	نغم شبنم از رک کر در طلسم دیده نیست جوه این تیغ جز سب و خال دیده نیست دشت خاشاک که کشتا و سوزن در دیده نیست شرمدار از معنی لطفی که در اندیشه نیست نقش اسامی مرا غیر از تو شمع دیده نیست	بسیارم راه فنا بر زنده کی مسوار کرد ای در دامن کشیدن لطف جمعیت است تب کر دیرم بر هر کی که چشمی دوختیم بیکر خم گشته افشا میکند موی سفید (بیدل) از خویشان نباید امانت خواست	پستون عررا جوقامت هم آینه نیست باده مارا جو شوم احتیاج شیشه نیست شبنم مارا غیر از خود کنازی یقه نیست موج جوی شیران امداد آب یقه نیست مومانی جاره فرمای شکست شیشه نیست

(O)

خط لعل تبار حیرت افزا ست ز پیدادوت پیکار کار و سنگین مهر جمعیت مبارک و آفت سر اسیر خواب غفلت میرستیم فنا سا مان کن و دست قضا باش برون میناز ازین محاطه زنجیر	زمره از رنگ این لعل پیداست ز رفتار تو کمر فتنه بالاست ز جوهر لعل آینه اجزاست خیال پرچ سفت افشا پیراست که در خاک آئینه می خواهم میراست چون باغیان یک نقشه بالاست	ز غارت کبری دور شکافت دران غفلت گداز عشق ساقبت بهار هجر اسکان را کفیلیم ز کف کردار پیدار دین در گوش بهر جا دایم افکنده است عباد سحر در تو خورشید عواست	روی باده رنگ لعل حقیقت نما زده است و باغ میناست شکست هر چه باشد خنده ماست که تعلق از خورشید موج دریاست بهار از گسبان خجاست بهر طایع روشن شد طعن کاست

حلقه را در بر هر لاله زری سر شکست غنای از رنگ طبع معنی دل می بندد سخت کجاست که با کف دل ساخته ام آرزو حیرت من کن که دارد یارب آرزو جمعیت دل سخت خدایت داد	کاشتا کر شکی قلعه خیر شکست کوهر آوازی این موج خود در شکست رنگ آینه شدن سد سنگ در شکست کفر در جگر می خود نقش در شکست خبر کبر هر حق خجالت کوهر شکست	رنگ کن دسته بشد حیرت ماست مکشد از ذوق حلا و رنگه غفلت درد صد قیامت گداز بود حیرت دایم میرسد سی فاشی از آغوش حسیان هو کن عرض کمالو دل روشن دریا (پیدل) از جوشش غزل نفی چه اثبات کنیم	که بر دلی ل نام شکر شکست مزه و مهر زدن ماضی حشر شکست وسعت مشرب مایع ساغر شکست صال آینه جوهر شکست رنگ را شوخی پرواز همان پر شکست

(O)

خردم در عرض حاجت نا توانی پشت دست تا ای از رنگ لاله آرایش اندیشه است دهوی فتنه جباری را با افکنده است سی آوازی حرف دامگاه و هم نیست فتمن آینه است نیست سخن زین ساطع	ایستاده و تندرست کزانی پشت دست معنی دارد صورت آنچه توانی پشت دست پهلوی بر زمین گرم سار پشت دست تا کما کبر و عیار پرفشانی پشت دست حرص دکان دارد و دایمی پشت دست	شوکت ملک و ملک تا اوج اقبال خاک عمرها شد آفتاب صدف پیری میکشم از بیاض چشم قربانی چه استغنا معید عمرها شد میره از نا توانی پشت دست پشت بی گزیند نا توانی پشت دست	جه پیداست هر که میناس پشت دست کرم از پیکر خم بر جوانی پشت دست لایب و رقی افتاد و لطف معانی پشت دست عمرها شد میره از نا توانی پشت دست پشت بی گزیند نا توانی پشت دست

خندم می است که قدرتی کربان گشت خو رنگی کار از شما شای توام در فتنان و غشی کس صایع نیست انفوش آن دیده که در فتنان باز و نیاز فجیه سان غفلت ما باعث جمعیت ماست دیده و ای و تبرک مجر دریا	عین موجودیت کسر کشته طوفان گشت از رنگ کزاد هر صحرای خجاستان گشت دلک هم کرد و از خود بی سامان گشت بال بیل بنظر دارد و حیران گشت ورنه پیداری گل خواب پریشان گشت وین کشتان همه یک زخم همان گشت	خنده را بوی دل افرا سطح زواری است بسکه صد رنگ چون زنده از بوی بار مالی چشم بکوه دم ما روشن کرد دور پیو می مارا قدمی لازم نیست نام و سوز جیسان آینه یکدگر اند (پیدل) از یاد رفتن قوطه بکشان زده ام	خاق خوش ایام طوفان داستان گشت دم جیسی جیل از جیسی و مان گشت دم صبح آینه زلفا جیران گشت کروش رنگ همان لغزش مشتاق گشت مقطع آد سحر مطلع دیوان گشت سر اندیشه ما هو کربان گشت

(O)

خنده تپاه همین برگی و سوس نیست در شیش و لاله ماتی بر چون شمع بی قامت سرو خند نیست پهلوی جن نایک درم نه بیه سلامت مردن مثل ما و فلک موج و حیاست اینجا	صبح را هم نفس از پنه کشیدن نیست کاین سیر و از سحر دره دامن نیست بی خط سیر همان بر سر کاش نیست پیش از زخم جان زخم جوشن نیست مرزنی نیست کسور که بگردن نیست	فجیه نیست که زخمی زخم بخورد معمر کازه که از زخم خیمام موجست چون گل شمع پیر انک سری با خندام چون سحر قطع لعلی ز جهان آتیه نیست قائل و سارمردت نیستی (پیدل)	باخبر باش که انداز شکفتن نیست دوست را آب جیانت و بدشمن نیست کرم هم پیو برن سوخته خرم نیست رنگ جی که شکستیم دامن نیست مد احسان نفس در لطر من نیست

(O)

خندم امیر صبح بعد جگر کربان آشتاست دستم از دل ز قمار کداز آرزو جوهر حسن و صبر عاشق توام یکدیگر اند پس آینه چه گل می چشم از باغ چون غرق دل شو تا بسرا حقیقت واری راز و صل و عشق خیالی پیش نیست	کرم سیلابی جیبدن دشت و دامن آشتاست سیلابی غری شد که باین خانه ویران آشتاست با خند اول من هر چه آینه آشتاست ایستاده ام که دستم با کربان آشتاست فرمان دریا همین با قوطه خور از آشتاست فاطمه دست از خود پیو چند طوفان آشتاست	سایه امیر ایوان چون زلف طوفان شاه کرد از قوسن کاهان رخوش میلزم چو آب دور کرد وصل اما در کاشا که شوی هیچکس دربار که آکیم میرو و نیست ما چون کاران ز طاعت یکفل یککاه ام (پیدل) این غفلت زان در کرم شمع است و بس	یکم طبع من بعد فکر و دستان آشتاست بلقن حیران من بعد زمستان آشتاست بدم زب کاشا تا کن آشتاست صال آینه با کبر و مسلمان آشتاست سخت جانی داک صبر آشتاست داع آن زخم که با لهای خندان آشتاست

(O)

خواب در چشم و غمی در دل و خون باز است کودنه چشم تو هر دو کس نیستند در مقامیک چون لعل حیرت دارد در ویدی که کفی مع و بد ویدی هم تا کی آید و کی و راست زلفا برن	از که دور که بخود ساختم و شوا است کرکشاقل مزه خوابد که پیدار است وی بی آینه بکسر سر بی دستار است طبع کرکش قضوی نکند اشبار است میره هر صفا شطرح بعد رفتار است (پیدل) آخر سر خوشی قدم باید زد	غرق شرم تو از چشم جهان شست ننگه رود حق وفای ادب از کرم ما آرو تا یکس خاک عدل نقد خواجه کجند بند و شافل در گوش غافلان چند هوا کار جلدن باید بود جاده منزل تحلیف خط بر کار است	کرم خطبت رنگی آینه بسیار است موج را بش کوه کرم زکار است حرص درسی طلب آینه خدای غارت است شود هنگامه علاج دماغ افشار است کسوت سرگی شمع کربان و ارادت

خواب را در دیده حیران عاشق بار نیست شعله آواز ما در سرمه پای میریزد خاروی دهمار شود زبکشان بر است میت آینه کبر ای غافل از لاف کال	خانه خورشید را باقرش غفلت کار نیست شمع را از سفید لک ناله در مقام نیست آنکه با خود مایه دارد درین با زار نیست عرض جوهر جز غرات چهره اظهار نیست	عشق مختار است با تدبیر علقش کار نیست حسن یکتا و آغوش و دلی و هم است و هم در حصول کعب دنیا از لا این مباحث زین لغتها که بر دوش تحمل پسته ایم	این کسم با آن کسم شایسته مختار نیست تاو از آینه می ای ای او بدیدار نیست نقش روی در دهن جریب و کاسار نیست آینه از سر میتوان وا کرد جز در شاد نیست

آه و رفت نفس دارد ببار باران	جز شکست کاروان موج را دربار نیست	دل بدو و عهد و فرست مغرور ابل	عشق کوی چشم و اکی فرصت افتد از نیست
خواهش می بیدار ببار سوائی که نیست	از هوا برآست (بیدل) خانه و هم حباب	در لباس هستی ما جز نفس بختار نیست	
خلق نال در تلاش راحت از خود میبرد	بر تکیه حاجت خند دام عفتی که نیست	دل فرات خنده محرومی و منی بخت است	در بل تا چند خواهی داشت بختی که نیست
مناک هستی تا دم پیر غفلت های ماست	تا کجا آخر یون آرد بر از جانی که نیست	هر چه بینی در جنون زار عدم برده شد	کرد ما را دم بر زار بصحرای که نیست
از کشتن است هر موج زن اما چه سود	کر عهد کن عهد نیست عهدی که نیست	بش از آن که زده ای آینه زنگاری کشید	در نظر عار و شن است امروزه فرادیده است
زحمت تحریق ازین دقت نباید خواست	کس چه بد ازین جنی چشم پندانی که نیست	همی نکشود بروی قناعت چشم خلق	کثرت ابرام و مرمت در حال که نیست
در خیال آباد مسکن از کجا آتش زود	لبهم آوردن می خواهد انشا که نیست	آقدر از خود گذشتن پای خواهد تلاش	چشم بس هم پستی دارد پداری که نیست
	عالم را سوخت حیرت در فتنه ای که نیست	هوش اگر داری ز زمین دکان نال میانی	زان دهان بی نشان کنی کرد فو تا بیک نیست
خود نداری تم کیفیت صباهی من است	(بیدل) این هنگامه تیرک دهم کرده است	خار شدرج لعلی باز در پیش که نیست	
سازم کشیم این همه طوقان دارد	خالی از خوش شدن صورت مینای من است	چشم بر سر مرا هم جا نشوان کرد	چشم بر خاک نظر دوخته جوئی من است
نشوان با همه وحشت ز سر درد کشش	شود آفاق صباهی در عفتی من است	محبو عالم از جگر سوختن من چشم	شعله هم از مژه گرم کند جانی من است
نغمه اشکی بکف می کشی خواهم ریخت	فان اشکی که زده آید درای من است	فرقت رفته بسوی اسلم می خندد	چشمک بر همان ابروی ایسانی من است
سجده محل کن صدقه عجز است و نما	آرزو مزده ده اوج تری من است	اگر نیست سرو رنگ نبود هستی	دام امروز من آینه فرمای من است
	اشک بی سر و دوسر من بی من است	بشم جگر کن درد کهورت (بیدل)	چون کبر صافی دل داده مینای من است
خود فانی کثافت جوهر نیست	شیده کاردنک میباشد ریخت	اقتدار اینجا ندارد طاقت	شمع بر کانی و باد سرایت
سرو کنی تا کرده تدری عوالم	این نغمه وقف بهاری ریخت	پنه نگر گوش ووا کنی بی خالی	خانه آسوده کی فتنش گریخت
عینونی را یار سوی باز کن	زنگ کرد آمدن دکان جوهر ریخت	آتش آتش میری از کسوت	هر چه میبوشم همان عا کثرت است
افعال سجده زان در میرم	بر جبین من مرق باه گریخت	رنگها بکسر شکست آمده اند	این گلستان عالم مینا گریخت
یکدم صدوی شکس رورده ام	پهلوی ما نزد بان لاغریخت	ظفر از آراستی جیب می خورد	انزلی این خانه ازی منطریخت
وصل به نام است چون آمد تحرق	تا عهدانی گشته پیغمبریخت	مردود در خلقی متعف زینست	بر سپهر اوج غمت محسوریخت
چون مرقی کوهر فروش خطبتیم	قیمت ما افعال مشتتریخت	(بیدل) از بیاد ما خطبت رفت	خالتا چون آب موشوع نریخت
خیالی سدره عذرت ماست	کرای دیوار بود خانه مهر است	مرو بیانه لبریک کثرت	دماغ و حدم اینجا دو ولایت
ز رخ زان چشم از اشک گرم	رنگ داغ خاطر شعله جیاست	نغمه آید خبر درسی بی اشانی	ورقه های کشتار عالم عقبات
هم عالم ولی از دولت عشق	خط پیشانی من هم چلیخت	بسکن حفظ نفس تا میتوانی	کمال زده کن زین دشته دلیاست
چو دل روشن شود و عفتی غار است	نفس در خانه آینه رسواست	زور عشق این مینست روشن	کار خود چشم پوشیدن معاست
شدم غلام خادم هیچ شکست	هوزر ناله های درد پیوست	سک بگذر ز دل های شیران	که تکیه تو سنگ تیشه ماست
فلک کرد خیرام بگیت یارب	زبانست زبان فتنه رخاست	رنگ آینه محرمست (بیدل)	ز خجالت دیده من در نه است
دارم ز نفس که که جلال من نیست	درو چشم زمر که صیاد من نیست	در دلش چون رنگ روان دانه اشکی	آو اریه دشت طینتم زاد من نیست
مده عرش لافاقل کرده ابروی دارم	جا بیکه مرا سپرد از یاد من نیست	چون صبح آرد زده فرصت نفوسم عت	آن دره کشد رهن فریاد من نیست
سکی بگوگر بسته ام از سق ایام	آینه ام و جوهر قوس لادم نیست	هم بخت بخت سیه از فکر بلندم	در داغ هوس سایه ششاد من نیست
چشمی نشد آینه بگیت رنگم	شخص سظم صورت بیداد من نیست	دارم بد از هوش من جوهر غباری	ای سبیل بیضا خانه آباد من نیست
هر که رنگ د کرم میرد از خوشی	در مکتب هم سبیل استاد من نیست	دست سزاد و دانشم عرض فتناست	حیرت زده ام شوشی فریاد من نیست
از الفت دل جاده دارم چه توان کرد	دام نفس طائر آزاد من نیست	بهر تقدیم طاعت دل میرود از خوشی	جان میکنم تیشه فرهاد من نیست
هر حرفی که آید بدم نام تو باشد	از اسطه هستی سببی یاد من نیست	آردی شود کوشه دا میان تو کیرم	کر بخت بفریاد رسد داد من نیست
	چون اشک ز سر کشیم نیست رهائی	(بیدل) چکتم لاله ایجاد من نیست	
داغ اگر حلقه زد سار صباهی دل است	نغمه کر بال کشد کوه مینای دل است	نیستی نشور چون مشت خاری زیندشت	تشجیت عرس ریشی اجزای دل است
دهر گو شکست از قطره خونم آید	کره آینه میدان طیشهای دل است	منظر صده آینه همان جوهر است	نفس ستخته هم جاده همای دل است
عذرت خانه کربک زروزی باشد	زخم پیکان توام چشم ناهای دل است	زینده تخم است جری زو زدن و اماند	نفس از صراط من و ما کبر آرای دل است
راحت تیشه در آغوش شکست است اینجا	صاف کوهر مازم طرب زای دل است	به که جز بر ورق گل نه نشید ششم	پشت دست سنگین بخت جانی دل است
چون طلب و خست نفس گریه و ناله میگردد	اشک بکسر قدم آینه فرسای دل است	بهر بر موج کبر حکم روانی میگردد	کفت معذور که در دامن من ای دل است
درد مشکلی که ازین دایره سپردن کرد	آینه در پی شکست آمده مینای دل است	(بیدل) اگر دوس دارم نفس بیایش	زنگ آینه است اسفون نهای دل است
دوران بیاض که حشمت و جبار آینه است	بخت آینه انتظار آینه است	ز نفس پشتو آینه دار آینه است	بساط روی زمین را بهار آینه است
اگر ز جوهر نظاره بخت دام بدوش	چرا ز رویو حیرت شکار آینه است	بیاد جلوه نظر باختم لیسک چه سود	که این کل از جن انتظار آینه است
بختگاه صفا کوش کی دلی داری	همین فروع نظر اقتدار آینه است	توان ز سازه دلی کفت اسطه حلقی	که خوب و زشت جیاد در کنار آینه است
صفا دل خالی آورده در خم مزه کبر	نقد کرد کدورت حصار آینه است	قدرد شرم گل افشادی کنای حسین	غرق اصنام شومی بهار آینه است
کدورت از دم هستی کشد دل آگاه	نفس بخت نامل ببار آینه است	چراغ انجمن شوق جز تحریر نیست	نهان برده دل آشکار آینه است
بروی کار بیاید هنر ز صافی دلال	که مرض جوهر خود زنگبار آینه است	زلفهای بد و نیک این جیبان (بیدل)	دلی که صافی شود در شیار آینه است

در آن مقام که عرس جلال معبود است محو حساب غفلت بزم بختی زلف و جوش خود آ که نه درین بار بسیار دیده یعقوب یا ابدی نیست	خار چشمت آینه موجود است احد شمردت اینجا حساب معبود است اگر هم زبان هم رسیده شود است در انتظار پس دایم ما نمکسود است	جهان بی جوی قابل لعین نیست خوش کاغذت ما ومن نیشکیزد نیاز گدیزی ومن کار انگشتی ز سر نوش میرسد منتقل رقیب	هر طرف که اشارت کنیم محدود است نیاز شعله هر جاست در شعلت دود است هر کجا از سده دایم محدود است چین خطیکه نشان میدهد تم محدود است
در باز کره عیش بیدلان آماده است هیچکس واقف نشد از خشم کار رفته کان مژول خاصی نمیتواند عبادتگاه شوق عقل گو جامع سازد خاطر از اجزای ما ز بهار این میانی از اشک درد آلودم کره ما کاش از شاک درین خون شود	اشک تا کل میکندم شیشه هم با ده است در پی این کاروان هم آلتی افتاده است هر کف خاک که آغاسرخی سجاده است عشق مشت خاک مارا بر صحرای افتاده است کره میک نیمه است آن طفل طوفان زاده است مردود در این خوش و موج ما استاده است	طیقت جاشق همین وحشت غبار ناله نیست پرده ناموس جنتی اعتباری پیش نیست زاهد از رشک شرار شوق ما ترومانان خار راه اهل پیش جلوه اسباب نیست تافسا در هیچ جا آرام نتوان یافتن دل بتاعای مده (بیدل) که در ملک بقی	چون تیر از کاغذ ادا داغ هم از اده است بزم مارا شیشه کره است رنگ باده است همچو خار خشک هر سو خلق آفاده است از کشته الفت در کان لکه آفاده است هر چه جز منزلت درین اوست بکسر یاد است نخنه مشق خیال است آیه کا سده است
در هیچ و کب کیسوا شاه را هر دو نیست دریا کبر فروشت از آرمیدن موج فشی نمیتوان بره کاد بلغم سازد باز او هم گرم است از جفتی شوروی زان کلاه که زنجیر در پای شوق دارد	سیر سواد زنجیر دیوانه را هر دو نیست گر آرزو پیرد فرزاده را هر دو نیست آتش زن و طرب کن کافیه را هر دو نیست در زم خوا بنا کان افسانه را هر دو نیست فرزاده را ادهام دیوانه را هر دو نیست	بی کره نیست سخن اعمیر حسرت دل عیش و نشاط امکان موقوف غفلت ماست دل را بهار حسرت ترک خیال جسم است از انقب سر فرازین شادند زو دستان در سینه بختیال رقص غلی محال است	تا سبیل میخارد و راه را هر دو نیست کا ما سبیل مسامحه را هر دو نیست کره بر باره از حاک این دانه را هر دو نیست در خنده صراحی پناه را هر دو نیست تا شمع جلوه دارد و دیوانه را هر دو نیست
در تکلم از ادهام هیچکس آسوده نیست کر زبان از شوقی اطیبار واده زده غش قطره از شط موج آینه دار کوه را بد	جنتی لب بکفر جز دست بر هم زده نیست صالح آینه مطلب غبار آلوده نیست نشد روشن که سی خاموشی زده نیست	راحت آبادی که مرده جنتی نامیده اند پاس ناموس سخن دردی زلفی روشن است گفتگو (بیدل) بولبل هزاره گاه پای ماست	در تکلف این سخن غبار از آب کشوده نیست هر چه معذونی درین صورت نفس فرو زده نیست کجس فریاد دارد و دیوانه آسوده نیست
در نداشتنیک باید صد مژه بالا شکست خاک کریمیم و از ذوق طلب فارغ نه ایم در رخ زلفت چسان فریاد دل کرده بید تا کادیم قطره کرد پای لاج کبر لی شکست از غبار پس دلها نیکداری تا طافت از طایع رفت شرار زبانه ماند	خواب غفلت چون نیکماری چشم ما شکست نام در پرواز آمد تا بر عفا شکست این بستان سرمدیها در کلوئی ما شکست حد جابا بخار غریزی سر خود را شکست تشنه خون می شود هر زده چون بستان شکست مشتی کرده سنگ وقیعت لا شکست	شوق چناب و قدیم لیرز جوش آید طانی در حسرت آن اهل در آتش افتاد سر گشتان بگذر تا کرده پایل غرور موج خون لای میاید مرا سر در نظر ر قریب لبیه نقد غریبه باخیم (بیدل) از این شوق دل حمل کن جولان ماست	تا نیکماید بادم مینا زور با شکست موج کوه خار در پیمان در شکست کردن این قوم خواهد باران شکست باده دیوانه در دامن صحرای شکست سفر امروز ما بد منی فرما شکست خواب اهل موج ز غباری اگر در شکست
در چن کر طرف دانات صبا خواهد شکست ادهام مامن دیگر درین کجاست نقش چندین چاره در جیب دل بسته اند خوان اسباب جهان را نعمت جز این نیست کاده کرون مراد خاطر گلشناد ما طبع مام از حوادث رنگ خواهد جفتی بست پیاد لعین آفتد سنگین بنا	درخ هر دو که گذرک حیا خواهد شکست کرده باد خواهد رفت با خواهد شکست بهر آینه مشک رنگها خواهد شکست میدانش گشت از کشتا خواهد شکست دست هلال کلفت بازده خواهد شکست شومی خال کر آینه را خواهد شکست این غبار و هم را بکشت با خواهد شکست	کعبه خاطر می آید خواهد شدن اچنین کر شورستی از لبت غل میکند ماجون آواره کان آتشکی سر منزل جرات مایست جز کرد نفس بر مهر زدن هر کجا کرد کادها شود عین فروش کوفت جسته های کشتار نیستی (بیدل) از روی خورده است آخر شکست رنگ	همچو شمع کشته در چشم که خوا بید است از کداز دل کلاهی بر رخ پاشیده است ای هوس خاموش شاد آهر آرا بده است بستم تومید این طالع توایم وده است هر چه خواب است آنجا بخت خوا بید است هر جا شاد بوی مازین نظر گرفته است
در جنتی همی بر سامان راحت چیده است سخت بیدر نیست دست از ادهام برداشتی دلفت خواهم با آن الفت سرا محل کشید بوی زلفش عشق امان در صحرای و هم خاک شو بیدل که در ناموس کاه مرش از باده جز از لاش سوختن غری شیم	سایه بیدی سرای مرا پوشیده است خون من رنگی روی رنگ خوابیده است بوی زلفی زده غایت زبیده است بده خلق از سیاهایی خود زبیده است حسن را نیکداری زانیه و نچاییده است شده هم و جرات خاک مار زبیده است	تا گل عروسی از گلزار وصلت چیده است نامرا عشق چو شیم بده خواب داد بند دای چو شمع کشته سامان کرده ام صبح وصات بخت بدشاید فراموش کند کاش چشم کن قضا نکشاید از خواب عدم بند آرام دنیا کره نتوان یافتن	عک این صحرای بخت کرا بیده است در چندانیکه خواهم کن مرهم که است در جبهی میوت احتمال تم که است ایک خواهد بدش پیش است آنکه کم که است

در جهان طوطی خوشی گزیدن است
هر که رفت از خود دماغ خرماء بتار کرد
پیش پای خویش از غفلت نمی رسد
سوی ختم صدرت کایک دماغ است دیدم
لشک بخونم زبان دردمن فمید نیست
هر قدر عریض شود قلی تنهایی میرم

شعر از استقامت خون خود در فرد است
آتش این کاروانها چه بر من است
گرچه زود عالم از غیص نکام روشن است
بیکر اقدار و اوجا کس صد کلمه است
در چنگله مژه نادام یک شیون است
چون شکست دل غموم ناکام برافمن است

دوق عشرت مبدع اجزای جمیع باد
چشم از عارضه مشک که همچون بستون
بر پاهای رده چشم حلقی شوان یلفی
همچنان که شیر باشد پرورش اطفال را
مهر عشق از روی دلها کر را دلدار غایب
منی سوز است (پیدل) صودت آتشیام

کر دلتی سلاخ سحرمانا گلشن است
بی خواب گویم سبک تر آن در دامن است
دانه مداف از د کشتی قابل پروزی است
شده ها در پیله دماغ دلم پرورن است
باطن هر زده از چشمین پیش آسین است
جامه احرام آتش پیله دماغ من است

(۱)

در جوی پیکر آواز جمیع است
جبل یزدن منزل آرام نتوان یافتی
سوی ختم خاکستر آراکت دمت غایت

غنچه را پای من شیراز جمیع است
کوز اکر لبا کند در دانه جمیع است
شعله ما را بود کاز جمیع است

دلت آسوده کی آتشکشان داشت وین
همچو کر دایم درین در پی طوقان اعتبار
قی بقدر غنچه گردن پریشان می شود

شاعر آتشکی را غلظت جمیع است

در غور غفلت لکاهی رونق مایمن است
دل بسی کرچه در شاد روشن کرد دایم
ما غرضت که دیگر که در زدم بهار
... در می مکتوب شوق آگاه نیست
طبع روشن کجده در دست ربط غمتی
صراط پیا نیست در گیتی چون نولادوب

غلام کایک است که شمع کمال روشن است
این چراغ یکسره در لک حضرت رونق است
همچو میثاق کلام روز خون در کز دانت
ورنه جای کاه پیش را مارا خواند است
از پی حبس غن آینه حصن آهن است
بی کربان دمت من بیرون از دامن است

چیت قدر شمع غزل سمن خاکش روشن
خامکار الفت دماغ حبست پشیم
ناتک تصویرم از باجرات جولان خواند
بود پیش جوهه در حبس چینی کرده ایم
بشکم دل کشود بارم تحقیق کشنا
جز نامل نیست (پیدل) مانع شوق طلب

سالم و زده کالی مدت جان کندن است
همچو آتش سوختن از یکرمن روشن است
ایقدر ها بیکه پای ما درون دامن است
شوی نظاره ما کار چشم سوزن است
شخص هم فکس است آینه در دست من است
رشته پرده اگر دارد گرمه دستان است

(۲)

در خیال نواز است آگهی باهرم است
باد شاهر در غلظت سپ چشمی بسته اند
پای تپید است این افردها هتیار باقی
در بنای جوت از حسن کوبیمین حلق
تا غن ایست عالم نیست بی فکر فساد
دوستان خاشاک را به الفتم بکشد

سبزه تپید هست آگهی که جس آدم است
کاهه چشم کما کر شود جام جم است
هر قدر غرض املیا پیش فرستد کجاست
حاله آینه هم در دایره است
کوشه کز فته می باشد کال را کاهه است
موجها از قن را خود هم در غوشی هم است

در نظر خاک کرد عیت در فلسه شور مجاز
از دو کاف کف دارد سازه غل مبدوع دار
افروغ جیلمات لغت دار کی ز انب کو
درس عینهای مارا نسخه در کار نیست
شده همی باشد سر کرم تعبیر غرور
کامدار پس را کفر است در عالم سلا

(۳)

در خیال من فیم خویش ساز تو نیست
تعبیر نیستی از اختیار نام دلک
بسیار اثر دارد غرور خاک حساب
زود و جهان از روی مقصد خلق
ز چشم من خود غافل امل کجاست

چو شمع جیب تو جزو کافرتو نیست
هر چه فخر کنی باب اختیار تو نیست
لشیم هر چه کنی فیم جل فراتو نیست
بهره ایست که کد کاه میزد تو نیست
هر چه بزم گزیده رشته دراز تو نیست

زگار ماه خیالات کوه رسه رده دره
دوست کاه تسع تری باب منده
بهر سجده ز خاک صوف متعزل است
برده طیش دل هزار معصراست
ز اختیار دین زود مننلا پیدل

(۴)

در رطوبت خاک یکسر ناموس کربان نیست
وارستگی انجمن بی دماغ و دایم
آرام ورم درین دشت فرق آفتاب دارد
زین ورطه حیات آسان نتوان دست
پسایگان قدرت شایسته قسوفه
کزار بی دریا وارستگی بهار است

چون سبزه کن ایضا در عالم جدا نیست
صبح فک دماغی ورم ما هوا نیست
در دینه آگهی که جوت در کوشا جدا نیست
چو شمع زده کی را در هر غرق شنا نیست
دست شکسته بارش و کردن دنا نیست
دور از کوی سبزه برک نیست با نیست

منو بخت و افسر افعال می فرو شد
دارد چندان افسان ادوار در مقابل
تجربه خیالات دل ویده بند آخر
در خور دشت جان با دهم جهان خود
کوش غلظت دل زین انجمن که دارد
(پیدل) کجارد کن سید دل بی تیزی

(۵)

در زمینی که عیت اکثری کشته است
گره او خرم چیدن طیش آینه است
هر آن شوق شود وادی همچون در باب

مهر چاک ز صبحش غلبه افراشته است
مشتد سوختن جوی دلی داشته است

در سبزه آروان دین مست و خراب است
یک غنچه بهار ندارد چمن و دهر
بکیده تریش ندارم جو شام
فرصت طلی لایم انعام وفا نیست
بهر کز امکان نبود جای اقامت
سیداری بزم ز گل آه با نیست
جز سوز کداز از پروانه فوادیم

چون تیغ زمر در گذرد عالم است
شام گل این باغ سر در ک خواست
در قافیه سا همه میثای کلاست
کامل ما گرم طیش کشت کراست
در دینه انکه راه ورم با کراست
تا غنچه بود ویده امید خواست
این صدفه گلش زود جزو کجاست

باشی بجه امید زده کال غنا
ما غنچه طوقن خیالیم و گره
روانه کامل ادب بی چراغیم
بی من بود دانه کشت اول دهر
در عشق بدموی دل غم می باشد
چون جوهر آینه جوت همه شکیم
(پیدل) ز سبزه های تو صافست شلین

در عالم بر یک کوی جلوه قابست
این غزل سبزه آرا و چ سبزه است
باز کوی دایم ویرانه است
در رشته موج از گهری هست حیات
هر جا قدم سبزه سبزه است خراب است
هر چدرک و رفته ماردار است
کریک زبان قلمت موج سبزه است

(۶)

در سیر که امر تحریر مقدم است وضع فکر و ششجهت آواز میدهد دل را انسان ناک آفت کرده اند اوج و حبیبی قلم امکان شکستیم کسر و اسی به نشانه اقبال بیخودی بکشتن عمر و افکند گرفتن دانستن	آینه شخص و صورت این شخص نیست کای غیر بلند مجین زبانه است هر دم زدن بخانه آینه نام است از آبرو مگو هر جا این کبر است رنک بکسرش آمده چنانچه است بر بال صبح عده عین کرده نام است	نی آه در جگر نه رخ بار در لعل عمری زخود روی که پرسودگی روی تسلیم را در فکر نخواهد بسیار کسی باعینک نشاید از انسان طرف شدن از حیرت حقیقت خلوت سرای الهی زین بار انفصال که در نام زنده نیست	در سیر که امر تحریر مقدم است وضع فکر و ششجهت آواز میدهد دل را انسان ناک آفت کرده اند اوج و حبیبی قلم امکان شکستیم کسر و اسی به نشانه اقبال بیخودی بکشتن عمر و افکند گرفتن دانستن

(O)

در طبع آید در حیرت دل لشکر است لای هجر پیده است تا نهائی عمل رشته ساز امید در کرم بجز سوختن تا بقسوی دامن ایشان سبک دام طبعهای دل حیرت سیر قنات چند کربسان ما سینه بصرا کشود	مرکز دور محیط آب رخ کوه است شیخ نکرده پیش از همه نوجوهر است شوق چه شوخی کند ناله نفس پرور است شامه آفتاب را صیت کرم خنجر است شعله پشایب ما پیدل خاکستر است شکی خلق جنون ابریه وسعت کرامت	چرخ زمر کشتی گرد سحر ساز کرد نیست غبار از محرم جولان ما درو تسلیم را راحله اقتضای کی غنم عدو را مدد جز بتفائل جواب روی که دارد عرق دیده سرشک تشنه است (پیدل) ازین انجمن سر خوش دردم وایس	در طبع آید در حیرت دل لشکر است لای هجر پیده است تا نهائی عمل رشته ساز امید در کرم بجز سوختن تا بقسوی دامن ایشان سبک دام طبعهای دل حیرت سیر قنات چند کربسان ما سینه بصرا کشود

(O)

در طریق رفتن از خود هر ی در کار نیست هر دم مو بهر غفلت پشته باین بر است در نیام هر نفس تیغ دودم خوابیده است خویش را از دود خودین خود پوشیده است چون خون ناله را بویست و بن میدرد	وحشت نظاره را بال و پری در کار نیست از برای خواب غفل بستی در کار نیست چون سحر دو قطع هستی خنجر در کار نیست احتیاط ما برای دیگری در کار نیست از صیقلی روک گل شتری در کار نیست	کشتی تدبیر ما طوقانی حکم قضاست میرد چون گردباد از خویش سر گردایم مشت خاک ما را قرض تسلیم است وین فکر مرکب در طریق قفساز کریمیت استقامت پس بود از باب همت را کلاه	در طریق رفتن از خود هر ی در کار نیست هر دم مو بهر غفلت پشته باین بر است در نیام هر نفس تیغ دودم خوابیده است خویش را از دود خودین خود پوشیده است چون خون ناله را بویست و بن میدرد

(O)

در طاعت شب چه جنوبا گذشت نقش نیکین داشت کمال هوس پی سیر بجز چه ناله بجهاد چون زرد کافه آفتی زده چون شب و روز است تلاش همه عالمش زنده جاوید کسود قافله سالار توهم میبانی بدم شمشیر قضا جاره جیست	کز سر شمع آیه گذشت اسم بحیا ماند و منسی گذشت آیه از خاک چه بالا گذشت فرست ما از نظر ما گذشت در نکشت آنکه از انجا گذشت که نفسیا ز میبیا گذشت هر کس ازین بایه نیا گذشت دم مهن آبی که زرها گذشت	جهل خرد بخت و بیهوده رخت خلق خیالات و افلاک بود جوش نفس بدی اعتبار سوی که دو همه را جو کرد خط جبین فهم برده گذشت شیط نفس طرفه بی دانسته است فرست دیدار وانی دانست (پیدل) ازین مایه که جز یاد نیست	در طاعت شب چه جنوبا گذشت نقش نیکین داشت کمال هوس پی سیر بجز چه ناله بجهاد چون زرد کافه آفتی زده چون شب و روز است تلاش همه عالمش زنده جاوید کسود قافله سالار توهم میبانی بدم شمشیر قضا جاره جیست

(O)

در کشتنیکه دارا با اشارت سر نیست ششجهت جز کاش و بایقین نیرنگ نیست شرق استعداده متان ساقی بره است وین صورت انکشت زهارم و قدی میکشیم حرس انقیاست با دغوطه در حرمان زدن سیر زانو نیز ممکن نیست بی فرمان عشق خواند در محراب ششم خواند در آغوش گل	سرمه کرگل میکند ابروی ناز دلبر نیست اختراع این بسکه مایه توچین لاغر نیست باده کر خواهی همان باز کردن ساغر نیست در بلندهای کائن کردن مارا سر نیست از توقع کر توانی چشم بستن کوه نیست پیش ما آینه است اما بدست دیگر نیست هر کجا بایم بجا غیا همین چشم تر نیست	ذوق پیدالی قیامت صنعت است آگاه باش کافروش است از بهار لاله زار این چمن افعال کریم در اعتراق مجر نیست در شکست دنگ بگر ذوق است خفته است بکودم در کوشه بی مدعای وا کنیز نیست بومید رحمت کر دو کیم کرد چرخ (پیدل) از انبیا ترک مدعا غافل میباش	در کشتنیکه دارا با اشارت سر نیست ششجهت جز کاش و بایقین نیرنگ نیست شرق استعداده متان ساقی بره است وین صورت انکشت زهارم و قدی میکشیم حرس انقیاست با دغوطه در حرمان زدن سیر زانو نیز ممکن نیست بی فرمان عشق خواند در محراب ششم خواند در آغوش گل

(O)

در کشتنیکه کرد مجر ما اقتضای است مالسیران از شکست دلچه سال این شوم کاه کاهی ذوق همیشجهت مازا با حجاب کودمی بی باک نبی که مفران کشته از کل تصویر نتوان یافت بوی خرس این زمان از سر مه میباید مراقب دل گرفت	همچو عکس از شخص رنگ جدا افتاده است روبر ما سایه زلف دوتا افتاده است دورس مانیز پنداری هوا افتاده است ساز و قصی پیدل ما از تو افتاده است رنک ما از عاجزی در روی ما افتاده است جابه محرم است از دست صد افتاده است	بد که شد پیدال حیرانی براد انتظار نیست غایب کر غبار مجر ما باشد نهی از طلسم ما که کمال حبابی بیش نیست سرمه و گل نا بکی بوسه بساط مقدمت جاده منزل درین وادی غری بیش نیست کر فلک (پیدل) مرا بر خاک زد آسودم	در کشتنیکه کرد مجر ما اقتضای است مالسیران از شکست دلچه سال این شوم کاه کاهی ذوق همیشجهت مازا با حجاب کودمی بی باک نبی که مفران کشته از کل تصویر نتوان یافت بوی خرس این زمان از سر مه میباید مراقب دل گرفت

(O)

در کشتن هوس که مراغ کلیش نیست دیده حسن ساخته اعتبار جاد آزاده کان زدن دعوت منزله اند بر انفصال عشرت این زده پیده اند	کرایس توده مرنکند بلبلش نیست هر که بی لطافت شود کاکلیش نیست با کردن آنکه ساز ندارد غلبش نیست تا شیده سر نگوین نشود قلقلش نیست از قلمه کا محیط و بال اساق است	آن ساز هفت که توختر ششیده یاری بهال مجلسی خواجده رحم کی عیادی هوس چقدر ننگ فطرت است خبر ریشکاری جاوید نیست (پیدل) خوش آنکه الفت جز و کلیش نیست	در کشتن هوس که مراغ کلیش نیست دیده حسن ساخته اعتبار جاد آزاده کان زدن دعوت منزله اند بر انفصال عشرت این زده پیده اند

در نهادت کل مقصود بر زردک است
در هر کلام تو پس نفس است ای عواص
همه گویند جدا نیست زما دلبر ما
تا توانی ز چیده رو صید خیال شکند
همه مقصد طایران دامن لغزش گیرند

دوری منزل مقصود ز خود پیلانست
ای هوس آنجه منور و اقامت نشوی
تو که اوامام جسد مزده گردون گزینست
سیرها در هوس آله نشا حکم کردیم
خست کام قنای میسرده غفلت چندی

اقرار خویش کی قطع نظر زردک است
لعلت سنگ هم ایجا بشرد زردک است
بیخه هر که شکندش بر زردک است
منزل پس زهر زاهدکند زردک است
آنجه دور است کنون وقت دگر زردک است

(بیدل) آنجا که جنون مناسبت نمیشد
بالیده کی چو آیه ام وصال داشت
تا نقش با همان دم چشم غزال داشت
وزنه بخدا که تیر جنون احتیال داشت
شبنم روی گل شکلی در خیال داشت
آینه داری از دل بی انفصال داشت
وکی که خون بیکس ابرو بال داشت

سراب بزم از دل بی مدهای خویش
چون شمع چشم مزمارا ز خویش بود
سرشته عیان بخور شید حکم است
اکنون علاج شبیهه هستی که میگردد
مشکل پیش بی فغان بی رود کسی
هر کسی بقدر همت خود کار میکند

کوهر نجیب صفاق مضطرب زلال داشت
روار آرنجیده ما ظرفه بال داشت
فغان حال ما زنی از کمال داشت
در سنگ نیز آینه ما مثال داشت
شمع خوش سیر شمعشان حال داشت
(بیدل) غم تو دارد کار خواهم بدل داشت

(O)

در وصل و سیرم بیکرسان خیال است
سایل بکف اهل کرم که بسلط هم
از مالدی بی نمک حرص میرسد
بکندار رنکی که بی دایغ تو سحر کرد
لعل تو سپهر بیکه عده مرض بیم

چون آینه پرواز شکام نه بال است
چشمی بکشاید لیحد رنگ سوال است
چیزیکه بجز غمه توان خود حال است
چون سگ اگر شیشه روانی چه کال است
موج کهر آنجا شکن چهره زلال است

تا چینی ما شک رنگشانت سلال است
بشعیت که در دوش تو در گموت شلال است
مردانه که از عکرون جنت نهال است
روار و در خانه خورشید شلال است
لعلت همه مدان زده دایغ حلال است

(بیدل) دل ما پاچه شهید است مقابل
تغشیکه درین دود به صمیم خیال است

درین کاشن دور و دورت خنده کار نیست
هر زیست و کند چشم در دایب
حریف پاک با آن وفا باقی
ز خاکستر امان میجوید آلتی
حدراشیم ازین عشق که آنجا
جهان بدون سودای قلاب است
وقا و پیری از گردون جوشید
خجارت چون سحر کراوج کبود

مبادا غره کردی گل چهار بست
که اجزای جهان لیل و نهار است
که جز سر هر چه بازی بد قار است
چو هستی گفتن جوشده حصار است
بقدر سر برین سر شاد است
ازین ناله که لیلی بی غار است
که طلل عاشق دامن سوار است
فلکها با وصال خاکسار است

به درجیب طس غده سار است
بره کز کداری حق کفار است
چراغ زنده کی بکسر چار است
زمان وصل یوسف انتظار است
خضر دارد که آن لوح مزار است
بخندکدای خروسان کادر است
ز خشک و تر مگو بکجه جار است
ز قلندر شیشه بی باره بار است

(O)

دل از چهار خیال تو کلشن داز است
تو رفی چلو بیکه دشمنی کسی چکند
میم جو شکست کل حوم هوا کردید
سطحات لاله شهرت سحره زلفدارا
ز پیچ و تاب نفس سو دل توان داشت
توان ز بیخودم کرد سر عالم حسن

نکه بسیار جلال هشت پرواز است
شکست آینه حسن مستی کار است
هنوز شیشه رنگم شکست آغاز است
گشاده دامنای ابرو بال پرواز است
زبان دود با سرار شمشه آغاز است
شبهه عشقم و خونم قلمرو کار است

بروی نیغ توام چشم زخم دل باز است
بهار حسن ترا شبنم نظر باز است
رنگ که پیش بدله میزد رنگ سار است
که در کرفتن پرواز چنگل باز است
که گوش حلقه زنجیر ما بر پرواز است
غدر معنی برجسته کردن افراز است

(O)

دل از غبار طس زخم خفته در غلظت است
ز لعل صومعه اگر آیه نیست مستان را
بسالام بشری غدر خود نمائی نیست
فرزوه ایم بوحدت ز شوخ چشمها
خطی صدفه دامن خراش شوق تو نیست
دوی یکجاست ز بزرگ احوال بکشد
اگر ز سوختن سواد قفسر کرن

ز موج پیرهن این محیط پر خشک است
که ترش روی زاهد بزم می نک است
کبیکه بگذرد از دهم خویشی ملک است
دینک هو شد این صفر هر چه هست ملک است
ز روی بحر بجز موج هر چه هست ملک است
که یک نگاه میان دو چشم مشترک است
که شام چهره زین شمع را ملک است

قسم درین جن حادث است اسیرک است
تو آنکه کرده از خویش انقلاب شک است
مدار راست رویای قبل بر ملک است
بچشم دام سیاسی صید مردهک است
چو زخم قطره آینهک بملحورم کرک است
شکوه گمزه برداشت است بر فک است
ز شور اشت خود به کایدا ملک است

(O)

دل از نهادت هستی مکرر افتاد است
مرد بیایک که از خنده کاری کلبا
پرو طرف شکری خود سری جانوار
زفت شعل گرفتاری از طبیعت خلق
سرسنگ آینه نکذاشت در مقابل آه
فغان دل جمع از چه عالم لغزون بود

دگر زبانی مگو شک بر سر افتاد است
درین هوسکده رسم حیا بر افتاد است
جهان خطیست که بیرون سطر افتاد است
فقس شکسته با رایش بر افتاد است
ز بی می بقدر چشم ما ز افتاد است
محیط در عرق می کو هر افتاد است

صیغ زده و قش هم غر افتاد است
بلندی سر این نام بر افتاد است
عصا یکجاست که دایغ زعفران افتاد است
بیا که خانه آینه بید افتاد است
سربش عشق چو آتش بر افتاد است
چون حسن آینهها در افتاد است

(O)

صفتها در

در اشیاء و برآید علی الحسنة

حرف الف

دل آتشین صد طرف از باد وصال است
ای دره مفر سبای بر واز توهم
آتش کمال از بقل غنچه جدا نیست
در خلوت دل از توفیق نتوان شد

آله کین جان آتینه حیدر است
خورشید هم از آینه داران زوال است
دل که شکست در سر آتش وصال است
چیزیکه در آتینه توان دید مثال است

کی فرصت عیش است درین باغ که گل را
آن مشت خیار که بر واز طبل
هر کام براد طبلت رفته ام از خویش
شد جوهر نظاره ام آتینه حیرت

کر که در شکست جان کروش سال است
در حیرت و دامن لایم پرو باد است
نقش قدم آتینه کروش جان است
باله کی داغ مد لازم حلال است

دل بسی آب کردن طرف چاه است
کلبه درون کوه دارم بناموس و
کافری درمن این معنی نکرده روشنت
مکتوب ای میکتان از فیض علم چون
لفظ من شد از سر گذشت رفتگان
چون حباب آخر غش آتش یعنی بشود

خود که از روی نامی این دیوانه است
زنده ام چون موج کوه در طلمه است
کاشای زنده کی از غایت سکه است
حقه زبیر بر منق خط پناه است
چون زده خوابیده ام آواز غش است
خانه بلبل بیادش هم ای خانه است

هر کجا از دست اتحاد نیازی میباشد
عضو عضو نشد کینت مژگان دوست
از کعب ادریش نشان مردی جنت طاعت
دست زد برادر سامان نمائش میشود
بام امکان دارد از حوادث جاده
مابلول مستقام از توبه و حشر چشمت

خط بر آغ حسن را جوش بر پروانه است
دست اگر بر هم فشانم لغزش مستقامت
چشم کی دارد کمان چند صاحب خانه است
طرحه کارنگه را موج مژگان شاه است
در محوم گردید آتینی در اجالت
(بیدل) اینجا چون دامن ایمن طفلان است

(O)

دل بیاد در توجیهت در آتش است
کافری در من این معنی نکرده روشنت
مکتوب ای میکتان از فیض علم چون
لفظ من شد از سر گذشت رفتگان
چون حباب آخر غش آتش یعنی بشود

از حضور آفتاب آتینه ما آتش است
می طبلد و خوشن کاخ و خوش آتش است
چون طلمه تنک نام این معنی آتش است
بر روی از دل کافیت نام آتش است
و زده از واز ما کمال عفت آتش است

بگر ما همی شمع از کربانهای کفایت
کرمی هنگامه آفاق موقوف است
بدان از واز تنک عاجزان توان گفت
فرق حشر است اگر آتینه سوخته می باشد
بست (بیدل) بقرانهای آتینه

لشکر چاکری آب است اتم آتش است
روزی که خورشید نهاده شمع آتش است
آیه در آتش شکست حشر آتش است
معاذ را هر چه باشد غرور آتش است
کوک کرمی نفس را در آتش است

(O)

دل بیاد جلوه طاعت بشارت داده است
نیمت کوه تک و پی موسیاست
بست عشق با بکفر خرامت جلوه کر
رفته ام از خویش اما از مقلان دلم
دل در حق در سبب حاکمات و در نیست
از طبلد بهای دل بی طاعتی دارد نفس

خانه آتینه ام از تاب عکس افشاده است
همی کوه طفلان شمع کبر زاده است
دقت رنگ از دست بهار افشاده است
حیرت از آتینه کر و درون نهاده است
سنگ هر در کسوف عین شکست نموده است
مژگان کوه و آتینه در حق و حشر داده است

الف آرام چون سدره آراسته است
یری از آتیب هفتی میده زب در
معت بحر طاعت کربال هم میکند
فاش و زاده کوه از این مر کسان عشق
می طبلد کرمی از آتینه آتش بخر
چون نگاه چشم بسدل بی لطف میورم

بی خواب آلوده دامن حشر جاده است
جوهر آتینه در سبب موج باده است
نقش وی در دامن سرمشق عیش جاده است
عکس کردن در آب افکندن سدره است
دام چشم سوز و تلخ سبب افشاده است
قصد بی مطلق و نامه ماسده است

دل در قدم آتیه بلی که شکست
باعتی ایم در شقی مغرور شیده
میسو چون کمال کافیت درین باغ
کر بحر عشق کر و خور دهن من نیست
کر موج ندارد لب و کب نم اشکم
هر دره چون چشمی باز دیده آهوست

این شفته هر کوه و بستان که شکست
ای بگردان سنگ بدخان که شکست
آتینه بان روی کافیتان که شکست
رنگ جو کشتع بر نشان که شکست
در چشم عطف ایمنه مژگان که شکست
آتینه جنون به بیابان که شکست

جز صبر و قاتل نفسا جاده نشاید
کر کار خنده سر نشویش خیسارم
گویی طبعی نیست جگر داری رنگین
بایک جگر باید از خویش دور نیست
حیرت چون میکتان خطت افلاص
(بیدل) نفس چند فطولی کی و بقدر

در نفس خیر بستان که شکست
دامن توای درو خرامان که شکست
جز خنده وین دهن کفایت که شکست
چون صبح روم در زدن که شکست
دشمن ندارم بگر بستان که شکست
رخوان گریبان دلم بهمان که شکست

(O)

دل را خیال شطاب سر فرنگیت
در کف و حشر کف فرمت امکان
از اهل کف مطلب سزا شکست
چیده یک برائی ز کافیتان آفاق
چون لاله دامن کرم در حشر دافیم
چون شمع زان آتیه سبیلان بهارم

این آتیه صاحب نظر از سمره زنگیت
دودی شری چند شقای و درنگیت
چون درخ این شمع مزاجان در شکست
تلخیر مراد دو جهان صبر خدنگیت
هر را زشتان قدیم پشت بدنگیت
کافیت آتم سرو رنگی در رنگیت

نقش مشو از سمره کاشا که دافیم
چون بستان سازیم شمع و بهارم
عمل کف صدف کفایت بستان شوقم
حیرت مکر از دل کده اتحاد فضائی
زاده کی موج ز کوه چه خیال است
(بیدل) کبر عشق حیرت که آتیه

مرد کای زان من آتینه رنگیت
اروم کار طاعت صلی و چنگیت
جک دلمام جرس کافیتان
دیده چو کافیتان کافیتان
تکین رده فطره مایه شنگیت
آتینه مفرطه کر بیان رنگیت

(O)

دل را رنگ دام هوس و درواست
این دشت زار کف و منظره کیت
از صفا دل غش کفورت توان شد
نک است بار باب لغز و دعت امکان
مشکل که شود وحش مار و امع
نی عشق حال است بود رواق عشق
آتینه ام و طاعت بیدار دارم

در مزاج هم ریشه این دام امکان است
کافیت همان دیده آتیه برا هست
عمر است کف جوهر آتیه ما هست
کر دهن بکفایت کره کار امکان است
در خانه دل نیز عشق سمره را هست
بجلوه خورشید جهان نامه سیاه است
و زاده ام بقدر حوسه خوا هست

بیدر نحو شد نفس از سینه طاق
نیم از دل آتینه بدان نتوان یافت
بر اهل هوس علم بود باده رسی
این عقل که دارد سر بر کفایت شاعران
در کین حیا مشکم شوشی اختیار
دافیم اگر از دود کف شمع آتیه
(بیدل) رنگ کف جان جلوه بخت

مو جک ازین بحر دود شمع آتیه
این زده مکر حلقه آتیه سیاه است
این حیران را لب ساغر لب جاست
تعبیت که فطره طاق و لا هست
چشم در آتینه خویش است کافیت
چشمیت که دروی کف کرم کافیت
کافیت جید آتیه دار سزا هست

(O)

دل را کشاد کرد ز صد عقد برز است سر بر بختیم ز خط رشای دوست کز آن دو چشم کامل نظر کند دارم بود مقدم سبب جلوه و اناده کی فدره پشم نیکند فردا بخت هم اگر این ملازم بخت دشوار نیست قطع امید من آن قدر	آزادی طبیعت این مهره تشدد است چون خانه سی لعلش ما هم بسلطنت خطای که دیده فریب استیلاست کامش خوش گوشت از آواز کز است لسم سابه پرتو خورشید را بر است مارا همین چنین صفا کز کور است مقراض پسر و دم تیغ مکرر است	غواص آزادی کز شاری تو ایم رنگ برده ایست ز روی خزان ما در آتش مشرب پیوست حساب تجدید رنگد بو زود از چهار من الا دوست آینه با دین بساط پک روی کرم در همه عالم بدید نیست (بیدل) بخلرم از انتظار عشق	مارا کامل سکرم دام کوه است در پونه های غنچه اگر خورده زور است از خوش رفت بدو عالم برادر است نخل جام و نغم جله تو بر است اینها چو شمع کز قدمی هست بر است خورشید هم بگشود با سایه پرور است چشم تری کبی مزه کردید کوه است

(O)

دل ز اوام غبار آلود است طرف مجن غرور است این جا کر شوی هرم انجم طلب بر دل کی بخوری از دم سرود لشنه مرده شهبان و	زک آینه آتش دود است سجده ها آینه مسجود است عقل با آینه مقصود است و عطف چا همه جا سرود است آب شمشیر تو خون آلود است	غرها شد که چو موج کهرم عشق شربت علقا در لب تنه گل کی که درین هیزگاه زخم دل خط نفس میخواید (بیدل) از عشق موهوم میرس	بال پرواز نفس فرسود است تور معدوم ما موجود است خنده رانگ کریان سود است غنچه را بخت لب پیود است ساز شبیه نفس باود است

(O)

دل مرعسات آینه زین داده است از محو جلوه کرمه کشاد است در عرصه کارشن خرامت جنون کند گوشتش دیده خست نگاه عقل مشق سن ز طبیعت ظالم پیرو است نفس جبهان نیجه اندیشه دو نیست	ای نازم عشق جلوه کان صفحه سواد است حیرت مقام جوهر آینه داده است گل کز سوار رنگ را بد پیاده است دشت جنون و دامن هرا کشاده است زور کان همیکه محال کیهاده است نیزک شخص آینه کشاد داده است	نایده سجده بخت ادا کند زحمت کشش سسکده ناوایم مارا خیال آن مزه انسون پیرو نیست مهر و غرور خلق کز آید باحتیاج چون منع منع سر پوا کزایت تکره روزی روزی موسی تو را دم زلفشان	صد سر یکسوت مزه کردن نهاده است بار جبهان چوسایه بدوتم نهاده است از ریشه های تک مگو صوح باده است پروازهای ذره ز کردون زاده است از فاشنی کسه به پیش این نهاده است هنا در آفتاب مکی بریده داده است

81

دل کرم من آتش خانه کینست هزار آینه روز خوش شب کرد اگر کینست ندارد می رستی بیزدم شمع شبی بیدار کینست و چشم پوشید	نگاه حیرت رواه کینست صفا میناب فرش خانه کینست لب زخم خط چینه کینست غبارم یارب از ورا کینست این تکلیف خواب افشانه کینست	خط جاست امشیر هنر عشق اصل در مریخ ماره ندارد زبانک دل تو اها می تراود رنگ گل کاله زنجیر دارد تراره گل خواهد کرد خرمن	خیال زکین مشانه کینست فنون ریشه دام داده کینست که می فهمد زبان شانه کینست چین جولانکه دیوانه کینست دون از ریشه جین داده کینست

(O)

دل مالدی حس و غمت افشاده بال رفت زین دشت کوه ناله باکر نشد کافی بود ز سکرم حصار موج پید شنگای آفت آکار مرد نیست اشکم دیده محمل انداز برق داشت ای جینی اینقدر طبعی موی سر من	این نازک و ما به جا پوست مال رفت هر محمل که رفت بدوش خیال رفت سر ها ز آتوی عدم از در بال رفت تا رفتن خط اگر از غمه بال رفت گفتم نکای آب دم بر شکار رفت فتور در اناده ساز سفال رفت	خلق ازین بساط بوم کدشتکی ز درویشان نیبه راه عدم کینست کز تره داری از جوس جاد شرم دار موج کهر چه وا کند از غمی محیط امور تیره بختی من می کشید عشق (بیدل) دلیل مقصد عزت توابع است	بی نقش با چو قافله ماه و سال رفت قارون ز رخک بی جمع مال رفت ناظره شد کهر عرق اضمحلال رفت حریفه داشت زانهای لال رفت از غمه کفر ک قلم بر حصار رفت زین جاده ماه تو بجهان کال رفت

(O)

دل چو غنچه در آغوش مایه نیک است بختی از آرزوستی مشو غافل این دو روزه تو بدید در جبهان دارم بهار کرد خط ملت جلوه شوخی کار زاکت خط شوخ تو در نظر دارم غبار آفت اسباب دام غفلت است	ز خواب نازم چون کهره سنگ است بهار حاده بکسر شکست رنگ است لشان ما عرق شرمو کام ما نیک است طراوت رنگ گل دام عشرت رنگ است بچشم مارک گل بکفر رنگ سنگ است امور مزه دصافی شک رنگ است	نمی توان طرف خوب و دشت عالم بود اگر تو پای دامن کینده خوش پای ز غنچه خیس اوراق گل توان داشت بودی که غیر دلیل مقصد داشت چو کفتو جبهان آمد آفتی بر حاست ز حرف زهد پیخته دم مزه (بیدل)	خوشا طبیعت آینه که در رنگ است که غنچه را نفس آرمیده در چاک است که حای خواب را رفت درین چن نیک است زاشت کینکین هزار فرسنگ است میان کام و زبان نیز در سخن جنگ است که کار سبزه درین زم خارج آفت است

(O)

دل مضطرب پس و پیش فاه جنگ است آینه صیقل زن اگر حوصله خواهی ل کاسکی از غنچه نفس آب نکرد این مدو خواهش خون کشده در دل در بد توام نیست هم از کلفت امکان کری تر از غفلت خود چن مایه است	در باب که خون رنگ ساز توجیه رنگ است در قلم تحقیق صفای تونیک است رونگ هم از جوش شردقه نیک است موجیکه بکوه میزده است نیک است کردیکه بود در درخشش همه رنگ است در عالم وین پیشک آینه فرنگ است	کاره سلامت سپری محو عدم باش هر که مژده و اند چو شرور فقه از خوش اروحت این زو بشارت توان نیست ای کاه مبارک غنچه نام روی از خوش اینها که فضولید تحفه مراد است (بیدل) شرم کز لعلین چه فروخته	آموده کی شیشه هان در دل سنگ است از چشم هم بخت شتاب تود رنگ است هر چند چرافان کنی پشت پلنگ است چون اشک معاطیتم شیشه بچنگ است از کیش ادب آنکه نخست نعلک است ملوس تسلیم که عمریت سنگ است

(O)

[illegible]

دوش در دهلیج العزیز شوقی انگ داشت
سوی جولای که نازش پایای ننگ داشت
چشم هزار گل که آتش پیرایه ناز داشت
دل ذوق جولام تاغالی کرد است صالح
آینه دام خیالاتی گرم بریده ایم
سیرم مایه و معجون حسنی ننگ داشت
آتش زده کونی زور دامی ننگ داشت
بریده هوس بی حس آرزای آینه ایم
خاست پایش هموم دام چمن شور بود
بافت آغوش را بر سر نازک انگ داشت
باغ شکم شو طوفان هوا آریده
غیرم غمزه را ساید چمن بهشت گفت
آه نظم مرا کرده ای آینه است
شیک حسرت بود (پیدل) غارت آیدین بهار
غیرم کایدار کشی دامی درک داشت
آینه زده کونی زور دامی ننگ داشت
خاست پایش هموم دام چمن شور بود
غیرم غمزه را ساید چمن بهشت گفت
آه نظم مرا کرده ای آینه است

دی بشیم کریم" ما تو کی حمید و رفت
شع حمل بروفتی بست وینا بر شکست
فرم چون افتاد صادق را مقصد نیست
بالی صد کای پیش آهنگی امید داشت
هیج شیم زینبارد سرز جیب
ازبالی اشک هم دردم دل آشتی و رفت
مهرگی زین آفتاب طرز ذکر ناید و رفت
اشک در پیست وایام ایدر طایف و رفت
ای نگاه وایین کا که بر کرد و رفت
کرده ام که چون نواهد نظر ویت و رفت
صیدم (بیدل) خیال تو بهار آفتاب
از غشای که حتی مدعا سیرل است
زین بیان هم مقدم غلام ذکر دارد کن
کوشش وایامه کان بهره بجای میرد
ای سخن در دانش غوطه میبایدون
زان بعد در دانشون بونی سر مالی برده ام
از جسم و گل زخمی که در جیب و رفت
چون نفس بایردن آید هم بید و رفت
دهویرا را پیش بی خوش بایدد و رفت
مهربانی میوان چون آید زانید و رفت
گر شکست در نام ز عاقبت خندید و رفت
کا کبایت بایدم زان عدم برسد و رفت

دی توکی از شکست ساسر می کرد و روایت
خلوت از دم جنت غیبت طایس گفت
ای هوس دیگری چه دکان قیامت چیدند
خسرو کون شرم عیسان را چه عنت کو بکار
می زنی چنانکه سارو درویش داشت
چو فردوسی میماند از غوغا دست
شبهت کیست چشم زخمی که درویش
دیکه چون حلقه بیرون دردی که درویش
رکف شوخیه چون گل بر لبی که درویش
آب روی من ز دلمان زخمی که درویش
میکنند کراسا از درویشی که درویش
عظمی که خواست ز درویشی که درویش

شیرچشم و عود دیردار از آتش نشاند
نخچیر از آذر پرداخت اجزای مرا
سیر این عالم قیامت بکسر فرست شود
صالح از آج و حبش و طربت آید
صدام بدو که کز نامزدان گن
کایوشم (یدول) آن کجنگه در دولت

کاسر آید از حاکم می کرد و درخت
سایه چون موسم به لایم می کرد و درخت
خسرو دینا که بیان بر روی که درویش
رفقت بر کمر دوزخ ایتام می کرد و درخت
صدانک و ابرین و بیکرم می کرد و درخت
غلام و ارباب از دیو می کرد و درخت

دل در بر من بود ندانم بکجا رفت
فرصت نیک افتاد سرو رنگ و قاف
اکنون خبر دادم که بعد قصد ما رفت
سیرام ازین دشت کدام آید باز
ای آب ز شرم بخوابی همه جای
دشمنم خطا جاده زهرا کی مصادف
صبرتی حرفی ز کزین بزم حیران
ان دشتن نیک سر مجرب عمل نما رفت

میبایدم از دست خود آغیا چو حنا رفت
کان نیک قبا از دم آغوش کشا رفت
ای و عهد بدار قیامت بکجا رفت
مقدوری اگر نیست چه حاصل ز هدایت
رما هوس بایست سازه نیک کشد
چون شمع زبیر زهر ما هجر رسا رفت
چون رنگ کباب نیست که این هشی رسا رفت
(بیدل) دم هشی نظرها سبکم کرد

حرف خرامش بلم پای کشا رفت
کل این باغ بهم ساخته بودم
مق خیال آمد و رفت نفس بود
خار شکسته دیدم زلف مشک فشان بود
بوت هوسان سخت تکلیف کین آمد
کره سیمای دم غمونی بیتی
تکش ازاد شد افروغی بیتی
هر حسین قد و مو که نام داشت

◀( )▶

نه جوت نگاهان رايژ کان کاريت توان سر مه در کار ضيقان می آيند هست از دود گشته شمع خاکسترين بداره کی مادا دور باش امتياز نه در چون جراب از غمشي دار دنياست درها باز است اما خواب می بيارد ديس به راتک هوسهای غنودن اثر است	خانه آينه در سدرو و دوار نيست رنگ کار در تکت خود با طهاريت رنج و پشمان غار نيست ز کار نيست مردو عالم خلوت باز است و مارا باز نيست خانه مارا بجز پاي نفس و دوار نيست کوزه ورم نيابد هيچکي بيدر نيست و نه افکار خواب از مزه تر نيست تراست	همچو مگر حلقه کوزه خطا کاريت جز خروبيج از تردي حاصل دستار نيست رنگ هم چون خلوت آينه بديدار نيست پيش ازين آينه با قاتل زنگار نيست منزلي گشت بقا را به محسوار نيست (يدل) از گشت کسی را بيه و دوار نيست وضع کن آينه در باز چهار کار است

A 12

مژه بهم زدن از دست کاشف کیمیت
گل کاشف بازان کنی که رو شوم یست
که سرفرازی قدرت علی از رخس یست
تاوی میخشد آینه و دلم یست
دامش دادام از دست کربان هویت
مژده را که بشکافد ز دلم یست
فسن را بن برق شرم طراوت یست
روی زویده دام جوهر خیر بدین
سیرت ز غلبت بدلو میرد کاشت
چون دلق شوق کاشت هر یانی من

1

زبان بکنان مثالو جسم نمی پیش نیست | جلوه آفتابش و هم خرمای پیش نیست | چون که در دیده صیقلت خوشی و بس | ورنه این نرم تحریف خلقه دایمی پیش نیست

رو بر سوای دول چاند رود در سرت | اینکه میبوزد دعاغت فکر غایبی پیش نیست | خواه طاعن کبر و باطن خواه هستی و عدم | موج این سپای جبروت خط غایبی پیش نیست

— ۳ —

راحت جلد عشاق از فضاوی رسنای
سجده شکر که چشم از تاشا بستان
کادر یک شعله ساعت (با شش است
خوبه چون بنیادی خوش بین است
سر بر نهادهای باخبر حکمت و عشق است
عمیق است برای امانا که بیست است

شوخ پرواز ما از آفاق آسود چشمت
آهوا کردن کشای قدیم، سحر است
بهرامی مهرت در کتب نهنگین است
همچو باد که از اقصای مسکون ما من
و عذارین از حیات جانی سبک و دل بستان

❖❖❖

روایت یکس از کلمات از خوش و دست نیست
در آتش لعل سینه یک جسته نیست
جز وحشت از متاع جهان و نداشتن
صد رنگ چپ خنجر و گل و انگشتن
بروان: اصراف و دست همیم
خاری نیافتم که بیای شکست نیست
افسون حیرت و تو قطع الطس نکره
پرده است و شته سازم کشته نیست
خودشید زو غلام هم از آشتی نیست
کار هم که بی حاصل اسباب بر نماز
در کارخانه که شکست آید رنگ است
کار دگر جویش داد دست بسته نیست

—

راحت ما در پیش در اندیشه آفت گذشت
آنگاه محسوب نشاید بودد عبرت گذشت
زنده کی کردیم صرف امپراتوری و سر
فرست آگاهی ما چه در غفلت گذشت

و هم مستغنا خلا روز حال که ماند
صبرم کاروشن شود حجت غفلت گذشت

11

رقی خلوتک ابدیه وری خواریست
 الف جسم صافی دل مایل از کز
 از کج ابروهایان وضعی جان زدگن نیست
 هر بازیکر بر ورثه چرب زک فاست
 زکها بال فشان سر رود وی آید

آه که در مریز بر سر کشتار
 آب این آینه بر حق تکلیفات
 غم کفایت غلور آینه کاهوار است
 دست بر سر زدن و زگل دستار است
 این جن عالم تجدد کهن تکرار است

مفت دروازه که سحرای جون بخار است
 هر سودای سامان بگرسان باز است
 سایه را بی پدایان زخم دیوار است
 دست سوزن هوس دارد ویر بکار است

→ 10

◀( )▶

(O)

رفتم و ز رفتار نفسا پیداست جوهر به افسردم و فطرت است قطع سر رشته پروا طلبش و انگره بسکه می آید کاشی نشنودم رهن ای فدا مکن از خجالت جولان آیم	و حشمت موج ناشای خرام در پاست عکس را اگر سحر آید رخ نشو و غاست بالا کرسنه که گاه کندانه راست آینه آینه زشتی قدم چهره نکاست عمر حاشه جو کبر قطر من آینه پاست	کردار که بخود و دوست می رسید از کرم و محال است تراود بیرون نرگس مست ترا در چین حسن ادا ایثار خود را کن ز دلم سهل مگیر هیچکس نیست زاهدان خیال (بیدل)	نفس سوخته دینه سبک مهر است کره کار نظر چشم حیا پشته ساست می شوخی مهر در سحر لیر حیاست نقدش از مهر کس بکسر و کوفت لاسه لفظه پردن و دل از مهر آهنگ دوست
ز نکت چشم لاله بساط نظاره سوخت بارب چه سحر کرد نفسا که بار را پیداست از نفس زدن و حشمت شرار از و حشمت غبار شرر غرضم میسر چون زخم کینه که بد غش دوا کنند از اسطرلاب دل ترسیم و راحت	خوبت بکام سنگ زبان شراره سوخت درب شکست خنده بارو اشاره سوخت کر آه کو حکم چکر سنگ خاره سوخت صحن دیدو سر بگریبان باره سوخت بجایه دل ز غیر اظهار چاره سوخت خواهم بدیده جنبش این کاهواره سوخت	حالت ز پرده دود خطی کرد آشکار درای حسن را خط او گرد حیرت است چشم حصول دانش آتین عقل نیست امید قال امن عیو از شرار من کفتم ز سوز دل فکتم طریح مصرعی (بیدل) ذخیره زره شد بسکه روز وصل	شوشی سیند سوخته دلم دوباره سوخت یا موج بیج و تاب نفس بر کناره سوخت از مزاج سیر که تقسم ستاره سوخت کر رقی چشم از استخاره سوخت مضمون ذراع غوطه ز دوا ستاره سوخت در عرض حیرت تو زبان نظاره سوخت
ز نکت خون گل جوش و زخم کین بود است حالت کشت و فیض استقبال پلوت نیافت از کشتا کشتای موج این محیط آسوده ام از قهر در آتش افتاده است نعل کوه دار بامه شوخی خیالش را زدل پرواز نیست	باغ تسلیم عین طرفه رنگین بود است خوابی بخیل این مقدار سنگین بود است آزوری کوه ما کوه نمکین بود است سنگ هم اینجا مغمی خانه زین بود است خانه آینه هم بسیار سنگین بود است حیرت حشمت (بیدل) هر یکا افتاده ام	بالی از ترکست ایمان عشق کلاه کرد ما صفای وقت از فیض خوشی یافتیم کو حکم در نعل کاس جوی شمع ایجاد کرد وصل چشم رفتن از خود شد دلیل مقصود بر میان او غیر رسید از صحنی بیکسرم سر کرانیهای ما آینه بالین بود است	این چون بیا که کار صاحبین بود است برخ آینه ما کشتو کوفت چین بود است بر زبان پشته کوفت نام شیرین بود است این دوا در شکست رنگا مین بود است عشق پردن و دل از مهر آهنگ دوست
ز نکت عجز لیک با وضع خوشم کار نیست عجز نمیدد هوسا را نفس آینه است از کین عیبه آگاه باید در زدن برد باری طینت خاک کامل پشه ام نعل از میر کلاه دل نباید زین	در شکست بال دارم ناله کر منقار نیست بگورق حریمت عیر دام و نکر نیست کوشای حاضران جز در پس دیوار نیست غیر هستی می چه پردوشم بنده یار نیست هست در خون کشتن در لنگه کار نیست کر باین رنگست (بیدل) افعال هستم	در نعل پیشتر دارد روانی شعر من اختلاف خود و روان کران بحاصل نیست عجز کشتن منهای مقصد شوق راست اشک چشم کوهم رقی چراغ حیرت هر یکا او جلوه دار در شمع منی مفت نیست سنگ درام آب کشتن آفتاب در شوا نیست	مصر هم از سنگت عزم مشیر از کوه نیست خانه آینه را غفلت به از رنگار نیست چون نکت غیر از عجز میران طومار نیست کو کبریا مرا گرد خون طبع سار نیست عکس را آینه میباید نفس در کار نیست
ز نکت کفن چار خط از دور دید و رفت دیگر پیغام ما بر جانان که میرود دوق و قای و صندل از دل تیرود پرسیدم از حقیقت سر ک فتنه دری گر کف پیغم ادب آلود عیرو	این وحشی از خیال سیاهی و مید و رفت اشک داشتیم زمرگان چکید و رفت قاصد غر نبود که کرم رسید و رفت کفتم بی غم تو من خود و دید و رفت کز شکستای عمر جوانی غنید و رفت (بیدل) دود به الفت هستی لسا خیم	از صبح این چنین طری چشم داشتیم چندین حسن فسرده بخون امید ما لیک کیمه مانع آفتوس ویر نیست کدام رموز مطلب هستی بیان کنم وامانده بود خوش درین دشت بیکران جولان او ز دامن ما چین کفید و رفت	آخر نفس بر آینه ما دمید و رفت ز نکت خساکی که میرید چید و رفت انجا فاشه حالت که باید کشید و رفت تایر زبان رسید سخن لب آرد و رفت لفزد پای سی و درمی شد سپید و رفت
ز نکت نخل حسرت شمه لالت دل فرهاد آب تیغ کوه است زبان لال است حرام چه بیکفت بسلط حیرت آینه دارم جهان نرگ حسن بی نشا نیست درین عقل کدها از انک شمعیم	چراغ مرده را آتش میجاست سر جسون گل دامان مهر است طلب خون شد قیدم چه میخواند است چین عجز قرش خانه ساست اگر آینه گردی ساد کپاست نشاط از می کلاه کشت از ماست	عمریت موج کوه ما آرمیده است کرد بیا زه از سر کوبت کجا روم از حرس بن قنای غا کبان میری میتازد از قنای هم اجزای کائنات چون صبح این در بیک روزت کتوده اند (بیدل) چه انتظار و کدام آرزوی وصل	ز حیرت جوهر آینه کوب است مثال هر کس از آینه پیداست شکست این حجاب آفتوش در پاست فک هم حلقه از دود سوداست ز فرقت نعلی امرو فرداست بشنای ما آب دیده بر پاست
ز نکت زخار که سحر گرفت عشق و قابض جله چیست ناله مجرزه زنی بود جایه خورشید قیامت کشید	خانه آینه جو من در سحر گرفت بار دل از دل تشوان ز گرفت شاکت مایه لوی لاف سحر گرفت دامن ما خشک شدن ز سحر گرفت (بیدل) از اهل حشمت میسر لفظش من خانه سطر سحر گرفت	کرو و الیکه ها سحر گرفت نی چقدر دقت ملاحظه داشت میر سطر و ان رضا بیلیه ما معزین باغ وون دقت ایم لغزش من خانه سطر سحر گرفت	ناله کرم که سحر گرفت بالو پر ناله بشکر سحر گرفت کشی ما هم کس سحر گرفت دلت که در ناله بر سحر گرفت

زبان اشک که چون شمع ز چشم ترمن ریخت افزون غشا خواب میا تلخ بر آورد عمر است سرالغ دل که کشته خدارم اشک ز شک ما یکم هیچ برسدید چون سایه ز جبار ادب دست چارید	جلس همه رشکین شد و گل در بر من ریخت این آب نلک بود که بر کوه من ریخت بار یکجا این ورق از دفتر من ریخت ناجره فشان زمین سافر من ریخت اقتاده کی بود که ریستر من ریخت	آهنگ غریبی چو شرد در سرم افکند آرزو که بازید چون دست حاجت چون شمع پس از مرگ غم و چشم نکند فریاد که چون شمع بجائی رسیدم (پیدل) دیت آب و رخ خود که خواهم	تا چشم به پرواز نکند در من ریخت موج شد سایه گل بر سر من ریخت بروی من آید که ما نکند من ریخت یک لغزش از کان همه بیکر من ریخت این خون قناعت طمع کافر من ریخت

(O)

زان خوشه که میا کری باغ غلب داشت یکتا پیش افزون ادب خواند بر اظهار بی تجربه مکشوف شد ثلث دنیا چیزی نبودیم که از زد بخشای کر ریخت تسلیم قضا سر نهادیم	مردانه برخاسته بازار حبل داشت مفراص بیان کشت زبانی که دول داشت توصل دماغ همه کی حرص غلب داشت تشتال ز آینه تحلیق ادب داشت یشانی بی سجده ماچین غلب داشت	شورید پس از دفع سحر زده دری کرد مفسوم نکردید که ماو من حسی از مشتی و زهره نه رشکیت نه چو صد کی باطل میزد شریک و کس نه دلگیر تر از منت مرهم شوال زیت	تا کرد نفس که شد این آینه شب داشت در خواب عدم اینهمه جزای زینت داشت این باغ حنین خار و خس را من داشت سر کافدم شمع حنین بکدو و ج داشت زخیک لب از خنده خردید غلب داشت

(پیدل) دل هر دانه طیش خانه آیدست

ز انقلاب جسم دل رساو حش خانه نیست رو به شمع در انجم دوری میکند از غبار کسوت آزادند جنون طشتان سر به جوشانده است عشق از ما نظر حرف کیت	سنگ مرچند آسیا کرد در رجوا نیست کاروان کر خود همه رشکین دنیا نیست غیر طوق قری اینجاک کرسان خانه نیست در نیستایک آتش دیده باشد آله نیست	در کشتایک داغ عشق منظور و فاست عذرستان کرفسون ساسی اند چه سود صورت دل بنده ام از شرم باید آید هر یکا جوش چون دار و نیسودای عشق	جز در لغز هادو جنون مرچه بگری آله نیست عجب خر که ماسای بخودان کوساله نیست هیچ ندیری حرفه افکار آله نیست (پیدل) این به آستان سر و شیک نهاله نیست

(O)

زاهد که داشت آفتابان شکست و ریخت بر دیده سپر نشاند آوری عیال اشک که در خیال تو از دیده ریخت تا کی بسی اشک توان جمع ساخت سامان روزی از حرف می مشک است ما نشد نقش لبیک همز خسته ایم	کاشیده بشکته دلستان شکست و ریخت نعل سنده او که بخولان شکست و ریخت صد کوه آبکینه همان شکست و ریخت کرده مرا کسخت پریشان شکست و ریخت ینی در آرد نتوان کن شکست و ریخت برما هزار آیه بزان شکست و ریخت	شب با سواد زلف تو زد لای حمیری آز خار خار جلوه که مانده و حیرت عین زمانه از اثر کشتار کد اخت رنگ مرید آینه شمع غیبت اشک دوش هرزه صدیک بست و رفت (پیدل) بگلزار دفع خناری نیامدم	صیحتی بسنگ غرقه دندان شکست و ریخت در چشم آرزو همز کان شکست و ریخت رنگ بهار آله مرغان شکست و ریخت بدم که رنگ جبهه امکان شکست و ریخت این تکمه باز باده کریمان شکست و ریخت میتای طاعن مرغان افغان شکست و ریخت

(O)

زبان چو کعبه روش افند چون دمست است جهان چو موی غفا ظم کی رسد برو چرخ مشو قائل از رخ تسلیم	قط عرف این خانه نیسند در دست است کاین کعبه کج کرده نیست با دست است ز خانه که توبر بر کشیده دست است	زخلف شغل عیال حضور مردن پرو کان همت و ارسته کار کی داری بکوش عیبت ازین پروه میرد آواز	جد اقتصاد سرازین بکسر دست است ز هر چه در کدوی حکم صاف دست است که نفس طایفه رنگ بر شک دست است

(پیدل) کشا کن نفس از ما قیود (پیدل)

زین خلوت حسن تو بار آینه است کدام جلوه که محتاج صافی دل نیست همه بشوخی تنال چشم باخته ایم مناس غره شربت درین نمائند که سخن ز جوش جبار بر لبم کره کردید زنده کی همه کردید رفته داریم	نگاه هر دو جهان در لیل آینه است هر چه بینگری شرمسار آینه است و کره حسن برون از کتار آینه است تحسیر آینه دار خنار آینه است نفس ز آب به پند حصار آینه است بانتجان نفس در غشال آینه است	هجوم چک گل آغوش شبنم است اینجا چسبان عشق تو لبیر جلوه خویشم توهم زخود غلطی چند نفس بند و باز چه ممکن است دهد عرض هرزه گزینا نکلتیم سرشکی که جلوه بار خداد زلی لثانی آنجلوه شرم کن (پیدل)	بهار هم چند دلدگار آینه است که مطرف در دم دل دو بار آینه است کدوی کار جهان رفت کار آینه است عیشه موج نکام سوار آینه است کداز دل چندر آینه است هنوز رنگ تو صرف بهار آینه است

(O)

ز بسکه می مکشوف عشق عیبت داشت هزار گل زین رفت و باز بر کردید ازین چمن بجه شوی گذشته امروز بهر تم چه شون خواند همز بسل من بجز خیال خزان هیچ نیست رنگ بهار	زبان غامه ما هر چه گفت لغزش داشت بهار رنگ چه مقدار ذوق کردش داشت کد رنگ شرم تو از بوی گل تراش داشت که جای خون دیشمیر بار برزش داشت که غنچه از بر رنگ شکسته بالی داشت	سحاب مزه ده رنگ ماو من دیدم بیک نظر دو جهان اوعدم بر آوردی افساف تو نشد دماغ صرف ندید منم که بقیع از آستان دل ماندم هزار شمع رنگ حرف داغ شد (پیدل)	نه سنگ بود نه مینا شکست کاش داشت کشد آن مژگان از بجه کاش داشت و کره دلحوس بکدو ناله از ش داشت زیر و کوبه مگو سنگم رشت داشت کاین ساطع من آنچه داشت کاش داشت

(O)

ز خود دیدن دل بسک شوی انگیز است ز جنبش مزه وضبط اشک میلزم هزار سنگ شرد کشت واک افتاد بطبع سنگ فسرین شرار می شده دیدم ایم چو صبح از دم گرفتاری	چو بدم آیه ما شرار میبیز است که زخه رنگ این ساقش قشر نیز است هنوز سی کداز من آبرو در است هوای عالم آسوده کی جان خیز است بهار عالم پرواز ما نفس یز است	دماغ منت عذرت گراست زین محفل کدام صبح که شامی تحفه در بطش در هوای افادت درین چمن مفراز شکست نظرف حجاب از محیط خالی نیست کیاب طایبی بکدر از حوس (پیدل)	خوشم که خنده مینای می عکرت است صفای طینت امکان نکودت آید است بهری باش که تیغ که ششک نیز است ز خود نبوده از هر چه هست لیرت است دلایل صحت بهار حسن پریمت است

(O)

تجربه ۹۵	غزلیات میرزا پیدل علیه الرحمه	شرفنامه
ز خوش مکرر اگر جوهرت شناسا نیست بهار دمن اول کجایه وقت کبر و رخت رفات محض چه اسبا که برقی آیم بردم وصل جنون تا کز در عشق افتاد لقبا قلیست بطبع درشتی آفاق بهرض نیم نفس کس چه کردن افزاد فشاره ایم بر اهرت جوسایه چه بخت	که خود برسی عالم بهار بختا نیست هنوز نسیم لی نشسته لب نا نیست جهان و هم و کان فطرت معا نیست زمن بلبل ادب کی بهار بولا نیست مغم پرده سنک انتظار میشا نیست حساب ما عرق انفصال پیدا نیست زینش ما بتقابل وزن چه رهبا نیست	نه کشتیست به پیش لظنه داشتونه در مگر زغیب را نیم کا عیسان کزوم اول از تکلف هستی جلون قنای کرد کسی بستر عیوب نفس چه جاره کند شکست بام دور چندی میکند فرواد توهر دردی چو دروازه دیند بیست اگر بیاد روی پیش اوج چای نیست
ز دستک جنون راز هم فاش است عبارت کلفت ازین میمان سرا ترو شکار خانه حیرت بدیدن از زانی ز غارت مضطاب ماه می رود لحال همین بزمه کی اسباب دام آفت نیست	تلاش کبیره و در برت نیرو (پیدل) که جوش ایام هر قدم کهر باش است که طبع خلق فصول و زمانه قلاش است خیال موی میباید تو کف قنای است ز پهلوی غش و خاشاک شمع عیاش است بخت نیز آفتن خضر راه نباش است	بخت و دروخ خوشی خیال مرچا نیست حصول کار امل نیست غیر حمت عقل جو صبح نسیم طورش ظهور آفیم جهانیا هم دست شکست بکند کراش کدام شمع که آخر بختا ره نیست حصار جوی بود دستکاه ما (پیدل)
ز دمن نقد و جزیج و آب دشوار است مگر بشکر شکر توان نمود باید ز حیرت آینه ما جسم زده مزه سراف جلودار است هرگاه در نکست همه بوم فرد رفته آید آفت نیست	خیال کوثر ریند خواب دشوار است و کر که دست طرف جاب دشوار است غایب که بر آب است خواب دشوار است دین بهار کی انخاب دشوار است مکو کف طهاردن در سراب دشوار است	دل گداخته دمن سرای جلودار است ز اهل عالم عویشد غیر ضبط طعی کسی بر آینه میر رنگه سبای نیست ز دستکاه دل است آینه در غرور نفس ز افعال سر شسته نفس ما (پیدل)
ز شور حیرت من گوش ملی باز است برگ حضرت عذار کم نمیکرد تبار شوقی که از ذکر میندا باشد نکاه دار عیان امل اگر مری شکسته ملی و پرواز جز تعب نیست	نکه به پرده چشم هجوم آواز است نکه به یسین مژگان تمام آواز است هجوم انک امیران ز سبحة ممتاز است سوار هر بگفرضی کرد کار است زونک اگر همه افسردن آید اجمار است	دین طرب کده شوق زده ناخورشید دل از قیام پرده از جلیوه سامان کن توق که عیبری از کندان دل و ده شاید نیست سر انجام کار دینها کدام ناله که از جیب دل نصیب
غمه جاره دارد دل که آگاه است تینات رنگ نازدم خیره بومام چنی تو امید است تینتها را چگونه هر اقامت کند براد نفس بهر ضبط نفس سزا استقامت کو بنا امید می ما رهی ای دلایل امید	فروغ کوهر پیش چو شمع جانکاه است چو فیه در درک هم کرد و حجت آماست که گفته اند اگر هیچ نیست الله است کره نمی خوره این رشته بیکه کوکاه است مرا که شمع صفت مغز استخوان آماست که هیچ ما ترسیدیم و روز بیکه است	بهر چه مینگری بانکه کلیز است صدای خانه آینه عالم کار است بدوق خون جگر منم جگر ساز است نکه بکوش بدلی که عالم آواز است طریسم بیهوده دماغ هزار پرواز است
ز خوش نیز اگر رفته ایم افواه است که چون نفس بدلم نازک تر افرام است چراغ شعله مارا قیله که است عجب خوشی اگر سر فرووری جامه است کشتان بهار خیال قلمرو ماه است که از ضعیف من دست ناله کوکاه است	بسرده تخت و هم ریسبان باز است کجا بریم ز راحت شکسته ملی عجز قسم طلاق بلند کان سیداد است ز رنگ زرد سامان سوختن علم فرب سانس هستی عجز که چون گرداب عالمیکه تو بانی کجاست هستی ما چنان بدوش اجابت رسانش (پیدل)	چو آفتاب و دین از چین مال نکست تو باقی و دخیل است جامه انکست ز دستا کمدی جداجدا انکست حذر خوش است ازین ناخن زمان انکست بند هیچکس از غم قضا انکست ز بهار پرورده آسیا انکست بایست دوست زده ناخن از چنان انکست
ز کره سری چشم بر آب دشوار است بغیر سانس چشم که اشک داده است فنون عقل نکرده حریف غالب عشق ز هر فرصت آرام چشم نتوان داشت نی طبله دل خون کشته در قیام هوس وصل حیرت و در هر شوق جایل ماست	خیال دامن خشک از سحاب دشوار است کرفتن از گلی جوت کلاب دشوار است کشتان کرد و در از مخاب دشوار است ز برق و باد و دماغ شتاب دشوار است سراف قیوه مجام تراب دشوار است بوش باش که دفع حباب دشوار است	جنونی از دل افسرده گل نکر دافسوس نه لفظ دامن ولی معنی اینقدر دامن دوال و هم خزان و بهار معنی نیست پلی کشتن هر است قامت پیری خروش دمن شیدی دماغ راحت کبر جبا ز کف دهنه دامن ادب (پیدل)

زلف آشفته می موی موج درازی من است لاکه دشت جونم ز جگر سوختگی مهرم بر طاقی نیست که چون بک رودان سیر باله بر طاقی مکرر کردید ضجیه باغ چون از دل من میخورد هر هاشم چو مشت کدورت زده ام	کار قانون چون جاده خجری من است داغ بر کز ز کشتان سودای من است صد جرس در کره لاله پای من است صفحه آتش زده ام فصلی غشای من است داغ چون شبنم گل پیه میانی من است چین گفت خطی از صحنه سپای من است	رق شعلت که در خرمن من مصور بسل شوق و از شرم شکوه قاتل چرخ اگر داد غبارم بسوا خر ستم فیض دلگری آفتاب گل زده گیم تر دامع چمن حسرت شمشیر توام زده ام لیک جولان هواش (پیدل)

(O)

زنده کانی از نفس آفت با افتاده است آرزو از پیه بیرون کن ز گفت ها برا در علاج ای طیب هیران زحمت مکن غیر تو میدی سرو روک شهید عشق چیست شوخی ادا از شبنم شک لایزال حیات اضطراب موج آخر هو کوه میشود	طرفه سبیل در پی تعبیر ما افتاده است بالای زین دانه در دام بلا افتاده است درد دل عمریت از چشم و افتاده است از سر افتاده اینجا خوبیا افتاده است خنده حسن از عرق دندان افتاده است در گشای ما دل چیده ما افتاده است	ننگ کرد آفتاب را بچیدن دور نفس لغز باقیست جبه خسته را آرام نیست آفتاب دشت بیانی کند چون کرد باد دیده کدل فرزند عا ساری کرده ام معنی دوات سرا را صورت افتاده نیست عالی شد (پیدل) از سر کشش پهل پای

(O)

زنده کانی در جگر خالست و در سوزن است ماجرای اشک از کان تا کجا کرد قرار زحمت تدبیر پیش از گفت و اماند نیست کاتو کان تا کسر وقت بگذرد کرد خلق از وضع چون با بخت و دخت چشم	آفتاب باقیست در پیراهن ما سوزن است ما سر اسیر آیه عالم سرا با سوزن است زخم خار این پاره را مدام سوزن است بی تکلف تنه را کره مت سوزن است هر جا که می کند عرق ما سوزن است	مرصع کنوت فرو دردم و عرق نجاست میکند سر رشته کار فرور آخر بخت جامه آزادی آید نیست رخود و دخت طبع سر کش از زمین ساز احوال صاست تو که هستی کز برون ز زلفش امل

▲

زنده کانیست که جز مرگ بر او افتاد است فردان همه چو آینه متعزیز است سبح کینت عین زکامان کردیم چشمی چنین لعین پرغ خلق افکند سر زانوی ادب می کند زلف سکه بود	کرخی بود نفس صبح کسی شام داشت درد از حاصل وصلیت که بیام داشت نفس با داشت هواشیکه سر نام داشت رنگ هموار یغی از نگر خام داشت عین این حلقه تسلیم خط خام داشت	دل بر کار هوس شبنم غیوم حکره ماه باریت و صرف طرب جای حیات نفس بی جرأت آفتاب طلب می بودیم هیچکس چشم بجمعیت دل باز نکرد دل وفا خواست جوابش بخل دادی

▲

زنده کی فوید اسباب فحاش منت و محو خیال از خود روید خاک درو کوه ام منظور نیست هر چه از دینا و عقی نشنوی دور گردان بکده و دم میدان کشید تا آید از نیستی توان گفت	ما من احسان جواب فحاش شش جبهت بکامل آب فحاش اشک باران اسعد عراب فحاش حرف تا مفهوم الفبا فحاش هر شش کرد رسن کاب فحاش خاک این وادی کل از آب فحاش	بالان گنجید سودای غرور اینگه امواج نفس نامیده ام خواه هستی و شمر خواهی عدم آینه زین دریا نمی آید بدست ما نفس سرما بکن بر بدست

(O)

زنده کی را شغل پرواز قاجار و ن است بگذر از آینه یوسف که در کعبه است از فسون چشم شده عالم الفت مرس نفس هستی جز غبار دقت نظاره نیست غیر خاموشی دلیل بحر نتوان یافت آن کران سنی که نتوان از عشق داشت	باغن در ماه کره است از خود رقت است بالسم پیرهن با جلوه پیراهن است آنکه فردا و دما و دما است مشی من است درد را آینه کره است چشم روزان است شبه ما تا زبان دارد سرا را کردن است چون تر خود را بیک چشم از نظر افکند است	نفس امکا را کدورت و چندین اضطراب هیچکس سر زنیاد و از کربان عدم جز لعن نیست در وحشت تجرید هم رجون زن کر کند تنگی لباس عاقبت شوق ما را ای طلب پهل جیت هوا لاهو و نیست (پیدل) و زنده کدورت و

(O)

زنده کی سدره جولان ماست هر گسار سرو تو جولان میکند مفت راحت کبر تو بهای طبع این صدفها بکفالی کوه را آید دورتر آینه اشیا که است بفراید وحشت ادا رکنه چشمک و شش نام از عجا صلی	عکس ما کل کرده آب فحاش چشم ما چون طوق قری فحاش سنگ چون کرد ملازم مومیاست عالی دل دارد اماند کجاست اشتهای هر چه بی انبساط که در پای مطلب رست بچه بکار دایم در خجاست	ماچین بدست و وایهای مهر خاک کثیم و جان محسو تو ایم شکوه سادماندی مغز و مهر از صحنه حیدر مایوس مرا پیدا اول کلمت از هستی گذشت پاد روی گیت حیدر کره ام (پیدل) از آفت انصاف دایم

(O)

صفحه سیزدهم

زده کی شوخی کین و مینست چون نک هر طرف روی قدیمست	فرست گیر و دار سجده مینست یسکه نیک است عرصه امکان	چون نک هر طرف روی قدیمست بار به آسمان بدوش خیمست	یسکه نیک است عرصه امکان عجز خوش اشتیاقی دارد
چون برین درین محک پس پیوده ام زاده میرس	همچو ماهی جدالی در مینست جادو بینای اشک چشم نیست	چون برین درین محک پس پیوده ام زاده میرس	بار به آسمان بدوش خیمست اشک ای را بخود قدیمست
هر بخود یک نکه تقاضا زین رفیق میتوان شد از لایم	اگر آئینه قابل ستمست ایه عزت هلال خیمست	هر بخود یک نکه تقاضا زین رفیق میتوان شد از لایم	سایه هم صورت سیه قدیمست سر کشیدن بخوش ریمست

(O)

زده کی تقد هزار آزار است بشمار من و ما خسر مستدم	هر قدر که شمری بسیار است چه توان کرد نفس بیکار است	غنیه هم یک سرو صد ستار است غار این ره مژه خون بار است	دل جی که توان گفت کجاست از سنی سکدام آله پست
خاکساران جن خسر می اند در عهدم نیز غباری دارد	سزده فل زمین بسیار است خاکم آئینه جوهر دار است	مژه رواشتن دیوار است در نفس آینه نام عوار است	حسن نایده تماشا دارد پیش پیکشورم از الفت دارد
تا رسائی نفس شکوه نیست چون جرس کش پتار ترسم	خاشی پیچش صد ملوهار است کله مار از بیزار است	در عهدم نیز غباری دارد تا رسائی نفس شکوه نیست	غنیه را خنده روزان یکیت میرده هم فکر قیامت دارد

(بیدل) از صفت قدیر میرس زلف پریم و شب ما کار است

زغش زینو کاشیه دار آینه است بیاد جلوه نظر باختم یک چسود	سایه روی زمین راهار آینه است که این گل از جن اشتیاق آینه است	چرا زدیو جوت شکار آینه است همین غریغ نظر افسار آینه است	اگر زجوه آئینه پست دام بدوش بدستگاه صفا کوش کردی داری
توان ز ماده دل گفت لطف تحقیق که دور ازدم معنی سکینه دل آگاه	نفس چشم کامل غبار آینه است تغیر آینه دار غار آینه است	توان ز ماده دل گفت لطف تحقیق که دور ازدم معنی سکینه دل آگاه	بروی سکار نباید هر زلف دلان و کز نه حسن بدون از کنار آینه است
مباش غره عزت کرم نما شاکه		نفس ز آب چینه حصار آینه است	سخن ز جوش حیارلم کز گردید

(بیدل) زغشهای دو نیک این جهان (بیدل) دل که صاف شود در شارب آینه است

زهی جن ساز صبح طغرت نسیم لعل مهر جویست سحر اسمعی در آمد از در بام کلزار وصل درو	ز روی گل ناوای بلبل فدای تمیبه گفتگویت چو رنگ رقص زخوش دیگر چه رنگ بشمار جویست	زغش زینو کاشیه دار آینه است بیاد جلوه نظر باختم یک چسود	اگر زجوه آئینه پست دام بدوش بدستگاه صفا کوش کردی داری
هوای عشق انتظارم ز شک گفتن چه باک دارم بختجو هر طرف شتابم همان چون دارد اضطراب	ز روی گل ناوای بلبل فدای تمیبه گفتگویت چو رنگ رقص زخوش دیگر چه رنگ بشمار جویست	توان ز ماده دل گفت لطف تحقیق که دور ازدم معنی سکینه دل آگاه	بروی سکار نباید هر زلف دلان و کز نه حسن بدون از کنار آینه است
دلکشت ریشه کند که چرخش افسرده کی پستند عشق نازدهد حوس هم ببالد از شمع خارو خس هم	زغش زینو کاشیه دار آینه است بیاد جلوه نظر باختم یک چسود	نفس ز آب چینه حصار آینه است	سخن ز جوش حیارلم کز گردید

(O)

زهی خطایه حیرت کلام خوش لعل طغرت شکایت نامه بداد جو بال علقا شد	دماغ موج می آشفته نیرنگ طغرت هنوز از کلام پرواز می خواهد بر نیرت	کبر حل کردی دارد داد کلک تحریرت هر که کلاه کرم زدی نیم ز زنجیرت	حسرت شکوه مان سادگی نتوان رفم کردن کشتار و فاشک رهاق بر تپدا رد
جهان در تقاضای خانه کازت چون دارد خیال صید لایزال در کین دارد	چو سحر است اینک در خواب وید از دست تعبیرت ز شرم خون من خواهد میری رو آید شمعیرت	نکده بخود عینکاه میخانه تعبیرت نیکرود حریف وحشت قتال تعبیرت	نیردام چه دارد با شکست شیشه رنگم خبر کر همه آینه سازد دشت امکارا
دو عالم رنگ بوی گل اختراع صنع ناز است این زهی خطایه حیرت کلام خوش لعل طغرت	قیامت میکند کلک فرنگستان تصویرت	نکده بخود عینکاه میخانه تعبیرت نیکرود حریف وحشت قتال تعبیرت	خبر کر همه آینه سازد دشت امکارا میری کشت (بیدل) طرز انشای خوشترین تر

(O)

زهی غمخوری عالم کل از حسرت جانت بطوقان خانه خورشید خلعت ده نمیداد	زبانها کلنکین ساغر کین خیازه نامت زهش که کسی نیست نتوان است احرامت	کما پیاده بر کردم از سر جوش بیامت چه مقدار آن های لایزال آمد و رها امت	کمی دادرسی با سر و صلت که خواهد شد کنون کر رده رنگم بچندین جلوه مرای
بطوقان خانه خورشید خلعت ده نمیداد چشم که کعبه سیه روزان الفت را	صد خورشید میلاز سحر پرورده شامت سطن را زب دیگر میداد انداز دشتامت	نمی باشد پرواز ما از حلقه دامت جهان از سایه سرو تو کایت بامت	نکده را خانه چشم است زنجیر کشتاری بطوقان پهل تو غلطها غوطه زد آخر
چشم که کعبه سیه روزان الفت را کلاب از موج لعلی در کنار کز می غلطد	دو عالم یک چون زارست از شور و دامت نگردی غافل از دلایک مطلوبت کرامت	جهان از سایه سرو تو کایت بامت همان تعلیم پیوست فریاد لب جانت	نکده را خانه چشم است زنجیر کشتاری بطوقان پهل تو غلطها غوطه زد آخر

(O)

زهی عینکاه امکان چون ساز غریبات کدامین راه کو منزل گامینازی ای نال	زمین و آسمان یک چاندانم تا کرببات بدرگشت و درمردی و در جیبات بیدات	دو عالم آکهی تعبیری از خواب پرشات غبار انکیقت از بالایی خفته جولان	کتاب معرفت سطر زدرس فهم مجبولت به انداز تقاضا کایک خواهی چون کردن
کدامین راه کو منزل گامینازی ای نال پوشش وای بی چه افسوست تحقیقت	زبان خود نمی فهمی چه نیرنگست عرفات نعمایا بتدر رخود که افشاد است دانات	همان شوق تو موندت همان چشم تو جرات اگر مکنی آگاه از کساد و پست مژکات	نکده را خانه چشم است زنجیر کشتاری بطوقان پهل تو غلطها غوطه زد آخر
پوشش وای بی چه افسوست تحقیقت بی تحقیق کردی میسکی از دور و پیشانی		اگر مکنی آگاه از کساد و پست مژکات	نکده را خانه چشم است زنجیر کشتاری

(بیدل) جهانی نقش لعلی لیک نمودی بکس (بیدل) این حیرت چه مکتوبی که نتوان خواند عنوانت

زیر کوهی طبع آزادی توانی رخسار
مهر دلف و آن دردی از دل ما سر زده
کشتی خود با خدا بسیار که طوفان پس
مفلسا را بایه شهرت هاز دست نیست
دعایا که غفلت رواج جهل باشد با نیست
کز زمین بر زمین ازین غافل باشد است

بسیک پستی داشت این کینه صدائی بر رخسار
کاروان بگذشت و آواز درانی بر رخسار
عالمی شد عریق و دست نامدانی بر رخسار
بگذشت بر آن زلی توانی بر رخسار
جلوها بپوشد بود آینه زلی بر رخسار
زین طلسم مجر چون بصری بر رخسار

(O)

زین در دشت و داف دل هستی ما میر نیست
آتمه باشد نیست غفلت جادو حشم
غیر غیبت افغان هیچ نه چیده ایم
تست اعمال زشت شک حقیقت میراد
غفلت کردار آینه ازین و دافش میران
شمع بسوزد چرا بر در و راهها

زین فلک آتش زده عطر که فسر نیست
کوس در دل هر یک است چون تب نیست
باده دیگر یک است شیشه با ساق نیست
آری المیاس نیست لیک حسد لغت نیست
گر چه بزمین کنیم حاصل جمع نیست
بن بزم در عین دافش سنگ نیست

(O)

زین سال و ده فرصت کثرت مرده است
سی نفس جو شمع با نیستی دهرت
فرصت یکبارگی نام سوود زین گشتی
افسون بیا به چشمتد آتش غفلت
از معنی دهانی بن و در عین میران

زین بارات چون غلغلی بی آغوش نیست
لطفه منی مگر خواهی ظاهر و باطن زانی
دامن هر ای طایر است که خشت افتاده است
در دهرت مرگ هم چون زنده کی دار و قامت
کار هیچ باب موجب با کبر افتاده است

زین فلک آتش زده عطر که فسر نیست
کوس در دل هر یک است چون تب نیست
باده دیگر یک است شیشه با ساق نیست
آری المیاس نیست لیک حسد لغت نیست
گر چه بزمین کنیم حاصل جمع نیست
بن بزم در عین دافش سنگ نیست

(O)

زین من و سالار و کی سر غنائی کرد و رفت
در عروسی پیمانان جنونی شکر آریست
عیب هستی نیست چندان باری چو شدی
شخص هستی جز چون شوخ چشم داشت
عمر از که بایه کهای نفس با کی ساخت
در حرم عشق میرا سجده کن و آریست
تا قیامت راضی حیا زده میباید کشید

زین طایف بی کشتن نیست زین بحر سحاب
دستان از خود پستی نیست رخسار
کس گرفتار اعلاقی و هم وطن مباد
با چشای جو شمع ایضا اقامت میکند
خجالت با پنداری مزه سی زده یک است
خلق را ذوق عدم زین انجان با کام رود
فایز بپوشد که استیلا کافش زده

(O)

زین سال و ده فرصت کثرت مرده است
سی نفس جو شمع با نیستی دهرت
فرصت یکبارگی نام سوود زین گشتی
افسون بیا به چشمتد آتش غفلت
از معنی دهانی بن و در عین میران

زین بارات چون غلغلی بی آغوش نیست
لطفه منی مگر خواهی ظاهر و باطن زانی
دامن هر ای طایر است که خشت افتاده است
در دهرت مرگ هم چون زنده کی دار و قامت
کار هیچ باب موجب با کبر افتاده است

زین فلک آتش زده عطر که فسر نیست
کوس در دل هر یک است چون تب نیست
باده دیگر یک است شیشه با ساق نیست
آری المیاس نیست لیک حسد لغت نیست
گر چه بزمین کنیم حاصل جمع نیست
بن بزم در عین دافش سنگ نیست

(O)

زین من و سالار و کی سر غنائی کرد و رفت
در عروسی پیمانان جنونی شکر آریست
عیب هستی نیست چندان باری چو شدی
شخص هستی جز چون شوخ چشم داشت
عمر از که بایه کهای نفس با کی ساخت
در حرم عشق میرا سجده کن و آریست
تا قیامت راضی حیا زده میباید کشید

زین طایف بی کشتن نیست زین بحر سحاب
دستان از خود پستی نیست رخسار
کس گرفتار اعلاقی و هم وطن مباد
با چشای جو شمع ایضا اقامت میکند
خجالت با پنداری مزه سی زده یک است
خلق را ذوق عدم زین انجان با کام رود
فایز بپوشد که استیلا کافش زده

(O)

زین سال و ده فرصت کثرت مرده است
سی نفس جو شمع با نیستی دهرت
فرصت یکبارگی نام سوود زین گشتی
افسون بیا به چشمتد آتش غفلت
از معنی دهانی بن و در عین میران

زین بارات چون غلغلی بی آغوش نیست
لطفه منی مگر خواهی ظاهر و باطن زانی
دامن هر ای طایر است که خشت افتاده است
در دهرت مرگ هم چون زنده کی دار و قامت
کار هیچ باب موجب با کبر افتاده است

زین فلک آتش زده عطر که فسر نیست
کوس در دل هر یک است چون تب نیست
باده دیگر یک است شیشه با ساق نیست
آری المیاس نیست لیک حسد لغت نیست
گر چه بزمین کنیم حاصل جمع نیست
بن بزم در عین دافش سنگ نیست

(O)

زین من و سالار و کی سر غنائی کرد و رفت
در عروسی پیمانان جنونی شکر آریست
عیب هستی نیست چندان باری چو شدی
شخص هستی جز چون شوخ چشم داشت
عمر از که بایه کهای نفس با کی ساخت
در حرم عشق میرا سجده کن و آریست
تا قیامت راضی حیا زده میباید کشید

زین طایف بی کشتن نیست زین بحر سحاب
دستان از خود پستی نیست رخسار
کس گرفتار اعلاقی و هم وطن مباد
با چشای جو شمع ایضا اقامت میکند
خجالت با پنداری مزه سی زده یک است
خلق را ذوق عدم زین انجان با کام رود
فایز بپوشد که استیلا کافش زده

سویای سفر راحت نباید به تیغ عشق
 (بیدل) کلاه دل خورو دندان لب فشار
 برخوان عشق دعوت کن و بیاز نیست
 ما اسپران تو گرفتار محبت نیستیم
 کاروان حسن راقتش قدبان بوده است
 روز کاری این بنات العین روین بوده است
 این بار بیکی نبود دلتین بوده است
 صاحب آینه کشتی کار خودین بوده است
 عشرت سرشته از دلای غریکین بوده است
 مر توشت روی جان خطه کن بوده است
 نال از آواره گرمهای اشک ما میاش
 شوخی اشکم میدان گفت بر مردکی
 دل مصفا کرده و نال که در زخم نیاز
 غنچه گردیدیم و کشتن در کریبان ریختیم

سرو بهار جلوه قد دلستان گشت
 از بقیه ها محروم تحقیق آب شده
 مرغی بیج و ناپ سیه روزم گذشت
 فریاد ما چشم سیاحت نمی رسد
 در هم گسیخته دشت خن ما نشان دعد
 پیغام قهقهه بوق شکله نهان گشت
 پربار سخن تراکت موی میان گشت
 بچشم غبار طرطع غبر فشان گشت
 باب دکان سرده فروشان فشان گشت
 آتش زن و سوز مهری آشیان گشت
 (بیدل) اگر نه طبع تو مقلد کی کند
 سر سبزی این مرزده را دق کایمیت
 کر کوه بود دردم پیش بر کایمیت
 انجیا هم طاعت شکر طرف کایمیت
 سر کسرا این مرزده شک مت کایمیت
 کر جرم تصور نکلی سخت کایمیت
 (بیدل) بی آنجولوه که من رفاهم از خویش
 سر سبزی زلفی پر زده است
 لغزش میگردد مجر رسالت
 بال جمیع جان میسو زده
 کز و واشود از قد دون
 کرم دل ز که جوید ناخن
 نال از طعن کسی آگاه فشد
 نیست آتش که زجا بر خیزد
 سر سبزی این مرزده را دق کایمیت
 کر کوه بود دردم پیش بر کایمیت
 انجیا هم طاعت شکر طرف کایمیت
 سر کسرا این مرزده شک مت کایمیت
 کر جرم تصور نکلی سخت کایمیت
 (بیدل) بی آنجولوه که من رفاهم از خویش

چشم مایه مژه کسرت زده است
 بر نکام مژه لشت زده است
 قال بر وازنه بر زده است
 دله ما بر یکسو زده است
 تشبیه صفت مسطر زده است
 نفس این بال مکر زده است
 کز لای دلفن ما پر زده است
 کز بود آینه منظور نشان
 بی دشت نام تماشا مسجد
 شمع کر سیر کریان دارد
 شوق از راه بران منافی است
 ناله کرمش جنون می خواهد
 ناکجا رحمت امید پریم
 فقر آزادی بی ساخته ایست
 (بیدل) ما سر زده است
 کز بود آینه منظور نشان
 بی دشت نام تماشا مسجد
 شمع کر سیر کریان دارد
 شوق از راه بران منافی است
 ناله کرمش جنون می خواهد
 ناکجا رحمت امید پریم
 فقر آزادی بی ساخته ایست
 (بیدل) ما سر زده است

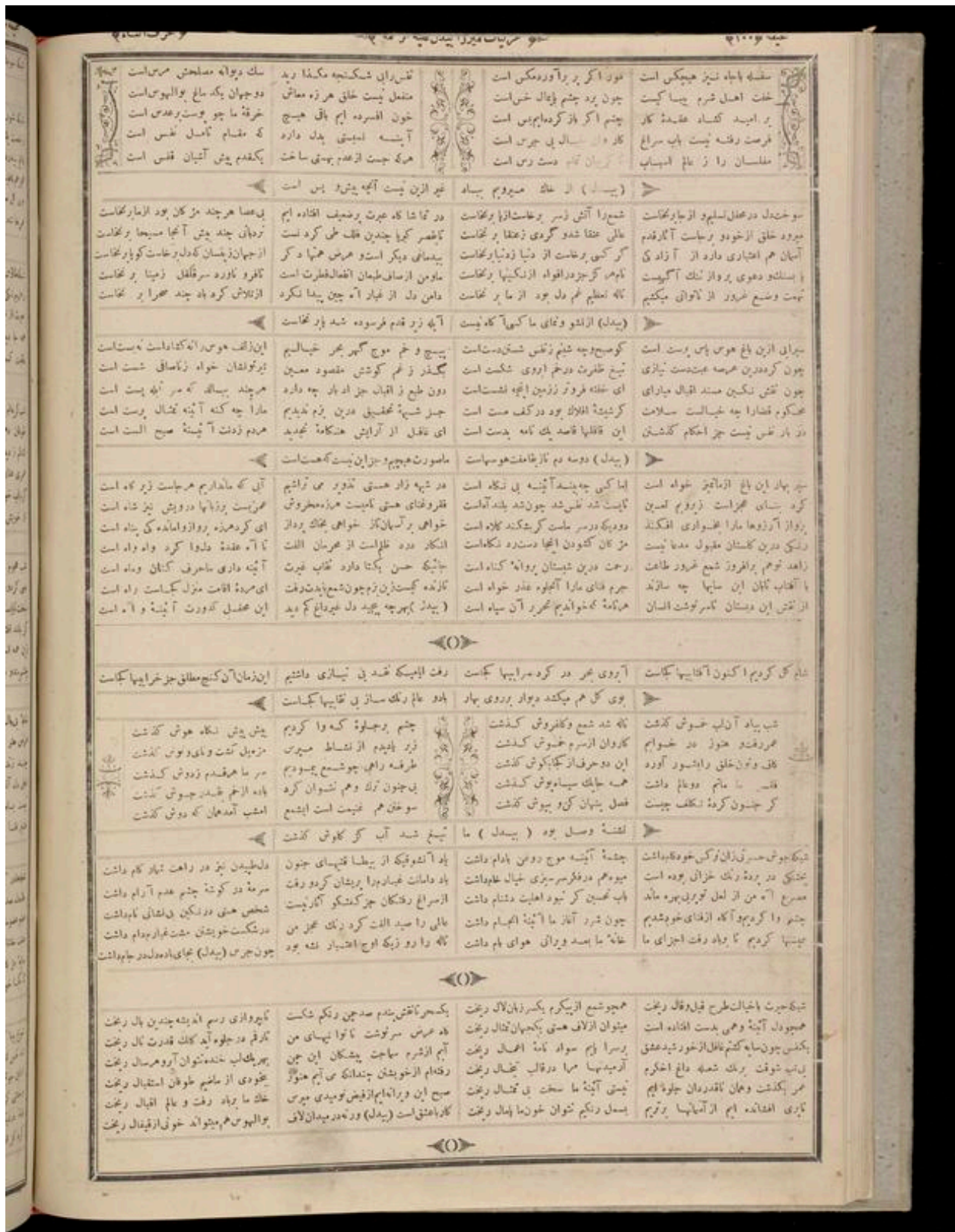
سی جام آرزوی شک شدن در سر داشت
 از هر رنگ صدای دل ما پنهان ماند
 شعله از آتشین می جام در قیست
 دنج دعوی تیری عرصه فرصت شک است
 دانه امروزی گرفتار سر راه نفس
 تا قضا موج زد جوهر حسنی که بود
 همچو موج هر غلطای رفت
 موج از هر قدرین طلب گهر داشت
 صفت آینه شک از دق جوهر داشت
 مری کردن فرصت جو حیا با قدر داشت
 شرر کاند آتش زده این عطر داشت
 فقه درخ بنظر آینه سافر داشت
 بعد پرواز جان کشت که رنگ پر داشت
 فرصت لغزش پایا بکجا شکر داشت
 (بیدل) آتشخیز از نور کلام نور داشت
 عالم اسباب حسنی چون عدم چیزی نداشت
 صد سر شور شرم داشت لغزش یک جیف
 یزد خلق دل چون زغیر نه است دور
 امن خواهی تشنه تشویش طبع کی میاش
 جبار این دره پیر مان ندارد هیچ کی
 موج کور مرسته را شوخی نخواهد پیش رفت
 (بیدل) آینه شک از دق جوهر داشت
 مری کردن فرصت جو حیا با قدر داشت
 شرر کاند آتش زده این عطر داشت
 فقه درخ بنظر آینه سافر داشت
 بعد پرواز جان کشت که رنگ پر داشت
 فرصت لغزش پایا بکجا شکر داشت
 (بیدل) آتشخیز از نور کلام نور داشت

سی روزی داشتیم آخر دامت پیش رفت
 آه ازان مفرور بیدری کرن مان سرا
 صبح من اقبال غافل از شب انداز نیست
 زین نعمت جز نغمه باره رفاذ کسی
 شغل اعمال و کربسار بود اما چه سود
 سی کایدا و حسرتها درین آرزوست
 دست و پای میزند هر کی بامید قضا
 جلوه سر کن که بریندم طلم حیرت
 کینه که زده کی از نقد جیت نیست
 منزل انجیا نیست جز قطع امید غایت
 شمع تصوریم وانشما چکین آرزوست
 کله سار این بیابان آرمیدن آرزوست
 از کشتان توام آینه جیدن آرزوست
 شک میاید شدن کر آرمیدن آرزوست
 ای تر از غل بکدر کر سیدن آرزوست
 (بیدل) آینه شک از دق جوهر داشت
 مری کردن فرصت جو حیا با قدر داشت
 شرر کاند آتش زده این عطر داشت
 فقه درخ بنظر آینه سافر داشت
 بعد پرواز جان کشت که رنگ پر داشت
 فرصت لغزش پایا بکجا شکر داشت
 (بیدل) آتشخیز از نور کلام نور داشت

شبه سودای خیالدار در دل جوش داشت	چشم و گردن زمین تا آسمان آغوش داشت	ششجهت کینیت رنگ نیر بود غرض	مهرقوت میرقوت از خود جود و درو داشت
شبه شور بابل مار پشه در کار داشت	بوی گل در غنچه رنگ ناله در مقام داشت	ناله جو لاله سید رنگ ناله در مقام داشت	ناله جو لاله سید رنگ ناله در مقام داشت
رخت یک جیش مژگان داد آگاهم	حیرت اینجا خواب باز دیده بیدار داشت	عقدت مجروحی کسی فکر جیش مهاد	عقدت مجروحی کسی فکر جیش مهاد
داغ بیدری نشاند آخر محاکم تیرام	بود ز پر چتر گل شمع در غار داشت	کرده کفر است توان سر زهوار یکتید	کرده کفر است توان سر زهوار یکتید
بجز هم باقیست همه جادو از خود رفتن است	سایه هستی ناله در یک لغزش هواری داشت	سایه هستی ناله در یک لغزش هواری داشت	سایه هستی ناله در یک لغزش هواری داشت
بوی گل صدانگنم زده بود اما چه سود	الشفات رنگ مارا در پس دیوار داشت	الشفات رنگ مارا در پس دیوار داشت	الشفات رنگ مارا در پس دیوار داشت
عمرها شد چون کبر نعمت کن بیدرم	باد ایام چشم یکدو دهنم وار داشت	باد ایام چشم یکدو دهنم وار داشت	باد ایام چشم یکدو دهنم وار داشت

(O)

شبه طاقس مرا شوق تو بال افشان داشت	یکسپان چشم هم بر وزن مژگان داشت	هر چه جوشید ز موی کسبان قلم و دم	نفسی بود که در رده دل طوقان داشت
رزمی بر شکی ما فاش شد از شوخی رنگ	شیشه آوردن آتیه بری پنهان داشت	ناله زهنتی آتیه هست محبت رسواست	ناله زهنتی آتیه هست محبت رسواست
حیرت از ششجهت در دل آینه گرفت	ورده هر مو چشم صد مژه بال افشان داشت	آخر از غر طلب اشک دوادم بچشم	آخر از غر طلب اشک دوادم بچشم
هم جا دیده بنقوب غبار اشکبار است	بارب القلم محبت پیغمبر آسمان داشت	هیچ روشن نشد از هستی ما غیر حجاب	هیچ روشن نشد از هستی ما غیر حجاب
عاقبت کسوت همچون برق کشت بدل	فصل تأثیر چون انیمه تابستان داشت	شکی حوصله شد ترک علایق (بیدل)	شکی حوصله شد ترک علایق (بیدل)

(O)

شب گریه ام با آن همه سامان شکست و ریخت	کر هر شک شیشه طوقان شکست و ریخت	در راه انتظار توام اشک بود و بس	کرد مصیبتی که ز دلمان شکست و ریخت
طوقان دهر شورش آسم فرو نشاند	این کردید کرد سیلان شکست و ریخت	در چشم آتیه بر قدح می خناده است	در چشم آتیه بر قدح می خناده است
اشکم ز دیده ریخت بحال شکست دل	مشکل نمیکه عشق تو آید شکست و ریخت	آخر چیکند موج شمس ز کوهیت	آخر چیکند موج شمس ز کوهیت
عمری غنان کره کشیدم ولی چه سود	آخر بدامم جاکستان شکست و ریخت	باید بنگاش پای تو سیر چهار کرد	باید بنگاش پای تو سیر چهار کرد
گرداب خون زهد و جهان موج میزند	در چشم انتظار که مژگان شکست و ریخت	در عالم خیال تو این غنچه وار دل	در عالم خیال تو این غنچه وار دل
از خویش هم چه بود و نشنیدم و ریختیم	غیر از دل شکسته که توان شکست و ریخت	(بیدل) ز فیض عشق بزرگان گذشته ایم	(بیدل) ز فیض عشق بزرگان گذشته ایم

(O)

شب هجوم جلوده او در خیال جا گرفت	آقدر بالیه دل کافیه در صحرای گرفت	از دل روشن ملام طبعی را جاده نیست	پنه خود را که تواند از سر مینا گرفت
سی کردون از زمین مشکل گردانده است	قطره را از دست خاک نشسته توان گرفت	در کلبه نیکه بابل بود هر یک کاش	بیل برادر خاشی چون غنچه سر کاش
سخت کلبه است مطلب دور که کوشش کنی	احتیاج از کلبه ای رنگ استغنا گرفت	تا کی از اندیشه فکین کران جان زینتی	قطر شفا چو کرم دلدردین در گرفت
کر بلند افتد چو گردون نشواریستی	میتوان دلمان همت از سر دنیا گرفت	در دین دهر ما را سبز کرد آفرادگی	پن برپا اینقدر چون سرو دست ما گرفت
زین همه اسباب نوبیدی چه بگریه کسی	آتیه می باید گرفت دست ناگرا گرفت	عقدت از کار ما نکشود سنی نارسا	باغن تدیر ما آسود دل ما را گرفت
چشم بند و زور بدل کن که در آفاق نیست	آقدر لوجیکه یک مژگان توان گرفت	تا شود (بیدل) بنامت سکا آسودگی	خاککاری در نیکین باید چو نقش گرفت

(O)

شبه دیال و بر سجده کر اخگر است	سی چو پس کسرفت آله با سر است	باعت لاف غرور نیست جز اسباب جاد	دهوی پرواز ها در دوزخ بالو بر است
هری هنر میدهد دل زخم و بیج آه	آینه داغ اگر دود کند جوهر است	خواری دیوان دهر عزت ما پیش کرد	فرد چو باطل شود سر ورق دفتر است
چند زند محرم فال بشای اصل	رشته تومیدنی دارو حکم تر است	ناله ز ما جاد می طشت دود نیست	دخه رنگ ساز و نیز تو از نشتر است
اغل دل آتش دمداد بین که بوی عیبت	آلهای حباب از نفس کر هراست	باز در آغوش است هرزه پیر سو متاز	دیده بنا طلب جلوده فکر پرور است
چند بیاض جیبان قابل دلشکی	ریده ما چون نفس در دهن دیگر است	شبو و لافال خوش است در غمان بق حسن	تا تو لظیر کرده آتیه خاک کفر است
غیر فضا نیکه بند غرور نفس	رشته این شمع را عقد کثاص صراست	(بیدل) از آتوب دهر سر نیکیدی عیبت	زورق طوقانیت غنچه از لشکر است

(O)

شبه هادر کرم جوشی داغ آه سر دماست	نعمه هم حیرت غبار ناله ای در دماست	حالت یکدلی زین شیشه مار و شون است	لشکر دلمان چندین دشت و حشت کرد دماست
عشو عضو ما جراحت زار حسرت های دوست	هری کز بدالت خون شود حشر دماست	مستمر جوی جگر در دهن آه سر دماست	از کواکب چرخ هم داغ بساط دماست
مشت خاشاک ز دشت که کسی کل کردیم	حسرت برق آبیار طمع هم پرور دماست	دام صحنی نیست زنجیری که شوان باز کرد	بافتن بر سر حقیق صبح دل شب کرد دماست
سایه مژگان همان بریده زینده است	آنجو شوان ریختن جز بر سر ما کرد دماست	با غبار و غمی از هستی فزانت کرده ایم	خاک بار آورده شفا کنج باد آورد دماست
تا کبیا خواهی غبار دفتر همچون گرفت	تا سپهر بی سرو با شعله یک فرد دماست	پرتو شمع است (بیدل) خلعت زین شب	ز بس و لغزش اگر دوا در یک دماست

(O)

شوخی بیا که رنگ عیش هر کشته ریخت	خواست شمی و فروز آتیم در خانه ریخت	فیش معنی در خو دلقلم هر چرخ نیست	لشدر چو زبانه توان در دل پیاه ریخت
شد نفس از کار ما عقد دل و اندیشه	این کاید از بیج و آب قلما دما ریخت	انغوش از دینیکه در خاک خراوات غنا	رنگ آسایش چو لاشکار لغزش مستانه ریخت
اولین جوش هار عشق میباشد عوس	بی حس و خالت توان رنگ آتیم ریخت	شب خیال پرتو حسن تو زد بر انجمن	شمع چندان آب شد کز دیده پروانه ریخت
و عشق کردیم جستم از طلسم انبیا	بر فانی کرد ما بیرون این و راه ریخت	کره ببلبل بی تسخیر نگ پیوده است	پیر صید طایران رنگ نتوان دما ریخت
باده در دینک ناموس دو عالم که بود	شوخی چشمهای لشک از بازی طایران ریخت	سر بسرا داده نیرنگ سودای تو ام	میتوان از مشت خاک عالم دوا ریخت
کرد کار از دامن کبیری بار افشاده ام	از کداز من توان آبی بدست شاعر ریخت	از دم برداشت (بیدل) ناله مهر عاشقی	اشطراب ریده آب خلوت این دما ریخت

(O)

صحیفه ۱۰۰	عزایات میرزا یزدانی علیه السلام	حرف التمام
شوش انداز خرمایا شمعان را بدست آینه کز یکس عئون احسان غم وصل بجهان و داغ شوش نظاره کن اعتبار ما ز رنگ چهره ما روشن است و هم هستی را دواج از ساده کپای دلت در سینه گره نه است توانش رود	چشم خوش از روی اشک سیلاب قنات رسمها شک اگر دمی کشد بال هاست جلوه اینجا هو آغوش شکاه نارساست سرخ زو بودم بزم کز خان کار هاست عکس را آینه عشرتخانه نشو و نه است چون مژه دست دای تاوانان بر قنات	جلوه الانه ان کاران را هاست گرفت چشم خرمایا شمعان بای خط غمیش سر بدشان حبیب است صبح شام این کاران اظطراب رنگه است چون صدای شکست استخوانم خوشنواست روز کاری که این کار از ضعیفی است
شوخیک جهان کرد چون نظر اوست و روانه و مقل همه هو است در انجا ای گل من حیرت عریای خود باش نقال نظیر از آن شخص چیده دارد از ظاهر و مظهر مغرور شید لیل	تکلیف جقدر منتقل طرز خرام است هر چند که عذا زخیال تو برون است دل شیشه درو حرم شد چه توان کرد دارند خرمایا خرامات حضورش زین پیش جبار من موهوم مکبرید (بیدل) این حلقه بر سازه باقی بدر اوست	نه قدرم امکان عرق یک کبر اوست هر رنگ که داری بنظر نفس بر اوست بیکت درین نسخه که اینها از اوست جام ری دلی که ری شیشه کراوست دستی که بخود حلقه کشم در کمر اوست
شور استغای عقی از حضرت دل بوده است در کفر قاری رسا شد نشو پرواز من شدن طبعین جاده سر منزل آرایش کرد آخر داصل بزم توان خود رفتن و غیر امکان ز بیکاری ندارد صفحه چون غم آینه دل هم ثبات ما داد نیست بر کسی که نقش اعتبار شک نیست	کوس ارباب کرم غراید سایل بوده است باب آزادی چو سرورم پای در گل بوده است آشیان عیش زیر باد بیدل بوده است سایه را در خانه خود شربت منزل بوده است برده چشم غلط من فرد باطل بوده است حیف غم ما که در صحنه سایل بوده است نیست گرد ز صحنه مقابل بوده است	چشم غنات بشهرا افسردگی امید نیست موج نادر چشم آید میرو از خود حباب نظم دارد زور لاف میاش چون حباب قلب افسرده مارا در غبار و هم سوخت کز قضا خواهم غم قطع امید میکند یعودی کرد از حضور لیل دل ناقص اندازد غم (بیدل) سخن از طبع رود
شوق ک گرم بخان نیست قدر من ریاست چشم حاصل به توان داشت که در مرغ غم دست گل دامن عقی نتوانست گرفت کاس کوی تو باب که شود رهبر من جاده ادریس از بیس الم هر دو نیست القدس العظمی یاس بشوخی زند	کر راحت زده ساحل ما هم دریاست چون شرداه عشای همه دردی هواست رفت کیرانی از آن بجه که در دست هاست کاه خاقانی دارد و اشک آینه باست فکر بی دردی اگر زده زنده دردی هاست سودن دست نداشت زدن کم صداست	راحت در نفس وضع کدورت دارم زندی نیست متاعیکه بکشیم از زد همه و ما مایه مجرم اگر کار افتد ساحل کو که هم مرض خود آوازیها همه جا که شده کان آینه زانی هم آید (بیدل) ازاده کتان و حش و شربت زرد
شوق دیدار بود در چشم کسان راه نیست هر که در شک طبع از عانی دارد حرف نریک میرسد که چون شمع خوش در غم و عیش تفاوت شرفم که چو شمع موج کوه سرموی به بلندی رسیده	هر کجا کرد نگاهیت کینکاه نیست کینکشان سایه اقبال پر که نیست رقص از خود و اماند کی افواه نیست خنده و کرب هان آتش جانکاه نیست شوشی چین خجل از دامن کوه نیست	دفع تاثیر وقیم که بآن افسردن حیرت آید کرد که چون موج کبر بوی هستی کلف اندوه غیبان دارد همه بسیار نیکه عالم ک کششیم (بیدل) آن به که دور بشنم در دل خاک
شوق مرگت کون شوش اوام نکاست وصل کوپست سخن سازی پندام نکاست مست کار است طبع کلف افسردن کو چشم زخمی زرد آینه هم جام جم است ظلمت و نور چو آینه وجود هم است طبع برهن از آتش مشک صم است رشته کوه شیم نفس صبحدم است سرموی اگر از خوابش برانی هم است آب کردین و از خود نکشتن صم است صفحه حیرت آینه عجب خوش غم است	غلت افسردی دود هوس بام نکاست میدوشی است تصور نفس و دلم نکاست کب الفت توان یافت بر رشته غم ماجنون شیشکان امت آشت کیم کینه در طبع ملام نکشته لغو و غم جک در حیرت حیرت زدم مفک مرک شاید دل از اسباب هوس پرداد دیده در خواب عدم هم مژه برهم زند نفس صبح زدنم شامل ترسید	که رنگ دهر بشارت آینه ره اوست هر از صبح بختی مقال ده اوست چگونه خیر غم در قضای دهر اوست که نامد صبح محوم غبار ما غم اوست ولی چه سود که شش صبرت آدم اوست
شوق شام از پیش چون در قده است کفر و دن در گریه و دم بیکه کراند خوی معشوق را آینه عائق در باب وحشی صیده کشد دم سردی دارم آینه نیست درین عرصه نمایان کنی درم برهنه ما کن که درین جورنگاه حسن بی مقل کامل نکشتن از دل ما	میبکده سجده زبای نمودم (بیدل) کتاب کفن دلم که شعله شیم اوست از آن شگن قسم که قتیبه عالم اوست که حسن هم زلمیان حلقه غم اوست نفس در آینه ما هوای عالم اوست قنار ما طلب او نشاط ما غم اوست چشم ک متکر (بیدل) ستم زده را	که رنگ دهر بشارت آینه ره اوست هر از صبح بختی مقال ده اوست چگونه خیر غم در قضای دهر اوست که نامد صبح محوم غبار ما غم اوست ولی چه سود که شش صبرت آدم اوست

شیخ نامم بر لباز شکست شبهه دوس نامی من و است بر زمین گشت طوالت فک دل خراب اما دود در دست دستگاه آفتاب نیاید جید	صد وضو نازه کرد و باز شکست و شک تحقیق از امتیاز شکست باشیب آمد از فسرار شکست شبهه را حسرت کفار شکست آستین که شد دواز شکست	صوفی افکنده بر زمین مساواک عیش سر بسته داشت طاموشی دوب آموز بود وضع سپهر تا احمیدی کلید مظهریست مطرب این خدمت انجمنیم	وجد و دقان این گوار شکست لب کفون ظلم راز شکست کردن ما رخ لباز شکست ای رسا در که کرد بار شکست نقد ماست مجسمه ساز شکست
شبهه کرد شک می آمد نوای چنگ داشت ساز صحت بسکه کرم از شمه آواز بود	ساز صحت بسکه کرم از شمه آواز بود	هوش بشا در نفس سازی می رداخت ساز کارها کارشته شمع از خوشی نیک داشت	شعور هم صد توم در شکست رنگ داشت کارها کارشته شمع از خوشی نیک داشت
صاحب خلق حسن کلبا بدامن داشت وصل خواهی زیاده از فکر راحت قطع کن آفت جانگناه دارد رنگ و سباز اختیار دائم از زردی ساز خیال آهنگ عشق چیت مغروری ز فکر خوشی ناله زین نیمت عیش و آلام بدل مینماید از نیت	چرب و ترس در طایع آب و روغن داشت وادی عشاق منزل نام رهزن داشت شمع از بهای چرب خوشی دشن داشت هم خوش میمید آن حرفیکام داشت از کربان آنکس مر داشت کردن داشت هر چه دارد خانه آینه رفتن داشت	دل جم آشنا شو از برشالی را بی اتانی همان از هر چه گوی بر اند زیر کردون سود سودای همه کرد داشت کاروان عمر را یک نفس با دایه نیست سازگی در هر دو طرف تا کرد آه نیست آتش افتاده است (بیدل) در قفای کاروان	در بهار آمدن دانه خرمن داشت مظنران شاهبازان پنهان داشت این دکان شک از دواغ داشت شوخ رفتار ما در شسته سوزن داشت از نیکان تقربان فرهاد کردن داشت گلشن ماکیه دارد باب باغ داشت
صاف طیار افعی از خار خار کینه نیست فیل صاحب منصب است و کوخ رو زین دارد او دارد در غم آینه کزار را جز خیالات و اندیشه ما آنکس نقش غیر بی نزد آمد بشه بر طلال احکام نفس بر دور بی نوازی غیر اسکن است و بی	زحمت من کان بچشم کوه و آینه نیست فخر انسانی ز روی منصب و روزنه نیست بذیه دائم بقدر از خرقه بشینه نیست عکس چون حیرت مرقم خانه آینه نیست حالیارفت از خود و تقویم مایه نیست دست بردوزن که دیگر دلقق مایه نیست	در زراعتگاه امکان مسکین آفت است قیمت منور زنیاید و سواست و بی مشکلت آینه از رنگ صفا و داغ در بیت ره نورد جاده و دهم و بی چند روزی شد پستی رفته پیرا زدن سعد و نفس دهر (بیدل) که در کوشش ما	خلق را چون دانه کند بدل در سینه نیست قلدر از عقده دل حاصل از کینه نیست کر همه شکست دلقق ز مهر و کینه نیست چون سحر جولان ما بدون جاکینه نیست میتوان کند از زمین کان کلمه بدور نیست همچو طفلان کارما باشد و آینه نیست
صبح از دل شک که درین باغ سخن رفت باغ سینه یاد شب جید ندارم جز روح صبر در فکر شکست و بد ایست سحر فرصت پرواز ندارم عشق الم خفت منو ری ما داشت چون سورت خواب از من و ما هیچ ندارم	کر جوش گل و لاله قیامت بچشم رفت یارب چه ما بر سر من سایه فک رفت هر زنده که و اند ز کربان به کفن رفت باید مزه افشاند کتون بال زدن رفت بگنید نفس کشه کنی دار و رس رفت کامد بچه رنگ آمد و رفت بچشم رفت	آن مطلب تا پای که هر که نتوان یافت کلیبی فرصت چو سحر زید ما لم براست بجز حسرتها کتون چه توان خورد وامانگی از قصد که کنته سرا نیست صفتی که آینه تجدد قدم است (بیدل) بی حقی بدم میرسد آخر	دامان کلی بود کوهی از کف من رفت کا دامن رنگم بشیخون شکی رفت اعت همه آیت چو دقان دهن رفت لب نفس قدم بود هر چه که سخن رفت نتوان بنوی یافت ازین ساز کهن رفت حیرت یک و کار است که خواهد بوش رفت
صبح این بادیه آشوب طیشهای دلست که طیش که فشان به جون میخندد نه من اشک بطوقان طیش می غلطد حسن بی رده من سر بر کربان خیال ظرف و منظور خیال آینه یک کراند کس بشعش نفس صرقته خیر ندید	شام کردی ز جنون کاری سودای دلست رق نازیکه در آینه اشغای دلست داغ هم زورق طوقان دردی دلست اشک منع نگیم میکند ایامی دلست هر کجا از توئی نیست همان جای دلست چون دام میبین و عشق میرای دلست	هر آنجا که گشت بر آواز جید بست حرفی کازین قطعه نیاید بیرون شبهه بی خون جگر کی نکرده از سر جام تو بهار حب ازوم خزان باخدا م بست جز خیری راحه رنگ روان (بیدل) احبابی معانی بخوشی کردم	آسمان خانه زبیر زغوبای دلست شورسار دوجبهان اسم معای دلست چشم حیرت زده ام آینه پای دلست غم امروز من اندیشه فردای دلست رفتی از دست بدو طابت پای دلست نفس سوخته اعمار معیهای دلست
صبح عشق نیست بزرگ هوس بالیده است پرتو عشق است لشریف غرور مایم چون نفس عاجز نوای درد تو میدی نفس و موی تو هم چندانکه خواهی و آقا	ایقدر طوقان کمی بی نفس بالیده است شمه پش افتاده باخار و خس بالیده است ناله دارم که تا فریاد رس بالیده است عالی آینه دارد دلزنی بالیده است	هیچ آهنگی برون کار بساط چرخ نیست از سیه کلایست اوهدام طوهای خلق دشکاهی داری ای منم ز افشردن را با کداین دزد خواهی توام پرواز بود	ناله های آن جرس هم در جرس بالیده است کلیبای کرده شب هم غم بالیده است برفشان مفت حسرتها نفس بالیده است چون شواغح حسرت بسیار کن بالیده است
صد هدر در دره دل فرس اقبال صفاست شمع بدی عیرت از هکاسته آفاق کر مرهم اعداست که طبع از دشتی زکند ناله ها در دره ساز که کم مسکند ناله های نایت را هر قدم مانند شمع دش خلق را بزرگ انقباس می پرورد قامت بزی زحمت شد کینه اصل	بیشتر در خانه آینه جوهر جویاست کرد بال شمع فرسودی فروغ زیناست سنگ این کبیر چون کرده ملازم میاست مردمک مهر خوشی در زبان چشم است عنه بکا بر زمین وای دیگر در خواست یک نیت مرده ایجا بر صدمای غداست ورنه هم کرد بدلت بر هر دوام پشت است	آرزو در سایه بال مسکن بالیده است سجده تعلیم است مجز ناسایهای شوق دولت شام ندارد پیش ازین رنگ نیت از هجوم اشک در کرد ستم خوابیده ام عاقبت نفس دو عالم یک خواهد کرد عشق نفسه مادر حصار مجز طوقان میکند نیوه خوابان حب نازک اما افتاده است	چین گفت رجیم نقش هربا طست کر هوا پرور دکان سینه پای طست جید و دام نام جوشان آیدان کر طست چشم و شیم ز خوب و زشت یک لب طست شمه هر خوردن خاشاک بکر اشتیاست موجهار در شکست خوشی تحریر طست شوخ آغماق آق کور سکر در طست
شاهها چون صبح (بیدل) کجبهان خیزانند	شاهها چون صبح (بیدل) کجبهان خیزانند	بارد شک که انتب طره او آشت است	بارد شک که انتب طره او آشت است

صفحه ۱۰۴	غزلات میرزا یعلی علیه الرحمه	حرفیات
صفای آب بیاد غبار راه کسی است پسار کار زبیب سیر می باشد باین لشاط که جوشید موج و آب بهم	حساب دیده قربان تکه مشکلی است شکست موج جان سایه کلاه کسی است زلفش مقدم جان طرب پناه کسی است	کون سیدی چشم کبر چشم شید زهی محیط زخم که موج کفشارش روی آب نوشته است بک زلف او
صغای حال ما مانشوش زدنکیت پسر جلال مجرم ما کشتو فد جهان کرد سوده ای که دارد چو شمع از فکر هستی می گذارم جهان جنس بدو نیکی ندارد	بدریا نام هستی سخت زدنکیت بر پرواز عشق پای سنگیت زلفان لاله این صبرا پلنگیت بند و اگر در جیم تنگیت توئی سرما بهر حال و جنگیت	دقیر بهت طایفه معر سید بواهای که دارد سوار زنجیر سرا مال و از جین طاقیت شکلی ساقی زخم است همدار بیکتانی طرف کر دیدت چند
نوا پرور ده مجرم (بیدل)		
صفحه دل بی خط زخم نور داخل است نیست از دست تو بیرون اختیار میدا بر سبکایان کرا تارا بود سبقت حال آب میگرد ز ششم صبح نام میزند هیچکس افسرده زندان حمت میداد در وطن هم صافی طشت را ز غرت چاره نیست	آبرو آینه ما را ز جوهر حاصل است بهر رنگین چو گل کاغذ میسازد دل است هر قدم زین کاروان ملک جرس در منزل است سینه جا کارافس رباب رساند مشک است قطره ما کوهی بی کرده دریا واصل است کوه این محروم کرد شیمی ساحل است	کره معرف حقیقت آدم که کشتی داخل است در ره تسلیم روی عا تمام افتاده ایم بده داغ مریا با حرف راحت کار نیست صدق کشتاراه فک در خانه نشاند چو بیز هر طرف ز کاک کاشان حسرت دل میزد انتظار حسن و عشق از شوق کامل رود آمد
زیر خوارا نباشد چاره از وضع سباز		
صنعت تبرک دل بظفرت کی فاش نیست کرو درون شک و حق ساریست ی آفتاب نیست هر چه خواهی در غبار نیستی آماده گیر بی رنگف زی سید تاب آید و پای چند موج در پای سمن گر همین جوش نیست بگذارد از انصاف تحقیق فهم نیست و بی	آینه تصویر ها می بندد طاقی نیست هوشا کرداری بزمی غیر رخانی نیست ای شک سر ما به چون هستی عدم فلاحی نیست عالمشوق است آغا جای بولک کاش نیست آینه خلق آب غداره کن جز شانی نیست تاو آگاهی رموز هیچ بیروت فاشی نیست	جوشی انباشت انباشت ذات بی همتای نیست علل کو خون شو و در اندیشه دو قبول چون جباب این چین و واجیدن افسون هواست شوخی چشمی بر تمییز دارد ابله جلال درین کای چیست امید مراد از مرده کان تو بهار آینه در دست از هجوم رنگ و بوست
صورت راحت نور از مردمان غالت مرد عالم در غبار وهم طوفان میکند کر حیا کرد هوس آینه دار آروست بادشای در طلسم سیر چشمی بسته اند در بنای حیرت از حسن تو می بینم خلل شده هر جا میشود سر کرم تعبیر غرور	جلوه نماید بهشت آتیا که جنس آدم است از کبر ناموج هر جا و اشکالی بی تم است چون هوا از مرده کردی منقلب شدش نیست کاش چشم کما کر پر شود جام جم است غله آینه هم بریا بدوار تم است داغ می خندد که همواری سالی عکس است	ساز بزم زند کانی راهین زور ویم است چشم آهوار و ادویش سر منقذ است قلمت خم کتد ام همچون ابروی خرام است رنگ چون آتش افروز سببش شنب است کوشه گرفته مینا بد کنان را نام است (بیدل) آنکست شیار طوقی کردن غم است
(O)		
طاس این زرد اختیاری نیست هر چه عبور حکم تقدیرم اتفاق بستاند و یستی ایشکه باید لال نیر چویش	هر چه آورد اختیاری نیست مسکرونا کرد اختیاری نیست چون زن و مرد اختیاری نیست ای دل سرد اختیاری نیست	بهره و استه اند حمل ما از بهار و خزان عالم رنگ مستی گودش آمدی دارد کرد مال و است و کفر فراق خویش
(بیدل) از شیون مگوی و میرس		
طبعی که اندیش از آملانه است در دهر که نهان و نویسد با هم بی سی کامل نشوون یافت سد ام از کمال باغبان نشوون یافت آه از دل ما دعت خاشاک هوس رود ملازق سر سرد خیز نبون کرد	کر خود همه فردوس بود شک جهم است کر باز شکاف دلم غده دویم است همدار کمال قسم نفس سلیم است سایل نفس صرف دعا ای کرم است روشن کری بحر تحریک اسیر است جریس چه زاید شب عشق علی است	برینک این شیشه ز آفت سلیم است چون سکه کرت چشم هوس و زور سیم است مسکروم کره کیمیه امید السیم است مانده کتابم و عطای تو قدیم است زین خانه شطرنج که همای غیم است هر گشت که کفتم نظیر تو عیدم است
(O)		
طایرین دل عشاق جو گوشت است حسن قامت دغا مبد غم برای صفای دل نتوان خواست از همت دنیا قبول خاطر نیکی و بد است وضع ملازم میرس از طلب نارسای سوخته جانان زیر گلشن دل بامکش که داغ فنا	حال شورش دریا زبان موج کوا هست هزار سده درین داغ باطل کوا هست که در شمر دزد دست زدن سباعت که آب را دلایع و چشم آینه راه است چو شمع مزل ماد او جاده شمع آه است در انتظار بچیدن امید چشم راه است	زرق حله آرام نیست معتبر اندرا را حل مجر حصار است بیج و کاب حوادث بدر ترک تماشا خواه لایه راحت بدر عشق قناعت کن از کمال امکان دل نهفته قناعت خیال شوکت حسی بهر طرف چه نیال است سر کشیدن (بیدل)
(O)		

طوق چون فاخته شیرازه مشق بر ماست بیکه چون تیر گذشت از برما پیش شایب چشم آینه و اما که ما نشود کوهی نیست بر شانی ما را چون زلف از دلبران جیبون که از بساط یاسیم ما بیک صندل زده لسته فراغت داریم	حلقه دود کند آتش خاکستر ماست هو خیزد چو نفوس کان پیکر ماست طیار شوخی رنگیم شکست بر ماست سایه طالع آشفته ز مو بر سر ماست قطع امید دو عالم برش خنجر ماست دل آشفته استگر جمع شود دفتر ماست	موجو خلک آینه صورت اقتضای کیم شوق غلظت زده انجمن مبدلیم ست شوقم درین دشت زمر کردای آسمان کرم طوقی دل ما میسکند راحت شمع با داز کداز است الهیا بیکه داریم درین باغ کدورت (بیدل)	کرد نقش قدیم را هوان جوهر ماست هر کجا آینه خون شده چشم تر ماست کرد داریم و همین گردش سر ماست مرکز دور عجب آب رخ کوه ماست هر قدر بیکر ما آب شود بستر ماست لا اله سان آینه زنگار نشین دور ماست
یافتی مقدور هر پیش نیست کر شوی آ که ز آداب حضور کرد او تمام اندکی یاد نشاند بناگه مرمک هم ذات کنی است چشم راحت چون نفس از دل مدار ای هوس مهبان خوان زده کی	غم کفین صنعت نقاش نیست مهرم خود شد جز خفاش نیست هستی آخر مرصه بر خاش نیست از کفن کر بکندی نباش نیست خانه آینه است شب باش نیست قصه باید خوردن اینجا نیست	حسن هجوی که مار ادع حکم کرد یل نیازی از لسنه فارغ است تشجوت فرشت استغنی فقر نه طلق از شور پیغری بر است استقامت رفته کیر از ساز شمع در لفظا خانه آروی اوست	کر قامت قاش کرد قاش نیست بزم دل مستزده فراش نیست مغاسی در هیچ جا قلاش نیست این مکان جز کینه خشخاش نیست سر کتی با هر که باشد قاش نیست (بیدل) آن طاقی که نقش قاش نیست
ناقص چون شعله خاکستر غرقا نشست کس نپندم زبان سوختن قریب شمع هرگز بر درشته وضع حیا باشد دست صی روانه سنا را اختیار دیگر است ننگ وضع هر پهلای مجنون بر داشت	در صفا پاییه کشت و بر مینا نشست در میدان انجمن میسایم تنها نشست مبتواند چون نکه در دید پنا نشست رفت کرد ما بجای کر ملک والا نشست گردما شد آب کور دامن حرا نشست	بیتوا کرد شعیب بیکه راضا نشست مبتوان در عا کنار یلف اوج اختیار شعله شوق شد پنهان خالوس خیال بیره باطن را جیسو از صحت روشندان شعله مارا درین زم آرمیدن رفت نیست	نالهام در کو چاقی چون کره صد نشست آله شد صاحب انفس بیکه زور نشست مجمود لکنای بیرون از غلظت مینا نشست صاف نبود زلف آینه کر بکجا نشست صد طیان سوخت نابکاف نقش نشست
عالم انصاف عشرت خانه جزو کل است مبتوان در تخم دیدن شاخ و برگ تحمل را طبع ما تنها امیر دستکاه عیش نیست شور مستیهای ما خجالت کنی افلاس نیست اسکه کوی شوخی از هم رده است اجزای حسن	در چهار رنگ هر جا چشم او کرده کل است جز و چون کامل شود آینه حسن کل است تا بگوید دل غم بی ناختم چنگل است تا شکست شیشه ما آشیان قلقل است آرو از دنیا به داری پیش پیش کل است	کر نامل زین جن رمن خوشان وا کند دست ز هر کس از پولوی کوششهای اوست درباره شعله راحت پروریم از فیض عشق پر کندی با هموم سحر که باید ساختن فیض این گلشن چه امکان است (بیدل) کشود	در نیکان لب هر غنچه شور بلبل است ریشه ناله از دودین چون مرغی از دمل است فانغ سوما بر سر ما سایه رنگ است سپیل این حرا همه در حلقه چشم بل است سایه گل چون برشان شد پارسبل است
عالم طلسم وحشت چشم سیاه اوست شیم بتم چشم زدن جوهر حواست از آه و ناله دل غلط بی نیاید در وادی که حسرت ما آب می خورد نه جرعه شراب غرور نیست عجز ما	نادره که میبرد از خود نسکه اوست آزاده بیدلی که همان اشک آه اوست زین دشت هر چه کرد برادر سیاه اوست موج نسکه نقشه هیوم کیه اوست رنگ شکسته سایه طرف کلام اوست	ما بزم و پاسبان خلوت مری چشم پیشاب عشق اگر هر چه رنگ روان شود حسرت نسکه شوکت نویسدی خودم با حمران عجز حواست چه میکند دلدار ناله رفته از خود رسیده است	بیرون روی لکه که این خواب اوست تاسر بچسبست آله با راه اوست کاین هفت هر صبح کف بید نسکه اوست سرهای جیب الفت ما در پناه اوست (بیدل) کشتی که همین شامه اوست
عالی در بی زبایبهای من پوشیده است از پند من زبان شکوه نشود باقی واله را نشود نای ریشه رسوا میکند زلفی که تعمیر از سبیل خراب کرده اند کار سبلی نیست در هشی نقاشی عدم کشتی از آتش سوز زده کالی بکشتیم	شمع خاموش انجم پادشاه دزدیده است ایقدر هم سوختن رهزمن ناله است کر زبان در کام باشد از دل پوشیده است اینکه میگوئی نفس کردیم پندیده است بر خیزد ناله دارد هر که ملایا دیده است برخ آینه مام غش پیچیده است	بیکه از دم نقاشیت بخود پیچیده است حلقه زنجیر تصویر میرس از پیونم تا کجا انجماد آخر ماجرای داغ دل تا توانی اس بود با دل بر آزادیم وین و بیایست کازالتش نتوان گذشت هر ما (بیدل) سلوف کیه و لیا گذشت	عکس در آینه پنهان چون نیکه در دیده است ناله دارم که جز گوشت کس نشدیده است بر کباب خاصو زدم احکری چسپیده است موج صدر نیک از شکست خویش دامن چیده است پیش همسان دوزخ بلبله خوابیده است کرد چندین غنچه بیک بر کلاما کرده است
مهر پیش باطلهای امکان آشناست گردما نشست جز در دامن زلف شایان غیر عیرت هیچ نتوان خواند از اوضاع دهر اشک از مژگان چاکدور و ک اطهار نیست هر کجا بی خالق هست چه زلف اوست در درخشش بی طلب بیکانه دامن صبر شمع کو در دیده ام و کان رعنائی معین	اشک ما چشم نکندون بزلف آشناست هر کجا بی بریشان با بریشان آشناست یاد این طومان حیرت با چه عنوان آشناست این کهر در غلام باقر همان آشناست این کشتن کاز بنام غریبان آشناست در درخشش دست نداشتن کر بیان آشناست کاین دل در داغ با چندین چراغان آشناست	استحاله که حوادث زفاف است و پس هیچکس کام امید از اهل دنیا برداشت در چنین زمکه سازش رده بیکان نیست سوختن خلک را دهر رنگ آتش میکند کر خط در دور حشش ارباب کپور شد بندامت نیست اسباب لظاظ این من (بیدل) از چشم مجیر مشرم نائل میاش	سردو کردیم با آغوش هرین آشناست طالع مامم بوضع این عزیزان آشناست مفت الفها اگر مژگان بیکان آشناست مقدر بیکانه از خویش جانان آشناست طالع مامم موری که بدست سلمان آشناست کلام از شیم کف دست بدندان آشناست هر کجا حسرت با آینه داران آشناست
عجز با چندین غبار از هر کین برداشته است کوشش بیوه خلق را نکشت غوطه داد در خلوت دستان بکشم غیر و انکره	آسا را هم کوی بی زمین برداشته است موج در خود تلاش از غم چین برداشته است ایشه زخیم مود از انکین برداشته است	حق سی ریشه بسیار است و نخل بلند نغم ز تخم خواب ریشه کرد تلخ پیش ازین کاب کر آیهای دل مقدور نیست	بی در گردنهارا انجین برداشته است دل جهانی را بخرید جزین برداشته است ناله دارد کوه ناام نیکین برداشته است

مجموعه ۱۰۶	غزلیات میرزا یعلی علی اصفهانی	حرف الهام
بیکرانی نیست تکلیفی ندارد سرتوشت سایه بودم این زمان غورشید کرد و نه بودم	یشت ابرو هم خم زار چوین برداشته است نیستی مارا چه مقدار از زمین برداشته است	نعل باغ نالوایها محبت برداشته است دست کوه تا کربان آستین برداشته است
عرق فشان شبنم درین حدیقه کواه است غبار دشت عذرا کدام فلور چه طاعت ز حال مردم چشمم توان ممانه کردن طریق عالم بجزی سیده ایم که آنجا کائنات که ایم ولیکن زیار منت عسرت چو صبح در نفس زخم آرزوی تودارم	که هر طرفی نگر دوده اقبال نگاه است ز ملا کر همه آنکس سجده است گناه است که در محیط غمت خانه حباب سبزه است مرغیور چو غنچه قدم گل مرزاه است بر آبکیبینه ما سنگ به زرتو ماه است نسی که غبار هزار فاقه آه است	حساب سایه و خورشید هیچ راست نباید چو کبک از جلوه اش نقاب کشاید سرافغ باقی نیست در قلمرو امکان ز فقر شیشه جاه غیر مرگ چه فهمد توان ز کز دین زنگ بدرد عشق رسیدن بجلی که در دهن سره اش ملای خوشی
عزت و خواری ده آئینه دور از هم نیست عکس هم دست ز آئینه بهم میساید یکدخت است دماغ هوس آید جهان سازد برای وسطی نیست سست نیست عالم حیرت ما آینه عموار نیست بی تمیز است غرض ورنه بگفتی همت	افسری نیست که باغش قدم توام نیست کار هستی ازی هست خدامت کم نیست صبح این کاشن اگر آب شود شبنم نیست آنگاه که ده این رشته اگر حکم نیست ساز این پرده قاشاک ز روی نیست نیست زخیمی بپیکره مرهم نیست	هیچ زندان به نکل سخت تر از خاتم نیست خون شواهد که جهان پای دل غم نیست که بجز اشک چرا غل غل شب مانم نیست که نفس درخ آینه زبلی کم نیست بال ملاحت بجاییک طیدن هم نیست شاخ و برگ که سر ازید کند ختم نیست
عذرت فروز انجمن هضم حیلست کو مشتری که سر مه عبت کند چشم میوشم از طبیعت آفت روزگار کم کرد کل چشمه آب حیلست را چو شوخوش یک موی سره رنگ مادره سر ز افسر دولت نمیکشیم	چون شبنم کلم عرق آینه حیلست یعنی شکست قسمتی اجزای توانست هر جا شکست موج زند حیرت صدامت در دشت بجز تیغ تو انکشت و دهانت باید هزار موی خروش سرت چرامت بخت سبزه ما چه که از سایه هاست	باشد که نگهش بهنام از رسد آن کوه شکسته دلم کا درین محیط از این کشته ام ز فریب جهان رنگ نچشم باز کرده از خود گذشته عمو جلال نک فضولی نمیکشد عمریت در طلسم کدورت لشته ایم
عشرت موهوم عشق کلفت دنیا بی است آفت دیگر نیمه خواهد طایم اعتبار میشود زین ساطع توری شمع آکی مستغنی است از فکر سودای شهود پیش آفت دلال وحشت دل میشود	رنگ این کار از خون کردن دلها بی است چون شرور و قتلکشی غم من مارا بی است روقی بخت سیه روزگار رنگ ما بی است دیده پنا اگر بود دل دانا بی است کردادی چوین طراز دامن همرا بی است	فرش محلی گریشاید پیش خارا بی است عبرت احوال کوه شورش دریا بی است کامه احوال جنون طرطری بی است نی تواری مجلس می کردن مینا بی است افسر ما چون در خوابیده نقش دای بی است
عشق از عظم آروز که وحشت میکند رو فرصت سبب قطع امید است اینجا اشک پتایم و از شوق سجود دارم حیث هستی نفس جاک و دل است اینجا	رنگ کردی ز خود آینه حیرت میرفت کار سالم از ریشانی این لثه کینفت آفتد صبر که با شک توام آیینفت عظمت کسوت آن بیه که در شله کینفت	دیده ام از دو جهان راز وحشت دل چشم عیبت از ریشانی عالم روشن مقدم در طلب وصلی دوچار خوشم زین بیان سرخازی لثه از من رنگین
عمر گذشته برمه ام اشک پست و رفت از قندو جلی حاصل این کار کاه ورم پوشیده نیست رسم خرافات ما من بند کشاکش نفس آخر کینفت عمر کس محرم پیام دم وایسین نشد	رو از صبح بیضا شبنم شکست و رفت ویدم یاد بود که آمد دست و رفت هر کس یکدو جام نفس گشت مست و رفت باغوش رو مای روز و رفت و رفت گردل چه مزده داد بدلیست و رفت	از خود نمی شود ز او هام یکسوزید رفق قیامت نیست که الفز کس میاد در سینه داشتیم دلی عقیبت نماید چشم کشوده وحشت دارا چه بود شعری زبان موعظت بزم گرم داشت
عمر داشت مهر طاقت سوزی بیم و هیراست ایکه رفتن قدش دل پسته هشیار باش کر کند حسرتی ساطع حیرت آینه کرم کافسای هم کل کرد از خود رفته ام سی ما پیدانشان کای هموا ری نزد دست بر دل نه ز تیرک سراغ ما میرس	درده تسلیم دل بایکه من دارم سر است سایه این سر و آستوب قیامت پرور است هر قدر نظاره را دیده چند جوهر است چون سحر در شوقی خیال ام بالور است هر غمیکه کر غمنا چون دم می سطر است کار وان که ایمو آتش ما و بکسر است	صبح اگر که بچشم من کف تا کشت است ورنه همچون شمع دامن تا کربان سر است سینه ما را غبار از موج خط سافراست نفس بزم می یک کل میگند چشم تراست تا ملازم روز آنکس دق بی چتر است دخه موهوم و کل کسرت هم بالور است

مهریست چشمم زدم اشک اثر نیست و هم آینه خلق زنگار گرفته است بالل بشان سبل میدان دعوی یافت بیدری ما زرق فلک سحر غریب است چون شیشه ساعت بسوخته خانه کردون جان و جسد عشق و هوس چه سر است تا عجزم پرواز فشانم چه توان کرد	ای دل تو بکسانی که غبارت بنظر نیست کرچم کفایت مزه ات پیش نظر نیست کم نیست دم لایق ما را که جگر نیست در خانه دودم و کسی را مزه تر نیست زرق قدم آتشک بازی که بستر نیست کس نیست کندقم که هشی چقدر نیست چون رنگ بری دادم و سر در نه پر نیست	مهریست بغیر نفس سوخته رام است بی طاعت شو قهر و جبین داغ جگر نیست شبنم صفت از نسک درین باغ غریبیم از جگ دل و داغ جگر جگر خدا رد چشام کجا آتیه کوشش نه پستند	این مستی آسوده ندانم ز چه جام است نقشه درین دایره دو کعبه کدام است و طیار ما بوی کلی ریختی رام است آنکس که عالم چون کین طالب نام است آسودگی از سادگی سدل دوسه کدام است	عقلی سرالم از سرمه و هم و ظن نیست چشم حریص و بری جام این چه ممکن است بر در کار سکه سحر بی توده ایم غریب مستکش خلق زلفون مایون می در قدح زبکسی شیشه ناقص است	دور مکان چو نقش ناکین جای من نیست هر چند شمع نور فشانم کس نیست تا که زبان زبده بگوید دهن نیست آشناشته است پلیده و جای سخن نیست چندانکه غریب است پر از ما وطن نیست	عز ال امن که الفت خیال مهم است حساب ملک بقا با نسا نباید راست درین بساط چون شو کشتان هرانی علاج کوری دل کن که در قلمرو رنگ صروت آگند از ترم چشم فرانی	هر کجا نفس سحر کرد میکند دم است بسلام سکه لیسار تو نیست عالم است شکسته اند کلامی که آسمان خم است هر کجا نظری هست جلوه توام است که عید عشق اتفاق در عزم است	بیدل (بیدل) جراحی دارد که یاد کوش مزگان پار مرهم است	سبیل انجم خرد ز قضا است پای آداب شرط اهل حیات است خون مشتاق بکردن میباید چون شدم مشتاق دهر خدایست دست و پا می خشک مایه عصاست صبح امروز خنده غرو است پستی طالع آزما تپاست دره شک یکسوی تپاست	غفلت از طاقت عقوبت زاست موی مزگان زهر نمی کرده دامن دل سحر شده ایم همه تا ترم شر مسافر باوسم بر کشتی دل از جهنم بر دار پستی آمده آمدی دارد شک ناگفته هیچ نتوان شد ای زخود غفلان غیر کجید	از حیا غافل عرق در پاست کر نکه باک مقابل جرمه جرمه نیست خوبد زشت اختیار خلق را تکرار نیست	کشتن افتاد درین خانه و آدم بر خاست صد قیامت بخروش آیدو مهم بر خاست دید خوابیکه جوید او شد ابکم بر خاست کر بگردون رسم از خاک نخواهم بر خاست شمع بر خاست ازین غللو که کر خاست دوش با که دل بود که توام بر خاست نشدند آتیه این خانه که دل هم بر خاست	خانی از دود لعین چون کشت عین نه همین اشک چکید از مزه خفت نگاه بال المیره بتقلید چه پرواز کشته فکر جبین دلها بچقدو سنگین بود خاک خشکی بر سر مزدم ما ریختی است کره جولان توام لیک دارم طاعت چون سحر (بیدل) ازاد شده هشی بگذر	جرات دهر باک آغوش اس دارد وین عالم گروی شش جهت مساوات است مال شایده کجا تا ابدی است اینجا روی رنو مهر از خرام سایه میرس	تو خود توفی بکجا رفته خیال تو چیست جز آن مری که توبه دانی افعال تو چیست درین حدیقه دگر رفته نهال تو چیست دهی بخود زبیدی کازر بال تو چیست	غم فراق چه حیرت وصال تو چیست محیط عشق غامت کبر تپاست به بیج و کابچو شمع از خودت زاده نیست گذشت عمر پرواز و هم غفلت است	عجز حیا مزگان دم غزال تو چیست جو آفتاب غایت جود زوال تو چیست شکستگی هوس جویی وصال تو چیست کاملیک درین عرصه وصال تو چیست

حرف التاء	غزلیات میرزا پندل بله الرحه	مجموعه ۱۰۸
جهان مطلق از حق خود چه میخواند بهر اگر چه کردن شدی باین تو بیست بهر چشمه چو آینه خون خود (پندل) غنیه در فکر دعوات گوشه گیر خسته است چرب و نرم در کلام باشقان پرورده اند نخل بند کاشم یارب خیال روی کیست بوی گل را لایق غنچه زندان است و بس بی بلائی نیست از هر جا تراود بوی دره در دهنی لازم دست حق افشاده است	نمودی آمده بیستی و می آتی نمی برون ترا ویده زلال تو بیست لبت خاصیت اهل عشق را با خود حسن سر کشان از قید دام غا کساری فارغند بهر موزون نظمیک کار طوفان میکند بسکه و حشمت عمل عیش پاران میکند ما جرای دل با طیار دگر احتیاج نیست بسکه (پندل) کافش اندو است کار جهان	نمودی آمده بیستی و می آتی نمی برون ترا ویده زلال تو بیست لبت خاصیت اهل عشق را با خود حسن سر کشان از قید دام غا کساری فارغند بهر موزون نظمیک کار طوفان میکند بسکه و حشمت عمل عیش پاران میکند ما جرای دل با طیار دگر احتیاج نیست بسکه (پندل) کافش اندو است کار جهان
فردوس دل اسیر خیال تو بودن است میراج آرزوی دو عالم حضور من آسان میگردد باین حال ما و من دفع فتنه غفلت ما هیچکس مباد در دفتر محاسبه اعتبار ما	عید نگاه چشم برویت کشودن است بکجاده وار چیده بای تو بودن است زنگ نفس ز آینه دل زردون است چشمی کشوده ایم که ننگ غنودن است بر هیچ یکدوم و صریح کر هم فزون است	عید نگاه چشم برویت کشودن است بکجاده وار چیده بای تو بودن است زنگ نفس ز آینه دل زردون است چشمی کشوده ایم که ننگ غنودن است بر هیچ یکدوم و صریح کر هم فزون است
فرست نظاره ما ز کائنات کشودن در گذشت بر تاسی ماقضی خشت نمکین نمید آب آب کوه آتش آتش یقوت شد قدر بحر رحمت از کجای می نشناختم مشق امرار درستان ادب بر کاز است سخت بر کشتن شوق از ساز و حشمت امیر بارک جسم کتون مایوس باید زیستن	نیم برقی بود عشق آمد و از سر گذشت آرزو چون هر چه زین چو لایق گذشت هر چه آمد و سر ما از گذشتن در گذشت از غرور خشتی دامن جبینا تر گذشت نام لغزش ناگوشی خامه از مسطر گذشت عمر پروازم بختجوی بال و پر گذشت سیر در دایره و می داشت از کوه گذشت	نیم برقی بود عشق آمد و از سر گذشت آرزو چون هر چه زین چو لایق گذشت هر چه آمد و سر ما از گذشتن در گذشت از غرور خشتی دامن جبینا تر گذشت نام لغزش ناگوشی خامه از مسطر گذشت عمر پروازم بختجوی بال و پر گذشت سیر در دایره و می داشت از کوه گذشت
فریاد که در عالم تحقیق کسی نیست گروان طبله غیر نفس کیست رفیقش بر وده ویدار که فردا است حسابش بر یکسو کافه آتش زده رنجی	یکخانه غفلت که آفتا مکنی نیست ور چشم پر جزوه امید خسی نیست امروز چه عالم نفس هم نفسی نیست کای قافله را غیر عدم پیش و پس نیست	یکخانه غفلت که آفتا مکنی نیست ور چشم پر جزوه امید خسی نیست امروز چه عالم نفس هم نفسی نیست کای قافله را غیر عدم پیش و پس نیست
فزون و هم چه مقدار رهن افتاد است چو غنچه محرم زانوی دل شود در پای بهر سوختن از عشق نیست جان پرده نه نخل دامن و تی کاین اینستد عالم بلاش نقش نیکین میرسد بقیه آخر	که در پر تو مرا کار با من افتاد است کدر طلسم کربان چه دامن افتاد است یت آتشی فضای پر من افتاد است که راه نشو و نماها بگلشن افتاد است بدوش دل ز جهان باز گداز افتاد است	که در پر تو مرا کار با من افتاد است کدر طلسم کربان چه دامن افتاد است یت آتشی فضای پر من افتاد است که راه نشو و نماها بگلشن افتاد است بدوش دل ز جهان باز گداز افتاد است
فضای وادی امکان پر از غبار غفلت بیش میکنی از دام تشکوه آرزویم زغاک ما نتوان رد ذوق خر سندی ز سیر عالم دل ناظم و ره حساب بهر طرف که نمی کوش پس میبوشد زبان خسرت محسوس من که در پای چفا کشان همه دم صرف ناله بکند و گدازد بنا رسائی خود بی نیازی داریم	چو آسمان چو زمین مغز این دو پوست هواس سیاه مستی ما سرمه خوشی ماست چو صبح اگر چه برادر فتنه دست دعاست سری اگر بگریبان فردا بردار است جهان حادّه ساز دل شکسته ماست زین شکسته دم ساعده شکسته ماست زبان کشان همه دم صرف ناله بکند و گدازد بنا رسائی خود بی نیازی داریم	چو آسمان چو زمین مغز این دو پوست هواس سیاه مستی ما سرمه خوشی ماست چو صبح اگر چه برادر فتنه دست دعاست سری اگر بگریبان فردا بردار است جهان حادّه ساز دل شکسته ماست زین شکسته دم ساعده شکسته ماست زبان کشان همه دم صرف ناله بکند و گدازد بنا رسائی خود بی نیازی داریم
فغان که فرصت دام تلاش جبین رفت زین بلند فتنه آفتاب خاموشی طلای غرور دو نکر و ده محرم طبعی رنگ غنچه تصویر در بقل دارم نیم جلوه رنو جیوت درن باط فکند مرا به یکسو اشک کسری می آید	چو شمع سر پوا سوخت جوهر تخلیق چو دم زینات بنای خود که چو صبح چون بقله هوس داشت بوی عافیتی کسی زمنی یک جگر چه شرح بعد فتا رفیع بلاهای بی آسان سیر است کران شد آقدر از کوه بصیبت خلقی	چو شمع سر پوا سوخت جوهر تخلیق چو دم زینات بنای خود که چو صبح چون بقله هوس داشت بوی عافیتی کسی زمنی یک جگر چه شرح بعد فتا رفیع بلاهای بی آسان سیر است کران شد آقدر از کوه بصیبت خلقی

فکر آزادی بان عاجز مرشدش از دست رقی برت در جهات دم و آگر دماست بان سی صرت هیچکس را بر نیاید از وطن توبه در مغز فطرت نشک فطرت چیده اند در عبت بکسر موم نمی از داغ نیست چون سحر از قریان داغ سو دای کیم	عده چندان نیست اما رشته مالاخر نیست چشم بگشاید بسم الله اگر کباب آورد نیست قلقل مینا حوز آن قهقهه کبک در دست باده کوشیک دارد خلق روپوش کر نیست چون پر طاقس طومار جنوم حضرت نیست کر جامد کر نیم میدمد خا گز نیست	تا بود عکس نفس لشمر ده کم باید زدن سیر عالم بی کامل زحمت چشم دل است فکر معنی چندی پس لفظ باید داشتن تا توانی از ادب سر رخط تسلیم باشی تیره بختی هر چه باشد امتحانگاه وقت است قلقل مینا شنیدی (بیدل) از جنوم مریس	ای ذاققت عجب دل کورده مینا کر نیست تشجیه کر دماست در راعیکه فقر صر نیست شیشه کادر جلوه باشد رنگ در روی پر نیست عالم چندانیکه رلفش خرامد مسطر نیست از عکس نقل دماش ای بیدل زنگر نیست نخندد دارم که تا گل کر دما بد کر نیست

(O)

فکر تدبیر سلامت خون راحت خوردن است بسکه داغ جهان شکست جای افساط طاس کردن هر چه آرد دمت او دماست و دس جهه بخر از مرق تا حشر نتوان یافت پاک بر لقلل زن از اصلاح شکست کبر دل	ماهر عیاره ایو جباره ما مردن است رنک اگر دارد پر پرواز در زیر صحن است در بساط ما امیر با حق هم برن است ز اندر خشکی که کوه در دماغش در است موی چینی پیش و ک شایسته است در است	صبح کر حکما نشو و نما بر جرج چید شیشه ساعت زسالدو مه ندارد دم زدن هرم بحر از شکست قطره میله زده موج امتحان در هر چه کوشد خال از نشوین نیست جرأت انشای از عشق (بیدل) سیل نیست	خدا مارا هر ساعی بر هوا کشتن است عاقبت انجافش بیرون دل بشمرن است ختم در حن زین دلای خلق آرزو نیست بار عشق خامه بر پشت ناخن رفتن است تا یک پلک نشکند ز کمانش آفتاب در است

(O)

قضا منام و آئینه قضا انجاست بکری از دم او کر دسی مشو لقلل ز کرد عتی اگر پاک کشته خوش باشی دلایل مقصد ما بسکه تا توانی بود نهت راه تلاشم عیب قتالی شرم خوش آنکه سایه صفت هو آفتاب شوم غبار رفته پیاد سحر بگو شمع شکست	بکیا روم ز در دل که عدا انجاست که کائنات نکه های سرمه سا انجاست که حسن جلوه فرو فرات گامها انجاست هر کجا که رسیدیم گفت سا انجاست کی است شک دو عالم زین سا انجاست که سخت نامه سیاهیم و صوف ما انجاست که خلق پرده جان میکند هوا انجاست	جبین مشام و دکان سجده دارم خیال مایل بر نکی و جهان همه رنگ کسی نداد نشان از کمال شوک مجر پس از مطالعه نقش باقیم شد سراغ لیل خویش از که باید رسید چونیم آینه صیبت سراغ نیرنگیم وصل لفرش پای رسیده ام (بیدل)	توبه خاک شوی چستجو که جا انجاست چو خنجر هو دم بوی آتنا انجاست سزایند که همه سر کبی دونا انجاست که مرده نام و جام جهان تا انجاست که کرد عجب و کماله در انجاست رخویش رفته جهان و حق با انجاست بیا که داد رس سی کورسا انجاست

(O)

فایل نخل ما بر دکر است مکتب اقبال مصیبا سیز خواجیه در هر لباس کردان مالی را چو شمع حدیث خورد راحت از وضع سایه کسب کنیده بکجا سر نهیم که چون زنجیر	کردن شمع را بر دکر است ار ما دامن تر دگر است چون نامل کنی غر دگر است وضع خیاله از در دکر است پهلوی بحر میزد دکر است مردی حلقه در دکر است	بر بکشدون فرو نمی آرم از دم وایسین خبر جنم با هر بیان مجر و دنیا را راست بر چیده جنون نگزید نامه ام قال بین قصه نیست (بیدل) آ که تا ضبط غن	این هواهای منظر دگر است گفت این دور ساه دگر است زن غولاید شوهر دگر است موی زولیده مسطر دگر است رنک اگر بشکند بر دگر است کره رفته کوی هر دگر است

(O)

قائنات سامان شوخی از نگاه ما گرفت باده افسردگی عاشاک غیبت پروریم عشق آرزو روزین مدام همان کج سر است بی نشان صید که حمت پرواز کیست کور شد جلبد ز رشک معنی بارک من داغ از کیفیت تدبیر شوخیهای حسن	ان توای قته از کار نظر بالا گرفت آلتی هر جا بلندی کرد بالا گرفت بر تو خورشید را نتوان بر پا گرفت شاه باز رنگ من ناپزده عطا گرفت خیره می بیند چو مودر دیده کس جا گرفت خواستیم آنچه کید ساهر صبا گرفت	عشق ما حلیل آن جلوه مرشد است در سواد فقر خوابیده است قبض زندگ صحت دیوانگان دارد از کر گرداد بر سر راه توام خواباند جوش آیه کره معنی با آن کیفیت آید است زود تر (بیدل) بخور لکه راحت میرد	از حیای پرده نتوان برخ در پا گرفت صیغ شد صاحب نفسی دامن بها گرفت چون وحشت دامن آسایش همرا گرفت سی وار جازمین آخر بدناما گرفت کر سر مزگان توام دامن مینا گرفت زاد راه خویش همگی وحشت از دنیا گرفت

(O)

قانون ادب پرده در صوت و صدا نیست هر حرف که آمد زبان منعظم کرد هر صیبت که از ساز بد اندامی آفاق بی عجز رساقبل رحمت نتوان شد وا مایه عجز زافسون املق مارا کرم عالم تو محتاج غنا کرد هری بصری را نکند عزم تحقیق	زین سازمکو ناهت سرمه نوا نیست کجاست ازین کیش خدنگی که خطا نیست کرشته و ناهت جسم شک قبا نیست دستیک بلندی رسدش با بدما نیست کرده نکند رشته نفس آیه نیست کر جلوه تفاسل زند آینه کدا نیست آن دست حنا بسته کجی رنگ حنا نیست	از هر چه آردا کشتی انفسه دلیل است حمت چقدر زر فطک بال کشاید مارازی جیهه بمرت ترساید هزار که در سایه دیوار قناعت از جلد و خرد آهوس و عشق و صیبت جز معنی از انکار عبادت نتوان خواهد (بیدل) دم فرقت چن آواز در بها	سرمایه این قافله جزایک در است است است بعدیکه درن خانه هوا نیست جین عرق سی زد کجا حبا نیست خواهت که در خواب دیوال مایست جز ما چه مایست که در خانه مایست کر غیر خدا فهم کنی غیر خدا نیست گر فکر اقامت چه کند رنگ بها نیست

(O)

فقر غنا که عالم تحقیق نام اوست پراشتار نامه بران عوس مکتب آه از سب کتیکه درین صید که وهم جز مرگ نیست جاره آفت زند کن شرع بین دیکه دهد فتوی حضور ای وقت قامت انچه غرور است در سرت افسانه خیال بی پایان قصیده	دامن زخویش بر زدن سیرام اوست خود را بخود دیکه رسادی پیام اوست عمری بخود نیدو فهمید دام اوست چون زخم شیشه که کداز التیام اوست عین وسواس آیه حلالو حرام اوست نهی کشیده که قیامت نیام اوست عالم تمام بیکسختی نامم اوست	هر رنگ این جن رقی دارد از بهار وحشت زخیر خاطر مایع کرده است تا چسبند باز احسن اوراق غرور و هر چه واکنی مزه ز انفسال نیست شرط نماز عشق بار کان نمیکشد فردا است از مزار من آینه میبمد (بیدل) زبان پرده تحقیق لاک است	عالم تکین توتی سودای نام اوست از خود دیدنی که دارم نام اوست ای تامل از حیا عرقا پیغام اوست خواهت آکی که جهان اختلا اوست گویند یک حرف همت سلام اوست خاک جین دماغ کین غرام اوست آهسته کوشه که خوشی کلام اوست

صفحه ۱۱۰	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف التاء
قیدالت هستی وحشت آشیانیست مازیر این کشتن عشوه طرب خوردم ذلت آبادارش را شانه میدمدمه المون عشودان الت را نیست کفایت مردن چارسوی امکارا جز غبار جسی نیست فرغور و هم ایجاد هیزه رفقه براد	شمع آغوش دارد شیوه رفتا نیست ورنه چشم واکردن عورت امتحان نیست دیدموقف حیرت کن موج باغشانیست مردن را کز باشد پیشو زندگان نیست پیش درمزن کفایت دکان نیست ای غبار بی بیساد انجبه آشیانیست	درمه را بخیمه الفت آشیانیست وخت ودم پیری شوخی و جوانیست عجب سرنگونی نیست جای باغشانیست رجسین کرم پیسته انجبه دکان نیست درطاب عرق کردن این نرزه نیل نیست پیریم جان بیدل ایچمه سخت جان نیست
کار بخش پارساد جبهه در هواست فکر نداشت بشده دین خیال باور هفت چرخ دیده محرم احتیاج باش کر طک روی کفایت ندعوا کیست سجده مسون قدر است پای همت بلند چشم کامل جباب تا کف موج وارید	شمع صفت بدایع در آینه خودنماید خانه کشت دوز کرد فکر رفته بایست کاسه بلند جبهه است دستک کدایت همچو سحر گرفته در فتنه رها بایست رابط زمین و آسمان داده هم دوتا بایست بامه ام دوچار کرد یک نگ آشتان بایست	آینما بیداد داد ذلت نفس زده است عکس چه دره بدرغشاند عکاس در جفایت ررر آشیان بیداد کفایت و کشتا بایست قاصد زمن مدسانت خجالت کراسا بایست لیک فرق کل نمکند سایه کف حنایت کاسه میرسد چک سحر قبا بایست
آتش طبع من از فطرت بیساخته است در بصر کرم سر از دا نرزه حیرانی طوبی انجیا نمرش قابل دلش نیست نیست دلدار چو شکست اکین طاقی شر رو نعم جویان است نیست وزنه شمار اسجد ای نیست چو خاکستر خوش	شمع زار برق فنا شده ادرک خود است شبنم ماتک دیده تناسک خود است زاهد از غیری رفته مسوگ خود است صدق کوهما سینه صدیک خود است زهر در نام خود صاحب ذلت خود است جبهه ما نقطه داره خاک خود است	نفس وحشت صبحم چکر جک خود است کرده نبشته این باده رنگ خود است ورنه لومر همه جاعده اساک خود است صید این باده در حلقه قزاق خود است موج بیتی این بحر زلغلتا خود است آب این چشمه ز موج نظر لک خود است
کیم همت اگر ایستاده ذوق خفایت آکسوی چرخ رون آرزو و سامع کبر قدیمی رنجه کن از عشرت ماهیچ میس مال بی ساخته ات جالب استقبال است از سر دل نکشتم بچندین وحشت قید اسباب بوارستی ما چکند	شور حاجت فک مایه اشتیاق است لش می بدل نبشته همین ذلت کفایت است عکس از جام طرب در خور عشق کفایت است خواهد امروزشدن آکیم بکرت فرد است ناله پای جرس ما ز جرس آیه بایست جوی گل در جگر رنگ هم از رنگ جد است	بیشتر قطره کوه شده نیک درایت حلقه گردیدن ما حلقه چشم میثاق است این شرده کرهمه در سنگ بود در جوات همو اگر دست تو کرد سرافاده عصا است اشک اگر نبشته بیکبار زند ناله کفایت کره حق رخت بیلک بدهد پای حیات
کتاب ناطقی قبیل و قال باب تو نیست سینه جگر تسلیم قانع ازلیست نفس چو صبح غنیمت شیار موهوم نیست چند آسان چهره من افعال رو پوش نیست کیا برم خیالات بوج عسل و عمل کل هارو خزان ظهور یک و لک است	بند لب کج از این قطعه آفتاب تو نیست براست ناله اگر آتش کباب تو نیست زمن اگر هم پیر نیست جز شباب تو نیست تو کز روی شوی این نبشته جاب تو نیست بمانی که تویی هیچ چیز باب تو نیست تو هم ببال که جز یاد در حباب تو نیست	کدام کنج کدر خانه خراب تو نیست جهان بغیر دماغای مستجاب تو نیست دماغ سوخته را لب ماضیاب تو نیست در آفتاب قیامت هم آفتاب تو نیست زبان کرد که جز نبشته حساب تو نیست کجا پرچه نبی جز سرت و کعب تو نیست
کدار امن درین انجمن که افتاد است مگر بسجده توان پستی بر باز غرور ازین قیامت طوفان نفس مگوی و میرس فناست آکیم زلمو عیان مجلوه رسبد پاکیت نیست و بلند بشاری هستی ما صبا درین جن از غنچه تاب مندر	بخانه کتونی سقف آن خم افتاد است که همچو شمع سر از مقدم افتاد است یکلست آدمی آتش یالام افتاد است هنوز صورت انجمای مهم افتاد است خفاک سایه نقش قدم که افتاد است در همه بکر بیان مایم افتاد است	زدها کرهمه نمان شوی چه خواهی کرد جهان تلاقی لک کوب بکدر دارد مباد زان لب خاش سوال بوسه کفی ز نقش و انجمن و لرسیدو توجه کنیدی حیراغ وحشت فرصت زاشتند کنیدی کباب آفتی بیدردم مسکن یارب
کو آینه ات همدم زشتی و نکو نیست از خوشی را شامل ذرات جهان باش پیداست که کجاند کسند کار طراوت نائل مشو از ساز عبارات و اشارات خشکی نکند ریشه بکزار عمت هر چند عبارت همه انجمن فروشد	جو ماضی عرض کبر آیه رو نیست هرگاه نفس قال صیدا زد هم سو نیست این رنگ و رو نشود نما پتو کدو نیست هنگامه زروم ماعالی و هو نیست هر سیزه که دیدم چو مرکز لب جو نیست کلب بخدوشی نهی رسیده کو نیست	این حوصله مشرب قدسی نیست سو نیست جز جامه عریان بی این حله رفو نیست اصح قیامت همه دم شرم و هو نیست در قرب ملل کار که اینها همه او نیست کاشک تو بیدار رفقه است و شو نیست ببال غرام هوس است انجیه نو نیست

گر سیر انجمن با کشت گلشن رفته است کاشکی با کشت انفسرد کی میسازد ختم چند سیقل صد هزار آینه باز نکارد خلفی از پیدایشی که بجز حرف و صوت نداشت تشنه ای چند از بجز ناله ای فسرده ام هر چه از خود می‌برم آنجا فصول می‌برم	شمع با عروس همین یکسر ذکر نرفته است بر بهار قیامت از شکفتن رفته است خاکها زین خاک کدان بر باد رفتن رفته است سنگین کسار یکسر در فلاح رفته است کام و لایمان بجا مانده است رفتن رفته است جای قاصد انقباض مانده بودن رفته است	مردی چون کافه آتش زده گل کرده ام آتشکارت رنگ نم نگذاشت در چشمم زخم خنده داری هیچکس با غایت سودا نکرد زنگ زین انجمن یک کام آزادی نخواست خامه را نتوان سپید کرد از غرور روشنی نیستم (بیدل) حریف آتشکار خوشدل	ناظر روانه می‌دوزیم خرم رفته است ناظر کشت ازین بادام دروغ رفته است همچو گل باغی که بیابانها بدام رفته است هر که را دیدیم زنجار بعد مبدن رفته است نور مینداری و دودی برون رفته است فرست از هر کس که پیش ازین رفته است

(O)

کر جنونم هوس قطع منزلت میداشت پس آتشین ادب گرفتندی مانع اشک انفوس آتشسوزی که از قنطیرو عاقبتی احتیاج آینه شد نام گرم جلوه فروخت قطع کردم بشیر خوشی چون شمع	خوشتر از رنگ روان آینه محفل میداشت با بگویش همه جا باسر دل میداشت کتیم وحشت گرداب ساحل میداشت نامم جود تا کین در بل سایل میداشت جاده را که ادب در دل منزلت میداشت	دیده کردی ازین جلوه روی آورده سوخت روانه از خجلت آتش که دوش عالمه دل اگر از سر طیش و امید شد شرم نایب مطلب عرق سبز نکرد دلم از حوصله شوخ نگاهان (بیدل)	یک تنه بعد آینه مقابل میداشت میزد آتش بخود و خاطر عمل میداشت حیرت آینه هم جوهر بسل میداشت بارم کوشش ملند طلبان گل میداشت قاف در بزم بتان آینه هم دل میداشت

(O)

کرمانه ده دم دام غشاشای صفاست سکینه کار تو شد آینه غمراست میکنه کار تو بر اهل نظر منع نگاه یکجهان فضل و هوش که آگاهی است گفت آید جهان جوش گل بکدرنگست زنگ رنگ رخ جفا های نما بوده است	زنگ را آینه ام آب رخ آینه است شیخ ابدی را خاصیت آب صفاست جلوه و آینه عروم لغا رسم نیکاست جوهر آینه فرشی گلستان صفاست برده چشم غلط بین تو محبوب خطاست مرض سنگی این بار هوس قدو باست	بست آینه که در ذوق گرفتار غمت بیکه از غم طلب داغ غشای توام مطرب زدم ادب و شور دل است زاهد ز سر گلستان حقیقت عاریست بست مانند سحر کردن سبب زمین از ارغای گل غشای چمن زار جفاست	الف دلم غشای تو روزگار صفاست در دم نقش قدم آینه دست ده است خود پیا غشای تو بر هر چیز خواست کور را در نظر صرف سر از انگشت صفاست بگفت باک بریشان غشای جزو خواست بست جز داغ چون (بیدل) اگر نقش و قامت

(O)

کرده باد امروز در صحرای قیامت کشته است در لاله آینه شرم دوش در پیش داشت سر نوشت خویش با خودم صریحاً کرده ام با دیگر شکل عشاق شک و تصور عدم	موی محزون و مرد و کردی افراشته است مصلحت بی که از این با ننگمانه است این خط مو هم بکسر لطف ننگ داشته است طرز آرایش کاس خود را گوی نه داشته است	چون سحر کرد غش و آینه با رومام تا قیامت حسرت دیدار باد جبهه وین قطره بوم تل از جسم خاک بسته ام ریشه داری در طلب مژگان سر از بار داشت	بی طاقی خیمه ما با ناکار داشته است چشم محوری درین راه تو کشته است فرست هر ایستاده و من غبار داشته است عشق ماراد زمین شرم مطلب کشته است

جز بصرای عدم (بیدل) یکا کنیده کسی

کردی ز خویش رفتن مایه بر نخواست بیاد ما جو خنجره طلم هوای نیست طرف شکسته رنگ از آگاهی است وین ما را غشا شکسته روز شوق نیست شوق فسرده از ناله ناله می شود هر چند ما بگرد خرامش تحسیریم	چون گل دوی قلعه رنگ و حد است کمر نجاست بوی خیال تو مفر مانع بوی رسیدگی بجز سبلی جفاست شیم همیکه رفت ز خود جوهر هوانست یک رنگ کاه شمع و لایمانه را عصانست بر کشته است آن مژه امیدها راست	نامر نهاده ایم شکست در نیاز کسی را بیکل بجهت گل از باغ اعتبار آن کشت فکری روی از باغ شکسته تا آشنای صورت و لایمان کان نام عمر نیست کار آینه بجز میگلشم (بیدل) چو ز ناله ناله جاده	مانند سایه جبهه ماهو نقش نیست آب علق و لایه می سبز خون بهامت از سایه سرو نیز درین بوستان دوامست مارا خنده آینه آینه زین نیست رنگ شکسته هم مزاج دل آتش است کرام جیشی ز قش در گلوی ماست

(O)

گرم رفتار یک سر در راه آینه کذاشت در نقاشی تو چون آینه از جنس شعور بی نیازهای پس از هر ما سامن نکرد در کد از خود جواشگر قیض مرهم دیده ام سجده شکر فنا خاص جبین شمع نیست کر صروج آفتنی از زنده اند که کردن را چون سینه از دره و داغ یکسپاهم میرس	کامبول چون شرر خود را بجای گذاشت آنچه با بود حیرت برد و چشمی و آگاهت آقدر و شیکه نتوان دامن دلها گذاشت می توان غدا کسر مارا داغ گذاشت هر کس که کرد این بیابان سر زردا گذاشت می سرالامته شد تا دامن مینا گذاشت دود آه دامن رفت و مها نیا گذاشت	وارث دیگر نادر دود مان زنگی الوداع ای لایه فرست کر افسون امل بدرین در بند کوه شک میباید شدن هم ما را دماغ بی نشانی هم نبود جود مقلان هر بهار راحت روانه است شیر بوق خودی چون کافه آتش زده هر که زد (بیدل) بصر وادی حیرت قدم	هر که حسرت برد ازین جابجی بجا گذاشت عشرت امروز ما بیاد بر فردا گذاشت قطره قمار قش مو می داشت و دریا گذاشت خود دماغی ابتعد سر در پی عفا گذاشت هر بسنگی می نهد کر دامن همرا گذاشت سوخت چندانکه داغ وین من جا گذاشت کامبول حسرت رفتن جو غش بگذاشت

(O)

کر همه در سنگ بود آتش جدائی دید و سوخت نک عاشق جاده احرام صدوره سر است حلقه همت دماغ شعله جواله داشت انقباض عالم محاسنی برق لب و بس وصف طاعت از سخن رداخت افکار مرا نخل من زین داغ حرممان توری حاصل نکرد دوستان آخر هوای باغ امکان ساخت	دغ آتشی که از امر کرده کرد و سوخت بر من زین داغ صندل بر جبین مالیده و سوخت با خود عید کامل رنگ کرد آید و سوخت چون غش خالی دکان می بجا دید و سوخت بال می داشتیم در کوه آراییده و سوخت چون چار آخر کف دست می سپاییده و سوخت همچو داغ لاله در رنگ کلم عید و سوخت	دی من و دلمار ربط آب و کوه داشتیم از شیو کاب سینه این صراط آ که نیم دوزخ تقدست وضع خود سری هتیار باش شیم از خورشید کمان صرفه نواست و بره بوم کمر مژگان نگاه حسرتی ابتعد کر کرم مرد دماغ عبیریم از جنون جوالان خلقی این (بیدل) میرس	این زمان باید ز قاصد نام و رسید و سوخت ابتعد دلم که در یاد کسی نایده و سوخت شمع انجا بل کرد کردن بخو دایله و سوخت عالی آینه را روین مقابل دید و سوخت پاد خویش کرد در آتش آتش آید و سوخت شعله را باید بجام تا آید از زده و سوخت شعله جواله بر کرد خود کرد و سوخت

(O)

صیغه ۱۱۳	غزلیات میرزا بیدل علی رحه	سرف الشاد
کل در چمن رسیدم قدم بر هوا گذاشت عزیزت خاک من بسر من نشاند است میخواست فرصت از شرده کافه انتخاب هرجا روی غنیمت یکدم رفا قسیم زین کردن ضیف که باریکتر ز موت	جای دگر نیافت که بر دلم گذاشت این کرد دامن تو ندانم چسرا گذاشت دلم پرده بر ورقم خطبه گذاشت مارا بنیوان آمیختن گذاشت باید سر بریده به شیع فضا گذاشت	تعمیر دلم زابو کل اعتماد نیست واماده قلمرو یاسم جو نقش با رقم ز خویش لیک بدوش فساد ک باشد فساد کار جهان از شرور عشق آرا که عشق از هوس هرزه واخرود
کادست تراکت حلفت که بیه است هر که بنیده ایم جز آتشکی کای از قلمرو تا محیط اسیل مرای نیست در کم چه آرزو شکنند که شکست دل بگذرد زدام و هم که کادست مراد	(بیدل) عروج باد خطرگاه لغزش است کر بار جلوه دلم هاروت شکسته است سبیل سیاه طالع ما دست دهنه است آسو دلم ز کتور ما بار بیه است در کوش این شکسته صدای نشسته است بازشهای طول امل کس نهفته است	فهمیده ایدت بلب نام گذاشت از شغف اشتیاق تو در دیده نرم بی جلوه تو ای جن آرای انتظار از سنگ برنیا صده زغال هوس است بر ناخن هلال فلک بر جنا میبند عیش از جهان عواد که چون ناله میبند
کل کردن هوس زدل صاف نیت است انست اگر حقیقت اسباب اختیار بروشی هر چند گشتی تحمل امل ز نهار از التفات عزیزان حذر کنیدی فرش است فیض مرد و جهان دوصدای دل عزیزت دل بلفظ شود کربه میبند	(بیدل) خوش باش که نایب کثوفه موج و جاب چشمه آینه حیرت است نکشتنت زهنت موهوم همت است ای ریز شر چقدر زام فرصت است بیار غم شکسته امل عیادت است آینه از قلمرو صبح سادات است این نامه سیه چقدر از رحمت است	فرست بکسوت نفس لادام جسته است مارا که یکن مزه باشد دلیل هوش زین عورت که زنده کیش نام کرده اند نام است بسکه لبست بی ربطی جهان مشکل بشوخی نفس آینه نموده کره بلند و پست نفس کر رود بیدل (بیدل) بیاد عشقرا که خون شوم بجاست
کدون که مؤده بیدار شوق بیاد است اعمال بد ما خیال و بیه نکره نه دام و نه فایه اینقدر دانه سند سرفه شوخی نید ازین عقل ز بسکه حیرت از تشبیه غلو دارد بقدر جانگی از عمر سرفه دارم حضور لاله واهی بی بهار نمی نیست	بهر طرف روم دل تجیل آباد است بنایوت که درین باغ سرو آزاد است که دل بهر چه کند التفات صیاد است حذر که جرأت فریاد سرده ایجاد است نکه چو آینه ام در شکتیج فولاد است شرار نیشه چراغ امید فرهاد است بجلوه تو دو عالم فرا مشی یاد است	مکن بآینه تکلیف نامه و بیفایم مشو زحمت بیدار پیش ازین ناقل زیج و کاب خط و زلف کارخان دویب جنون بی قمری چاک سینه میخواند بمالیکه اظلم و سیه شعلات بدرد حسرت بیدار مرده ایم و هنوز جنون دلم مینا درین جن (بیدل)
کو خلوت و چه انجمن آگاه جاد اوست اقبال خاک عارت عرت زین رسالت ناراه طایف سیری مشق همن سکن زادیم که نه بنیت رویت مقابل است حسرت شیدیم بپوش داغ کرده است	هرجا مزه بلند گئی باز که او است کره شکسته نیز درین ره کلام اوست آفتاب هان شکستی رنگش پناه اوست بازیگر هلال لب عیدر خواد اوست دو شک و خون سربکه نلارم براد اوست	دلدار یرون زخود همه یک نام رفتی است ای پیچ ز صافی دلان اجترار چیست از دینه کاری دل و جنت نمر میری مشکل که دل شکند از آینه عارین امشب عیار حسرت (بیدل) گرفته ایم
کوش میسوخ کباب چتر و دوازست حمو دل باش اگر فکر بجائی ترسه	هوش مرفت زخود کان چه بایات سازست خاک واماده تکلیف فلک پروازست گیت از ذکر حق آینه غوث نهد	شوق میبندت تحسیر در باز است ایجا بی آری نیست حضور سخن اهل الله حرف این طامعه سحر بیان اجمازست
گوهر دل ز بسجن دلم صفا باخته است حسن شوپان که کشان مه کبان تواند از فساد من و ما هیچ بیرون افسوس هرزه و خوش نیازی که درین بزم چو شمع یش از ایجاد نفس قطع هوسها کردم	دلم این آینه پیکر نفس ساخته است تا تو بی پرده پرده نینداخته است دلم جلیست که قدش هم جا باخته است سر تسلیم هان کردن افراخته است صبح همتی دم تیری بخیال آخته است	مکش ای جلوه زدل بکدو نفس دامن کار جلوه هامت توای که چه فرصت طلبی است همزما آسوی تسلیم گرومی نکره هر دو عالم چو نفس دوجرم موخته اند هیچ پرواز زنا کتر خود بیرون نیست (بیدل) این همت فلک بیست یک فاخته است
که شود هوای مدام بد اسلی منزلت تو که از غبار سرفه برده آیمه نمکشی ز سو ادکار که صود بیدار تب کن میر چو شکست کشتی از فضا محیط کشتو و رمیا اگر اهل جود و دانی بکشا کفی بشکستی ارم کمازم واکد که حق کبر ادا کند بقل دل و شک ما که رسد زبید هلال ما	که نیست طاق هرزه دوقدمی و آن همت که نکشتن زجیاتا که عرق جبین نکد نکشت تو بشرط آنکه کی نظر همه یک آمده عیالت که با غیبت سوختن دگر چو نعت بساحل که سحر طوافی جن کد ز نیم لب سالیات دو جهان گرفته هود و دل زکله آینه سالیات که نکشته بر سر خشماری از پیدین بسالت	ز کشاد مزه ما زکی هزار عده مشکلت که دود زبشت و در ورق خط شمع حق و باطلت سم است جرأت نامی چو نفس کد در دوازست که بخوش کافکی اظلم ز دوست زخم عیالت تامل مزه باکی که نسا زد آینه نالفت همه با ناکه ضعیف مازم میکند فلک باشت زسد خروش قیاتی بصر و خامه (بیدل)

کندرا در دامن دلپای سکن مسکن است
 باده جمع از خراش سینه نال نیست
 غفلت تحقیق بر ما نکرود و هم بافت
 آتش در جوب دله دزدیدم کرسوز آن
 از وداع غنیمت آموختن گل انشا کرده ایم

هر کجا تخم شردیدم سنگین غم من است
 غنیمت من در مهربان گشتن نهان صد کاغذ است
 ورنه در مینا احوال کتاها در دوش من است
 مو را عظام چو کاغذ دود چشم روز من است
 بی گریبان تماشای که چندین دامن است

تا کجا دران قاصد انقضاء کپای هم آمد
 بکشد از اسباب اگر آگاهی از ذوقنا
 بی لیلای چون خیال غیر در دلپای صاف
 هیچ سودائی بر از ذبح افلاس نیست
 (بیدل) باز چشم تحریقه کائناتم خواست

جادو را طومار نقش با بطل بدن است
 چون شود منزلت نالین کرد در افشادن است
 شسته هارام و جسیا خار ویران است
 دست قدرت چون شمشیر شیار بدن است
 دامن آینه برآمد آب افشادن است

لاف مایون بکسر دعوی خدا نیست
 دیش و فیش زور خرقه محضر پنهان
 سی خلوت دل من شاه ملک غنیمت باش
 شمع در خور درخشان دورم و در زین
 شک این بیابان را کره ات زد آنی

عکس کرد و لب مال انچه بیا نیست
 در شمع اگر این است فسق و فساد نیست
 در بون در غفلت ذلت کده نیست
 وصل دوستان بکسر دعوت چنان نیست
 ورنه هر قدم انچه بوی آتش نیست

اوج چاه خلق را بدماغ راحت کرد
 حق شناس غفلت هم زک دل نمیخواهد
 صبح از آسمان بازی سرفرو نی آورد
 شکوه کر بیاد آمد از احیا عرق کردیم
 الفت و دامن مقدار ای بند محرم کرد

بیشتر در این بام جای بد هوا نیست
 آینه جلا دادن شکر خود کمال نیست
 یعنی این دودم جسیا حمت آرزو نیست
 سازنا باین مضارب کوه تر صد نیست
 رشته ناکره دارد نال از وسا نیست

در بخ غار نفس بدن از برده نیست

لوح حقی بکفر از نقش قدرت ناری است
 فراموش اما بچشم خود گران افتاده ایم
 دیده کو تا نکرده کامروز سرو ناز من
 هر کرا حشر شید تیغ بیدارش کند
 فدا نشانی اگر بایست دل خون میخورد
 کردن تسلیم مشتاقان ز مو باریکتر

آمد و رفت نفس مشق خط بیکاری است
 اندک هم چون بر سر آید مدحان بسیاری است
 همچو عمر و نشان سر کرم خوش رفتاری است
 هر دو عالم عرض یک آغوش زخم کاری است
 تا بود یک غنیمت این بام از شکستن ناری است
 بر سر ما همچو آب آسمان بکشت ناری است

آزرد غفلت عدم را هستی اندیشیده ایم
 بیدل ناز کیم یارب که از طوفان شوق
 از حصار ناوالتها چسان آید برون
 با هم و در شکی سودا انتقال پیش نیست
 غالی یافته می جوشد ز مرگ انچه نیست
 از من (بیدل) قناعت کن بفرمان جزین

شیر تحریر و استهلام ما انگاری است
 هر چه موم چو مژگان مایه شو ناری است
 سایه مژگان شکافتن را شب باری است
 موی همچون در تلافی پستی دستاری است
 خوابان ظاهر نشان بر نشان بیداری است
 همچو ناز سار نقد تاوان زاری است

ما را راه عشق طلب رهبریا نیست
 شکست اگر به پهلوی ما نیر او ز ناز
 گو سر مرده عبرت آینه دیده ها میباش
 که مسدا ز باد او هام جستن است
 آخر سری بکشد مقصود می کشیم
 عرض شکست دل زبان احتیاج نیست

جانی که نیست قبه تا غنیمت با نیست
 غنیمت بحسرتش زنی جور با نیست
 ما را خیال شک شدن تو نباش نیست
 یک اشک لغزش تو فنا کافا نیست
 افلاک چو سار و درین رهضا نیست
 رنگ شکسته آینه حال ما نیست

جس تنکه ز هر که بود جلوه سودا
 سر گشته که دامن همت کشد ز دهر
 یکدم زدن بختا نشاء سپید را
 منت کش نسیم نقد غنیمت حساب
 یارب مکن بسیار و کرا احتیاج ما
 (بیدل) دماغ در در این کراست

سر مایه هر آینه کسب صفا نیست
 بروی هر چون فلک شکر بدست نیست
 هر چند کلاه هیچ ندارد مرا نیست
 مارا همان شکسته دلی دالکشا نیست
 بر داشتیم پیش تو دست دعا نیست
 با تویش مرا که شدم آتش نیست

ما یون شود گرفتار رسالت
 قیده ما شاهده آوا دی او است
 هر در هیچ مکان پنهان نیست
 چشم بود که دل صورت نیست
 بر ق معنی بسیاری نرزد
 منکر قد و نا نشوای بود
 آن قیامت که اجلی می گویند

ریشه دانه زنجیر رسالت
 طوق قری همه دمسرو غایت
 آیه زو قدم هم رسالت
 عمرها شد کبر از بحر جدایت
 خط اگر جلوه دهد دور غایت
 آنچه بردارد از خویش عصایت
 اگر امروز نباشد قدر داشت

از کلو سیر این باغ میبوی
 عسر مان شجعه باغ ادب آمد
 خلق در حسرت بیکاری مره
 منی از لفظ صفا می خواهد
 کبیه و در نسلی کده نیست
 فکسر جیت دل چنده کینه
 کاش چو شمع نهند - محرم

عالی با بکل و سر رسالت
 چشم واکرین ما ترک حیات
 دست و پای همه مشتاق حیات
 آتش شک بکسر میبایست
 درد کبابی مطلب همه حیات
 رشته حشرت این مفده رسالت
 سو خلق باز درین زم نکمالت

ما یون که کشت هر که خواب شدم بستر
 ای حجاب از صرافا هام استعد بالیده
 کاش ازین هستی صدای ارحلی بشنوی
 زن وستان معنی جیت روشن نشد
 همچو شمع فرست هستی بلا کردان نیست
 خواه و کردون قدم از خوا دروز زمین
 از حلاوت که کج قلرا کر آ که شوی

بیضه عقلاست سر در زیر بالین برت
 بکنش دیگر بفرزا کر نیاید با ورت
 میکند هر صبح چندن پله از کوش کرت
 چون سحر از بر برشان بود خط و سطر
 رنگها داری که میکرده جان کرد سورت
 جز همین و بران توان یافت جای دیگر
 بوی خواهد نستان شد بوق شکر ت

جز دل ما دو جهان دور نیست
 اوج همت کاش غنیمت پستی می کشد
 آتش این کاروان در هیچ حال آسوده نیست
 ای می مینای حشرت از تکلف بر مثال
 سر را تو دو خلق آنکه خیال عمر می
 کایک بادی واک خود بدوش دیگران
 ن رنگ کردن مدان در امتحان آید عشق
 آبرو افزود ناجی کنار از طوط خلق

بگذری زین درد باها گدایی و منظر
 صد صمدن نیز درواریست در خاکشوات
 رنجی در شک اگر لبر ز کردی ساهرت
 بیگانه بن حلقه افکند دست بیرون درت
 تب به آینه از نرم کف روشن کرت
 تا بگریز رشته درسوزن جسم لا غرت
 تنک دریا در کره دست اختیار کوهرت

(بیدل) از پای دلبرم کزور

بش و روی بکورت کرد چندین دقت
 آینه در پیش کبر محرم تحقیق باش
 صافی دلان فرزند شکوه الوهام چند
 مصدر ابدای خلق در همه جا سزاست
 طبع خرون خم زرد جز در احتیاج
 فقر بوسجا کشد دامن اقبال ناز
 خواه دلت جاکزن خواه بدر غلظت
 (بیدل) ازین جاسوس عشوه دیگر غر

مسخرة روز کار آغوش خنده نیست
 علت کوریت کر چشم تو نرسد نیست
 نقل از احسان مایش هیچکس نده نیست
 خیر چو میدهد کر دعت کده نیست
 دود دماغ حساب آنچه وینده نیست
 دیش کن و جامه در پشم کسی کنده نیست
 ورنه چیش کسی آینه دارنده نیست

قیر خود وقت پیش تو آینه نیست
 کردت از خود در است آینه شرمند نیست
 کر همه در زو نیست آینه زینده نیست
 لب طلب کامو جو کاسر افکند نیست
 چرخ صد افلاک بیند یک زده نیست
 دهر زوین ضرور هر تو کرده نیست
 غرقا هیچ جلی حق حق ارزنده نیست

صفحه ۱۱۵	غزلت میرزا پندل علیاحمد	حرفاته
محبور عشق را چو سها چو لبت است لعل غزلت چو سها چه لبت است عزم حسن از اهل اهدیه بیگانه نیست بیک دلت میدهده چنانچه بیسوس نیست کریم شبنم بی لبخیر گل سبو ده است سبل اشکم در دل شبنم نفس زده است هرگز افسون مزه زدن نشنیده ام شورما چون رشتن ساز از زبان نیستی است	جز غزلت نیست آینه دار حباب و موج خاک عدم سرشته مارا چه لبت است از غنچه کلاه زنجیر می آید بیکوش غیر و حقیقت گیسو تا کردد مقیم خایام پیر از کتب معارف گذرد بی مغفرا ز بهار این میش از طالع کوفه زبان عمرها چون سرده کرد چشم او کردیم عشقم (پندل) به بیک دور موقوف است پس	ما را به پیتیازی در یا چه لبت است در چون تاده می چو چو لبت است سبل هم پیش از می سماع این برده نیست سر خوشی از غنچه می قسمت چنانچه نیست مستی افشا نامه مانی خط بیگانه نیست اشک خواجه سحره گردانید اگر چنانچه نیست
مرا آینه چایچه مشک افشاد است نفس قناده ومن برکت کدورت جسم چو سرو کرچه نازم طوف آزادی بغیر بی چه آستان میشوای کردن قسم که بشوون بهار تیغ کشید	که قدم زدمای پای بول افشاد است کشتنه لیل و لایم بجهل افشاد است رسیده ام بیایه که در گل افشاد است طلم عشق مایه بطل افشاد است کشته رلب کل نیم بجهل افشاد است	و کر که در قدم بحر منزل افشاد است هرین است که گری ساحت افشاد است فروغ شمع توبه یون محفل افشاد است کایه خاک هم آتش حاصل افشاد است ز کاروان جرس چند (پندل) افشاد است
مست هرگاه شرب دیگری در کار نیست سوق چون شمع اوج باغ اقبال نیست خفت و نغمین حباب نشسته و از مشک نیست آتش خورشید را نبود کوا کب جز نیست اضطراب دل زده موم چکیدن میکند خشب بیاد تو رم چیدن مژگان نیست	جز طواف خویش دور سافری در کار نیست دفع منظور است اینجا آخری در کار نیست عرا کر باقی حباب کوهری در کار نیست حسن چون سرشار باشد ز پوری در کار نیست چون رک ابرارم انشای در کار نیست در لفظ خواه نام و منطری در کار نیست	کاشکست و نماند شیری در کار نیست سینه چلشوق را چشم زری در کار نیست دقزی آتشش کرا مسطری در کار نیست کرفتن سودگی آتشگری در کار نیست کاتولی ناله کنی گروفری در کار نیست درد در اندام درد سری در کار نیست
مشاطه شوخی که بدست دل ماست آخر چو را بر آنکشت تو بجه زین نور که از شمع بر آنکشت توکل کرد ارباب نظر را قشاشای بهار کر و انگری صنعت مشاطگی نیست	میخواست چو طرح کند رنگ حناست وا کرد نقاب شفق و غنچه حناست کاشمه زده آتش اقلوت حناست دست مزه بود نغمین حناست سحر است که بر نغمه خورشید سهاست (پندل) تو هم از شوق چو شو که باین رنگ	از دور کدومت تو بومید و بیامت لابن رنگ چو ساز وفا سعت بجا نیست کر حیرت سرشار توان آینه است رنگ سر باغن بقدر عقده نقاش نیست طراح چو منی هر نقیحه جدا نیست
میلان وفا را ز دل زمین نیست زحمر دای بی ربط کارگاه نفس دیده است چو زکی درن فاشاگاه قلندر مدعی است زاهد امده نظر بیانشگی گارتر فروه آید دماغ فرصت کلام چو غنچه نقاش	بامی که غایت باب جیدن نیست دورشته که تواد هم تیدن نیست هر از چشم و یکی را نصیب جیدن نیست توغیه بهشتی که جای بدن نیست و کر که زدن مغرور را خیدن نیست ز مالیت که کجافش کیدن نیست	مرض سیم سها چو بچیدن نیست دماغ غفلت مارا سر شیدن نیست بیا اگر زده آید دودن نیست بر شکسته هوا می رود بدن نیست خیال اگر سر سوزن شود خلیدن نیست نمرا کر همه قاصد شود سیدن نیست
موج جنون میزند اشک پریشان کیست باد خرام توام میبرد از خویشی سرمه زعاجم رود چشم غزالان کار قطره مایون حباب سینه دریا شکافت رشته امواج را عقده نکرد حباب	ای روان و دماغ راه بکوی که رد بدنه گراز جلوه آید میکه کار نیست لخت دلی در نظیر و نیمه جاک جگر کر نه طیش های دل فال جنون میزد غیر محبت دگر دین چه و آیین کدام پهلوی دل خورده را از رویان کیست	دست بدل به ام محرم دلمان کیست اشک چکیدن خرام لفرش مستان کیست حیرت آینه که شاه کریان کیست شبه نقاب اینقدر کلاه عریان کیست امت پرواه باقی سوختن ایمان کیست
موج هر جا در جمعیت کوهر زده است محو کرد خط و نقطه این نسخه و هم عقل داغ است ز پای ادب الهی خود نمای موسی بچ نخواهی بودن گفتا عشق ما را ز طیش نیست کرور شاید از سحر مرقی نامه من یک شود صد غلط میبوم از خوشی یک سبایه مو کاشه لکن تیر پل و فان افکن	لبس حرم است که از صفت بهر زده است همه با کافه آتش زده مسطر زده است جبل بی باک بهرام لکد خر زده است رود آینه زین پیش سگند زده است چه توان کرد نفس حلقه برین در زده است که حبیبی سافر آید بگو زده است تاوانی چقدر برمن لایق زده است کشتی خویش قلندر بکر زده است	سلطه بر مردی این قفل مکر زده است ستک بر آینه ملال ابر زده است شبه شیشه که مهر صاف زده است خط پیشانی ما دامن ما زده است مزه همدست که رداشته بر زده است فرش خاکشایان رنتم اگر زده است نفس سوخته روحش دیگر زده است هیچ چون همدان (پندل) ماسر زده است

مردم از خون و حیرت کرمها شگفتانند است
در زمین چون سبزه همدارم و از خود میروم
از اهل جنت دلقه نالت کرده ام
در محیط سادگان دهر مانند حساب
هرها شید رخش بکار جولان میکنند
در زمین از چو من گران کرد دامن است
حیرت آینه ما هم لعل دشمن است
رشته کرفسون نخواهد دانه ما خرم است
از دم خاموشی با شمع هستی روشن است
وقت ما آمدنها آمدنها وقت است

○

می که شوی ز کیش جنون افلاک است
غنائم قدح ما نیکین ادراک است
میرزا تبه رخ سی جز بندد ضرر
که سپهر زر زرق و درخت شک است
ز سید که املاتی همین سرافت است
که گما دل آویخته است فزاک است
دل بافت ناز و نیاز می ژرد
نارنگ جلوه حرارت و دمه تنگ است
طییدن آینه است دوه زین دریا
حساب موج یک آرمیدنش پک است

○

تاوانی که چنین اعضای خواهد شکست
استخوان در که چون بویا خواهد شکست
هریک صبر سبیلان پای طاعت افترود
شده هماره که در جبهه خواهد شکست
کنکرده باغ از طوق گل و گیاه می
چون خزان صغری را که با خواهد شکست
نظرت در تیار جسم افتاده هتیار باش
عقبت از سی لعمه این بنا خواهد شکست
الرجلی در کین ملوم افشاده است
کرد چندی کاروان یک در خواهد شکست
هر که از خود چشمت در شکست خواهد شکست
حسن و جدت جلوه آفت را آینه ام
هر که از خود چشمت در شکست خواهد شکست

این بر چهره (بیدل) هوا خواهد شکست

ناله دارم و کس زن انجمن آگاه نیست
آنچه دل میجو اهد از اظهار مطلب نیست
مالی چون موج کوه میروند غلطان باز
پیش پای ما کمالی که نباشد جد نیست
در عملها نیک جز شجاعت ندارد شیرینش
که بدان آگاهیت کردی که آگاه نیست
برضای ما فنا نیست از عدم غفل شدن
آینه کرم صافی باشد روز کنی بیکه نیست
در عدم هم کرم حسرتهای دل میزند
من دهم دارم که کرم من شوم که آگاه نیست
دشمنه مطلق غفلت کنی فلواد نیست
اختیار فقر از آفت شهرت در است
دشمن کیفیت میشا زسنگ آگاه نیست
هر که از ویست در آغوش گل خواهد شکست
دشمن کیفیت میشا زسنگ آگاه نیست

(بیدل) از انسا و در از این محفل میانی

ناله ما شکیها است بر آورده است
محفل جام نوحه چندی نمر آورده است
ای محیط عشق و یک طرف دل و دهنی
آینه این قطره نیک چشم آورده است
ناکها زحمت مکن گردشتن شور چون
حلقه زنجیر چون کوش آورده است
شاخ گلزار شک عشق میسکین سر مایه بود
قطره خونی چندی پیش آورده است
کیست که سازد ز راه و رسم هستی آکیم
عشق خاک را زهرای که آورده است
عشق خاک را زهرای که آورده است

شکستای پیشه (بیدل) کوته آرام بود

لست اشراف با دوکان خطاست
مرا که کفید نتوان گفت نیست
بی جفا چرخ دل را قدر نیست
روید و پشای تخم از آساست
پیش ما آزادگان دشت فخر
دام که مگر غرض بود نیست
هر عیبت سرمه در کار نیست
بسکه از جای عالم توییست
کز خود دینی نصیحت و عدم
چون در از سنگ در زده هو است
بهر گشتی از فضا نال میانی
صورت قدو تا تر کعب است

(بیدل) از آینه عیبت کبر و یس

لطف آرام دل در عرض آهی ایز است
غلبه هارا عاشق شوقه بال و پر است
باید از هستی چشایی فضا است
میدان خانه آینه بیرون در است
اعتبار مایه بود و اماند کان آفت نیست
خاک بکر آینه میکرده غبارش جوهر است
بد مرک اجزای مملو قاف موج هو است
کما را نیکم راهت جوهر آینه ام
همراهند میروم از خویش و رجام خو
آب نیت که نکرد منهدل آرامها
شکست خشت از آب کرم عیبت
بسته شد خشت از آب کرم عیبت
نور عفت اقتدر است و شوقه فضا است
چشم کوئی را که بیدل نیست قیض غری

○

بیزد بوضع ببرد کی ز بهار دل مژه بست
مکش ای حباب عشا هوس الم ستگری نفس
شکست قدح هوس سر و رنک حوصه باقی
چه بود فرصت پیش و کم که رمیدی از جن عدم
تو نوازی محفل غریب ز بهار رو فزوده غفلتی
همه دم زلفم سبک با لب شوق میزد این صلا
چه وقت (بیدل) سبط جان کدام جدائی دوستان

که کدایت جوهر رنگ و بو غشای غنچه لشت
چقدر کره دل افکند خم و پیچ رشته کشت
ز سید لشته همی ز رنگ ذوق شکست
نه لشت رنگ کامل چو شرار روح جشت
نفسی که زخمه زده که نبود اشاوه دست
که غریب موج کبر خود زده روزه آله بشت
چگر ستم زده خون شود ز جیبای سینه لشت

(O)

لب لب گل بخموشی ز راه بردار است
بکجا دوم که سر متولی بدست آرم
هزار زخم خسا بان سینه می دزد
چون زوصل توام مزده میده صبر و
نگاه شوق و خون میخورم به رفته رفته
فسرد کی نشود دام وحشت رنگم

چگونه بلبس ما بال جوش بکشاید
نهشته نیست بی کاروان حسرت ما
خود فریب که حیرت دلیل آگاهست
چرا ز جویم آینه می رسد عکست
خروش طالع شودم جهان گرفت اما
که دور از دل ما رو خط او (بیدل)

(O)

لشۀ عشق بدور جام پیری نارساست
عاقبت خواهی وداع آرزوی جاه کن
بدر من هم بی بی حلقۀ زنجیر عشق
سینه صاف را هر نبود مگر اسباب فکر
دستگاه از سجدۀ حق مانع دل میشود
شوق میباید خیال ماحصل منظور نیست

اهل معنی در هجوم اشک حشرت دیده اند
کز زار بر آ آگهی کم نیست نقصان از کمال
موی پیری میکشد ما را بطرف نیستی
کز دامن پاکند دست از آسایش بدار
دور از قداست دور از وصل جانان نیستی
در دهم هم کم نخواهد گشت (بیدل) و حشم

(O)

نفس برالو سان بر دل روشن نیست
منت سبیه اقبال ز آتش کم نیست
ششون از نفس سوختن این بود
کافالۀ ز موا فی قدیمی فاسده نیست
ذوالفقار دیگر است آنکه کند قطع امل
سطر شوی زیر افشانی بسمل خواندم

شیر و سر کشتی خویش نشاء است بخون
شک تسلیم بر سر کن که دوق دشت هلاک
عکس خویش فرو رفته از بیکر شخص
کرم از کلاه و فریاد نفس آساید
کاف زندی از مرگ بتر میباید
زین ندامت که وصل رسیدم (بیدل)

(O)

نفس الفلک دل پیچ و تاب است
درنگ از فرصت عشق عجبید
روی خویش اگر چینی کنی باز
ز چشم سرمه آلودش میرسد
عشا شای جن بی لفته نیست
کم آیت آفتاب در پای عشق

دور محفل زلف لفته درد
صفا آینه زنگار دارد
دل دارم زده همه جیستان
هزار آینه در پر داز زلفش
نوردم خیال مدعا چیست
بیان طلب بحر نیست (بیدل)

(O)

نفس محروک جسم بی فزوده است
بگفته مطلب مجرم کسی چه بداند
من از مرمت طبع کرم دانستم
چو جام طرح خوشی فکری که مینا را
همان طیفیت هیچ است نقش کون و مکان
بیان دل همه باخون سی باید خورد

سرا مصافحه شد از خط شکسته موج
چوسرو بی طمع از دهر با شو مرعراز
ز دام صحت میدم رهائی امکان نیست
فراق آینه زلف خورده عشق است
زبان طعن نگردد غبار مشرب ما
چگر مصرع میوزن چه غم خورد (بیدل)

(O)

نقاش لزل تا کمر مو کسیران است
شهرت طلبان غیبه اقبال میباشید
منسوب کیمان معتمد امن نشاید
مردم و زانویش لعلی نکستیم
دل موج درین بحر هوس کاه حباب است
غریب زهر کچه بلند است غبارم

از غرت کار است که آن حسن جهان تاب
سامان کمال آینه رخاوش میباید
رنگ طلب روزی از آدم چه خیال است
چون سبزه جهانی نفسی کاف دل چید
کنی هم فریاد نفس سوختن نیست
(بیدل) همه تن عیون از کلفت عشق

(O)

نقاش لزل تا کمر مو کسیران است
شهرت طلبان غیبه اقبال میباشید
منسوب کیمان معتمد امن نشاید
مردم و زانویش لعلی نکستیم
دل موج درین بحر هوس کاه حباب است
غریب زهر کچه بلند است غبارم

از غرت کار است که آن حسن جهان تاب
سامان کمال آینه رخاوش میباید
رنگ طلب روزی از آدم چه خیال است
چون سبزه جهانی نفسی کاف دل چید
کنی هم فریاد نفس سوختن نیست
(بیدل) همه تن عیون از کلفت عشق

تشنه دبیای هنر فرش ره اهل صفات نی چنین آشفته چون زلف داری و درو کشته تیغ نسا را درین کارزار شوق نار چشم آشفته تیغ او آشفته ام روشن است ازین بزم و شست آلوده همچو دندان سخت و زبان نیک معنای خود اند	تافت در خانه آینه نقش پور است همچو کاکل تیز یک مع پریشان در قفاست همچو گل یک خنده زخم شهادت خون است بغیر از روی زخم خنده دندان ناست هرگز در کوچه ای خانه را نقش است چون زبان زخمی ملازم طبتان زانو میاست	تکمیل باب کاشن فریت آشفته هرها شد کرختی بسیار جلوه اف خنده نام میزند موج شکست آینه است ناقل از صبرت فروشهای عالم نیست ناجری را پیشوای سی منصرف کرده ام بی اعتبار بر دستان است از سحر کبرهای دهم	تکمیل باب کاشن فریت آشفته هرها شد کرختی بسیار جلوه اف خنده نام میزند موج شکست آینه است ناقل از صبرت فروشهای عالم نیست ناجری را پیشوای سی منصرف کرده ام بی اعتبار بر دستان است از سحر کبرهای دهم
نور دل در کوه آینه نیست غفلت آخر میدهد در آینه دل ز تشویش تو منم فارغ است دستان باید هم دل خورد و بوی ذوق پندانی نگیرد و دامن ز دماغ شرم تحسینی خودم	لیک کی روشنی آینه نیست ز یک جز بال و پر آینه نیست دک کی دور سر آینه نیست فهم معنی جوهر آینه نیست هو زانو را بر آینه نیست ورنه می در ساق آینه نیست	آن خیالیکه دل نقش او است بسکه آفاق از غبار ماباست داغ عشقم از مقبلان دلم که خدای وهم نای زینتی خود نمائی تا یکی اختیار باشی دل بر دواز از غبار ما و من	آن خیالیکه دل نقش او است بسکه آفاق از غبار ماباست داغ عشقم از مقبلان دلم که خدای وهم نای زینتی خود نمائی تا یکی اختیار باشی دل بر دواز از غبار ما و من
نمایه عیان نمایه غفلت زاست چون پیام او تمام داغ پام کرد بخاک میکشد آینه از دانه خبر خواب رنو خورشید سایه میباید توسا کنی روانست ازاده مطلق هرین توهم وجدان دلیل عرومیت زین کشته ام از عرش کار که هوس	هرین نقش که توانش سید الفی دیاست امید مینماید نامه در بر غفلت ز دستم که قدح کل کفایت چه جلوه که نه در غفلت توانی بدست هر کنار که کتی رود قدم در دست که توانی باقی و بی باقی همه راست بخود کرم نظر افکند نگاه و غفلت	کسی شکتی نبریک الحساد میباد و هم نشسته آرازی سحر فراق چون زنده کی حسن اگر کند انکار عنان لغزش ما بخودان که میباید کجاست غیر جزایان ذات پیکشانی ز دستگیری خلق اینقدر زمین کرم مگر دامن ادبیت دگر (بیدل)	کسی شکتی نبریک الحساد میباد و هم نشسته آرازی سحر فراق چون زنده کی حسن اگر کند انکار عنان لغزش ما بخودان که میباید کجاست غیر جزایان ذات پیکشانی ز دستگیری خلق اینقدر زمین کرم مگر دامن ادبیت دگر (بیدل)
نور مایه و نی که جایل افتاد است حساب سایه و خورشید باید بقیست دران مقام که عدل کرم عرض آید زین غبار که دارد طبیعت امکان چگونه حسن صدر یک جلوه نقره شده سکفت دل مایوس من سکه پردازد	ره خیال نور عالم افتاد است ادب رستی و دیدار مشکل افتاد است برینست زبایک سایل افتاد است سفینه در دل دریا ساحل افتاد است که جای آینه در دستان او افتاد است هزار آینه زین رنگ در کل افتاد است	قوس عشق بجام نیازد که چه ریخت چیدوا نمایم این هستی عدم نشانی ز روی که درو مزه راحت است کجاست بلائی بکرویت را کسی چه چاره کند باکی بیاضت مجرم که که بیدل من کدام ناله جملی بیدل بایستد دامن	قوس عشق بجام نیازد که چه ریخت چیدوا نمایم این هستی عدم نشانی ز روی که درو مزه راحت است کجاست بلائی بکرویت را کسی چه چاره کند باکی بیاضت مجرم که که بیدل من کدام ناله جملی بیدل بایستد دامن
نعمتی سوخته نه هوس کداخته است عشق سبب اسباب بختی مفروش ز افسان نوی نیست قوت دنیا زخم است بران دل که که مرض و نیاز	چو صبح آینه ما نفس کداخته است که پیشتر نمر پیش کداخته است عمل عواد که با نغمه کداخته است زنی نیازی فریاد رس کداخته است	سلامت آرزوی وادی رحیل مایش ز دانه داغ مکافات خویش آگهیست غبار مشق پر ما نیستد دام کشیده مگر شکست بشیرید دل رسد ورنه	سلامت آرزوی وادی رحیل مایش ز دانه داغ مکافات خویش آگهیست غبار مشق پر ما نیستد دام کشیده مگر شکست بشیرید دل رسد ورنه
نعمت است کرن دشت پر افشان رخاست حسن اگر موج زید آفتاب طوفان کو	نکته فال نمایش زده مژگان رخاست حسن اگر موج زید آفتاب طوفان کو	سحری آمد بچون موج کبر در آغوش نوقا اگر ناله شود اینهمه نتوان رخاست	سحری آمد بچون موج کبر در آغوش نوقا اگر ناله شود اینهمه نتوان رخاست
نما را عراصی نه بمانه ایست هر کرد بادی کرن دشت در درین انجمن فرصت ما و من رفیقان تلاشیکه آتیا رسیم ز تحقیق خود هیچ لشکرم	دل و دیده غوغای ممانه ایست نامل کی هوی دروازه ایست همان قصه شمع و دروازه ایست درین دشت دل نام و دروازه ایست مردم در کربان بیکاه ایست	ز دل شجاعت شیشه عا جیده اند گر آینه سنگی خواب ما قناعت بکوش نکشت ای صدف میباید ناقل ز وضع جنون چو (بیدل) توان از دوا عالم کشت	ز دل شجاعت شیشه عا جیده اند گر آینه سنگی خواب ما قناعت بکوش نکشت ای صدف میباید ناقل ز وضع جنون چو (بیدل) توان از دوا عالم کشت
نمزلن نشانان جاده نیک است حسن خلق خوبان دلشکار اند جهان جنس بد و نیکی ندارد بیکتالی طرف کرده بدت چند مکن رنج دگر داری که آتیا صدائی از شکست دل نیاید عدم هستی شد از وهم تو من	راحت بی خواب آلوده نیک است کمان شاخ کل نکشت خدنگ است تو که سر مایه حاصل و جنگ است خیال اندیشی آینه زنگ است سروا مانده قامت نیک است چو کمان فطر مغون مینای رنگ است خیال آتیا کزور آورد نیک است	بید کاشن دوا دی ریشه وهم طرب کن ای حباب از ساز غفلت دزین کاشن سراف سایه کل ز امید سحر قطع نظر کن بهر هیز از برای خود نمائی بگفتن کر دستان فرصت کار نه رقتش پیش چیه (بیدل)	بید کاشن دوا دی ریشه وهم طرب کن ای حباب از ساز غفلت دزین کاشن سراف سایه کل ز امید سحر قطع نظر کن بهر هیز از برای خود نمائی بگفتن کر دستان فرصت کار نه رقتش پیش چیه (بیدل)

صفحه ۱۱۸ غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه حرف الکلام			
بهرین سیزه از خطای تو گشت تا عدم سیر هستی آنچه گشت اوج غمت فروشی دارد وضع کتاب پیش ازین چکند کره شاد امل کشا کنی داشت سیر بکار عدوت است اینجا یعنی بی توید وصل نیست	قدم زان دول مکرر گشت هر نفس میتوان سراسر گشت فطره یقی گزید کوه گشت او عرق کرد و چشم ما تو گشت دیش زاهد چرا دم خر گشت خواهد با و سر برادر گشت قاصد اوست رنگ چون تو گشت	فرصت جلوه مقننم شمرید نقطه از سرخط نمایان شد تو که اخلاقی مشق از بار است بفرور آفتد بلند ممتاز تشجیع یک فدایه غرض است سکندرش چشم بار در نظرم خلفی از و هم عمری (بیدل)	خط چلباست چون ورق در گشت اشک ما تا چنگید لاف گشت سرو کم سایه شد که بی تو گشت لفزش با دمید چون سر گشت کوشا زین جنون تو اگر گشت باید آخر جهان دیسگر گشت کرد خود گشت و خلفه در گشت
O			
نیاز نامه ما عرض سجده عنوانست سروش آئین عشق این ندا دارد بجای رده تا موسی حقیقت گشت عدم تو هم هستی است هر چه بادا داد غیر شیده اهل ادب نمی باشد بجزر و مد تلاطم سب غلامو میرس	زخامه آنچه روون دخت نفس پشایست که هر چه میشود نفعه تو میدا نیست پسوشانی که زو لباس عریا نیست دیده ویم با بادی که ورا نیست سریکه موج گهر میکشد کرپشایست محیط سودن کفهای تا پشایست مکن توبه آرايش در (بیدل)	درن جریده بشعیر و حشیان خیال چه جلوه ها که ازین آئین نمیکند دمیده ایم جو صبح از طبیعت وحشت به پیچ و تاب نفس دل میند فارغ باش قشاش قسم ندارم ورنه خواب را غبار مهلت هستی کمی چه بشکافد چراغ محفل شام چشم فریادست	سر بر خامه نفس سوزی بر بخشود نیست تو فال آینه زن کر دماغ حیرا نیست غبار ما همه آنگار دامن افشا نیست که این غبار طیش کاگل برپشایست آوی پیرهن نار چین پشایست ز خاک میشودم اشک باد زها نیست
O			
بست این از بلاهای کسی غمگین گشت جانم کج بود از اسیر خطا زکامی است بر قریب عیش جوهر کرده کار میگرد غیر حیرت آتیار مزاج عشاقی نیست در عبادتگاه ما کاجا هوس را بار نیست غفلت ما پرده دار عیب پنهانی خوشست	روز و شب کردید از موج شجر رنگوست باعت آتوب دلها پیچ و تاب از روست آینه بی حسن نتوان یافت گماده دوست چون رنگ بافتن انجاریشه در خون نموست نفس خویش از لوح هستی گزینان عشق وضوست جاک دامن زک را بنیست مژگان رفوست	در فاشا نیک ما را بار جرأت داده اند آینه شاداد جز در دست همخوان دل است حسن برنگیست در هر جا بر نسکی جلوه کر بی فنا نتوان بکنه معنی آتیا رسید خار و خس را اعتباری نیست غیر از سوختن چون زبان خامه (بیدل) در کف شاد عشق	آرزو در دیده غار است و تنگ در دیده موسست و آنچه نتوان بخت جز در پای خوابان بروست در دل سنا آئین می بینی شرور در غمخه بوست آینه کرکاش کرده بادو نام رو بروست آروزی مزاج ما برق اشتیاقی اوست با کال زکته سنجی عقیق از کشتکوست
O			
بستی تا عمر حمت عشقا بر داشت وصل مقصد چه قدر شکر طلب مینخواهد تا نفس هست ازین دام که آزادی نیست دوری فطرت از اسرار حقیقت ازلیست دور پیمانه خود داری ما آخر شد تیمم بیداد تو بر خاک شیطان وفا	کافی بود که ما را ز سر ما بر داشت شع اینها نتوانست سر از پا بر داشت همی بود نجرود که میباید بر داشت گرم این عقد حلقه ز در پا بر داشت امشب آن قامت افراخته مینا بر داشت سرم انگیزه بان کار که کویا بر داشت	از کزانیای این قافله ها هیچ میرس زندگی فرصت درس شرور آسان نمید یک سرو پایزم سودا چه قیامت ساز نیست اوج قدر همه بر ترک علائق ختم است زین خرامیکه غبارش همه اجزای دل است سیر این انجمن وقف که از نیست جوشمع هر که رما نظری کرد دل ازما برداشت	کویک کاله ما بر همه اعضا بر داشت مشتب نقطه از اسطوخودوس برداشت حق فرصت نفسی بود ادا ها بر داشت آسان نیز دلی داشت ز دنیا برداشت خواهد آینه سر از زله تو فردا برداشت بار دوش مزه باید بختاشا بر داشت
O			
نیک بود این سر راه خاکش بکین است بر خیز ز خاک سیه مزاج هستی بر صور نماز از دهل و کوس بجمیل ای آینه از ما مطلب عیش مگسود ز انجمله گفتند و بخود هم ز سیدیم در وصل باظهار مکش شک فصولی شور طیش از ما بقا هم نتوان برد	چشمیک بیا دوخته باشی همه بین است چایک نفس آینه کار چه زمین است ای پشه بود زو کال تو وطنی است نشان شعلان نفس باز پیرین است ما را چه کته خاصیت عجز همین است پایوه حضور لب خاموش قرین است خاکستر منصور مزاجان نمکین است	بی تشنه بکی سر نزد از کاشن امکان چون صبح چون کن و از خویش برون کار ایست اگر کرو فر طلاق و مرایت ای شمع عنان شک هر زه نگهدار دل بزرگتر شد چشم آروزی گزاش دندان مشکبید ز معشوقه فری (بیدل) کم سرمای عمارت نیستدی	باجات که به چین مایه ایجاد چین است از جاک کر بیان گل دامن تو چین است پیشاد غبار جوسوا رفته چین است تا چشم تو باز است جهان خامه زن است در طاق نقال همه غنائی چین است کاین شکل دلا و ز بر پا باشی سرین است از وی بدمان تو نامت به نمکین است
O			
نیک بودم از غمت بد انجم سفید است بر منظران صرفه ندارد مزه بسنی براهل صدا شک کبود نتوانست پروچ است آفاق چسوز مورق سیاهی از چرخ کین در گذرو که کشتات	چندانکه سیاحت نگین نام سفید است دیده همان دیده ادم سلیقه است این شیرا کریمه و کر عام سفید است درینه کنون دشته این دام سفید است فرسودگی از غمت این جاء سفید است چون دیده قرابت از ترک نمائنا	سحری نشستم که زکرم عرق از شرم ای عره جاه آئینه افهسار کالت تا صافی دل آینه و وصل نشاید صهی بیسایه زرد دامن این دشت از خویش برامتل تحقیق نهان نیست (بیدل) همه با بست آرام سفید است	مکتوب من از خجلت پیغام سفید است حرق چسومه نوزلب نام سفید است ای عطران جامه احرار سفید است چندانکه نظر کار کند شام سفید است صدایه درین دشت یک کام سفید است
O			
بی نقش چین حسن فرک آفریدن است این یکدوم که زند کیش نام کرده اند نام بوحشی نسکه دم مرشت او در وادی که دوش ادب حمل و داشت تا کصفنا زغش توجیه غبار زک فرصت چهارت چرا خون نبوی	بزادی نودست ز دنیا کشیدن است چون صبح بر ساطع هوا دام چین است تر کرد سرمه نیز دام دریدن است خار قدم جوشم بر کال کشیدن است خود را مینا اگر هوس آینه دیدن است ای غیر و گر بجه رنگ و سیدن است	چون موم با مسلاط طبع ساختن استی دهان زخم تنها بضبط آه حسرت دلیل آینه هیچکس مباد از وقت ادب کده عجز نگذردی در عالمیکه تشجیعش کرد وحشت است (بیدل) بر زک امل آیسار اوست	در کوچه ای زخم چو سرمه رویدن است چون دشته سراب بصحرا کشیدن است اشک کیر زبان زده تا چسبیدن است انجبا جوسایه پای بدامن کشیدن است دامن نمیدن توجیه هکله چین است بی رنگ ترز آینه با دمیدن است

و از کوی سکه با وضو قرین گردیده است
دانشم چون صبح کیه و در شور و عثری
کر بزی خو کند طبع حلاوت صید است
همچو موج از بهمت دام لعلی فارغیم
جلوه هستی غنیمت دان که فرصت پیش نیست

سر تو شمع ناز چون شمع زنگین گردیده است
کر هم کم فرصتی که حزن گردیده است
هر کجا میست دام از کین گردیده است
دامن مارا شکست زنگ چمن گردیده است
حسن اینجا بکشد که آینه بین گردیده است

هر هاشد چون نگاه دیده آینه ام
هیچ و شی میجو آرایدی مقبول نیست
بی عجا از سر افتاد کان نتوان گذشت
فرش هواریست هر که ماه میگرد هلال
(بیدل) از بیست گاهی سرنگون خطیم

حیرت دیدار حسن آفتاب گردیده است
شعله هم از داغ کین و کشتن گردیده است
عاشق از یک نقش با صد چهره بین گردیده است
در کمال اکثر که گردن چین گردیده است
دست ما از پس بی شد آستین گردیده است

و حشتم مدعا جنون نخواست
شب عثرت غنیمت غفلت
ساز تو میدی اختیاری نیست
انگشا کر دام مدعا طلی است
سایه ناکه بر تفاوت نیست
همچو آینه سکه دلتکم

ناله بال فساد از است
مزه کر باز میکی سحر است
خاموشی ناله شکسته راست
چشم ما از قشای کره راست
از بجا ناله همین قدر است
خانه ما رون لشین در است

سوخن لطف طراوت ماست
سنگ در دامن امید مبد
نتوان خجسته مراد کشید
وضع این بحر سست بی رواست
درد کامل و لیل آرزوست
(بیدل) از کلفت شکست مثال

شمع از داغ خویش گل بر است
فرست آینه داری شرد است
ای خوش آن ناله که بی از است
ورنه هر قطره قابل گرو است
ناله ناله نیست در جگر است
زم هستی د کان شیشه گراست

و حق صحرای حسن ترکستان نیست
حسن بشان اینقدر نیست فرب نظر
آفتاب دل شد بلند از کف خاکش
ناله بخون میگوید در صف مژگان یار
دل زینش رفت و من میروم از خویش

موج در پای ناز آروزی جان نیست
کره توئی جلوه کر آینه حیران نیست
با صمیمی شوق جیش دلمان نیست
بر در این میگرد حلقه مستان نیست
عجب جنون مکن ناله برلمان نیست
(بیدل) اگر لعل او نیست نسیم فروش

سایه زلف که شد سرمه کش چشم شام
صدای عیشم بد خنده زد از شوق زخم
رنگ بهار خیال میگوید از دیده ام
سبحه دل را نشد رشته جیتی
از مزه کادامه عشق ز خود رفتی است
شیم بکهای زخم کرد نمکدان نیست

خنده فرب سحر چک کریان نیست
نکته جیب امید خجسته بیکان نیست
این گنج حیرت نکه شیم بیکان نیست
در یک روی خیال رنگ بیان نیست
انگ جنون بزمین طلال دبستان نیست

و طبع تزیین ادب در هر سه کاه لاف نیست
غفلت دلها جهانی را مشوش و انمود
خواب راحت مدعی منم است اما جود
آسوی خوف و رجا خطی بین پیدا کنید
بوالشعور جودش این زده کرامت و بس
طالب فهم مهتابی عیار اسم گیر

قابلی این زده کان قبضه داف نیست
هیچ جاموشن تو از آینه ناصاف نیست
عمل جز بودای فقر لکین باقی نیست
ورنه با یک مشهور است جز اعراق نیست
مره در خند کسی آب از عطر اسراف نیست
صورت مقامین جز عین و خون و قاف نیست

از عدم میجو شد این افسانه های مایون
راغ و قلب دکان و هم بی اندازه است
هر کز ایدم درین مشید و دوش کرده اند
نقش این دفتر کاهی کشف طبع ما شد
عشق و فریغ اینجا عطر است یاد دلست
قیدل (بیدل) غبار ننگ فطر نهامید

کر معنی و ادبی جز خاموشی حراق نیست
باچه بر دازد داغ ناخوان صراف نیست
شیخ قاتل هم برین قدر بی انصاف نیست
عینک فطرت و ادب آنقدر شفاف نیست
کتاب ما را سواد نسکی اطراف نیست
ناله ناله کف در دستان بی صاف نیست

وضع خطوط چین از قلم میی است
ی عرق شرم نیست از من و ما دم زدن
عزم خود نیستی و نه رنگ هلال
معنی مقشوش حرم ناثور آینه است
طالب و پراش غیر جنون که کره
ناله عشق و عوس از درن جا بکساست
جست دل از بر عقل باعث اخفای داف

شبه چه خواند کسی در ورق مایه است
در نقش ما چو صبح آینه شینی است
سر غفلت سودت سوی کریان خوش است
در کف دست قوس نیز خط نوی است
آنچه تو خواندی پشت خانه بی آدمی است
کر همه خیزه است ساقش جی است
گفت درین ایمن دیده با همی است

در کف آباد و هم درد عجب گراست
التماس در حزن است و نه درین دشت و در
زخم دل کند نیست در دلم سودای کان
هر چه میداد از این رفت بیاد عوس
بست حضور دل جز بحساب ادب
شعله درد و غرور ناکسته درم داغ
شیخ و برهن همان دست خیال خود آد

مقتضی درد و کرد کره بی مایه است
ای طلب زلفه بر لب آب کی است
بخت و شکم کره رسوده شود مرهمی است
رشته دیگر میند لفته ساقز رمی است
التماس آن که باقی شیشه کره مایه است
خلق سراپا یوشع یکم و در جی است
آکی اینجا گراست (بیدل) مایه ای است

و هر هستی هیچکس را از زمین و آنداشت
یکس زحمت رست منت احباب نیست
دعوی صاحب از همه کویان طاقت
حرم مسرور برد برسم و زرداد نظر
ناله تمکین نگردد آداب دکان وفا
دور به زبان آستان دیوانه کرد اما چه سود

مهر پادور همان جز بیضا عفا نداشت
یاد ایمنیک که کسی یاد از غبار ما نداشت
ناله بی ضبط میزدن کرمیا نداشت
زاهد از فردوس هم مطلوب جز دنیا نداشت
شمع محفل در سر آفتاب نداشت زرد نداشت
آفتاب خاکی که افشام بر سر هرا نداشت

عالی زین حیرت مفاس و مایوس رفت
هر چه پیش آمد همان رو بر قفا کرد میر
مقش هواری درین مکشید لیل خاموش است
قانعان سیراب آسین از لال دیگر آد
ناله بان هر که بودیدی نباید زینست
چون نفس (بیدل) ناله ناله زرد و ختم

کس اند آ که چیزی داشت با خود نداشت
یوسف دی داشتیم امروز مایه نداشت
ناله ناله داشت سنگ مرمره نداشت
آب شیرینی که کوم دارد زرد نداشت
هر کجا رفیم ما را یکس نداشت نداشت
گوشه دل جای راحت خود اما جا نداشت

هر جا دل طبعیدن شوق خیال داشت
دلم زنی قشای اظهار انگ شد
امروز نیست داغ تو غلوت فروز دل
در بحر احتیاج که موج طبعیدن است
دل خون شد و کس طغیانی نبرد بی
عزم کی آمدم که دهم عرض رفتی

کره بیاد رفاه من رقص حال داشت
هر جا اینقدر عرق افعال داشت
خورشید رفته در دلم از هلال داشت
آسایش که داشت لب بی سوال داشت
این جینی شکسته زبان نفس داشت
نیم خرامیم قدمه ماه و سال داشت

رو زیکه عشق زد دلم نا توانم
در کیش عشق ساز رهائی نداشت
از دل بغیر شعله آهی نشد بلند
پهلو همجو صبح میبدم و سوختم
از دل غبار هستی موهم شسته ایم
ناله (بیدل) از طبعی آرام منزل است

چون خامه استخوان هم مفر نداشت
افسوس طیاره بک بدام تو داشت
عرض سر اسر چشم پک نهال داشت
فصل بهار بی نفس اعتدال داشت
رفت آنکه لوح آینه ما مشال داشت
هر صلی آستین طرب زار بال داشت

حرف الشاد

غزلیات میرزا یزدان علیه الرحمه

صفحه ۱۲۰

هر چند درین کشتن هر سوگی خود رو نیست
ای چرخ سرمارا ایام جدا میبندد
در چند هلال ایامه غش نمی بندد
هر سو نظر افکندم دل کوشش عبادت
فرست نشنا سازم ما عجزدان وره
چایک ضرور اوست از ما که نشان یابد

از خون شیدانان در رنگ حنا بو نیست
این لوح خط لایم از غلک سر کو نیست
ایجاد چین ما وضع خم زانو نیست
عالم همه در منی فریاد جنون خو نیست
هر من که پیش مات نامزدام او نیست
در بادیه لیل جسون دم آهو نیست

از سلسله تحقیق قائل نتوان بودن
توفیق ساعتی است مارا چه توان نیست
شام و سحر عالم تا صبحدم محتر
خریق حق و باطل مصنوع خیالات است
هیج است میان پا اما چه توان کردن
(بیدل) پشواشها صید دلما کردی

طول امدل آفاق از عالم کیسوست
بازدن هر دستی از قوت آواز نیست
زین خواب گمنا دارم گردان پلوت نیست
کز خط کندشوی هر پشت و رقدو نیست
از حیرت موهومی دریده ما عو نیست
مابینان و ضمیر کاین صورت آرو نیست

(O)

هر چه از دست هستو بود است
اگر از شد کای که شوی
رنگ این باغ شکستی دارد
بی تکلف پیوست باید سوخت
آنکه آندوی جهانان خوانی

در عایش خرام زود است
هر طرف سجده کنی معبود است
بر کنگ دامن چین آلود است
چوب تسلیم جنت عود است
قانو محسو جینی محدود است

نیت آسایش حقیقت دارد
چشم ششم همه اشک است انجوا
خود روشی از کثرت مطالب نیست
بر خط حسن که دارد اسیر
(بیدل) از طامرو مطهر بگذر

عک کشتی همه جا موجود است
روی این کائنات جبروت دود است
بشکست آینه دامن خود است
لوح آینه چهار اود است
جبلوه با آینه نامشهود است

(O)

هر سو نکرده دیده بیدار حساب است
آسان نتوان چشم بیای تو ندان
نقل زنگنه دل عاشق نتوان بود
رواز نباید زرق افشانی مژگان
این مکرده کینت دیدار که دارد
صد آله پناهده رنگ روان
خاتونی آن آب نیا داشت موالی

ای کار نظر پرهت انچه تعاقبت
این کل نکرده چو آب رنگ است
معموری امکنه بین خانه خراب است
ای هیچ نگار بکنداری چه متعاقبت
هر سازم آغوش که خاوش است
بای طلم ساقی مستان سراست
دارم دل از دست و نکتیتم جواست

خبر از شوق تویی که نتوان کرد
ایتم حیارک غلاب آیه مفرور
گیرم نشدم قایل عیاده رعت
ما هیچ کسان دیده مفرور کالم
منم دلت از دست عمل انکیده
بارب هوس شاه کیسوی گذارد
(بیدل) از روی جاره محال است درین دم

مارا جدح فیت گرداب و حباب است
هر سائر را آینه شود جلوه کباب است
آینه باس چه که از عالم آست
کرده مفلان رود چه حساب است
این سیرت و ابیده سر از ک خواست
هر بیت کشته شاد چون غنچه آست
رواز توهم آینه پندار که تعاقبت

(O)

هر غار یک ازین عرصه طوفان رخاست
آسمان چندمده وادی غفلت سپرد
چشم پوشیده همان مصافی آینه است
نیزه دار است فلک تا تو قد افراخته

همه از شویی و بیایک جولان رخاست
کرده هر که که رخاست پریشان رخاست
وزنه آفاق غبار است چو مژگان رخاست
نیزه دار است فلک تا تو قد افراخته

دام آلوده دلی غیر زمینگیری نیست
مقت غاک و کال تو سجود است انجوا
سیر در غفلت تحقیق ندارد باری
عقل فتح هلاکت که نتوان رخاست

هفت غارشد آن با که ز دلمان بر خاست
این رنگ گردنت آخر چه سادان بر خاست
ای اما شمع که مارا زکریان بر خاست
عقل فتح هلاکت که نتوان رخاست

(O)

هر کجا و جنتی از آتش فروخته است
لای را آینه روز عبت میکنند
پس اسرار عبت هوس نیکر است
از قشای بدو یک دو جیبان عجزم

رقی در اول رو از نفس سوخته است
نفس هیچ کس این شمع تیر وخته است
شمع رفته و زلزل چیا سوخته است
چون حیا برهن ما نظر دوخته است

چه خیال است دل از داغ لعل کرد
نتوان محرم تحقیق شده از عمل و عمل
ای غش ماه دکانداری غفلت تا چند
آذره نیست که خود شید تعاقب نکند
ایقدر چک کریان ز که آموخته است

هفت غارشد آن با که ز دلمان بر خاست
این رنگ گردنت آخر چه سادان بر خاست
ای اما شمع که مارا زکریان بر خاست
عقل فتح هلاکت که نتوان رخاست

(O)

هر کجا دست و پا از آتش گرفته است
وقتی از خوسایه را آینه خورشید کرد
کرم جولان هر طرفی رقت آن بری نگه
این المپا لیک اهرام امیدش بسته
نار ساینهای طاقان انتظار آورد بار

شاخ گل از غنچه امانان چین گرفته است
رنگ ما نیست و این انجمن گرفته است
دیها چون حلقه داغ آتش گرفته است
نایم بود جانی نگه و این گرفته است
ای بسا جولان کازستی کین گرفته است

نیکو بدد ساز غفلت رنگ تیزی داشت
روزگاری شد گسیل که هو قطر گیس
بروزگان از طواف خاکساران شک نیست
هر کجا از ناتوانی عرض جولان داده ایم
از قد خم کشته (بیدل) بر زمین بچیدایم

چشم مالاز کشتن کفر و دین گرفته است
خرمن مالاز چه لغت خوشه چین گرفته است
چرخ آن در کشی کرد زمین گرفته است
سایه ما غل رخسار زمین گرفته است
خاکساری خاتم مارا نیک گرفته است

(O)

هر کجا گل کرد دای و دلد بواه سوخت
حسن یک مکان که در خست شوخی نداد
وضع دنیا هیچ در بواه کاسیری نکرد
رقی ناموس عبت را جود داغ آینه دام
بیکه خواب از رنگ جلومات داغست دل
آرزو نما در نفس خون کرد استغای دل

این چراغ یکسی که سوخت و در بواه سوخت
شمع این محفل طیشها در بر بواه سوخت
پشترا این رقی عبت خرمن فرزانه سوخت
من بها کسر نشستم کرد یکاه سوخت
میشوان از آتش سنگ صم بقا سوخت
کاله در زنجیر از تمکین این بواه سوخت

عالم از خاک کستر ما موج سافری میزد
مژه وصل نوشده غارت کر آسایشم
داغ دلشد رهنای کوه و هامون لاله را
مستی چشم را کرم که رقی حیرانی
دور چشم بد زینکار زمین القم
بسمی آن طامرو (بیدل) که در کل از شوق

چشم محو که مارا بقدر مستام سوخت
خوابید چشم همان شیری افشاه سوخت
سر به صبر امیزد هر کس متاع غاه سوخت
موج می در چون که در دیده پناه سوخت
مزد می دارم که باید چون سید مده سوخت
چون شرار از کرم روزی بانه سوخت

(O)

هر کجا لعل تورک خدمه مشاهه رخت
چرخ ساد که بیدری کند مارا هلاک
جونی بودیم اکنون خار خار حیریم
نقد کراج جن در ریشی رنگ کشت
دوش سواد که میزد شیشه اشک بست
الکات بیغرض سر زشتی اسیر ماست

از خجالت آب کوه چون می از جامه رخت
جام زهر بیغی در کرم ما پاره رخت
صنعت عشقت زما آینه در و شاه رخت
رنگ و ریاست چون خشت از بنای طامرو رخت
کز مژه دامم بکسر دل بواه رخت
صید ما خواهی روم دام باید داه رخت

در غبار خاطر ما صید جهان عشرت کم است
در طلم زندگی ما صم و عیش سوختن
شبه شد زاهد قبض کردش جام آشنا
درد معشوقان عاشق بیشتر دارد از
زده کالی دستک خواب غفلت بود و بی
غده دارا ز زلفش باز کردن مشک است

آروی کنجها در غلک این بواه رخت
کر کداز محبت شمع این کشته رخت
سبزه جای جرعه می و زمین در دانه رخت
شمع با اشک میفشاد بر بواه رخت
چشم کایدار کرد کوشی بر افسانه رخت
(بیدل) انجاشان از انگشتی شاه رخت

هر که آمد سربسی زین کشتان کرد و رفت
صبح تا آنکه شد از رسم این ماتم سرا
در هوای زلف مشکین تو هر خادم زدم
دوش سیلاب خیالت میبکشت از خاطرم
آشکری بوم نهان در پرده خاکشتری
و هم میباید که داد آرزو ها دادن است

کر همه گل بود خون جویدمان کرد و رفت
خدمه شادی همان وقف کریبان کرد و رفت
دود آهم غالی را سبیلستان کرد و رفت
خانه دل بر سرده بود و بران کرد و رفت
خود غالی زین لایم بفرستادن کرد و رفت
این میباید که ایضا هیچ نتوان کرد و رفت

(O)

هر که آمدی ز همت بود جز بر دل نداشت
ما جز بهارا غنیمت دان که در پای طلب
ز نیک در پیج و کاب سحر جادمان است
غنیمت ها بال نفس در پرده دل سوختند
مچو شمشیر که بر رنار جولان بسته است
انگیز که کرده اهل از ضعف راه اضطراب

دستگاه بر تو یکشعب این محفل نداشت
دست و پای کرگی کریم که ساحل نداشت
از طیند عالمی بسمل شد و وفات نداشت
عین این باغ اندر در نفس یک بسمل نداشت
چشم ما بودی نم این بیان گل نداشت
وزنه این زلفش پاداشت که متول نداشت

(O)

هر که انبش مزاج معتدل آمد بدست
استقامت و بطاعت ایل در پیشاد خلق

در سالی نیک محفلش نی باید شکست
طبعی که منحرف کردید لغزش نقش بست

(O)

هر که ایضا بیکدم دکان بسمل پید و رفت
صبح تا طرز بنای عمر را نظاره کرد
دک آسایش خا در تو بهار باغ و در
مرفق در راه الفت داغ دارد سبزه ام
کوه اشکی که پروردم بچشم انتظار
شوخی عرض نمود ایضا خیالی پیش نیست

سایه در خانه ملخی چون غلط و رفت
رایت دولت غور شد فک بخت پید و رفت
شیم ایضا بسطرد در چشم ترخواید و رفت
کر ضعیف نامر کویت جبین مایه و رفت
در نشانی از دست نیک غلط و رفت
صورت مام بچشم بسته پدید و رفت

چشم عیبت هر که راورد افروز و شکست

عشق رنگ صبح دلیل فنا بی است
ما مرد ز کشتن آن جلوه بیستم
بخت نیست حسن آرایش در کر
کوه صفت زینت در پرده عیبت
کرد خور کفایت هر که غنیمت بیست
ما را چورشته که بسوزن وطن کند

هر دواغ مانع آغوش ما بی است
هر شکست لشکر مایه ادا بی است
گل را ز غنیمت نیکه بیست فنا بی است
در کاسه جبین تو آب حیا بی است
آینه که هر که رسد دل ما بی است
چندانکه بگذردم درین کو به بیست

(O)

عشق چو سحر عهد پرواز فنا بیست
بلکه معرعه نظاره بشوخی ترسیدم
از وهم تعلیق چه خیال است رهائی
بر خویش میچون کر سر و نیست رعوت
که نیست در روزیک محمود ساخته بانی
دل بر که رد شکوه ز بسداد شعبی

باید همدا زین دو نفس دل بهوا بیست
پای بر مرق نرم که مضمون حیا بیست
در پای من این کرد زمین کبر حیا بیست
این دایه جیون آیه سر هاله بیست
دل قبل آن نیست که باید همه صا بیست
بر چینی ما سایه مو راه صدا بیست

(O)

هائرا غم و زلف مکن هم نیست
ز بسقرا ری مرغ اسیر دا نسیم
خدا ما اثر افتاد حکم نهید است
گفته است ز هم کرد کاروان وجود
برد یکدم خون شوی بر واز

چه جای کسی که درین خانه هیچکس هم نیست
که جای یکدنس آرام بود نفس هم نیست
اگر زده نیای نشان عین هم نیست
کس که پیش بختاده است عین هم نیست
گر آشیان بدم کردی و نفس هم نیست

(O)

هر که از هر دو جهان هست و دل در نکشت
شمع بر سر همه جا دامن خاکش داشت
هنر ز دو بود طالب قامت پیری تا کاف
حرص مشکل که ره فاسد قناعت سیرد
طاف غمرا انجم و فاعن نیست

موج بکشت ز درو ز کوه نکشت
سوی پرواز شفقان ز نه نکشت
حلقه گردید که میباید ازین در نکشت
آب آینه بی داشت سنگدر نکشت
تا تو نیست که از بهوی لایم نکشت

زین دلم کلک قضای مژده تر نکشت

زین دلم کلک قضای مژده تر نکشت

همت چه بر فراز از نرم فقر ما دست
 هر جا لب سوالی شد بر در طمع باز
 یاران هزار دهوی از لاف پیش بردند
 ای صبح از دل شک نیست نصیب شوم
 لغیر رنگ فطرت بی شک سیل نیست
 بی قطع زنده کال مشکل توان جدا کرد
 حرس حصول مطلب بی لطف چون نیست
 حیف است می همت غفلت کنی و مل
 هرین کی لباسم کو آستین بکا دست
 دیگر جسم نیاید چون کاه گدا دست
 از اتفاق باب طرح است در صدا دست
 این عهده کر کنودی آستان گدا دست
 روز سیاه دارد در کسوت حسنا دست
 از دامن هوسا این صد هزار با دست
 از دو کام پیش است در عرصه دعا دست
 باید کشید ازین باغ با دامن نو با دست

(۵)

همت ز کبر و دار جهان دم کین خوشست
 صد رنگ جان کنیست طلبکار کاهرا
 از نقش کار خانه آکار خوب و زشت
 در عرض دشمنان نگو شد مبالغه جود
 با در زکاپ فکر اقامت چه می کنی
 با شمع کفتم از چه سرت میدهی بپاد
 آرایش بانسوی دامن بچین خوشست
 کر و ارست کنده کوه از نین خوشست
 جردم غیر مرچه شود دلتین خوشست
 دست رسا بگوئی آستین خوشست
 از خانه که بروی از خویش زین خوشست
 گفت آن سر یکساده ندارد چنین خوشست

(۵)

همت من از نشان یاه چون ناک کشت
 می میساید اسباب اعلی هیچ نیست
 هیچکی حیران نگیرد شکست دل مباد
 حسرت عشاقو بیداد نکاش بایست
 خبره بی لازم طبع درشت افتاده است
 حسرت و اعطایر از دروسر چیزی نداشت
 زین تکین نام نگاهی بود که چنگ کشت
 رفتی آید دو عالم با چون شک کشت
 موی چینی هر یکا خطش دید از شک کشت
 ریسمان هم کردید این نوک از هر یک کشت
 بگویند چشم شک از طبیعت لای کشت
 از میدان ممت خاموشی کرم مرده کشت

(۵)

همیو شوم ادب آینه زودن بود است
 مزاج کافه آتش زده سیراب کنیدی
 غفلت آینه تحقیق جهان روشن کرد
 موج این بحر نشد این از اندوه کبر
 زین کالی که شجاعت کن صد قصاصت
 تا آید شهرت عشقا نپسندد لغیر
 بجا لات مبالید که چون رتو شمع
 و پیش آله سلیمان لایق هوسم
 سرمه انسانی خط رده در منیاست
 با هم جبهل رسا در حق دانای خویش
 غیر تسلیم درین عرصه کسی پیش نبرد
 ساق زدم دم لیک نوازی که مرآت

(۵)

هم در ایجاد شکستی بدم با زده است
 حسن یکتا چه چون داشت که از شک دوئی
 ای سحر ضبط شایسته از آن طرز غرام
 دلش در یک طرف و نه سر خفا که داشت
 کس زنی بدد هفتی اگر جا میداشت
 نفس شیده کرم شک پیشا زده است
 خواست بر شک زنده آیه بر مازده است
 کرد با هم قدح ناز دو بلا زده است
 بیدمانی بر طاسوس بر ها زده است
 خلق از تنگی این خانه بصیرا زده است

(۵)

(بیدل) از جر که او هام بدو زن کاغذ
 چه اخلاص بود اینجا نیست
 جرمین مرغ و کوه اینجا نیست
 اعتبارات همه او هام آید
 من و خجالت سجودیکه نکرده ام برای
 چو سحر چه مفرز چند سر خالی از عوایت
 بظنک فرو نیاید سر کشته گدا بدایت
 بخوام و باز ها کن سر مویشی بیت
 بقدر ز خویش دورم که کن رسد عدا بدایت

(۵)

هوس بنده صد ایمن نگاه شکست
 درین چو نکرده شرمی که هر که چشم کشود
 حق رفاقت یاران اینجا نیلوردم
 هوس دیکه نفس سوخت دلایم رسید
 علاقه شد جود خیال از جای جام بخواست
 ز خیره چشمن حوس دل مپاش این
 چه ممکن است ببارم شود بخیر سفید
 قدم شمرده کد ارباب کر دل ما یوس
 شکوه قامت پیری رسد نیلوردم
 چو شمع قره وضع عیور نتوان زینست

(۵)

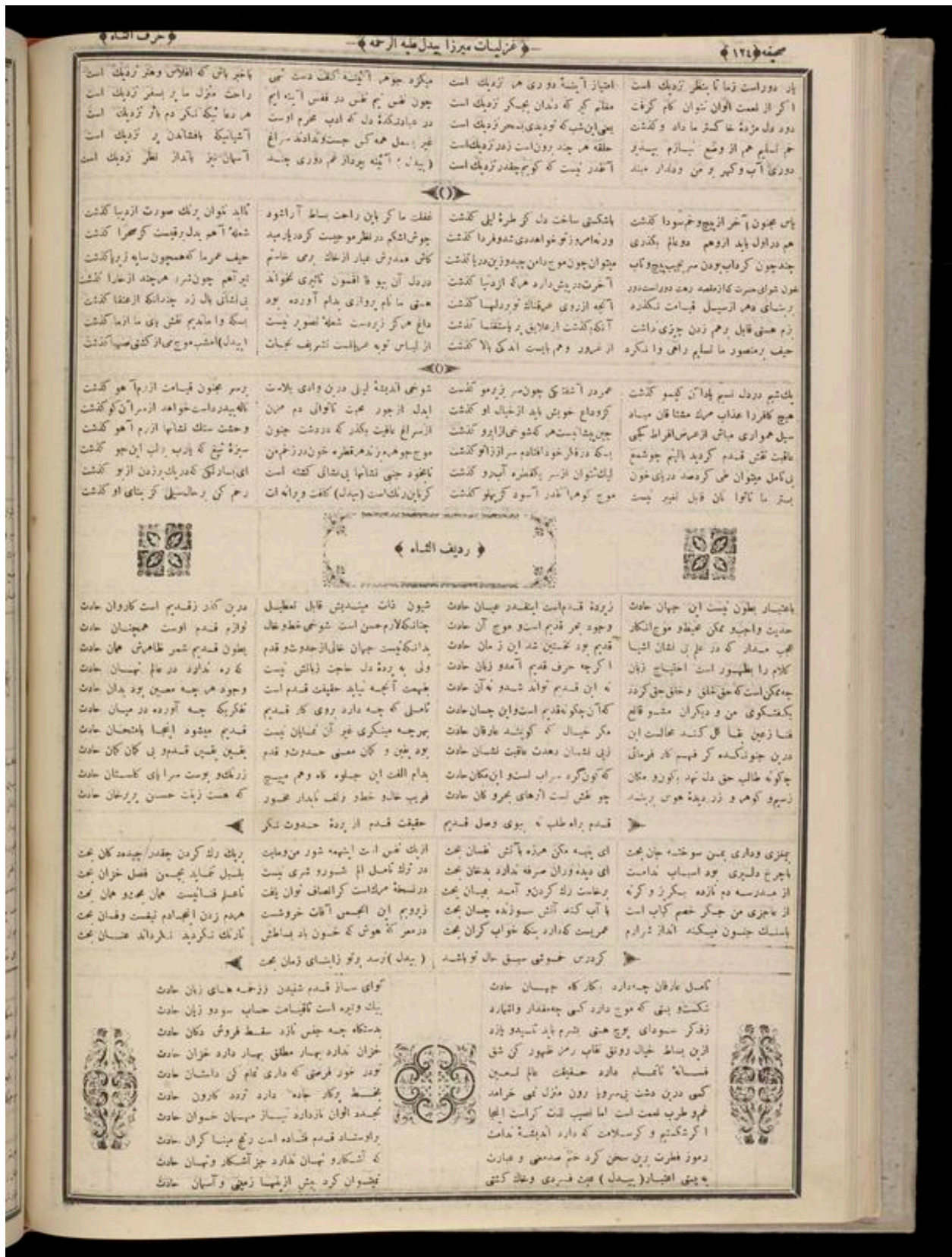
ز طایف قدیمی داشتیم آه شکست
 بچاک چوب حیا دامن نگاه شکست
 بیا یک آله دل بود قدر خواه شکست
 دمید صورت منزل جو کرد راه شکست
 برك نبرد ندارد خار جاه شکست
 بکرد عرصه انبلی خفته (بیدل)
 نو خواه قطع تصور نواز خواه شکست

(۵)

هوس دلبره شکست اختیار است دل بی کینه زین محفل جویشد مستور اهل این کارزار دیدم نفس را هر نفس رد میکند دل بدوش همت نه اطلس چرخ به پیش قاشق از سرو تا نخل فلک تا دوری از تکیه دارد سراغ خود درین دشت از که رسم	بیک مو حسن چینی دیش داراست که هر آینه چندین زنگبار است همین رنگ حناست زده دار است هوای این جن بر تا کوکوار است اگر هر آن شوی یک جامه دار است همه انگشتریهای دیندار است بنای گردش رنگ استوار است که من خالو آینه کار است	زنگ نیک چشمهای احباب نیخواهد حیا تفسیر اوضاع عصار دیش شیخ الهامیست قناعت کی زلفش این نیکبها نیمکت کرده چون سرمه کش نیست جهان مینا از سیدست و پای چشمو چند رنگه با هم سر نکوش میر از اختیار بویچ (بیدل)	بهم آوردن من کان فشار است لب خاموش را حیا نه دار است که پرو شیر خوارل سوار است بآن کامیگر و لوح سحر است و کرکه شجبه لیلی ببار است صداعدر خرام گوه دار است عرق در مزاج شرم آید راست اعدن صفر هاجدین هزار است
هوس فاندیس عشق آن نگارم سوخت چو موم دورم از جلو که شد وصال چو شمع کشته زلفش باغ من غیر طلسم آکیم بونه کیناز خود است هواوی وصل نخلک به لساند مرا دلی ز پسروی دامن دید کر می شوق نهار دشت محبت سراغ غیر نداشت	خوشم که شعله آن شمع خار خرام سوخت آشاره ایست که باید جدا زدم سوخت قبیله نفس بود بر خرام سوخت قروم دیده بیدار شمع و ارم سوخت رنگ داغ جنون لکنت بهارم سوخت عینت تو دامن بی چنگارم سوخت یری جولو او هر که شد دو جرم سوخت	بزم یاد جنون کردم ای ادب معذور بهر بی نوری جبه پای سوختن است سروشک هرزه اندازش آلسوی نظرات لسبی از جنین صید که عشق وزید هسوز از کف خاکشرم از بقیست دگر میرس زلفش آید بی ارم میدار شام کسی عرم سحر (بیدل)	سند سوخت سوخت بوجدیکه اختیارم سوخت خیال مصلحت ادبش چشام سوخت شرر حای این طفلن سوادم سوخت کیاب کینست دامن دلمشکدم سوخت دکتر عشق چه مقدار خرم صرام سوخت بآن کینست ندارد هزار بزم سوخت دماغ لثه در اندیشه خرام سوخت
هیچکس جز من درین دوا به نیست ک شودرقی که دامن شکستهای اشک هر حاشه در خیال من هستی مرخوشم دل با انداز غبار که از خود رفته است ای هجوم عواری دهیکه در خطب شور	بر چراغ داغ غیر از سوختن پروانه نیست رفق از خویش است اینجا بازی طفلانه نیست باده ما جز کداز شیشه و بیانه نیست دینچه ما هر قدر بر خویش باده دانه نیست لغزش و امانده ما تقدیر مستانه نیست	چشمه دایم بدوق سوختن جوشیده ام شیوه جنون ز وضع نامداران روشن است هر نفس فرصت پیام مزده بیدار اوست داغ نیرنگ انصافش مشربیهایی دم (بیدل) از باب تماشا نگار نکلسند	آب چون خورشید غیر از آتش در خانه نیست سنگ بر سر کی زنده عالم کرد بانه نیست صدمة بر خوابها با بذران افسانه نیست عالی تا آفتاب میگرد و بیکانه نیست چشم را غیر از آنکه پیداست شمع خانه نیست
هیچکس چون من درین حرمان سر انشاد نیست آسانی در نظر دارم وارسن کینست موج و کف مشکل که کرده هر مفر عیبت طفل بازی گوش لبانکاه سی غلام سجده و بر جاست از زلفم هر آنکه باش دعوت آفت کی کر جم خواص خاطر عشق کای قدر دان درد پیدا میکند حرف جرأت شعلت آسمان کینان داشت	هر دردم و نفس شایع شدو صیاد نیست در خیال این شیشه کاشمیری آزاد نیست عالمی چنان تحقیق است راسته داد نیست هر چه خواندم از دیرستان عبرت یاد نیست غیر نفس بدین عشق درین بیاد نیست سپل نامهمان نکورده عاهات آلود نیست پشتون کرنا اید که دگر فرهاد نیست هر چه ادا باد اینجا هر چه ادا باد نیست	کینست کافیه زبان بیوا بیهای من باقی کردد مقابل قاش شمع اختیار زشتی ما را با طبع روشن افتاد است کار هر چه با نسی تا کرور و هم باید بودند بیکر خاک بدوق یستی جان میکند خفت تغیر بر نمکین مانشوان کاشت ین لکان رنگم و تصویر خیال بسته ایم صفت پهلوی ز کرمی باید از عشق نکشت معنی را غیر صبر بویچ دیگر صاد نیست	از لب زخم همین خون میچکه فریاد نیست در زمین یستی سوزم تا کجا باد نیست هر کجا آینه روز و زیت زنگین نیست خاکش و خون خورشیدم قابل ارشاد نیست تا نکرد سوده سنگ سرمه فریاد نیست انفصال بالور در بیضه فدولاد نیست حیرت آینه قش غامه هزار نیست شمع اگر کای خود داردم برادر نیست
بذ آن جلود چشمم که اشک کینست بزم هر خط تحقیق قضا روشن کرد آخند زسی با پای ما لازم نیست آتش از چهره زدن از زرد نه همد شوکت حسن که لشکر کشی از است اینجا	شوق دیدار برستان چقدر آینه زار است حلقه قامت من عینک قش کف نیست خانه چشم نامدار انگلی بریاست دین بدلیا مفر و شیده که دنیا دیاست هر حاشه صفت من کان بیان روغناست	تذ کو نیست غبار هوا رفته من خلوت آرای خیال ادب دیدارم خاک هم شوی انداز غیساری دارد ضج زان پیش که آفتاب غش میاز کند بیوا نیست دل از جوش کهورت (بیدل)	با خبر باش که دنیا این سرمه رسالت هر کجا آینه هست غبار دل ماست شرط افتاد کی آست که نشان و غلالت جبرس قافله رنگ طرب پی نواست دینچه را سنگ سم آینه حسن صداست
باده صلی کردم آغوش من دوا به سوخت وقتی زدی خوش که در تمام سرای اختیار عشق هر جا در خیال مجلس آرائی نشست اضطراب حال دل مارا بخت دلف کرد تا سواد سطری از دمن وفا روشن شود	لاک سان از کر می این می دل به سوخت خرم هستی چو برق از خنده مستانه سوخت مرد عالم در چراغ کینه دوا به سوخت آتش این خانه رخت ما روون خام سوخت صد نفس باید به تحقیق پروانه سوخت	تا با رفت از دل و احرام آزادی نیست دوردار از زلفش ای مشاطه کینا دست ماه نهیاد در شکنج جدم کره بدم خاک درد هم هستی بده مان شرار ما نزد عالی (بیدل) بخوف بیک کر گرا بخت	بر تو خود را در اول شمع این کاشانه سوخت آتش این بود که در کشت خواهد شام سوخت ای بسا کینچه نقد خویش در و را به سوخت آخر از بیدیشکی دومرغ ملایم سوخت غفلت ما هم دماغ خواب در افسانه سوخت
یارب امشب آن جنون آشوب جان و دل کینست تا کی نیت نصیب داغ حرمان زینست از طبعهای دل هر بیت می آید بکوش آبازهای حرم اوجام خرم میکند بی طاق بر تپیدارد از بیکه وفا سعی انبازم از نیرنگ مشتاقان میرس	آن خرام از کو آن هر مستعمل کینست آن درو خولی که بزد آتش در دل کینست کای هرغان آشیان راحت بسمل کینست هر کجا کشتی نباشد جلوه حاصل کینست قرم لیلی کر نبوشد چشم ماهر کینست خون ما رنگ حنا دارد کف قاتل کینست	زورق دارم بدارت رفته طوفان پاس جنس آید قدم آنکه بیزار حدوت غیر جو افتاده ای نخل از خود شرم دار چون نفس عزیزست در لغزش قدم افتد هدام احتیاج ما تماشا خانه اگر ارم اوست شب بدوق چشجوی خورد در دل میزد	جز کنار آفت آغوش در کساح کینست بر تو شمعیکه من دارم درین محفل کینست جز قبولیهای تو در ملک حق باطل کینست دل اگر دامن لیکه درده ما کل کینست رمن اسفنا قدم میکند سایل کینست عشق گفت اینجا من میام و بس (بیدل) کینست

جوارش هر کج مثلش از راست درون بخت
بر خاک قدر نیر چو کرد بکمان بخت
فکین چقدر خفت دل میگذرد اینجا
گر حرف به و نیک کند کوه کران بخت
ماتم که در علم شهر مدرسه کافیاست
انصاف بخون غولان و توحه کتان بخت
آن گشت که کرده طرف مولوی امروز
بلک شیخ زبان داد و صد توتکستان بخت
دل شکوه آن حلقه کینو نیستد
هر چند کند آینه با آینه جان بخت
بیدار شد از آنکه من غفلت انصاف
کرده بخت و حق خواب کران بخت

○

ره مفصلی که است و این خیال میسری بخت
ز قضا سازی این آن که رسد بختی بخت
چون صفای کدورتی بی جام معنی و صورتی
ز زبان شمع خیالکن سنجید بخت
هوس جهان آسای مرد بک حوس و آسای
نکبت بخود چو فرار سید عقیقت همه و رسد
چو هوا ز کسوت بینی نه شکسته نه فرامی
نه حقیقت تو چنین نشان نه عجز از آینه کمال
بها و مکش چو سحر علم بختاقون هوس میدم
خبر زنت حقیقت که چو حرف (بیدل) بی زبان

○

توان بر آینه مازک حدوث
شعاع داشت قدم آمده بر سنگ حدوث
بر پای و پراو هام پشت است اینجا
هم طاقس خیال ز نیرنگ حدوث
درو نقوس و کیم و نیک صدا
رشته نیست نام این بخت و چنگ حدوث
صبح تا دزد از غوغای رون می آید
بدرین نرسد پیرهن نیک حدوث
سفر بی حاصل ما عربی می خواهد
تا محال نکشی آید شو از نیک حدوث

(ردیف الجیم)

اختیار شکلی درین سرای پیچ
که عالی نقیض است و عالی در رخ
سین ششدر آفاق قدرت استاد
که باعث درد خیال یک چهار و در پیچ
شکر لغت حق آید به شیخ زبان
جواهر صدف دل بید مرده مسلح
بهر جان طاقی از غبار جسم را
خود غریب خیال از جهان غرور و غرور
قصر جاه ملال و ز کسج فقر مرغ
آفتاب سازه محال است اهل عرفان را
ز خدمت غلام چون ادب مدو ناقص
معالج بران هوس ترش رو نیست
ز خدمت غلام چون ادب مدو ناقص
عوان و پر همه لغت سنج ما نمند
زهی حکیم که آراست لطف خویش را

صدق که آینه راضی دل و ریاست
ز ذکر لغت تو کشت عجز و مستور
طوبار تاهام همه جا رفته مار پیچ
ز دل فکات ظلم امل جز عیش
رو عذکوت و از هوا را بنار پیچ
پیش از توفیق جا نکی داشت کوکبی
از هر چه هست بکمال و در انتظار پیچ
رخ جهان بخت مرده راحت است
دستار صبح به که بود اختصار پیچ
افسرده بگر شعله مو هو می نفس
سر تا پستی خود بر آبی بار پیچ
صد خواب باز نشاء ضبط حواس است
این یک نفس جهان زده اختیار پیچ

دین محبت که دارد اقامت آرائی
که خود بری بقدر کشتار کرفن موج
عوانست بافت ششدر و کشتن موج
عزیز از چنگ هوس و نشان که در رخ غر
در آب چشمه آینه نیست شیون موج
عبار شکوه و روشندان می جدو شد

سراغ هر ز سحر دم نفس کردیم
محیط بود تحیر غسان در نفس موج
دل کهر چه خبر دارد از طین موج
یک نفس گذرد از هزار جوش موج
چو گوهر از دم نسیم کی سیر (بیدل)

کاز بیدائی بگوشت خوابد افسون احتیاج
روزاول چون دم خوابد در خون احتیاج
لیس این رزم استقامت عین احتیاج
پیش ازین خون غنای خود را کنون احتیاج
صدیق کز تو هم را چه هستی کز عدم
پایت زر زمین بردن خسارون احتیاج
بالتیاه کز چنین حرص کد طاعت خوش است
میرد از یک نفس هستی بگردون احتیاج
صبح این ویرانه با آن بی تعلق زین

چال هیچ و چند هیچ نفس هیچ و غایب
ای هستی تو شک عدم گنجیای هیچ
منتقل اوهم چه مقدار جنون داشت
رقیر و دیگریم نکاهی غلبای هیچ
زنیار حذر کی ز فسونکاری افسال
جزین دست نکشاید زحای هیچ
برزه این مایه هر چند نیستیم
جز حرص بیدیم چو کسکول کدای هیچ
مزل عدم و جاده نفس ما همه رعد
رج غنی میکند این فاقه با هیچ
وای همه عزت ندیدم از تو جیای هیچ
ددی عدم هستی و چیدی الم دهر
تعال جنون کر نکند زکی و صلا هیچ
سردی و ذلت باخته چون خواج سرا هیچ
کروون که دارد بخیران کینه ردا هیچ
تحقق معنی غلط و فکر رسا هیچ

کامیاب رفته ات رسا کردن احتیاج
کامیاب رفته ات رسا کردن احتیاج
کامیاب رفته ات رسا کردن احتیاج
کامیاب رفته ات رسا کردن احتیاج

(O)

در لای حلقه را من پترهای سنان کج
که میاد خنده نما شود لب دعوت ز زبان کج
ز غرور دعوی سرودی شکست ز پست سری
مر نیغ اگر بد آوری که خم است پیش فسان کج
ز غبار جاده معصیت اندریم محرم عاقبت
بکجاست منزل باقی شکسته قد برده روان کج
دل و دست باخته طاقتم سرو پای کشته حسرت
فر شکسته کجا بر دهم عرق به پشان کج
سرم است بر خط مسطر از خم و پیچ لغزش غمها
ره راست نهیم کجی شکستی زنی غسان کج
که چو چش های دگر کسی نگرده زدن کج
اصلاح طبع منقلب نشوی زبان زده حسوس
نوا کر ازین مزه باقی هم لقمه خور بدهان کج
ز خند جهر رانی نبرد تلاش کسان کج
که زلفش آینه را شود قدم بغین بگمان کج

(O)

عزیزت سرشکی زد از دیده زوموج
این بحر نهان کرد دلا آغوش کبر موج
دانا بحر حانه را سبیل ننگید
در دیده درایت جان ناز نظر موج
پیداست که در وصل هم آلودگی نیست
پسوده بدای زده دست بسر موج
آگاه قدم بیل حدوتش چه خیال است
کر محرم دوا شده باقی منکر موج
تا بر سر خاکستر هستی نه نشینیم
چون شمع بپای این اشک شرد موج
(بیدل) دم اظهار حیا پشه خوشیت
(بیدل) دم اظهار حیا پشه خوشیت

عزیزت که در حسرت آن لعل کبر موج
دل میزدیم بر مزه از خون جگر موج
دو حسرت آن طره شیکون نمی نیست
کر یک دل شاه زنده فیض سحر موج
مشکل شکسته رود به ذات کلاه باقی
در طبع کبر ریشه دوازد چقدر موج
مغرب غمت ز صرعه اعصاب که دارد
در دانه کی میزد امروز شکر موج
آفت هوس غیری و غافل که درین بحر
روزرق آسایش خویش است خطر موج
فریاد که جز حسرت ازین ورطه نبریم
کجاست زده دامن دریا بکبر موج
(بیدل) کرم از طینت مسکنان توان سواست
(بیدل) کرم از طینت مسکنان توان سواست

(O)

عقا برو بر کیم موی از فقا هیچ
عالم همه افسانه ملالوار و ما هیچ
بر کاس آفاق یک آغوش عدم داشت
جز هیچ نگنجید درین شک فضا هیچ
دی قطره من در غلب بحر جنون کرد
کشتد برن مایه رو بوج پیا هیچ
یارب پیچه سرمه کیم دامن کزوش
دستم که ندارد بعد امید دنا هیچ
موهومی من چون دعش نام ندارد
کر از تو پرسد بگو نام خدا هیچ
(بیدل) مطلب جز عرف از نفس جاهی
(بیدل) مطلب جز عرف از نفس جاهی

(O)

ماهی و خالو و عده که انتظار و هیچ
آتش دار فرصت انتظار که نیست
هنگامه نشاط مکرر که دیده است
ای صفا اعتبار خیال جهان هیچ
کفتم چو شمع سوختم راجع چیست

جباره سائیم درین ایمن چو صبح
نام ناطیست زدم دهمان باز
دیگر صدای پیشه فرهاد برخواست
چندین غرور پیشکش امتحان است
باید کشید بیکدوم از شاهد هوس

(بیدل) تپازو کار جهان غصا و غتر
چو لاشک عرش کبر دیدم دامن موج
عبده است بچندین شکست کردن موج
بغلی کاشه زردیا رون دمیدن موج
دمیه قطره ما کوه از ششک موج
نیاز برق زخود رفتیست خرم موج

مباد چشمه شوق مرا خردن موج
ادب ز طینت سرکش جیبو آب سالی
ز خویش رفته اندیشه کنساری هست
زبان بکام کشیدن فسون عینت داشت
نفس مسوز بعبط هتان وحشت عمر

خوش (بیدل) اگر راحت آرزو داری
که هست کم نفس مایع طیندن موج

کرت هواس که حاصل کنی زده فلاح
نهار ما ومن از صفا خیال بشوی
بچار طبع مخالف تحت کوسه طلاق
خراب جسدی مرکز کانون شک است
بفرمونی دل نیست هیچ جا مقبوم
دیده است زخم تو صبح این کاشن

اگر چه پیر بساط است وادی امکان
بترک لعل پاکو کر صفای دل خواهی
به پیچ پای زرد بدامن تسلیم
برج قدس دراور حمامه ملکوت
و زدنک شنوان یافت جز زرد مرک
سراسر جن دهر عشق می جوشید

قدم رون من الزامه سدای و صلاح
چند بود ششک نحر مشق از افواج
عروس عاقبت آنکه طلب غیبه نکاح
کشاد پای بختی یسالم از و اح
توخا و درس زاموس کبر و خواصراع
بگرفت است زدنک تو ساز این افداع

کرت هواس که حاصل کنی زده فلاح
نهار ما ومن از صفا خیال بشوی
بچار طبع مخالف تحت کوسه طلاق
خراب جسدی مرکز کانون شک است
بفرمونی دل نیست هیچ جا مقبوم
دیده است زخم تو صبح این کاشن

زده است زخم تو صبح این کاشن
زده است زخم تو صبح این کاشن
زده است زخم تو صبح این کاشن
زده است زخم تو صبح این کاشن
زده است زخم تو صبح این کاشن
زده است زخم تو صبح این کاشن

عهد مرئی سرور زمان و زمین
آتش کاره دره جولان صبح
کفرش از کهنه کلاه کرده ایمان صبح
دارم از جاک کریمان نسجه طوفان صبح
میتوان داد از شکست دلم کوان صبح
میتوان طومار امکان خواند از عنوان صبح

عهد مرئی سرور زمان و زمین
آتش کاره دره جولان صبح
کفرش از کهنه کلاه کرده ایمان صبح
دارم از جاک کریمان نسجه طوفان صبح
میتوان داد از شکست دلم کوان صبح
میتوان طومار امکان خواند از عنوان صبح

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

چندین عابر دلت شکست از شراب صبح
بجز را چو کوه کرافت خواب صبح
کرمی بخوشد آفتاب از آفتاب صبح
که شد بشیم عرق آخر شتاب صبح
مد کوه بنه ام و نفس درد کاب صبح
شیم ری کشید ز موج سراب صبح

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

از زخم ما و لعل تیغ نمودن نیست
از چاک دل ره بچسبالت تو رده ایم
جمعیت حواس به پیری طمع مدار
چون سایه ام سیاه دل داغ کرده است
بیدارم بخواب و صکر کار میکنند
(بیدل) زبیر کشن امکان گذشته ایم

بی روده است جلوه از طرف خواب صبح	تا کی روی چو دیده انجم خواب صبح	اعمال صفا از زخم کن فیض چیده اند	بیرون چاک سینه میدان قلعیاب صبح
روی رسید مغفرت آمده شو که نیست	غیر از کف دما و دوق در کتاب صبح	از وحشت نفس شوقان جز هیار چیده	دلکش نکشت تو پس است انخاب صبح
جسم جوان به یور بخشیده روز حشر	شویند نامه سیده لب آب صبح	این دشت بگشاید زلفسار نفس پر است	حسرت کشیده است پیرسو طاب صبح
با چشم حشاک چشم زلفسار صبح	اشک است روغنی که دهد شب آب صبح	شوان کره زدن پسر رشتۀ نفس	پیداست رنگارنگ مثلار بیو طاب صبح
کاسه که داری از نفس واپسین طاب	فرصت درنگ بده دوشی شتاب صبح	حاصل زهر یکدم آگاهی است و پس	چون پنه شد ز گوش غلغله طاب صبح
کو مشتی که جانی خردوشی را ویرم	دارم از فاش نفس جمله باب صبح	تا بوی از قلمسرو تحقیق واکشیم	(بیدل) دوامه ایم نفس دور کاب صبح

(۵)

عجلم از حسرت پیری که ز چشم تو شکست قدح	سرمات دماغ خوارش بدم مهر نسکند قدح	ز شراب نافه آتش لب و کب عسرت میبکشی	که طهرت مزه استی کی اینقدر نسکند قدح
ندیده ام گل ازین جن که ندید عین دل شکن	بیکجاست قاطرب زدن که بدره سر نسکند قدح	زینای عالم رنگه بواز نیات طرب صحو	که حرف و صوت رویش لم خشک تو نسکند قدح
زلفا و فخر هوس کشان خراب باد فسون عوان	که جو طوق غری از انجمن بهوش بر نسکند قدح	چشم ز سایه مرو گو ندیده کردن شبیه	فر مصور کست چه کشته اگر نسکند قدح
عجالم چشم تو میبکشم ز هزار حلقه رنگ می	که ترا زحوصه دشتی چو شراب در نسکند قدح	بهوای طغیبت اندکی بدر از دعوی برکتی	تو دماغ کزه کن آفتد که بفر خیر نسکند قدح
ز آب محفل کزوفر چه راست شود و شود	که بچو حلقه کرهمه خون شود بدره کر نسکند قدح	خط جودت میبکشان رده حلقه رده متری	که دماغ عالم صوح و کف زهی کهر نسکند قدح
ترسد زرد این و آن بوقار مشرب (بیدل)			

(۵)

خلق از جلوی قدرت قصر و اوان کرد طرح	دماغی فغان طرح کردیم آنچه توان کرد طرح	سر زادی دل از بیستگانی خفته ایم	جامه هر پای ما این کربان کرد طرح
بی اسباق عالمی دامن دشت از داشت	آردی دامن دشت از دشت کرد طرح	تا کجا از طبع سر کش باید این زینتی	چون کان این جنگجو در خانه بیدان کرد طرح
که کرد چون نفس از اقطاع زند کی	سودن دینیک طبع ناخشان کرد طرح	سخت دل کو بیست و نه روزی از بیرونی	کنند بسیار برهم خوردن کان کرد طرح
آیدان بانور دلبا لبست کسار داشت	نابغه هر با پندک آمد نیشان کرد طرح	بی تصنع جامه نقاشی افات ازمان	خواست طوقان نقشه و دف و آلمان کرد طرح
کلیه ما سلا و دنگ چشم چوین داشت	بور و اوان بپولی که مژگان کرد طرح	هیچکس در چار دیواریه آسوده نیست	بارب این منزل کدامین خانم و بان کرد طرح
دلشین مالش (بیدل) ازین طاق و سرا			
دل فتح و دست فتح و نظر فتح و کار فتح	کجوش می غش زده است صد هزار فتح	دست پیازوی لب مرگنی قوی	تبع ترا حسین حسب ذو الفشار فتح
یک غنچه شیر گل توان یافت تا باد	در کشتی که کرد حشش آبشار فتح	کردن چو زخم کینه کینه چار پاردهای	کر دال عدوی نوسازد ده چار فتح
هر با بزم رزم بیاید اراده ات	مژگان کشودن شکست انتظار فتح	پارب چو آفتاب پسر با قدم زنی	کرد رخت چو صبح کند آشکار فتح
چندانی که چشم کار کند گل دیده کبر	چون آسمان گرفته جهان در کنار فتح	آفتاب خرمی چقدر باز مستورده	فک از کوفتگی است ای پسر فتح
یکبار اگر دسه زبان نام نصرت	هشتاد و هشت چارصد آرد شمار فتح	ناخشر ای صحاب جن ساز (بیدل)	بر مزید امید دو عالم بسیار فتح

(۵)

شیرک حدیث و مرق عید سامان قدح	تا مستی بود کلیار جرافان قدح	هو آن کیهیم از ما بظافت ننگدوی	عالم آیت سیر چشم کربان قدح
هر کجا در یاد چشمت کربا سر میبکشم	میدرم از هرام اشکی کربان قدح	در غرابیکه ستان طرف همت چیدمان	نهفت بکشته است اطلاق لبان قدح
فرصت از کوشش و از خود قنیت	ایقدر حق نمی ارزد بدوران قدح	پوری در کوبه کربدش کز داده کبر	بافت بکوب زدن و از دست مبدان قدح
مشرب الصاق ما خجالت کش حیار نیست	لب نمی آید چه از شکر احسان قدح	چشم اگر بی چشمه امید کسار دل فوین	شیشه دارد کروی در دهن توان قدح
کره از اشکی بر ایلاف آزادی بخت	تا مشرب نیست جز در دست دلمان قدح	میگشان بری تو بخت از صاحت ها میری	میکنند واه عرق از تیشه عریان قدح
اشعارات خیل چند بر هم بسته ایم	عمرها شد میره عفا بژان قدح	فرصت مفاست (بیدل) چند غالی زینتی	چشمکی دارد هوای ترکستان قدح

(۵)

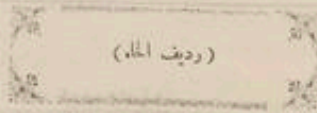
مکوف طاق و سرال کرده ام طرح	دل حیرت شتالی کرده ام طرح	زیرک لعلها میر سیده	رای خود بلای کرده ام طرح
به چشم ناخشان میبایم دید	چو هفتی خود غای کرده ام طرح	شکار شتان رنگ اطمینان است	اگر چو زجرای کرده ام طرح
(اگر) بپندارم سبب طسافت	همین دست دغای کرده ام طرح	شکست رنگ باید جمع کردن	که تصور فشان کرده ام طرح
چو صبح خیزد طاق اوهام	نفس واری هوای کرده ام طرح	سرا سر کازه کارزار خیال	خیالان دسای کرده ام طرح
هواوی و دمه دیدار کرم است	قیامت مدد غای کرده ام طرح	بدم شکوه خد خورشید اما	تیار آفتون توانی کرده ام طرح
جرا چو آن رعد و سیاه	سری در زوای کرده ام طرح	شکار نیست منظورم غرور	رای خنده جانی کرده ام طرح
بان طام منار ای اوج اقبال	کامن یکدست پای کرده ام طرح	یا (بیدل) که در کارزار معنی	زمین دلکشانی کرده ام طرح

(۵)

موی زری بست بر طبع حسد قدح	داد خون را با دعا آینه دار شیر صلیح	آخر از صاع چون غلغله لایق خواستم	کرد با صریح ما غار دامن کبر صلیح
زین تخت ویر بر خنیک دار جلیل خلق	بست عین کباب در میان شمشیر صلیح	مطلب کباب منرا دشمن آرام کرد	با عروشی مشکل است از آن که صلیح
و تحمل زن که میگرد درین دور طاق	صالح از اعیان چنانکه از کای صلیح	بالقا کر سر خواهر داد کو پای کرد	اختیاری نیست این آماج را صلیح
مرد را چون تبع در هماره بکرو و بان است	بست حشاک دنا بی حجلت زور صلیح	عام شد درم خلق شرم آزادی گرامت	خلق را چون سلفه با هم داد بان صلیح
در حلقه جمع آمد ادب و برهم خورد نیست	آب میگرد ز خجلت کر نایب در صلیح	اعتراف آنکه و دم کفتم او هاد و بان	چنانکه خواب بستان شد یک صلیح
دوش از بر عود جسم طریق طوب	کفت ای قافل بر غلغله و صلیح	کای از آنک عالم موهوم در هم بکشد	نکند (بیدل) بخت لک لک صلیح

داشت دیده من چو تاب خنده صبح زاشت دار چو شبنم جواب خنده صبح
نوشته اند دیران دفتر سیرت که روز نامه کلی حساب خنده صبح
نشاط خسته دلان بین و سر عام کن که هیچ کربه نبرد آب خنده صبح
عنان زخم دلم کن لبوخت غبار دماغ جز آفتاب که باشد کتاب خنده صبح
بیش رخ نفس کر کشی بهایش این که میگذرد زینم کلاب خنده صبح
درین چمن که امید نشاط تو میدیست زونک باخته دارم سراب خنده صبح
سیراب رفته بهیام نفس شیار بهیام بن کشید عزیزان خطاب خنده صبح

(ردیف الحاء)

مرض واجب و ممکن وجود او درخ رسوخ همت اهدال یقین باد مرسخ
اگر نه ماله را شرح او کشید مال دود ز کشته جهان حای راه مورد ملخ
زلفط او آری همت روضه جنت زعفر او شری همت گلشن دوزخ
ذراع سلطنتش اگر بقیع شود شستم روی رنگ گل افند قیصر از رخ
کند زحیب خلق درمی که در ده او سعادتش بهیوی نشاد گوید ان
بسیای حکم جبین گشتار در کاغش سر فکند دماغ زماه سرشخ
بدوق مرهم عک جالب او غریب که پاک کرده فلک زخم کو کین زومخ
عجز حایت او مشک است اگر باشد زخون کشته هم آسودگی درین مسلخ
کبیک نیست جبین سکی آشنا او زماه راست بحال شلالش آوغ
کداحت کافله از جرات شتابش او بافتاب چه لافند و چسود و همی بخ
و کره بکست برادر زهدت لغش و کره بکست برادر زهدت لغش

از آفرین گفت لعل تو خط دلدار سرخ غنچه اش آمد برون از پرده زنگار سرخ
تن بهار ناز دارد میل حشر حشام ام میتوان کردن چو رنگی درود چو سرخ
بی کفار درد نتوان داد عرض نشاء باده هم میگرد دلا خون خوردن بسیار سرخ
سی طام در کوچه خلق دارد عرض ناز نیش وانی نام کرده نیست دوی خار سرخ
زانکه دارد فلک مغرور آرایش میناش جامهات درین خم نمی آید برون هر بار سرخ
خون حسرت کشش که در پرده رنگ حساست دامن قاتل بود دستیک سار در سرخ
خامه کر سطری زدن لغش افشا کند کرد از غیبت رنگ شهادت طوطا سرخ
انجین کر کلاه خون آلود خواهد کرد گل عدل لیلما چو طوطی میکند مقام سرخ

(بیدل) از درد است چشم اهل این کار و سرخ

که دیگری نشید آشنا سر و اعط از وزن دماغ دم سرد بسته به پیش خود چلید دماغ فربه بخ
سر و رنگ دیده و دینت این که ز حال میسرند زخ شده خلق آینه دار دین مغرور فطرت عیب بین
که ز آب سلف کوه دود بر جرات بروخ بختل دل بیضا لوری ز موعظه ما جبرا
که راست از طرب و لعب سر مورد کایر ملخ چه سبب شد آینه طلب که دید این همه کایر لب
نفسی ده خیمه کار زن بطلب چرخ کشته بخ ز فنون عالم حکایت اعلت کشیده دلم و بین
به چون اگر نه تپیده رنگ کردن تو که کرده بخ زلفشا چه مزه شیده که سرت غنه کشیده
تو مقید نفسی و بین دگر که چه دلم و کساست فغ بکند گفت پیش و بین نه طیب جو (بیدل) بقیع

بخش در طبع کافص بدماغ نیت است از تقاضای هوس کردم می این جام تلخ
دشمن امن است موقع کشتن دوزخ که کجا کرد آخر مغز این بادم تلخ
بصدای نیست شهرهای اقبال جهان کادها در جوش صفرا میشود تا کابل تلخ
بکند در طبع خلق از حق کفاری اعدا ای بامدح کشید زین شیو و چون دشنام تلخ
کر زاهد آخی بکند ز اقبال هوس خواب نتوان یافت جز در دیده های دماغ تلخ
بست اش خواهد کشید کر شو و بادم تلخ میکند (بیدل) قسم زهر چشمش را علاج

ردیف الدال

بهار این چشمو کاشی ندارد بد چشم مقدم جان بخش روح پرور او ز بسبب جسد اوست جسم کجی نامی ز وضع او صفی نقد آروی صلاح جهان باده آمار نیر دیش زبان الفصح او کائف رسوز ازل احد عالم اقی بود بی تعین صفت عشاکر اندیدی جان قالب امکان سحر همیشه بتضمین مصحف رویش چین سجده متالی او چه خلکو چه تب	حیث قدس چو او کومری شریفه نژاد غو باربع نیاتو سکون جسم جماد ز خدمت خرد اوست عقل کجی استاد ز قافض الف مشق دستک سداد ز قید ظلمت کفر و فساد کشت آزاد ظهور جامع او اصل لسطه ایجاد نشان معنی جوش ظهور احمد داد تغیر روح بیکره دانش از اجساد سخن ز سوره والشعس میکند بیاد دماغ وحشت جیون او بداد و چه بار	وجود آکسل از عالم ظهور کمال حیث مرکز اقلی کشت عرش بیبط نهاد کرده نشو و نهی او میداد ز کتب کیسوی مشکین نور طلعت او نسم اگر شده خسی روپ آستاده او دیکه ساز حدوش گرفت زجه بچک علاهی فیش ظهورش اگر نکشتی عام بره مشر معراج قاپ قوبیشش شفی کبر ورق شیار میکند جدول زهی شریف زانی که نیست بی مدحتش	بهار این چشمو کاشی ندارد بد چشم مقدم جان بخش روح پرور او ز بسبب جسد اوست جسم کجی نامی ز وضع او صفی نقد آروی صلاح جهان باده آمار نیر دیش زبان الفصح او کائف رسوز ازل احد عالم اقی بود بی تعین صفت عشاکر اندیدی جان قالب امکان سحر همیشه بتضمین مصحف رویش چین سجده متالی او چه خلکو چه تب
تبدولش جوی حرف بهارم کرده اند کرد جولام روزار دوده افروز نیست روزگار سوختن ها خوشی که در دست جیون در که بدست دانی که جوی عشق روشنایی چندین زله اما چه سود	کدامی در که او سر بعوض می باید بچه افسوس از سوزن نگارم کرده اند ناله شوق چه شد کز سوادم کرده اند هر یکا رقیبت ناله مشق خلام کرده اند تر دماغهای جیون اغیارم کرده اند از دل افروزه جزو کوهارم کرده اند	مالم غفلت نکشود برده تسخیر من زین سر شکی چنه کزبات برکان بدنام تا نسیمی میوزد عریا هم کجی کرده است سخت دشوار است چون آینه خود را یافتن عمل در فطر ک آرایش سد موج داشت	تبدولش جوی حرف بهارم کرده اند کرد جولام روزار دوده افروز نیست روزگار سوختن ها خوشی که در دست جیون در که بدست دانی که جوی عشق روشنایی چندین زله اما چه سود
آتش شوق طلب آتجا که روشن میشود مدت موعود هر آسرخس طی میکند شیشه و سنگ آتشی و آتشی دور از کوهسار در پیشانی بر دل ما دامن زلف رسا کز کرم از خود روشن آن جهان دیگری عش من کرد فلان کز روشن من نیستی	کرده مژگان هم آرم می شود رشته چون ره گوناگون قار سوزان میشود عالم باهم جدا از اصل دشمن میشود زین لقا ها سبزه زار رهنم میشود دانه خورده می دهد باره خرمن میشود جرح هم خاللات اگر آینه من میشود	دماغ را آینه تسلیم باید ساختن در سواد فسر دارد جوهر تحقیق نور از لب خندان بچشم نیام می بگرد آید خبر کار چشمو بر خاک بجز افغان است بفرار از جیون رانع وحشت مشکلی است (بیدل) امشب بسمال تیغ ندی کرم	آتش شوق طلب آتجا که روشن میشود مدت موعود هر آسرخس طی میکند شیشه و سنگ آتشی و آتشی دور از کوهسار در پیشانی بر دل ما دامن زلف رسا کز کرم از خود روشن آن جهان دیگری عش من کرد فلان کز روشن من نیستی
آجر ارجع هوسها فقه حاصل می شود دشت انکار بیکلف وحشت کین بقدر نیست کیت لغیر از جلوه کالمه زبان جرم در طلمس پریم از خواب غفلت جازم نیست نقط کیندن ناک از لسیان بلوغ اعتبار نرم حسن از طینت شاقی ناکش کرده نیست	چون هم جوشه غبار این و آن دلی می شود کز کسی از خود دور مریز مهمل می شود مد ما عواضت اگر آینه سالی می شود پیش دارد ساه دیوار بیکه مایل می شود فهم کن ای غصه غنایک زایل می شود روی او نافرین زد خلغم کجی می شود	جرم خود را نیست از زخم خود دور قدوت پرواز در آسایش بالو بر است دوری مقصد بقدر دستک جیون است از مدارا آنکه درویش میر دارد بلاست چون نفس در پای دل را در آید نغمه جیون (بیدل) آسان نیست در کرد چراغ هم	آجر ارجع هوسها فقه حاصل می شود دشت انکار بیکلف وحشت کین بقدر نیست کیت لغیر از جلوه کالمه زبان جرم در طلمس پریم از خواب غفلت جازم نیست نقط کیندن ناک از لسیان بلوغ اعتبار نرم حسن از طینت شاقی ناکش کرده نیست
آخر ز سجده ام عرق جبهه بر کشید از بی بضاعتی بگدائی مثل شدم هنگامه تقصیر این باغ فتنه داشت روشن نشد که از چو بیابان رسیده ایم نقشانی صنایع پرده از سحر داشت ای جنبه ما ز ترک شکف جین شوید	غواصی عجبک ادب این کبر کشید چون حلقه کاهه می ام در بدر کشید سرو و چنار دست بجای کبر کشید باید چو شمع غار قدیم کاسر کشید طافس رنگها هم آورد و بر کشید سریست آنقدر که توان درد بر کشید	چندانکه شود صبح قیامت شود بلند جام و شراب عقل اسرار خاموشیت عرض کمال دوقی بازار ما شکست کردن کتان بر عرصه قدر چون حلال هر کومری بستک دگر قدر داشته است از بیکسی چو شمع درین میرت انجم	آخر ز سجده ام عرق جبهه بر کشید از بی بضاعتی بگدائی مثل شدم هنگامه تقصیر این باغ فتنه داشت روشن نشد که از چو بیابان رسیده ایم نقشانی صنایع پرده از سحر داشت ای جنبه ما ز ترک شکف جین شوید
آری کاکار از پیش رجوع خاک بود چونیکس رفیم راز از کاسائی بی بود هر چه باد اما کویان کاخت عقی رعدم پیش از آن کادخام امرا در خوران جیون تا کجا جیون در ناموس مستوری زلد	دست از رنجوشی میزدن و سوا داشت فطرت انجا مذر خواذ خلق بی ادب بود راه آفت داشت اما کاروان بیداد بود خلق میثا خانه تحقیق ترک کاک بود نارو بود ساه صربان می بان کاک بود هر یکا (بیدل) زلمل آیدارش دم زدم	خاک ما کز دم رفعت نیک پستی میکند سر این کاشن کسی را جرم عیبت نکرد بامه تمجیل فرست هیچ کوهی نداشت در سواد فقر جز نثره شنوان یافتن در خجالتگاه جسم جز خطا نماند پیش حرف کوه خجالت دندان بی مسواک بود	آری کاکار از پیش رجوع خاک بود چونیکس رفیم راز از کاسائی بی بود هر چه باد اما کویان کاخت عقی رعدم پیش از آن کادخام امرا در خوران جیون تا کجا جیون در ناموس مستوری زلد

آرزو سوخت نفس آتش دل باشد
پیش از ایجاد نفس آتش ما کرد
مندیان از اثر یک گره پیشانی
بر کاهیکه توان داد بساد اینجا نیست
نفس در مایه هستی است عدم نیستیم

جاده مجید بخود صورت منور باشد
چشم شکفته ما درخ قائل باشد
راه صدریک طلب بر لب سابل باشد
کار در خرمن کردن چه حاصل باشد
گفتم داشت شکستی که باطل باشد

دوش گریب عدم بهت هستی کل کرد
چرخ وارست نفس بر من (بدل) باشد

آفت از هوس برت هسله میشود
بی شغل فتنه نیست چو نفس از فساد ماند
بی سحر نیست هیئت شیخ از رجوع خلق
سرا فریب دولت پیدار داده است
وا مانده ام راه تو چندانکه برام

این شعله ها ز دست توجوه میشود
چون خیمه محو شکسته دلا میشود
این خشت سخی است که گوساه میشود
صبی که در شب او شفق لاله میشود
چون شمع حرف آیه کفاله میشود

زین کاروان چه سود که هر کس جو غش
از غلب برتر که این فتنه زاده را
سود آیینان بهت سیه را تراها است
در وقت احتیاج ز اظهار شرم دار
(بدل) زین کم حلاوت میر که لعل

○

آفاق جاندار هست کجاست نشیند
کایه لب نفسا از یک کرم جدا نیست
فرمت نمی باشد جا کرم کردن ازما
راه نفس دودم پیش فرصت نمیکند کل
بگذار آدمی چند ز کرد خویش کرم
از سرک نیست باکم اما زنی لیس
سرباه رفقا نیست اظهاری لیس نیست

سنگ از رنگین بر آید کاه ما نشیند
در خانه که مانع راحت چرا نشیند
آتش رفقا شده است خصال کاشیند
کای قنای شین صبح از جیا نشیند
بالم بدل آشته است دل در کجاست نشیند
زیم زدامن او کرم جیدا نشیند
از رنگ بو چه مقدار کل رخوا نشیند

جانی که خاک باشد پست و بلند هستی
همچنان این زم از دیده زشتکانش
زین مایه که دارم آفاق در خروشت
زین وحشتی که مارا چون بوزق بر آورد
در کارگاه دولت شور حشم شکون نیست
ای شور شوق برادر ارجا عیار مارا
(بدل) بحکم تقدیر فرمان رطاعت

○

آگاهی از خیال خود بی نیاز کرد
چون آه کرد ز معذرت نا امیدم
کاف زده ای کایه دلم تو اعمست
دام زبانه که مخلوق سجود او
زین کلدان عبرت شدم رسیده ایم
بر زدن کیت باز کران جابم هنوز

خود را ندید آینه ناچشم باز کرد
هر کس زانست سراسر غرور کرد
زین پیشه میتوان کرمه باز کرد
بای طلب زلفش جبین نیاز کرد
باید دری خانه خود دیده کرد
قد دوا را سر ابروی کار کرد

لعل جهان در آتشی فکر سلامت است
کوز حتم فراوان کلام باطل واصل
حیرت مقیم خانه آینه است و پس
شاید قیام و شبید کوع و فاسجود
در دره و در صورت موهوم هشتم
کای نبود پیش رو مقصد فنا

معنی های چهره مقصود نیستی است (بدل) مرا کدایت آینه ساز کرد

آگاهی دل انکمن اختلاف شد
بر جنبیت متاز که خلق بان ضرور
مستقیم زور و حرم کرد ضروری
پیری کرم زارشته جان حتم کتود
فهمیده نه قدم که کالات رانی

عکس فرو گرفت چو آینه صاف شد
چندی بدر نیامده موینه باف شد
در کرد خویش کردش در کم طواف شد
قد خمیده پیشه خارا شکاف شد
نکته هار جاده زین انحراف شد

کایانی که گفته لای و کراف شد
عید مدهم هوس جوع و نای شد
لب بستم به جودام اعتراف شد
تبع از حجاب زین مقیم غلاف شد
میدان هم کیدین اعل صاف شد

(بدل) بخار سوزی پروت دواج دهر کرد گدا جلیس وفا را حلق شد

آگاهی که خیالت زلفا کاه دارد
شهادت فدان را بگلستان خرامت
رق عرق حسن که ز شمع درین باغ
زهار بی مشرب بنون روشن گیر
فرق عدم از هستی با سعت حال است
یار چه تدبیر کند قطره دهر

آدینه اگر خون شود حوصه دارد
موج عرق شرم بیا سله دارد
کل در جگر از شبنم صبح آیه دارد
کر مایه هست همین سله دارد
از موج شکستن جقدر قاصه دارد
بای نفس من که ز دل آیه دارد

چشم زهر آغوشی بزان کاه دارد
ای زاهد اگر شعله آبی بدانت نیست
در کاهدم شمع غبار بی آه است
آینه فولادیه کرده آه است
دیگر بکجا میروی ای طالب آرام
(بدل) خرم کار دیکسوی سیاهش

○

آگاهی که طلب هو تو کل شده باشد
کر نخل هوس سر کشی انداز توفیق
آنان شمر از ورطه انشوی کشش
خلق بدمد دود دلو داغ جگر رد
دل نشسته شوق نیست جن سنا طبايع
مهرم قدح گزشت آنچشم بونکیت

پیداست چراغان هوس کل شده باشد
در ریشه توفیق تزلزل شده باشد
کر ز بر قدم آیه بل شده باشد
خاک همه صرف کل و سبل شده باشد
انکور هر خم که رسد مل شده باشد
ترسم نکه باز تصافیل شده باشد

این باد وحشم مایه اقیال طرب نیست
مغرور مشو خواجه ایمان کفایت
سناز طرب غفلت ما کاه کوه است
ار قله ما دعوی دریا چه خیال است
ماو من اظهار بر افشانی اغفاست
(بدل) دل اگر خود وفا از سر زلفش

○

آنجا که غزل نغمه چونو چیده بود
چون موی ساهم ز سر ما بلند بود
سوی غبار صبح هوای چیده صید داشت
تا آینهان کشادان چنین کشید بود
آفتاب غنچه که کش کرد دامنی
سیر بهار امن گریبان بلند بود
در وادی که داشت صیقل صلاهی جهد
دستم بقدر آینه با بلند بود
افسانها به بسی عشق کان تمام شد
کونای املی همسین غنچه بلند بود

○

۳

آزاد که بیداری مارا آری بود
در آینه ذره غبار نظری بود
کرماتی هست این بحر روانست
غواصی است که ساحل کبری بود
ناله که کند محفل فرستاده صدم
دربار در شوقی رفی نظری بود
روزی که کشی ز سر شکستیدان
هرگز که دوری تو افتاد سری بود
دل کشته و کشای حساست و کر که
در پیش تو آینه شکستی هنری بود

○

آن سرگروهان کفن در خاکسای داده اند
در سواد سرمه خط چون شکاف افتاده اند
دلک سال سر و وری بین که در گلزار دهر
خاکساران ز طوفان سر کشان آزار داده اند
نمکان را در مدارا نرم و نهید
لیک در سطحی چوستان زن داده اند
در وستان جهان از سبک در غفلت است
خلق چون لوح مرار از نقش عبرت داده اند
جان هستی بگشای پرواز غفلت است
تا فلان جو بر آب افکنم سجاده اند

همچو (بیدل) ناله و غور شد این حیرت سرا

آن دعا بگشای که احسان نظرم کرده اند
از کشادست و دل چینی در کوا کرده اند
صدقه با خورده بطای آزار بیدار کرد
بلند که خوابت بخوابن پیشرو کرده اند
بیدار را در میده غم دستار بوج
چون جابابین و سر و سر و سر داده اند
ناله ازین جن فیه پرواز است و بس
بلبلان منقار پیش از باله پروا کرده اند
پرو شمع حقیقت خارج قافوس نیست
شوخی چشمان درون سنا از سر داده اند
کافر بدم دوا قسرب فنا روشن نشد
از تلافی بریم بکعنه در و داده اند

○

۴

آن گفته که آفتاب شور من و ما شد
دل نام بلای هست یارب بگیا باشد
راحت طلی مارا چون شمع بگش افکنده
این آرد زوی کباب شاید نه باشد
لی بر من از یوسف بونی نتوان بردن
عربای اگر باشد در زیر قیاس باشد
کم نیست کلاه فقر از دام هوس دستن
بگذار که این پر واز در دایها باشد
طایع رجوعت گیش زبهار لغو ای ساخت
باید سر کردن خواه از دوش جدا باشد
تحقیق ندارد کار با شیشه ترا شیا
در آینه خورشید تمام خطا باشد

همچو (بیدل) ز طلب مکمل با قفوه حاجت در دست دما باشد

آفتاب گروم و وطن امراض و جوهر دختند
چشم و آن کجا صبا ازجه سانس دختند
پس مطلب آتش افروخت دوزخ رفزد
شوی جیدی عرق آورد کور دختند
دیده مزاکما کشود ساز پروازی دید
بیضه شکستند اما در قفس بر دختند

دم من از اصطلاح طوطیان این قفس

آنکه از بوی بهارش رنگ انگار دختند
گر در ایش جوش زد آگاهان دختند
نغمه سکینیت بخون او آمد بیدار
سینه جانان ازل صبح از گریبان دختند
حیرتی زد جوش ازان نقش قدم در طبع خاک
ناظر و کرد و رفتن گشتان دختند
طریق از دامنانش افشاندند هستی ز نفس
وز خرامش یاد کردند آب حیوان دختند
نام او روند امای قدم آمد بر سرش
از لبها دم زدند آیت قرآن دختند

غیر ذلالت نیست (بیدل) در خیال آدامص

آنکه مارا از اجسا سوخته بامیسوزد
توان شکست چرا سوخته بامیسوزد
تا کی ای آینه زحمت کش صیقل باقی
شکست چرا سوخته بامیسوزد
کن تمهید که چون شمع در این محفل و دم
مالی در پسوا سوخته بامیسوزد
و هم امیاب مینا که دماغ عجبون
در سویدا همه را سوخته بامیسوزد
مشتاق آنکه درین در توان یافت نکاست
هر چه دیدم چوما سوخته بامیسوزد
شخصیت شود سینه نیست (بیدل)

دل آواره بکجا سوخته بامیسوزد

حرف الف

غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه

شماره ۱۳۳

آنها که چشم در گل حلقه وا کنند عریان تنان بمرض انکار بپوش دین نارسائی که بخود هم بپوشند	از هر چه فهمد که نکرده حیا کنند نقوش جامه که ندارد قبا کنند بروز را کی اطرف کبریا کنند	در عقل که غیر خوشی علاج نیست شور غبارها ز نفس هم فرو تراست چو ناله خیال جهان جای خنده است	بهر دست ز کیه بچون چرا کنند چون سر به چندی مزاج صفا کنند لشکر دمی که طشت نوش صفا کنند
آنها که رنگ خود سری شمع دیدماند جسی گزن بساط بوخت اساختند کوش و زبان خلقی موضع رباب و چنگ مردان ز استقامت و همت رنگ شمع رنگ بشا مکن که غلبه ای بر فشان	لشکرت دیوار ز کرون کشیده اند چون اشک شمع لغزش رنگ بریده اند بسیار گشتگوی سخی که شنبه اند از جا میروند اگر سر بریده اند در تالش خیال نسیمی وزیده اند	داغ تحیرم سخته نفس مایه های وهم خلقی بفتنه یار جوتهای ساخته حقیق را طعم و مظهر چه لذت است رودش بید مصلحتی داشت بی بری غم شد طرب فرصت هستی که چون حباب	زین چار سو امید اقامت خیزد اند دامن بچین نداده کربان بریده اند افسون آموست که آینه بریده اند گر از مایه نیز سخیال خیزد اند رطایق عمر شیشه نگون سار بریده اند
آنها که لاف افرو و از رنگ میزنند چون من کسی عیادت نمود افعال کر دون حرفه داغ محبت بپوشند طاس ما خدات اظهار میکشد زین رهبران کز کشت سر و رنگ جستجو بی رده نیست صورت تحقیق کی هوز	در نام هم برست که برست میزنند کر هکس نام آینه ها رنگ میزنند این حبه در فضای دل شک میزنند زین حلقه ها که بر در تریک میزنند کاهی زحمت قدیم است میزنند آمار داده است که در رنگ میزنند	جی که با عدول و فرستک میزنند در باغ اعتبار که ناموس و کلامی دوست پران چو کوه باد که جوشد طرف داشت مارا بگرد گفت این دم رفیق است کاهی بکینه میروم و که بسوی در (بیدل) بطقا روی و همیت جام خلق	در پله دامن تو دل چنگ میزنند دخان رخسار کی بدر شک میزنند دامن زرد با بسوا چنگ میزنند آینه صفا قدیم ره رنگ میزنند پروانه ام زهر طرف شک میزنند چند اندک خوش کار کند شک میزنند
آه بدو مجسم هم کوشش ما نمیرسد چند فرصت نفس غمناک ز دست بند و درین جن غلظت از شکستک بپا است مقصود بی ر چار نیست غیر سوغاتی درو هزار جلوداست کر فطرت نهاده اند کوشش موج فطر معا خنده است با محیط رابطه وفاق جزو های رعایت کاست	آه کرب میگذر اشک بیا نمیرسد در جی که جای ملامت بوی هوا نمیرسد تا ننگد از دوش مرق کل بیا نمیرسد دست بپرخ رده ایم لیک دعا نمیرسد تو که خیال و هم کن آینه و انیسرد هر که بر کمر رسد از تو جدا نمیرسد زخم جدائی دو کار جز بشا نمیرسد	لغوه ساز ما و من ترفقه دلست و بی شکی این که آسیا در پی دور باشی سخت زخم کشت ایم زحمت ناله که بعد سایه چن عاجزی این از آب و آتش است قاصد وصل درده است منتظر پیام باشی عجز بساط اعتبار از مدد محروم چند رود گریز عشق باز گان و هم نیست	کادو دلت نیکو لب صفا نمیرسد ما دوره دانه تپشک توبت جا نمیرسد زین کار و ان ما ناله و ان نمیرسد سر زمین فکند و هیچ بلا نمیرسد آینه صفا رسید نیست با بیا نمیرسد بسته بخود نمیرسد با ندها نمیرسد کز تو رسیده بنار (بیدل) ما نمیرسد
آه بدوستان دگر عرض دعا که نمیرد لغوه عقل کرم و وقت چون ساق است کره کشاکش هوس مفلت از شکوه ساز آینه حضور دل کف درو کبه نیست شمع چو وقت در در سخته پیالو پررید	اشک جگیدو کاه رفت نامه ما که نمیرد ورنه برش مدعا عرض حیا که نمیرد آه کی که از کف رنگ حیا که نمیرد آینه بنار کار است در همه کای نمیرد دقن اگر بر رسد زحمت که نمیرد	تو ام کلید دایم دامن صبح پییده ایم شک هوس نیکند دولت بی زوال ما هر که نشت ازین چن رفته خدشت غایت از غم هستی و عدم پاد تو کرد قارم کا شک دل و چشم کشو دلست و بی	در جی که از شک ملت بوی وفا نمیرد بر دگر پای نفس نام ما که نمیرد این همه کاروان رنگ رو مکتب نمیرد شک ما بیا دم از تو جدا که نمیرد کوری اگر نه زنده کف صفا نمیرد
آه تو بیدم بشا کایر من پیدا شود رنگها که کرد ام در خانه قاش مج نیت جز قطع اطلاق صورت عیال میکندارد بر دماغ یکجهان معنی قدیم پوشه دیگر تپطوطه کداز و هم وطن	خاک کرده تا نشان تو من پیدا شود غار پای کرگی تصویر من پیدا شود جوهری میطوهم از شمشیر من پیدا شود لغزشی که خانه محرم من پیدا شود می سالی روز کا اکبر من پیدا شود	صد کلید بید چون چو نطقه در بوی هم چون حیا شوی دارد جوهر اتحاد من در کتاب اعتبارم بگفت حرف مگوشت صنعه کافه ندارد کلب جولان شرار در خیال او پیکر الهامه سر کرم عام	کا صدای بیدل از زحیر من پیدا شود بر مرق زن کا کج نسیم من پیدا شود کر غش دارد کسی غم من پیدا شود آه از ان دشتی کزو تحسیر من پیدا شود باقی کا خواب گل از نسیم من پیدا شود
آهی بسوا چتر زرد بپرخ برین شد نظاره بصورت زرد تریک کان ریخت خلقت چه فسون خواند که در خلوت تحقیق عقاسیم از شهرت خود کشت فرو نر من طوطه هوا نیست فشان کاب دماغ وقت است که بر بیکدی عشق بکرم	دای بفسال ام آسود ز زمین شد اذبته یعنی نظری کرد و قدین شد بر کشت شکام زخود و آینه بین شد آخسری که نامی من نفس نیکین شد رشتی که دارم خیال این همه زین شد کاین شمه زخار و غش ماحک لنین شد	بشکست طبعم دلو زد کوس حجت آن آینه که عرض صفا نیز حیا داشت کل کرد ز مسجودی من سجده فروشی دل خواست بگردون شکوه زرقه دمید از عالم حیرانی من هیچ میسرید در نیت شهادت من و مشوق عالم	بانشید خیال نفس و آمیزش شد کاجتم کسودم بر بختا جبین شد بسی چو حلال غم عراب جبین شد آن بود که در یک نظر انداخت این شد آینه کند لکمی بود که جبین شد (بیدل) تو زانی که چنان بود چنین شد
اتفاق است آنکه هم در هزار آسان نمود آرد از جی ما اثبات پای احوال کرد سبب طبی کز و بال کز و کین آگاه نیست	ورنه از تدبیر یک ماخن کز شوال کز و مرجه از آکار چن کاست زلیلی فرود شک زرد از هزار چند در چشم حسود	کر با شهرت مایل با نشان ساز کی صالح دل هست آلود کف شد از حسد راحت این زیم بر ترک طبع موقوف بود	دم نتواند نمود آنچه عقدا نمود رنگ آب از بسلی انواع میکرده کز و دستار هم تبارم از طلب مزگان نمود
حسن بکنا (بیدل) از خال دارد افعال	جای زکات حجت آینه می پاد زود		

حیفه ۱۳۴ غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه حرف ابدال	احتیاج جبهه از احباب برد آه عیش گوشه قلم نماید داشتیم غرور خطب نامه لذیبا شرم از شکفتن باخته هرم سیر کربسان کس میناید	سوخند دل کارکت درمیدارد سایه دیوار رفت و خواب برد تا کیم تکلیف قاصد آب برد خنده آخر زین جن آداب برد زودق مارا که در کرداب برد	عروفت و آبی از دل کل نگرود آینه آخر بیدل کشت کم بفرش خلق ازین حرمان سرا قوت خم بجز می خواهد زما برکالم (بیدل) از بیداد چرخ	سنا از آب دغ مغرب برد بسکه رفته خانه را سیلاب برد رفت و دماغ مطلب نایب برد سجده بید پیش این عراب برد غاب من کوثر این دولاپ برد
ادبی بخت کوی درس مری میباید بیان آنجا که صافیست درم آفتاب و روش	آرد می رود جبهه نم می آرد بخت دست است که ناخن زده می آرد باخبر باش که شادی همه غم می آرد رنگ کل کاب بر سوخته کم می آرد قاصد مایه از نقش قدم می آرد سرصد رشته همین غلظه هم می آرد	همه کس گرفته حرص بذوق سیریت کایه پان طلب همت از افسوس کینید در وقت منکسر انجم محبت لشعوی جری فافله عشق غروش هوس است ای بنایت هوس ایجاد کجی دوش حباب همه بیا مفت بر غل زبانی (بیدل)	دخ باری که کشد پشت شکم می آرد که ز امیاب جهان دست هم می آرد برهن آفتابی از سنگ ستم می آرد بخت جز کرد حدوت آینه قدمی آرد نفس کر همه را است که هر می آرد طیلس این نزد برای توچه کم می آرد	ادبی بخت کوی درس مری میباید بیان آنجا که صافیست درم آفتاب و روش
ادب چون ماه توامش بی تکلیف من دارد ز سارو برک آسایش چه دارد منع غافل ز انکشت شهادت این توامش کوش می ماند بسوز و شوخا و عشق کرده قارغ از دغیت نبدانم کجا زدم سر از بیداد مز کائنات بغل وامی کند کرد جن خیز خرام او	می این نشه درم شیشه و سامی میباید همه کر وصل کوی غیر بیامی میباید جهانی میدنیز که است ازین افسون برینگی	زدم در داند خلق از انحراف وضع کج فیهی فصاحت نیست در فهم مزاج مستمع و رنه سخت سحرست دیگرانه و دایمی میباید	وضع غنچه فرصت میدهد آواز کلهبار چین گردیدها پوشیده اند احوال جیونم ازین عقل غایت رو که در دایه کسان نالی به پیری با کجا خواب سلامت آرزو کردن شکوه کار می ماند و سلوی نیاز انجا دل از تنک آینه شد (بیدل) که پیش اهل خاموشی	ادب چون ماه توامش بی تکلیف من دارد ز سارو برک آسایش چه دارد منع غافل ز انکشت شهادت این توامش کوش می ماند بسوز و شوخا و عشق کرده قارغ از دغیت نبدانم کجا زدم سر از بیداد مز کائنات بغل وامی کند کرد جن خیز خرام او
ادب چه جاره کند شوق چون فصول افتد زحم است بران طیار شکسته قفس بکار که هوس از ستم شریکی چند شرد و دیت او همام و نمی دارد مزی کشیده آماده کربسان باشی	بجای عقد دل آور دهام قبول افتد که همچو شمع بر افشایش بنول افتد قیامت است که آتش بدست قبول افتد رنج بار امانت مگر قبول افتد بسیار نرسیدی که بی زول افتد	بجای خشت درین ده هزار قافله اشک ستم بود دل از ضبط ناله نشوان کرد ز آب دیده گرفت غبار شیب و شیباب چو موج کوهر بزدل گذشت آسان نیست مبار (بیدل) از او هام قد اشتقا	طیعت مست ارامست بر خواهش لافاقلون سلوک کلامم نعت احباب میبخواهد فکد در خورد جبهه خلقی و اجست آفتاب تسافل کار وانی نیازی همی دارد چون جرم مستوری نازش می خواهد پوشی نیست چون آینه بیدل حسن خود میردا	ادب سلازم رما گیت نمید صدایند بزنگار نجاهل داف کن آینه دل را غبار سره دارد کوی جولان اشتفا گذشتن مشکل است الزور طه ابرام مایه لب اظهار بکسر سر مهر عبرت است انجا برینگی رده است از خوش آن دست نگاریم
ادب سنج بیان حرف از ان لب میگادارد نظار لزل کبر از آب سر بر می کشد انجا زین کاهت سر او خیز و بر قدر کردون زن بای ساه مو قوشت را تمام بی رکان زمین اخلاص اطم غیرت نیست ناموزون	خرام موج کوهر با دمان حیا دارد لکونی مرده رفتاری ندارد زده دارد قیامت فتنه از دامت سرود هوا دارد غنا هم بر کنش همان دست کدادارد نشت کرد میدان بر سر مردمان ادادارد	کف خاکم در مدار که ابدال رسالی کو غرو شادی ندارد و بر زین ماجرا بگذر اگر صد نام بندی بر صافی دعوت عفا سر سودانی من شک زاه یاد دفا ری مگر داف تو دزد چشم بر در من (بیدل)	دو عالم گشود در سگت نامضون ما بندد که چون بیدل زدی صد زنگت بهمت و صدایند چو دلی مطلب افتد بر نفس را صدایند کسی ناک درین دریا پل از دست دایند عرق مرطوبه کر مطلب کشیم بر حیا بندد که کر غاشی خواهد نقش من بند حیا بندد	ادب سنج بیان حرف از ان لب میگادارد نظار لزل کبر از آب سر بر می کشد انجا زین کاهت سر او خیز و بر قدر کردون زن بای ساه مو قوشت را تمام بی رکان زمین اخلاص اطم غیرت نیست ناموزون
از بسکه به تحصیل غنا حرص تو جان کند چون شمع درین و در طغرو رفت جهانی دزد کف خاک و جهان ریشه مستیست فریاد که راهی بحقیقت نکشودم دردل هوس باختره از دم فرصت	قصر است دکنی که بشام نتوان کند رسق چه خیال است زبانه کزبان کند اقوت تقوی نتوان بیخ زدن کند قوی که بدل کند نفس سبک نهان کند مهر بره کور و بده زبانی آب روان کند (بیدل) نه بد نیست قرائت نه بلی	جرمتم دامت چه کند خرم ازین دشت امروز بحسبم از لاف نمود زهاد زین جان بلب صرفه دیش اند چون غنچه جمعیت دل ساخته بودیم بیجو و خم این غلظه کشودیم به پیری خود دامت خدک تو ازین هفت کجاست کند	عجامل جهدی که زمین دگران کند دستم زن مردیست که بال مکان کند درمتم این مرده دلا مونسوان کند این غلظه که وا کرد که ملاز دبان کند یمنی که بدندان تلو دل زبانهان کند	از بسکه به تحصیل غنا حرص تو جان کند چون شمع درین و در طغرو رفت جهانی دزد کف خاک و جهان ریشه مستیست فریاد که راهی بحقیقت نکشودم دردل هوس باختره از دم فرصت

از بسکہ شمشاد طشتم برق تاب بود	آب بچشم ترانم اشک کیناب بود	اظهار یکدست عشق درمناج شرم	حیرت سوال خاموشم را جواب بود
از بیهوشی اگر آتش سوزان که دارد	دیوانه هم از عجز بیسایان که دارد	در عالم آسودگی از خویش دوا نیم	موج کبر از چیدن دامن که دارد
چون اشک میزد از جیام چه توان کرد	مستوری عشق از من مین که دارد	آینه دلدار از نفس کینست رهنمای	در بابت از شوق طوقان که دارد
دیوانگی و هوش بیکیا به ننگند	از دست ادب چاک کریبان که دارد	کوب که توان گفت زبان که دارد	کوب که توان گفت زبان که دارد
ای عجز از کج گردان شکوه چه لازم	آدم نبود آنکه زبیبول که دارد	در ساق و مینای نسی ناله شراب است	مناس همه از عالم سادان که دارد
آینه ما گفت مبدل نقشه مید	مشتاق تو ازیده حیران که دارد	در لطف کینیت این باغ وفا نیست	مضمون گل ازین سخن چنان که دارد
عبور فسادا چه خوشی چه شکم	چندانکه غش میزد انسان که دارد	(بیدل) چشوی داغ تحت غروری	این شب کتوداری زجران که دارد
از تفاسیل ذوق ترک سب باید کرد	روز خود را بیاثر مزه شب باید کرد	کرد و دستگیری کوی فنا باید کرد	خاک در دیده آلوده و طرب باید کرد
همچو آینه اگر دست دهد ساقی دل	جوش مطلقه شیراز لب باید کرد	کینه معنی خط ابواج مرازم همه	عینک از آینه بی طلب باید کرد
اشک اگر شیشه ازین دست بهم برچیند	مزه را روکن بازار حلب باید کرد	ناتود طبع تو آینه تحقیق وفا	خلق را بقیل زنگار غصب باید کرد
دم جیبی مکنر افشون آینه به دمه	شمع مارا همه شب خدمت تب باید کرد	دیده را که جن پرور دیدار تو نیست	خفاشای کلاه لاله ادب باید کرد
آفتاب شیشه تر کن خسار تو ام	که خاک شمع آب غب باید کرد	بک نمیزد دو جهان و نظارت میسوزد	آتش از خانه آینه طلب باید کرد
از چرخ نه من ایله دامن که دارد	جای که نیست که انسان که دارد	خویش را (بیدل) دیوانه لب باید کرد	
دخیر ز دیوانه بیدل آت را دم	از وحشت دل طبره ساقی که دارد	اسباب بر آلوده دلاں سخت عجب است	لظافه ز جمعیت مژگان که دارد
اظهار عرق خجلت دیوانه شرم است	مکتوب من از شوق عنوان که دارد	بر وحشت اشکم تبو کین زمهرار است	این موج زبیبو هم در مان که دارد
از طبافت دایم جگر شمشاد کینست	از آینه ام غار مینسان که دارد	نورسم شود آرزو ده ز آب نیک کرم	رخسار تو کین سایه مژگان که دارد
زهار محمود آید بر جسم کینای	امروز درین انجمن احسان که دارد	(بیدل) منم آن کرم درای تحمل	آسودگی از خانه بدو شان که دارد
از چه دعوی شمعها کین بالا میکشند	رعوا حیف است چش کینا میکشند	شبه نتوان کرد دفع از کج گاه مرو و زید	روز کاری شد که ازما نام میکشند
معنی ما بی عبارت لفظ ما بی اعتبار	جی کل غلی زما پنهان پیدا میکشند	می رستان از خسار آگاه باید زیست	انتقام مشرت امروز غمرا میکشند
رحم بقارون سر نشان کن که از افشون حرس	این خزان زیر زمین همرا دنیا میکشند	چون لعلی رفت دیگر ذوق آزادی کیناست	غار با شوقی رخسار یکجا میکشند
قلمسان ساحل بدست و پائسی هجر	دام ماهی کر کشند از آب دریا میکشند	یک وقت مشرب اهل قنات سر خوشیت	کر همه قیازه باشد جام صیبا میکشند
خواهد آخر ز غش کین برقی کیند	مدتی شده رشته از پیراهن ما میکشند	کوشستان آشنای حرف و سوت غریب است	کوه اگر کله هان قلقل زمینا میکشند
نشد واصل مان حیرت که نشان صنع	کر کشند از پرده انصوبم زانها میکشند	ماجت (بیدل) قید باهر در اندر ده ایم	خافانها نیز دشت خود بصیرا میکشند
از حقه دهانش مرگه سخن را بد	تب از حقیق زرد در از عهدن را بد	از شوق صبح نیش منانه موج شدم	کلهای زخم دل را آب از دهن را بد
از روی داغ حسرت کین پنهان کیم	باصد زانیه چون شمع از پیرهن را بد	بند زار خجلت چون پشته سرشکوف	بر پستون ددم کسر کوکشن را بد
وصف پسران حسرتی کر در چمن بکرم	چون بیل از کستان گل نغمه زن را بد	نارنگه رساند لظافه را درویش	هر کس پیام خوشید با این رسن را بد
(بیدل) کلام حافظ شده هادی خیام	دارم امید کاکر مقصود من را بد		
از حوادث خاطر آزاد ما محسین شد	جبه این بحر از سی هوا برچین شد	بالیاس فقره از آلاش دنیا چه باک	این نه هرگز باب آینه مستکین شد
از قبول خلق نتوان زحمت منت کشید	انفوس آنسازیکه قابل فدا نمیشد	سقه را بیدستگای خضر راه دانست	این پیاده بگری شکر تو کفرین شد
سینه صفاق هم نیکو کرد علاج بد کبر	تبع قاتل را و داغ زک دفع کین شد	دست برآورد از دیک نشاط این چمن	شبنم را پشت ناهن زین حسنا و زین
صبح نیش ناکر اربوبند از خواب ناکر	همچو شبنم نعلی جان باختن شیرین شد	در پسر صفت آباد معانی دیک و بو	چون زان من بیکال کینت کین کلچین شد
شوقی باد خزان سر مایه اکبر داشت	نیش زین کین بر نالی که او زین شد	خوابید احوال بود وقف غمرا میسوزد	دیک ما رها شکست و قابل بالین شد
از کج آزاد است (بیدل) از عبارات ذوق	یکه آزاد است (بیدل) از عبارات ذوق	ناله من این مصرع برجهت راضی شد	
از دم بکشد و خون در چشم حیرت سازد	کرد رنگی یاد کرم زان پسر از ماند	پیش از احوال تو هم جوهر جان داشت جسم	کاری در شوقی آمد شیشه از پرواز ماند
کاروان ماو من بکسر شرر دانه است	امتیاز از دامن وحشت گرفت و باز ماند	شمع بگری زقاوس خوشی روشن است	نیش جز نازقش چون ناله از آواز ماند
امتیاز کوشه کبری دام راه کین میاد	حید ما از آشیان در چنگل شهباز ماند	حلسه سر کشی دارد بگری کرد باد	نقش پای هم کرا از جینو بصیرا باز ماند
کینست در راهت دلیل کاروان شوق نیست	ناله بال افشانده همجا طغاف پرواز ماند	داغ نیرنگ و قارا جباره ششوان یافتن	جلوه خلوت پرور لظافه بیرون کار ماند
ناله بر نیکست سیر پر فشانهای رنگ	یافت انعام آنکه سر در دامن آواز ماند	صیقل کین بر آینه ما زک دخت	شمع این شمع آخر در دهان کار ماند
یاد مرده (بیدل) خجلت عیاض است	یاد مرده (بیدل) خجلت عیاض است	باز پیوست دارد آینه از ما باز ماند	
از شکست رنگ آب روی شام داده اند	همچو موج سر پیر کین کلاه داده اند	چشم باید و آکی ساقی بدست غریب است	نشه تحقیق از مه نا بهای داده اند
فتنه این خاکدان ادکی آشفته باش	در خور شورت قیامت دستکای داده اند	قطرها کاکر سامان جوش اسرار غناست	هر چه را شایسته خواهی نگوای داده اند
بر حشیش طالع اهل سخن باید کینست	خامه ها را بیکدم سر در میای داده اند	از چهارم زو شمع سحر نتوان شناختن	اینگذر خاموش در رنگ کای داده اند
نار پنهانی درین محفل لظاف مشرب است	کم ننگار را برات خوش نکای داده اند	هو دیدارم دموژ عیون پوشیده نیست	از کج رفته مژکهای کوی داده اند
نقاش چو شمع خور هم بر جیب از خوش رفتی	آفتاب زلی کباب کشت راهی داده اند	نقش بالینست (بیدل) بر فشان و هم باش	کوشش حاصلت بندگان خواهی داده اند

حرف ا	حرف ب	حرف پ	حرف ت
فکر اسودم خبر را میکند سایه از خورشید خود را میکند سر شکوفه می زمین میکند کوه از دامن آبرو میکند سکه بار درد دلها میکند آخر این سفر را بسود میکند	سکند و حشمت شوق را رساست خوابناک می ماند از آگاهی خون دل پرده است از افعال ما کران جان زخود و امین کنیم هم رنگ از شکفتن بسته اند ز رستی میکند دل را عیب	سرمه در چشم برآ میکند دامن از آلاش ما میکند مانی اسود عفتا میکند بگمیان شور از غمی و میکند صد شکست از موج دریا میکند این تنگ نشسته دریا میکند	از غمبارم چه بیه بالا میکند بگذرد باقیست صحرای جنون سخت بر نکست نقش مندا عقل کو خون شو که نکش جنون تر این وقت غفلت و بس تلاطم مانی را میبرد حشرت ضرر
تأمین این دینش زم می رستان بشکند آب می کرد دران چشمه گزگان بشکند دور مژگان حار چشم حیران بشکند ای بسا کردن که از این کرین بشکند آه ببل خار در چشم پادان بشکند	سایه را افکار حکما می شکند راحت اهل وقت خواهی عواء آزاد بحر ابر ز سرشک از بیهوشی و آب سافر قریبان از گردش افکار ست کش یک آمدل کر شود حرف خیال بیهوش در گشتایک کلاه (یدل) از شوق رخت	بار ما (یدل) بدوش غافل است تقیات منشی بی سنگ دندان بشکند رنگ هم از سر ما مشک کاسان بشکند کرده آن که بیرون زین پیلان بشکند رنگه کرد گردش از طرف دامن بشکند رنگ میساید کلاه ما توان بشکند	از قضا و غول مشک کر کسی کان بشکند انجین کر عاجزی بدست و با افکار بام ز پرچم آرد ما بکسر کیشکند و حش و دارم در کشتن که چون اورا قتل مهر بنیادی بر اسباب تحمل کار چند
ی قنایای نامشوق و عاشق میشود فرخا شد خالق عالم خلاق میشود اسطن فرمان خط منسوب نامی میشود زین موس کر صاحب نقوی است عاشق میشود کاذب قائل بکذب خویش صادق میشود (یدل) اینجا آنچه برست لایق میشود	غیر نیرنگ نیر در مقابل هیچ نیست در جهان بیاری فرقی غور غیر نیست هوش میساید دامن سرمه هم حرف نیست میل دنیا افعال غیبت سرمدی عواء هر چه باقی از مقیان در اقرار باش دول نیستند خلاف وضع استعداد خلق	شخص را خیال خود را علق میشود خلق را اندام مراد و رازق میشود وضع قطار که دیدی سم دانی میشود بی تکلف کر همه غفراست و اقی میشود آینه آتش جو جوئی خود عرق میشود زندگی چون اندام آرد بی میشود	از کجا آینه نامردم موافق میشود عالم است اسود و صدا ناطق میشود کم کم ذرات چون جوید نام عالمیت آرد از طبع مستقی هر جا کرد کل استلاط نفس ظالم غیر سارا کرده شر عر ارذل از کرانجانی وکل کس عباد
جیم سری داشت که باید برود کشید مارا صدای بسته بان میسون کشید از سافکر که می کشد آخر چون کشید مشق دم قبل خط کاف و تون کشید تقاسم اقسام از بحث شکون کشید	بر منسل دمد حساب درن محیط بیشک دهمان موس اعلک سان کشید چشت تصادف کر افکند طرح کار مو هم مو زهبت ایجاد باز داشت دست شکست ام کل دلمان بار کرد	دامن کشیدن نو زدسم خون کشید بارست افعال که قسوان فزون کشید تاکی توان می از قدح بر سکون کشید تا دامن ز رخت چندین خون کشید موی نهفته بر زخم کسوت کشید	از کشتن کاف کوی لاه کون کشید پیش از می نهفت هنی ساخت صبح قد عید حامن رفع حصار کشید حیران نشی رسید بدار جنون من آخر شکست جوی دل بر ترک زد
این رسته کافر چه گوهر شده باشد سنکی عسک کاسکیا زر شده باشد در خانه این مسخره دختر شده باشد این آله با چقدر سر شده باشد هر چند که رنگ نو کسور شده باشد تا هر چه توان دید مکرر شده باشد آینه ما نام دیگر شده باشد	دی کاف که کرده اثر منسل کرد از طلیت زنی تیر ناله سیاه می زاهد خجل از عسک زدن یاد آمد بر فطرت دون کار بلندی توان بید زین باغ موس نامه آن گمانان برد منسوب دو چشم است کاسکیا توداری کرست دل گشته منظور نگاهست	مرزاست محسوف قفسار شده باشد خرس غمروش آمده و خر شده باشد چون سایه پنهان سیه تر شده باشد نفری اگر صاحب افسر شده باشد مهر را به ازان خانه که پدید شده باشد آینه اگر کرد سگندر شده باشد دامن مکن از ماهر کر تر شده باشد	از کسدام آتشوخ مسکدر شده باشد آرایش کوس و دهل از خواجه هب نیست از کسب صدا باطن این تیر دلی چند خفت کس همیشگی اقبال حساب است رسوایی فطرت دانش از مزه توانی نادر صنایع شود از مرگ حصار است ماضی دلال بر تو خود شید و فایم
شعرا با چون نفس در دام این نیرنگ ماند قطره پنبایا گوهر شد و دلتک ماند مژول کو تا ساید سربسای لک ماند همچو اهرار ز دیوار شکست رنگ ما ماز خود دلفرا کوی طلب در شکماند	(یدل) بخشالت چه تصور شده ماند سو ختم و حشمت خاشاک زما روشن ماند سنگ راه هیچکس تحصیل جیمت ماند عجز طاقت در طلب مارا دلیل هدر نیست آخر از سر شقی بیکر فرسوده ام تا هر اشن لیکن ها بال پرواز رساست	بوی این گل از شقی دلاطم رنگ ماند آب شد آینه اما حیرش در چنگ ماند بیدستی از شراب و نکی از رنگ ماند عکس معصوم است اگر آینه در رنگ ماند آزمیدن وقت آن سازه که بی آهنگ ماند	از هم کف دل کاف بی آهنگ ماند از حیا موسی زده چندان لازم کداخت در خرافات موس کافور جام مار سید من صیقل مکن در دهر او عام چند نست تکلیف طینهای هنی در عدم
سیما بلندی پیش مکن خاردار رنگ خاست آن جاکس دست می ندارد افسوس دامن ما چنین نفس خاردار ایجا پیدن چشم پروای غش خاردار نشویش پیدمان غش و موس خاردار	کودم سوخته باشد بر چرخ تاج شاهان ای رنگ گلبدان است اقبال پای بوش کافه وار کاف زین شکنا را نیم تعبیر غلامم روهم وا کشاید سودا زمر پندار زد خیال کم باز	در برده خس و غار آتش نفس خاردار خر کفسار که کرست هم مرین خاردار صبح بهار هنی بوی نفس خاردار این کاروان شقی غیر از جرس خاردار روم تخت و قویم دل پیش و پس خاردار	امیر از طلیا بیع شیط طس خاردار خورد زرد دنیا بکست خود سرانند در کشتی که مارا دادند بار تحقیق رحال دشکان کست تا کوه کسند سر کردون خرام شوق بر کار دور فویم
خاسته درک و حشمت آنجا چو رنگ بقوت بر دارد و عجز دور است تبع بازی که سایه غیر از می ندارد صد کف از کس مقابل که سنگ زان خیر ندارد بهر پرواز ازین گشتان بهار رنگی در خار دارد	نفس مدارا با هیچکس ندارد خاسته درک و حشمت آنجا چو رنگ بقوت بر دارد و عجز دور است تبع بازی که سایه غیر از می ندارد صد کف از کس مقابل که سنگ زان خیر ندارد بهر پرواز ازین گشتان بهار رنگی در خار دارد	بفرستی که گمش همیشه دامن افشان اسیر آن عجمه لکبرن رهائی از هیچ در ندارد چین جلیلم بی یازی بخاشا کرنگی چه مسازی درین بانکه بری مامل ضرر طبع است و خلق ناطق غش غبار است صبح امکان عدم تلاش است چه دایان	اسیر آن عجمه لکبرن رهائی از هیچ در ندارد چین جلیلم بی یازی بخاشا کرنگی چه مسازی درین بانکه بری مامل ضرر طبع است و خلق ناطق غش غبار است صبح امکان عدم تلاش است چه دایان

چسباید است از لعلی بنای نهدمت مدار هستی ز دوستان گسسته پیکان دوشی الهت مند پستان نشاط و نیک آگاهی زبست ابرام وضع غمی ز چشم بستی مگر خیالی فراهم کرد غبار نهدمت نبرد کوشش رفیق گردون به هیچ تدبیر رخت بیرون عدم تیراندان بی قارا چه عرض طاعت چه عذر عصیان ز دور باش تنگه غیبت گراست جرأت نکاست طاعت	نبرد است اینکه خلق دیگر هجوم درداست و در خار که کمال آلف اشک و در کان بحر جبهائی نمدار گیر به تدبیر نشسته بای زجوی کسی آب بر خار و گریه سی کشاد میز کان درین شستاب سحر خار اگر نبرد کسی چه سازد که خانه نیک است و در خار دل و دماغ قبول رحمت چو خاک بون هنر خار تو مرد میدان جستن باش (بیدل) ماجرا نمدار

انک ز بیداد عشق برده کتا میشود که دواعی غما زور نفس از امل حرس صد غمزه جادو هم صورت کدشت چند خورد آرزو عشوه بر خلق از کف چسبایگان کار کشائی عسواء عکس بر میکند زندگی از طبع دون	فهم مصیبت کینه آید و میشود چون بگسست رسید آه و سا میشود کر نشاط دمی فقر غما میشود عبرت امداد غیر نیز عسا میشود دست جو گوشت شد ناخن میشود بستی این خانه نیک عسا میشود

انک کبر طینت ملایطی سر نکند منطیهای زمان فطرت ملا چه این شیم بی بال و پریم آینه زرد آری شد از ازل چهره کتا هیز ز بیدالی ما بست زهر فرق نما العین و خلوت ما	فصل دستان ادیبان سب از را نکند عبرت نخل محیط آینه را نکند طاعت ما تدبیر حرق پیشه دیگر نکند مو نهید واغو مقدم از سر نکند طساز کوزار بقیع سر شده نکند

اشک از پوی چشم تر بریشان میشود بک طینت برده در دوا کز شور جنون جانه سر متول جمعیت ما زانست کرب اظهار نکشتائی نفس آواره نیست از طینت کرد تو میدی بگردن برده ایم	صیادم جمعیت اختر بریشان میشود پوی گی از انکه غمیل تر بریشان میشود چون رون افتد خط از مسطر بریشان میشود موج می از دست سافر بریشان میشود ناله میگردد خوشی کر بریشان میشود

اگر از کلام می کل کند غبار یک دله اوج پرواز اوست ز کیفیت این جهان میسر دفاکر خط جوی آبش خزان طرب بیدمائی میند مر ما نکرده ز دور عوس خک ز زرافع است تقلید کت	رو عالم زمین شیشه بر منل کند بگردون رسد گزینل کند مژه کر کشائی قدح کل کند خسک و وقت جیب کامل کند پار است اگر شیشه فلفل کند اگر چرخ ترک تسلسل کند که هندوستانی فلفل کند

اگر افواج غم شاهان سواد دوم فرنگ گیرد چو شمع کاش از خیال شو گت طبع نخل آب کرد ز مشکب اختیار دنیا ورق سه کردن است و رفیق کوسریم تا درین هیولم بود بمرض و قار سواد ز خجالت اعتبار باطل اگر گذشتیم زمن چه حاصل ز حرف طاعت کداز لعل دمی بجرأت دو چار کردم بیاس دل تا کجا خورد خون بهار نازیک از لطافت ز چنگ آفت کین گردون بکارود کسی چه بیاره سازد ز تدبیر طبعان وقت بکسل بخواه نیک و بال ردن درین جنون زار فتنه سامان شمه کاران کدب و پنهان دم طبع درشت نظام غصن کاتیر میر (بیدل)	شکوه درویش هر دو عالم یک دل جمع نیک گیرد که سر فراز باوج گردون و راه کام نهند گیرد درین خم نیل جامه کسی بجز سیاهی چه رنگ گیرد حجاب معذور باد سنجم نوازی من چه سنگ گیرد نکاست دلمان غرمت انجا که باو کوب درنگ گیرد که همجو باقوت آب و آتش غان پرواز رنگ گیرد حالی دستن سیاهی آرد چو شمع اگر گل چنگ گیرد بی زمین کجاست آنجا که راه آمو بنگ گیرد ازین که بی خوش باطل خوش است آینه رنگ گیرد چو ش چندانکه عالی را نفس بیداد خشک گیرد هزار آتش نفس کدازد که آب خشکی رنگ گیرد

اگر لعین عسفا عوس بیام نباشد حیا زنگ خوشی کدام لغه کند سر چو بیداد نفس خجالت و ام نباشد خوشی نشسته که جمیت دوام نباشد	چه لازم است بدوتم غم ادا نکند کسی دو دم وضع بگوید خیال میگفتم چو بیداد نفس خجالت و ام نباشد خوشی نشسته که جمیت دوام نباشد

حیفه ۱۳۸		حرف الف	
جواب جوهر دل نیست جز کدورت هستی هوس طبع و راحت نفس و مدزجه و حشت چه ممکن است که آغوش حرصها بپاید حدا و انجمن نیستی هر چه رسیده نه کوشه ایست معین نه مزینست میرهن خروش درد نشو مدعی عشق مین ای	چراغ آینه روشن بوقت شام نباشد دران مقام که صیارو صید و دام نباشد درین جراحت خیازه انبیا نباشد نیافتم که می سبغش حرام نباشد کسی کجا رود از خالیک نام نباشد در آله الله ما جای حرف لام نباشد	دلست باعث هستی کجاست لکه چه هستی کسی ندید زهنتی بجز درد سر انجیا دل از شکایت افلاک به که جم غفالی کدام عرو چه فرصت که دل و حق تبار بلوغ عشق چه لبست تلاش دل هوس را اگر زشت عدم ناوجود فهم بکاری	دماغ باد که دارد دمیگ جام نباشد شراب این خم و همراز کجا که خام نباشد زبان بکم تو بس گر جیسان بکام نباشد بیای اشک نیک میدود خرام نباشد و دماغ و هم من و ما هدوی نام نباشد بجز کلام تو (بیدل) ذکر کلام نباشد
O			
اگر جوش دلست این ایستدرها دل نباشد و اگر بیدل زمین تا آسمان بیدل نباشد جنون نذر شیشهها بجز وقت و بیدل عقل لب چرا چون تشنگان زرد زبان دارد نفس در هم طبع صبح بهاری زلفان دارد بسیار بی توان نامه رنگ خزان دارد ز کوه مرمره قمره بوی استخوان دارد گل اینجاد و خزان سیر بهار زلفان دارد هوای او زمین صد رنگ لایه عیان دارد	اگر دستان دلست این ایستدرها دل نباشد و اگر بیدل زمین تا آسمان بیدل نباشد جنون نذر شیشهها بجز وقت و بیدل عقل لب چرا چون تشنگان زرد زبان دارد نفس در هم طبع صبح بهاری زلفان دارد بسیار بی توان نامه رنگ خزان دارد ز کوه مرمره قمره بوی استخوان دارد گل اینجاد و خزان سیر بهار زلفان دارد هوای او زمین صد رنگ لایه عیان دارد	اگر دستان دلست این ایستدرها دل نباشد و اگر بیدل زمین تا آسمان بیدل نباشد جنون نذر شیشهها بجز وقت و بیدل عقل لب چرا چون تشنگان زرد زبان دارد نفس در هم طبع صبح بهاری زلفان دارد بسیار بی توان نامه رنگ خزان دارد ز کوه مرمره قمره بوی استخوان دارد گل اینجاد و خزان سیر بهار زلفان دارد هوای او زمین صد رنگ لایه عیان دارد	اگر دستان دلست این ایستدرها دل نباشد و اگر بیدل زمین تا آسمان بیدل نباشد جنون نذر شیشهها بجز وقت و بیدل عقل لب چرا چون تشنگان زرد زبان دارد نفس در هم طبع صبح بهاری زلفان دارد بسیار بی توان نامه رنگ خزان دارد ز کوه مرمره قمره بوی استخوان دارد گل اینجاد و خزان سیر بهار زلفان دارد هوای او زمین صد رنگ لایه عیان دارد
O			
اگر درد طلبان کردم از رفتار جوشان رموز پای میوش بجز میگویم مشو دران از تکلف آفتد طبع ملام را بخاوشی اما خواه از چنین حکامه باطل من و آن بستر عشق که انسون ادب انجا جال مدعا روشن شد از بیدل دیگر	صدای بی من خون از رنگ کبیر جوشان که میترس شکست بالین منقار جوشان که آتش می شود آبی که کس بسیار جوشان که حرف حق چون منصور از زبان جوشان صدرا خفته چون رنگ ازین بیار جوشان مگر خاک کشتار آینه دام بیدار جوشان	چه قیال است یارب دود سودای عبت و چه خیر از بنای سایه پردار ز غم هستی بظهار بین غمزه دعوی مشو چندان دلبر دانه میباید بچندین ریشه آینه قیامت میرم و چرخ و از فکر خود باطل بگفت ساختم از امدها و زند (بیدل)	کشمع از رشته کوا کشد دستار جوشان مگر بر خیزم از خود ناخواه و بوار جوشان کز انکشت شهادت صورت زهار جوشان کر بیان کرد رنگ باده دستار جوشان حیای کش چون صبح کر بیان و ار جوشان جو آید است از جادو در زنگار جوشان
O			
اگر دماغ دهن درین خشتان خنجر شرم عدم دران دستان که می گردن بخت و خط کجکاش درین قلمرو کف خیال و بیهوشی مری ندارم ز غمزه اعتبار کوی سر سلامت توان رودن نفس بخیال میباید ساز نقش لکین شکاری نفسی از عاقبت ندارد حساب بحر غمور چون باین درستی که طبع قاتل خطاست کایر انصاف رفته از خود ندارد اسکان مین درنگان رسیدن کرده القبال همت ما فروغی غمزه نیبازی خیال ناخبرم کر بستان دوان مارا بصد بستان دلست منظور بی نیازی ز غفلت آرد و اقی لاری اگر بشازم زور همت بم خجالت کش غرامت ندارد این مکتب امین کدورت انشائی (بیدل)	اگر دماغ دهن درین خشتان خنجر شرم عدم دران دستان که می گردن بخت و خط کجکاش درین قلمرو کف خیال و بیهوشی مری ندارم ز غمزه اعتبار کوی سر سلامت توان رودن نفس بخیال میباید ساز نقش لکین شکاری نفسی از عاقبت ندارد حساب بحر غمور چون باین درستی که طبع قاتل خطاست کایر انصاف رفته از خود ندارد اسکان مین درنگان رسیدن کرده القبال همت ما فروغی غمزه نیبازی خیال ناخبرم کر بستان دوان مارا بصد بستان دلست منظور بی نیازی ز غفلت آرد و اقی لاری اگر بشازم زور همت بم خجالت کش غرامت ندارد این مکتب امین کدورت انشائی (بیدل)	اگر دماغ دهن درین خشتان خنجر شرم عدم دران دستان که می گردن بخت و خط کجکاش درین قلمرو کف خیال و بیهوشی مری ندارم ز غمزه اعتبار کوی سر سلامت توان رودن نفس بخیال میباید ساز نقش لکین شکاری نفسی از عاقبت ندارد حساب بحر غمور چون باین درستی که طبع قاتل خطاست کایر انصاف رفته از خود ندارد اسکان مین درنگان رسیدن کرده القبال همت ما فروغی غمزه نیبازی خیال ناخبرم کر بستان دوان مارا بصد بستان دلست منظور بی نیازی ز غفلت آرد و اقی لاری اگر بشازم زور همت بم خجالت کش غرامت ندارد این مکتب امین کدورت انشائی (بیدل)	اگر دماغ دهن درین خشتان خنجر شرم عدم دران دستان که می گردن بخت و خط کجکاش درین قلمرو کف خیال و بیهوشی مری ندارم ز غمزه اعتبار کوی سر سلامت توان رودن نفس بخیال میباید ساز نقش لکین شکاری نفسی از عاقبت ندارد حساب بحر غمور چون باین درستی که طبع قاتل خطاست کایر انصاف رفته از خود ندارد اسکان مین درنگان رسیدن کرده القبال همت ما فروغی غمزه نیبازی خیال ناخبرم کر بستان دوان مارا بصد بستان دلست منظور بی نیازی ز غفلت آرد و اقی لاری اگر بشازم زور همت بم خجالت کش غرامت ندارد این مکتب امین کدورت انشائی (بیدل)
O			
اگر سوراخ و کرم و دلماس می باشد درین محفل بقیه است آبل آهنگ آزادی بی مقصد قدم نهاده باید خاک گردیدن غرض و نظر سینه کوب غرض بجز و دامشکل که خواهد خاموشی از ساز مشتاقان	درین نه در کف خیزد نغمه می باشد چندین زور و بوم بوم می باشد درای می با چون اشک و رمکوس می باشد بیدار فطرت باین کرم کوس می باشد نفس دزدی حرف بر چه باوس می باشد	خداوند آسبای چرخ غیر از دور ناگهی فروغ شمع ددی غم از خوشان کن بخاوشی زلفون سخن چندان باقی این چنین لیر زبک خیال کیست اجزای ز خود زلفی نامحرم ما کس نشد (بیدل)	همه گردن کردانی کف لاسوس می باشد قدر رسته انجیا برده قاتوس می باشد نکه پیش از نفس در دلماسوس می باشد مخبر کیم کاشک انشا کند طاسوس می باشد درای محفل دل سعت ناخوس می باشد
O			
اگر مشوق پیراست و کراثی و قادار بوا ماندن نکردم قطع امید ز خود رفت درین محفل زویم آفتد از سنی طالع که میباید آمل از غبار و حشت آردم حقیقت واکش بزرگ میراست و مفر ابی	نقاشا ممت دینیا عبت رنگباردار شکست بالا کر و از کم کرد صداردار که رنگ ناوان هم شکست کار ما دارد که چون صبح این کف خاکستر آتش زور باردار تو ناخن جمع کن کازم ماینی چها دارد ز جرس نعلبان سی که ام که مدان (بیدل)	شرار کاغذ ساخته دندان قفا دارد زین مطلوب هر کس بطلب آمده است انجا صد جا کرده سی نارسا منزل تراشیا سبب کم نیست کر برهم زنی دلت لعل را خجالت ناایب و دم منظوری ادا کردن که خاک از هر خورند پیش از آتش اشتیادار	طربا وقف پشایی که آهنگ قفا دارد آیات افعال از شوخی دست دعا دارد و کرانه جاده دشت طلب کی انشیا دارد چون کلان هاک و خیزد ز خود چندان صداردار نخاز هرمان پیش از قضا کشتی قفا دارد

چرا کین وطن بر سر بل کند که از لخت دل خنجره فرنگ کند زوق بقدر سزای مستند چو دامن ناله برنگ کند دل را که او خون کند مل کند بمعطل حکم از کل کند	بساط جیسان جای آرام نیست فوساکن درین باغ جیب طرب ماکن سزای کسی که تولا آب من و یاد حسیکه در حدارت ز بیداد آنچه شون کشند دات بیدارست (بیدل) بیداد	لب خنجره لطیف بلبل کند صراحی خالی چه قلقل کند میساده چراغ جیسا گل کند که چون بگذرد از سرم بل کند عندم هم بخود کر تامل کند نگ میکند کر تفاسل کند	اگر معنی خاموشی گل مستند درین انجمن مفسدان خامند زبان را مکن بر فشان طلب چه میل است یارب دم بیخ او ز رمح دهانش نیاید از زبان بجز و فطش هم خوشی است
بچندین نغمه قاضی میتوان کرد اگر کوئی تامل میتوان کرد زود شمع کاکی میتوان کرد قند از شاخ سبیل میتوان کرد ز پستی هم سترار میتوان کرد اگر اندک تخیل میتوان کرد ارشد با اگر بل میتوان کرد	درین محفل ذی یک میثا بساعت نظر بر حوش واکردن محالست هر عقل که زلفش سایه افکند هر جا سطری از زلفش نویسد اگر اجماع عیش غاکاری ازین بیهوشان جان برنی هست پراشان است ازین دریا تفتش	وطن در چشم بلبل میتوان کرد بحرام مالی مل میتوان کرد اگر باغ تخیل میتوان کرد ز زخم خنده بزرگ میتوان کرد قیاسی بل بلبل میتوان کرد عینی جزو را کل میتوان کرد اگر نبود تو گل میتوان کرد	اگر نظاره کل میتوان کرد مراق واری کر از شرم آب کردم چو صبح این کفن کردی که دارم شید حشرت آن کسم دارم درین کفن اگر نکست و کرم عین بقودی منصور جوش است زود مایه بازار هستی است
مژگان حید تا چشم آفتابش با کرد مشاطه که دلا از طره تودا کرد کار هزار طوقان این یگر حق جیسا کرد بند قیاسی بازی پیراهن قیاس کرد دل خانه ایست کاشیا نشان زود با کرد بر هر کج چشم و اندیش از آنکه دلا کرد	عکاز کافلان همه را نقل جلی است از مدحت محسور و لولیان قاری از حرف شان تری تزاود چه ممکن است هر جا رسیده اند بنو کعب الفساق پیران این کرد و محکم و داغ شرم کوبلف تراش و خوشان طیش تلاش در خیت معنی که ستره دلیل است	شرم تفساقل آخر حق و دلا کرد پرواز خود بر هوا زان دامن جدا کرد جز در بر نیویم مارا بدارها کرد نحال جلوه کر شد آینه خنجره کرد از خود کسین آخر این رشته را کرد پس این کدو بخود بست نازک کشتا کرد	۲ امروز بند عسری دلا دار یادما کرد کره بساط تسلیم در بجز نازها داشت فطرت ز خلیق میخواست اگر قابلیت کفیم شخیص هستی نازی پشوی آرد در مقدس تعلق فرسوده بود فطرت رمان دلقوم و هم از سر کفشتی داشت
تا کین کان رد که پستی رسیده اند هندوشتا نیسان بشعل خورده اند دون فطران سفل نواب دیده اند چون زخمهای کینه خاوت چکیده اند بی شیم عرق همه صبح دمیده اند خورد و بزرگ بکشتن مقرب کرده اند لب باز مسکوره اند عیدینکا دیده اند	انکار کافلان همه را نقل جلی است از مدحت محسور و لولیان قاری از حرف شان تری تزاود چه ممکن است هر جا رسیده اند بنو کعب الفساق پیران این کرد و محکم و داغ شرم کوبلف تراش و خوشان طیش تلاش در خیت معنی که ستره دلیل است	کر خود سری عرف سلف خط کشیده اند در عرصه شکست نبوت دیده اند جولاه بند رشته بکرون نبیده اند چون پید اکرم ز تو افصح خیده اند در زبنا چو آب و رخسوس دیده اند از خود کسین آخر این رشته را کرد پس این کدو بخود بست نازک کشتا کرد	۳ امروز کافلان بکمال رسیده اند این امت میباید زافسونیکه ولفظ سجرات رومانی و انکار شریان محاصل زحمت شان خاک میخورد هرگاه واری برود مبالغ ششان پس ادب جیو ز جیوانان که یکفلم اصافی آب می خورد از چشمه سار فیم
قیاس از نظارم بازی کتان بیایید خاری درن گذر پست دامن کتان بیایید باخت خانه نیست تا بهمان بیایید مفت است فیض محبت کز این دامن بیایید	درباغ بی یازم سیری که درچه کاریم جز شوق و اهریمت آهسته خطر نیست کر خواهش فصول است جز و هم بالمش نیست ای طالبان عشرت دیگر کجاست فرصت	کل جوش باده دارد تا کشتان بیایید در قالب تنها خوشتر ز جان بیایید قلای در کجاست مطلق عشان بیایید فرما کر است امید تا خود چه مان بیایید	۲ امشب غبار ناله دل سرمه رنگ بود تصاف کرد آینه خود را ندیده ام حسن از غبار شوخ نکاهان دیده ام عقلای دیگر که ز شیشه هستم از بسکه بید مانع تماشای فرصتم
سوز هزار عالم کسلا میکند بام چه رنگها که نه کباب میکند آینه خیال تو پرواز میکند سحر آفرین تمنت انجمن میکند چشم تو میزند مژه و باز میکند	آفتاب صحرای خیز تو در ره نفس زدن نیرنگ اعتبار پسران نحدوت مردک و بو که میدد از تو بهار صبح آین باغی دین صبحی وکی نیست روز و شبی در انجمن اعتبار نیست	تا کاف و لون توبه آواز میکند جبریل بال میزد و باز میکند صبح ازل ز تو سخن آغاز میکند عک فرسوده را حسیکه فلکناز میکند رخش کین تو تک و ناز میکند	۳ اول در عدم دعت باز میکند هر که میدی زبان دخت سخن شام ابد عجیب تو سر میزد فرو کر فطرت تو بزرگ دوقضای قدس این عرصه تا کجا نشود با اقبال ناز

صفحه ۱۴۰	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف اقبال
اول دل شعله قطع امید کرد بخت سیه اگر به اختیار هاست کاشک دبط سینه آفتاب نکشید از قفس و بسط جوت آینه ام میس	آخر شکست چینی من موسیقی کرد خود را هیچ آینه نتوان سید کرد یری مرا جلفی قامت مبد کرد قتل زدم بخانه نه کار کینه کرد	دست نمی زدن مرا بک سید کرد سایون خشک حایه ما را بید کرد فکر در کتاب قیامت قند کرد بر کشتی که آندوی حشرم شید کرد
اعل معنی کر بگفتگو نفس فرسوده اند بکدر از رویی که در نلوتکه عشق قیود قدر دانهایی راحت نیست در بخت خلق هیچکس از نور شتاب دل آگاه نیست مست خاکم از فضولی شرم باید داشت	ای بیدل تو هم بذوق خشن سینه جاکزن هم قدر جیش لب دست بر هم سوده اند حرمان خانه بیرون در نکشوده اند چون نفس بکسر ملک کوشش پیوده اند خانه خورشید ما را بر یکی آدوده اند جذاب کاری کانیست که فرموده اند	کاین شام آمد سید مرا صبح سید کرد این زخم را ز قاتون جیسا سوده اند خامنه تصویر ماکس بر یک آفوده اند بالکل در سایه سزکان کار آسوده اند برو بالان همین چاک نفس پیوده اند آه ازین دلی که بروی کلم افزوده اند
ای بهار رفتن دل بر گل سبیل میند جمع دلها اتفاق خانه آردو بین است دور گردونت حلاها موند کای طیر زندگی که کشید رخ کندو باز هوس نیست بی آرایش عشاق استعداده شوق	ای بیدل این عشق و غم و جزو غم و مهر و کین آشیان جسد در فضای خانه با سبیل میند عقل از شور قیامت رقصا کاکل میند نفس داری ز گردش پای جام دل میند پشت خورش است ای کاکل از شکست جل میند موی سر کفایت رومدار چون گل میند	از خیال بوی چون فیری نکردن غل میند بر پر روانه نشویش چیرگی گل میند عشر آسود است بر زخمی ما غل میند تهد نقصان اجزا بر کمال گل میند آه کی آگاه باشی از چشم بدی بل میند
ای غنچه از ماور زمین نکرشید افکار طرب و هم اوقات چه چون است آهشته دهنی کلف عنت مرده است زین نیست دوری که پستی است عهده رفیده نکرید تما شای کز شش عقا چه نشان میدهد از شهرت موهوم	ای بیدل آخر شرم دار بسیجده سقاید که اجزای زمینیست در خانه شیرینک حسا بندی زبیر دامن ز غبار رنگه آه اید بچلیست کم نیست که چون دره بخورشید فریست ای کش دی چند بیکجا پیشینست چندی بکشا سید که نام چه نکشید	در کار که شیوه تسلیم عرو عیست امروز بی کوب نشان چند دهن چون شمع هوس سر هوا چند فرایست در عالم غریبه چه فرصت شرمیست هر چند نفس سزا کند سوز قیامت نقال غبار من و مایه چو (بیدل)
ای بی نصیب عشق بیکار هوس بخند اوقات زندگی ز فزون سیه رفت شور آوازه سنخ عقابیت رساست این کشت خون بد چه غم و راست رسد کای کند فزون نفس دماغ فرصت بر زندگی چو صبح کان غشا کر است	برال میزد بر دوسه چاک نفس بخند بر کره ات اگر نبود دست بخند چندی شاد قد طین ممکن بخند لب کاند بین کن و نکلش عس بخند ای آتش فمده سلمان عس بخند کو این غبار رفته بگردون نفس بخند	در محبت میزد بر پیش عس بخند خالیست در کند فساد و مری بخند سلمان این بهار همین است و یس بخند ای عاشق بخت این بوالهوس بخند اشکی بدد فداخته بی جرس بخند چشمی بخور و آکن و پیش و پس بخند
ای خوش آتوقیکه عرو چهل نامعلوم بود شوق موجود و غیر این و آن معدوم بود کسب سودا دیت کردم و زبان آید و خشم	ای بیدل تو هم بذوق خشن سینه جاکزن هم قدر جیش لب دست بر هم سوده اند حرمان خانه بیرون در نکشوده اند چون نفس بکسر ملک کوشش پیوده اند خانه خورشید ما را بر یکی آدوده اند جذاب کاری کانیست که فرموده اند	عین معنی بود دل کافیه کامفهوم بود چشم دالکی درین دکان عیبت شوم بود
ای سزا قدس دل بجهان نوا میند ای بی نیاز سکار که اتفاق صنع بیگانی زهضع جهان موج میرند دارد دل شکسته درین دور بی نیات کاموس آردی سزوه اسکاه دار	ای بیدل تو هم بذوق خشن سینه جاکزن هم قدر جیش لب دست بر هم سوده اند حرمان خانه بیرون در نکشوده اند چون نفس بکسر ملک کوشش پیوده اند خانه خورشید ما را بر یکی آدوده اند جذاب کاری کانیست که فرموده اند	دل شکسته بر جن مسکورا میند ای لقمه بلند بر رشته آ میند توان خیال نیست که مکتبی آ میند این محمل و فاق بدوش هوا میند زهار شرم دار خیال حسا میند
ای شمع تک و کار نفس کرد سار شد مردم همه در شلوه بیکاری خویش اند نقال آن جلوه نمودیم مسابلی پران نرسیدند بداد سخن من کشتا خیم از محفل آداب راورد در قلم قصیر که تسلیم کنار است کایک مزمه خواهم بر از خویش چو اشکر	ای بیدل تو هم بذوق خشن سینه جاکزن هم قدر جیش لب دست بر هم سوده اند حرمان خانه بیرون در نکشوده اند چون نفس بکسر ملک کوشش پیوده اند خانه خورشید ما را بر یکی آدوده اند جذاب کاری کانیست که فرموده اند	در لقمه حاصل عسی چه توان خواند در خانه قصیر شکوفی عریق داشت افسانه خاموشی من کیمت که نشنید چون سیه درین سلسله بیکانیست فریاد که از دل محضوری رسیدم چون ماه توانکس که تسلیم جیست سود فاکر جن آرای فردوس که دازد
ای شمع تک و کار نفس کرد سار شد مردم همه در شلوه بیکاری خویش اند نقال آن جلوه نمودیم مسابلی پران نرسیدند بداد سخن من کشتا خیم از محفل آداب راورد در قلم قصیر که تسلیم کنار است کایک مزمه خواهم بر از خویش چو اشکر	ای بیدل تو هم بذوق خشن سینه جاکزن هم قدر جیش لب دست بر هم سوده اند حرمان خانه بیرون در نکشوده اند چون نفس بکسر ملک کوشش پیوده اند خانه خورشید ما را بر یکی آدوده اند جذاب کاری کانیست که فرموده اند	مقطره که در فکر خود افتاد کهرشد

این بختی الهامه را از دهنش بود
 کجای که راجع به سحر مایه اوهام
 تکرار نفس شده حب محبت استعداد
 امروز جلوس لب عشق تو خواره
 الفسوس که دل را بجایای نرساندم
 آخر بطینت میرود آگاه شکستم

من جلوه که بدم نقیض حق بود
 قطع نفس از من و ما حاکم بود
 امروز تو دست گریز پیش می بود
 صبح از لب پسته داغ شکستی بود
 صبح حسن آینه صیقل زدن بود
 آن چاه که زلفانی او بر دهن بود

(بیدل) فلک از نامتو سیار کواکب
 فاقوس خیال من و ما الهی بود

این حرصها که دامن صدق شکسته اند
 پشیمان از غما نفس که میشود
 یارب شکست من چه افسوس شود دست
 هرگز که بدم آیه خون چکیده بود
 روز من چو موج کبر در دست و بی
 امروز حق هم گل اقبال دوستیست
 سستی زلف مجاز پشیمانی ما بخورد

حرص کلاه داده و کردن شکسته اند
 منای دل بروی طبعین شکسته اند
 دارم دلی که بیشتر از من شکسته اند
 یارب چه خار در دل کش شکسته اند
 بالیکه داشتیم طبعین شکسته اند
 یاران در یک مامف دشمن شکسته اند
 مارا همان بدرد شکستی شکسته اند

(O)

این دور دور جز است وضع متین که دارد
 هر سو حرکت نفس مطلق غمان پتازد
 رنگ نای طاعت بر خدمت سرین نه
 از نعمان که اراد بر چه میتوان خواست
 یک خنده صد کشتان آغوش می کشاند
 انداز مرده زن را نکند داشت نام اقبال
 در جاسوسی آفتی بالعلل این منادوست
 سرود است بی تکلف شکسته نه بود

باد روت مرده غیر از سرین که دارد
 ای زیر خرسواران و لان وزین که دارد
 امروز طرح عراب جز کشیدن که دارد
 تن داده اند بر طبق دانه آفتین که دارد
 مقدر بخنده باز است طبع حزن که دارد
 بشکست و او تو است کافی سین که دارد
 اهل خوتاب با کست در زمین که دارد
 کرک خنک و خوشی از سر میرین که دارد

(O)

این ستم کشتان که و هم پندک را عاله اند
 خلق از خود رفت و اکنون ذکر ایشان میرود
 سرودند دل ازدم این پهلوان شرد
 چه باردی ملازم فطوره اند اما چه سود
 با صبح سیه این افسردگان بی مدار

در تلاش خود کتیا شعله جواله اند
 کلان و ان خواب را الهامه عیاله اند
 رسم اند اما بلی پرورد های خاله اند
 چون بیانی دل آگاهند بکسر زاله اند
 رب مدام چون مشت کین کفاله اند

(بیدل) از خود و ترک آن که بر داری نظر
 در کاران رفت و اکنون حاضران کوساله اند

این سلسله کیسوی بریشان که دارد
 این قلعه هوای سر دامان که دارد

یراهن بیدک هیواست عیریت
 یارب خیر از شوی جولان که دارد

این باطلان که آینه برادر میدهند
 عبور غلبه قبولی اثر سحر است
 کار غرور شیشه وضع عاجز است
 آنجا که دل ادب کده را با شایسته
 پشیمان نفس طیش آهنگی نیست
 در پیش خود کین شد و نه چون نفس

در خانه که نیست کسی آواز میدهند
 یاران بکوشی که خبر را از میدهند
 رنگ شکسته را بر رواج میدهند
 آتش دست کودک کلبه میدهند
 کردی که میگویی شکوه کار میدهند
 انجم خلق را بر آواز میدهند

(O)

ایقدر اشک بیدار که حیران کل کرد
 نیست جز رنگ دل آینه کیفیت رنگ
 رفته باغ حیافیه هار است امروز
 رتو شمع فرام الفسوس جز پشیا
 سی اشکیم در بدن چه خیال است اینجا
 اولی آخر من جلوه فحاشا دارد

که هزار آینه ام بر مژگان کل کرد
 خون من خواهد از آن کوشه دامان کل کرد
 زان نیم که لیت کاشت فکدان کل کرد
 رنگت جمیت مانعت بریشان کل کرد
 لغزنی بود زما آیه یان کل کرد
 نفس پاک کن اگر آینه توان کل کرد

(O)

صیغه	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف هجالی
اینقدر دیش چه معنی دارد خبر نکشوی چه معنی دارد عزیزویش چه معنی دارد این کردیش چه معنی دارد	آهی غریب چه غزل است دهوی بوی بزمستان دیش شیخ و عشق شیره چکنند	سرد حق میش چه معنی دارد زود پیش چه معنی دارد غیر پوش چه معنی دارد
اینکه در دیرم عیدم از چه لایق شد کافور و نول و اگر حسن و عشق شورانگیز شد خواب کل دین کلشن نیم خیالی بود کس عین دنیا سخت عین آلود است	کز تصور خونم تب آید او تر شد احوال ضرور افتادند ما مکرر شد دور دوریا گشت شبته و قفسا فرشت رنک پسوی کرداد ما امید بستر شد غک گشت سرد جیب قطره که کز مرشد	قلب ما بیان بکسر دیده سمناد شد آرزو فصول کرد چشمو شکر شد پسبان خود کردید خانه که پید شد رنکها جو شمع ایجا صرف بالتر شد لنه کام میروم آرو میسر شد
اینکه در دیرم دم سرد پیدا کرده اند کم شده است آگاهها بگرد جستجو برده اند از موع کوه پیچ و کلب لشکر چون بنگاه چشم آمو هر دروشت گلشن میدند دم دل بر آئین که می آید پیش	دل نداری ورنه دل از در پیدا کرده اند کادرین همرا سراغ سرد پیدا کرده اند معصر ما راز کفین فرد پیدا کرده اند خانه را ایجا بیان کرد پیدا کرده اند تازینان طرره ره آورد پیدا کرده اند	رنک میازم و پلان تو پیدا کرده اند ماخیزان کز بیکه شنوان کرده اند بی زانی را نفس پرور پیدا کرده اند رنک چارون چشم زرد پیدا کرده اند رنکهای رفته (بیدل) کرده اند
اینکه طافت ها حیوان میکنند بیکه طافت ها ضیف افتاده است عصمت از تویش دنیا جانی است قد معنی پس ناموس دل است هر که را دیدم درین صفت سرا آفتد از خود بیدادش رفته ام	تا توانی تا توانی میکنند تذکره پودنای قلی میکنند نفس را این غیبه زانی میکنند بیضه واری آفتاب میکنند پسر ممد زنده کانی میکنند کای جهانم آفتاب میکنند	و سر ما سبای میکنند زندی روزی رسال میکنند سی بسمل و غشانی میکنند چون عرق دافروانی میکنند همچه روانم کزانی میکنند شاه ملاز پاسبانی میکنند
ای عوس نواز کان چند نکند و گویند محل و بیاهمه باب مساس عسوست چند کادر و دم صید لعلی شکر کردن لعل عقی خط امان است و ای از جفتی میبریم باشه رنک شکر	سی نفس آینه سوی عرق رو کنید نقش بی جور زینت پسو کنید دم و وقتش در دست و در آهو کنید روم تیغ فضا فیکه باین مو کنید کز سر میر کلبت جوت ما بر کنید	حاصل تحقیق بیست کرم و مالو کنید سر پسو میدود توام زانو کنید مردگان بیدید نوحه بیلو کنید شعیت آینه است آینه بکو کنید بوی حسین برده باد پشته آرو کنید
با این خرام ناز اگر آن مست میرو خلق چون تلاش جان برابید بوج خواهی بپر لاله و شواهی بکشت گل بیکار نیست دور خرابات زنده ک	رنک حسا بخرش از دست میرو هر چند سی پیش تو گشت میرو با دامن تو هر که میبوست میرو هر کس زخویش ناموسی هست میرو	موج کبر ز شرم نفسا بیست میرو بای طلب کر آینه هم بیست میرو پیشاب آن فیسار که گشت میرو ای بی لعیب ماهیت ازشت میرو
با خزان آرزو حشر بهارم کرده اند بهر امکان خون شد از آیدینه جولان جلوه های رنگی آینه ها بی اعتبار بود موقوف قضا از اصل کار آگاهم دیش ازین شواهی بر وقت معنی گذاشت با کدامین فتره سنجم آبروی اعتبار	از شکست رنگ چون صبح آشکارم کرده اند موج اشک بر شکست دل سوارم کرده اند جیری دارم چرا آینه دارم کرده اند سرمه دارم چشم دارم ناچارم کرده اند یک نگاه و اینسن نذر شرارم کرده اند آفتد هیچم کز خود حشر بهارم کرده اند	چون بیا در مدرج حسن آبیارم کرده اند چون سراب از دور چیزی اعتبارم کرده اند بیک چون مژگان چشم خویش غلام کرده اند محل دردم بدوش ناله دارم کرده اند نادم مرض بر افشانی شکرم کرده اند بای کسر پای بوم انتظارم کرده اند
بادهای جنون هر که کل افشان میشود برده ناموس دردم از جهام جاره نیست نیستی آینه اعتبار همز مایس است در کشاد عقد دل هیچکس بی اعتبار نیست زادگان را نفس سر زشته آرام نیست ای فصول و هم معنی آدم از جن چه مید آگاهها در دره دود جگر پیچیده ایم	جیم از خود میرو چندانکه دامان میشود کر کریان یک سازم کاهمیان میشود غک را اوج هوا تخت سلطان میشود موج کوهها نقش چون سوده دامن میشود موج دریا را رنک خواب بریشان میشود عیرت ایجا کسا حیا مهبان میشود سفران به کتب با خواندن بستان میشود	غک را نقش قدم زخم نمایان میشود کان کر از بار کشتن چشم حیران میشود ریشه چون در جلوه آید دانه پنهان میشود بین دامن عالم را طاق لبان میشود خون بود رنگی کز لعل و برانسان میشود دامن ما پرک از چیک کریان میشود جادهای دشت بکرنگی نمایان میشود

سینه ۱۴۳

غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه

حرف الف

باده تحقیق را ظرف حوس نمی کند برجنون می بجم و از خویش بیرون میروم در خیال راحت از پیش طبعیدن عظیم نه فک در دست آید نه دیوانه ام خنده بر لب مشت در صد رنگ خست چیده است	در بر آتش لباس خار و خنس نمی کشد کرد باد شوق را تا کی نفس نمی کشد آتش آن بکشی و را چون قفس نمی کشد هست خلط لایک دردی مکی نمی کشد ایستد یارب میاها دست کس نمی کشد	در درازا جو لایک چون سینه بدق نیست عیش رسوائی نکام کوچه گردان و نیست همچو آن سوزن که در ماند زکار نازا ماد و نال شکوه در ضبط نفس خون کرده ام شکوه مردم ز گردن (بیدل) از کوه نیست	برفان مشک که آغوش جرم نمی کشد ای خوش آن وضعی که خلق عیس نمی کشد هر رنگ سی باز چون نفس نمی کشد تا ما ادا خاطر فریاد رس نمی کشد اله در پرواز آید چون نفس نمی کشد
باز ما هر سینه دوش چشم خیران میکند ماضیان آخر ما زحمت پاران نه ایم صلح و جنگ همه غفلت فاشا کرد نیست الفتان رنگ امکان یگانه کرد نیست هو اوارا هر سرو و بکجهان بالیدن است	محل اجزای ما چون شمع مژگان میکند سایه باری دارد ما هر کس آسان میکند تیرد بکشی است و خلق از سینه بیکان میکند مفت تلافی کردن تصور دلمان میکند کله حیرت دائم از قفسی که مژگان میکند	تا توان مقسم دارد وضع باجری هیچکس در مزاج امکان قناعت نیست دوری این است اشتداد لذتهای خلق وحشت آهنگی ز فکر خویش بیرون آید شمع میروم از خویش و جز حیرت دلیل جهل نیست	کز غرور طاق آسودن بچولان میکند کر همه گندم بود قیازان کان میکند خلف میروم ز شیر آدم که دندان میکند باز دامن ما کند سر از کریمان میکند و حشم در خانه آینه میدان میکند
باز اندک غیبتا که چه فسون میریزد چه اثر داشت دم تیغ جهالت که هنوز ناقص سائر نرود کده دالتن نیست در دیستان ادب مشق کلام نیست	سزای افشام آینه بیرون میریزد کله تصور شهیدان تو خون میریزد مفت کردی که بصیرای جنون میریزد که الف می کشم و خلق تو میریزد	هر جا می کشد ز کرد بر طاق است عبرت از وضع جهان گیر که شمع اقبال جام لایق این زرم جنون جوش می آید سر بی سجده حرق است به پیشانی من	نفس باث بقدر و بولسون میریزد آرد بر در هر سلفه دون میریزد خون ده آینه بیرون و درون میریزد مسب از شیشه ما کشته شکون میریزد
باز پیشای احرام چه در می بندد غزل گوشتی که توان یافت نکست نی دلیل است که ای مزه در این طلب وحشت هر کس شیشه فرست نیست عجز از سی و با جوهر طاق کل کرد شمع این محفل از داغ دم نیست کرد	کز غبارم نفس صبح گرمی بندد بچه امید نفس رخت سمر می بندد بال و پر دغش ناله شکر می بندد صبح از دامن افشاده گرمی بندد آب در کسوت یاقوت جگر می بندد آنجبه دریا فکتم هر دیر می بندد	فاکر جولان همه خویش عیادت ساز نیست هرش جوهر دمی بی حسدی نیست فک ورزش ماده را جزای شیف است انجا کای قفسه مقبول و ماضی خواندن کسب جمیع دل نشسته ضبط نفس است ناله ام داغ شد از آری ها (بیدل)	فطرت آبه مضمون دستگیر می بندد ورنه چون آبه دست پیر می بندد آسمان سنگ دامن پشرد می بندد با خبر باش که انسانه نظر می بندد شک قلیه موج مسکهر می بندد نیج چون منقل اقتصاد می بندد
باز دامن دل آتک چه کشتن میکند پیش ازین توان چراغ رنگ آفرود حق شمع این محفل ایم اما بنوق نیسج او اخبار اهل طلس از عالم اقبال نیست ماهی در پای و مهب آه از اند سیر بوج	ناله ما می کشم طاقس کردن میکند خاصه تصور دلم تو روغن میکند نفس دارم سری دارم که کردن میکند آتش آگوست آن آبی که آهن میکند مفر آماج خدنگ و دست جوشن میکند	بیک استحقاق کرد بی پر و پام راست ناله اندوه مسکراتی بی تپیدار ز دل سیر و سوس نمرد در می ماند یسج نک بر دیوانه شد و شتود از عریان تی عمرها شد سرمه سای کار که هریم	هر کد دامن تو می کشد سوی من میکند سنگ این کوه از صدا کار فلاحن میکند رشته زهر پیرهن خود را بسوزن میکند کیست فهمی کربانی چه دامن میکند خاکساری آشتیام ما دشمن میکند
باز از شرم سجود اشب حرق پتاب شد نجم بر دم قبول باز رحمت یکتیم آقدر ما نیست این پست و بلند اخبار کر کشتن شد یقین بکدر زخیر جسد زندگی کر عبرت آتک همین شور و شراست جنسجوری در فکان سر بر هوا کردیم حیف	سایه (بیدل) ز قلم و شتود و شتود نیست آستان او بیاد آمد حبیب آبی شد آنجبه انجا کله مایه آنجا باب شد منع اصحی است کرباب مایه باب شد فکر کشتی چیست هر که آبه باب شد چون نفس نتوان بساز مایه منقراب شد پیش پاود آنچه مارا در نظر آباب شد	تقیات بر نفس آیم زدم ما کسبی حرم پناه می کرد از حضور پورا نقوی سنی ندارد این لفظها نجاست دانه مبری بود و طومار و هم شاعورک عک کریدیم اما رمز دل نشکستیم قانت حرکت (بیدل) تا کر رسیده باشی	داشتم کرد سرش گردی کردی کرداب شد در خیال خواب محل غالی یقوتاب شد با کشتن پست بیان رشتن چون پتاب شد دل زجمیت کشت و عالم اسباب شد در بی این دانه چندین آبی بی آب شد تا توان هر کجا بی پرده شد عراب شد
باز محور است دل ما خودی الشا کند رته ام از خود بدوش آرمیدن چون غبار انجمن پرداز و هم چون جبابه خامنی در عدم مایه یاد زندگی خواهیم کرد ناله دردی بساز خامنی که کشته ام ای خوش آن شور طرب جوش خستان فا	جام در حیرت زند آینه را مینا کند آمازان روزیک پستان طواق ما کند به که بکشایم بی کار خود تها کند شمعه خامنی اگر یاد طیدنها کند شوق فراز است می ترسم مایه پیدا کند کر کد ما دل می زده را مینا کند	زندگان کو مدد از نقش موهوم نشان ناله شو ما از هوای قامت او بکندری مکدر از کوشش مایه روز کار حله جو باز سلبی اگر چون سایه باید پیکرم بمطابق خویش در زرم و صالحی باز نیست سنگ راه خود شامده کیهو بخانه را	عکس را هم نیست کر آینه اشتنا کند هر که از خود رفت سر عالم بالا کند ایمال راحت چون صورت دسیا کند ناله او حک عالم را حین فرسا کند در دل دبا مکر کرداب راهی وا کند هر که چون (بیدل) طواقی که شتودا کند
باز نیرنگ جنون نیست آسان بشکند بیدمانی فرصت آدیش شکست رنگ نیست در شکست من طلسم عیش امکان استه اند وضع مستوی غبار مشرب جنون مباد هیچ نفسی قابل سر سزی امید نیست	خون خود صد شده گدای باسان بشکند کل رنگ صبح یاد دامن افشان بشکند رنکم آغوشی کده این کاشان بشکند داغ دل یارب رنگ ناله مینا بشکند لشک یاد کانی چندانکه طوفان بشکند	آبیار ما ادبکا ران گداز جرأت است نکتهای مرده موهوم امکان را تکیاست میر وری نیست انجا که ز باد مهرگان قابل نظاره آن جلوه کشتن مشکل است زین جن محروم دارد چشم خواب آلودام	چشم دامنش که بر رخسار سلان بشکند آقدر و ست که یک زخم فلان بشکند جک زن جیب وفا تا طبع پاران بشکند کر همه صد نکست چشم جبران بشکند بی بهاری پست حیرت قفس مژگان بشکند
در کشتایک دارد اشک (بیدل) عینی	برک برکش ناله بابل بادان بشکند	برک برکش ناله بابل بادان بشکند	در کشتایک دارد اشک (بیدل) عینی

ما که کرم چه قیامت بدم میگردد خاک کرم میگردد و سرودن از خویش چو اشک کرد کم فرصتی که اندک آتش زده ام دوق راحت چقدر را هنر آگاهیت چشم برین تلاش و دگر تلاطم سر که سار حلاوت گره خاموشیت شش نیست چو ایتار به بیاض خنثیت	که نفس تازه هیش سحر میگردد غرق نرم زبا پیشتر میگردد هر نفس قافله داری شرم میگردد عمر در خواب ز بالین روم میگردد نقش یک مژه از درد حرم میگردد کر نفس میزدن از آن شکر میگردد می دود پوست چو ماهی زدم میگردد	درد آلود خوش است از طرب میگردد ترک سی طلب از شمع بی آید راست نامها درین از شهرت عفا دارم دل چو تنگ آب شود تا غم پیش آید عکس مورد که با قوس طبع می بوم آمد رفت نفس منم راحت کنی پیش قابل یک نام درین دشت چو عمر	حرف چون حلقه به بیرون دم میگردد خاک کرم ما قابل عرض حسرتی بود غیر ده ما فیضی بی یار سری بود در حلقه این دشت کان شکر بود تا دیده نمی داشت ز ما هم آری بود (بیدل) خبر از هر که کرم غیری بود
باید فضا نامی شب هستی کو ارا شد زبان حال دارد سرمه لای کال انجا حدیثی از قرن به که در عینک امکان در آ فطره خون نقش نه و در دل جا کن کشاد غنچه در اوراق گل حواهد گلشن را	هوای سوختن باله بر پروانه باشد غش زده جوهر هفت آینه کوا باشد بهرم زشتی بکرم و مراد آینه رسوا شد غم انجا ساغر می دارد که با دهان صفا شد جهان در موج ناخن غوغا زده تا غده نام داشت	فکندیم از تو آخر خلل در کار بختانی ز هر سو جوهر منی بوجدان طبع کی دونه بندستان اگر نیست سامان دونه نامها خیال هر چه بدنی شوقی دید اینک در نکش بغاموشی شک دادم سرالغ بی فغان را	ز صیام روانی رفت کا انجا که میناشد که محبت را بر شمع اشتعالی کند میگردد سک دیوانه مطلب مرصفا کند میگردد بهرت چون دردم نقش قدم پاینده میگردد قیام چون بهار و خوشی دوزخ دانه میگردد علاجی نیست هستی از عدم مشر میگردد
با همت و دایع تو من چه میگردد فریاد از که برسم ویشی که جان دهم تبع فضا سر همه دریا فکند است دستی بگردش آمده در کین ملت دایع دل از تلاش غصبا جان بخت است دایهای نامل و از و عسل همت است	بافرست نیامده رفتی چه میگردد کان نال از نظر یک من چه میگردد کردن درین صفا بخوشی چه میگردد کرسنک چشم فلاخن چه میگردد در سنگ آتش ایبه دامن چه میگردد بر عضو میده مالش روغن چه میگردد	بخت به چشم کسان جوهر هفت هستی برای هیچ کس آسودگی نخواست هر چه درین صفا بخوشی چه میگردد دل خنده کار زشتی اعمال کین مباد آه از مال غری و انبساط عمر سلب عشق را بر عودت چه نسبت است	بخت به چشم کسان جوهر هفت هستی برای هیچ کس آسودگی نخواست هر چه درین صفا بخوشی چه میگردد دل خنده کار زشتی اعمال کین مباد آه از مال غری و انبساط عمر سلب عشق را بر عودت چه نسبت است
بای شلب دیگه سرال دل بر آورد دل دایع ریشه ایست که هر که نو کند هر جا رسد بود شهیدان بیغ عشق در وادی که غیرت لیلی دره شلب بیشاد این خرابه بای نمیرسد	چون کار شمع جاده زدنزل و آورد چون شو از توفیق حاصل بر آورد آفتاب هر از هر حسابیل بر آورد چون سر بریده ز حلقه بر آورد تا کی کسی عرفی کند و گل بر آورد	چون ساه شک مال تلاش فسرده ام خط غصبت که رساند بیکوی یار چون شمع زده در جگر از تو دایع شیط خودت من است غم خلق مرده چند بر آستان رحمت مطلق بر بدیست	عشق چه ممکن است که از دل بر آورد چون ساه شک مال تلاش فسرده ام خط غصبت که رساند بیکوی یار چون شمع زده در جگر از تو دایع شیط خودت من است غم خلق مرده چند بر آستان رحمت مطلق بر بدیست
باین ضعیف که جسم زارم از بستر می خیزد نفس مریم است از دل می کشد دامن چه باز است این فسردن سحر محو از هفت چار نمیرد چنین در بستر خنثا که خوا باید عالم را ازین هم محبتش قطع نهای وفا کردم خطی رسیده امکان کشیدم ای هوس پس کن	اگر رخا می افتد نکام رنی خیزد غبار از سنگا که خیزد باین لنگر می خیزد قیامت کرده موج از سر کوه می خیزد که گری هم ستار سدا زن کشور می خیزد خوشم که بپلوی من بپلوی لاهری می خیزد ز چین دامن ما صورت دیگر می خیزد	بسیار ناتوانم با ضعیفیت ام عهدی بوحشت و بدام چون شمع زده بر کواخواب بدویشی غنیمت دار عیش و نوازی را دشور جمع امکان به چتری قناعت کن ز شرم مایم دارم پستی در نظر کاغذ بهرن نیز عرق اعدا حشمت (بیدل)	بسیار ناتوانم با ضعیفیت ام عهدی بوحشت و بدام چون شمع زده بر کواخواب بدویشی غنیمت دار عیش و نوازی را دشور جمع امکان به چتری قناعت کن ز شرم مایم دارم پستی در نظر کاغذ بهرن نیز عرق اعدا حشمت (بیدل)
بان مجرم چه از خاک حیا پرورد و بخیزد غصه در شورش جرس صد کاروان عمل دران وادی که دامن تصرف بشکند در نکم	مگر مشت عرفی از من بجای کرد و بخیزد مباش از آنکه نال کر همه بی دردد و بخیزد چو اوراقی خزان عشق قدم هم زود و بخیزد	مکوسیل است با شوق دایه میبندی هر کشتی خیال تو آواره دشت هوای اوست اجزایم ازین دامن لعلی سکه دشوار است و ازین	چسب از با تشنه ناله که سر و بخیزد مبادا حسرت زین خاک باد آورد و بخیزد تجیر نقش بنده کر شکلی فرد و بخیزد

اگر ایستد تیرنگ اثر زخم عبت را / نفس از سینه چون صبحم نفس زود بر خیزد
ز املاک هوس دلبام کلفت مریض دارم / چون زخم آفتاب که خنده کار بد و بر خیزد

(O)

بهریز از حسد کافش ز دانت قهرن باشد / کم حواس آدم هر قدر شیطان لعین باشد
عبت هم کرد از دل تبار و هم اسباب / بیش شعله کی ریخته خاکش چین باشد
صد مژگان فشان کرد اشک زده ام از دل / من و تو که بیرون زاده صد آتش باشد
در آن مزاج که حسرت خرم آرای عرق کرده / بیرون بر سادیده هم کی خوشه چین باشد
ندارد دامن دشت چون از گرد و آبی / دل عاشق چرا از طعن مردم حزین باشد
کف دست توانای بسودهای ۱ رزد / مکن کاری که انجامش دامت آفرین باشد

(O)

بستی و آفتاب که از دودی نشان دارد / سحر از جا کنای دل بگردون زودن دارد
عج و حشت تیرنگ ز اجزای جهان کردی / جن از لرزه لرزه خویش دامن بر میان دارد
مکن با چشم تر سودا اگر عمو تماشایی / بهار حیرت آینه در شبنم خوان دارد
در آغوش نشاط دهم خوابیده است کلفتها / شکست در طالع شومی در کت آشیان دارد
خارم بر نیزه کرنی سر میزد از اشکم / هتار دشت من هم ازین و لاله گان دارد

(O)

بستندی کی از دود سر تیرنگ خبر دارد / درین کشور میان کوما دماغ بهار دارد
نباشد اگر تیرنگ طایف تقدست آزامت / نفس راسی راحت اینقدر زرو زرد دارد
حیام در کنار موج دارد سیر جمعیت / راحت میزد مری که زربال سر دارد
بان همتی اگر نامی دست افتد غنیمت دان / که بسیار است اگر دوش نفس آواز دارد
قدر اعتبارات است شرط خویش میزد ویرا / چو سستی آید آفتد فسرین پیش دارد

(O)

خوف و صوت مگو کار دل تیرنگ دارد / یکساعت آینه کنی نفس سیاه نکرد
کر اعدا خطا نکرد ز جاده عبرت / بپر در آمده را با کفیل راه نکرد
هزار لغزش سستی است پیش پای تیرنگ / سر برده مکن از حق کار نکرد
تلاش دیگر آزاد کی است جوهر دیگر / مزه اگر طیش خون شود نگاه نکرد
زلفت فرصت دامن فشان به پیش که نام / که هر رفته بگریزد کی ز راه نکرد

(O)

غیرال زنده بودن هوس قضا ندارد / بگو فر مفسر طبع (یدل) مارا
رموز خلوت دامن و غریب چه حرف است / چو حساب جرمینا سر ما عوا ندارد
ز آفتابهای ارام شعل است فطرت اما / که نفس بان قرب پس برده جا ندارد
ره غریب مجر - نکند خار طاعت / چنگد زبان سایل که غرض جا ندارد
گل شمعی خاموش غیال میکند دود / که چو شمع سر بر سر است طای که جا ندارد
نفس از غبار هستی بظفر چه و آید / هوس فسرده دماغ جگر آرزو ما ندارد
پرویده سیر کاهش مروغ غبار دهن / چو حساب بیکر را که نه قضا ندارد
صفت کار کج کلاهش نکند و بنگا ندارد / صف کار کج کلاهش نکند و بنگا ندارد

(O)

حق بیگلر بان سجده ها ادا نشود / سحر چه کساج که بحکم یی لثالی
دل آب کرده جام جهان فاش شود / دل سرده طلال افتاد زمال کار هستی
اگر غبار نفس سده راه ما نشود / بهروز ساز هیزان تو خواب غفل افکن
که شبنم از بر کج خیزد و هوا نشود / به هاله من و ما زره خیال و خیز
چو شمع به که کسی سر برهنه با نشود / اگر از سب توان یافت از چه دولت
حق بیگلر بان سجده ها ادا نشود / سحر چه کساج که بحکم یی لثالی
دل آب کرده جام جهان فاش شود / دل سرده طلال افتاد زمال کار هستی
اگر غبار نفس سده راه ما نشود / بهروز ساز هیزان تو خواب غفل افکن
که شبنم از بر کج خیزد و هوا نشود / به هاله من و ما زره خیال و خیز
چو شمع به که کسی سر برهنه با نشود / اگر از سب توان یافت از چه دولت

(O)

زبان سبز زان خط دل افرا کشتک دارد / زان سبز زان خط دل افرا کشتک دارد
ندارد کوئی در هیچ حال افسانه ناشی / ندارد کوئی در هیچ حال افسانه ناشی
بیشتر سر مه آگودت چه جای لیت زکی / بیشتر سر مه آگودت چه جای لیت زکی
بیون از ساز و جنت بیست این کثرت واثیا / بیون از ساز و جنت بیست این کثرت واثیا
لیتو خیکه جوش خضر دارد جنت کشت / لیتو خیکه جوش خضر دارد جنت کشت
کلاه آرای سلیم نیریزد غرور ازمن / کلاه آرای سلیم نیریزد غرور ازمن
زبان سبز زان خط دل افرا کشتک دارد / زان سبز زان خط دل افرا کشتک دارد

(O)

غبار زده از خود با ثرا کشتک دارد / غبار زده از خود با ثرا کشتک دارد
خوشی دارد اظهار که گویا کشتک دارد / خوشی دارد اظهار که گویا کشتک دارد
سر شکم بر خنجر با جوشی دریا کشتک دارد / سر شکم بر خنجر با جوشی دریا کشتک دارد
همان یک معنی شوقا بقدرها کشتک دارد / همان یک معنی شوقا بقدرها کشتک دارد
ز حرف لعل میگون که مینا کشتک دارد / ز حرف لعل میگون که مینا کشتک دارد
زبان شمع خاموش است اما کشتک دارد / زبان شمع خاموش است اما کشتک دارد
غبار کردش چشم بست سر کای ما (یدل) / غبار کردش چشم بست سر کای ما (یدل)

صیغه ۱۹۶	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف الهاد
براهیل فضل دائرو من کره میکند در پیری از تلاش سخن خطب لب میکند اشکی که مهر رودش در کنار چشم نیماد جسم چنه عرق و ز اطفال شستم درین بار دلیل نشاط نیست	تا غلام لب کشود سخن کره میکند ندانان دیکه ریخت دهنش کره میکند چون طفل و زمین مدنی کره میکند نمیر بر بنای کس کره میکند صبحی است کروان جی کره میکند	هر چند مو دهنه زدن کره میکند عصاره است سرمد چون کره میکند از درد غربت توطن کره میکند کل نیز پشو بر سر من کره میکند در ماتم حسین و حسن کره میکند
برای عظمی رسم آفریدند مراقب کل کردهام از سرم عقی جهان خون در زینده است همدار مدلاجی نیست دافع شدی کی را طلم زدی کی الفت شنایت چنان گم بر از فرمان تسلیم	مقبول چشم من تم آفریدند مرا از چشم ششم آفریدند سر سبال از عزم آفریدند اگر چشم و کر شکم آفریدند غن را بکفیل دم آفریدند که چون ابروم از دم آفریدند	چو صبح آنجا که من پرواز دارم کبر موج آورد آینه جوهر و در غم غم را کل نام کردند سنگ عاکی که رادش توان داد اگر عالم رای خویش بیداست دل (بیدل) نادم جلوه از دایع
روزد دل مقلد و غفلت کنون آتش چسود بی بضاعت عالمی اقتضای دروهم زبان صافی دل تهمت آورد کلف شد از نفس چون پیدا میکند طبع سرمد افراط کین کرشمهرت مایل بای نشانی ستر کن	انک کم آرد رون از چشم روزن سی دود مایه کر باشد کساد نیست در بازار سود رنگ آب ازسلی انواع تبشاند کبود ای ساقی بیکه آتش را لب آتش رود و من نتواند نمودن آنچه عشاقا بود	راحت این بزم بر ترک طمع موقوف بود اتفاق است آنکه مردشوار آسان میکند حیف طبعیکه کرمال کینا کینا کف نیست موج دریا صورت دست و دلی را کرده است فی ما آئینه اشیا باز آینه کرد
درستگاه اقبال کس غیره سر نکرد حیف است موج آزاد باز قید کوه نک وفات دعوی در مشرب همت در فکر چرخ و دایم جبهه تقابل اولیست در بخودی نهفته است پوی پاد و ملش در کار کاه تسلیم کو عمت و چه خواری	ان خطبیتوان خواند نامعنه بر نکرد بی قدر دانی نیست پای که سر نکرد چشمی بهم رسانید کر کره تر نکرد تا دانهان بر بال پرود بد نکرد دور است قاصد ما نازک بر نکرد خورشید بی نیاز است کر خاک زو نکرد	سکین نقشه کاهی آب کبر نکرد پرواز رنگ این باغ مرهون بر نکرد لب از فشان نبشده کی لاشکر نکرد بر کار همت انجا کرد هنر نکرد بوی شیکه دارم نسک سحر نکرد (بیدل) تو در طلب باشی کوراه سر نکرد
بر من کار که ازل کیست و ارسد فهم شباب قابل تحقیق صنف نیست در وادی که منزل ره جبهه رفت نیست	ما خود تصویرم مگر مجر ما رسد پوست فطری که بقدر دوتا رسد اندیشه رفته است ز خود تا کجا رسد	میشود کین کرا ایجاد رنیه است مارا چو شمع کشته آفر اوج جانی است آئینه را بشت حیرت غنا نیست
بر طبع طبع خنسی که شاعر دارد کل این باغ اگر خنجر از فرصت نیست خاک شو معنی موهو ما هستی در پای از شکست است رنگ کردن امواج پلند خود کداز است از او یک بجای ترسد	آبرو را عرق سی تصور دارد خنده رنگ روی سکه نمط دارد فهم دلازل بدم حیف فکر دارد عاجزی هم چقدر ناز لشکر دارد کاه دوی آری سفت کار دارد	کینه خود هم ازین قوم دل و دارد سکون خیر سر تحقیق باختر دارد طبع بی ساخته شوق چه عنصر دارد اگرچه نازک اقتضای خفاطر دارد سکینه مصرع لطافه نچر دارد
رق خطی رسیاهی میزند معیت دربار کاه دهنش هر عیت فرضی در کار نیست نقدون باد بان دارد غش	حالا ده ناهای میزند خند ها بری گناهی میزند یک نکه بر چه خواهی میزند سکشی ما رسیاهی میزند	سجده مشتاق غم آوری کیست ای عدم فرصت شرار کاغذت رول ها امتحان کاه بلاست پشو سکر مرگان هم می آیدم
رقص حدوت از موج کل هوا گیرد بکشتی که کشاید نقاب کردش رنگ	(بیدل) از وصل تویدم داده اند ز شوق جوهرش آینهها صبا گیرد بکشتی که کشاید نقاب کردش رنگ	سواد عالم پیشش بنوینا گیرد نحیر از رطاب اوس رو نما گیرد

رنگ ساز عدلیان زن جن گفتار بود
از شکست دلشدم قریح زلفمیر هوس
کن نیامد حرم قانون از خود رفتن
سبحه زهاد را دیدم درده آمده دلم
سر مغرور عبت از وضع هم ایستادم
کرد حسرت اینقدر سامان یالین داشت

دشمنها بشد شوقی متعار بود
این بنا عمری کرد درشته معار بود
نقد و حشمت نوا من یون کار بود
سرگردان قوم سرگردان تراز کار بود
بدنه مارا غار خویش هم بسیار بود
ماهان پشانه ایم اما جهان کیمار بود

سفر ای گر چکر خوانده سواد باله داشت
بر سرم یحید آخر دود سودای کسی
باب رسوائیت از بس کار بود کسوم
مردو عالم درم بش چشم پوشیدن کاست
راحق جبین و داندلم از جولان شوق
ن پستی عوشتد شور و دوقی قدردم

مسطر این صفحه بکرموج موسیقار بود
ورنه عمری بود کان دوا به پیدستار بود
دستا کرد آستین ردم کربان زار بود
دست این مرصه بترک مژگان وار بود
نکند منزل خیال را ما حورار بود
هریک رکن (بیدل) خانه در بازار بود

○

در مقام این چه نوا میتوان رساند
پوشیده نیست آهسته کرد مراغ من
ای ساکنان میکه تشک رحم است
شام و سحر کینه حسن احاط است
لی مغزی هوس ام جاد میکشند
کل درخشا سیاه حمال توخته ایم
مهدی تنه ایم طرست درین جن

جانی ترشده ام که دما میتوان رساند
چشمی چو آیه که با میتوان رساند
مارا اگر بخانه ما میتوان رساند
آینه دست دما میتوان رساند
مکتوب استخوان پیا میتوان رساند
از خاک ما جن بخلا میتوان رساند
الما سلام کل جوقا میتوان رساند

دوم زوصل یار بخند هم غیرم
یاد الزطر جو مصرع رجسته میرود
عش خیال عالم آست خوبه زشت
در طلبیکه ضبط نفس داعیه نود
بی کرده است کم عین خون پیدلان
ماوالعقول مسجندو میخانه یسین
(بیدل) دماغ کار ملک بر پند نیست

یاران مرا دگر بکجا میتوان رساند
فرست بدیه جوت مرا میتوان رساند
کرک مرغ دماغ حیا میتوان رساند
لی مرک بنددا بخند میتوان رساند
آل پیاسخیان حشا میتوان رساند
این یک دماغ درده ما میتوان رساند
کرد خود اندکی هوا میتوان رساند

○

زمن قسوف بحر در ایجاد خوانده اند
کلی آنکه لطیفان برست نیست
از هر نفس که ماو منی هال میرزد
مخون دشمنگیری طاق که می شود

چون گل بدامن آتش رنگم نشاده اند
بر روی خلق دامن ترک نشاده اند
دستی است گزاید سلامت فشانده اند
مارا ز آستانه عقیق نژاده اند

خواهد عبیر پیرم یافیت شدن
دود دماغ نشود نمکی طبايع است
باید چو شمع چشم ز خودستودر گذشت
نمک جرس نشو زنی کاروان مسود

خاک کثیری گراختر طبع دما اند
چون شمع رفته هم در در دوا اند
روما همین پیام نسل رسانده اند
هرجا رسیده اند رفیقان فاشده اند

◀

▶

روی آن جهان جلوه پاکام نقاب افند
مریض عشق که در شمارا مرک میداند
فسون کره عشاقی نایب دگر دارد
کال فطرت ازسی ادب ناقص نییاشد
دران وادی کامن از شرم در عتالی مرقدارم
بخود پروا حق هم بر ندارد دماغ انجا

که چشم خبره پیمان در خیال آفتاب افند
زیم و خلق حقیقت است از آتش در آفتاب افند
هریاد آتش در سرش کز کباب افند
ضبط خویش افند هر قدر در رشته کباب افند
چو ابراز خشم کز دیکه ریزد در آفتاب افند
صفای طبع الفانی کدور فکر دواب افند

قدر نفی ما آمده است اثبات یکشالی
دماغ لغزش ستان خجل شد از قدر دها
در آندین روی بند کرده در استاز آگاهی
با فسون قبول خلق تا کی میزد کو بلم
نمی جو شد کوه مطبلان با موج این دریا
چه امکانست بی مکاری افسون عبت را

کتاب چند انکه کارش بکشد در ما آفتاب افند
نکاش مایل شو نیست یارب در آفتاب افند
نمکان هم اگر ان اتفاق افتد بخواب افند
اگر حرفم بخاک افند دماغا دستجا آفتاب افند
برون می افند از خط فضا کان انطباق افند
پررواه کرد این کنی آتش بخواب افند

◀

▶

روی من رنگها رنگ اعتبار نشیند
نشت و طاعت نمیکرد از نشیند مکرر
شور خلق بیخبر است از گردن نازی
دنی بنده عزت جان نیست نه عالی
توان برمی از آفت کرد کتب حلاوت
پوش و ش که یاد در کتب مرصه فرصت
لطافت است که ما میکنیم محل زحمت

سحر شوم همه کر سرم فیسار نشیند
چه ممکن است که نقش کنی دوار نشیند
که بی اشاره انگشت زینهار نشیند
که نقش با سر نام نیز خوار نشیند
فرجی نیست چو شیم بنوک خار نشیند
اگر بخانه نشیند که زن سوار نشیند
بستولیم اسکر گفته زار بار نشیند

نفس بدل شکته بال اگر رمد ز طبعین
خرد چه سحر کند کار زدن حوادث
ز سایه رنگ و درجهای دوم و خراسان
بدشت چند اگر خوی بد صراط فرافت
دو روز شبهه همیست اعمال فاشا
طلب مسلم طبعی که در هوای عبت
سدا بلند کند کر شکست خاطر (بیدل)

دیکه موج نشیند کبر سکنار نشیند
مکر خطی کند از جام و در حصار نشیند
ستاره سوخته ما ز رنگبار نشیند
هال رنگی اخلاق دوفشار نشیند
و کره چشم کدو در کران عیار نشیند
غبار خیزد ازین دشت و انتظار نشیند
تو رنگ نشیند در اجزای کوه صار نشیند

○

بر حاجه کند تخت کرد کر کون شد
جنون حرص پس از مرگ بنزد کار است
بگذا گومده از کف حضور جویست
حصول آیه بزمی سر و آیتست
نوا ساز عوالت قیامت انگیز است
زمان فرصت هر چیز منتقم شمرد

اطافه است دهمایان چو و ازون شد
هزار گنج نه خاک مشک و ازون شد
توان کست چو از دانه پشه بیرون شد
کفیل این کبر پسی کوه هلمون شد
عدم تر که کون میتوان خون شد
گنجشتر نخواهد شد آنچه اکنون شد

در اهل مزه کب کال کتلیست
لشانه تو اگر موجود عدم نشود
دلی همت موج کبر خوش بود
مروج عالم اقبال بخود دگر کاست
پار غیبت مرید آبیاری خون دانت
ران سم زده (بیدل) زمام او عام

نیاید ایمنه مقبول عالم دون شد
میرمن است کلیل نالده و چون شد
بکست ساخت نفس کالامه و زون شد
بگوش آید و زونیکم ریدر کون شد
عرق چکر میکیبی که کالکون شد
چهارم زده که چون نشد فاطون شد

○

برن ستم که بار بچه ستم میبارد
چو غنچه و آتو دهن کره کشق
زخاک گویشو منی ترا کی دارم
چشم شوق زکاه که در بار یاز
دلیل عبرت دلم صبح آه دیده دست
ز بس بکشت خمد غم من است آتھا

کدول شکستی و دیده رنگ میبارد
که رنگ امن بدلهای شک میبارد
کدوی گل بدماغ عدالت میبارد
شکست خال سیمان چو رنگ میبارد
که ضبط آهوا آینه رنگ میبارد
دوبکه تیر نیارد خشک میبارد

اصیقه دل روشن بود کدورت دما
بیا که بچو زب از ترانهای حزن
گشت فرصت صلو ز کار سانی و هم
ذوق پرورش و هم آب میکر دیم
مهر سپاه گل دامکان راحت نیست
ز دام خانه (بیدل) دماغی امکان

هرین بخانه آینه رنگ میبارد
دل شکسته ز کبوسوی چنگ میبارد
نکه زانک هان عدل رنگ میبارد
سحاب سا هم رکت رنگ میبارد
برن جن هم دماغ شک میبارد
که فطره تو بکام تنک میبارد

○

بدرم شور آفتابی تو که می آید
دور در سافرداغم چو صدای بید
باز ساقی که در همه جا می آید
حلقه زلف که بر قد و دانی می آید
بوی گلزار مرشته می آید
عکس بر آینه بکسر ز صفا می آید
خاموشی نیست که مکتوب مرا می آید
این کندیست که در کون می آید
نفس بوج در آینه چرامی می آید
رشته سی سبها بکجا می آید
جاده بر تپه آواز در می آید
کرد با یک دشت دل می آید
سرد از غمها هوا می آید

0

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید
بسی پس نفس غمش بیان کردید
بغود شکفتن دل سرشته فشان کردید
باید این همه بر طعنا کران کردید
شرار کافله ما نیز کلفشان کردید
برون ز کرد کدورت نیتوان کردید
بشدر کردی رنگ من آسنان کردید

بیری کره کن کائینه صبح برای عریض ششم آفریدند
چو ماه نوح وضع سجود ز پیشانی مقدم آفریدند
که شہرت خاص عالم آفریدند
دماغ لا چہ عالم آفریدند

○

بهر از دامن کار او چندتا کساری ما رسد
یک و پوی بپند یک نفس در افعال هوس زد
بشار شکی این نفس چو حباب تنه نشسته ام
زخار فرصت و فشان به چهار دیدم تو خزان
نه زمین بساط غبار ما نه فلک دلیل بشار ما
بگشاد دست گرم قسم که درین دایکده ستم
دل بینوا بکجا برد علم ننگدستی و مفلسی
مکشد زعاجیت سخا که حساب مزده و وف
بدنای از لب عاجزان نکشوده در اشغال
بگمین چہد تو خفته است ام حاتم عاجزی
چبول آن کف کاژین که کند شفاعت خون من
مر دشته طرب آکھان به چار میکشد از جن

زرد کن مزه به بلندی که از کرد سرمد دعا رسد
بسیط میرسد ششای اگر بخیا رسد
بر صبح میکم از بقل همه کر طس پوا رسد
هم جاست لفته بشرط آن که دماغ ها پوا رسد
بسران کرد غن کسی بکجا رسد که بنا رسد
نرسد به نیت پستی زوری که کان بگدا رسد
مزه برهم آورد از حیا که بولند بقا رسد
خدا کی شکست صفا که فسادت بصا رسد
حکمه ز آبیاری یک نفس سحری به فکرو تا رسد
مدد آفرید بره هوس حکمه غروب آبله با رسد
در صحرای زم آفرید که چهار رنگ خدا رسد
چو خیال (بیدل) اگر کسی ز تو بگذرد بخدا رسد

○

بهرت سرکار دامی پیری رهنمون گردد
کرائی نیست اسباب جهان دوش مجرودا
چکرها میکند ازیم و نازیم از طلیشتری
طیعت بد جام افتاد از کم همتیای
ز افراط تین روقل حسن غنا مشکی
دامنیا زارام نفس دارم که هر ساعت

زخود داری بیت الفسرد کپیا میکشد فطرت
جهانی بیکه جان لک جزعیت که میداند
ضریق عالم آسیم لیک از الفتن حسنی
مطیع عالم کاجیز شوان دید حمت را
فروغ می پدید آتش کدرا چیر نژادکی
بافسون چا عمریت آفت نیکم (بیدل)

○

بعد از بیت سرمد خطور سیاهی میرود
فقد حرکت فکر صید عشرت المیوست
جان به پیش چشم بیا کان ندارد قیدی
نیست صابون کدورتی دل غیر از کداز
یکست کردد مائع رنگ از طواف رنگ کل

ای زخود غافل زمان خوش نکاهی میرود
همجو موج از چنگ این غلابیهای میرود
رایگان این کوه از دست سیاهی میرود
چون شود غا کشتار آتش سیاهی میرود
خون من باداست خواهی نخواهی میرود

میشود سر سبزی این باغ لیلال خزان
چاره دشاوار است در تسخیر و حقت بشکان
سر خوش سپاه با عریض جلوه ام
صیل زنگار کافیا چون آه است ورس
از خطا و دم من (بیدل) کان حرف غریب
روزان طاعت صنع آلهی میرود

○

بکدام فرصت ازین جن هوس از فضولی اثر کشد
فشد آن که از دل کرم کن پشیل کشدم هوس
نکرفت کرد نه آسمان سر راه هرزه خرابیم
دل آرمیده بخون مکن ز تسلاش منصب و عرق
زلب فصیح و بیان محبت کین نهی زبان
بسنیدی ای فلک آفتد خلیل طبیعت وحشتم
ز کال طلیت متعلل بجه رنگ عرش از دم
عذیقه شکسته سید او شکسته انتظار مراد دل
بسجود در گیش ای صریق تو زنی نمی ستازی
نظری چو دانه درین جن غیال ریشه شکست ام
سرو رنگ حمت میکسی دماغ (بیدل) ما طلب

شب خون بعد صحرای زم که نفس شراب سحر کشد
بمرد در آینه چون نفس که ز جوهرم نه بر کشد
مکرم کامل نفس با مزه به پیش نظیر کشد
که فلک رشته کوهرت بکشد (حافظ) اگر کشد
سرم است حنظل اگر کین پزازی که شکر کشد
که چو موج آبله های با هم اقبال حکمر کشد
مکر از حیا صریق حکم که مراز پرده بر کشد
چو سحر نفس دمد اکفن که شکوفه به بر کشد
حکمه مباد سخی حسین من بشار دامن تر کشد
بششم آهسته در زنت که قدم ز آبله در کشد
که چو شمع از همه عضو خود قدح آفرید و در کشد

○

بکرمی لشک از شعله تاب می رزد
صبا دامن آزلف گازند دستی
بمالی که کند عشق صفت آرازی
بدوق راحت از افادگی مشو غافل
غریبه دل روشن نیشود اسباب

به زمی سخن از کوه آب می رزد
غبار شب ز دل آفتاب می رزد
چمن ز آتش و طلیح ز آب می رزد
که لغزش مزه ها رنگ خواب می رزد
که هرچه آینه کبر در آب می رزد

طراوت عرق شرم را تاشا کن
مضای خاطر ما آبشار جلوه دوست
ز موج خیز غنا کوه دشتیک دراست
بجو رنگ نشینان سرانگ کوه را
زمام کار به انجیل لیسری (بیدل)

○

بگفتگوی کسان مردمیک می لافند
توانگری که دم از قهر میزد لاف است
سخت چه مرض نصیحت دهد دران محفل
در پشت معالی روی نشان نکشند
وضع شان مطلب هم قطعه هواری
ازین سخن مطلب مردمی که چون کرداب
چو خط بی خود نازیده عرافند
هوی ناسه چینی نمید نسبی باشد
که سیم و زولفیان همچو جدول اند
که این چه منشی چند نیک اصرافند
که یک قلم هم و بیج سر کشی کنند
بوج آب منی عرق کاب لافند
میش غریه الصاف کاین نفس باطن
تپه سحر از احتراز کن کاسرود
غرض زحمت احسنک یاس آرد باشد
بسیل بچ چو جیل مرکب آید بیست
نماید پندیده گریه و نازکی این است
جفاک نیر من نمده آرد (بیدل)

(O)

باکری دوست که تکلیف بی نشانی بود
کشتم از سر هفتی بهشت بگیری
خوش آن نشاط که تر جبهه دم نیست
کل بپایه ام از وصل غیر حیدرانی
چه تشنه که نیست آرزو غمگروصال
غبار گشتم اظهار سعت جان بود
قد خسته بل آب زند کانی بود
چو اشک خون مرا بی قدم روانی بود
مرا که چون مزه آغوش ناخوانی بود
خیال بدستی من پتو کاف مانی بود
نفس کشیدن من پتو شمع کان بود
چو شمع شوی پرواز آشیانی بود
بطالع کف خاک من آسپانی بود
برک کانی در دم استخوانی بود
چو صبح خنده زخم شک فشنانی بود

(O)

بلا کسان عبت کل چه نیرنگ اند
زعب پویشی انسانی روزگار سپرس
بودی که طلب نرسان مقصد اوست
نومرست که خواهی دوش ما بریند
به صفت مزه انجم کار شده معلوم
شکسته اند رویی که عالم رنگ اند
پیش کر آینه برداشت دیگران رنگ اند
پوش باش که منزل رسیدن کل رنگ اند
وفا سرشته حریفان طبع رنگ اند
که آب آینه حلقه طعمه رنگ اند
ز خلق آینه بیکله نیستی (بیدل)

بمحل که فتولی قدح بدست نگردد
روزی آینه پرواز که تا مقام
در کعبه چه دارد بید که تحویل
صید که طلب مکمل از رسائی هست
خار اگر عسی آید رون که مست نگردد
جریه مان چه دم نفس مرچه مست نگردد
کینکه ماهی بحر کین بهشت نگردد
که غیر غنچه دل رفته چون گشت نگردد
سیه مکن ورق امتحان آینه (بیدل)

بزار ای آرزو امروز آهنگ بزار آید
حسودان داغ نالیدن بحران مست بالیدن
حضور مهر شمع را جبین رخا نیستند
نیا (بیدل) هم خواهد از خود رفت و باز آید
بسر بلندی این ماهیا هوا آرسید
چه رنگ بست در سبزه ان حنا آرسید
در جبار او شد آینه تا عا آرسید
بنا رسید نلایه که هیچ جا آرسید
مخندم رفت کلو توبت حیا آرسید
جز اینقدر که کس ایجا ماهیا آرسید

(O)

بنای رنگ فطرت بر مزاج دون نمیشد
کند هم گهرانی دارد که چون کردون
که دارد طاقت سنگ ترازی عدم بودن
نواور است بی کردست ای بجز روشن
حذر کن از کف کانی زای رنگ جویست
زمن خانه خورشید جز کردون نمیشد
سر من یز از فراق من بیرون نمیشد
کم چندان که از من هیچکس افزون نمیشد
خط ترسم ایجا آفتور و افزون نمیشد
جراحتها جز آغوش و داغ خون نمیشد
ز درمال آفتور خوشتر که غاشی کم خورد بیدل

به نظم هر که سر کمرش روانی بود
نیافت عشق جفا پیشه قابل شمی
بیکلام دل نکسو دم بال پروازی
نکاد راه تو پنهان شدیم و متغلب
عز هر زه درانی شدم ازین غافل
جهان گذر که آینه است و ما نظم
چهار شمع درین انجم خزان بود
که دل شرد کینه چشمت نهانی بود
که بار ما حبه بر دوش ناخوانی بود
ز غفلت آب لکنت چه زندگانی بود
کبر دیدن ما یاس بیگهرانی بود
چو و آرسید بهیا حبه کانی بود

(O)

چهار شمع درین انجم خزان بود
که دل شرد کینه چشمت نهانی بود
که بار ما حبه بر دوش ناخوانی بود
ز غفلت آب لکنت چه زندگانی بود
کبر دیدن ما یاس بیگهرانی بود
چو و آرسید بهیا حبه کانی بود
چهار شمع درین انجم خزان بود
که دل شرد کینه چشمت نهانی بود
که بار ما حبه بر دوش ناخوانی بود
ز غفلت آب لکنت چه زندگانی بود
کبر دیدن ما یاس بیگهرانی بود
چو و آرسید بهیا حبه کانی بود

(O)

بوالهوس از سبیری حلقه سخن نیکند
در قفس جیاهای باد وطن نمی کند
فطره عجب می شود چون ز سحاب شد جدا
روح زوهم خودت ترک بد نمی کند
خون ابد میجوید پیش دل شکسته ام
طرح سر کشت چرا باد شکن نمی کند
یست عالم جنون گردش رنگ باقیست
هیچکس از رهشک جامه کین نمی کند
دیدم صد هزار انشک عوشار مقدیست
آه که آن سبیل کار باد نمی کند
از عین بطعم خود جمع مکن مودتک
شهر خویش می شود مرده کزن نیکند
زخم تو آید می کند دال خستگان عشق
صبح نکرده باغ گل یمن نمی کند
نیت می کشا و در دهم فکر زلفش

بهار خیر است ایجا که بی جام میجوید
ز هستی گاهم یک دیده بادم میجوید
دلی شوق نیرنگ تماشای که شد یارب
کآب آری آینه چون انشک بی آرام میجوید
طوفان دما چون آله مرغان شو که با شکر
فرد نیاز ز فکر حاتم احرام میجوید
ز کافای حباب باد می نماند پیدردان
بدین بر نمی آید هوای عالم الفت
رمین بر می آید هوای عالم الفت
دماغ ساده چنانی ندارد در هو شوقت
شرار دل قدم از شود بجای کام میجوید

(O)

بهار رنگ عیث جز دل روشن نمی چند
صفا آینه دارد در بیل آهن نمی چند
مناج عت آزاد حکم آینهان دارد
ز خود هرگاه دل رخاست افتادن نمی چند
مقار مجروح بر نیاید با سیکرو جان
کالات مینبعا دیده سوزن نمی چند
برافشا است موهومی اول چشمه گدال کو
نلاش در قضا هیچ جا روزن نمی چند
دین محفل هزار آینه آید مد پیش اما
کسی جز عکس خود دیدم کسوی نمی چند
ز عوشت خاک لیسند تا کسی فهمم خاک خود
کیش با کسی ایجا هم کردن نمی چند

(O)

بهار صبح نفس زین دوم بقا کند دارد
بکار که فضولی چه خند ها کند دارد
ز دستگاه تو من دین قلمرو عیث
با چه میرسد آخر برای ما کند دارد
جهان عالم امکان گفته وهم تعلق
نیت های کسی جز همین حسا کند دارد
غبار ما با هوای میرسد چه توان کرد
بنار هجر چه غریزه کسی عصا کند دارد
بیام کف بنون میرسد زلف قدرت
بکوش کسی چه رساند کسی صدا کند دارد
نکار بریم زردم قبول وهم فضولی
برو که نیست دین آستان بیا کند دارد

(O)

بهار صبح دیده میاند
نفس بو عشت صید ریده میاند
هر چه دیده گدوم و موح چون گل کرد
نکدام رنگ پیش دید میاند
ز کز آکر بر طوطا شکم و شکام
نفس آینه جو خط و جریده میاند
چه گل گنیم بدامن زای خواب آلود
سپار آیه هم نامیده میاند
قدح بدست عسکان شوق کیست باز
کگل مجره ساقی کشیده میاند
بلغم موج کبر اضطراب شوق یافت
سر شک ما بدل آرمیده میاند
مرا بزم ادب کلفتی که هست نیست
که شوق نسل اول تا پییده میاند

(O)

بهار عیش امکان رنگ و حش دیده دارد
شکفت چون گل ایجا دامن ریخته دارد
نور و مشغول که میخواند دل ناز کامل کی
لب جوت کلان نامه عیثه دارد
قدم فیهیده تا از دل کردی نیکبزی
کف مرغان این وادی نفس زدییده دارد
کز آسباب در درگی چراغکندی از روشش
تو آدم پستی آخر فلک هم دیده دارد
زلف چشم اگرستی در نگاه راحت رو
نگه در لغزش مژگان رخواییده دارد
رضای دوست میجویم طریق صدمه میجویم
سر تسلیم خوفاں پای الفریده دارد

(O)

بهار میرو و گل ذراع میگذرد
بیاله کبر که فصل دماغ میگذرد
گدونی که زاسیاب دیده بر دل
سیاه است که آخر ذراع میگذرد
کسی نهانگی بی از چه یاره کند
فراغها بلاش فراغ میگذرد
مخالفت هم زین و ستان غیبت کبر
دور و زهره طوطی و ذراع میگذرد
ز قید لفظ را می مجره باش
می است لاده می که از ایل میگذرد

(O)

بهار صبح
نفس زین دوم
بقا کند دارد

بهار صبح دیده میاند
نفس بو عشت صید ریده میاند
هر چه دیده گدوم و موح چون گل کرد
نکدام رنگ پیش دید میاند
ز کز آکر بر طوطا شکم و شکام
نفس آینه جو خط و جریده میاند
چه گل گنیم بدامن زای خواب آلود
سپار آیه هم نامیده میاند
قدح بدست عسکان شوق کیست باز
کگل مجره ساقی کشیده میاند
بلغم موج کبر اضطراب شوق یافت
سر شک ما بدل آرمیده میاند
مرا بزم ادب کلفتی که هست نیست
که شوق نسل اول تا پییده میاند

بهار صبح دیده میاند
نفس بو عشت صید ریده میاند
هر چه دیده گدوم و موح چون گل کرد
نکدام رنگ پیش دید میاند
ز کز آکر بر طوطا شکم و شکام
نفس آینه جو خط و جریده میاند
چه گل گنیم بدامن زای خواب آلود
سپار آیه هم نامیده میاند
قدح بدست عسکان شوق کیست باز
کگل مجره ساقی کشیده میاند
بلغم موج کبر اضطراب شوق یافت
سر شک ما بدل آرمیده میاند
مرا بزم ادب کلفتی که هست نیست
که شوق نسل اول تا پییده میاند

بهار صبح دیده میاند
نفس بو عشت صید ریده میاند
هر چه دیده گدوم و موح چون گل کرد
نکدام رنگ پیش دید میاند
ز کز آکر بر طوطا شکم و شکام
نفس آینه جو خط و جریده میاند
چه گل گنیم بدامن زای خواب آلود
سپار آیه هم نامیده میاند
قدح بدست عسکان شوق کیست باز
کگل مجره ساقی کشیده میاند
بلغم موج کبر اضطراب شوق یافت
سر شک ما بدل آرمیده میاند
مرا بزم ادب کلفتی که هست نیست
که شوق نسل اول تا پییده میاند

بهار صبح دیده میاند
نفس بو عشت صید ریده میاند
هر چه دیده گدوم و موح چون گل کرد
نکدام رنگ پیش دید میاند
ز کز آکر بر طوطا شکم و شکام
نفس آینه جو خط و جریده میاند
چه گل گنیم بدامن زای خواب آلود
سپار آیه هم نامیده میاند
قدح بدست عسکان شوق کیست باز
کگل مجره ساقی کشیده میاند
بلغم موج کبر اضطراب شوق یافت
سر شک ما بدل آرمیده میاند
مرا بزم ادب کلفتی که هست نیست
که شوق نسل اول تا پییده میاند

هر جا باغبان دریدستان گنج باشد
بگو کایر زاهد بگردد و مسواک باشد
برقع تاج ابرام باد خون دل خورده
مگر صبا بخار و هم این رنگ باشد
درب کلان نهال ناله دارد نور دانی
کل ساقی تواند جید هرگز گنج باشد
همی چون صبح می و ام قدس روش روزی
چو کل ناک سپهرم در دل صدایک باشد
شکار زحیم شایم دارد قضا شای
مبادا جوش خوم قاتل مشتاق باشد
اصب داه بود زاسیا غیر از پریشانی
بغبار حلالم کی گردش افلاک باشد
بسال غایت چون شعله نسیمی میوزم
زخود و زخانی شاید بخارم یک باشد
برنگ قطره باهر موج دارم غم ایناری
مبادا تو هم در غصه امساک باشد
طرب خواهی نفس در دهن گاش بدل بشی
تواند جامی برداشت هر تن گنج باشد

بدو می مشکلی است از طینتم رفع می (بدل)

هر جا ساز غیث افعال آهنگ میگرد
بوج یک هر قصه آسای رنگ میگرد
فسردن گشت ناموس چمن و بوستان ایجا
ری در شیشه دارد خاک کرسک میگرد
چو کبره خود غانی داشت ساز دامت کن
خونی میطبه بر خویش کاهک میگرد
دماغ هم سرشار است در خطه اشکان
می تحقیق کرد جام وزی رنگ میگرد
چونم جامه داری دارد از کترب عریانی

○

هر جا لعلی هست افعالی در کین دارد
حلاوت خانه دنیا مکی در انکین دارد
تعب و تعب هر چه خواهی میتوان کنی
فلک افروشی آن آینه کجی در کین دارد
کباب پولوی آن بسمل کز عشق عشقها
خندک حدت ارو کانی دلشین دارد
خم هر موج می از لبت نیرنگ ابرو بت
شکست توبه ما در شکست آستین دارد
قدر لایم از کرون کرد و بال پروازم
مراحم حلقه این دام در در کین دارد
بغرت کوش که کرده دلوا کشی زمی
زبان جوهر آینه آهنگ حزن دارد
از های لعلی نیست مائع وحشت مارا
فقس آگاه دامن روزند صد رنگ چین دارد

○

هر گنجی مژه ام رنگ خواب میبرد
گدا ز شرم رویم کلاب میبرد
صفای دل کف ابدود گفتگو میند
نفس را آتش آتش آب میبرد
کلی که رنگ دو عالم غارت خوش اوست
چو غنچه خون مرا در قلاب میبرد
کداز دل بتم اشک مرض نتوان داد
محیط آب دخی از حساب میبرد
غور زشیده کرون غریب ساغر امان
که سنگ فتنه بجای شراب میبرد
چو اشک رنگ بنای من آب میبرد

بحرف لب مشکا کواکب ای (بدل)

به که چندی دل ما غمناقی افشا باشد
جرس قلعه بی قفسها باشد
گوشه بخیری وسعت دیگر دارد
کرد آسوده همان دامن حصرا باشد
تا رسائی نفس نیت افسرده دلست
مشکلی نیست خود رفتن اگر باشد
یارب اندیشه قدرت نکند دامن دل
رنگ این آینه ترسم بد بیضا باشد
لسعه جیم که بر مژدن آرایش اوست
کم شیرازه پندید که اجزا باشد

تو لطافه نیرنگ دو عالم (بدل)

پهلوی پیرخ میزد امروز جاد عید
کج کرده است باز من تو کلاه عید
کویا بوصف قبه معنی نواز داشت
این صبر باشد فلک مشکاه عید
صبح و غایت سرشته لب مهر پرورش
دارد نیسی که نیساید زما عید

یش درش ز خجلت لایم (بدل)

بیا ای شمع کمال قال وصل از تو بردارد
که این شمع خوش امشب تکایه در سفر دارد
چوش هر طبع از دل کرای عمل دارم
مگر سی شر این کوه را از خاک بردارد
نخوشد منت غیر از ادای مدعی من
بنگاه ناله مکتوب من از خود ندارد
هم چسبیدن مکان بکنج فکر میگوید
که ن هر چند صریح بودا کرده شکر دارد
باز جلوه از کف میرو و فرصت غنیمت دان
اگر رنگ است و اگر دامن کل بر کرد دارد

توای قریو بلبل مکر شد درین کلشن

بیاد آستان هر که سر بر خاک میاد
عبارش چون سحر پیشانی افلاک میاد
امل المسون بیا کیست در عبرت امکان
قدر دیشه مستی آستین گنج میاد

حیا چیزی بران رخسار آفتاب میاد
کبر حیل میکند پشیمی در دمی میاد
بکوشی ناخورد اول لب بیداد میاد

بدون دره و طولی تو در دانه و سوادان درین کاشن زوضع لاله و کبریا نقد بدین دانه کاشن قدم کل میتوان چیدن	اصل کام جهان را بان مسواک میابد که بکس زکام کشودن سینه و صد میابد رفتار بر طایس رو رخ میابد	سوی دامن صبح نهیم چه نشتان سپه چشمت امشب ساقی مستان کنون کش مقو از ایشان خروشر بطور این عقل	نفس دمی بعد امید بک نک میابد
بیافت گردش زنگم هر جا بار میزند سجودی میم چون ساهک آفرینش را قدر کوه دکن آسیای توت است اینجا	زمو کل زمین تا آسمان زار می بندد که سر کاهی من یک حبه هوار میزند دوروزی خون ماهم گل بدست بار میزند	چنان غلغله باشم پتو گردد تختایت کز قلم یک آغوش شادم گردش چشمی این تکیه شیرین که از کار و خوی	طیش و جویم آینه مویقار میزند نقش آتش ابدی بان رنگر میزند کره در بشکر پیش قدت زار میزند
بیار نایب خواهی ز امید نفس بگسل آینه است حریف حسن تحقیق از حیافان بان تو فکرم من چون گل پیراهن یکجسم	خامت نده ساز عرق کان کار میزند شکوه رفق این وادی مزه کایار میزند سر کوه سرت گرددم دستار میزند	بناموس حیا باید عرق در چه دریدن کز زار رنگی بداد کاز شکوه و دلازم زنتان بدنام آب خواهد ساختن (بیدل)	ز شبنم گلشن مار خنجر و دروار میزند شکست دل بر طایس و مقار میزند اتفاق نقش مضمونیک دل بسیار میزند
یادت من خاتم یکجا رسیده باشد توبه کاب موج باید زخورد بحر دین بیم زخون دمل همه جا باز است	دیت دودن داشت برمی چنگیده باشد چه رسد عالم آنکی گزاردید باشد دم تیغ آن بیم رنگ گل برده باشد	زنگه سر کشیدن رخت چاه خال است هلبسی از اجابت چمن حضور دارم دل داشت چیزی که توان توبه صدف	مگر از کین جبر مزه قد کشیده باشد دل جاک بال میزد سحری دیده باشد در زلفت از خجالت بقدر خدیجه باشد
چاه بندی چاه بندی چه قدم به قفسی ز طریق شمع لافل مکن درین میان بجام دعوی عشق در بوالهوس بلند است	مزه آینه زخاری کبیا خلیده باشد مگر از دکان قصاب جگر خردیده باشد بزار برده (بیدل) زدهای بی لافان	بهر زرد صفتی مایو خروش سار غفلت غم هیچکس ندارد فک غرور بیان هم کن سر عالم مطلب داری رساد و کاید	شکو از کسی کاوم زکی نیده باشد زبان مدبری چند که می پیده باشد من و کار نیم جاق کلب رسیده باشد
بی تحقیق گسایک کرو نکته اند حسن خورشید از دل نظر ما چه علاج راحت و وضع تکلف چه خیالت اینجا	هم چون صبح بخیاره نفس باخته اند سایه آینه از رنگ نر باخته اند مفت جیسکه چای ساختن ساخته اند	عاجزی کسب کمال است که بکسر جوهلال علمی کو که هوس کردن کار افرازد کم لشد شور طلب از کف خاک کسرها	بیع بازاران تمیغ سپر اهدا شده اند بسمال چند جبر مزه افراشته اند وصل جویان قلم نام نفس فاشه اند
از اسیران و جرات پرواز غنوا قدروانی چه خیال است در آبنای زمان	بزار برده (بیدل) زدهای بی لافان	سعی شیده ام من که کسی ندیده باشد	خود سران تیغ نیایم پورا آخته اند
عسودی امشب رو دل فغانی میشود نقد نسیم حاصل کن که مشت خاک را چون طافتم تپست آلوده کدورت شد بلاست	کر ندارد مدعا باری بیانی میشود با هم کر میرد تحت روانی میشود سایه بان ری کوه کران میشود	هیچ روشی در طریق جشتر یکنار نیست موج این دریا بسی ناخدا حجاج نیست ریخ میوش از من که چشم حسرت آهنگ مرا	ای خواب آلودم سستی نشانی میشود کفنی ما را ششکشی بار بالی میشود هر سر سبز کان پروان هسانی میشود
ماجرم چند اند که در عیش شیطانی من بسکه کرمهای محبت رفتان و حشمت است	که کر باک شکاه ناوای میشود آتش این کار و ان هم کار وانی میشود	کر چنین باشد فشار حسرت بال ما راحت جایزه در ضبط عیان آرزوست	مقرا آخر زشکی استخوانی میشود باله بر کرج کرده آشیانی میشود
بید لان چند خیال کله دشواد کنیه ماه از کاشن و دانه کای می چیدم کرد گرام دور دشت طیش نیز کیناست	خون توید آن هم کر خود جن ایجاد کنیه هر یکجا آینه بنیه ز ما با کنیه تا بیانی بر میسد آیه فیض کنیه	کو قزاقی که توان نیم طیش بال افشاد بار را باید از آغوش نفس کرد سرالم وضع ما متعقل صفت خجالت دارد	ای اسیران نفس خدمت عیباد کنیه آفتاب دور مشتاز که غریبه کنیه کاش از هزاره دو پا عرق ابراء کنیه
موج از مشق طیش رفت بطوران کله بوی گل کاشود ننگ و دهان نکم ترکی بار بحال چه نظرها گذاشت	بش کوه معنی افسردم ارشاد کنیه نیم سرو که با درکم تر اند کنیه معنی متعظم بر سر من صداد کنیه	هر هاشد عرق آلود تلاش سخن صورت ناوکی از دل نکند جرات من من (بیدل) سیق مدرسه لبانم	به لیس نفس سوخته ام یاد کنیه تکلف اگر خامه بزار کنیه هر چه کردید فراموش مرا یاد کنیه
پر خیاله کن وضع جوان می باشد غلت از منتظر وصل خیالست محال قطع زنجیر ز محزون تو نشوان کردن	حسرت تیر در آغوش کان می باشد چشم اگر بسته شود دل لنگران می باشد موج جزو بدن آب روان می باشد	نوهار چمن عمر هین خاموشیت دهم عالم با لاس خیال قند بار چشم خیالیت توان ز نفس نکشیم	کشتکو سر سر نمود خزان می باشد مقرر اینده چون سر جوان می باشد که نفس رفته قانون فغان می باشد
مخت دوست ازین دام که آردی ما در تسلیم سیک ماه به بی قدر چاست کج ادا یار بار باب مطالب سر کن	مزه از عجزی بال فغان می باشد چشم ما را با کف دست دکان می باشد رامنی بر دل این قوم ستان می باشد	خاطر لاله ما این از آفات نشد بابل طفل مزاجم بکجا دل بشدم چشم کواکی از خویش روان کشته ایم	سنگ در کار که نشد کران می باشد کل این باغ ز رنگین فغان می باشد صورت آینه دامن بیان می باشد
بیر کردیم و عشق سبب ننگ نشد بی صفا همی خویش چه اداکن دارد دل هرزه بعد چشم نماند جوشید	چون کان خانه بی پای دم ننگ نشد سنگ نایب نشد آینه سنگ نشد در طایس شده و حرم شیرک نشد	الف دانه همین جابل حرم نعت عطر سوخت نفس و درین مکتبدم صوف و اطلس ز کینه و ادم تو دخت	آه پای که بومید که او ننگ نشد صفحه نیست کز آتش زدن ازل ننگ نشد پرهوس حانه مریانی اگر ننگ نشد
شیم صبح دلبیل است که در عالم رنگ در کربان عدم نیز دین داشت خیال	نقش آب نشد آینه بزرگ نشد آه از بی تمسکسان ما چنگ نشد با خیالات جوشید که در مزاج و هم	کوش ز مزه ساز سیدم حنه هر چه پوشید جهان غیر کفن بن داشت بک که نیست چه شد (بیدل) اگر ننگ نشد	دام شد عقل و یک نشد با خاک نشد نمای بود لای که بان رنگ نشد

مختار	عزایات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف ابدال
پیری آمد گفت چشم از کرمه که کشید چاره بخت سیه در عالم بد سیر نیست تا آید برما شکست دل جیوایی میکند ننگ دارد مرگ از وضع رسوم زندگی هر کرا دیدیم اینجا یوسف که کرده بود	صبح هجر آمده دندان کرد از دهن سید دانهای لاله مشکل کر کند مرهم سید موی چینی در هزار ادوار کرده کشید مرده را کردند ازین دو جامه نام سید شش جهت بکنیم یعقوبست در دهن سید	این دم از امیر جسم شرم باید داشت آه ازین پشم نیامد موی پیری در نظر هر چه بی درین صبر را سیاه کرده است از تلاش زرق خود را در و بال اندکند خلق پیش خودت قیامت سایه مدومست و بی
پیری آمد ماند عشرتها ز انداز بلند کردا مکن عمرها شد برود رده صبح خافان کا رخط شق القمر کردن نهند	ترک مطلب داشت (بیدل) حاصل مطلوب عرس سر نکون شد شیشه قفل کرد روز بلند تا کجا چینه نفس این دامن کار بلند حکم انگشت شهادت داشت آغاز بلند	جز به پشت دست چون ناخن نشد درم سید دستگاه اصل فطرت جز نزل هیچ نیست منی سووی که کوشش همیشه از نیست زیر کردن هر چه شور انگشت هو سر معش
پیرم آخر می و چانه برد شمع جنون آله با سکرده که پاد خطش کردم و دل با ختم حسرت دیدار سکر بیان درید در دل مادیق نهانشا نمائند	باد سحر شمع ز سحکاشانه برد سر بسوا لوزی مستانه برد سایه مو از کف من دانه برد آینه ما همه جا شانه برد آه کسی آتیه زین خانه برد	کوش کرائی ز هر افسانه برد اره شود کرائی فدایه برد ساخت نمود کنج بورانه برد مهر شد آن نامه که پروانه برد نامه من ناله شده اسانه برد
پیری وداع عمر سیکال وادود جایکه شرم نم کشد از گروار جاه مشق آینه خواهد در زمانه و کلاکت مادر هر چه مشق فروشد کلامت لای که کشت عمر بکتوب هوزما حسرت بکار دل کره زد که چون کهر	موی سفید آب بتر بال وادود توان بکس شهرت اقبال وادود بر زاهدان سلاسله افلاک وادود سپرد هر متاع و دلال وادود سطری اگر نمود جان مال وادود توانش نیم مقدم بد سال وادود	این جنس اعتبار که در کاروان ماست ماون از فسون لعلی یار کرد زان نطفه که زرد لعلش انخاب رمز عدم ز هیچ لایزده در نشد هر چو سایه نامه میرت کشود مایم (بیدل) زنجیری که در آید نیاست
لی ننگ درین محفل آینه نمیشاید جنون بکه دل بند حسرت بچه بیود بکرائی بعد کوثر ارزان زکونی راهد در کار که تجدد بکشت چن ساز نیست	آن دل که نهی باشد از کینه نمیشاید در گسوت عریان این پشه نمیشاید در ریز سوی جنت پشه نمیشاید قوم بهار اینجا پرنده نمیشاید	مهر جود که در پیش است گردش عقاد پاپ حیف است که در فرصت دود در محوری پاران مزه بردارید مفت است قنق کاری هر کو هر ازین دریا دارد صدف دیگر
پستون پادی زهره هاد ندامت قال کرد ناله طوفان خیزد کافرسا افتاد جیل خی شود کردم دو عالم آرزو شد هواش قوت آمل در پیری یکی ده میشود خانی از آرایش جاه افعال ادود رفت	ننگ وای پانی آه شرد هر حال سکرده بیل ما طرح متعار از شکست بال کرد گردش ننگ کلم چندین چن پندال کرد حلقه قد و نوایم صفر ماه و سال سکرده صبح مام خنده بر فرصت اقبال کرد شعله ما (بیدل) از اسرار راحت ناقل نیست	از بس سوای چون خواند افسونی بدشت قامت پیری قیامت دارد از شور و رحل کر نیاند دل دماغ کلفت هیتی کراست سیر کوی او خیال آینه ز دانه داد لی خیلن نیست از بال نفس دوش حباب از شکست ننگ باید سر بر ز بال سکرده
پیش از اب حسب ترک لب باید کرد باعث کره درین دشت اگر چیزی نیست جمع بودن بر پشته صفتی آنان نیست ترک فاش جهان مفت سلامت شمرید نم آید کف خاک بهم آمیخته است	روده دیده دوا فرس ادب باید کرد لم بیکمی هست سبب باید سکرده رو زها در قدم زلف توبه باید کرد این شکر قابل آن نیست کتب باید کرد هر چه آید تو کبریت عجب باید کرد	کاروان ها همه محل کن این است اینجا کر شود پیش تو منظور نشاء رنگی زین توهم که سلمان د کر نتوان یافت حیب هموج طریقه حضور دولست (بیدل) این اکین دم دکر نتوان یافت
لی فقر آشکار نکرد عیسا مرده دنا ز اهل جود بخود ناز میکنند در عرصه که بگذرد غیبت شیبان پیش است هم شیر بنگار بلند شاخ انجا باب تیغ چون غوطه خوردن است انجا که بر خردون کند امداد تا گمان	بخت سیه بود محک اعتبار مرده زن بسوه نیست کبود آند کتار مرده کیسار واینگه لسنجد و قار مرده برخیم بی سلاح دلیر است مار مرده آینه تا کجا شود آینه دار مرده جز از قفسار غصه برادر دیار مرده (بیدل) زمانه دشمن از لب غیبت است	این وقار وسید سکنده برابر است مت بلند دار کرامت اعتبار بدر جهان بوج زدن ننگ هست است جز سیه صافی آینه مدما نیسود کندم بغیر آفت آدم چه دانسته است بر کشته است سکه درین عصر طوطی خلق نرم بدست حیرت بعد اختیار مرده

بفرمان تو که شوق منا دیوانه
میرد از کینت تبریک حال ما میباش
موی و دلبران تکلیف زار است و بی
که خطای سر زده از مایه مدد خود نیست
زاهدان شایسته که در خط برین باشند بار
جز شکست نیست سامان بنای اعتبار
نقد امداد عزیزان تا کجا باید شمرد

هر کجا بایست بوی سوختن پروانه از
گوش آفرین رنگ مایه پنهان
این قیامت جلوهها سر مقدم نشانه اند
تا توان شکست لغزش مشتاق
چون عصا این عشق معزول باب آتشها اند
در کجای این جن صبرای یک پیاله اند
هر کجا بر آن که فغان بشکند نداده اند

کودک که خوشی حیات کربان چاک نیست
از عین ریس حال خاکسارانی
عالم کثرت طعم اعتبار و حد نیست
خوشی عین نیست سر زده و قدر نیست
این اهل فرسودگان مغرور از آمدن یک
دوستان کامروز پیر آشنایان میدهند
صرف می نیست (بیدل) طغریات بانی در

○

بهرای دول آگاه طاعت می شود
که بر باشد لعلی از زلفی اعمال نیست
گی توانگر غره آرایش دنیا میباش
از میان طریقه دلیلم اما چه سود
جمع امکان که شود انجمن ساز اوست
آه کفایت که مقصود باشد سوختن
غلت ما شاهد گو که پنهانی ملت

جو هر صواب در آینه حیرت می شود
رو سیا میباش از رحمت می شود
آینه اجتماعت است آنجا مدلت می شود
آب در آینه آخر کجاست می شود
چشمه که از خود توانی ست خلوت می شود
بلکه در سامان صد کائنات صفت می شود
کر ما باشد رنگ صبا حیرت می شود

بشکست موج شکی میکند آغوش بفر
طنی قدمها جان اثبات آب روی ماست
قابل شایستگی چیزی به از نسیب نیست
شده کردار سرافراز خاکستری است
دلک این عالم زسار حیرت آنکس میس
نائل از نیرنگ وضع احتیاج ما میباش
بیک مدافعت در روز عثرت رده اند

(بیدل) این گلشن نازت داده مولان نیست

بیکرم چون پشته ناز جانگی یاد آورد
در شبانده نگار با کج گز ابرسان نیم
بیک در راحت کین انتظار میسر کرد
نصفه مایه روان غیر از دل صد چاک نیست
از لفظهای نازش سخت دور افتادیم
افسان آید کرد ایشان شرم احتیاج

سر زده بر سگی و پیغام فرهاد آورد
بشکست رنگی که خون را بر زار آورد
موسیقی نفس من رنگ جزا آورد
شاه می باشد در آورده شمشاد آورد
پیش آن نامهربان ما را که در دلد آورد
بیکرم و درم و درون خجسته آید آورد

لبختموشی و شرم کاه جوید از نفس
خوش تا کجید عیار رنگی از صبا می
چون بر طاس میباید شیر عشق را
عشق را هر بیت با خلق امتحان میباش
کسبید ما به پند انتظار سوختن
(بیدل) از سامان تحصیل نفس نائل میباش

○

یاد ناک از ناک غیر تو هم دارد
یاد تو اظهار از خجسته مدد می ماست
کردادن تو شد قیامت ستم است
مفت غواص نامل کبر معنی بگر

لباس است که اظهار تکلم دارد
قطره دور زردیچه تلاطم دارد
درد هستی است که فریاد نظر دارد
دقت بیملما خلعت قلم دارد

جای نشانی از تنوع حیا جو هر بیت
زاهدان کینه دستار خود میبازد
فیض خود شیدایم ز کواکب نرسد
(بیدل) از قیض قاع چمن باغ نیست

○

بی نیازان بوی در بر و بر جاشند
پهلوان بودا که ولایتان زن اجمین
سر نکوی کش میبرد از شرم شکست
کر هم اغیار تویدی وفا کسی نکره
نک نعلیم رهوت کن که عالی حثان
کس درین عجل دمی چند انتظار ما نبرد

در گرفته آتش که خشک و زور جاشند
یک صبا چون شمع از شرم کس بر جاشند
این عالمها خاک و برف از نظر بر جاشند
شمه بری دماغ چشم تو بر جاشند
کقدم بر کردن افشردن سر بر جاشند
آه از این پاران که از ما پیشتر بر جاشند

بیک در طبع غنا کیشان توقع هو بود
دوی آفرین کجاست کزین دشت و در
از حراج خلق نائل ذوق افشردن رفت
از تلاش آسودگان دل جمع کرمه از جهات
آیار نعلهای این گلستان شرم بود
قد جبر الهود (بیدل) و حثت آردان

○

بی یاس دل از هر چه ندارد که دارد
از عالم نیرنگ امدل هیچ میسر نیست
یکتجه صدر رنگ گل افشان خیالست
دل هو کداز است چه در هر چه وصل
هرای روی ازرق قنایان نتوان برد

نامودن دست تو هزار آیه دارد
آفاق شرد فرصت و زاهد چه دارد
بکثاتی او انتقدم ده ده دارد
این آیه در آب شدن حوصه دارد
هریست که آتش بی این قافله دارد

عمل کن مجنون روشن یسر و نیست
از خار کشد شکوه بی آیه من
نکشته ز سر راه بجائی نتوان برد
دور شک اهل دل بین و دعل ازین
دنیا الم غفلت و غشی هم احسان

(بیدل) من و آن نظم که مصرع خوش

تا آینه رو بروی ما بود
فریاد شکسته رنگی ما
آینه چنان گرفت حیرت
در راه تو هر چه از قبلدم
دل نیز چو پسته استخوان داشت
خون شد دلو ساقی جن زد

کلیچین چهار کبیرا بود
عمری چو ننگه سرمه سا بود
از عکس تو دست در حنا بود
بر داشت نفق کف دعا بود
تا یاد خدیگ او ما بود
میخانه ما کهاز ما بود

یادم عشق که چون صبح
شد عجز حجاب و رنه از دل
جو شد ز شعله تو دلم
هر آه که ز کتیدم از دل
بشکست دل و نکرد آهی
(بیدل) تا می که دیدی امروز

○

کاری بر من آمد موج شیشه مرغان شد
یوهن ز من باله در پستان شد
خاک من بسند آورد چهره مرغان کن
همچو بینه طاقس در عدم بران شد
و حتم درین محفل شوی سبندی داشت
نقلی زدم آتش لاله بر افشان شد
انتجان آقام رنگ طاق داد رفعت
آبکته ام آخر از شکست ستان شد
ساز کردن افزای رخ مرده کردی داشت
سر بچید دزدیدم با مقیم دامان شد

(O)

کای به نام رنگ بسند تنها ریخته
کرده مارا چون نفس در دهان ریخته
کنج کوهر شدل قومی که از شرم طلب
آرد در دامن خود همچو دریا ریخته
صورت و لاله کن آینه فکر داشت
همز مای بود شد عشق کف ریخته
عیش این محفل بی ترده بادوه شکست
بیمایان هم طبع سنگ مینا ریخته
حیرت آینه ام با اندر دم کار چیست
صورت بیدار از چشم افشا ریخته
(بیدل) از دام شکست دل گذشت مشکل است
دریغ این شیشه در جولا نکه ریخته

تا جیلوه بر شک تو بر قلب صور زده
ناله گرفت آینه در دست و بدر زده
رفیق و نیاسود عیارم چه توان کرد
راش من کار تو دامن منجر زده
زین نایب و سیر سراسر چه خیال است
کردن رنگم بدر چرخ و کر زده
افسوس شعور از قسم دود را آورد
آبی که یو میزد آتش بچکر زده
برواز نگاهش بقا شا ز سادوم
چون شمع ز سر تا قدم یک مزه زده
فسرید که رفیق و یحیی رسیدیم
صبح از نفس سوخته دامن بکر زده
دشمنی از آن لعل شدم که میر سید
میخواست بشکم زده آخر بکر زده
(بیدل) دل ما را نیکویی بد بشارت

(O)

تا حیا از گفت بکام رسید
شوق رنگ گل به نام رسید
گفتم شد نفس شاد خیال
در نه ما با قفسار رسید
کل این باغ سرخوش و هم است
باده ها از هوا بجمام رسید
بغا میک راه جبه که است
لشوز با به نیم نام رسید
پس طبل نشاط دل بوده است
از شکست این نکل بنام رسید
خواج که چهره نشاط گرفت
خواب عقل با حلال رسید
آه مفسود دل غم رسید
از من این لسته تا نام رسید
(بیدل) از خویش بابت دقت

(O)

تا در آینه دل راه نفس و باشد
گفت هر دو جهان در کره ما باشد
کامها بیکه از موج سراست اینجا
بست بی عشق لب کره ما باشد
زین کستان مکرر خبر از کاوش رنگ
شاید این پرده نقاب چمن گرا باشد
مزه کرم توان کرد درین مروتگاه
بالت خواب کسی که بر عطا باشد
بکشد مزه آغوش بین افشا کن
جلوه تا چند ز چشم تو معنی باشد
بی زاپست نداشت کنی آفتاب ستم
کف افسوس خوشی لب گویا باشد
(بیدل) آینه مشرب نکتد ظفت رنگ

نگار از انجمن وصل تو ما یوس نبود
جوهر لاله درین آینه محسوس نبود
بیکه نوبت در عالم خرامت غرض است
قش با هم برعت جز بر طاقس نبود
بوی رود از من آخر عشق رفعت عکس
اشکهم اینقدرش گوشش مکتوس نبود
بیر آینه دل وسط نفس میخواستند
ورنه ازادی ما اینهمه محسوس نبود
جلوه در محفل ما چه نقاب آرایست
شمع آن زرم بفرودخت کافوس نبود
(بیدل) از خویش بابت دقت

(O)

تا دل اساز زمنه در دو رسید
هر جا دل شکست با گوش صدا رسید
جرف بلند کسی نشیده است در خاک
لرب جهان پیام تو در گوش ما رسید
در رنگ بوی صد جن آشتی نوشت
زان طره لسته که دست حیا رسید
بی وقت نکه تضاعف فروش حسن
نئون بکته مطلب عشاق و ا رسید
بوی هرور شده برون کرد داغ نیست
آخر جو زلف سرکشی ما بیا رسید
سر مایه نشاط تو دفع لعلی است
از ترک رنگ بی به نام تو رسید
قانون غیر یاد جهان ساز مفلس است
هر جا رسید از کف خالی دعا رسید
(بیدل) من آن سرشک شیفم کلامه

کمال بود و اما نه از طبعین داغ شد
میداد من طلب مرض سراف مترم
رقی در دل رخت آخر حسرت نشود تا
عمر از که کرد و رفت جلوه افش
آید آینه آخر حال حیرت میرد
اشطراب این سیند از آرمیدن داغ شد
نقد و پندار از آرمیدن داغ شد
چون شراب این داغ از شوق دیدن داغ شد
بر من مرقطه اشکیم کجایین داغ شد
آفتاب از آفتاب غارمیدن داغ شد
ناله کرد و بگفتن (یدل) از شوق کای
خون از زمین چو رنگ از گل غایب می شود
در دهان زخم عاشق قلبه دندان می شود
در زمین نرم نقش با غایب می شود
خار و خس و دریده کز دایب می شود
زلف در دروهم خط میکی زان می شود
جامه میانی مارا کربسای می شود
بست بی سود فاشا آنچه نقصان می شود

کدام یافت مرض جلوه عریان می شود
کاشانه و لب شمع تو نقش جبهه می شود
هر که رفت از دیده دایب روز ما تازه کرد
کاشت اسباب داغ طبع حوسله و دیست
حاکم معزول را از بیوفای چاره نیست
تسلی ما هر قدر تا کشت انشا میکند
کاشم چون شمع من دست که حیرت است
کازین داغ را بوی بهار میرسد
شوی وضع چشم و لب کشت با کرم سب
کردن سی هر حال خنده ز بار حوس
کمال مایه نیست کرد نفس طبع نیست
باعث حرف و صوت خلق نیکی جایند کیمت
رطب و لب کز و فراتر معین که کسیر
کازینیت سر من کان تحسین توست
ای طرب در نفس غنچه بر افشان میباش
بی طلب رنگ دو عالم همه ساز است اما
نشود حکم قضا نایع خیر کسی
مطلب بوی نبات از این عشرت دهر
کاز کرد اشطراب مستفید کرده اند
نغمه ام اما مقیم سزار مو هم نفس
دیدم فراموش رنگ لاطم حیرت است
بسی کوا همسایه سان آرا دی گشت
حسرت من می طبع همدوش سیر کائنات
کاسار قصبه لم مضرب نکیرد
بر پای تو کر باز شود دیده غمیل
بی کینه از اخلاق برین که چو بقوت
زین خواب کان و نشود چشم نیست
آخر بکهر محو شود پیچ و خم موج
آهنگ چون دامن آداب نکیرد
چون آینه من کز خیر از خواب نکیرد
مو از آتش من کاب نکیرد
از تیغ اجیل تا بکسو آب نکیرد
کایچند دل از عالم اسباب نکیرد
کام اول چو سرشک آله پام کردند
ی نکلف چشدر شک قیام کردند
استخوان داشتیم الفون هم کردند
قبلی زله چو گشکول کیدام کردند
نقشه خون خود از آب غیام کردند
تا کبکسا متعل از دست دایم کردند
نقش خیانه و ازون حایم (یدل)
خانه خورشید رخت کار و سیلاب داد
حسن کوش عله های دایم کاب داد

کوش دایب از راهم میگرد چون کیش
چند باین شکفتن کسیر حوس شدن
ماتم فرصت نفس دهر هیچکس میداد
دری کتاب معرفت حوسله خواست نیست
فای فرصت طرب سخت بلند دیده اند
بای شکست تا کبکسا حق طلب کند ادا
مژده بدوستان برید (یدل) زار میرسد
پیش از انجام فاشا همه الفساده شاد
نخل یاسم که در داغ طرب غر حوس
شرر کافیت آمده حد روز است
جوهری لایم آینه میانی نیست
شرح یک چکر از عالم تحریر جد است
این لیس است که هر که جویند توست
تو بهار کوش رنگ آفتابا نیست
کافس باقیست از کرد من و مایه نیست
آرزو کاندکدر زین کویچین تلقین دهر
چون نفس از صنف جرقب هوا اشکافتم
(یدل) ازیری در عالم هم نسیم رفت
تو بهار کوش رنگ آفتابا نیست
کافس باقیست از کرد من و مایه نیست
آرزو کاندکدر زین کویچین تلقین دهر
چون نفس از صنف جرقب هوا اشکافتم
(یدل) ازیری در عالم هم نسیم رفت

کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد

کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد

کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد

کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد

کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد
کاش بیا آن شکله سوار میرسد
از کولاه همراهت خنده سوار میرسد
صبح هر کجا رسد بیه فکر میرسد
کر سخت بلند شد کاسر دایر میرسد
کادماغ میرسد نشد خلد میرسد
دست نفوس هم بسا آله دار میرسد

هزاره جولان بودی جنتی های آید خواب امنی در جبین بی تیزی داشتیم اضطراب شعله عرض مسند کشتی است	پاس گل کرد و سراغ مطلب ما باید داد چشم واکردن سرم در جام اسباب داد هر که رفت از خویش عبرت بمن یتاب داد	میله خلق بخون از یاد استغای کار داشت غافل سر کتبه ای شایب از طاعن استقامت در مزاج غایت خون کرده ام	پیش ازین نتوان دم شیخ لافان آب داد قلمت خم کشته یاد از کوته عراب داد رشته امید من نکسته نتوان کاب داد
ما کاتب انجساد عشق من و ما بنده برشتم ما زین باغ طرف نتوان بدست بی سی فنا طالع از غم نبوده چشم در مدار اجابت کوشی حرص در لطیف تغالی ازین صرا جمل شک نالین نیست	بیطراوت بود (بیدل) کوچه باغ انتظار چون صبح دم فرصت مسطر هوا بند خونیکه بان رنگست دست که حنا بند آتش نه خاکستر احرام حیا بند ارام فتالی بر دست دعا بند کو آیه کاعبرت آ آینه بیا بند	این مبتذل او همام بر متغزل داور سر کشته سوادیم ناکه هوس دستار عشق بدو نیک آسان از دل نتوان شش زحمت کش این منزل ناوارد از آفت وا پس نیند عشق افسردی ملای	کریه نوبیدی آخر چشم مارا آب داد مضمون نفس و حسی ست کن با بکعبه بند کم نیست اگر هشی مو بر سر ما بند آینه ملوک رنگار بر روی صفا بند دیوار و دری کر نیست باد مزه ها بند کر شکته کمال کرد بخش چه عفا بند
ما مستکبر ما باوج تریا غیره عشق از گذار رنگ هوس آب دادن است میرت نکه عالم انجم شمع باش مرغان لصب زاهد جنت پرست نیست دیوانگان هزار مستکبران دیده اند	سی طلب آیه ا غیره بی غش نهال شعله بیلا غیره مرجا سریت جز شه ا غیره این جوی خشک مغز بدرا غیره دست هوس بدامن صبرا غیره	طوفان کله ام و تحیر همان مجبات گر فقر و کر فنامگذار حضور شوق بی خون شدن مراغ درک سخت مشکل است از داده میگردید که این یکد لطفه عمر (بیدل) غریب ملک شناسالی خودم	آینه عورت بدک ما غیره این یک نفس خیال صد جا غیره انگور می نکشته بینا غیره تا افعال توبه عیا غیره جز ما کسی به رنگی ما غیره
ما کی ازین باغ و داغ و رخ دیدن برد زان چن آرای کار زحمت نظار ما است چون مه تو کر کیده هوی میدان عشق قاصد ملک ادب سرمه پیام حیات عاشقیت التماس رخ زمام کشی است گزار عونت اگر وقف همین خود سر است	سر بگریسان کتبه کوی شکفتن برد دسته تو کی شود چشم بدامن برد شیخ زدمت افکندید سر سوس افکن برد نامه بهر جا برد ناله بدین برد پیش کسی کر برد دست بسوزن برد برمه اعضا چو شمع خجلت کردن برد	خنجر قبا تو کلی مت جنون برسد نیت دوام حضور جز بیست قدم هر کسی از آراب کار آقدر آکه نیست وحشت ازین انجمن راست نیاید باقی عشق و ناکره هوس موج سراب است و بس نیت جولان شوق هر صفا توفیق نیک	ناله شود با بیدل رنگ ز کشتی برد کرد دل میزید حلقه آهن برد نقد دم شیخ یار سر بکف من برد کاش دمای زچین کاسر دامن برد چند رآب روان صنعت داغی برد (بیدل) اگر نیتید از چه فسران برد
کالبدی در لظرم میگذرد زین گذر که بکجا دل بنده حلقه شد قلمت و محرم نشدم شعیت غفلت سودا است اما موج این بحر نفس راست نکرده کاش بایس توان ساخت چو بید خاک امرو غبار انگیز است	آب کشتی ز سرم میگذرد هر چه را میگرد میگذرد عمر بیرون درم میگذرد همه در کوش کرم میگذرد چو من در سفرم میگذرد در روی هم زرم میگذرد پستی از دام و درم میگذرد	فصل گل متغزل باید ساخت در بیدل نامه اتفاق دارم جاده بی سیر سلیم مزه باز نکردم همیست هر طرف سایه صفت میگذرد دل ندانم بکجا میسوزد کار وان اتم و عیش کجا ست	ار بی چشم زرم میگذرد خیمه بی خیمه میگذرد هر چه آید بر سرم میگذرد بر وزن زرم میگذرد یک شب بی سفرم میگذرد دود شمع ز سرم میگذرد من ز خود میگذرد میگذرد
گدازش بخت نیک و نا نیشاند بهر که هر چه کوی منجیده پادش کشت از سلفه آتیه زاید اعظم را نشاند شمع ساطع مارا مفت نفس نثار است چون موی چینی اجمال طاهر سرمه رنگست برون این سیاهان بر میزند غباری ظفر ت هم پندد منظوم جام بودن در حقبتی که پیران باشند بی تکلف کرد دماغ هنر مت کوب هر بنا است	باید میدان پاران ما را نیشاند تا کف و قنارت و در هوا نیشاند تفتیکه جوشد از ا جز زرد نیشاند این بله دود لعلی آتش چرا نیشاند انگشت زپهارم مارا صفا نیشاند ای عریان میله امید ما نیشاند تا استخوان بقراست با ما نیشاند هر چند خنده باشد دندان نما نیشاند فقر ملک پند است اگر پشت نیشاند (بیدل) همان نفس وار مارا جام تمام	رط خط کرفق از نیکش نرم دوراست ارام بی یازان دلت کتن غرض نیست درایت آتیه زرد باعشر برنجیزد حرف زبان تحقیق بی لقا از نیست خوش دارد آن سده کر باشیوه لافان شیر بی آقدر نیست در خواب نعل کار در مجلسی که عین موقوف خود فرو نیست جز مجر است کمال از طایرت مرستان در غفلت کاحباب چون و چرا فرو نند	کس عیب کسی نه پند ما عینا نیشاند کرد طلب پیرد همت کجا نیشاند خون و قمار مرستان رنگ حیا نیشاند در کشتی رسته پناز خطا نیشاند یکایه ای مضمون کوا نیشا نیشاند مژگان هم یکجمله نا پوریا نیشاند دیگر کسی چه باشد کر میرزا نیشاند دوشیکه زرد باز است خم کجا نیشاند مکشا زبان که شاید آنجا حیا نیشاند
گدقابل در رخ آن شعله بیکر میشود حسن و عشق آنجا هم چو الف میزند مزدای کوشش کلا طوفان غلغله شوق میفراید رونق قدر من از طمن خشان سعی پیری که نسا زد دستکامسین سعد مارا ورق کردادی در کار بست	جوهر آتشیها بال سندر میشود نور شمع آتیه و روانه جوهر میشود شک ساحل مرده ما هم تنادر میشود شیخ تکیان مرا رنگار جوهر میشود از عین بیکر من خط ساغر میشود دفتر گل رنگ اگر گزاید ایز میشود	کرچین دارد از ترک سودای خطش در بخت نیز رنگ زرد دارد اعتبار در هوایت نامه آهی کرا فشا میکنم بی عیان را هدایت مایه گرامی است در بساط پاک پاران خجلت آلود کینه بی نامت نیست (بیدل) وحشت اهل بیا	باید زدن دروا هم پند حیا نیشاند صفحه خورشید هم غناج مسطر میشود هر کسی را شمع هنر روغن نازر میشود رنگم از بیاطاقی بال کبوتر میشود سایه در کشتن در فروغ مه سیه ز میشود کر باب دیده طرف دمای تر میشود انگشت از ترک نیکن شک بر سر میشود

حرف الفاء		حرف الخاء	
در نظرم رختی هر لعل نما میبرد شمع رختی زرد است بی بکشا میبرد نام و نامند گیسو آینهها میبرد فرصت رنگ حسا از کف ما میبرد هیچکس آگاه نیست آینهها میبرد با کر افشیده اند سر پیرا میبرد بی سبب و بی طلب دهده جام میبرد هر چه گذشت از لعل نیست درون آینهها		تا سه و بر قلعه بال کشا میبرد قلع نفس با نجاست خاک همین میبرد قافه مجزو باز حکم هر سو میبرد زین همه باغ و بهار دست بهم سوده میبرد هرزه خرام است و هم بدهد کازاست و کز هرزه شمع اند خلق ساز اقامت کزاست دلمه و بخار شوق کیهو نگاه نیست	
نعل این باغ را بگوش شمع عالم آینه خانه سو دست چه خسارت کار بیرون داد عشق از هر چه خواست شورانگیست سیر نام سیر هم سحر کرم عمری بستم ما ز ما پوشید هر نیمه جیسو باید خود هیچکس قدر زدن نشناخت اینکه بخمار فعل نیک و بدیم		هر چه بودیم و غیره با میبرد بی پروا با آینهها میبرد غیر و بی یکنوا میبرد نفسه کی بران میبرد ایستاده رنگ و بو بهار میبرد خلوت داشتن و با میبرد ششجهت غیر یک سر میبرد سایه آخر شتر سوار میبرد کارها کرد و هیچ کار میبرد	
چون در هر یکی صد کستان هم و در و در بجای خون مگر رنگ نگار پیش و در میداد حسرت دیدار چون انگش در و در زحمت آینهها بر تیر نه در و در که در و در است آینهها چون در و در		ز آفتاب رنگ شوی موج کهر در و در که کز آفتاب برض آرد صد طوفان سحر در و در بگو کانه اش دارد و جای در و در که کز آفتاب برض آرد صد طوفان سحر در و در که کز آفتاب برض آرد صد طوفان سحر در و در	
دارد ز سر و رنگ حسا دامن قلم بامن چو کفایت سیاحت که سدال عمری شوق اولی سبب عذابت قطع امل الفت دل عقد حال است و منتظر وصل منر ما مزه بستی		هر پایه سر شیشه منصور نگرد و خرم من خورده مگر مود نگرد میسار کمال کسی از دود نگرد تا بند کربان تو هر کور نگرد تا تو همان به که اب کور نگرد	
سپل کر به سر راه بکوه و درت دامن شد غنچه نا گل این باغ برین کربان شد سپل میبرد تو مید خانه که دران شد و هم میکند بخار آینهها که توان شد دامی گر افشادم طره پریشان شد		سوخت بر فشانها کاین نفس کستان شد کاشتم نفس در دل رفته پستان شد هر چه آینه کردید باب خود فروشان شد ای چون بصحران توهارن حیران شد چون سپید از دورم آفتاب نمایان شد	
کسوف آفتاب آینهها عرش نفس باشد مراد از کوههای زخم زدن خون نفس باشد عسار ما مباد افشاده دل مکن باشد شکجهها مدام مدام که توان نیست باشد ز سر ما مشغول اگر عیبت هوس باشد		نهاد آینهها برین نفس که افشاند بران کنی نمی گردید از دست و تیغ و دامن قانی بسیار بود در عرش بیانی چه لازم شک کرد آینهها بران مکنی را شکست رنگ آینهها بران مکنی را	
درین محراب زبا افشان احوال حسا دارد مشو نعل ز پروازیک بال کارسا دارد ز اسرار کرم کر آینهها دارد و دارد		بهر فضل آن سوی لعل رنگها دارد بنویدی زبانشین که هر دو مانده با دارد که این دریا قدر موج دست آشنا دارد سرا عوشو کجهها کای شوی (بیدل)	
دامن بیای که غلطیده باشد همان به که این عیب پوشیده باشد		نصیر جوهر آگاهی قدرت بکشا دارد نخبد از آینهها رنگ روان مع جنون نازی صبر آینهها برین کاهرم حقیق سازند	
حسایت رنگ بسیار مرشکم اظهار هستی مشو داغ خجلت		که آن کازین سوی مانده باشد ز گل کردن کره خشنیده باشد	

خام دل از دوس مو هوم هستی	چه فیهیده باشد که فیهیده باشد	چه موج کبریه که از شرم دریا	شکله نور دیده چیده باشد
بجوشت دل حکرم باجیم خاک	احکرمه باشیده جوئیده باشد	من و پس مطلب دل وآه حرمت	دعا شکو از میرتیده باشد
فلس سبزی آتشک جیشت کو	سحر حکرمه اجزای پشیده باشد	درین دشت وحشت من آن کرد نام	که سرنا قدم دامن چیده باشد
جیسا بود آتشان نیسان	دلی داشتم آب حکرمه دیده باشد	اگر (پیدل) مایه عریض هستی	بحسب عدم حیرتی دیده باشد

«O»

تقلید ازجه علم بلاغ هر کند	طوطی نیم که آینه رمن ستم کند	سی غبار من که بجای تفسیر	بادامش زده اگر از خویش دم کند
اندکشت زهنگار دیردم وسوختیم	کو کردی دگر که کند شمع ورم کند	رواد رفت آدمو رفت نفس چو صبح	فرصت نشد کفیل که فیم عدم کند
آسوده خاک شو که مینا بحکم ورم	عمر نفس شیار حساب قدم کند	بالیده است خوابه عین بنشتر جای	مردار آفتاب مقابل ورم کند
شود ساجیت به پله یستی نشانه است	چیدیک سنک کوه و قار تو که کند	میرا عدم بخت هستی رسید است	باید جیسا سلوح جیم رفت کند
رواز میگنم جنگم های امن نیست	دای سیاهم که روم را پیم کند	خجالت کنار غلو لکری که آفتاب	تر دامن تو خجالت کند چپ نم کند
تو هیچ باش و عدل و عملها بطاعت	کو خلق مرده فکر عدوت و قدم کند	(پیدل) یازین ستمکده یکس گذشت ام	کو سایه که رومر خاک که کرد کند

«O»

تک و بوی طس ازاعلم عدوت فی دارد	میرس از باز کشش قاصدا رفتی دارد	نبرد ممدردن عقل خجالت میکند سامان	جیان که گفتگو دارد میسبحا سوزنی دارد
زهرجا در رون آری قامت میکند طوفان	هرین در دود خاکت اگر کن مانی دارد	بر کی خرقه تسلیم واز آفتاب اینی زای	عقین پهلوی لافش شقی جوشنی دارد
مسامحت در خورد نکور و دعوی هستی	دلیل انتحان این دگر جاداری فی دارد	کران و طبع بکدر میانش از لاف خود سانی	ز لاف و طس هسنت چندین منی دارد
خارده سی مین آفتاد زور آزما لیا	کال پهلوان سر غشاک افکندی دارد	شکن خاموش سلیقه در کف است آغا	همه گریست باشد دل بدست و دوزخی دارد
لغان دل نیایان ناظم جسم تشنگان	همه گنجیم لاف کنج جادو مدغی دارد	زیر سر وشت انداختن شکی کرد دلیا	پیرجا کسوت مایین ندارد دانی دارد
کامل کر نکرد من زمان توفیق آزادی	شرد هم در دلت شک آید و روزی دارد	جیا لظیف مجازاد چیزی بیجا اهد	فصول کره از خود دانی کردی دارد
نیدام چه غرم میگنم زن کشت حاصل	نفس گریه داشت و نیست دل بر کنی دارد	ز کف جریه ز می غموا از دین جیا (پیدل)	پسار پستو بادا هر یک روعی دارد

«O»

تمام شوقم لیک ناقص که دل براد که میخرامد	چکر بدخ که می کشید نفس باده که میخرامد	فلس جیبت فیل دارد بین سیه که میخرامد	سیرده چش این کشش فروغ ماه که میخرامد
زواج افلاک اگر خدای حضور اقبال بی نیازی	اگره و نک از گل تودارد بهار موهوم هستی ما	دم غزالان این سیاهان بی شکله که میخرامد	دورن گلستان خام امرو کج کلاه که میخرامد
بهار هرزه میروشد بحیرت آینه طبعین	ز رنگ گل کایسار سبیل شکست دارد صاع کای	باز سرور یک خلق آواره در بند که میخرامد	اگر باد که بی محال ببلوه که که میخرامد
اگر امید فضا نباشد توید آفت زادی هستی	شکه پیرجا رسد جوشیم ز شرم می باید آب کرد	نکشی آنکه که در دافعت هوای باد که میخرامد	و کره آن برق بی نیازی بی گیاه که میخرامد
پروزه در دود من و ماغور او هسنت پیشی بردی	مگر ز چشمش غلط نکافی رسد غریب حال (پیدل)		

«O»

آن رستان که بانی آیه تک عیاشند	بی تکلف همه فالیدن کنو آفتند	سرو کردن همه در دور شکم رفته فرو	رو عالی و سبک مغز از ایشخشانند
رابط جعت شان وقت غافل زهم است	چشم اگر باز شود چون مژه می باشد	آه ازین نامه سیاهان که دشتی من و ما	کمال آینه داز است نفس نقاشند
گفتگو کرده رده کسی اینجا نیست	همه مضمون خیالی زبانت قاشند	ششجهت مطلع خورشید و سیه روزی چند	سایه پرورد قفسای مژغ نقاشند
بارت هم چه خیالت رود از دلشان	در نظر ما کافی هست حق نباشند	افشالی اگر آید عیان استیلاست	این تم آهده جیبا عری می شاشند
عزیز صحت هم صرف شد با زلفاق	کنی خالست که پاران یکجا میباشند	بی دیر اعل دول میگردد از سر جا	همه در محفل و بیا قدم فرمیشند
دش از لب معالی ز نفس نهایی حیل	رو سبازید که این آینه ها نقاشند	(پیدل) از اهل ادبش که چون کرد سحر	این عمل نقاش مرصه بی پاشند

«O»

آتشکی آورد خانه صیاد	بکند چاک نفس گنبد زاید	میر آن جلوه رفت فرصت ماست	توبه سیرم چشم بدمی سست
عشق چون شمع در لافش بجود	سرمه را نیسی ما سر داد	فلس است آفتکه کاسید بلب	کرد ما چون سحر قبسات زاد
دانشک آخر از جهان ورم	غشده وانشیم کس شکستاد	یستون درخار سرمه کج است	ناله هم رفت دوری فرهاد
جیبت شغل جیسان حیرانی	نک خودون بقدر استمداد	از کف واز کان لوفت پروان	ز قارون عسارت شداد
خفته زور سلف بی دوار	عیش این خانه ات مینا کج باد	باز عریست نام ما تنگرفت	این فراموشی از که دارد بد
کامه دل بود در کف امید	و که خواندم که باز غرنازاد	تا پیرالم رسد نقاشموشی	همه شب سرمه میگنم ایباد
کردم این نه نفس نیساید	حکرمه زور و کشند ازاد	چون سیدم در آفتی که میوس	سرمه کردم اگر کنم فریاد

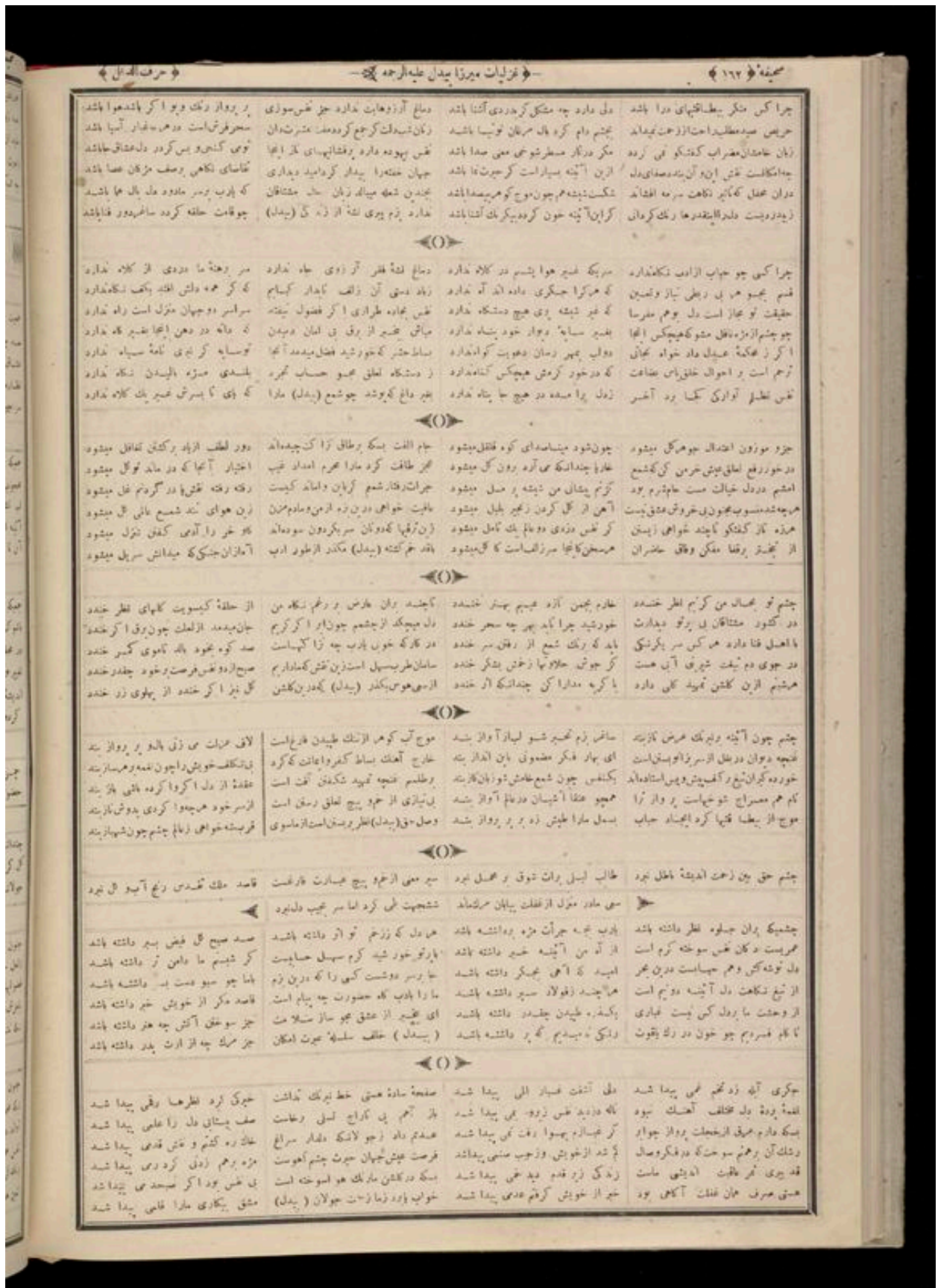
عمل شمع میگنم (پیدل) خدمت ا سکر دم افشاد

توان اگر همه دوران آسمان کردید	بگرد خواهش بکند اپتوان کردید	چه حرصها که نشد جم بخود جیدم	هوس مشای ما طاعت دکان کردید
فشار وادی ورم ابتدر هجوم داشت	نکه پرزه در پیرا ز دو جهان کردید	دلی بدست تو افشاد ملت شو جیسا	روی آینه صمد رنگ میتوان کردید
کباب سی غار خودم که این کف خاک	راه شوق تومند آفتد که جان کردید	مرشک اگر قدمی در ره طیش ساید	پیر فسرده دلی میتوان روان کردید
فنا بعد از سیار پیش یازدن است	جن هزار گل افشاد باغزان کردید	زغود رآند کان بکفیل ملک نازد	فلس دو کم کشت از خود و فغان کردید
خوشم که عشق نکرد انتحال پروازم	شکسته بلی من در قفس نهان کردید	در کمر میوس زنگ جیایم (پیدل)	بدره دل که دلم سحت ناتوان کردید

تو مشق حق هر کس ز غفلت با تو بیشتر چرا دورد آواز کوس طغر جنت تو کار خویش کن ای با تو دامن نمی کنبد چو وی که دوا کسوت هستی طهارت بساط ساجری سایه خورشید می کرد رون ناز است عشق از دامگاه و هم چنانی تو در آغوش پر پروای دل کشیده توری در ششای طبع از عشق کرد قابل نرمی	هزار کاسه سرخون او را کردش بر زرد همه کرش باشد زهرانی چون آب میرزد کریان عالمی دارد که در دامن نمی کنبد سر موی اگر دانی به پیرایم نمی کنبد دران خلوت که او باشد خیال من نمی کنبد تو با من در خود خود کند پیون نمی کنبد درین وقت مرا امید کنی من نمی کنبد بغیر از آتش آب در آهن نمی کنبد	هزار کاسه سرخون او را کردش بر زرد همه کرش باشد زهرانی چون آب میرزد کریان عالمی دارد که در دامن نمی کنبد سر موی اگر دانی به پیرایم نمی کنبد دران خلوت که او باشد خیال من نمی کنبد تو با من در خود خود کند پیون نمی کنبد درین وقت مرا امید کنی من نمی کنبد بغیر از آتش آب در آهن نمی کنبد	هزار کاسه سرخون او را کردش بر زرد همه کرش باشد زهرانی چون آب میرزد کریان عالمی دارد که در دامن نمی کنبد سر موی اگر دانی به پیرایم نمی کنبد دران خلوت که او باشد خیال من نمی کنبد تو با من در خود خود کند پیون نمی کنبد درین وقت مرا امید کنی من نمی کنبد بغیر از آتش آب در آهن نمی کنبد
◀ 0 ▶	◀ 0 ▶	◀ 0 ▶	◀ 0 ▶
یک کسوت قفسم رنگ خنده میرزد در دامن هم اجزای دستک زهار است باغ ما چمن دارد در زمین ما مونی کرد تا توان ما چند بر هوا باشد جوهر نلانی از حرس باغ حال نام نیست چیز حیا نباشد جوهری گرم (بیدل)	بچه بی چاری نیست گل زنده میرزد این غبار روم خاک خط کشنده میرزد غنچه با تو گل بیچین گل خنده میرزد کر همه خاک از است پاک کننده میرزد مرصق که ما داریم این دانه میرزد جز حیا نباشد جوهری گرم (بیدل)	بچه بی چاری نیست گل زنده میرزد این غبار روم خاک خط کشنده میرزد غنچه با تو گل بیچین گل خنده میرزد کر همه خاک از است پاک کننده میرزد مرصق که ما داریم این دانه میرزد جز حیا نباشد جوهری گرم (بیدل)	بچه بی چاری نیست گل زنده میرزد این غبار روم خاک خط کشنده میرزد غنچه با تو گل بیچین گل خنده میرزد کر همه خاک از است پاک کننده میرزد مرصق که ما داریم این دانه میرزد جز حیا نباشد جوهری گرم (بیدل)
تو بوی پستی لبت که توان زد گل بر کامها زشتک توان زد بوسه بزدان پر کشک با توان زد خنده مکر بر چشمان شک توان زد سر پشوا تا کجا زشتک توان زد کاری این شیشه ها بشتک توان زد	از هوسم و اغریه همد غیبی نقش ز کینه ها هوس اگر این است بیکه شمشک عهد هندی مرده دور چه سافر زنده گس به تحویل سخت چو فواره نازل زده کاری این شیشه ها بشتک توان زد	از هوسم و اغریه همد غیبی نقش ز کینه ها هوس اگر این است بیکه شمشک عهد هندی مرده دور چه سافر زنده گس به تحویل سخت چو فواره نازل زده کاری این شیشه ها بشتک توان زد	از هوسم و اغریه همد غیبی نقش ز کینه ها هوس اگر این است بیکه شمشک عهد هندی مرده دور چه سافر زنده گس به تحویل سخت چو فواره نازل زده کاری این شیشه ها بشتک توان زد
کر زهرین نباشد بت دام دام دارد حتی دو روز عصیان زحمت دام دارد لغات خام خواب یک اشتلام دارد کرم هزار قلاب مصروف کام دارد از خلق کینه دارد آینه دام دارد خندید کاین خیالات سودای خام دارد	کر زهرین نباشد بت دام دام دارد حتی دو روز عصیان زحمت دام دارد لغات خام خواب یک اشتلام دارد کرم هزار قلاب مصروف کام دارد از خلق کینه دارد آینه دام دارد خندید کاین خیالات سودای خام دارد	کر زهرین نباشد بت دام دام دارد حتی دو روز عصیان زحمت دام دارد لغات خام خواب یک اشتلام دارد کرم هزار قلاب مصروف کام دارد از خلق کینه دارد آینه دام دارد خندید کاین خیالات سودای خام دارد	کر زهرین نباشد بت دام دام دارد حتی دو روز عصیان زحمت دام دارد لغات خام خواب یک اشتلام دارد کرم هزار قلاب مصروف کام دارد از خلق کینه دارد آینه دام دارد خندید کاین خیالات سودای خام دارد
◀ 0 ▶	◀ 0 ▶	◀ 0 ▶	◀ 0 ▶
زبان سفه شرم کن که بجای وحش رسد تا میرد آفتاب بخورده است که رسد هر جا رسد خیال و نظری قدم رسد بشین دیبکه قاصد ما از عدم رسد نار از بخشش تو که داری چه که رسد پیش روی کاروان مرفعی که پس کشد	پوشیدن است بستم ز خاک غبار خیز سافری کن و حیار کمال دماغ کنیز دردست جهید نیست غان سبک روان ای زنده کی عبرت وصال اضطراب نیست یک قطره در محیط نمی از محیط نیست معنی محیط زجاده شق قبل رسد	پوشیدن است بستم ز خاک غبار خیز سافری کن و حیار کمال دماغ کنیز دردست جهید نیست غان سبک روان ای زنده کی عبرت وصال اضطراب نیست یک قطره در محیط نمی از محیط نیست معنی محیط زجاده شق قبل رسد	پوشیدن است بستم ز خاک غبار خیز سافری کن و حیار کمال دماغ کنیز دردست جهید نیست غان سبک روان ای زنده کی عبرت وصال اضطراب نیست یک قطره در محیط نمی از محیط نیست معنی محیط زجاده شق قبل رسد

چرا کسی منکر بیضاقتی در او باشد
چشم تو بحال من کرم نظر خنده
در کشور مشتاقان یار تو دیدار
با اهل فنا دارد هر کس سر یکرنگی
در جوی دم یفت شیری آن هست
هر ششم این گلشن نمید کالی دارد

چشم چون آینه و لعلش عرش کازینه
خنده دیوان در فلک از سر زانوین است
خوردن کبریا شمع و کعبه پیش و پس استاده
نام هم مصراع شوخاست بر وار ترا
موج از بیضا قتها کرد ایجاد حباب

چشم حق بین زحمت اندیشه باطل نبرد
طالب لبیل رات شوق بر حمل نبرد
سوی مادر مژول از غفلت پیاکان مرگ ماند
باب بجه حیرت مزه پوداشته باشد
از آن من آئینه خیره دانسته باشد
امید که آفت یخچلر دانسته باشد
هر چند زقوالا سپر دانسته باشد
بکشد طبعین چقدر دانسته باشد
دلکی مبدیم که بر دانسته باشد

چشمی که دران جلوه نظر دانسته باشد
هریست دکان نفس سوخته کرم است
دل توشه کنی و هم حسابست درین بحر
از تیغ نکاهت دل آئینه دویم است
از وحشت ما پرول کسی نیست تباری
تا کام فسر دم جو خون در رک زقوت

چرا کسی منکر بیضاقتی در او باشد
چشم تو بحال من کرم نظر خنده
در کشور مشتاقان یار تو دیدار
با اهل فنا دارد هر کس سر یکرنگی
در جوی دم یفت شیری آن هست
هر ششم این گلشن نمید کالی دارد

چشم چون آینه و لعلش عرش کازینه
خنده دیوان در فلک از سر زانوین است
خوردن کبریا شمع و کعبه پیش و پس استاده
نام هم مصراع شوخاست بر وار ترا
موج از بیضا قتها کرد ایجاد حباب

چشم حق بین زحمت اندیشه باطل نبرد
طالب لبیل رات شوق بر حمل نبرد
سوی مادر مژول از غفلت پیاکان مرگ ماند
باب بجه حیرت مزه پوداشته باشد
از آن من آئینه خیره دانسته باشد
امید که آفت یخچلر دانسته باشد
هر چند زقوالا سپر دانسته باشد
بکشد طبعین چقدر دانسته باشد
دلکی مبدیم که بر دانسته باشد

چشمی که دران جلوه نظر دانسته باشد
هریست دکان نفس سوخته کرم است
دل توشه کنی و هم حسابست درین بحر
از تیغ نکاهت دل آئینه دویم است
از وحشت ما پرول کسی نیست تباری
تا کام فسر دم جو خون در رک زقوت

صیفه ۱۶۵	حرف غزالیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف ابدال ۹
جنون بیولین هر کجا بخت آزما کرد در تنی را نه آسالت باوی بدل کردن هوای برون کلی فکین شوم می کند حاصل مکن کردن فراری گناباد دهر بابل زنا که سجد هم که پست ای باد صبا حسی بخشامونی رساله معنی بلک سبطی تو را طرب و حسی است باطل مدعو بود آوازی	بهر موی بریشان سایه بال ها کرد دل کوکاب میگرد گشتنک مویا کرد سکاه شوخ مام کش روبرو بیا کرد کلی آخر بجرم سر کشا پوریا کرد میاد اوج جرات کردو دست دعا کرد چومو از کله جوی بیاد بصددا کرد نکر دیده است این لک با بقدر ازما و کرد	همی دل اگر جی نمودنیا دعا کرد بهرجا غنچه دل و انکرده سون دهنی رم دواها ما دستکاه حبیب دورد رسائی بیست انداز بر سیر هوای را تکلف برین دورد دماغ شام منصورم چو انک از بیست کاف افتاده مطلب بسل مارا تدویر میکند طبع روانست (بدل) از غزلت
جنون جولای هر جا بوحشت رها کرد و بر دهنش با شوق چه اکتافش خود داری چنین کر صفت دهر با کیم غش می بندم عوارض کثرت است و ذات و احدا را هوای هر دگر می زند موج از غبار من در افعایت در عالم اسکان نمی بزم	دو عالم کرد باد آینه پاک نقش با کرد که ششم جلوه خوردید چون پند دوا کرد عجب دارم که از آینه تمام جدا کرد خلل در شطرنج یکتا نیست که قامت دو کا کرد میاد همچو کر دهم سر و اندام کا کرد من و دشمنی ابدی ندانم تا کجا کرد	کر آردی هوس داری چو روزنک بیرون آ باز عشق با سر مایه باز است خواب را کسی نای بدوش نه بده محل حدیث طواف خاک جویون مزار کو کهن نای لم خجلت ز غشی من بر نیکدار دل آکد را لازم بود پای غش (بدل)
جنون دل کشته از کویش می آید لذات دل کجا بیناد از درد کفر داری کناری نیست که سبب غش حیرت نبرد آجا اگر بنده عجم و کاهین وضع دل بزم چو آغوش است از بزم و جاده دهر جدا زود زای موج کوه جوت کثرت نیست دل کتبیدی سر عیب ایامی بوی کحلی	دماغ من بریشالت باوی نوی آید صدای جیتی از چین کیسوی نوی آید باین شور جنون غلطنه از کویش می آید درین صورت بیاد و غش موی نوی آید کهر کس دمدار و هیچ سو موی نوی آید روانی رفت از آبی کدر جوی نوی آید هنوز آینه بقیل خواه زانوی نوی آید	دم طرز شکافت عالم کار دگر دارد ز غیبت جای میانی تفصیل نک میگرد کلیا چه برین گشت تمیزد جنون من من و بر آتش دل آینه پندین چه حرف است این نخواب طایف مختار قدرت باش کا عشر بگردن کف قدرت رسید از بوی باطل چو شمع از شمع لاله کردن مکش (بدل)
چنین کر طبع بددند خود خواب می سازد درین بطنه غرض سجد باید و دستا را غش را الفت دل نیست جز تکلیف پناهی چنین کر سوزد غا کثرت اجماع است اعظام چهران دوق وصل دارم و خوشی می یازم خار و زام کان چون ضعیف کیمیا سازی	بجست انتک را هم کوهر کباب می سازد که موج باده از خم قنوج حباب می سازد کدود از صفت آتش بیج و تاب می سازد تب پولوی من از پوریا سحاب می سازد در آتش نیز این دمی جان با آب می سازد که اجزای غرور خلق را آداب می سازد	ضعیف دامت دارد غرور درد پیدا کن جنون کی در بنای غافل هوش آتش زن چو صبح کر حضور آفتاب افشا کشته نیم جرق غمت از ابرو کر قطع نظر کردم درین عمل دارد دوی راحت چشم واکردن توانم ای عالم مکر صدای بود (بدل)
چنین کر کبابی که کجاست شعله افند جهان تو در تن دارد زاس دل مشغول مال کار طاقها بجمع آوردند اعضا نبرد بر فغان و غریه هر اید چون قناعت سائل من است الفون طبع منو قبول از پنهان کفحه دیگر نمی خواهد	مصور کر کثرتش تو آتش در فک افند کمان آینه هر کجا افند دست زنگ افند چو جولان منقل کرد بوسه ای لک افند نیز خضر کی راهیکه در هجرای نک افند میاد کتنی درویش در کاهنک افند آلهی چون جنا خونیکه دارم بیک افند	بدل ای دن و کدکد که باین سر کرانها بر سر صفای طینت عالم بر زحمت اگر سردی زنگ کینه صید دستکاری کن زخارا قبر میجو شد ادوم کرافتانی نفس در میزد چون صبح دینی در کرانها دافراطوس ترسم ضاعت که کنی (بدل)
چو ندان و بخت لغت حرص را با موس می سازد چو ساز خلق عاجز کا سازد با کفر داری بلمانی قناعت کن که جام عیب طینت غش از عرق می رود شرم حباب انجا چو سحر است اینکه آفتاب کلامی مشافه حیرت	صدف دانی کبر کتن کف افند موس می سازد نفس را بی پرچیا عالم مانوس می سازد بهرها جرم کای می کند کا موس می سازد بیایس آرد هر شمع با موس می سازد بدست میدهد آینه و طایس می سازد فغانی و جد نای نیست کردل کر کد (بدل)	لقبهای عشق بافت چندمان می آید فک و شمشیر و اگر دامت آغوش دسوائی تو خواهی شور عالم کرو خواهی غافل عشر خوشی من گفت و کوسنک بربند و قارغشو بیاد آشتات کر همه چین رجین بدم رحمن زاده در درما قوس می سازد
چو دولت درش برشان و اشود سیک سفر شایان اسرار نیست و از این همت دانت میند ز اسباب نتوان بدل زد کره بصد غماتی کا دارد سخن ز کینیت لبست آن دهن بهر جا تو فانی ز باها بیگیت	بر آرد برون مور و علقا شود خس از دوری شمه سوا شود فک عک کرد که سر با شود رو بید کا غلعه صبرا شود اگر بکشم در دل جا شود عدم کا بکوم من و ما شود نه امروز می شد نه فردا شود	بهریز از اقبال دون فطرکان چو بر کرد افهال عاو عمل مهای ۲ شوان شکافت نکین میرا شد مصای سنک بشا کوش دلمارم آمد بیا درین دشت و در کئی از غیر نیست چون چشم نکشاید از غول باز

چو سیمه بدر هم تا یکی قدم شمرد نمود کار جهان نقش کاشه بنگ است چون نام صفت بگردن افشاده است حساب پیش و کم حسوس ناله بقیست شاهه بیکم انشکث زبهار بلند نوی ساز حیا بی فضولی من و ملت	یکندلی نفسی چند متقدم شمرد لی بخنده کشاید و جام هم شمرد نفس زبیدو همان نفسی قدم شمرد مگر بصفحه زبید آتش و دم شمرد زمن برصه حرات همین عمل شمرد زرد چند برآیدو زروم شمرد	بوج جزو ز اجزای دهی فاصه نیست بصفحه راه نبرد است نقش ظلمت و نور سرافغ من کز تحقیق ناله رسد کدام قطره درین بحر باب کوه نیست کسی از حجاب نگیرد عیار عالم و عمل اگر هزار ازل آ آید زنده هم	سراسر خط بر کار در هم شمرد سواد دهی خطی در شق قلم شمرد ز در کجایم لغزشی قدم شمرد خطای ما همه شایسته کرم شمرد حساب ماضی پیش نیست کم شمرد تعلق من و (بیدل) همین دودم شمرد

(O)

چو شیم برآمل بکنفس عیدلی دارد نباشد کر سرا سرکاری آواز بلبلها	زبان خاموش رکبای کل فمیدلی دارد کم از زنگی نه ای عجز کردیدی دارد	سحر جان در نظری آید استقبال مینواهد چهلاد چون سحر سر تقدیر آغوش جوشیدن	بخون غلطیده می نازد شفق رسیدنی دارد کر بیان چاک ناله هم بالیدی دارد
چو شمع از آسمان دیگر کدام آفتاب بخیزد جهان ما و من کایس کایس میباید	چون رخسار ملک کر زروم رنگ بخیزد چهارکانت از چهارم ناپونک بخیزد	مژده آردن آسان نیست زن خوانی گمن دارم خبر درین دایره بیاطورما آموخت رسانی	ز صیقل آینه پناه بخیزد تا ناک بخیزد که آتش در پستان چون قد آفتاب بخیزد
کر آزادی درین زندان سرا لای غیون خفق ملک در کردی است لای و هم فک نیست وارسق	دل عینا از هر چه کرد رنگ بخیزد مگر از پیش چشم این کاشه های رنگ بخیزد	چون زن دشت و در هرجا بارو حشم در بحرف و صوت ازین کسارتان رود افردن	کم کرد بنگه و راز من صد فرسنگ بخیزد قیامت صور پندد رسد آفتاب بخیزد
کر انجانی مکن ناک خفت کم کد حمت	کهر کن مدتی بکجا نشیند لکن بخیزد	فریب صلح از نطق مفروان غلور (بیدل)	رنگ کرفن چو بر خیزد هم جاک بخیزد

(O)

چو شمع از عضو عضو آهی سرشار میگرد چو موج کوهماز جیمیت نام چه میبوی	هر جا با زخم آفتاب پیدار میگرد چون ها میگردن کفری عوار می گرد	ندارد که من احتیاج لب کتو دها رنگ شعله جواره دلی باو دارم	دو انگشتی که از هم واکم متعارف میگرد که از دست بگریزد آواز بوزار می گرد
گف بی حنا بشد که شود آید غا کرا دماغ باه از سر جین مستغنی دارد	کدست قدرت از خمیر آن بیکار میگرد ز یک ساله که بر سر می کد کار میگرد	چون میباید که من میوردم در جیب میگرد زلفال جهان بگذر میاداز شوق و لمان	چون میباید که من میوردم در جیب میگرد زلفال جهان بگذر میاداز شوق و لمان
چون رخویش چندا بکف طرشتا چون جوشد تلاش در زرق داری دست و هم سوسامان کن	تا چون بر پند افتد سر معمار می گرد درین و بر آغزین دست آبیابار میگرد	فلک کر آسایشها کم است آترو اغامش بهر ضایع احتیاج از اراضی کن مدو (بیدل)	بشما کردی خفته چون رنگ میگرد فمن چون باغش جوشید کفتن بار میگرد

(O)

چو شمع بر سر آفتاب و ماه می کرد پیش خاصیت شیشه های می دارم	باوج قدر بخندی کلاه می کرد که خنده بر لب باه قه می کرد	دران اساط که انجام کار نوبیدست بانتان و ده جبهه چشمه عرق است	اگر کشت و کر پادشاه می کرد ز شرم دعوی باطل گواه می کرد
کر و نیست شب برده از شمع و چراغ بنا امیدی لب کبیت چشم باز کند	همیشه دیده بخت سیاه می کرد بی است اگر مژده که سیاه می کرد	چسان رسم بطلد که کفدم زده ام ز شمع کشته شدیم که صیدم میبکند	شکست آیه در خاک راه می کرد در کجبه دیده تشام شکاه می کرد
نرم کرم است بر وضع و شریف نه انشک شمع و لی شیم سحر (بیدل)	که ابر بر کلو غارو گیده می کرد	چده عبرت که بحال من آ می کرد	صواب خنده کند یا گشاده می کرد
چو شمع فطرت آدم نور رنگ روشن شد چو فقر دست دهد ترک عزو جاه گشید	لکن از زمین و گردش از افلاک روشن شد قدر فیم کای گشتا کر حیوان کر انسان	جهان همه برده از شوقی مشت عیارو کال مریک از آفتاب اندک روشن شد	هزار آینه زن خاکستر ناک روشن شد
سرافغ یوسف مطلب درین پاهان نیست حرف سرو بلندش نمیتوان کردید	سر رسته همان آسمان لاله گشید مگر زبک کر بیان نظر بجاه گشید	اگر کل هوس کیمکشان زند بدماغ خضاب مام سوی سید داشتست	انفقه سر اسلیم رنگ قه گشید ز عینک پیش دورودی کهن میاه گشید
درین قلمرو عبرت کیا امید چه پس ز ساز ممد رحمت همین توانست بلند	پسر نهال کرن باغ رست آه گشید زهر ری که بجای رسیده راه گشید	بک قسم که ز ضبط دواب بجای آید نیده آید سر انجم این تماشا گاه	زبان دعوی صد بحث بی گواه گشید بجنت نقش قدم سوی هم نگاه گشید
سواد آفتاب شمع روشن است انجا	که ای عدم صفتان کاشکی گناه گشید چو خط بطله رسد نامه میاه گشید	معانی که همین هر روز به جلوه کر است خیال (بیدل) ما سیر که غاه گشید	خدا یافت من چندان فو ابافند که بخیزد مگر آتش درین و بر خراب افند که بخیزد

(O)

چو کوه فطر مام تاکی با آفتاد که بخیزد بقابل قاهر ننگ دارد فطرت اردکان	زمانی کاش درای حباب افند که بخیزد مبادا سایه در انقلاب افند که بخیزد	جبهانی کنت از ناخبر می پلک افردن ز قوی دامن عزت گرفت خاکشده افند	مگر خود کسی زین شیخ و شاب افند که بخیزد مگر چون شود مسی در زراب افند که بخیزد
بعضر خواه چه بید ندای فک غیر از زمین گری کمال خلعت خفت می چید درین عمل	مبادا این خرم کرد در خلا افند که بخیزد سیند ماجرا در اضطراب افند که بخیزد	فنون شیشه مارا از ری تومید کرد آخر درین همرا عروج نازم گردیست دامال	روی کس محال است این غایب افند که بخیزد سر ماه مگر آن زکب افند که بخیزد
جایم کشی که کرد دامن رنگ جین خیزش نهان در آستین یاس دارم چون سحر دسی	چو کل هر چندان آتش در آفتاد که بخیزد غبار من دمای حجاب افند که بخیزد	ز لکن داری رسم توقع آب میگرد نو دلی ندارد بهال مدما (بیدل)	خدا یافت من چندان فو ابافند که بخیزد مگر آتش درین و بر خراب افند که بخیزد

(O)

چون آب روان و مکنر عین ایستاد کر د غنی پیش ندارد سحر انجا	کر هر چه کشتی بکشتی مگر از خود کم نیست دهی امراض از ابتدر از خود	در بار که غنی نه ردی نه قسم نیست در به مو هو می ما گوه کرا است	ای تحفه کن هیچ تو خود را به از خود سنکی که ندارد بزا زو شر از خود
چشمی بکشا منشا پرواز همین است	چون بینه کشتی دهنه تالور از خود	هبات صد دشت و دراز و هم دودیم	اما زبیدیم بیکرد از از خود

کسر کایه در غم اسباب مجسود سیر سر زانوم از الفون چون بود پران عدم کار غبار طبعی چند ان موج کر احسان طلب در نظر است	عالم همه را حقیقت باین درد سر از خود افکند خیال مجسمان دگر از خود پیش از تو فشانند درین دشت و دراز خود دروصل کهرم نکاشی کسر از خود	افتاد بکردن غم پیوی چه توان کرد سپل است گذشتن ز هوسهای دو عالم وا آتش قسلی کینه کنج انفعال آینه شدن بیست درین محفل عبرت	زین حلقه هم الفوس رقم یاد از خود کر مرید زهی بکند قدم در دشت از خود بشون و مای هم چون کوش از خود هنگام تراشیدن جیبو هنر از خود
چونگاه کرد نمودم از نیتاید طبع غم اگر خواب غالب است چسود کرشته است خیالت فضای امکا را اسباب که ما هیچ جادیدین نیست	بهار من هوس رنگ بر نیتاید که بجهت مزام هیچ بر نیتاید چه مهره ماه که برام دور نیتاید نیک پای خیال هر نیتاید	بیک نظر ز سرای من فصاحت کن اشاره می کنند از لسان کهنسار کنادو بست نکاهی ز دل لطیف دان طراوت برق شرم ما سینه کار بست	که داغ عرض مکرر شرر نیتاید که بار کله دل هر کمر نیتاید چراغ راه نفس آفتد نیتاید که این ستاره بشاع در نیتاید
بهار آینه اظهار جیوم است انجا نکاه ما ز غمناکی غیر مستکی است چو انتک در کره خود چسکیدن دارم	صفای طبع ضرور هنر نیتاید برون خودیش چراغ کبر نیتاید دماغ آله زین پیش و نیتاید	طلم خویش شکست علاج کلفت ماست حباب بیخت دلبرانه میزد بر موج خیال بسمل نیرنگ حیرتم (بیدل)	که شب نمیکشده کاسر نیتاید دل کرکته ز شمشیر سر نیتاید بحسب طبعیدن من بالو بر نیتاید
چون رنگ گل زین پرو نام شکسته اند فرست کفیل و حشمت کین نیست زین جن بفرست که بپوششکات چه میکند آن بخودان که خط طبعی کرده اند ساز	مکتوب و حشمت به بر رنگ بسته اند کلهای این است دامن رنگی شکسته اند انجا سینهها همه باله بسته اند آسوده تر زلفه کار گشته اند	برواه مترناب بیک آواز سوختن نقش من در آینه پیدا نفسی شود عالم تمام خون شده از چشم ما چکید آزاد کان بگوشه دامن فشانند	از صد هزار زحمت پرواز رسته اند در پرده خیال توام نقش بسته اند خوبان هنوز منکر دلبهای بسته اند چون دشت در غبار دو عالم بسته اند
سر به دشت زحمت که غلبای این جن	زینکای جهان ملال نیست (بیدل)	برواز کله را جفس ره بسته اند	وامانک در آله دامن شکسته اند
چون رفته که از کهر آگاه می شود نقاشی است کلک از دل کر نظر کنی و عظم فصاحت درویش مشرب درم زن و کار زرد کبیت کشتن	صدیاده از یک آله کوکام می شود آدم مصور از کلف ماه می شود کم نیست اینکه نام کدا شام می شود کوه از صدا خفیف تر از کاه می شود	ای قاصد یقین امت دره است و این پیش و کم غشا همه اسما حاجت است از آفت ضرور حد کن که میجو شمع چون آسمان کال زرد کان فروتی است	مزل مکن بلند که بیکام می شود فقر آفران که کل کند الله می شود چشم از بلندی مژات جاد می شود وضع تواضع آب رخ جاد می شود
هرامتی که مانده حرص پییده است جیزاس نیست کرور لای زدن کی	انجام ریختن همه از کاه می شود هر کلهی بلند شود آه می شود	از جاده ادب مناشید انحراف روزدو از تو شکوه طالع غنیمت است	با خصم دامنست نه گرام می شود این عالم است کار که دلبخواه می شود
چون شر و اقبال هست بیک فرست که بود لهم نفس ومن قرآن عیت در نیافت در ضرور آباد لایق هستی امکان چه یافت کره دامانی نیشادیم و فرستاد گذشت	هر کجا گل کرد روز ما جان بیکه بود ورنه بکسر کله دل مد بسم الله بود هر کجا عرض کتان دادند تور ماه بود دست فقر از آستین هر یکدو چن کوکام بود	برخیال آید چو خلق زده مانع باز سوخت فقر بآن مجری نقش خدا صورت نیست دل عیب عری آخر نفس راره نداد هیچ کافر مصلای تقبولها مباد	شعله هم فرور گل از رده های که بود تا کجا کفتم آتش در دینک شاد بود بیج و ناب در بیان از عشق این جاد بود پاد ایامک ما را در دل کس راه بود
جیب خجلت میدود کافور دلبهای درد	چون سحر مانده و انشیم و در دل آید بود	تا کجا حکامه طبع فصولا راست	هر مستعجل زنتک ومع ما آید بود
چون شفق از یک غم هیچ کس گل بین شد در محیط استقامت سید دام موج بود کار هستی در نما شاعله دل جیب نیست چشم زخم کاروی نیخ او را کرده اند	می ننه (بیدل) جهانی رنگ و نار امل آخر هم زین حنای بی فکر رنگین شد کوهی بی طاق ما عرم تمکین شد کبیت در سیر بهار آینه خود بین شد	از ازل مغز من شیوه کوش من است لبت از آب حیوان خضر خوبا بطور شد بی فکر خوردن بهار طر زنون تازه کرد منکه ما را بافت آینه دار آفت است	هر خواب فکرم درد سر باین شد تا چرا از خاکساران خط مشکین شد خودمان در خون زده فطرت سخن را باین شد آیین هم جز فشار بجهت شاهین شد
دالم از وارستگیهای دغای بی اثر هرت وارستگیان و مانده اسباب نیست	کر فسون دریا زحمت کین آمین شد زا اختلاط سنگ پرواز شرر سنگین شد	ماقل از موضع ضلالت آگهی از کف نداد هر قدر (بیدل) دماغ سواد است سوختم	بغیر از کفرم بگذشت و اهل دین شد همچو آتش جرممان خاکشرم باین شد
چون شمع هیچکس زایم نمیکشد سر شکسته رنگی من کم ز سرمه نیست تا گفته به حدیث جدای ری دغان شهرت تو است ساز زمین کبریم چو شمع	در شک و خون بظیر زایم نمیکشد عبرت چرا بچشم شام نمیکشد این شکوه تا بهر دعایم نمیکشد هر چند خار ایستام نمیکشد	دارد برعه که هوس مزه کار حرص نصویر خود فروشی لیبهای خامش شمع برق جیوم آم و دل چسود مفت خس شکست بسم که موج هم	دست شکسته که عظام نمیکشد جز نخته هیچ نفس دکان نمیکشد از خود گذشتی عظام نمیکشد از نشت تا کسی بگرام نمیکشد
در پرده رنگی بی خیز لقمه ایست رخت شرار جسته دغان کجا دم	دل جیز بکوی شیشه کسرام نمیکشد دوش امید بار سحرانم نمیکشد	چون تپه بیکر خم من طاق آزماست (بیدل) زنتک طینت بیکار سوختم	مفت معسوریک کام نمیکشد الفوس دست من ز غمناک نمیکشد
جیوم تمکین سر از لای برم میشود رفت ایامیک تقلید افعال خلق بود	ماو من آتش میگرد حسابا میشود سود سنگ این زمان عیسی و مریم میشود	نیتا سان ربط قلبه قال کاموزون خلق دیشه ما دارد چون نظم نیرنگ خیال	سکته میخواند نفس کاب فرام میشود میکنده کدم سر از فردوس و آدم میشود

دستگاه عشرت و اندوه این عمل دلت چند میاید فسردهن یکنظر جوهریت کاروان سیهام اندوه و اماکن کر است بارتیم جرأت دیدار شکنین بوده است مکذوب از حق که در خوان مکافات عمل	شمع هنگام عروسی تحمل می شود تبع چون آبرو ز بیگاری نیردم میشود هم که پس ماند دم دیگر مقدم میشود چشم بر میدارم و دوش مزه خم میشود دعوی باطل قسور می شود سم میشود	حرف بسیار است اما هیچکس آگاه نیست ای قهر از کفنه تالین منم شرم دار برشکراند غنا اخلاق صافی طینتان وصل خون منم کبریا که اجزاء صبح باغوشی سازگی (بیدل) که در اهل زمان کر همه مدح است تا بپرسد دم میشود

جهان چون چار غفلت زتر کن سر مه سانی دارد اگر دم بوی شکوه بیرون ز رنگ قرم میباید خون چو شد قبولو از فرام زنگ کل میبکشد حسام کشاد شد قناب امکان سعی پیش مگر آسان بگرد صد دست و درشتانی که قدر هیز رسا بیایی حد زنده زهد کیشان خود فریب صدای ایشان تستهم از لایس بیرون دگرچه لفظ و کلام مشغول سغن بترمی ادا نمودن زوضع شوخی حیا نمودن عطاست (بیدل) زنگدستی بگر دوزی الم پرسن	زمین و جویاب لازم و محمل ما قسایش دارد میرس از پس حال جنون دماغ کفایت خراش دارد فلک دو روزی غبار ماهم زوای توکاش دارد که رنگ هر گل درین گلستان تغییر دور باش دارد سر از پس سوختن تنای بقود رسیدن تلاش دارد وضوی مکرره خام دریشان هزار شانه تراش دارد بخامشی نیز ساز جنون هزار آهنگش دارد عرق نیزار خطا نمودن کلاب زم معاش دارد چو کاه هر کس بخوان هستی و منم کشود است آس دارد

جهان بکاست کلی زان غاب می خندد تلاش آ کیت ننگ غفلت است اینجا بکاست فرصت دیگر که مایه بود بالیم درنگ راهبر عسکروان فرصت نیست زرق حسن کویا در جمال جرأت نیست غبار صبح نمکاشا است هرچه بادا باد	سحر بوسی از آفتاب می خندد مزه زم نکشانی که خواب می خندد حیث نیز در غما حباب می خندد نیکای روم که هر سو شتاب می خندد پیش چشم که حاکم حباب می خندد تو هم بخند جهان غراب می خندد	فشای ماچن آزادی بی قیای اوست نهی زخویش شدن منت آ کی باشد زهر و فضل بجز عیبت آنچه جمع کنی بدر سگاه ادب حرف و صوت مسخر کیست زبان بلافی مدد پس نرم منتهم است دلت چو شمع بهر که داغ شد (بیدل)

چه بلاست اینکه پیری زخا خیم ندارد دوسه روز صید و همی که غار دشت لایم زحباب یک نامل بعد از رو کفایت است مخللات قناعت نرسیده طبع منم زحیان چه بهره ودم که خیال هم توان بخش	سر ما نگویند شده اما به نظر ندارد قدس دگر ندارد بجز این که ز ندارد صدق حیث فرصت کبر دگر ندارد نی بوردی درویش همه جا شکر ندارد سربسده ملایع تحقیق سر زور ندارد	خطا غبار هم نیست که بکس رسد بامش زخیال بوج هستی بصدم منم نیست هر انتقاد سانی براج فضل دار است زخم قیامت ایشم نه شک هم با نماند نیست که رسد بحال زارم که شود بغم و جازم

چه بوریا وجه تحمل حباب می باشد نفس چه سحر طرازد مرض راحت ما ز کار و بود هجوم خطی مشو غافل گند سی جهان جز نفس درازی نیست بوم خون شده کو چون بکاست بهار	هر چه دیده کشادیم خواب می باشد درین حلقم هرین پیچ و تاب می باشد که بهر فتنه آن چشم خواب می باشد چو عذکوت سرار اسباب می باشد هوز رنگ طبع سحاب می باشد	قشای کسوت هستی نتوان دریافت ز لای ما و من ای بخودان بوج فحاش بکار که نفس ره نبرده کا نجسا عین بگر قشای نیات نامه مدد ز شیخ زور سر ما بلند شد (بیدل)

جهت کی که دل زحوس با عاقل شک نشود آب و رنگ حسن جهان بیده ز قبح نشان بابل از روی چمن طرح خاموشی مدکن رنگ عشق و داغ طلب نور شمع و مایل شب زحون محال میر حیب اضمال مدد	این کتاب علم حقین خطا نیست حاکم نشود که دمد کل که رخ شینمش کلک نشود که کی که دل کل خنده نی کلک نشود هر کجا ز دست چرا طالب هک نشود ما تبریم باو کز زمین فلک نشود	خواب امی داری اگر برین شک نشود بهر صده که نشان یقین بود منظور بقتل من بقدر سی داشت مز کائن حذر زهریت کار جهان که خلق آکینا نیز از هوس جسم با کدورت راحت کشته ام بشتاین زخود که نتوانم

چه شد که قاصد امید ننگ بر کردید پسای غرت سر دی اگر نظر باشد نگاهش از کلک سره بی جنونی نیست کبرن بیع اجل فرصتی می خواهد و داغ الفت این باغ کی که رنگ بهار	زمان وصل قریب است رنگ بر کردید بشع هم نتوان بصد جنگ بر کردید بزم قسه دم این پلنگ بر کردید حرف است زمان که رنگ بر کردید زین فضای طرب دید ننگ بر کردید	خواب راحت کبهار ازدی (بیدل) که آواز بر پروانه هم کبشار می آید در آغوش است و دور از کلاه می آید

چه شمع امشب درین محفل چن روز می آید من و نظاره حنیکه از یکاه خویشا	کشت خاک من چون چشم در پروازی آید شکست از هر چه باشد از دم آوازی آید

پاشان هوای کیم پرب که دریاوش چه حاجت مغرب دیگر طریقه عبت را تس در دهم چون شمع و پنهان نیست داغ دل هنوز از سخت جانی اینقدر طاقت گان دارم	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
چه غفلت یارب از تفریط اینجای می خورد چنان بیانی عاشق نکرده دامن حیرت از دم می برستان بر وقت بگذر ای زاهد نه اشک اینجای من فرستای آنجای هوایا چون آفتاب صید کیم پرب مست بیانی	دل هر دهم خود شید پست اما چه کو (بیدل) کول کول وصل میگوید زلب پیغام می خورد کافرخود طرز خرامش کردش لبام می خورد که آنجا هر که بنشیند ز شک و نام می خورد غبار و صیایا باین ادم می خورد که چون زنجیر شود از حلقه های دلم می خورد	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
چه ممکن است که عاشق کز حسن گوید بشوق عین طلب شود که دیده یعقوب کسی ندید درین در کاشنای سبائی ز حرف و صوت آن رنگ هو معنی و ز لاف عشق حذر کن فاسد بسیار است مال کارمن و ما خدوشی است اینجا	مگر بیاد تو خسون کرد و چو گوید سفید گانده سبیل است پیرهن گوید بر عین که شش نیز و عین گوید که جان بکوش خود کر کسی بد گوید چه لازم است کسی حرف خون شدن گوید ز شمع میشنوم آنچه آهمن گوید	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
چیم گزاینین دل روانه می کشد نیکو می شود طرف خون ناشنان لیرز اضمحلال ز کس طرف خودم هریست عین زانه داران ماسواست بروز از قلمرو آکار رنگ نیست	آینه در مقابل من شامه می کشد انگشت زبهار زده ام می کشد از ما حرف شراب به چشامه می کشد آن آشنا عین غم بیگانه می کشد غاشی من زلف پری شامه می کشد	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
چینی هوسان عیبت مستور بپیشد بی رده عیالت چه دنیا و چه طری ین سال و ده عیبت که عید ز احباب اشکال درین دشت و در آکار سبایا است الفت کرده آهمن آرائی مشتاق تغیر دو نیک درین دم حجاب است	رسوای موی سر فقور بپیشد در سبیل مژگان همه را عود بپیشد تا حشر حال عیبت عاشور بپیشد ز دین می جلوه ز خود دور بپیشد در بکلی خوشه انکور بپیشد گشت نسک مایه مقدور بپیشد	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
حائک که مرا طعن کسان ز سقط آرد مانگر برستان همه ن خط جیبش هریست که ما منتظران چشم بر اعم (بیدل) حذر از خیره سری گردش کردن	چون عامه قطره خورد حسن خط آرد کم مشر اگر سایه سجودی فقط آرد نکصد امید زحمتش چه خط آرد (بیدل) حذر از خیره سری گردش کردن	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
حاصل غایت آهنا که بدامن کردند شعله دردم وزن لاله ستان میجویم جلوه آهنا که چهار چرخ برنگیست چون تس جرات جولان چند بریدد ز کستان جهان وعده که دیدار نیست زخم در کیش ضیق اثر ایجاد رفوست	چون عیبتی تس سوخته خرم کردند هر کجا داغ تو بود آینه من کردند صیقل آینه موقوف شکست کردند بای ما را که ز دل آینه دامن کردند کز زنجیر همه جا آینه خرم کردند کشت زخم از آن تیغ که سوزن کردند	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید
حاصل زین مزاج بی بر نیدام چه شد ساختم عالم و داغ ساز عیبتش نهاد پیش ازین در خلوت تحقیق وصل باز نیست سیر حسی داشتم در حیرت آید خیال بیدماغ طاقت از سودای عتی فارغ است	خاک بودم خون شده دیگر نیدام چه شد در بهشت آتش زده کو تو نیدام چه شد چشمها خاک شد دیگر نیدام چه شد ناشکست آینه ام دلبر نیدام چه شد کاجو اشک از قدام سر نیدام چه شد	تس در دهم آیدینه ام کلباز می آید که از یک دل طبعین کار چندین ساز می آید هنوز از خامی بوی لب غبار می آید کافرخود می توانم رفت اگر او را می آید

حاضر آن از دور چون هشر خروشم دیده اند
سایه زلف کلاهی آینه خورشید نیست
در خروشان که حرف ترکن هجر اوست
کنیم قلم چون شراب شک بزم اوست
حال می بتازم و ماضی است استقبال من
دیده ام تراست لبت از راه کوشم دیده اند
اشه صاف چه شد که درد تو شدم دیده اند
کم جنونی نیست یاران کرهوشم دیده اند
مصلحتها در جراتان خروشم دیده اند
در طعنه آیم امروز که خروشم دیده اند
بام تو بود چه لبست زاهد اندر ده را
صورت زردی که همچو شمع اشتاده ام
نوبت آید غش چندین کریمان مرده
فرست باز کلام زیدم باغ و بوست
شدم آرایست (پیدل) شوخی آمار صبح

(O)

حال دل از دوری دلبر خیدام چه شد
ایس هستی رد از صد نیشی آسودم
کردنی زدن و چشمت کهای اشکی داشتم
جان با ک قریح از تیار جسمم کرده اند
از دین دانه من کوچه کرد بیکسیت
درخت تشکی بر زمین دیگر خیدام چه شد
سوخته چندانکه غا گشت خیدام چه شد
این زمان آن چرخ و آن اختر خیدام چه شد
عینی بر جرح برده تر خیدام چه شد
مشت خاکی داشتیم روم خیدام چه شد
از شک دل ناپا آید زدن عین ریخت
صفحه آینه حیرت جوهر این عین است
دوش در طوقان بودی تلاطم کرده
در رخت از همت نفس طسرات آید
بیدم باغ و حشم از ساز آوازم میسوس

قطره دلی کشت بغم خیدام چه شد

حدیث عشق شود ناله زرجانی و لرزد
هر نفس زدن از دل طبع نیست برافشان
چون طبعه شیط شکسته زدن خویشت
ز سوز شش من مرکه وا کشت سر حرق
خیال بین جیبت به بحر اگر استیزد
شکسته زدن شایق اگر رسد غیالی
چو شیشه دل که کشت تیغ از خیال و لرزد
جو ناله کشت ربط با دلش و لرزد
چو نفسی کشت و کشت ز خیال و لرزد
چو بقیع زده و زخم طبع و لرزد
بق زموح دود رفته نا کمالش و لرزد
چو شاخ فل رد اندیشه خروانی و لرزد
قیامت است روان بلبل که از ادب کل
و حقیقت درین مرصع رق نازی فرصت
اگر بخامه دهم بر صفت مشکه شعی
بهره که شود بر افشان نیب خدایت
کدامت زعمه نظاره دور باقی حیایت
غبار هستی (پیدل) ز شرم کسی خود

چو شعله آب خورد غم دور برایش و لرزد

حرس اگر بر طعنه غلو دارد
خار خار خیال بوج بلاست
دنگ گل پتو بی دماغ کرد
ساز اقبال بی شکستی نیست
اوج بیهوده ما شگون ساریست
بر که ناله نیل ما یارب
هر کجا نیم زن جن دوریم
شرم آن د کسر مجسم دارد
آه زان دل شکسته آرزو دارد
خسوف این زخم تازه بو دارد
چینی اشبار مسو دارد
موی سر سوی خاک رو دارد
داد رس بر ششاز خسو دارد
ما ومن زدن و بوی او دارد
نوشته دامن قضا عت کر
بست این عمر بی ثباتی حجاب
دست می باید از جویان شوق
برواج جویان شعری اجم
از نفس هر چه دست رفت بیاد
خاک نا کشته پاک شنوان شده
(پیدل) این حرف و صوت پیزی نیست

(O)

حرس پیری تنی که از خروشم می کشد
شرمساز طبع مجبور که با آن ساز مجر
سر خوش چینه یاد نگاه گیسیم
آقام رفته سال سحر نکسته است
غش بی زدن کتاب عبرت است
قامت هم طره زایل خروشم می کشد
انتقام از اختیار مرده کوشم می کشد
دنگ گردادن باکوی میروشم می کشد
آرزو زدن شای خرقه پوشم می کشد
دیده مرها حلقه می باید بگویم می کشد
عبرت حال کتبان پرورش است از مغالب
منی خاصه و حرف و صوت الشاکره نیست
فرصت هستی درین بیخایه بی سبب است
زن همه شود که دارد کارگاه اختیار
برگردد (پیدل) از غفلت خطای زدن کی

(O)

حرس آن نیست که مرگش زهوس وادارد
همه از جلوه باید از لقلقل زده ایم
دم تیغ تو نشد منقلب از کشتن ما
لا اله در دامن این دشت بطوقان زده است
منکر وحشت ما سوخته خاکان لشوی
لشظ کل کرده آینه معنی بر کبر
در کفن نیز همان دا من دنیا دارد
آنچه نازیده توان دید تماشا دارد
خون بانق چقدر آب کوا را دارد
پس همچون چقدر کرد سویدا دارد
شعله در بال و پر رفته عفا دارد
بری امنیست که از شیشه مسبا دارد
زین جن رنگ کای بست نکر داند رنگ
جاده در دامن صحرای ملامت جا گیت
سایه که شده بحر نظر خور شیده است
مقصد ناله دل از من مد هوش میسوس
ساز من ناله قانون خیال است اختیار
دهو از رنج سفر چاره ندارد (پیدل)

(O)

حرف پیری داشتم از تو بدم دیوانه کرد
دل شکستی دارد اما قابل اظهار نیست
خامان سوز است فرزند که چنان اوقد
عالی از لاف دانش ربط جیبت کیست
صد چون منی است در خاک خراب غرض
قلل این شیشه و قار مرا مستانه کرد
از تکلف موی چینی را باید شاه کرد
امیاد مبر شنوان بر چراغ خانه کرد
خوشدرا پلشر غرور بختکها دانه کرد
حلقه در دها زدن مار اخط براه کرد
هرها (پیدل) ز چشم خلق پنهان زبیم
با رطوبت نهایی پیری زبانه پیکرم
پیش از ایجاد امتحان سخت جانهای عشق
حسن درم عشقش آغوش صلاقی ناشی است
هیچکس یارب چون مفروض خود می باید
کا کودم چشم یاد یسین مژگان نماند
عشق خواهد خاکش را کنج این و راه کرد

عشق خواهد خاکش را کنج این و راه کرد

حرف پیری داشتم از تو بدم دیوانه کرد
زین سی قدیم زده است از خود طبع را
شای قلم آتش زخا و غش می آید
جهان رفته است پیش از هم که ترس می آید

سپاهن دعا کن مودم کز فوری دانه	همه که کوه باشد با صمائی بی نی آید	غیر و سر کشی افکنده است این خود را	آن یسی که پیش و چشمش کسی نمی آید
حسرت امشب آبی کایر روشن میکند	مروج نشه همت درین خطاها (بیدل)	برون جویشت اما از می نارس می آید	
پریای صبح منقوش است نظم و نثر دهر	رشته شمع بر قطره روشن میکند	چون چراغی که از یاد سحر کرده فروغ	زخم ما چشم از دم شمشیر روشن میکند
ای شرمهفت نکاهت جلوه دار طاقت	موی ظفوری - سواد پیر روشن میکند	چون بنای موج بر دراز شکست داده اند	معنی و دراج تعمیر روشن میکند
کر خیال آینه دار اعتبار مانده	روز کار آینه بادر روشن میکند	پن دامت حلقه ماتم بود قد و بنا	بانه شمع خانه زنجیر روشن میکند
بکدر از صیادی مطلب که صغری امید	صورت خوابی صد امیر روشن میکند	کرمی هنکاه انکال جلال عشق پوست	آتش این پیشه چشم شیر روشن میکند
	خانه رفی از دم تعمیر روشن میکند	(بیدل) از قافوس زخم طاقت را دور نیست	شمع بیگانی در خانه پیر روشن میکند
(O)			
حسرت پیام بیکی آخر بسیار بود	قاصد تیره نامه من انتظار بود	قطع جهان کرده ام از انس پوریا	اقتضای هر طرفم آن سوار بود
دوهر و وصل آب نکشم چه فایده	پن اقسام همه جا تر مسافر بود	چهار کسبیک ضبط عیان سخن داشت	نمیدان زنگ حقت وضع شرار بود
میدان زکیت خواهی دوان حذر کن	خون سکان زنگ دم ذوالفقار بود	پن رسته نیست دعوی حق با وجود لاف	منصور را بلند تر از خلق دان بود
کره کنی زهر برستان چه ممکن است	انگشت هم ز برده ما زبهار بود	زین دشت جز دوا نفعی نگیرد ایم	آن دامی که کسوت مالدشت خار بود
قدرد حضور بحر ندانست زو رفم	غفلت برای سوختنم برکنار بود	آینه خانه بود تماشاکه طهور	سیر بهار دلت جویشتم دوجار بود
آخر هوای وصل توام کرد بی سراغ	چندان طبع دل که ز خاک غبار بود	هستی صفای جوهر تحقیق آن خجالت	هر کس نفس زحلی یک آینه وار بود
	(بیدل) هم قفل میباید ششبه	بام صدای از خودم این کوهار بود	
حسرت دل کرد ز ما غیبه قاتل بلند	میشود دست کرم با کله سایل بلند	ما نه تنها یستی را دادرسی فیهله ایم	بهر هم از موج دوردست و ساحل بلند
چین اردو بنو هر جا بحث جوهر میکند	شیخ از جوهر رنگ کردن کند مشکل بلند	حایه نمیدان کز هر کجا افتاده است	سوز چون نکلن دوازده آن بول بلند
نه فک در جلوه آمد از طبع نهایی دل	کامکار وقت یارب کرد این بیدل بلند	کاروان این امکان را فیهار حسرت	هر کجاست از خونین کرد آتش در دل بلند
حز از این نیست جز عرومی از نشو و نما	خوشه مان کردن مکن زین کشت حاصل بلند	حیث آغوش دل از شکوه مانع داد	دود شعله شدن از شمع این محفل بلند
باغ و دروازه مشکلی براید هر ما	کرد همچون لارساد دامن محل بلند	سدره است (بیدل) کر کشی تعمیر جسم	میشود و در این چون شفق دری آب و گل بلند
(O)			
حسرت زلف توام بود شکست دادند	وصل میخواستم آینه چشم دادند	عود شیوه نام که یک سافه رنگ	هفت کردش از آن زکیت منم دادند
دلخون کشته که آینه دره است امروز	حرفی بود که در روز آسم دادند	صد جن جلوه یاب زبهارم ناخبر	که بچولان تو یک رنگ شکست دادند
فال جولان چه زخم قطره کوه شده ام	آفتاب چه که یک آینه منم دادند	بهر تسلیم غبار هوا رفتم من	سجده که نیست هر جا که نشستم دادند
چه توان کرد که در قافله عریض نیاز	جرس آهنگ دل کله برستم دادند	نه فک دارم هرگز تسلیم من است	دستگاه عجب از همت برستم دادند
کوک همزم از جوشن اسباب گذشت	بتغافل چقدر صفای شستم دادند	(بیدل) از قسمت شریفان دل هیچ میرس	استعداد دامن آلوده که همم دادند
(O)			
حسرت همدم آخر منی التماس میشود	آفتاب را عیبت کر خیاره ام و میشود	جز حیا موی خدارم چشمه آینه ام	کردن چندانکه رو بی آب پیدا میشود
بندک دارد بی نقاشی برده ناموس من	در دکن نام چو بر در گل معما میشود	لب کتوبن رشته افسار ز کتانی کیبخت	اسنحه شیرازه چون شد معنی اجاز میشود
لبت تشبه عیبت از خفت تیره نیست	تشبه میباید شکست فقه رسوا میشود	افعال فطرت از کم طرفی ما روشن است	قطره کردار جدا نکلن دوا میشود
کامیابای دنیا کار که خود سر بست	باطون طبع چون خورک میرا میشود	پن دل دارد گر پیچ و خرابی کوهار	نشه بی پرواست اما کار مینا میشود
برده قافوس میباید شریک نور شمع	جیم در خورد صفای دل مصفا میشود	توبت موی سفید است از امل غافل مینا	صبح چون گل کرد حشر آرزوها میشود
نقل لیریک جهاندار حرفه افغان نیست	این بناها چون حباب از سیل و زمین میشود	حسن سی آینه روشن میکند انهدرا	رفقه که کشت ناخبر موج صفا میشود
زاهد از دل شوق تسبیح سلطانی برار	ای زمعی عیبت دین تو دنیا میشود	نکی اتفاق کدل رفت او حمام است	از عیادت هر چه کرده یک صفا میشود
خلق را در وفا صبح قیامت دید نیست	دی کمال است زان روزی که فردا میشود	بکام صومهای مکتوب بهجت بازگشت	خطی از بر کشتی قاصد جلیا میشود
زین نامت خانه بیرون رفتند و شوال نیست	هر قدر دستی که میباید جسم با میشود	کرده (بیدل) کشکول مار از تکیه منقل	قلل آخر بر نکلنهای مینا میشود
(O)			
حسرت در دل از آن لاله قبا می عید	که چو دستار جن بر سر ما می عید	نیش هفتی چقدر کرم طیش میباید	موی آتش زده و غویشت چها می عید
ناخن هفت حباب من و جولان هوس	نیت آدام بر سر که هوا می عید	چیز مینو چه فک کوشه زندان دولت	ششبه کفت این نکلن قضا می عید
لاله ما بجه تدبیر تواند بر خاست	همچو نیت کرد انجبا بصفا می عید	تا توایک بجز مرگ ندارد سپری	عید امید بر از تسبیح قضا می عید
استخوان بندی اوام زین چتر است	آر زوها همه بر پا می عید	سود خیز است لذت ز شکست دل ما	که بساط دو جهان را صفا می عید
عیرت مرگ کسان سلسله خجالت است	رشته از هر که شود باز بسا می عید	قدرت الهامه ابرام نخواهد (بیدل)	نفس از بی اثر پسا بدعا می عید
(O)			
حسن چشم از هم و بالهوس محشر شود	ایمن از کلجین نباشد باغ چون پیدر شود	ساده لوحهای دل هر بیت سر مشق لغات	آرزو یارب میداد صفا صفا مسطر شود
حک از باب نظر سامان تو آکشی است	سرمه باید کرد اگر آینه خاکستر شود	شوخ حرف از زبان شرمسار ما بخوان	طراز از دوازده میانه چو بالش تر شود
صفحه دل را بدانی میتوان آینه کرد	لفظ از یک قطعه صاحب معنی دیگر شود	آسمان مشکلی با سان دهنه بردار دل	بهر طوفانها کند قطره کوه شود
تا توان سر متاب از جاده تسلیم عشق	خاک چون در سایه غور شد خواهد شد	سایه وار از بینشیا حیل جوی غیرم	برسم کر خاک هم دستی کند افسر شود
حسرت همدمی آکشم میگون و دهم	در نوشتن خاک من یارب خط سافه شود	ای چون تعمیر از انوش آسودن را	جان سخت چند خشت این کین منظر شود
آرمیدن کو کر دهم ساهی چون کره باد	در سر خاک هوای عید و افسر شود	(بیدل) از سر کشکول منزلت تو آرم گشت	اسطرابت چند بیون بکدر و انهر شود

حسن کلام هوس کر بجمیل شکند
مجات آمد بنظر رده نصیب مسد
خواه زنج کروفر لایحه ردوی از
پای اقبال بقدر آمده چون شمع معین
دل چکد باین و ما که شود این ز بلا
صبح ز شبنم هفت چشم شاز شوقین

که که دلازما بر سر لاک شکند
جزو بر آکنده مباد آینه ای شکند
باز ندادد همه که پشت خرافاجل شکند
کاش کارث صرفی ترم نزل شکند
کوه هم آخر ز صفا شیشه عطل شکند
هر که درین باغ رسد آینه بر شکند

چرخ محالاست دهد داد دل (بیدل) ما
زان دیکه جلوه کرد که داد نقاب داد
خون کرده اعتبار که عریض حجاب داد
لب تشنگی سرم محیط سراب داد
لشکست قنیه که نه بوی کباب داد
گردون بنطقه شردم انتخاب داد
چندان نه ایم ساده که باید حساب داد

(O)

حسود کر همه آینه افلاک خواهد شد
غروب خیره چشمان در خیال لاله تیغ
زیر کپاشی تالاب بنای شک خواهد شد
مزه کروا کند باینده و عقب جاک خواهد شد

هر جا پیر جلوله او در نظر گذشت
رواز شوق از عرق ترم گل نگرود
آخر و کره لاله شوق بلند شد
که فرستی بر سر قضا ای آن محیط
دام ز رشک منتظری کن هجوم شوق
(بیدل) ز آرزو طای دست شسته ایم

(O)

حق مهربان دمیگه تخفیف رو کنند
مشتاق جلوله تو ندارد دماغ کل
مضمون ناره بی نقط انتخاب نیست
ای خرمیت هوا لشبوی خیره نفس
کاشتر رویای دماغ خجالت است
آسوده زی که اهل قفا پیش از انتقام

خود را ز خود برده مجا شیکه او کنند
اینها دل شکسته پیاده تو بو کنند
هر جا دل بود کرم زلف او کنند
زین پیشها که سر خزان دروغ کنند
میدان دمیگه چون سیر زینت رو کنند
از وضع خویش خلک چشم عدو کنند

(O)

حکم عشق است که شریف نما بخشد
بیدلان خورده جاییکه نثار تو کنند
روشنا سان جنون از اثر نفس قدیم
اغوش آن جود که از خجالت وضع سایل
نفس درین شکست دیده جولان آمیده
قول و فعل نفس افسانه یاد است اینجا
در مقام کشفات خط آمیزش حالت

داغ این لاله ستایشا بدل ما بخشد
تم آن که دارند بدوا بخشد
جوهر هوش با آینه صبرا بخشد
لب با طهارت بپارند و باضا بخشد
به که چون نجم پسر آله صد بخشد
من نه آم که نه بخشد صرا بخشد
حرم مستان صفای دل مینا بخشد

(O)

چاهریت با صد کردی در یک طرف ارد
بشکل لبو چندی دفع سرهای دوران کن
طوفان که آفات استقامت رنگ میازد
جدا نیستد از خود هیچکس مشاطا خود را
بنومیدی جن سیر نکارستان افسوسم

عرق نقاش عبرت از جنین من صدق دارد
جهان حیز کرمی در خود آواز قاف دارد
درین میدان کسی کرمینه دار دهنی دارد
ما کمان حضور شب دواز خوش کلف دارد
نخا داشت از ریشی کسودهای کلف دارد

(O)

عبرت گفتی بر زدن گفتگو شد
افسوس لاله که بگویش زهن بود
عمریت خدمت لب خاموش میگذم
اشیا مثال آینه بی نشانی اند
یکباره است مشرب قزویناز هم

شادم که آینه تمام شده خواند
آواز دلیک خون شده در پای خواند
ای نعت لاک که نفس مرده خواند
لشکست ازین جن گدازی که خواند
سافر شکست کنی و مینا گدازد

(O)

خارج ایاتی جلس است آنکه موذن میشود
شبنم و گل غیر رسوائی چه دارد زین جن
از جنون کروفر بر چرخ مفرقید سر
سدا که خوانی چه حاصل طینت منجوس را

قطره چون گردد کبر از جبر بیرون میشود
کرمه پیدری ماخده مفرون میشود
کان صدای کوه آخر کرد خامون میشود
همچنان مستقامت اگر بوزنه بیدون میشود

(O)

حسینا خطاه خوش فلا طون میشود
کاب دلتنگی ندارد آنکه جنون میشود
جامه چون شدتو خاکین مجاز صاعون میشود
چون بصلل میرسد آینه قارون میشود

بامه افسردگی کر راه فکری وا کنم
خامه داری دیگر و صرا آوردی دیگر است
با کفن سازد پاک آرایش شک جسد
زین فغاها آنچه خواهی از صفای دل طلب

غزلیات میرزا یحیی علی‌احمد

حرف‌الاحمال

حسرت سرای خلیق کاشانه که باشد بیاد خلق امروز کرد خرابه بدی ای دور از آشنائی تا کی هم جیدانی دل در غم حوادث بی‌توجه نیست بکدم زنگ این پروبال گریه و زاری نیست	درسته ششجوت با این خانه که باشد تا مسکن تو فردا ویرانه که باشد آنکس که هر چه هست اوست بیگانه که باشد در شکست از این پیش بدانه که باشد کرد تو گریه نکرد پروانه که باشد	کردن درین بیان عمر است بی‌سرواست برالفت نفسا بزم هوس بچینی الطبع مو شکافان آفتنی رستند نخلی بدور کردن خورد و مست و هلاست (بیدل) سرور کائنات گریست بحر بردار	این کرد باز یارب دیوانه که باشد سیلاب بگرمدم پیش همشانه که باشد از لطف کار دارد همشانه که باشد این حال را از هیچ بیانه که باشد صور قیامت آهنگ افسانه که باشد

○

خواهش از سبط طبعی گرفته پیش شود میکنند خون امید از دل حسرت کش ما نیت دور از اثر غیرت ادوی بخت فرصت کار غنیمت شمر ایشوخ مباد راحت آیدش میانشید کدر وادی عشق نکستی پای ز دامان نلسال که شرار	ساعتی هم که کاشه در ویش شود سینه هر که زینب سستی دیش شود جوهر آینه کربن ستم کیش شود حسن کاند سر الفتن خط و دیش شود وخت آرام شود آغو اگر میش شود رفته باشد ز نظر تقدیم آیدش شود	هر که قدر پس زانو نشاند چون اشک لقت وصل تو از نام نفسا زود چشم ما جلوه پاکش است ز غش قدسی آب یاقوت ز آتش توان فرق نمود کشکو که کن اگر طایقت منظور است رشته ساز کرم لقمه ندارد (بیدل)	بایصال قدم هرزه دو خویش شود هر سر مویشم کر پشیل پیش شود که راه تو زما بکند قدم پیش شود اختلاط از همه بیگانه بود خویش شود بهر هم میرو از خود چو هوا پیش شود کره مضرب قول لب درد پیش شود

○

خود سر بگریه کردن دعوی فرود کرد زبان غنچه خوش با آهنگ کاف و تون ای سحر زده کمر کار من میر شد آیار مزید امکان کیدل من تا انتظار صبح قیامت امان گشت	چون سر کاند شمع قبول سجود کرد سر زده کسی که مدم را وجود کرد خواهد مروت سر ناخن کبود کرد زین انجمن زبان زده شمع سود کرد کار درنگ ما نفس سر زود کرد	دستی بذل کوش که انجا خیس هم چندان خیار درد محبت نداشتیم آتش دار نقش قدم بود هستم خون بد زبوی کش میبرد نقاب هر کس هر چه ساخت قیمت شمر دوی	جان دادش بگریه جابجود کرد بوی کالی که زخم مرا مشک سود کرد هر کس نظر فکند من سر فرود کرد دلک آلتی که داشت درین غنچه بود کرد پس دوام توحه ما را سرود کرد

○ (بیدل) کتاب طالع نظاره خواندیم

خود سر هوا زده زانم دهنون نشود در مزاج اهل جهان صد تاسخ است نهان صرفه عشا نبرد کسی بدستگاه هوس فرصت گذشت چنان ناخن دهد پنهان نفس خیره سر خطا مایل است در همجا	کامیاب باشد شمع سر نکلون نشود طلع شیرا گریه و زاری و خون نشود خانه های سوخته زار و غش نشود ایقدر بهیم دیدان آزمان کثون نشود آبی زلفش اگر مرکت حرون نشود	از عدم نغمه رزون هرزه مطیع بخون موج از شکست سری یافت اعتبار کهر عشق بی یار ز تو میدی کیش چه غم قدردانی هم کسی زن ادا کوا توین (بیدل) از درشتی خو مشکل است رسن تو	مغر خوش در سر کیمایه جنون نشود کافور که نکستی آرو فزون نشود بلک دوشه جانکینت درد پستون نشود تکلیب تو نام جایی مرقی رون نشود تا با نکستی نری سنگ آهکون نشود

○

خود شید خرامید و فروغی بنظر ماند دلی بکنش در کر افتاده کهر ماند آن سایه گذشت از اثر دست نوازش کردش رنگ مرا جنبش دا مان کردند دادم مشت قیاسی که بریشان کردند چینی از خود شکلی زینت دامان کردند بسکه دامن نه باشد کربسان کردند از بریشان نظری آینه طوقان کردند تا زبدم بگرائی نکشد خاطر کس	دل آب شد قطره خوی ز جگر ماند این نقش قدم داغ شد عکسیر ماند دام من در کره حلقه افلاک نبود چشمه امید درین دشت توان آسودن بقرا دان ادب بود مصرای جنون نقش بند من و حقت ما برین کینست جلس با زار و دلا نیکو رواند مر توست من (بیدل) خط لسان کردند

○

خوش خرامان اگر اندیشه جولان کردند بدر ارم توان جز مزه برهم چیدن ازین جن حاصل عشاق من بسکه چورنگ سی و اماده خلق آسوی خود راه نبرد بهر امکان چو کبر شوی بکوج داشت	خاک من پیش از خیالی نیست برادم دعد بکسر موکاش سرور ملک یزاد دعد صفر اعداد کالم منسب صادم دعد جانبکسی کر خشمی دارد بر هادم دعد شیشه مقداری یاد آن بر زانم دعد خامنی هم بی لظلم نیست کر دادم دعد	در قرائش خانه هستی عدم که کرده ام لقمه دردی صد خون جگر رو دادم خون مشتاقان نباید بی نام دل دهم تا نخندد از خیالدم نهت آزاد کی بر فراش رفته ام دور از طربگاه وفاق وا کتاریدم چو (بیدل) با همین یاسو الم	چون تکام قفس از دیده حیران کردند وحتی بود که تسلیم غزالان کردند میلها در کمر آینه پنهان کردند شد هوا آینه تا کاله غزالان کردند دل چه مقدار کران کشت که زان کردند

○

خوش خرامان دار طبعیست بپایدم دعد از خیالش دردم از زنگها خون میغورد زین نپی دخی که بر سامان فقر افزودام فرصت سی قنادوق وصال دیگر است نیت چون آینه دل درده ناموس حسن بر ماموش کد کالم شرم آنچشم کداشت	خاک من پیش از خیالی نیست برادم دعد بکسر موکاش سرور ملک یزاد دعد صفر اعداد کالم منسب صادم دعد جانبکسی کر خشمی دارد بر هادم دعد شیشه مقداری یاد آن بر زانم دعد خامنی هم بی لظلم نیست کر دادم دعد	در قرائش خانه هستی عدم که کرده ام لقمه دردی صد خون جگر رو دادم خون مشتاقان نباید بی نام دل دهم تا نخندد از خیالدم نهت آزاد کی بر فراش رفته ام دور از طربگاه وفاق وا کتاریدم چو (بیدل) با همین یاسو الم	چون تکام قفس از دیده حیران کردند وحتی بود که تسلیم غزالان کردند میلها در کمر آینه پنهان کردند شد هوا آینه تا کاله غزالان کردند دل چه مقدار کران کشت که زان کردند

○

خیالت در خیال دل صدا بردازی دارد مزه بکشای بیاد هوس عاشق آتش زن اگر از خودم کواکب کار نکند کردام تقابرتک هر جا میرد آینه دیدار است افسون نفس مفرو هفتی (بیدل) تا کی	ری در طبع سنگ افسون میناسازی دارد چراغ ناز از این عمل شرر بردازی دارد آن مجرم که با من مجرم طنزازی دارد شب حیرت نگاهان خوش سحر بردازی دارد هر جا این هوا کل میکند کسازای دارد	نیدام چنان بودند کسی راز محبت را بیارنکی بگردام مفت فرصت است انجا بذشت و در تیریدم از سراف غایت کردی خدا کار بنای دل با من ختم کر داند فلا من چند عرض کار باقات دعد (بیدل)	حیاهم با همه اخفا عرق غسازای دارد چار یغودی هم بگرمدم کلبازی دارد خیال بیدم اکتون کربان بازی دارد خیال چشم او مشب فرنگ آلبازی دارد نحوه غمزه این جزیت آلبازی دارد

○

خیال چشم که سانس بنگ می آید بکا روم که چو لشکر بر قدم زدن دل از غریب صفا جمع کن که آخر کار غبار دل زرق افشانی نفس در پای خوش باشی که نام زنی درین کسب	که جالی نظیر شیشه رنگ می آید هزار قافله عذر شک می آید ز آب آینه‌ها زرق می آید که هر چه هست درین خانه شک می آید هزار شیشه سیاهی ترک می آید	من و سودای خواب زاهد و آید بهرت آتش از جهان شک بیرون آ درین بحر از غایت ساقی صدف دگر غرب وقت تو که بازه روی کرده سودا بوم جاد مفسر و لعین زینس ناکی ز وضع سایه امهرست این آواز می آید بیوم آختر و اسامه این انجمن (بیدل)	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد
خیال خامه‌ای تا کین خاطرش باشد طراوت آرزو داری ز قیاسم بیرون آ قدح جبهه مرا چیست ملامت و زنا کشم غباری نیست ازین صندل و صندل دریا ز چشم ز مال انتظار شوق رسیدم محال است اینک عجز از طبعت مرا خست برسد	به لازم در نوشتن چون دیکر زخم جبین باشد که سر سوزی نیت دانه ناز بر زمین باشد راحت گردن تا شوق بالا نشین باشد حقیقت نیاز از اخلاقی اگر فروین باشد چو خون کشد و کشت آموالده تنگناک جبین باشد سحر کرد غلغله همان آموالده جبین باشد	درین دایه محبت هم میسر نیست آسودن خود عین مایست ز یاد از روزی بهرت رفته است از خوشی اگر کشت است اگر محفل پنجاه دامن روزنشوی گداز دستش فرورد زب خاکشای سر کران نشاء خست ندارد نشاء بکر بر سر کشتی (بیدل)	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد
داده عشق ازین نیازی در غلامی یاد میشناسد نسبی این خانه چون مرا زان ستمنا بیک ازین یاد هجران عیدم از لطفال خانه باز تو بیرون نیستی از عدم آموالده ترور است فکر نیستی بیدل غبار از فراموشی که می یاد مرا	سر خط معنیست پیش چشم و میخوانم یاد کر نباشد و سمت آید بیایم یاد میدرم پیش تو گویا کرسیم یاد شیشه بود که ناله شوق لسیام یاد نیم زانها که هستی آرد آسایم یاد مفت آگاهی اگر روز دومم یاد	شرم بیدری مگر بر چه دام چند مرغی در فضا مونی مگر جمعی پیمایم کنم دل کسب رنو حسن عرقش که بود زان قدر خوشی که میگردم بوم خوش مع با خیال رفتن هم قلم از میس (بیدل) آن دور می و بیا نام دیگر نکست	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد
دایه بود که چه خواهم پیش آتش آرد سعی مغرور ز جیسم در آگاهی زد میشناسم قدم بر سر دل می آرد کرد پرواز در آینه بری می افشاند کف نقاش از حسن عین میرداشت هیچکس بحسن وضع دو یک میاد	قطعه‌اش روان گشت و خطی یاد کرد خواب بدانشم از آیه مزان واکرد وای بر آیه ام کار که میشا کرد خاک کشتن بر سودای ما بالا کرد نقش ما دود و بسو شو اشارتها کرد اسطه حیرت با طبع فضل اجزا کرد	نقش نیک جهان در نظرم رنگ نیست طسرت سست بی از پیروی وهم امل دل پر دواز طرب کن کردن شک فضا حسن مرسو و کرسی نظر خود بی است عشق از آرایش ناموس حقیقت نکشت (بیدل) از قافله کن قیون نتوان یافت	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد
دایه عشقم چاره جوینا کسب میکند کش بر بیدار موهومی فکرده نظر کرد شدم پیش تو صبح ایجاد من است محل و دیای جام کوباشد کوباش شکر پری کاشکا کوب که این قد دوتا	موشن منت گذار ماعتام میکند فهم خود پیش از غرایب خرام میکند خنده گل تا کرده سامان کلیم میکند جودی فقر هم تدبیر خوام میکند صفر اعداد خیال او حساب میکند من آیدم کیم در دانه کید با	در محبت دشمن من افعال تا کسب است در طوبی خانه شک دولی افشاده ایم قطعه موهوم اما عمرها شده دزد و وار بوست و تن انتظار ملز معنی میکنم سایه افق زده ام لیک التفات نیستی حلقه بیرون در (بیدل) خطام میکند	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد
در احتیاج نتوان بر سینه اتجا رد از بهار رحمت از شرم آب گردید از دیر اگر دیدم در کینه سر کشیدم فکر و نور هر چه از حسون بی نیز است هر جا زانجام داد فراغ دایم باید زانجا اکنون خط غبار خواندن باید این لک میخواست رفتن هر	دست شکسته جفاست باید پیش آرد ناحیرت اجابت کل رکف دایه از خود برون رفتن ملز هزار جا رد الوان لغت است آن کر من اشتها رد پهلوی لاف از ما نشوی بود یا رد عمریست سر و شوم پری نقش با رد مشاطه قدر دان بود آینه رفقا رد	قصد به پیش دفا که نام مدعا رد دست در آستین دلیران نهان داشت تدبیر جرخ خون شده دزکار عطفه دل اقبال اهل عت بازی خورموس نیست شد قامت جوانی در پیرم فراموش جوش صیق جویسم در دود و دانی داشت (بیدل) کشت خلق محل دوش حسرت	که از خرد تو بوی فرنگ می آید نخون من قیامت ز کستان محضی دارد کر از انصاف برسی محاسبم بختری دارد پوریست و آن چین دامن بری دارد نوتن امروزی زین دشت و گردن لشکری دارد ز حق مکرر سپهر آدمیت محوری دارد نقش آخر عشق پریشان مسطری دارد سراسر خانه آینه بیرون دری دارد

در ادبکاهی که لب تا محرم تحریک بود
عاقبت چون معنی عالی بدل زدیک بود
نغمه من نه شد از دم خوردن کوس و دعل
داد آلی افسان در دماغ خیک بود
ساز فامه‌بیک کو کست کو و چه فصل
هر کجا بدیم بحث ترک با محیک بود
ازین غنایا یکدیگر از عالم تشکیک بود
عشق و زیدیم (بدل) با خیالات عوس
درینا طبع که درین ادب آخته اند
بی‌نیازان سرو کزمن غم افراشته اند
درمقا بیک دلد و دیده و دیدار بیکست
همه داند که آینه یار داشته اند
همه آوازه روزگار ساخته اند
ازبال که آید آینه فاشا کردیم
خود غفلان خیال آینه برداشته اند
چاره خود سری خلق چه امکان دارد
ششجبت اعمین عیرو یلم ساخته اند

(O)

در بیابانیک سنی عقوبدی دهر بود
راه صد مطلب بیک لغزن با سرشود
شکنی از طبع جهان آلودگی هر مو کرد
لاف چشم تو توان زد دانی کز شود
قال آموختن ندارد خود که از برای من
چهره روز است آن آتش که کا کشت شود
برشکت میزبان لغیر سودی بسته اند
فرصت وقف غشا که آرزو لایق شود
عک حسرت رده دارم که مانند جرس
کله پیچاید بجای باد که سانه شود
وضع هواری زابانی زمان مطلوبیست
آدمیت کز باشد هرگاه خواهد غرشود

(O)

در خیالات چون نکه کرم فاشا میشود
دیده پوشیده ما عینک ما میشود
درشت خو مغفلی عاقبت نمر نبود
صدای کار و کسک جز شرر نبود
غبار وحشت ماز سراف مستفی ست
برقش نکه از نقش با اثر نبود
بکار شکاک کامل جان دلست نفس
شکست خاطر آینه آفتاب نبود
عقوبت دو جهان دل بیک لغفلان است
درین محیط که هر قطره نقد باقی است
خوش آن حباب که آهیش در جگر نبود

(O)

در عشق آنکه قابل دروش ندیده اند
جز نیست که قلمرو مردش ندیده اند
خلق خیال با فریند زور جرح
غل زاید لغت زوش ندیده اند
برسای بسته اند حریفان خیال مجر
جولان کوه و دشت نورش ندیده اند
از کاه آسمان چه تشعب بود کسی
شیر سفید و روغن زردش ندیده اند
خوش آن حباب که آهیش در جگر نبود

(O)

در غبار هستی اسرار فشا پوشیده اند
جاسته عریال مارا زما پوشیده اند
خفته هارا کسیر که برق خرم میشود
در نه دامن چرای کز هوا پوشیده اند
کر همه متفاسوم شهرت کریان میدود
عالم عریال است اینجا کرا پوشیده اند
تیم آگاه امان که رنگین می‌کشم
خون مارا دردم تیغ فشا پوشیده اند
هیچ چینی نقاب از جلوه‌اش آگاه نیست
عالم از دستیک در رنگ حنا پوشیده اند
هیچ چینی نقاب از جلوه‌اش آگاه نیست
سروشنی داشتیم در چشمش روشن نشد
ایقدر دانه که زرقش با پوشیده اند
درواد فقر که شش زده جلوداشی
در همین خاک سیاه آب فشا پوشیده اند

(O)

درخت آخر میانی کار بریدم رسید
کرمیدن سرمه شد هر کس خیر اید رسید
سینه را از تیرودول را نیست از زخم سان
بی قوت آن آهی کز سر و دوشم رسید
عشق شمع داشت فاشا با من از آتشنا
سیل شبنم بود کادر لغت آیدم رسید
کر که کوخون شو که من از این مطلب و ختم
پژدارد پرش احوال دور افتادگان
قاصد شوق از کین لارسانی این است
سنگ فطرها بگرد لارسانی باز ماند
حسن در اظار شوقی رنگ تصیری داشت
شوقی بیک حقیقت ثبت لرحول بس است
شوقی بیک حقیقت ثبت لرحول بس است

(O)

در کتب آنکه قابل دروش ندیده اند
جز نیست که قلمرو مردش ندیده اند
خلق خیال با فریند زور جرح
غل زاید لغت زوش ندیده اند
برسای بسته اند حریفان خیال مجر
جولان کوه و دشت نورش ندیده اند
از کاه آسمان چه تشعب بود کسی
شیر سفید و روغن زردش ندیده اند
خوش آن حباب که آهیش در جگر نبود

صفحه ۱۷۶	غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه	حرف المالد
چو آینه من سوخت شرم جلوه اش شعله ما دعوی افسردن آخر پیش بود جاده سرمزل مقصد خطیر گذار داشت خاموشی روشن کر آینه دیدار بود	حرفی گل کرده بودم لیک هو کار ماند بر شکست رنگ بسنم آنچه از پرواز ماند مالی انجا می طای کردو در آواز ماند باشواد مرده بیوست آینه از آواز ماند	پایان کرد بریشان از چیدمان باز ماند عکس مرصا جوشد آینه از پرواز ماند باین ازهر جلوه آینه داری باز ماند نیمه آخر رنگ برده های دگر ماند
در کشتانی که حشمت جلوه سرمیکنند همچو انکس حیرت اندیش نثار راه نیست موج آتش میزند تیغ حرف و کبر از جنون طالی پوشیده چشم امتیاز راحت فرشتگان از زوهم طاقت بگذری	(بیدل) از برونمای مایه بختان میرس گل زینم دیده حیران بساغر میکند هر صدف کز آبرو سامان کوه میکند سرو صحر که طره دفنا دروا میکند هر که مرغان میشود این جاده دردمندان نا توانی هر چه آید پیش بدر میکند	روز کار وصل رفت و طالع کمال ماند پیش طفل اشک مشتاقان زده میکند آه ای نیست رجعت اجزای ما یک بازان قارغ اند از نیت آلودگی میدهد اجزای رنگ و بوی جوی بیاد بخشود احرام گلزار خیال کیستم
در هوای او دل مژده جان میشود لذت وصلت زین حیرت فریب کامیاست کر چنین دارد کین کار شرف پیگرم شکستای کلفتی چون دستکاهوش نیست اوج عرق را که بر تراز کند تشنگوست	ناله هم در یاد او برود روان میشود نفس با هم پر پوست دهانی میشود صورت آینه ام سوی میانی میشود ذره ما کر رود از خود جهانی میشود هر که بری آید از خود زودان میشود	هیچ کس آگاهی از آینه باور میکند لفظ عشق بر زبانها رنگ چندین علم ریخت شوق میانه گناه شوخی اظهار نیست آن حانی نغمه ام کر دامن هر رنگ گل در خور جبهه است حاصلها که از بهرها در بخت رنگ مینام شکست آمده است
در آ دلان که سینه بکوه جلا دهند بد طینتی اگر سپرد راه غفلتی	(بیدل) بوضع خاموشی غایب و از عشق خاشاک را چو گل بر خویشتن جاد دهند بد طینتی اگر سپرد راه غفلتی	سرمه هم چون دود شمع اغیا زانی میشود رنگینی وقت که از سر گذشتگان خوبان رنگ هسان تحمل چرا دهند
درین خرابه نه دشمن نه دوست میباشد غم جیدالی اسباب میخورد همه کسی زین که لطف تحقیق با برینا نیست تولفت مقدم انکار کرمی چیست	هر چه وادری آنجا کلاوت میباشد هر چه کان لعلی دو پوست میباشد لعل بگلشن و دل بخوت میباشد که مغل راهم عشاق پوست میباشد	در آن جریده کبی پشت و دوست میباشد دماغ آینه آتشی دوست میباشد کمال صدق و صفا با دوست میباشد بعالی که زمین رو دوست میباشد
درین راه تا کسی از وصل مقصد کام رودارد من آن صیدم که در عرش تا شاکه مستطرم بصد مهر شکر توان قناعت بر من کنی دست سالی است انجا با قوس قناعت کنی هوای پای عشقا شهرت نیست همدرا	زرقن دست میباشد بجای کام رودارد زحیرت کانه در جود چشم دام رودارد کرم مشکلی که از طبع کما اوارم رودارد مکرستی که بر هم سودمائی جام رودارد نکین بی لسان حیف است ننگ کام رودارد	درین کلشن زود و رقت غنرت چه میرسی بشکلف بلندی خون مکن مشت قیام رودارد دل آغوشی نگاری زود و کطرق طاق درین باران سودی نیست جود غنیشانی بر منی سر کران افتاد ام از سعت جانها
درین کلشن که دامن تمهیلان تاب میکند کف خاک کتری بر چیده دارد شعله شوقم با کوشش دیده رامیتوان ساز جن کردن کدام آیار جلوه معشوق میا شده بطرف مجروحیت میبزم خاشاک عیالی شکین میرساند اغصالی هرزه جولانی	که از شتم بچشم لاله و گل تاب میکند چو قری و حشمت در درشتن تاب میکند نفس از روزهها عالم اسباب میکند کتابان میسوزد و خاکش میتاب میکند هجوم اشک کریم و عیب سیلاب میکند هوا ایجاد شتم میکند چون آب میکند	عزود سجده مایل صورت عرابی میکند که همچون اشک آبی زده گردد آب میکند تحلیل قریشیان آینه از سحاب میکند کر بیان هم بدستم مطلب آباب میکند که چون محلی کر مژگان کفالی خواب میکند زخوش اشک من ناغش اگر داب میکند
درین وادی کفیلان ز آسایش غیر دارد دل روکی اگر سرمزلانی هوس داری مرد نام را نبود کبر از خون دل شورون دو دنیا ست اما در شهود غیر احوال را با هم میتوان رخت جهان خاکشتری کردن باین دست و پای کبیت کرد دستگیر من	که باین های نرم آینه در در بر دارد نفس در خانه آینه آرام سفر دارد نکین دام زغن خوش دندان بر جگر دارد بخود کر میکشاید چشم از وحدت غیر دارد که کلهها بسامانست کرد یک شردارد مگر همچون پند از جای خویشم ناله دارد	نیکرود فروغ باریت شمع ره مستان سلامت نیست ساز دل چه در هر جایه در منزل کدامین دستک آینه کار است در پا نیدانم چه آشنوی که در دم فاش است بهر یانی بسند افتاد از بس دماغی من فاش عرش هستی کار و بود غفلتی دارد چونم دشت ادهم چشم دریا میکند (بیدل)
دگر لعل ما عاجزان کیا برسد کسی نمی نیکند جاده خسار وفا تمامی خط پر لاری کالی نیست زنی قامت خم کشته چشم آن دارم	در است ناله ما کس بکوش ما برسد پایم از تو رسد تا دماغ ما برسد دعا کینده سر ما بنفش با برسد که رفته رفته آن طره دوا برسد	بسا ز چشم دهم آب کاحتا برسد عدا ز خویش گذشته است هر کجا برسد کتو نیست در خانه تا هوا برسد باستخوان رسد کما کما برسد

دماغ شکوه ندارم و کز نه میگفتم ز نوشش است که دمت بدمش رسید	بومستان زلفا موشم دما رسید اگر دراز کشی (بیدار) رسد	با لبیک آمدل میگفتد - جانم شمع چین کسوف طمع کردی آرد (بیدار)	کرامت کلب رسیدن سحر قضاوند مهری کساست اگر توبت حیار رسد
دل ازدم عجب چندین قشور دارد بالغراف هر وضع عجب نجیاهی هست	این باده سبقت شد است ریشته زور دارد چشم لغافل اندا غلبه کور دارد	باهریم قضاال شوخی مکن دور داشت عینک غایبگاران میبندد بخشکارا	بان برق رسیهای چشمی زود دارد السیاس معدن ما شرم از بوق دارد
ماتق مزم مقصد عجاج راهبر نیست کرمه احتیاطی از خود بیستی غافل	بر واه در نه بال مکتوب نور دارد طوقان پیر مسافر چندین شور دارد	کر از تم کلا هست عیش جلالت شاهان لغلت است عیش امیر از کشتکوی فرها	سکرت شکست ماهر مجر بیور دارد در خانه که مانع حجاب شود دارد
کمال تواضع مکن زدم اسباب از خود بر آمدن نیز در کیش اهل تسلیم	دانه از کبی که زین آب بی بله جور دارد هر چینه در کبی نیست وضع ضرور دارد	نک است و هر حال در جلوه کاد تحقیق (بیدار) کلامه چیز جوهر است موقوف	مشاطه به کزین دم آینه دور دارد جانبیک من نیستم عین قشور دارد
دل از لطف مددی یافت آه پیدا کرد سکندای از اثر نیز دستی اقباس	بزی فشانده و آن کوجه راه پیدا کرد درد خرقه رنگی که شده پیدا کرد	سحر لبون غشالی دمیده در گفتن دمیک حسن کند میل خود ناگیا	شکست غشیه و عیش کلاه پیدا کرد طبع سنگ تو اندک شک پیدا کرد
دل از این رنگ آگاهی بچندین پشه می افتد ندارد محصل دورو حرم پروانه دیار	کره از دانه چون دانه دانه پشه می افتد پیر آتش همان رنگ شوق حیرت پشه می افتد	دو کاشو در خیال او که سی کو هنک انجیا در رد آقبولهای اهل دل مشو غافل	کند ناسودت شوق پیرای پشه می افتد که می مانه دارد کز چشم پشه می افتد
خاتم بکست غطر مقصد توار کیم این گفت فیدام که است از ای مضوم	که از بدم کره در رفته آید پشه می افتد شکست رنگ صبا در سای پشه می افتد	بانی عشق آموه موسیا بر نیدارد تغیر بال و پر شد شوخی نظاره مارا	پال شک کر آتش دهی از پشه می افتد چو دل آینه کردد روغنا پشه می افتد
پیر جاکست از جیب منی سر برودن کرد چنان در بستون سینه گرم کاشم (بیدار)	کره از دانه چون دانه دانه پشه می افتد پیر آتش همان رنگ شوق حیرت پشه می افتد	دو کاشو در خیال او که سی کو هنک انجیا در رد آقبولهای اهل دل مشو غافل	کند ناسودت شوق پیرای پشه می افتد که می مانه دارد کز چشم پشه می افتد
دل از وسعت اگر شای ندارد جسوتو مینک از پیدمشکافی	بسیایان هم بیایان دارد که عیال کرسیان دارد	درین دنیا دامت اعتبار است تو خواهی پشته بشکن خواه سافر	کسر عز شاک مرانی ندارد طرب جز رنگسایان ندارد
عجود مینال لیک از غمه خوردن کند چون کرد باد آخر زحلق	تسور اگر زود نالی دارد کرسیانی که دا مانی دارد	عجت پشته بکفاز و خون شو در دل عیون آفتاب گو	که درد عشق در مانی ندارد مکسر آینه زندانی ندارد
عجت دستگاه غایت نیست تغیر بسمل اشک نیارم	تغیر ربط مز کانی دارد بخون غلطید تم جانی دارد	نظم دوری از اهل است و رده اگر عشق بتان گرفتار است (بیدار)	نفس در سینه اقبالی ندارد کسی جز کافر ایمانی ندارد
دل از کرم و مدما سکر کرد رک کل دام مدما سکر کرد	طعمه در دما سکر رسد در کام سکر سکر دواغ حرم و هوس	هر یکس حرم ها سکر کرد سکر دل کبر ادا سکر کرد	مد آقا سکر رسد سکر کرد سکر آرد کلام با سکر کرد
دل از این هم و بیگانه نیاید شد ی کب مدما صید مانی چه خالست	جز حیرت آرد که درین خانه نیاید که سبک بود پشته بر خانه نیاید	در سزا خفا راحت عشاق میناید چون شاه کلید در موی نتوان شد	البین دقا بی پروانه نیاید شد کامینه پاک همه دانه نیاید شد
دل زانوی فکرت هم چشمت که مینا افزون چه ضرور است بزم و زین	چند آنکه خد بی خط پناه نیاید در خواب عدم حاجت افشا نیاید	ی ساخته حسرت که دارم بکنارش بر اوج میر ایة اقباس لعین	مشاطه شوق آینه و شاه نیاید شد کاسودت رفتار تو لشکاه نیاید شد
ایرود عیوس میبشدت بر در دوکان بالم همه محمل کس گرفتار است	شاهن اگر این وسیع کدالیه نیاید این قلمه بی لغزش مشتاه نیاید	وحدت چه خیالست تون یافت بکشت دل کرد جانون میگند امروز بیدید	چون ریه دواینه نموداه نیاید شد در خانه ما (بیدار) دواونه نیاید شد
دل از دران که مینای ساز جنگ نمودند دل از یخ و شوش یارب آمد	بر لغزش زدی چون حباب شک نمودند چو صبح جوهر فتح از حین شان پیداست	شکست اند طلم قیاس هستی جویش رنگ آینه دار شکست رنگ نمودند	کلاه فخر جهانش لیک شک نمودند رجم زوال کو کب آمد
دل از یخ و شوش یارب آمد ی دروش و باد خند کسوم	شب رفت و سحر شد شب آمد سری میناید شب آمد	انک از مزه سبکی تو دین شمرنده رسم انتظار آمد	جان که یود یارب آمد دواونه مانوس آمد
مستان خیرست در خط جام از اهل دل حیا جویند	قاصد ز دایر مشرب آمد اخلاق کساست منصب آمد	وضع عطشای عصر و دم از رفیق آرد شیر کیم	هرجا اظهار مطلب آمد از مرهل این عجب آمد
کفتم چو سخن رسم بگوئی (بیدار) لثدم دو چار تحقیق آینه بدست من شب آمد	مرا کار به پیش من لب آمد مرا کار به پیش من لب آمد	راحت در کب پستی بود راحت در کب پستی بود	راحت در کب پستی بود راحت در کب پستی بود

دل با شکسته حق طلب برعت چگونه ادا کند
نفس رنیده کر از خودم نشود کفایت برآمدن
مقتو ساز کفایت من بجز این زاده نوای من
بجهان نشود چو بوی گل بخوری غریب شکفتگی
نه بدید ما ز غیاث اثر نه بگوشتها زیان خیر
نشود مصلحت دلا دل بپوش عفت مطلق
بزار پیچ و خم هوس کسره است سلسله نفس
بفسار قطفه عدم رو آفتاب که ز خود روی
شود آب انجمن جفا بپوش دست مروت
دک خواب راحت عاجزان مکتا بخت امتحان
کف دست سوده بیکدیگر چسب طراوت (بیدل)

کجی موج کوهش از ادب خودن آید اکت
چو سحر دماغ طرب هوس بی نام کس هوا کند
که غبار بی سرو پای من برعت نشسته دعا کند
که به هم غنچه نیست زهوار برده جدا کند
بکشد دوزن نام و در کس از کس چه جفا کند
ز غرور اگر چه تاوکن به نشان رسد که خطا کند
چقدر طبع ازین و تن کس که درشته رسا کند
نشد است کم دل غافل که تلاش پاک درا کند
که دق با دیده عجب ز طایفه تو صدا کند
که بپلوت ستم است اگر ز پودیا مزه وا کند
نه ز صد چهار گل اکتفا بهین دورک حنا کند

○

دل باغسار هستی دلیق آفتاب ندارد
هو جبال او را دادند همچو یاقوت
از نارسان آخر با هیچ صانع کردیم
در عالم من و ما المهره کبر فطرت
در نکتای کردن باید فسرده و خون شد
غواصی کامل بی مرد معنی نیست

از نفس دودم پیش آینه بر ندارد
آبی که نیست موجش زدی که بر ندارد
مادست اگر خارجم او هم کمر ندارد
کدود رفتناست آتش شرد ندارد
این خانه آینه دارد بیرون در ندارد
کر ماضی نذریم دریا کبر ندارد

فرست بدوش عبرت شمع است محفل زک
کر وحت عبارت غفلت کین نیاید
آینه ساخت بازگ ماند آینه درستک
افلاس مالی را از اختیار وا داشت
ند بر کین دشمن سهل است و عرق زین
تیرک کینه ویر محفل کس هوس چند
کس زین پستار جوت و کل لعل ندارد
دامان بی نیازی چنین دگر ندارد
این کوهسار بزرگ پاک نشسته کر ندارد
دستی در آستین نیست کر کینه ز ندارد
در مرصه که آینه است آتش جگر ندارد
ز انجا که ممکن است او هم خبر ندارد

دود دماغ مارا برده آسوی قیامت (بیدل) باین بندی کس موی سر ندارد

دل با پس زد نفس مقتسم نمیداد
المنون جرس هم از قش طاق آرمات
فرسود از طیش مزه در چشم و عیوش
پاد شیبان نیز به پیری زیاد رفت
شرعی مستحکم بریم بدو زود عرق
اکتو نشان ناک آهیم آن سکتو

مزل غبار سیل شدو جاده هم نمیداد
آریه اشتبا که توان خورد غم نمیداد
آخر پیشی هرزه شکلی قبل نمیداد
دوزخ به ازوی که حضور ارم نمیداد
دریا دگر چه موج طرازد که نم نمیداد
پشت کین شکست محسوسه هم نمیداد

آرام خود نیود نصیب غبار ما
سی امید برچه عجل دست و پا زد
برک سینه سوخته دود شرار نیست
برج است قامت خود آرایش امد
پران سرای ما بفسار عدم گنید
(بیدل) صابو هم را کج چه زنده نیست
تومیدی دگر که کلون تاب دم نمیداد
کر بر نوشت جز من خلعت دم نمیداد
آتش طبع ساز زود زود بر نمیداد
بر جم کس چه شاه زنجیر عرق نمیداد
رقم آفتاب که نشان قدم نمیداد
بسیار رفت از عهد عمرو کج نمیداد

○

دل بخور سدی اگر ترش عوس میگرد
زندگی شیه هستی است که مانند جباب
از و دعت سپهرهای ملک پای منج
سرعه و نکت غبار کشف خاموشان
ناله ایست دران شهر که ما قافله ایم

کام عشرت ز تسلط همه کس میگرد
هر که هست آینه پیش نفس میگرد
بتوان صفه جود است که پس میگرد
ای نفس ناله شکر دی که حس میگرد
سودها ملت و فیسق که جرس میگرد

نیت اقبال جز امتیاز نامت دربار
بگذر از فکر اقامت که هر چشم زدن
الغسلات صفایا با اقبال رساست
قطع امید کن از عمر که موی پیری
طالب عیتری باش که در دست طلب
(بیدل) این دام که از صید فاشا غایتست
عبرت از ناله ها یاد مکن میگرد
کاروان صووت آواز جرس میگرد
شعله است آتش اگر دامن غس میگرد
شاهزاد است که چون صبح نفس میگرد
رقن از خویش سرای همه کس میگرد

ملت چشمتکه شکلی بقتل میگرد (بیدل)

دل زلف یارم آرام نشوالت کرد
باده شوریکه وقف پسته خندان است
نیت در بحر عبت جز دل پشایب من
چرخ کو طرب از جاهم که سی باغبان
موج کوه با همه خشی شد محتاج آب
اخگر ما شور خاکستر معاند از سوختن

این مسافر منزل در قام نشوالت کرد
رقم نظیفای آن بادم نشوالت کرد
ماهی کر قلین فرق دام نشوالت کرد
چشمکهای نور را خام نشوالت کرد
طبع استفا نظر ارام نشوالت کرد
این نکتین شمعاک ترک نام نشوالت کرد

جوش خط با آن فسون دشمنه دلبری
همچو من از سر نکتی طالع دارد جباب
مشت خاتم هوا پرورد جولان تو بود
همچو نیم زن گفتن سکا و حشمت منم
کالها در دل فسرده امانه دست احرار لب
سوخت (بیدل) غافل از خود شعله تصور ما
وحتی حسن بتا را دام نشوالت کرد
کر خم دریا می در جام نشوالت کرد
بیمال گردش امان نشوالت کرد
آب در آینه ام آرام نشوالت کرد
کرد این کاشه سیر باد نشوالت کرد
پشتش ورق شکلی دام نشوالت کرد

○

دل خبید جسم از علم یقین بیکاه ماند
در کجی رفت غمرو جای دل پیدا نشد
مدل چون با بروم وطن خط میکشید
ساز هر دقت جز نفوس لغت داشت
دلغسرد و آرزوها در کنارش داغ شد

کتیج مارا شک خورد از بسکه در و برام ماند
چون کان حلقه چشم ما راه خانه ماند
طرح آن مسطر بیاد لغزش مستانه ماند
زان چه خوابکم دیدم همین افسانه ماند
روزار شمع جای بی پروانه ماند

سبحه آخر از خط زار سر بیرون نبرد
شور سودای تو از دلهای مشتاقان رفت
در خرابیک از ترم شکافت دم زدند
شوخ چشمان را از دید خلوت دلده داد
آخر کام نفس در عالم تدیر سوخت
(بیدل) نم از دستتال و هم
در کندالقت بگذرید چندین دانه ماند
طالی زین انجمن دور زود دانه ماند
شور منی خون شد و سر و خط بماند ماند
حلقه ها بیرون در زین وضع کشتاخانه ماند
بر سر مویکم نکت میزد و شاه ماند

صودت امروز خود دیدم هم فرامانم (بیدل)

دل ناکیم جزئی آزار نکرده
بند لب عاشق نشود مهر خوئی
مطلوب جگر سوختن سوز و کفایت
برقظه دل بکس خط تحقیق تمام است

ظلم است کربان آیه هوار نکرده
دانی کرم نیست که منقار نکرده
پروانه بگره گل و کلزار نکرده
بر کار برن دایره مرار نکرده

بر دوش کس نام نفس بار نکرده
سر بازی شمع کل دشتار نکرده
هشدار که قاصد زور یاد نکرده
کر نشکی اخلاق دل افشار نکرده
عمریت به تسلیم دوام چه توان کرد
حیف از قدم مرید که در مرصه هست
بر کتن از انجمن انس محال است
بیرون نتوان رفت بر کفت ازین دم

چنانکه سی تو بجهنم است دلیلت هر چند حیا باب ادبکام وصال است	کر یا تری آیه بیدار نکرد یارب مزه پیش تو نگویند انکار نکرد	بگذار دو روزی زخوس کرد براریم (بیدل) برافروختو رشید نودارد	هستی سرو هجیت که بسیار نکرد آن سایه که پیش و پس دیوار نکرد

○

دل ناظر نشود بخویش آفتاب دید ظلمت هر چه وارند آفتاب خود است	آفتاب خیال که ما را بخواب دید کوه موج بحر جان یک سراب دید	صد پره پره دار نزارم غیب بود حرف تمسین من و ما آفتاب نبود	آن بی غالی که ترا بی غلاب دید عالم بچشم صفر رقوم حساب دید
در در سکه حلق دلائل جهالت است فرست کجاست ناموی هم چشم او گنبد	طبی هم رسان که نباید کتاب دید نشان ز انقباض روی حساب دید	آنک سر مزه بشام رسیده ایم عزت نکاه دور خیالیم زر چرخ	خود را ندید کسی کفایت در کعبه دید با دهمین پیشینه ساعت شراب دید
زانسانم سوخته جانان حذر کشید	آتش قیامت از آن آتش کباب دید	بروم ز بسکه مافعل دعوی وفا	کشم خیال من نظری کن در کعبه دید

➤

دل جو آزاد از طلق شد منور میشود ایک از لطف حقیقت آتشی خاموش می‌شود	قطره که موج دامن جید کوه میشود بلک معنی هم گرد آب شود مکر میشود	کرد هستی عقده روزان طلق طریقت در خوشی بس حلاوت است از آن کی قیاس	از جباب بود خوشی این شعله خیز میشود چون تو در دل کرم کردی شکر میشود
هیچکس را در دهرت شرم هیچکس می‌داد کاخ خراز آتشی انسان نخواهد گشت لیک	در عوالت هر که کرد دیدام تر میشود آدمی که آتشی نازل شود خسر میشود	عجب جو کرالی پیش می‌زند آینه وار شوق میباید ز آفتاب کیهام عصامت	اسیر یاران زبان طمن جیوه میشود خضر راهی کر نباشد جاده رهبر میشود
باز که از سر و رو کی ورنه مانند حساب سجده سبکی دلان آفتاب نامحرم نیست	عاقبت آن باد منک کاسه سر میشود میل آهن کرد و نماند حلقه در میشود	تا کبر دارد صف از شور و دریا غلظت عجز توبه از طواف کیهام مقصود نیست	تبدیل کوش کسی چون چاکانه کرم میشود لفزش پای صیدان دستگیر میشود
در عدم مود و حسرت های ملو قوف نیست	خاکستان رنگ تا کرداد ساطع میشود	غیر عزالت نیست (بیدل) بافت انواع خلق	مرغ شهرت را خزان دام شهید میشود

○

دل چو شد روشن جهان هم مشرب او میشود هر چه کشتیم از حیا دایم بر باد هرق	شجاعت در خانه آفتاب پیکر میشود حرفها حاصلان سوزا لب جو میشود	جوهر اخلاق فغان میکند از انفصال در کین هر قدری خلق خوابیده است	رنگ گل مرکه در آب افتاد کجی میشود سنگ این کپسار آفتاب ترازو میشود
فکر خویشم در خون است از باغ وستانم می‌رس بزم نچید است اینجا فرصت تحقیق کو	کر همه ریزخ کلام سوزا جو میشود من می دارم که کوا می‌بوسم او میشود	شکر احسان در زمین یکسوی دینه نیست قید هستی را دو روزی مقیم باید شمرد	سایه دینی که اند بر سر مو میشود ای زلفت بخت صیادت آهو میشود
در خوشی لظوظ معنی قابل تفریق نیست از تکلف نیز باید دور اخلاق زد	حرف پیرک از کاشا لب و دهل میشود هر چه می آری بشکرار حق می‌شود	کار پیگیری نیاز غیور صمدی مکن از تواضع شکری که آرزوی غنیمت	این حنائی بجه ننگ دست و بازو میشود (بیدل) این وضعت چشم هر کسی آرد میشود

○

دل جهان دیگر از مرآت بکبر شود بحر کردن سر را می آینه کرد	لبه در دایره چندان کاین ورق دفتر شود چون نکه در جوت افتد عالم دیگر شود	کار دارد دشت آفتابهای نیل کدهد همزه من مرض حسرت نامه	زلف مشوق است کار من اگر ابر شود این کف خاک گذارم کاشمش بر شود
ای فلک از منم خاتم و انکیزان غبار سیریه داران و چون بجای ی کینت اند	شاید این ننگ هیولا قابل پیکر شود جاده این کاروان یارب خط سافر شود	همجو عکس زکی از آینه میگرد عیان ی خوشی نیست عکس یاس تمکین داشتی	نیل از بحر کرد قطره چون کوه میشود روح و روان ام میثاب اگر سادر شود
نیت غیر از لظوظ خاموشی ز فریاد بلند	همجو نی کر شد بندهم یاب منیر شود (بیدل) آدمی فکر را که می‌کوب جیت	الغوس تا کی کسی یلان غلغر شود	موج در کوه خیزد مرها نفس لکر شود

➤

دل جهان دیگر از دفع کدورت می‌شود شمار را انجام کار از تیر روزی چاره نیست	خانه از رفتن زار است و سمت می‌شود حزین این ایمن آخر مذل می‌شود	پس خواب غفلت از منم حضور فقر بود ضبط موج است آیه آب کوهش کایه ماند	برای سایه بی‌دواری آفت می‌شود حرس اگر اندک عیان کیر قناعت می‌شود
ز بهار این حبش از زلمات وضع فرود حرم معنی نه فرصت تبار و هم باش	سر کتی چون زده بگردن طوق لغت می‌شود شیشه از می نمی پال ساعت می‌شود	از جنون مایم روزند کی دقت میبین پشت از صبح یاران در جن حاضر شود	چون نفس تنگی کند صبح قیامت می‌شود ورنه گل کالب کشاید خنده قسمت می‌شود
از تکر و بیان غیر آنی که با آن تسکری نک کردم با برام ز انفصال ملو من	چون دو آب افتد و قارنسک غلت می‌شود ورنه هر چند آب بکروم خجالت می‌شود	خاطر آن آتجا که بر خلق تودارند اعیان ملت این عصر است (بیدل) کریمان و دستان	کر بگوئی حیف عمر رفته غیبت می‌شود کاف کاهی دین و اویدی دعوت می‌شود

○

دل خاک سر کوی وفات چه بجاشد نار به بساطیکه تو چون قننه نشی	سر در دره تیغ تو فدا شد چه بجاشد رخساق از خویش صافد چه بجاشد	اشکم که دل داشت کرم بر سر من کن چون سایه بنگار قدم حیره ما را	در کوی تو زنده جدانشد چه بجاشد بکعبه صد شکر ادا شد چه بجاشد
این بده که حسرت کشوق نماند است چشم بظلمت سوی دل انداخت سنگی	ای خوش نکلان جای نهاده چه بجاشد توبه که از آن صفت خطا شد چه بجاشد	از حسرت دیدار تو اشک هوس آلود رضاحه رویت ز کاک بد تقدیر	امشب نکه چشم حیرت چه بجاشد خط سیه انگشت نهاده چه بجاشد
در دم تو آخر نگهی شعله حسنه آدمیکه بامید تو دارم بسا دش	چون شمع زانک آتج پند چه بجاشد آوازش صد دست دانه چه بجاشد	حلت جگری بر سر مرانک فشا بدم چون سایه سر راه دور نسق لکر فیم	حق ننگ کرم ادا شد چه بجاشد روز سیه ما شب ما شد چه بجاشد
زین بگو نفس عمر میان من و دمار	گیرم که اداهای بجاشد چه بجاشد	(بیدل) هوس ننه آوار کی داشت	چون اشک کنون بی‌روایت چه بجاشد

○

دل خلوت اندیشه یار است بینید در بحر جو کوه نشان چشم توفیق	این آینه در شغل به کار است بینید امروز که کوه بگذار است بینید	زان پیش که بر خرمن با رف فرود شد در لطفه هستی میباید تفاسد	آن شعله که امروز تبار است بینید هر چند غلظت جبه غبار است بینید

صفحه ۱۸۰	تغزلیات میرزا پیدل علیه الرحمه	حرف افعال
حرفیت بشقش آمده لیریک دو عالم از کشتن آینه دهنائی آن کل از جلوه چه لازم بخیل آینه چیدن دندار رفت و بخودیم در کشتار ماند مژگان نبرد صرفه آفتاب و اوصال	در گزشتن چه امیدار است بپیشیه هر بیل ازین باغ هزار است بپیشیه ای غیر رشتان همه بار است بپیشیه هر جامه اشکی بطریقه در کف خاک تشنه جسته آینه حیرت شکار ماند آخر اسب دیده حال انتظار ماند اکنون سراف جلوگاه حیرت من است بما آشنان رنگ کلی زبان بهار ماند خواهد بری زبانه رنگ بهار ماند از جوی آب آینه ام موج دار ماند دست هزار سنک زرد تیراز ماند بمن همین گل از جن انتظار ماند	این قافله ها آینه بار است بپیشیه هر شجبه آینه دوجار است بپیشیه تا فرصت نظاره بهار است بپیشیه در عرصه خیال رمی از غبار ماند فرصت چه جام داشت کروان خار ماند می آفتاب نبود که رنج خیار ماند چندان شکست دل که نفس در غبار ماند بوی بخواب بر قفسه من در تار ماند تشنه رفت آینه تهمت شکار ماند رنگم شکست آینه در کنار ماند
دندار کشتن و زخمی باز پس ماند دیگر چه نثار تو کند مشت بهارم کرد نفس است در افشان توهم هر چند غبارم همه ریا قضا رفت خاکستر من نذر نسیم سر گوشت دلیلهای مبنای زلف رفت و تنگیت	از رفتن او آنچه با ماند همین ماند بکعبه جین داشتم آنهم زمین ماند زین آیین شوق که آن رفت و بمان ماند امید باکی تو همان شک لبین ماند این کرد محال است تواند زمین ماند دل رفت و بگویم از آن حزن ماند	من سوختم و چشم بیایی بگویند ماند خیاره خشک که زشاهان بشکیند ماند هر جا از دم و کان رفت چنین ماند کونای دلمان من از غارت چنین ماند چون ماه بود یک علم اورو چنین ماند در دره جان شوان خوشتر ازین ماند
دندار دهنم دل ما شد چه بجا شد کرد نفس چندی که در سینه شکستم چون بر وصال کرد مرا بی ری من دل قطره اشکی شد و غلطه بیاب زلفش که بخورشید فشادی سر دامن در سلاهی دل مرض تنهای نو دامن آن چشم که بستیم ز نظاره اسکان	جایش همین آینه باشد چه بجا شد لعمریه دل پس نباشد چه بجا شد دست منی انکشت نداشت چه بجا شد این خون شده همچون خاند چه بجا شد از سرکشی خویش دو گشته چه بجا شد بی عطای آدینه نداشت چه بجا شد امروز پدیدار تو باشد چه بجا شد در کرد سحر جوی پرواز هوا بود	آن پیرهن و هم قیاسند چه بجا شد پیش شکست سرمه تواند چه بجا شد آن لطف که در کار کشا شد چه بجا شد آینه ام آدینه نداشت چه بجا شد دلدار ره باد صبا شد چه بجا شد آخر ز جینا آینه نداشت چه بجا شد در خانه آینه هوا شد چه بجا شد
دندار جبهه شیشه عبارت چه نماید زحمت مکن از هیأت افلاک و نجومین تشنه خیال که زلفست و نه بوی بر عالم بی ساخته صفت شنوان یافت مقدار جبهه فهم کن و سی معاش کافی تو و ما کاه من و دوست دلایست	آینه روشن شب کارت چه نماید اندیشه تصور عبارت چه نماید بکرم شود آینه در جارت چه نماید مطالب کشتان نیست ز کارت چه نماید شک از ملک و جو غیر عبارت چه نماید تحقیق کر این است عبارت چه نماید	خود شیدی و یکدوره لعل جبهه بقیه ماه هم نفس بر طاقش خیال است با این رم فرصت که شکست چشم است وضع طلب آینه آثار صداع است یک غنچه شتاب از جن دل نکشود (پیدل) بکاشاد مژه هجبت نمودند
دل ز پیش عمر هلاست سعه گین میرو بافتو کار نفس صدم عشان کاب نیست خواه چه دارد ز جاده جز دود و دگر ناله باکی چون سحر زخم دل ای غنچه کر همه بر بخواست نفس قدم مدیاست	سایه ره خفته است لیک چنین میرو آدمی ایجا نکاست عمر همین میرو پشه جویان نداشت کار چنین میرو کرد خرام نفس بر تنگین میرو قاصد ما میجو شمع آینه بن میرو (پیدل) کر این بود ناله جوی چیدن	قافله بانک جرس دارد و کرد قدوس قلب بکسار بود کاه شهرت گشتن شیخ کر این بود است دست تو رحمانا خاک عدم سر جعب خلعت جفا بیکست فرصت این داشت در نیست قامت از دامت آخر جو صبح در این چنین میرو
دل ز ره آینه باریکی مقابل می شود لیفرو شدیم کار قمع دوی افشا کنیم خاموشی را دام راحت کن که ایجا بحریم آفتاب آیم ز نشک منت ایشان می شود مرک صاحب جهان را دلیل کلفت است	در خور تال این آینه بسل می شود در میان مایو مایو جابل می شود هر قدر دود نفس در خویش ساحل می شود کر دامت شک کردیم بر گل می شود شمع چون خاموش گردد داغ محفل می شود مژه ای (پیدل) که امشب از ناله های ناز	دیده ما کر غنچه برق جاسلی می شود جبهه رمی و پیش در قری منزل می شود انتظار رفت آب روی ساقی می شود حلقه آفتاب بخون عرش عمل می شود بازار آینه یک آهم مقابل می شود

دل سحر کاهی بکشتن باد آن رخسار کرد
قید آ کاهی به بهار از حقیقت غفلت
بالم به دستکاهی ناله سامان بوده است
دعوی هستی عدل را افعال نیست
نیت غم ز شمع ما کر باده و لب خندید صبح
بی تکلف بود هستی لیک فکر و دعایش
آید مزاج اخلاقی اگر باشد و وقی

اشک شبنم رخ گذار خات آشکار کرد
کرده خود کردیم خجسته کن ز کار کرد
هر که از پرواز ماند آرایش منار کرد
اینکین یاد کردیم فطرت استغفار کرد
کریمه ما شیر بانا این ادا بسیار کرد
حاجه عیالی ما را ترسیدان دار کرد
جای کندم امنیت میتوان آید کرد

خواب مارا سایه مژگان او بیدار کرد
چشم ما پوشید پی و دیده دیدار کرد
بین دلمان هوس را کوهی هوار کرد
بکفست هستی بدوش عالی را دار کرد
خانه خورشید را هم جرح بی دیوار کرد
صنعت بالین وستر خلق را بیدار کرد
آهادر هستی که بشود از نداشت عار کرد

(O)

دلشکستی دارد از معنوره بهامون زید
آفران شبنم که خورشیدش نیکو دور گشتار
عالم مشکین نیز بهایش هم به دستار
هیچکس را ذوق غشیش کسی منظور نیست
زده همت نگاهان از کوا کب نیست کم
جلس اوجام تا کی کرم باید داشتین
جز کفن چپری نبوده خوب زدی

ببینی مودار مارا بر جیون زید
کامر قیام جیون بر شرم دون زید
سایه می که باشد حی از اقیون زید
عقلی مقصود می جیون است از زون زید
غیبه ها بر جامه عیالی کردن زید
بگردد شوی اس است آتش درین کانون زید
رخسارین لیک خجسته به کد صاون زید

بیا بهار دستک از شتوان دزد و خون زید
بی لطف چند آفتاب مصرع موزون زید
جای بی چندی نفس ورشته قانون زید
غم کر بایست زدیور افلاطون زید
ای کبر هامر بر طومارین جیون زید
بکد و ساعت سر بهیجیا و نو قدم بیرون زید
فان پیش مفتخر صفاست کرا کنون زید

➤

دل شهرة نسیم از ضبط نسیم شد
فریاد ز شکست وانی قلاب حین
کندم توانی نسیم از سلا سلامت
بر هم خن و طاریک درین باغ رسیدم

قلقل پای شیشه شکست جرسم شد
میسو که کاشتم میز و عسم شد
دل زمزمه نسیم بی نسیم شد
شرم رسیدن نسیم پیش دم شد

این بکد و نسیم الف (بیدل) نسیم شد

➤

دل صبر آزما کز زانو کبر فرساید
قدر صیقل از آفتاب میدمد کاش
زبان خیالت نفس امکان کرده دارد
مسائل شد نفس مریم کیم افتاد زلفت
بی لطف کراسا خاکست آب جوم معی

چو آن سنکی کز زانو باشد فرساید
نیم نقش دیوار یک از نسیم فرساید
شکست نیست ممکن زلفان نسیم فرساید
مگر داعیه که من دارم بان شکر فرساید
نیام آ کجا کاشک افتدم شمشیر فرساید
بافسون دم پیری املها هو شد (بیدل)

کدرا سی کامل نیست بی ایجاد نسیم
شکست کار و مرقوف از شکست طرف میجو شد
بشکل بسجده است کردی فاند ساز از اجرام
زحد و دم دلچسپ و آزادی نشد حاصل
نقاد در خود کجای مطلب تو دارد
چو میدان کجای کز بوسه زهکیر فرساید

➤

دل کدخانه بر شمشیر بیدل واکر
ز شرم چشم تودار خیال احمی
بشکر کار دل انشاد از چکین اشک
چو شمع سوختن بیدار چه امکان داشت
جیون بی خودی پیش رد سی امل
بزال اگر همه فردوس در بیدل دارد
نذات ظاهر و مظهر جهان بکد ثانی

جهان پیشه گرفت این بری چه انشا کرد
که باید از عرق سیم جام و مینا کرد
شکست شیشه پریم در حلب واکر
سریکه رفت زود نسیم انشاد واکر
که کار عالم امروز نذر فردا کرد
قنای زانوی حسرت نمیتوان جا کرد
جیون آشته در دست خنده برما کرد

نفس پاکو بی نف و دت و ناله پیدا کرد
مرا بشک نشاند و ترا تماشا کرد
که وضع بیکر علم با که این معاد کرد
نه نسیم منزله آفاق را معیا کرد
محیط این کره از رشته کسیر واکر
پر شکسته ما سیران فکسها کرد
عسالی که نیم بایم تماشا کرد

(O)

دل مبادا فرسوده تا رکی نکرده کار سرد
داغ شد دل با چه دیگر دین دل مردگان
بامه نه بر زانین بر نیاید بشمار
کاشود هستی کوارا با بیکار فقر جوش
در جوان به که باقی همسوک آفتاب
کرم تا کردیده مژگان آفتابی مرسد

شمع خاموش انبیا میکند یکبار سرد
چاره کر بکسر زکالو ناله چنار سرد
پوست آهادر بود هر چند جای مار سرد
آب در طرف سلطان میشود بسیار سرد
نگوا کرم است باید کرمی رخسار سرد
خواب کان چند باند سایه دیوار سرد

چون سر چنار زاهد دره دستار سرد
شعله هار شمع کالوری کند دشوار سرد
دل هوا خوار و سیم داران کار سرد
ناله کردم که کرید آتش کبیرا سرد
جلس بیخو اعد طاقی آدم کشف ساز سرد
آرزو ما کشت رول از بک استغفار سرد

(O)

دل میرسد چرا سوخته یا میسوزد
سوز عشق و دل افسرده زاهد عیسات
غریه صبر بماند کسرتن لاله رخن
رشته فیض قناعت طلب کاشی حرس
ای شرد زک هوس کبر که نام زده

هر چه شد با ب و سوخته یا میسوزد
زین شرد شک کجا سوخته یا میسوزد
هر که کردید چیدا سوخته یا میسوزد
خر من هر ترا سوخته یا میسوزد
نفس میزه در سوخته یا میسوزد

رق آن جلوه کرایست که من می بزم
از از ناله از باب هوس برتر است
رق سودای تو در درده اندیشه ما
ساز هستی که خرقان نفس میخواند
گیت رسد ز تحکمان لب او (بیدل)

(O)

دلیها کامل آینه حس مطلقند چون گردباد فاشه های ریاض الفی جز مکر در طبیعت زهد شهر نیست این مرز فطرت بر هر موی دخیل	چند آنکه میزنند نفس شاهد حق اند هر چند می رود بگردون مطلق اند این کره طینت همه یک چشم ابرو فدا در اسطوخودوس عیارات ملحق اند	طبعت عیادت دانا مو هو می مشاک در مکتب ادب رفیقان رموز عشق در جنتی که وعدة ابدست شنبه درم طلب هم آینه دار هدای است در آتش اند و گرم شلتک مصالح اند	کاین غشیا بجهان آینه روح اند کام و زبان هم چو غلغله های بی شق اند آدم یکسان است آنکه سگاش احمق اند پناه برین عیب آون گفته زورق اند
دلیها شکوه من سی کارسای نشود علاج غشیه دلیها جو زطیع درشت ز چرب و خشک بر استخوان سراسی هست چون چشم ترا در شکاف شوری نیست یسی بی آری آینه سانی بر افشان باش	دلیها شکوه من سی کارسای نشود علاج غشیه دلیها جو زطیع درشت ز چرب و خشک بر استخوان سراسی هست چون چشم ترا در شکاف شوری نیست یسی بی آری آینه سانی بر افشان باش	دلیها شکوه من سی کارسای نشود علاج غشیه دلیها جو زطیع درشت ز چرب و خشک بر استخوان سراسی هست چون چشم ترا در شکاف شوری نیست یسی بی آری آینه سانی بر افشان باش	دلیها شکوه من سی کارسای نشود علاج غشیه دلیها جو زطیع درشت ز چرب و خشک بر استخوان سراسی هست چون چشم ترا در شکاف شوری نیست یسی بی آری آینه سانی بر افشان باش
دماغ بلبل مایک هوای بال و پر دارد چو رنگ گل کز آبی سیمی رنگ میبازد بطیر از خاک گردیدن پناهی نیست طالع را شدم خاک و زو حشت برمی آید غبار من بپراثر خود که داری چیست در بنیاد هر دوی	دماغ بلبل مایک هوای بال و پر دارد چو رنگ گل کز آبی سیمی رنگ میبازد بطیر از خاک گردیدن پناهی نیست طالع را شدم خاک و زو حشت برمی آید غبار من بپراثر خود که داری چیست در بنیاد هر دوی	دماغ بلبل مایک هوای بال و پر دارد چو رنگ گل کز آبی سیمی رنگ میبازد بطیر از خاک گردیدن پناهی نیست طالع را شدم خاک و زو حشت برمی آید غبار من بپراثر خود که داری چیست در بنیاد هر دوی	دماغ بلبل مایک هوای بال و پر دارد چو رنگ گل کز آبی سیمی رنگ میبازد بطیر از خاک گردیدن پناهی نیست طالع را شدم خاک و زو حشت برمی آید غبار من بپراثر خود که داری چیست در بنیاد هر دوی
دماغ و مشت آفتاب خیال نور نمیشد خیال در دل است اما چه حاصل تیر و تیردی حواس آوار افتاده است از خلوت سراسی دل ز ترک مطلب ناپ عید بی نیازی کنی سواد هم در عالم شته است آنکه شکم دارم چون فطرت در رقص دارد نیکی امانکارا	دماغ و مشت آفتاب خیال نور نمیشد خیال در دل است اما چه حاصل تیر و تیردی حواس آوار افتاده است از خلوت سراسی دل ز ترک مطلب ناپ عید بی نیازی کنی سواد هم در عالم شته است آنکه شکم دارم چون فطرت در رقص دارد نیکی امانکارا	دماغ و مشت آفتاب خیال نور نمیشد خیال در دل است اما چه حاصل تیر و تیردی حواس آوار افتاده است از خلوت سراسی دل ز ترک مطلب ناپ عید بی نیازی کنی سواد هم در عالم شته است آنکه شکم دارم چون فطرت در رقص دارد نیکی امانکارا	دماغ و مشت آفتاب خیال نور نمیشد خیال در دل است اما چه حاصل تیر و تیردی حواس آوار افتاده است از خلوت سراسی دل ز ترک مطلب ناپ عید بی نیازی کنی سواد هم در عالم شته است آنکه شکم دارم چون فطرت در رقص دارد نیکی امانکارا
دیده که تیغ تو خون سراسی اعل کرد سراج باغی و آسودگی نامد باز غرور طراوت زهی خیال هلال خوشم که با هم با هم و زخم خود دار نیست	دیده که تیغ تو خون سراسی اعل کرد سراج باغی و آسودگی نامد باز غرور طراوت زهی خیال هلال خوشم که با هم با هم و زخم خود دار نیست	دیده که تیغ تو خون سراسی اعل کرد سراج باغی و آسودگی نامد باز غرور طراوت زهی خیال هلال خوشم که با هم با هم و زخم خود دار نیست	دیده که تیغ تو خون سراسی اعل کرد سراج باغی و آسودگی نامد باز غرور طراوت زهی خیال هلال خوشم که با هم با هم و زخم خود دار نیست
دندان بخنده چون کته از لعل ترسید از اعمل سیه باز جوانی خمیروز شغل هوس بچهره تحقیق ظلم کرد شد پرو زان خواهی طبع دلی بچسبست هر امر خاص وضع مسایه دیگر است کو درد عشق تا بحیلات علم شوم	دندان بخنده چون کته از لعل ترسید از اعمل سیه باز جوانی خمیروز شغل هوس بچهره تحقیق ظلم کرد شد پرو زان خواهی طبع دلی بچسبست هر امر خاص وضع مسایه دیگر است کو درد عشق تا بحیلات علم شوم	دندان بخنده چون کته از لعل ترسید از اعمل سیه باز جوانی خمیروز شغل هوس بچهره تحقیق ظلم کرد شد پرو زان خواهی طبع دلی بچسبست هر امر خاص وضع مسایه دیگر است کو درد عشق تا بحیلات علم شوم	دندان بخنده چون کته از لعل ترسید از اعمل سیه باز جوانی خمیروز شغل هوس بچهره تحقیق ظلم کرد شد پرو زان خواهی طبع دلی بچسبست هر امر خاص وضع مسایه دیگر است کو درد عشق تا بحیلات علم شوم
دنیا نلای هوس چشیری چند برنج خند و دو تشوای آینه بسن از عالم تحقیق مکر شید و می رسید بالمش تو کسی زهره بقتوت ندارد در وادی که مستطامی ما آله بیان خواب عدم تلخ شد از فکر قیامت با خلق خطاب تو ز تحقیق نشاید	دنیا نلای هوس چشیری چند برنج خند و دو تشوای آینه بسن از عالم تحقیق مکر شید و می رسید بالمش تو کسی زهره بقتوت ندارد در وادی که مستطامی ما آله بیان خواب عدم تلخ شد از فکر قیامت با خلق خطاب تو ز تحقیق نشاید	دنیا نلای هوس چشیری چند برنج خند و دو تشوای آینه بسن از عالم تحقیق مکر شید و می رسید بالمش تو کسی زهره بقتوت ندارد در وادی که مستطامی ما آله بیان خواب عدم تلخ شد از فکر قیامت با خلق خطاب تو ز تحقیق نشاید	دنیا نلای هوس چشیری چند برنج خند و دو تشوای آینه بسن از عالم تحقیق مکر شید و می رسید بالمش تو کسی زهره بقتوت ندارد در وادی که مستطامی ما آله بیان خواب عدم تلخ شد از فکر قیامت با خلق خطاب تو ز تحقیق نشاید
دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت
دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت	دور کردن دماغ جابجیتم تازه کرد دوتی شادو سحر بر افشان آمده است کسی سرموی بون زان عالم شوالست دفت

دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد	دیده ام نام از جفا میرید شبه خون بر رخسار میرید سره لب می کرد دعا میرید دل ما جز دست ما میرید گرد و راه بر کشا میرید رفضا شکوه فضا میرید بش طافس کایا میرید درد هر کس اتجا میرید	عک من داده افعال میرید میکشاید ز خجلت کشی باغلیبا خوش است تو خطا دسته بند از گل ان باغ از قفس اسطفا آکا می در حال به که زمین باشد عشق از اهل دستگاه نیست از جود از سوال مستفی است	کوشه کبر حیات (بیدل) ما کولانی نیست گران سخته و آموزون کشید دست سباز استا گران آستین برون کشید خویش و قرن خم برون آرد و افلاطون کشید هر نمی کرد جبین کر کوهر اهامون کشید جز صقذین چشمه هر آب که خوشه خون کشید سایه و فرقم از موی بر جشون کشید بی فصولی چشم زین غلام برون کشید دوش در هلال رنگ رفته شعی میگریست	دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد
دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد	دیده ام نام از جفا میرید شبه خون بر رخسار میرید سره لب می کرد دعا میرید دل ما جز دست ما میرید گرد و راه بر کشا میرید رفضا شکوه فضا میرید بش طافس کایا میرید درد هر کس اتجا میرید	عک من داده افعال میرید میکشاید ز خجلت کشی باغلیبا خوش است تو خطا دسته بند از گل ان باغ از قفس اسطفا آکا می در حال به که زمین باشد عشق از اهل دستگاه نیست از جود از سوال مستفی است	کوشه کبر حیات (بیدل) ما کولانی نیست گران سخته و آموزون کشید دست سباز استا گران آستین برون کشید خویش و قرن خم برون آرد و افلاطون کشید هر نمی کرد جبین کر کوهر اهامون کشید جز صقذین چشمه هر آب که خوشه خون کشید سایه و فرقم از موی بر جشون کشید بی فصولی چشم زین غلام برون کشید دوش در هلال رنگ رفته شعی میگریست	دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد
دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد	دیده ام نام از جفا میرید شبه خون بر رخسار میرید سره لب می کرد دعا میرید دل ما جز دست ما میرید گرد و راه بر کشا میرید رفضا شکوه فضا میرید بش طافس کایا میرید درد هر کس اتجا میرید	عک من داده افعال میرید میکشاید ز خجلت کشی باغلیبا خوش است تو خطا دسته بند از گل ان باغ از قفس اسطفا آکا می در حال به که زمین باشد عشق از اهل دستگاه نیست از جود از سوال مستفی است	کوشه کبر حیات (بیدل) ما کولانی نیست گران سخته و آموزون کشید دست سباز استا گران آستین برون کشید خویش و قرن خم برون آرد و افلاطون کشید هر نمی کرد جبین کر کوهر اهامون کشید جز صقذین چشمه هر آب که خوشه خون کشید سایه و فرقم از موی بر جشون کشید بی فصولی چشم زین غلام برون کشید دوش در هلال رنگ رفته شعی میگریست	دوستان از منش دعا میرید خون من نیره شد ز افسردن بجل از غیبت اندود است عشق شباب عرش بگشتا نیست هر کجا چشم می کشاید شمع ناه گفتی است در طریق وفا مهر اهل هنر نکه دارید غیر دل نیست آستان مراد

درد کمر هزار آیه عریان کردند حسن برندی از آیه زکایم سراف سرو رنگ طایفی که کفایت سوختن وضع اسلیم چون غایت کلاه دولت پیدایش چه کربان که نداد است بجا	ماندگرم عریان هر چه نمایان کردند پوی گل آینه بود که پنهان کردند بیم لغزش هزار آیه سلسلان کردند این کبر را صدف از یک آریان کردند نکته شد که شاول عریض امکان کردند	عجودی سیرت حسن عرف آلوده داشت دل مرده چون زار بر طاف است می جوهره صرف غرض آرائی است عشق از جنت تعبیر و با نخل نیست (بیدل) از کلفت افسرد و دلها جویند

﴿O﴾

دوق قمر انصافه انصاف کوفه می کنند در تماشای چو مژگان بارشانی خوشم همین طافت همگی کرد و دلایل مدعا رنگها کردانه ای لعل از بربک دل شور امکان غفلت یک کاف و تون به پید نیست	ی طایفی حیده کرد و کفایت می کنند ورنه آخر جمع کشتی رختما نمی کنند راه چندین دشت یکبار از کوفه می کنند آینه عریض ترن ثنات آکه می کنند از اول یکی درین کیهان قهقهه می کنند	ای دلت آینه لعل ازین چند از نفس عمر هاشد عک کوه دشت بر سر میدوی نکاشو آب با آرایش چندین ترست و جین ما نشان سجده تعالی وقت دوستان را در دماغ هم عریانها بی است

﴿O﴾

راحت دل از نفس بال فشان میباید ساده کی جلی چو آینه دکان دارم حالی دست بچولا نکلا منی هستند کینه ختم بد اندیش سلام گفتار تیره بخی نفس از طایم غافل نیست	آب این آینه چون باد روان میباید زینت ما شمع و کمران میباید خواب پادشاه ما سنگ نشان میباید پیش عاریست که در آب نهان میباید سایه دایم زین شخص روان میباید	شعله ها رنگ بخا کشتما باخته است زبان دلا دل خورشیدم چو شمع ی کبر فتنه یکن صدف ممکن نیست این از فتنه شکری و صفای حسود دوق شود بی ما کاف و حدود قضا

﴿O﴾

راحت نصیب ایجاد رنگ و حبش نیست کاف از نفس عیار نیست باید زبان کشیدن و نخله من و ما غل زلف و هم از شیشه آیین این نمی توان زیست حیف است دست منم در آستین خود خشک	در مودت میانی نور است عشق نیست در دایم محبت جز المعش نیست بازینه عدم را این پنج و شش نیست در طبع ما کاف ازین هر چند عشق نیست این کمان یک ندارد کاف به کس نیست	ایان بشرد که تیرد کل زمر آستان و جوان دلی توانا شاد غم حلاوت خواهی بدو کنی ساز خواهی یکبار دراز از ضعف بی دریا بر یک سجده روم زاهد زویش زدن و زلفست (بیدل)

﴿O﴾

راز داران کن ادب راه لب کویا دند پیش از ایجاد هوسستان غفلت که راز متغیر شد غفلت از ابرام بی کایر خلق شاخ و برگ هیزه کردی پشته در کار داشت دامن مشرب فضای داشت بی کرد و عمل	مهر وصال روی از پشته میباید سایه خوشی از کاف از پشته در کار داشت شعله درونی خیزد از یک دامنه داشت قامت خم کشته ما را بیسی ما دند عمران از طول این اوهام پنهان دند	زین چن یک یک سرور خود آرائی داشت طبیعی بی حس قابل کایر آگاهی نبود ترک مردم کبر و راحت کنی که عزت پشیمان عمر هاشد کاف مومن از دل رفته ایم و حجت از دنیا دماغ بی نیازان داشت

﴿O﴾

راه مفسودی ما هم در اول میباید دل دماغ بی نصیب است از غیبت قدر در دم کروش رنگ دور نفس تمام است آزایش کبر موقوف دستکاست در کار کاه نشد بر دامن خاموشی کبر آینه در حقیقت کینه خود برسی است	(بیدل) اسباب خلق بود رنگ آگاهی کا چشم باز کردم مژگان به پشت باز دست که دامن کار و آتش هستند جام هوس نیست بر طایف کبر دند راه هزار جوان دامن کار سزا دند از آه و کاه توان آتش درین بنیاد دند دلی دوچار کشتن مارا روی ما دند	آینه میباید زنده آها که پشت باز دند صحن زلفش را زوی نفس جنون کرد سرشته نفس نیست چندان کفایت طاقت کاف ازین پشیمان بیکانه دار رعایت افلاس در طایف بی شکوه فک نیست با کرد این بیایان عریض مزه کا زیم (بیدل) چار امکان دلی داشت چندان

﴿O﴾

رسید عیدو طرپا دلیل دل کردید من و شبیه محبت دلی که جز رخت ز سیر کسوت تسلیم چشم قربانی	امید خلقی صد رنگ مشتعل کردید بر طرف نظر انداختم چهل کردید هوس ز جامه ابرام متغیر کردید چو (بیدل) از هوس سیر کینه مستقیم	دند ساهه دلال تیغ و فشان هوس چنان بکیم توانم کتید محمل جسد مکر خام جدائی دلیل فطرت کینست کسی که کرد و یعنی بدور دل کردید

﴿O﴾

رسید قاصدو از بخودی پیغام کرد گفاده نامه ز صبی وصال جایی داشت چه مزه داشت که باید قدر اظهارش	رنگ خط حریفان سجده دوام کرد که همجو شام خرافات فیض عالم کرد ز موج بحر زلفهای شکر و اتم کرد	فزون کردی چشم که داشت خورش چندان ز شوق دویم بزم استقبال بشار قرش لبیبیکه فیض مقدم او

﴿O﴾

دشته بکسیت نفس زروم ساز نماد رنگ حرارت کنایه کرافت میباید	کو شما باز شد امروز که توان نماد آفتاب دانه بال است چو روزگار نماد	و ایسی بن کعبه گوش از فقه ها ساز اظهار جز انعام نفس هیچ نبود

نرم جودوم از چاه میشای غیور نخچه دوازدهم قسم برداشت موج ملایم کبرای هوس شوده بستک	عرق دخت که می دودخ دار نماد روده غیر جودوم لب غمناک نماد سی لایزال کرد و نکند کار نماد	روایت از مردم چند الی که میروید دل مشک مبادا نقش بند شکل پیداست نیرا از شلای غنادر طبعیت میرم سراغ غایت خواهی پیدان شهادت دو صبح مقدم آنکه نیست لب استند دلم مناغ آشفته خلایق و کسمیم	عرق دخت که می دودخ دار نماد روده غیر جودوم لب غمناک نماد سی لایزال کرد و نکند کار نماد
مین بگریخته از سد دانه زنجیری جودوم میشا نشسته کز رده کرد و دهم جودوم باین خوابیکه دارم برون لبی جودوم که نفس کوچه جان خون منجمی جودوم که آید آتش کج و دایره ای تیر جودوم هم انکوره های خام در دهم جودوم	خالد مزید دیوانگان بی کاه سیرای چه دارد افعال طبع خالیم سیه روی نفس سوز مناغ شرح و سبب زدن کاک دین مهر انگار افکن خیال گیت حورام مکران جوهر قیوت رنگت این کائنات را رابطه لقصان (پیدل) مدد زحمت و پندار	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من
دلت نفس در دگر کاه شیشه سازی میکند و هم میدانها بوق مرده بازی میکند بدیده گاه زحمت دخت نعلی میکند از کج کل خجله رنگ پیازی میکند خانه ما روشن چراغ صبحگاهی میکند اعطف منی را لب زانگنه خواهی میکند قات خم کشته رما کج خواهی میکند که انتفال میناید حد عجز خواهی میکند که همه طوبی سر افراز گیاهی میکند خلق را آدم همین پندش خواهی میکند	اندکی که از حساب آمو گفتنی وقت خلق در کار است بپشت افتد از دست اهل نقش و نقیشت با آرایش افتاد است کار پای آب و روغنیت مان که گل هم در جین (پیدل) این تصویر رنگ پیازی میکند	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من
هرجا شکست آید دل به کار ماند از بیست خود چراغ کبر و حصار ماند شویست که کورین کو خوار ماند کسار برسد از دودقت شرار ماند از جلوه ناکه بکشد خوش و زار ماند مشت غبار من به انتظار ماند	از باغ وادی الت سواد عشق وضع حیات دامن قوس غایت زهار تو منم بگرانجان آفتاد هر ما نقش شعله خلق سوختیم نکند است حیرت کللی بینم از دود مژگان زنده قطع لعل کینه	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من
که میروند خیال او را ازین جدا دارد مرا می کشی پند کجای زود دارد که دل در خون دهن غصبت آب ندارد جهان را کجا در سایه دست دعا دارد طبیعت در طبعیت ما خوار دارد دعا دارد	دایم جو شمع کشته بلوغ مزار ماند اگر در عرص خویش آینه با عریض ماند رنگ سبام عریض آید چشم مفروان ماند حیات جاودان خویش کداز عشق حاصل کن بدل آ کرد امیدت از ذوق طلب مکمل بشکر اشتیاق موج که میباید افتادن	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من
رویده سخت طراوت گری کوش کیشاند این حلقه شیشه دارد بیرون در نیاند تعمیل آمداری بی در در نیاند مشت غبار ما را شیل دستگیر نیاند آینه ای که در آن نظر نیاند فرصت بار رنگت رنگ ایستد نیاند	آسیر را که هفتق خود (پیدل) یاد ندارد خفت بهام مشتاق خوابت فضا ملال بر آسین رسیدیم دزد درون ندیم چین کدورت هست بر چینه رنگینا دوید دامن او ما میم و دل طبعین آین به که برق غیبت شیشه ما بسوزد کرمانه گید (پیدل) اوردی لعل و هم	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من
جو طوفان باران کرم خاک که بران شد زهر و دی که از آفتا که کرد از آفتا شد که کل چون صبح در کرد رنگت رنگینان شد جوهر ام کداز به طرح جان در آفتا شد بی در دهره میگرد نمود او غایب شد کهن هم ما کربان چاک کرم که مرغان شد	سواد است امکان شوخی چشم غزلان شد بچشمی که در آفتا که کرد از آفتا شد پند به پند از آفتا که کرد از آفتا شد چراغ خنوم آفتا که کرد از آفتا شد چراغ خنوم آفتا که کرد از آفتا شد حریف اشتیاق مطلب ناپ نتوان شد	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من	دیش زاهد مهربان آفرودازی میکند مست باخورد بکسر خود کدازی میکند آب و نان اغیا بول و برازی میکند هر سر اینجا گفت کردن برازی میکند صورت آفتا اگر آشفته دیدی دم من

صفحه ۱۸۶	غزلیات میرزا یعلی علی	حرف و حال
دک احوار ادبستان جان دختند ی بازهای خون من قتل کس نداشت خری در ششجهت فرست از دیکه بار تقیبات دغ حست میکشد نام لشم کتسای قننه بی باو سر کیرد سبک عشق غم از سر سو آتی زما جوی خواست	مصرع موج کبر از گشته موزون دختند خشک سالی بر حازد گرهی خون دختند ایندو خون از دم پیغ که کلاگون دختند زده بر چاشد کران در دوش قارون دختند عاک ما بر باد میدادند گردون دختند راز این نپرده ما دودم بیرون دختند	کس با سیرتک لبهای خولان بی نیرد آرد چندان درین ابله شد داغ تری شغل اسباب تلقی عالی را نلک داشت کشتک اعتبار خود سران روشن شود با چکیدن خون منصور سها رنگی شود کوهی در قلمرو اسرار می بختند نقش
دک حنا در کفم بسیار ندارد بی گل دوت ز دیک کلشن هستی طافت دل پیست هو جوقه قودن بکند و بسته در جهان نتوان یافت عالم امکان چه جای چشم غناست کاشکی دغ وحشی که نهدی	آینه ام عکس اختیار ندارد خاک نجشی که او غبار ندارد آینه در حریت اختیار ندارد یک گل در دیکد و چه بار ندارد ز کفدر پس انتظار ندارد قلعه آن ساز شو که کار ندارد	لشنة آردا فک خسار ندارد جلوه طایس اختیار ندارد وادی جیوانا که خار ندارد ناکه بگل غلغله است و بار ندارد آینه با خوب و زشت کار ندارد پیستم با کسی دو بار ندارد
دکیم قناب غیبت آن جلوه میدرد این بار سو ادبیک سوادی باز بکست دلم ز جلوه که غرور تصافلی عشای شرم دار زردار افضل طایس من بسیار کین چه مزه است	فطرت جسون کند که ز جوم آرد برد غریست ضبط آه من آینه می خود آینه عاها کند اینجا و شکر تصورم آن کند که ز دیکم بر آورد غریست پای میز نو چشم می برد	سیر و نم از قلمرو تحقیق پرورد آتش سیکار که فسون خانه خرد پا سرم چو شم زهم خورده دست رد من نقش با خیال تو هر جا که بکشدرد آنکس که نامه ام برد آینه آورد
روز سیم ساج صفت جزو بدن شد لشکرم آخر ره تحقیق کریستان حیرت پیستید زما کرم نسکای جزای زلف من وما هیچ شیدم چون لشک همواری آفرین دشت کفتم	آموده شوی آینه ز سکار کین شد فرصت غنی داشت که بیک سخن شد بدم دران زدم پیرانی که لشکر شد کار نفس از بیکه چون یافت کفتم شد از بدن با راه سها سپرد زدن کرد	شیم بجه امید رد صرفه ایجاد خسر سلاح مرض ذاتی کن نیست تیره ز آگاهی ما کشت سکودرت شب درخ آیدینه کیسوی تو بدم کرد ره غریب چقدر سی وفا داشت
روز کاری شد که از اهل وفا دل برداند دیک سال هیچکس بهیچکس روشن نشد با دو عالم جلوه یک نعل پیدا پیستم از سر سو کسر ناخن دورن لسلینکه سیر مینا بادت گره روی بی پرده پیست از خون سحر کارهای این مزه میس	(پیدل) آری رده از اید خرامش دخت خود زین بحر کو هر ساحل رده اند شمع گل کرده پاران بی غفل رده اند صورت آینه ما از امثال رده اند هر چه آوردیم نذر پیغ قاتل رده اند هر کجا رده ای را به عمل رده اند خلق خرم میکنند و همام ساحل رده اند	ماهی از مستقبل این انجمن بر میزدند رود لوب دنیا حلقه میگرد چو چشم شمع سان دلم را ز سر تقدیم عذر لک کرد مامض تلاان با کجا کبره قرار در سراغ طایف پیبوه می سوزی نفس این نال باغ حریت لایحه مرغان آید داشت
روز کاری که بهش از هوس افکندند ناکند عیتم آگاه ز شکامه عسر نقش با کرد تصور بتقال زود رفت چه توان کرد سراغ عیتم دشت کاست	بالو پرکنده رون قسم افکندند در آب و تاب شیار قسم افکندند درده می که خط ملتسم افکندند در پی قلعه بی حرم افکندند	سایم خوش رویی بغیال القنا کرد خون خشک نبوی از قدر نیرزد آخر کلا دارم بنیادیک زبیداد فک شکوه من ز غرامونی احباب خطاست
روزی که هوسا در اقبال کنووند افسوس که این قافله با صد قسام اعدا دیک بود چه پنهان و چه پیدا کراج کران حق موهم ز غریب چون شمع بیقل مزین آینه دلم	آخر همه رفتند بجاییک نیووند یک نقش قدم چشم بیعت ناکووند ما چشم کنووند کزین عفر فرودند توفیق یقینی کن دارم رووند با هر شکم انجمنی بود زووند	زین باغ گذشتند خرغان بنامت امپاهه در پرده ناموسی السان از حاصل هستی بنشایم لسل زین شکی حسای که قودلا دوی دیک خامش نشان می اسرار حقیقت
روز یکا بیو دامن صمم بچشک بود پرواز سار ز نقش محمول ماند در خالی که بغیر از خود کشتن است ز کبر ما چو زلف نشان مادی جدا نفی نکره کل که می از خود نیرد	عکس ز آب آینه در بزان بود کردی نشد بلند زین صره نیک بود آیدینه شتاب طلسم در یک بود از بس غبار دشت جون سرو و کلا بود دیک شکستام بر چندین عک بود	چون لاله زین بسیار بجیدم غیر دغ بوی کفش نیر صبح امید کیت صبری سکر تسلای آزار ما کید جوت کفیل بکزه تمید خواب نیست (پیدل) عجیب خویش فرو رد حیرم

روزیک عشق و ملک جهان خشنود و شک تلاش کرد بر سر خلق بی خبر ربط کلام خلقی نشد کونک افسان کن جان بدر شهید ز آفت ملامن	تقدیر توک عامه منت شکست بود درد غبار وادی مطلب نشسته بود کزیست داشت ساز عین کشته بود سرها فکندم دم بیخ دوست بود	دش و عجب که تو بر باغ تجدد است این اجتماع هم بهار دگر داشت هریست باس وضع قناعت و دل ملست دیدم عرش قافله اعتبار ها	چندین هزار مرتبه از یاد بسته بود لنگ رفته کل تحقیق بسته بود وارستگی هم از غم دنیا ترسته بود عجیبی که داشت همین بار بسته بود
روزیک قضا شر خط آفاق رستم زد چون مو بنظر سفت نگویند و میرم زین خیر مشکلی که نشان داشت بدرویش صدشکر که چون صبح نکردهم غفولی	کفتم بحیثیسم چه نوشته قلم زد قوارنه این باغ بنظر ایل علم زد بیداست که در چشم عین کرد حتم زد اما غسی بود که بر آینه کز زد	لقل مشوب از نفس لعل در گشت ساز طرب عقل اقبال شکست است واعظ شکست ندی زحمت مستان خواب عیبی داشت جهان لک به حاصل	سر آفندم شمع درین رزم قدم زد چایک شیدی تو فک زمرم زد از یاد نخواهد لب سانس قسم زد دل کرد جنونیک نفس کا بدم زد
روزیک نقش کردش چشم خیال کرد امکان داشت برده درد زمر آرد این سبیل هزار دشت خن و غار داشتیم روز و شب جهان کوی پیش موس داشت	عقاش خانه از مژه های غزال کرد سحر فسی است که نقی عسل کرد عمر کرم کدورت مارا زلال کرد سعی نفس شیار امل به وسال کرد	مطالعه که حسن ترا زب کز داد خود روی حیرت زلش و نیا میرم ن شیه بود بیکند به اعتبارها کل کردن خیال صفای رنگ داد	از دوده چراغ مشو مهر حال کرد لحسی فشانده عشق که مارا نهال کرد اندیشه عین همه را اعتبار کرد آینه را هجوم صور باصمال کرد
روزیک نقش کردش چشم خیال کرد امکان داشت برده درد زمر آرد این سبیل هزار دشت خن و غار داشتیم روز و شب جهان کوی پیش موس داشت	عقاش خانه از مژه های غزال کرد سحر فسی است که نقی عسل کرد عمر کرم کدورت مارا زلال کرد سعی نفس شیار امل به وسال کرد	مطالعه که حسن ترا زب کز داد خود روی حیرت زلش و نیا میرم ن شیه بود بیکند به اعتبارها کل کردن خیال صفای رنگ داد	از دوده چراغ مشو مهر حال کرد لحسی فشانده عشق که مارا نهال کرد اندیشه عین همه را اعتبار کرد آینه را هجوم صور باصمال کرد
روزیک نقش کردش چشم خیال کرد امکان داشت برده درد زمر آرد این سبیل هزار دشت خن و غار داشتیم روز و شب جهان کوی پیش موس داشت	عقاش خانه از مژه های غزال کرد سحر فسی است که نقی عسل کرد عمر کرم کدورت مارا زلال کرد سعی نفس شیار امل به وسال کرد	مطالعه که حسن ترا زب کز داد خود روی حیرت زلش و نیا میرم ن شیه بود بیکند به اعتبارها کل کردن خیال صفای رنگ داد	از دوده چراغ مشو مهر حال کرد لحسی فشانده عشق که مارا نهال کرد اندیشه عین همه را اعتبار کرد آینه را هجوم صور باصمال کرد

نور نمکین که در دل من و بی صبری در لاف هستی زده از مرگ شفاعت خواست رعداچام دنیا راست نیساید آرام کره منظور کرم بخش عبرت باشد	دلای دارم و چندینیکه کسب باز کسبم کر شوی مرکز زکار حقیقت چو کبر نیست خون من از آن شک که در خشمم بهری داد قضاوت دهم باز کسبم	نه از یاد مروت نه مرا دل نمیشد این دل چسب شفاعت که مشکلی نمیشد بی شواسته مان به که بفرز نمیشد چند خیالاست که دولت پادشاه نمیشد	صفحه ۱۸۸
زان نشه که قفسل پل شیشه دواند از عشق و هوس چاره بخارم چه توان کرد در ساز و پا ناخن خمیر دگر نیست در دم نوشی بگذارد آمده وقت است	چو شمع اگر سوخت مرو برکت نکام خار و خس اوجام گرفته است جهان را آنگاه که خیالت من برای حضور است خو است بخارا مونی مستان شکاهت	صد رنگ سر بر قدم ریشه دواند سی نفس است اینک بهر پشته دواند فرهاد جان بر سر خود پشته دواند دینکی بر رخ غیرت هم پشته دواند	(بیدل)
زان بکام خوشی کینه بیانش و زرد چو شوکت استاد بکام حسن را کفیم دمیکه آرزوی دل پرش شوق تو گوشت نظر طلیت بناب عاشق آهیمه سبیل است بود برجم عشق جمال ناگسین من بوسل و حشمت از دل پرورد چه توان کرد	زبان سخن گشاد از شکی دعائش و زرد که فکر موشود از حیرت بیانش و زرد رد تصور از اسوی آسپاشش و زرد نه همجو آرد دل بگذرد سنا نش و زرد نفس در آینه پنهان کند غلظتش و زرد چو آن غریق کآرد بر کراشش و زرد	نک ز دور بچرت دهه نشانش و زرد بوسه از لب موج کبر دعائش و زرد کره چو شمع شود ناله بر زبانش و زرد که همجو بوج شود بیستخوانش و زرد چو میشت خسی که گندمهاست و زرد که بست مشق و سیر بر نشانش و زرد	(بیدل)
زینک منتظران چشم درده دارد درین اساط که فاد به جلوه درده دارد زینج و آب تللی که رسته است اینجا درین محیط با کین موجهای کبر غشک قاطبیا سینه ملک میگردد خوش باش که مرغان آشیانه لای	بید آن مژده در سایه های دیوار بد همه دنگش انکشیای زینهار بد جهانیاں همه یک آرزوی بیدار بد که زر مرصه چو خط کاه شب کار بد شیل مید رود و فضا میسکار بد جراشیکه چون دل روی آبیکه کیهار بد	چو نقش اومه کر خفته اند بیدار بد خسود آینه داران رفع زنگار بد اگر مراند که بکسر زرد دشار بد طیای بی که جسم ساختند هموار بد چو سایه هیچ متاعان لب کراتار بد بهر طرف نگرز برکشای متعار بد	(بیدل)
زینک ماله لزل لیغیده بیدار بر آن پیش که دارد که چون رطاس کجا برم غار جنون که صحران نیز عیب خود زن چن خاند یار غیر از آینه شعل است بر آن را درین چن به وحشت شکسته دامن	چون قضاطر وحشت رسیده میاند شرار نایت و سیاره دام فرصت گشت زینک دل بپسل سراغ پیسکان کبر قدح پریم تو یارب سر پرده گشت عجوب قیض در آغوش ناوانها ست بنام محبت قضاوت کن از نشان عدم	زنا میساده به اشک چکید میاند جهان بشوخی رنگ برده میاند ز کرد باد دلمان چیده میاند کلی که مید میدار خود دیده میاند گشای سر نشی خود خیده میاند که میروی تو و رنگ برده میاند	(بیدل)
زینک چه لذت و قضا میدمد عشرت زکامه که این جلوه ها تعب سحر خط ششم میاند بیک طلب ریشه دارد قبول معمای اسم قضا میو پس زین آفتابی چو میسار جام دو روی چیده قلمهای بار	اگر شرم دارد چو را میدمد نکاه اندک کارسا میدمد بنگو شمنی جو با میدمد کرین پستان یک عسا میدمد بس است اینک دست و پا میدمد کجا کشند از کجا میدمد ازین نام چندین هوا میدمد	که چوون آله زر با میدمد ز مژگان رو و قضا میدمد نفس بی عرق عیبا میدمد رو کر بکازی یا میدمد میرین میسلسل قضا میدمد میرد کردن از هم جدا میدمد ز با می که مار شیا میدمد	(بیدل)
زینک منتقل کرد بدول آفت پیدا شد تا شای غریبی داشت بر من ی تا شای نمیداند این غفلت سوادان منی منی درین بخت ناوای سه کرد و ناوای سارکن لشد قبرست دلیل آفتیان پروانه مارا	زخود نفاق کشی قال استقبال زده است بهم هوش ناکی زعت این شکنا بدن چو کرد و مزاج از احتیاط خود مستو نفاق بنو میدی ششم آفت در خوشی و غم کابل دین افکار پیدا میکند (بیدل)	کبر از شرم قطری عرفا کرد و پیدا شد قوسهای نیکل آفت نظاره ما شد نظرا بر کین زو خط خوابان هم جلیب است چین مو شیکسار است خواهد خود ما شد شراری و فضایی و هم افشاده عفا شد	(بیدل)
زینک که سظم غامضی در دارد سطن نمک میدار و در کامل سکوش از آینه دار جهان ناز خوشست هرک هم نتوان رسن از عقوبت دل	زده است که تراشیم میگوی و پرس هم زن الفت امیاب خود نمائی را باوش اشک روایم ناگیا بریم هرچه میکریم شوخی قسم است	فشار لب جسم آوردن این آذر دارد رشته که کبر میکند دو سر دارد جنا بینه دیشیکه رنگ بر دارد فقس شکسته ما پیته زر پر دارد	(بیدل)

باز غیر خدام بخوشی ساکنان
دلی که ساق شد آینه در نظرها رد
کشد بال همان خنده دگر دا رد
کند دل چقدر کارشده کردار
صبح این آینه یست غریه سیه
بنا میدهم کر زنگار و دراز

(O)

درد پای تمام کسب کسب فریاد
قصد شکسته امو آیینان فدا شده بیدار
بریت ازین بی پای در سلام و سان
که مرده ز میبدم خستار حیدار
دشمنی دم اسکان در کثون نیست
شکسته اند خندم به بیست فصولاد
اگر زرد مرغیایم سوال کنند
چو کوه از همه قصور جواب باداد
ز فوت فرصت وصل دگر مگوی و میری
خواه خاک پیر ماندو کنج رفت بیدار
کنا شکست نفسم شکست سکندر نام را
خوش آنکه شکست این درشته گدازم بکشد
باز عشق و شکست خیال باطل نیست
زسی نشسته مگر گل پیر زده فرهاد
ترجم است بران مید تاوان (پیدل)

زدهش فال تن آسانی دل آراستند
بیداری کرد گوشش مژگی آراستند
کارسانی داشت سی کاروان مدعا
آخر از پرواز رشک عملی آراستند
سایبان خاروش لبلم آتش خانه
محوشه عشق در عالم گدلی آراستند
در فضای بی نیازی عالمی پرواز داشت
از هجوم مطلب آخر حایلی آراستند
بخر کوه بدرمستان کیش اندیشه گان
پیش تر از خاک کشتن ساحلی آراستند

(O)

ز دنیا چه کبره اگر مرد گیر
مگر دامن همت غرور کبره
عرق دارد آینه از شر و رشک
بنو کا کلاب ازلی زرد کبره
جست لطمه فرسای موت و حیاتم
فلک تا کیم مهره زرد کبره
بخا کمزور و امداد کردن
کجا پست دنی که نامرد کبره

ازین باغ عبرت بخوشید (پیدل)
دعا فیکه بوی دل سرد کبره
ز ساز جسم هزار انفعال میکند
چو ریشه که ز طرف سفل میکند
غبار شیشه ساعت بوم میکو بد
پوش پای که این مامو سال میکند
هر که منکر طالب دوام بقاست
مدار خلقی شکر محال میکند
طالب چه سحر کند با بگوی بار دم
نفس هم از لب مایه مال میکند
سایه ناله جانکاه که ای بدل
زمان طاقوت زرد پال میکند
غبار قافله دوش پوده است امروز
وصال رفته اکنون خیال میکند

(O)

ز سخت جانی من هر شک میکند
شرار من پرو بال شک میکند
چه لغزش است رف زای غلامه فرصت
که کا کتاب نویسی در شک میکند
نار در بی زاهد بوم حورو قصور
حذر که قافله سالار شک میکند
کیاست امن که در مرغزار لیل و نهار
هر طرف نگرانی یک پل شک میکند
ستم بخوشی مکن رنگ حاجزان ممکن
بر شکسته زیندن خدک میکند
دماغ فقر سزاوار لاف حوصله نیست
چو بحر شد شک آب ازین شک میکند

کسی بدرد دل کن نمیرسد (پیدل)
جبهان خفته چه مقدار شک میکند
ز شرم سر نوشی کر ازل بیاد من دارد
عرق در جبین پشالی زمین آب کن دارد
بان فرصت ضاعت چه داری رفه کرا کاف
کالی هم کرن بازیه ردی با حق دارد
خوشی چشمه جوشست در پای معال را
مدار ز سر مدار چون قهر کسی سخن دارد
بی شک لقمه در دهان سرای عالم حاجت
بجای واکیددی کوسالت نیست آزاری
هوس نامست شود آروها رخت دارد
نوست خواب و این و بر آه و آه کن دارد
اگر از غیرت طبع قناعت آکی (پیدل)

ز شرم عشق فلکها جفا کرد
دمیک چشم نکودند سر فرو کرد
خرد بعد طلب آینه چون پرداخت
که چشم شعلی شال رو رو کرد
قیامت است که در بحر بی کنار عدم
ز خود بی شدگان کشتی آرزو کرد
علاج یک کریمان بجهد پیش رفت
سر لکون شده را بخیه رفو کرد
سواد لطمه پیش خوشی افتضا بود
بجای چشم همه مرده در کوا کرد
ز دور پای ادب عبرتی معنیه شد
که هرمان همه خود را خیال او کرد

(O)

ز شوی چشم من نای بروی قهر و اماند ازین خاک فنا کی فریب زند کی خوردن خداوند غمناک عاقبت هزاره جوانی چه امکانست خم رو دارد از بیدار بجز من غیر از کاله سادای ندارد خانه و دشت ای هر که از خود رفته دارم قصد اشکی	نسکه باید بخود عید اگر صاحب حیابانند که دارد دست شستی کره آبی طابانند باده یکی خون شوا کریرت خطابانند اگر زو بطل چون کار چکنم صد صلابانند کان حلقه زنجیر مالتیرش صدا باشد سحر همو خرامد چشمش در رقابانند	نصوری طید در خون مجری شود مجنون سراغ جلوه در خلوت دل میدهد شوق مژه میطایم این نکاهی غفله است آید زبس چون گزینک کرد و رشک شادمان خداوند هیچکس آگاهی از منی که از من کامل کن چه مفرد اقامت مایه (بیدل)	چه طراست اینکه کن دور از تو با و آشنانند خبرم خانه آفتاب میرسم بکجا باشد به تماشای سحر جوشد زدنک صلابانند اگر زدنک برافشاند شکست کار صلابانند جان بربک میسوزد نفس درم بکجا باشد مبادا در زدنک نامیکه داری نفس بلبانند

◀(O)▶

زین بگری ز جویام چه امکانست و دارد دران وادی گمن دارم کین انتظار دار خار و درد کایم از مزاج ما چه میرمی قدیران تواضع میکنند عیش جوانی را ز خواب و زشتی امکان صاف و شکی می بیند جهانی بر خوشی آگاهی است از کز و طام	رو در حق ز خود چون شمع در هر عضو دارد عبادی کر طید آواز بی آشنای دارد فضای عالم موهوم هستی یک هوا دارد یل از پرو و باغ میل بهشت خود دارد یوم آینه عکس اگر برده جا دارد شکست و شک من چون خنده مینامد دارد	خط طومار پای آرایش مهر جفا دارد زگل باید سراغ غنچه که گفته رسیدن سرایت لفته مجرم سباز آفرینش را ز حال کوه که فقر ای منم مشو غافل ز عالم نیکبندی بدستگیر بهای آزادی ربک آیسیر ربک ربک این چمن کردم	ربک شاخ گل آیم سراپا دافنیا دارد که از چشم مجرم دلق دل نقش یاد دارد درین محفل شکست از هر چه باشد ربک دارد که خواب عقل در درین نقش جورا دارد کسی و خیزد از دایه کار و دشت صلابانند کل داشت (بیدل) آنکه بوی از و دارد

◀(O)▶

زندگی افسرد عالم خوشی سودا زیند بر فروغ شمع بیداد نفس تیغ است و بس باز آفتاب دم نشینی میساز کرده ایم راحتی که هست در آفتاب ترک مدیاست شعله سان چند از یک گردن طر آفرینش از رختها صدای میرسد کی تاغزلان	اقتضای عالم آفتابی ازین اجزا زیند چند چون زدنک بر آئینه دلها زیند خنده از غنچه میسازد زخم ما زیند احساس آفتاب دارد بافتن زیند سکه آفتاب کی بکره چو نقش با زیند موج بسیار است اگر بیرون این دریا زیند	چند چون گرداب باد بود هو بیج و تاب شور طوفان حوادث بر محیط افتاده است جلوه در کار است غفلت چندای حاصلان سرم نه که جهان وقف لافاقل خوشتر است ای منی مژگان بخت منم شمع دامن میزد منی آرام (بیدل) میتوان معلوم کرد	راید ساحل چون موج دست و پا زیند بد ازین چون موجی ز رفتی صیبا زیند چشم خواب آلود خود را بیدار و مژگان زیند لعل و ازول پسای بدنه پشای زیند یک شیطون و رقص آید دنیا زیند کر ربک موج و رقص طیده صیبا زیند

◀(O)▶

زندگی در ملک عبرت سربگ مجلس می شود بکاز از و هم ملک بازی که فکر آدمی از دل روشن طلب شیرازه اجزای عشق از نفس باید عیار سباز الفها گرفت	خون می باشد دران عضوی که محس می شود میکنند خط و زمین هر که مهندس می شود پرتو شمع آشیان ربک مجلس می شود ای عبرت تاغزلان دنیا که مونس می شود	طبع نفس را سیر در امتحان کمال گفت تا کبریا عیان حیزه کاران خیال سرنوشت میکنند آخر بیباغ اعتبار هر چه کوئی (بیدل) از نفس و کمال کامیاب	کجای می چون محک خواهد خلاص می شود عالمی در عرصه شطرنج فارس می شود کرمی کز کج زین شاخ نو کس می شود منی از وضع عبارت و طبع و یاس می شود

◀(O)▶

زنی در دل داشت روشن کر اودک برد کرد نقش جاد خلق را به بیداری عزم هستی از کز نفس بازی بدوتم بهت است قاصد مجنون درین دشتا که لیزد بود میرود محمل بدوش آمد و رفت نفس	همچو سبیل افتاد از مسون رفتن پاک برد لایه چند آردی بدنه ننگ برد چون سحر آسمان می بادم این خاک برد جاده ها همو بزل صد کریان چاک برد تا کجا بزیب خویشم خواهد این چاک برد	درسرم بی مغزی شور و هوس پیچیده بود حیف اوقات که کس مت نکند از مرشی بهر نام دیگران ناچسته شغل جان کنی کر همه در آفتاب محرم افتاده راه باشمیان هم امید داشتیم اما چه سود	دست کو مریدان که مو کجاین خلعت برد وقت پیری خوش که بیدادش مسوکت برد مزدعورت این شکن ها صنعت حکاک برد باز آن مژگان مرا در ساه پای پاک برد کینکشان کار شکست ربک و افلاک برد

ای یاسیدی که رفت و حیرت قشقرق برد

زندگی منت راحت بر کم کار می افتد جنون خود فروشی نسکه دارد کر می دکان مزاج ناخواه کان این است از آفت امکان نخستین می روزی فکر روزی خوار می باشد مکن سوی ملک مژگان بیداد و شمع نفس بی قنای مردگان نامرود باید رفت در کورم	همه کرباب افتد و سرم دیوار می افتد زهر جفن آتش دیگر درین بازاری افتد اگر ربک افتد سایه بی آزار می افتد نکاه عالم پیش از دینش بر مقام می افتد که زربا سرا پای تو بادشمار می افتد چه سازم شک این و در سرم بسیار می افتد	دماغ نازکی دارم جراحی بر و در عظم متاع جز سبزه می ندارد کاروان من قضا بطی در کرده است با هم کمر و آزار نشد نکته سنجار و زبان در کام دزدیدن زیکم نیت ایجاد رسوای قیامت شو دوروزی با هم در رخ حوادث صبر کن (بیدل)	اگر بروی گل با می نیم رخار می افتد هرین زدنک اگر ردوش شمع با می افتد زخود هم میرد کرسیم بی زاری افتد نوادرسکه میرد چون کوه در کرمی افتد بدوش این بار چون روانی دشواری افتد جهان آخر جو اشک از دمدان بکاری افتد

◀(O)▶

ز و هم منم طرف که نخواهی شد غم فنا و غنا هر دو فکری و هم است رهی اگر این فتنه در جبین دارد میاد در غم و امید کی بسیار روی چو سروا که هم سر مقدم دل آری بار بمعلی که در افراش موافقت سنی است	محیط اگر لندی قطره هم نخواهی شد جنون تراش حدوث و قدم نخواهی شد بصد هزار شاخ منم نخواهی شد چو شمع آئینه غار قدم نخواهی شد زاد منت افلاک هم نخواهی شد که زبده سری کبر که نخواهی شد	به بحر قطره زشتیوش خشکی آزاد است هزار مرحله دوری ز دامن مقصود مفرد هوس از دعوی طرب رسواست طواف دل نفسی چند چون نفس که نیست غبار کوی ادب سر کین فضولی نیست جو گل دیمک گسست اتفاق رشته عهد	اگر عدم شده باشی عدم نخواهی شد اگر جودست دسودن هم نخواهی شد ز شکل خنده بسیار ارم نخواهی شد نقاش بیدل دور حرم نخواهی شد اگر بباد دهانت عمل نخواهی شد در کار کنی ربط هم نخواهی شد

رفیق قافله کبک و کم نخواهی شد

زهر مودام در دلم گرفتار اینچنین باید از آفتاب مژه سر بر زد سی نگام من	ز خاطر ها فراموشم بسیار اینچنین باید بشماران ادب و آلاء زار اینچنین باید	بسر خاک تمنا در نظر ها کرد حیرانی من و در خاک غلظین توو عالم تیریدن	بنای همزما دانست و دیوار اینچنین باید بمانی اینچنین زبده بدار اینچنین باید

یک خواندم ز منم بخت بد که نفس خون شد بدرس پس معلوم می شود که این چنین باید
چون عاقلانه در دین و سرور و شکوه و
و هواری نکرده و ساجد خاطر کردی
و او را جان نکرده و عاقلانه شکوه و
زهی قطع کن که میل راحت در خود آمد
چه دارد سرانجام جز امید شک کردن
این عجز که در بنیاد نمی نویسد
که است از ساجد کریمه آب بیا شد

(۰)

چو حیرت صافی دارد دست گمزان فرو آمد زدن غنچه نتوان بست آفتاب بر شانی
درین حرم اندر ای کسی عدم مشتاق بود آمد زینست آتش باشد خاکستر اجزایش
شوم کرسایه از دیوار نتوانم فرو آمد بهت چهره ناکشود از حجاب غفلت امکان
بجای چون نفس لب لباب زود زود آمد نفس در دهن صحرای خشتی میکند (بیدل)
راستقا چو (بیدل) داشتیم امید کثیری کسین از دایم کسویدا کار بود آمد

زیر کردن آنچه از کشت تو منم میرسد دانه کایه به پیش چشم خرم میرسد
انتظار حاصل این باغ برین داشتیم مایه فوسیده ایم و در پیش میرسد
نور خورشید از دل در عالم موهوم ما دره میرسد قنابل تا روزی میرسد
باغبان باز حشمت شکست محصل غنایت جرب و زمی کن اگر نماند روغن میرسد
هوای دلت سبیل از رخ کار آگاه باش معرفت اینجا بخود هم بعد صدم میرسد
زنده کی دارد چه قدر انتظار تیغ حرم اندکی کاسر گران شد خم بگردن میرسد

(۰)

زین باغ بسکه بی قسری آشکار بود دست دای ما همه رنگ چسار بود
حلق بکارگاه جدید عریض داد و رفت مایه ای که دود پیرایه مرار بود
دلها سموم دور افسون حیرت اند در لطف باز شانه دندان مار بود
ما قنابل غنای حرم کجا بریم حسن آشکار و آینه در زنگبار بود
شبهه من زود دل افتاده ام غنایت پردوش کوه نیز همین شیشه بار بود
جز کشت نظر نشد از دهن آشکار افتادم این ورق همه خطا عیار بود
روداد کرد ماند ز غیبت غبار من دست بریده سکه پادشاه بار بود
(بیدل) باو تو چه رسد کار آگاهی (بیدل) باو تو چه رسد کار آگاهی

زین قشای که هوا موج کبر می پوشد شجاعت آینه در جوش سحر می پوشد
این حیایست که در عالم روزگار بین همچو عفا همه را در نه بر می پوشد

(۰)

زین سازم وزر توقع چه غروشد از کافک صبح مگر شیر بدو شد
تحقیق ز غنایت چه آه دهنه نماید حیف است کسی در طلب آینه کو شد
در کینه ما بایه خیال است دم نیست دریا کبر راز غایب چه فرو شد
(بیدل) بایه جاره افلاس توان کرد (بیدل) بایه جاره افلاس توان کرد

زین شیشه ساعت که سهو سال برآورد کرد عدم فرصت ما بال برآورد
زین وضع بریشان که عرق در توهم آینه ما آب ز خیال برآورد
جز عرق معکوس مدان دهن و غش شیخ آدم غری سحر و دهم بال برآورد
در صافی دل شیشه تحقیق نهان بود چون رنگ نماند آینه خیال برآورد
آدم زرقان سفر کرده سرا غنایت از حجب من این قافله خیال برآورد
فریاد که راز تب عشقت بنهضم چون شمع ازین دایره خیال برآورد
(بیدل) علم از منی نماند نتوان شد (بیدل) علم از منی نماند نتوان شد

زین کرد خوان کسیری هیچ آرزو شد جز لقمه نخورده فشار کلو شد
صدایک وآه رفته بهم داد و رفت یک غنچه زخم حیرت مارا رفو شد
تا واد بخود آینه راز تب غش تا کل بال کد اخش رو رفو شد
عج حلال کشت مه از شرم سجده اش آه از حجب ما که درآورد فرو شد
یک آدم و خاک شدم آنچه دلت است انعام کار هیچکس اینجا نکو شد
بیر بهار غیر نمایشای رنگ نیست مارا کسی مید که حیران او شد

(۰)

سازامکان از شکست آواز پیدا میکند
پس ناموس جیاهم نیست آسان داشتن
چون خط بر کار برانجام میسوزد نفس
چون نکه میچند در میان زندگیشوم
نفس کفر را مسلمان کن کمال است وین
همچون موصول نم گریخته همزیست

بال برهم میخورد پرواز پیدا میکند
چون جبین برزم زند غماز پیدا میکند
ناکسی سر رشته آغاز پیدا میکند
حسرت در دمار طرا باز پیدا میکند
سحر چون باطل شود آغاز پیدا میکند
کر نیاز آگیا رساندی کار پیدا میکند

می‌باید پیش از سخن کردن پانچ افعال
نور همت نیست دل را بی غبار سلوک
همچو شمع افشاده دعوی مسلسل کرده
تا بود سخن حدیث پنبه باید کوش کرد
حسن بی انعام عشق نیست در اقلیم باز
باز جوش آید (پیدل) مقيم دانست

چون قلم هر کس کثرت در آید میکند
از شکست این آیه پرواز پیدا میکند
این زبان آخر دهان کار پیدا میکند
نقشه ها این عقل بی ساز پیدا میکند
کل چو موج دلت زد کجای پیدا میکند
هر که سامان کرد هیچ اعزاز پیدا میکند

0

سازم پشو داغ میکند
دور این زم دلت کرد نیست
در مسافتی که من طرب دارم
نزد کاغذ است فرصت عیش

نقش پای چراغ میکند
شعشعیت پاک ایلان میکند
مطرش پاک زان میکند
می‌برد رنگ و باغ میکند

لا اله الا الله که می‌بکرم
خالق آسوده در دهم حرمت
من اگر سر ز خاک بردارم
منبع روانه لطیف می‌کنید

آشپان بلاغ میکند
بوداغ فراغ میکند
نقش پاسبان بلاغ میکند
سوخن بی چراغ میکند

همچو عفتاکیا دوم (پیدل) کم شدن هم سراغ میکند

سیروان که بوخت میان جان بستد
نیاز طسره او کس اگر دل داری
بست که نتوان قدر عاجزان سنجید
حذر زائلت دلها درین جنون همدل
ز ساز خلق مجر هیچ هیچ نتوان یافت

چون که سوخت نفس بانکه پیوستند
که ماهیان سعادت امیران شمعند
نکه دلیل بقدرت هر قدر بستند
که شیشه‌ای شکستن بهانه بستند
خیال نیستی هست کاینقدر همدند

نورنه اند شر و حشیان این کهسار
ز پهلوی عرق چه مایه است انجبار
دران سلطه منظور حسن یکتا نیست
چیتوان بکشان خانه ملک آسود
چو شمع رنگش چند کره کن (پیدل)

که دلزست گرفتند و رهسوار بستند
چو جام می‌همه جایدلان نهی دستند
زخم است بر آینه که شکستند
چا کشته چه آینه تیر بک شستند
که سوخته و برمن فسانه پیوستند

0

سینه زم تو را بفرار کردد و ناله
چه ناله هاله ندارد زخود می شدن من
من و لعل لعل کلام دوست چه دشمن
بگره خومکن ابدیده کر چکین اشک
ز دور کار و دانه چشم دارم آهه فرصت

طییدن از دل من آشکار کردد و ناله
بذوق آنکه نفس بی سوار کردد و ناله
سرم رسیده هر کس دوجار کردد و ناله
دل شکسته مباد آشکار کردد و ناله
که سحت جان من کوهسار کردد و ناله

هزار کبیه ولایت هو خوق برستی
ز ساز جرات عشاق گل نسکر نوای
چو طایر یک دهنه آشیان بشارت آتش
هزار قافله شور جرس بچونک امیدم
دو آتش افکن ترک ادب غمناز (پیدل)

که کرد دل چو شمع یکدو بار کردد و ناله
مگر شمع این قوم کار کردد و ناله
نفس بکر من خاکسار کردد و ناله
چه باشد اینهمه پیکشاه وار کردد و ناله
سینه نیست که بی اختیار کردد و ناله

0

سینه زم تو کویتد هیچ جانتیند
بر آستان تو کردد نیل از سجده برستان
ز اختراع شمع است اینک سحر غارم
وداع عاقبت انکار برکتانی شهرت
نفس چو صبح بشارت رسان ز شرم نرود
غضا سمل آنکس که در قلمرو ساجت
برک بر تو خورشید سایه روز همت
ز آفتاب قیامت فسانه چند شلیمین

خدا کند که بکوش دلان صدا نشیند
لشته است بشازیکه هر یکا نشیند
بویچ جاپو خط از خانه بی عصا نشیند
چونم نقش نیکیش کنی زبا نشیند
که آب ننگه دامن هوا نشیند
غبار کردد و در راه آشتا نشیند
اگر عشاق نشیند که زبانش نشیند
کسی بسایه دیوار انجبار نشیند

سریکه تیغ تو باند چو شمع کردن کارش
بجلی که نکشت عیار حوسه کرد
سلامت آینه دار سعادت است بشرطی
دلکه زو فلک باشد آرزوی مرادش
ز باد بان توکل اکثر رسی شیبی
غبار غیوت آن مطلق که کاه نشا
ازین هوس که بر خاسته است دل بهوایش
بوختی باکتر (پیدل) از محیط لعلی

چه دولت است که از دوش ماجدا نشیند
حیا روی کن از شومی حیا نشیند
که استخوان کسی در ده ها نشیند
برک دانه که آسیا چرا نشیند
حیا بکشی انبیه تا خدا نشیند
رود بباد و روی کف دما نشیند
که تا جگر شستن بجای ما نشیند
که نقش پای تو چون موج رفقا نشیند

0

سرم کتیکه بجز کره اش نشاید خندد
چو شمع منصب وادشکی سمل آنکس
نزار کافله و آمل ملت توام غفلت
خطات چشم کنون روی باخته شرم
شال عبوت اشیا درین ساطع تحیر

قیامت است که چون زخم لب کشاید خندد
که تیغ حادثه ناچش زهر رابادو خندد
که زنده کی دوشش بیشتر نیادو خندد
که هر رهنه که پند به پیش آدو خندد
کین کرامت که کس آینه زبایدو خندد

هوس برستی این اعتبار بویچ چه لازم
درین زبانه که چندان کف فوس لسانی
حذر زبعت آنکس که بی گامل معنی
چه ممکن است شود متغیر ز غیبت ایران
درین جنون که آینه است از کرر طایع

مگر چو صبح ازین خاکدان برایدو خندد

دل گرفته (پیدل) نیافت جای شکفتن

سجده شک درت هر که تنبایش بود
موج را مرز دوجا ز کبر دور داشت
وصل حسنی بر خشی آب زد آینه شرم
هر چون شهرت عفا نم شیشه کشت
دوری مصلحت بی باخته یکد کسرم

هر یکا سود قسم بدر من ویش بود
آرو در قدم آید فرسایش بود
وضع آغوش تو صفر عرق افزایش بود
اگر شد محرم اسمی که مسایش بود
هر که دی هوشد امروز تو فرمایش بود

عقل همت عشاقی فکونی نکشد
دل لعل از آگاهی و مالک شدم
داغ شد صورت و زانچو روئی رسید
آه یکداغ بیسمی پاک ما رساند
کردم از هر که درین خانه سراغ تحقیق

سودن دست بهم قلقل مینایش بود

(پیدل) از زم هوس سیر نامت کردم

سحر آو کلمان نکبت و بابل فغان دارد
نه پنداری عبت در امان همزه می‌مجم
چو شمع کشته که خاست خود میکند این

جبهای سویی برین ز حسرت کاروان دارد
جبارا کرد جنون محل لیل کان دارد
خوشبختی اهرم داغ و زهر زبان دارد

کامل کر کنی هر کس برین رفته است از خود
دستان ادب را آن زناکت فهم اسرارم
جرا زین آرزو رخود نیاید بیستون غم

طیشتیکه دارد بحر کوه هر چه دارد
کشتل انکس در خاموشی در سوان دارد
کشتیش از دل فرهاد من سنگ فسان دارد

هم آنکه ز حسن قائل لما ابتعد دلم کدر هر قطر و تو هم چو آن کسان دارد
دماغ خون من چون آنک ز تنی ز قید دارد اگر استغنا نگیرد دست و پایی امتحان دارد
شد با یستی و نه شد از آن آسانی راحت کرد از دزد زمین هم آسان دارد

○

سحر طبعی کل دعا که مراد اهل هم رسد
هوس علاقه حرم و کد سحر و کل دگر آورد
دل طامع و کد طعنه دم سرد کرم سوالها
مر حرم و معصوم درد سر حرامی کس دگر
سرو کار عالم مرده دم هوس مطالبه کرد
دل سادۀ هوس و هوا همه را مسلط مدعا
که دعد مصالح کام دل کاسه کز کل طالع
دلا و هم غلبه عمل کل مکمل علاقه درد دل
دم طور مصرع (بیدل) دم دود سلسله ام رسا

○

سجن ز عشق ادب سوج کومش کرد
کرم لغزش خط کز بدطرح کرد
عجب عشق تلاش دگر بی خواهد
کرم خورید تسلیم و کومش کرد
سراج دون شکفت غنی تیر کرد
سراست اگر هم خرجه دوزخ کرد
کوله دعوی عشق افعال حراست
چیزا کز عرق انباشت عطرش کرد
پسار کاسه پاران رفته بی آرد
کلی که با کند آغوش در رش کرد
و میکافرت موهوم ما رسد بحساب
شرار هر چه اقل هست اکتش کرد

○

مراغت ازین کبریا که می رسد
بوم کرد کن انبیا را که می رسد
جهان محاسب خویش است زاهدان معذور
خطای ما ز صواب شا که می رسد
گرفته ایم همه دامن زمینگیری
ره تلاش بان دست و پا که می رسد
درین حدیقه جوشنم نشسته ایم همه
سراف عالم خور شد تا که می رسد
غبار دشت عدم سخت تر و بال است
اگر نو پا زنی حال ما که می رسد
دمیده ششجهن اقبال آفتاب لزل
زیره روزی پای ما که می رسد
ز دل حقیقت دود قبول برسیدم
بخشید کف پروا یساکه می رسد

○

سراغ زلفه لایم باب و دارد
جبین عکس تپد آفتاب و دارد
سوارا اگر از آب و گل توان برداشت
دل از خیال جهان غراب و دارد
سواد وادی امکان سراب نشسته ای است
دچسته سار کلاه دل آب و دارد
مرا بسایه غن سیه شکر خواست
ز غل من عسل آفتاب و دارد
کرشمه نکش از سوال مستغنی است
نظر بدمه کشیده و جواب و دارد
ز همتی غلطی دفته در حساب عدم
مرا چو نقطه شلژین کشاب و دارد

○

سر کشی میخوانم از انشعق دورید
شده را تو از میدان ما کتر رسید
بدر مینامد همه تو از کین کشتن
هر بی مارا ز راه پهلوی لاهر رسید
دستگاه ماو من پاور دایم رفت داشت
ناید و ازای دیم آتش بیال و رسید
لی لیب ازیمت مستان این محفل نیم
دست من بوسید پای هر که کاشف رسید
کاش همچون سابه در زانکامی کرد موطن
آب برد آینه ام را کاه ووشکر رسید
ی زانپای (بیدل) عالی را داغ کرد

○

سعی نفس جز شهادت کام ندارد
قاصد ما کاه و پیام ندارد
ان علما حله کایج جهلاشته
بخشک اقبال طبع عام ندارد
خواه شایع و خواه بال فتایم
صید کز شکر شوق دام ندارد
سجده خاکت اوج عزت کردون
خواجده چه دارد اکثر غلام ندارد
تا بدان کین کی بود مزه ماکشا
بسیغ غضب جز جیا نیام ندارد
سواء نفس مستکوری خواه هر کرامی
شاهد ما غیر یک خرام ندارد
طاس نکت بوج و نفس ماهر باطل
بگذر ازین بازی تمام ندارد

○

صفحه ۱۹۵	غزلیات میرزا یسید علیه الرحمه	حرف الف
بیل حبیبک داد جبهان خراب داد یارب چه مشرق که درین شمع آینه بر موج آفتابک امید کشتار نیست وقت ترجم است کنون ای لیس صبح یارب چه سحر کرد خط عین یار انجم کار باقه کفان جز خار نیست	خاک سپید داد رنگی که آب داد کردن میم بساط اشک گلاب داد تدبیر راحت انقدرم اضطراب داد کان شوخ اختیار بدست نقاب داد کر جوی شب بزرع خودشید آب داد خیزانه های جام میم این شراب داد	محل اگر شوی توان کن خواب داد امروز میتوان جبهات حساب داد نشان پیچ پیچ و ماین رسته تاب داد تا جوسه دشت باز تو بر دکان داد شوم نمیتوان بکف آفتاب داد پی که سرمه کا شده باید جواب داد
سپه مستی بدور ساقبت یشاب میکرد ضعیف مایه شوق سجود در پیل دارد کل باز دگر می خندد از کیفیت مجرم مثل درایت خجالت کداز خود فروشیا ز شرم زدنک پندار مرقدر زانست اجرام در غریب شکست خویش از کجراتی داری	بهر سر مد کرد چشم مست خواب میکرد شکست رنگ کب زده شد بهراب میکرد شکست رنگ من در طرزه او تاب میکرد کاکان کو هر بر سر شوق خود تب میکرد که کردنی بکردن آوردم کرداب میکرد درین درم قدر کشتا نیست آداب میکرد	درین کاشن چو شیم گل کند مهتاب میکرد چشم بسته مژگان دستکاه خواب میکرد همان می شکست این ساز را مضرب میکرد ز آتش مزاج عاصیان سیراب میکرد جهان را سرچشم ازین دولاپ میکرد بکوش میبزم خونی که آجا آب میکرد
شب حسرت دیدار توام دام کین شد عبرت کله دهر دین خیم لعل است زدنای سیرینک خیال چه توان کرد موهومی وان لشکر ادب چه سود است کهرج نباشد عطش خون شدی هست	هرده زاجرای من آینه ناکین شد چون چشم شرخه غم من خانه زین شد رحم است بران تخلص کاه آینه بین شد چون سایه نباید کلف روی زمین شد ای آینه دل شو که بخوابی باین شد	دل سوخت رنگی که یکایم نمکین شد صد کله تمنا نفس باز پسین شد جوی برخ آینه دوشنک چین شد وحشت تشنگی زود درواز کین شد جز کرد خیال کله آن بود و نه این شد
شیکه از جوش خیالت زدم کلش ننگ بود کس تیکرود حریف منع از خود رفتن هفتاد اسباب دنیا پیش باروم پیش ناتوان بر نیاد ز لطمه حیرت نلفان بود این جن کوسنی میداشت دل	رهوا چون ناکت گل آشیان رنگ بود غنچه هم مری ضبط دامن دل چنگ بود مزاج هرکس در عجا سیر دیم رنگ بود همچو موج کو هر یک نام صدف رنگ بود رنگی بیرون لشت از بسکه مینا رنگ بود	که لقاقت داشت حسن آینه ملائک بود ساز مارا خیر باد پیش آفتک بود پیش ازین لقلل آواز شکست سنگ بود بکسو چندین کریان لقمه این چنگ بود صبح (بیدل) در کنار یک کشتان رنگ بود
شیکه از شور شکست دل از پرورد شد عیش صدای زینک لادن منفس می شود کر تکذبات چنین در دیده دارد از کاش چون نقش قدم باجاری میساختیم چون سحر نیست که مرض خیالی داده ام	همچو چینی کار مونی کاسه طنبور شد ربطه صرع بر هم است آتیا کهری کور شد آب در آینه همچون اشک خواهد شورش بسکه سی مارسانی کرد سترگ دور شد پیش ازین نتوان سامان نفس مفروش شد	خرم مامقبت خواهد شکاه مور شد تله کرده دارغ کشت عین نور شد مسوی جوی جوی آینه فلفور شد منت خون جوش چو نبرد و منور شد آخر این ضبط نفس خواهد غرض سور شد
شیکه از شوق تو درازم بهار آهنگ بود در جهان این بازی صلع هم موجود نیست اشک از لعل زدن دروش صد مژگان کشت شوقی مژگان خواب گران سر زناقت مردمان اما خجالت از مزارم میدهند	استخوان هم در تنم چون شمع مفر رنگ بود صبر کوشی را نامل عرصه کاه چنگ بود قطع چندین جاده انداز عذر لک بود بجز این طالع بسکه زور سنگ بود دور ازان در خاک کشتن هم غبار رنگ بود	داشت مژگان هم آینه کادر رنگ بود همچو آتش ستر کازم شکست رنگ بود چنگ کیسوم بچندین کاری آهنگ بود ناکم مقرر شد از بسکه کلش رنگ بود شوقی بازی در تیشه بری سنگ بود
شیکه جز باس یکام دل مایوس نبود دل مایوس صم غله اندیشه کیست کوشی ادب تعبیر آینه سبب است رنگ غفلت شدم و رده زان کشت دل بهر رنگ که میبزم ذامت گل کرد	ناکم غیر صدای کف افسوس نبود رنگ اشک لکشم که نقوس نبود ورنه پیشانی دل نیز کم از کوس نبود صفای آینه جز رده مایوس نبود علس و آینه هم جز کف افسوس نبود	آتش از آینه آله محسوس نبود شمع ما آینه و ماده نقوس نبود آخر این جیب حوس رده مایوس نبود حلقه داغ تو در گردن طاقوس نبود راحت نقش قدم غیر زمین جوس نبود
شیکه در بزم ادب قانون حیرت ساز بود صفای دل کرد لوح مشق صد آدینه ام حسرت وصل تو گل کرد از دامنه های من عشق ی پروا دماغ اشتیاق ما نداشت کاش ماعص بکودم با سوختن میساختیم آنچه در همای کثوت صورت و لماند کیست یک کهری ضبط موج از بحر امکان گل نکرد	اضطراب رنگ رهم خوردن آواز بود یاد ای میک این آینه ی پر دار بود دست برهم سوده تحریک لب نماز بود ورنه مشت خاک ماعص قابل پرواز بود شمع در انجم داغ حسرت آواز بود در قاشا کاه وحدت شوقی انداز بود هر بر کادوخت جیب کریان ساز بود	در کشتن حرکت آخر توباشند بیکرم کاشم چندانکه بستم عشق آن موی میان تو نیاز الفت داغ محبت بیستم دست ما دامن حیرت کدر زرم وصال دوری وصل طلس اعتبار مانگست در خور کسوت کنون خجالت کس رسوائیم صفتی نیست (بیدل) غیر اظهار عدم

در این شمع خوش از دود مانده بود گر کشیدم ناگه از دل کان مانده بود گر دلم ناگه کوی جانان کاروان مانده بود هر قدر دل آب شد آتش بجان مانده بود روز ناری این جرس هم آتشان مانده بود عالم از خود برون چیدن دکان مانده بود کردل میباشم با خود جهانی مانده بود	خواسم دلی بگردانم خندان مانده بود در خوشی هم سرم بر آستان مانده بود شیشه گر بر منکم آمد آستان مانده بود کاین میشد بی تو مهر زبان مانده بود کوش منکین اما فهمان فسان مانده بود خامشی بر حیزدو ما را کان مانده بود ورنه چون نیبند بشدم نردبان مانده بود

(O)

از جرس باید دل بی اضافم وام کرد آرمیدن کوشش وی مطلق ارام کرد حک ملایط طسواف دیده الم کرد الفت نفس تنکین آخر سنم و نام کرد آب کرد از حیا چندانکه می در جام کرد سایه دزدان تواند صبح مارا شام کرد عشق نتوانست مارا بی تحبیر دام کرد	بکیهان حسرت بطوقان داد آتش نام کرد غفلت آخر حشر من در کسوت اقام کرد سوختن حیران را جامه اهرام کرد دور بین افتاد شوق و وصلدا پیغام کرد عشق رنگ مانگشت و اختراع دام کرد بیدامهای فرصت چون شرر رنگام کرد ناقص باقیست نتوان هیچ جا آرام کرد

(O)

دایغ شو ای چه به دامن ترم آمد بیداد قطعه از آفتاب دغفرم آمد بیداد کشتیم میرد طوقان لشکر آمد بیداد الوداع ای همشندان دلدم آمد بیداد هر قدر کردید رنگم ساقم آمد بیداد تنگنیت آینه عرش جوهرم آمد بیداد	فکر دلم کردم بلای دیگرم آمد بیداد پهلوی بر شک دیدم بنرم آمد بیداد شک جولان که خواهم شمرم آمد بیداد سوختن برخوشی که نا کسرم آمد بیداد ناله شد پرواز نا هجر دم آمد بیداد بار احوال دل غم پرورم آمد بیداد

(O)

رنگ شمع از روشانی عالم دروای بود نه صدق کل کرد اما کوه بکده بود دامن همرا کریسان جای دیوانه بود معنی بی رنگ ما از لفظ بی بیکانه بود مردو عالم غیش یک کیسوی پشانه بود کر مره کاشک کوشش لغزش ستانه بود (بیدل) آغوش فک همزدنی زین خانه بود	از هجوم زخم شوق آئینه مانده بود سبل در و برانه من مانده در چانه بود هر یکا دیدم بنالی کرد این و برانه بود سوختن داشتم چون شمع نا کاشانه بود بر خواب مرگ شود زندگی آفسانه بود سنگ در همجا مانان کتک آتشخانه بود چشم واکردن دلیل وضع کشتانه بود

(O)

هر قدر دل آب کردم پندم از میناب داد عاقبت رها دادن را نیاید آب داد روشنی سازاست نتوان زحمت مضرب داد همچو محلی پندم نامرک داد خواب داد پیش خود باید جواب خاطر احباب داد	حیرت چشام آئینه بر سباب داد بچه خورشید را نتوان بکوشش کباب داد تنگ چشمی خاروش در دیده کرد آب داد سایه وار از کف نشاید دامن آداب داد بر در دل میرم از مطلب کباب داد

(O)

که لیلی همبکا بی رده شد محمل برون آمد چراغان کرد آن پروانه که عقل برون آمد ازین دریای عبرت مرا کشت ساعلی برون آمد حق از حق جلوه کر شد باطل از باطل برون آمد عجب از خود نمی کرد بد کاییدل برون آمد	این نمکدان داد آرام چشم خواب داد چهارم از عقل مسکین گریه شد کسوت برون آمد بدایع قوت فرصت سوختن هم مالی داد رهاان نیست از هستی پیر از خاک کردن داد ندارد حسن بیکتانی زحیب غیر جوین داد که دارد طاقت همبش طرف حباب من داد

(O)

عیش و الم هیچ نیست مهر محل میروید کر چه بدوش نفس کرد چهل میروید زین مرش آباد پس دق شد و سل میروید قافله اضماعی ریط کمال میروید	عیش هرق میکند خنده خجل میروید در خود شاخ بلند ویشه بگل میروید در وک کل آب نیست خون محل میروید آمده در یاد نیست رفعت دل میروید

(O)

مجموعه ۱۹۶

غزلیات میرزا یزدان علیه الرحمه

حرف اقبال

شدم غزلونکشم عاشقم کار اچین باید
بتاری کر زنی کاش صدا یتاب برکرد
رک سناک صنم کن رفته کار همت را
مزه کای کنار وگاه آغوش است چشمت را
ز حال زاهدانه که نیست لیک با بقدر دامن
کاشمفت شوق است از غفلت اندیشی بگذر

زحیم سره رو باید اسرار اچین باید
هم آغوش بساط بدلی باز اچین باید
برهن کر توان کردید زار اچین باید
اگر الفت برسی پس یار اچین باید
که در مرض زردگی پیش و دستار اچین باید
کار ملک کن جان پلوشی خار اچین باید

لب از خیاره تیغ تو زخم مایست آخر
به گل داسی چون شمع میباید کشتی
همه کر بجز ناله است جوق دارد از جرات
بردم هم نگرده خواجها از حسرت کنی فارغ
برهن طینتان عالم شاهد برسی را
غبار خود بطوقان دادم و عرض و کرم

دره صبح رحمت چشم بیدار اچین باید
که تصور آنجان میزد و دوار اچین باید
نفس در سینه خون کن عاشق زار اچین باید
کر از انصاف میری سر و بار اچین باید
نفس سرور شنه آفرست زار اچین باید
بیام عشق را تیرید اظهار اچین باید

ترم قصورم از حسن شوکتا فکیر رد
بسکه بیاد کاه فصل دسم قبول مایه بود
برخت از هم دره بسکه جنون پاهام
زین عمل که هم خلق غرطافق غولاست
چون نفس از قیون دل آتیه بی حیرم
نارقم چه مدما در مخاط کاک آرزوست

آینه داری عرق از جسم خیار رد
نمک بظافتی داشت از روی تار رد
زنگ اکر روی شکست ناله بگو همار رد
جز بدم فیتوان حسرت منم کار رد
جز غم کوشی نبود از کوه آتیه کار رد
دیده سیاهی که داشت کلب انتظار رد

جز خط جاده ادب قصد میدا نبود
عزت مینا کن پس سوخت دماغ مستیم
حرس در آرزوی جادو ملک حضور و فکر داشت
شغل موس بیج کس نوبت آگهی نداد
آه که گوش میری حرم راز ما نشد
(بیدل) این دو مدخل کایت عفت است و پس

لشوز با دامن نامه باکوی بار برد
هر که قدح بستند از سر من خیار برد
تقد بساط عالی فکر همین قرار برد
ذوق حنا زدمت ما دامن آن نثار برد
کله هر گیسو دید دینه بینه زار برد
شخص عدم ز کام من شجاعت اظهار برد

◀ 0 ▶

شکوه مفلسی ما را تماموشی حل دارد
پیشانی بساط اید ز بدن اچین میری
نکاحی نایبانه دقت بیرون ازین عقل
پارچه ای موس از انصاف بیهوش آتش
نوی پستان عاقبت آتشک تصورم

مغالین توس درویشان زین خشتک است تودار
کاملهای بی شیراز که ما را بیم دارد
چو شمع ایا جان نمیرد ز کانت قدم دارد
مرض حیرت بر شربت دیدارم دارد
زمار خود برون کاشمستهم حل دارد

سری در حجب آزاد است از غفلت آتیا
تو پیش رویت از غفلت و فطرت کن خواهد
صدار ششمت می بیند از دامن افشاندن
ذمات معلوم دیگر میری از دامن مکتوب
نفس مایکتیم چون غنچه از خرد آتیا (بیدل)

مقیم کوشه دل حکم آهوی حرم دارد
عدم آتیا که کشتی گل کدهستی عدد دارد
جهان سید کند وحش کر خوشی دم دارد
نقی در سینه دارد خانه من کر رقم دارد
ز غفلت در بطل مینای من سناک ستم دارد

◀ 0 ▶

شع زمت چه قدم بر دارد
در تکلیف نسیم مشکای
عالی چشم زما روشن کرد
سرمه فکر کریان خواه است
کافس دی ز نظر ها رفتی
بکنفس قطع دو عالم کردم
گادماغ است موس پای شکاست

پای ما آتیه سر دارد
دعین شک تو شکر دارد
رنگ ما عاصمت زر دارد
موج هم نکتی کوهی دارد
رنگ پرواز که بر دارد
دم این تیغ چه جیوهی دارد
سر هر بام مسکینور دارد

قل این باغ کریسان جا کست
خاک سامان خیارش کجاست
کس چه خواند رقم پیشانی
بی خبردار چه از دامن کوهی
لب پسم آرد حلالوتها کن
سر کسان میگذرد ز کس پیر
(بیدل) این صورت و شکل آتیه نیست

خده از زخم که باور دارد
بستی سب کر فو دارد
صفت ما خط مسطر دارد
دلجان است سکه دلجو دارد
خانسی قدح مکرر دارد
مرد چشمتیکه مزه پر دارد
آدمی معنی در بکر دارد

◀ 0 ▶

شعما زین اچین لیسره نگران رفته اند
حسن بیکانی نواز وحش نگاهان دم مرن
بای رفتار نفس جز دستم سوده نیست
آیه شاید یاد مرز جیوان رسد
زمن امکان بکشم روانه فرست داشت
خرم را کتم باوری قطع کن کار امید

مطرف سر رهوا سوی کریان رفته اند
از سواد عیبت لیلی خیرا لان رفته اند
رفته اند بکسر ازین دای پشیمان رفته اند
تا کهر این موجها افشان عزیزان رفته اند
شعما در داغ خواندند و یاران رفته اند
کفت دلداسا بی خوردن نان رفته اند

آشنائی با قیاس بوی پیران گراست
خاک صحرای همت ترکستان نقش پاست
صبح عسکری رمد کچشم عیبت و اکیم
کیت با یگان دلفوز قضا کرده طرف
کس ازین جریان سرا ساز جیت رفت
خانه مژگان تو (بیدل) زارده ایجاد خلق

کاروانها با شکایر کسنان رفته اند
مفت چشم ما کزین دوحش نگاهان رفته اند
خوانکان درم در پوار مژگان رفته اند
چون کان در خانه مفروزان میدان رفته اند
چون سخن رفته اند از لیم بریشان رفته اند
رنگها از کاک نخش اشک بران رفته اند

◀ 0 ▶

توخی بهار طبع حسن زاد می شود
کرد است جسته دامن از پرده می شود
فیض صفا ز صفت با کان طلب کنی
کاهوتی بهم رساند بعضی مستکون
جام نفاقتش چند در در داشت
و حدت ز خود فروشی تعداد کثرت

چندانکه مرو قد کند آزاد می شود
آخر خوشی انچه فرو می شود
آهن زسیر بعضی فولاد می شود
رنگ شکسته نیل اشتاد می شود
دار از فراشی که سرا پد می شود
بند و پستی دگر زده عفتاد می شود

وضع جهان صغر گرفتاری هم است
آچند دل زخم نگذاره فسون عشق
شب شد بنای تسع میهای آفتست
قنای بکجهان عوسم کرد لافری
زین آفتیک عشق بچشم فکند است
(بیدل) عدای تویه اقبال داشت است

مربع بدلم ساخته میاد می شود
سندان هم آب از دم جدا می شود
پرواه کسو که خانه اش آباد می شود
موی ضعیف غامه بوزاد می شود
کر آب بگذرد ز سرم باد می شود
چشم حسود پت ترا صد می شود

◀ 0 ▶

شور اشک کر چین را بطش بر میگردد
کاش با آینه سازها بی ردا خستیم
آب میگرد لافاقل خنجر کار ترا
هیچکس یارب خجالت کش بیدری میاد
اینکه میگویند دافقش و می پیش چست
هیچکس در داغ افشان کلاب پیش نیست
پن آمان ندارد رفعت کفت و شود

تو ما میهای در پا ند کوهی میگردد
وقت بار صافی دل هم مگذر میگردد
سرمه در تیغ نکات کار جوهر میگردد
دیده ما را خیار بی نفسی تر میگردد
ما جان تقسیم اما کیت باور میگردد
کره گلپاشد ایچا خون بساغر میگردد
ایقدر افشا آخر گوش ما کر میگردد

حسرت جلود هم عیبت است این هود را
جوهر آتیه عرض حیرت احوال ماست
بجود خون قضا از رنگ اظهار ام
ای با لیل کر نگر از پای افشا و رفت
آبو کوه در کنار بخودی آسوده اند
فقر هم در عالم خود سایه پرورد غناست
حسرت ساحل بر (بیدل) کدو در پای عشق

جام میگرد اگر خیاره لشکر می کند
ناله را فکر میانت سخت لاه می کند
بسکه بیروی تو مژگان کار نثار می کند
بسل مانیز دقتی وحشی بر می کند
موج طرا اضطراب دل شنو می کند
آریدنیهای ساحل کار کوه می کند
کم کسی بی شک کشتی خاک بر می کند

شور حاجت تا کی از سر رسد و دل بیدار شد
بگم حرف از چنین منتقل باید شد
خانی را سر کنی بر باد غارت داده است
حرف امن از آتش مشتعل باید شد
امشک افلاک هم زین پیش در پاش بود
این زمان طعن لباس از آب و گل بپاشید
مقتضای مجر است از غشوی شرم دار
هر چه گوید عشق در گوشت خجل بپاشید
(بیدل) این شور بدو نیکی که تکلیف کریمت

شور لیلی کو که باز آرایش سودا کند
خاک همچون راغبار غلظت مرا کند
در کشتا نیکی که ملک جلوه رزد قامت
تقیات سرو عکس نیست سر بالا کند
آسمان دارد زمین سر مایه تعمیر دره
بشکنند و نسیم هر جا که برآ کند
آن سوی ظلمت بفر از نور نتوان یافتن
روی در مویست هر کس پشت رو دنیا کند
در دام پیش از دو عالم دعوی و اماند کی
آسمان مشکل که امروز سرا فرما کند
کام پیشی ترشد از خشک مغزهای دهر
شیشه بگذارد مگر نامی بنام ما کند
(بیدل) ای باب جهان را حسرت مشاطه است

O

شوق تا کرد دو بالا خوشی را احوال کشید
پیرایه کم حیرت است آینه مستطیل کشید
باده نیک جهان زین پیش نتوان شد طرف
بگم حرف از ازجا آینه عمارا حل کشید
سی دنیا هر قدر که گناه هم رسا رسا
با اگر نتوان شکست دست قدرت حل کشید
پست جز محاسن عرض مثال مایوس
دست و هم سوس است آینه کر صیل کشید
زاهدان سی اصل رفع صداع و هم نیست
مدر و طوی بهم سائید نهندل کشید
صدقه از یک مژه بیش تفاسل میشود
با عوسا آنچه آخر کرد دست اول کشید

O

شوق تا محمل بدوش طبع و حشمت ساز ماند
بال عفا موج زد کردیک از ما باز ماند
چشم و اکرم دیگر باده پیش و پس گراست
فکر انجم شرار و برق در آفتاب ماند
و حشمت صبح از نفس ایجاد شبنم میکند
در کره که کشت کارما زین بسیار ماند
شعیر که اشک که خویش با تو میرد
هم زیر پای ملاند آنچه از ما باز ماند
از فراموش خانه عرض شرر جویده ام
کرد باقی داشتیم در عالم پرواز ماند

O

شوق تو پشت برم آتش زود سردار
رواز من آینه امکان بشر در داد
صد جگ زده آینه زبهر بکر بران
اطهار کمال ابتقدم داد هنر داد
شب مصری از خاطر من کشت فراموش
حسرت چقدر بدم از آن موی کر داد
زان صبح بنا گوش چون کرد لبی
هر موج ازین بحر کر بران بکهر داد
از این صبی آلود نقیای تو مردم
چون ابو نهارم به سواجبه تو داد

O

شوق بیداری که از دل بال حسرت میکند
(بیدل) چستان وفا داغ طرب بود
از هر چای شبنم پر است آغوش صبح
نایزکان میرسد آغوش حیرت میکند
ای نهال کاشن عین بر خندان منار
هم محروم از جواهر خجلت میکند
زور بازی که داری اغالی پیش نیست
شمع پس میکند چندانکه قامت میکند
بزرگ شاهی کدائی مفلسی گردن کنی
تا توان انتقام آخر ز طاعت میکند
پیر کردیدی ز تکلیف افسوسها را
خاک حیرت خیز ما صد رنگ نهد میکند
عجز از آفت اقبال نتوان زین
دوش غزل هر چه برداری ندامت میکند
عالمی را دار از ناله مدلت میکند

O

شوق مومنه که رام نسل نشود
نوحه و تیر کن (بیدل) که در هرای عشق
عیش هستی اگر آماده رسوائی نیست
تا دو عالم جن اذود تجمل نشود
نهی خود کرده ام آن جوهر بیابان کجاست
قلقل شیشه ات آن به که منادی نشود
چون شرورید و دران میگذارد سر خویش
این صفا را هر چه مقصد احمی نشود
خامنی پرده بر انداز هزار اصرار است
نفس سوخته پیر دم عیسی نشود

O

صبح شد در هر صه کردن مگو خندان سفید
کف باب آورده است این غنی کوهان سفید
حاده بجای عدم بودم و کن هم نبود
این دره خوابیده شد از لعلش مژگان سفید
زانک دارد جوهر آینه عرض کمال
در کاف خوابیده هر جا که نه کمال سفید

غرم در خورد کوه میگذرد از سید
تا کجا روشن شود هر زرد های خلق
جز سیاهی هیچ نتوان شد درین میدان سفید
شبه خلق نفس میزند پروی آب
استخوان در پیکر مامیده پنهان سفید
تا نکرد سخت جان دستگاه افسال

حرف ابدال غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه

زیر کردن چون سحر در کفش کشته بود
میشود موی سیران زود در دندان سفید
بزم می گرم است زدم سردی و اعظمه پاک
رف نهال شدن در فصل تابستان سفید
می نوشم نامه بی مطلب قربانان
جوش نوییدی زبانی کف کرد و عنوان سفید

(O)

صبح شوی شب که خودتید من اکنون میرسد
جدمردم کز رو جیدن اکنون میرسد
میرود در سایه اش بشینم و ساقه کشم
نوبتال باغ امید من اکنون میرسد
صبح پاکش جرم زرد صدا رسید
کای بخیر بها رسید آنکه وا رسید

سبی نفس زدل سر موی توفت پیش
جانی که کسی نیرسد این کارها رسید
آمود کی غشاک تشنهان مسلح است
این حرفم از صدای بی جوریا رسید
طبع ترا مباد فصول هوس کنند
میراث سایه که زدل ها رسید
چون ناله که بگذرد از بند بندگی
صدایا تشنه حشرت دل تابیا رسید
در غلت افسال و آه لای ایستاد
هر که هر چه میرسد از معطلی رسید

شون دل بیده (بیدل) مکر نماند
کل در بیدل چراغ باشد
صبحی سکه کلت بیاغ باشد
ای سایه نشان شویش که کن
میریم بحسرت دل جمع
این تنهه کل چراغ باشد

(بیدل) بامید وصال شادیم
گل میرسد دوم باشی نایر قفا نخندد
سریکه صبح این باغ ازما جدا نخندد
کفر کفر و درون است چیدن شکوفهین است
جزیی بی نشانی ننگ در ده جاقیت
زاد و رستم را بامید جدا ناز است
دور غنا و افسال بگذرد و دو جام اند
چون نام روزها نشسته راه خود کبیر
ای حضور الفت از غایت کفای

(O)

صدایا پیش طرغانه دیبا بخندد
نفس کردل سوخته ام باخندد
خون سی از جگر سنگ چکاند مرا
طافی از دل عشاق پیشا بخندد
قبض عشاقی کرام کند رخت عشق
باختران پیغمبر رنگ زسپا بخندد
صبح کلزار و فاکه بی کاسیر است
از آن به که باغاس میبها بخندد
از نواهای پاک آهنگ لال هیچ میرسد
حلم سر دادن شوقست اگر باخندد

(بیدل) آزادی من در نفس گشایست
بدر خاک فشانه آینه کای نماند پیدا شد
صفا داغ کدورت کشت سامان من و ما شد
ز فکر خود کشم مشرب باغ و چون کشم
ز نال نسا تصور صبح آواز می آید
کربان کامل صرف دامن کشت میرشد
بدر آینه وضع جهان نتوان خود تراشد
نکاه ما بشندی کرد کسرو نور عا شد
شمار من قمرود در کرم بست و تو شد

(O)

صفا قریب قلهبان نفس گذاشته اند
که هر طرف جویم وضوی ساخته اند
زوضع بی روی سروید عرت گیم
که کردند و هب مختلف فراخته اند
زعرش شوکت دوکان مگو که موری چند
زبان بر سر خود شیخ کشته آخته اند
راستقامت پادان مرصه هیچ میرسد
چوشمع حله علمهای رنگ باخته اند

مباش نال از آواز شعر (بیدل) ما
شبهه کم میگرد و خشرود در آواز مرید
صدا صری خندید آهنگ قیامت ساز مرید
که کردند و هب مختلف فراخته اند
زعرش شوکت دوکان مگو که موری چند
زبان بر سر خود شیخ کشته آخته اند
راستقامت پادان مرصه هیچ میرسد
چوشمع حله علمهای رنگ باخته اند

نخ هم از سلفها موج آبی پیش نیست
سوز زامتحان روشن نکرد و از مرید
هر کجا رواج میزد کرد کردن کار مرید
که کشتار میبشود از جا های بی سیر
بشکف و بلند افتاده است آواز مرید
مر بکف میبازد آقا بزم دلا آفتاب
چون دم این شیخ بر کوبید قطع غیرتست
سوز زامتحان روشن نکرد و از مرید

میداد بی نشان پرواز دلت ما شد
آن که داشت هفتا صرف خدک ما شد
که پای طلب ماند ناقص غرام تحقیق
راه جهاد مسدود از کشتن تک ما شد
حیران ناوانی ماندم و عمر بگذشت
دلت شکسته ما فید فرنگ ما شد
دلت پاره می لکلیف صد جون داشت
هر سوز که گل کرد زین باغ ما شد
دل درده بود ما را آنسوی نیستیا
الماء قیامت چندی درنگ ما شد
چون شمع سیراب ز بهمان ساخت (بیدل)

میداد بیان هجر طاعت بر نیدارد
سجود مشتک اظهار طاعت و نیدارد
ذوق کدنگ بر من حسنامه نهان
که گو از آنکه غیر از تک شفت و نیدارد
مگر چون قش با خاک محسور کسی در نه
سر اقتدار دارم که خیل و نیدارد
مدیه انکار من را که سال دور جودش
خار و بار نا کرد ملت و نیدارد
امل را چند ساری باروان سالار خواهش
نفس خود و محنت پیش از وساعت و نیدارد
بیاد از شر ارم یک نگر غمت غمت دان
که شرم انتظار بری مهلت و نیدارد

0

طالع زلف یار را ماند
وضع من روز کار را ماند
نفس من باین فسرده دلی
دود شمع مزار را ماند
خار دشت طلب ز آیه ام
مزه اشکبار را ماند
هجر از دوش خود سری و داشت
ناوانی وقار را ماند
چکر یک صبح و دامن شب
شاد زلف یار را ماند
نیک در هیچ حال بد نشود
گل همال است خار را ماند
مایه یغمی دلی دارم
که چو خون شد پیر را ماند

0

طبع خاموشان شور شرم روشن میشود
در چراغ حسن گوهر آب روغن میشود
کز چنین دارد نگاه بی تمیزان افعال
رفته رفته حسن هم آینه دشمن میشود
شرم این دریا زبان موج ما کوکله کرد
بال پرواز آری وقف طبعین میشود
باصه آسودگی دلها امل آواره اند
شوخی موج این کهرها را فاخته میشود
گوهر از کرد یغمی در حصار آروست
قفر در غریب چراغ زو دامن میشود
چشم تابنده دیدهها شدین میشود
چو همتی زبانی کفرستی افاده است
چشم تابنده دیدهها شدین میشود

0

طبع دلا الم دهر مگرد نکند
کرد و روی کبر آن چه لشکر نکند
میدهد باقت عسکار حد سینه زخم
بدی که با کجیا تکیه بشق نکند
بیزری بخش جوهر الهی نیست
آدم آلت که مالدوشن خرنکند
عجل آرای حوس باو حسابی دارد
تا نوزد ملت آرایش هجر نکند
شیم کشن ایما خجالت دارد
صبح تصویر را تا فتنه تر نکند
خاک درگاه مدلت ز به آتیم که است
کجیا کوس پیغمبر ما زر نکند

0

طبع بر کن خاک کشت و چشم شرمی و اندر کرد
شمع بر رختن پالایه خم پیدا نکرد
زندگی مع و نرای ما و من پیسود یافت
کس چادرد آرمیدن باطن سودا نکرد
سی فطرت دور کرد معی تحقیق ماند
غیرت او داشت الهی که مارا دان کرد
باخیانت غم صبر باز دارد و روان
جان فدای یکسپا کر توام نپا نکرد
فرع را از ازل خویش آ کمال زینتی
شیشه را سامان معی غافل از غدا نکرد
چود مطابق در کین سالت اما چسود
شرم تکلیف اجابت دست ما بالا نکرد
شرم کوش پیغمبر ما زر نکند

0

طبع فاعت اختیار معذور و فر شود
آب کهر دمه زهر خاکش در دوز شود
ایه اعتبار ها فتنه کین آفت است
کس چادرد آرمیدن باطن سودا نکرد
نیت جنون انقلاب باطن افعال مره
غیرت او داشت الهی که مارا دان کرد
خط حین عرق فاعت بار همتی کرامت
شیشه را سامان معی غافل از غدا نکرد
کرد غرات از این برد طراوت چهار
شرم تکلیف اجابت دست ما بالا نکرد
چو همتی زبانی کفرستی افاده است
چشم تابنده دیدهها شدین میشود

0

طبع فاعت اختیار معذور و فر شود
آب کهر دمه زهر خاکش در دوز شود
ایه اعتبار ها فتنه کین آفت است
کس چادرد آرمیدن باطن سودا نکرد
نیت جنون انقلاب باطن افعال مره
غیرت او داشت الهی که مارا دان کرد
خط حین عرق فاعت بار همتی کرامت
شیشه را سامان معی غافل از غدا نکرد
کرد غرات از این برد طراوت چهار
شرم تکلیف اجابت دست ما بالا نکرد
چو همتی زبانی کفرستی افاده است
چشم تابنده دیدهها شدین میشود

صفحه ۲۰۰

غزلیات میرزا یسید علی راجه

حرف الف

طرح او در خیال من بریشان میشود
چون نفس زهار ترک آستان خودخواه
چون نواز دیکند مشکب و ضبط حواس
ایستاد کرد جهان کشی چون آوار کشت
ای چرا که هوس از آرمیت شرم دار

لغزش هم دل بریشان بریشان میشود
هر که بایرون نه زدن بریشان میشود
در دم پرواز بال و پر بریشان میشود
چرخ را در صبح مغرور بریشان میشود
خرمنند و فکر کاو و خر بریشان میشود

ای ساطعی که در جیش آوار کشت
از شکست خاطر ما هیچکس آگاه نیست
ای سحر و کج و در جاده حق منش
هذه کردی شهادتی افعالهای ماست
خاک کدال دهر (یسید) مرکز آرام نیست

نعمه از کل کردن اشکر بریشان میشود
این غبار از عالم آسود بریشان میشود
این تجمل نام دیگر بریشان میشود
خاک ما کرم کشد کس بریشان میشود
خواب ما آخر برین بستر بریشان میشود

۰

طعام چه خیال است مایه بدر آید
آرام زما نیست که در عقل بقیت
باخت سیه چاره خواب چه خیال است
چون ماه تو از ترم زمین بوس تو دایم
آغشا که غبار از لنتوی تو کیرد
در خلوت دل محبت او حیات و دل است

آن نیست بکی که در دم غروب بدر آید
کایر زجوت مشکو کب بدر آید
بیدار شود سایه جو از شب بدر آید
هر چند سکه میخام از لب بدر آید
آتش تویش چون عرق از لب بدر آید
بزارم از آن حلقه که در لب بدر آید

می یارم که کلفت زهادت شکر آید
جز سوختن الفسرده دلال هیچ ندارد
زین مرصع خوابده درون که مینا دا
خطی رسیده کاری من نیست چنین است
کر یمن حسن تو این رقی شکوه است
(یسید) بقدر نشئه اخلاصات معال

طوفان مگر از عهدۀ مدح بدر آید
رحم است عشقی که زلف بدر آید
آواز سوار از دم مرکب بدر آید
ترسم که زنده جوش و مرکب بدر آید
خورشید هم از خانه مگر شب بدر آید
در گوش خیزد هر قدر از لب بدر آید

۰

عاقبت در حلقه از کلف دل جا میزنند
سطر آبی کافان شد دل از جا رفته است
دامن سنی آسای نمی آید بدست
غنچه میگوید کای در دست کلفت ماند کان
عنی محاسن ما بسکه مشتاق قناست
آشیا الفل دل چون نفس در راه ماست

عکس در آینه راه شوخی و میزنند
خامه الفل نیدام چه الفل میزنند
باده خوتا می خورد کشته پیدا میزنند
عقله دل را همین آشفتگی و میزنند
هر که کرد خاک دل از دهنه ما میزنند
و نه ملوا ایستد پرواز غشا میزنند

عز و حسی مزاجت در دل مجروح من
که تقاضای میزنند که نریک نکره
در زان خویش کوشای آنکه خواهم خلق
نست موجودیک نبود غرقه کرداب و هم
خاک کشاران ناکسا دارند پس آرد
در بیابان طلب (یسید) نامل زهن است

زخم نائن را خیال موج دریا میزند
جمله را آینه ماسخت رسوا میزند
مومیایی هم شکست خود نفسا میزند
بهر هم هر بیت دست موج بالا میزند
سایه را از عاجزی هر کس نه میزند
کار امروز را از دهنه فردا میزند

۰

عاقبت شرم اصل بر غفلت ما میزند
خامان لکی ندارد که چون دزد نفس
از دماغ خاکساری هیچکس آگاه نیست
بی کمال از طمع ماریج کدورت مشکل است
جستجوی خلق مقصد در قدم دارد تلاش
هر تو اگر ایمن باد دل باید شنید

دیده پردازی بخواب دانه میزند
خود سری بر آفت زلفان صبرا میزند
آید در زرقا جام گریا میزند
در حقیقت شیشه کرمیقل غارا میزند
هر چه رفتار است بر نفس کف میزند
ساز دیگر نیست مغرب زخوبها میزند

ششمن کینت اسرار دلگر کرده است
ناکسا جیت دل نفس بشده آسبان
هم توای صبری در کار دارد درد دل
احتیاجی نیست کسرم طلب افته بدست
صانع اسراری از خلق خود ناقص میباش
شوخی قرر نمید شکست دلت ماست

دلت می باید که بر برون مینا میزند
هرها شد حجت کوه بدر میزند
ناه در کسار بر هسکت خود را میزند
بی حیایا در چندین نقاشا میزند
جز زیبات نیست آن بالیکه عتقا میزند
قلقل خود مشک برسانان مینا میزند

عالم همه زین میزند بیوش برآمد
حرف زبان آمده صد جلد کتابت
پیشانی آینه جمعیت دلپاست
این در خرافات خیالیست که انجبا
بر منظر منی که زلوعام بلند است
از لفظه تحلیق صدای شنیدیم

چون باده زخم بیهوش از جوش برآمد
عقبا غشال که فراموش برآمد
سوج کبر از عالم آفوش برآمد
ناتمام جواره فدح نوش برآمد
نشوان غشالات هوس کوش برآمد
فریاد که ساز همه خاموش برآمد

چندانی که کسودم سر دیکر لعلی
ای یغیران جاره فرمان از دل چیست
مواشت کل شیب شبان
دون طبع همان منتقل عرض زریکست
صد مرصع طر کرد خرد در طلب اما
دیدم همین عنی ما زحمت ما بود

سر پوش دگر از آن سر پوش برآمد
آغشکه دل امروز کده دوش برآمد
پیش از کفن این جلوه سیه پوش برآمد
دستار نفوس آله زبوش برآمد
آخر پدما اطراف هوش برآمد
سر آخر کار آله دوش برآمد

عالم گزیناری خوش لعلسل دارد
رفشان عقی استرکت و وی این کشت
بار شکوه پیدای رول بر افتاد است
ز افشان همودی سرخوش لعل پای
عز طاقت بگر گزاری هم شادم کرد
عاقبت مزه فرا مونی عالم شمرید
تافل از رانی اعمال دیدم هیبت
کشم ابتدا کسم از عالم مطلب سبقت
زرد ضبط نفس لسطه کوه دارد
قص هم بی آری نیست ز تقلید کمال

(یسید) مثل کینه افسانه عنی
جوش دانه زغیر باغ سبزی دارد
مکلفی که می پستی بال پستی دارد
کاهی نیکرود شیشه قافلس دارد
چیه نامری بیاست سانس مل دارد
میکنند اسیران را از قیامت آسود

زین کوش درون دشت از آن کوش برآمد
همیه کوته دولا به مرجه زریکدولست
کر تعلق اسباب عرض صد جنون کز است
خواه بر کمال زن خوابی عرق افکن
رج زدن بر ما نیستی کوا را کرد
شاهد امل (یسید) طره کالی دارد

بازر آهشک است پشتری دارد
بی نیازی مام یک لعلسل دارد
سیران چارستان غنچه کلی دارد
زین محیط یکدشتی در نظر پس
انقدر ها نفس خاطر میسادم کرد
آه از این شیشه که هم پیشه فرهادم کرد
نفس سوخته شد سرمه که فریادم کرد
هر که آمد بر زانق قدم خادم کرد
شیشه رستک زدن در شک بر زادم کرد
آنکه میخواست فراموش کند یادم کرد

۰

عجز نیستند از ما شکوه قائل بلند
باعث آزادی سرو است پای بی

جز مزه کردی شعله از گوش بسل بلند
مشکله که باشد در شکست دل بلند

عنی موهوم ما در حسرت ایجاد سوخت
مایه شکرت شکایت های ما کفر صفت است

سایه واری هم نگریدیم زاییدگی بلند
نست جگر گردن از نفس مشغول بلند

موسو
خرو
چند
نقد
جو
فعلی
خوا
طیبت
در
سک
ذکر
البت
حاشا
کا
این
خانه
و نقا
فکر
آب
میدار
آدمی
کوهها
زین
فاکی
سوار
در
نقل
حق
زک

Page Not
Available

Page Not
Available

Page Not
Available

Page Not
Available

فرود گهای ساز اسکان نراه نام را طشان شکیره
دستگاه جهان صورتی نیم طبعات کنی کدورت
ساجات است اینک عالم را بر فکیده است خاک و لث
ز صفت رفته است اختیارات شالواسانی کشیده غلام
بهر و حش و بوج طوفان حضور راحت ندارد امکان
مستار سرمایه نهی که کاروان مشتاق هست
ز خسود و آگوسد گشتن کشنر قصر بی سیای
اگر بزم کشاد کاری ز گوشه کبریا بیست غافل
بکست طوطی بشاری عالم توبه سر کن باغ افاق
در آتش عشق کاسه‌سوزی نظر عالم و داندوی
فتشاده زان خاک روبر وای میر نام استعطاسات
اگر زوار اسکان شوق عسکر هستی هیچ (بیدل)

حدیث طوفان نای عشقم خوشی از من زبان نگیرد
چو آینه دست بی نیسان زهر چه کرد زبان نگیرد
سبک نگیرد بچشم مردم کسی که شود آفران نگیرد
بمسائل و حش و بی ناله که دامن آشتیان نگیرد
ز صدمه طلب - الف کبر اکران - این جهان نگیرد
بجای روی که خود فروشی رواج دارد دکان نگیرد
بسته باغی بی چمن دامن کسی ره آسمان نگیرد
که نیم روز در نشانیه - بیگانه دل از کار نگیرد
که شهرت و مع رانی ما چو خطه افت رستان نگیرد
که از چراغ موسی فروزی شود انفسه مان نگیرد
کسی چه کرد زمار قدرت کاهست و اماند کن نگیرد
که حمت آینه‌ای نمایی بدست دامن طشان نگیرد

(O)

دل شکسته ما چون تن جدا نشود
بناختنیک برده عهده و نشود
زین غلظت شود آفری خدایا نشود
غبار ما چو غبار است توشیا نشود
که نخل این عین از بی دوا نشود

من عیانه آتشیها هوا نشود
تغافل تو دیگر حق آفرین نشود
که عرض جوهر ما غش جورا نشود
گل بهار آفرینک رو نمنا نشود
که صد (رما کنش واکتی رسا نشود

باغون عیش کدورت زادی ما نشود
خروش مرده جهان کوسرمه عینه‌ایست
چنان طغر زمام تعلق آفرین
تقدس تو همان بی خیال پیدا نیست
چو بیخه - عهده م کوه است کرانید

(O)

مست و مجروح فدا از چشم احوال میزند
خولدا کز آفرین خلق از شمع و مثل میزند
بیشتر از در دهر سون بستاند میزند
شمع درم انجمن آتیه صرا میزند
کوس قدرت پای شکست خجسته تلی میزند

لثه تحلیق در صیای این میخانه نیست
ای بسا تخیلی که از شادش دایلی کر نیست
چاره در دهر ما چو اکران خون میخورد
رونگار نا چشم کرا روشن گشته
تو که دهوی کنی که در اقلیم نیرو در نظر

فطرت آخر بروداد ازسی اکل میزند
خواب خود مست مکن تلخ از حدیث بودا
طیبت طشان همان آمده نظر است و بین
در دل پیدا آید باز تنگ عیان و ارحیم
بسکه جوش حرص زو از خلق آفرین

ملت پست است (بیدل) کز برین تل میزند

چاه دنیا را پیام پشت باید رساند

بگو کام زین دستان باجران میرد
از گران گوی ما باغوشی چونان میرد
دانه را در آتشیها عا حجت مان میرد
شمع هم زین زم داغ میخیزد
بشتم مایم بعد از این دامن من میرد
عزم این مقصد کهر را این طغان میرد
که چون اقدرد آتش در پستان میرد

شر مسار هشتم کاین کافه اللی زده
بیکر حش و دوری مدعو امارت است
لذا هر کس کل خوش دارد در نظر
حجت بران ندارد آتیه دلت وفاق
کرچین دارد حجت پس شره اشتیاق
امره بدست وانی در تلاش خلایق
دوستان حق فرغ اراصل باید شرم داشت

همچو شمع آتشی دامن کرمان میرد
انتظار شبیه اینجا خلق آسین میرد
سجده چون عینه شجر حش بران میرد
سنگ این کوه انتظار شبیه ساران میرد
لیکن این ناله کشت دست دمان میرد
کروداد اکثر حش و غار از پستان میرد
کاروان ما همین مز کن بر کان میرد

یکناهی - يوسف ملا را زده ان میرد

عشق عتار است (بیدل) یکناهی در کشت

کوه مراد زخود داری کشتی در شند
خدمت اهدیقین ماموجده تقصیر شد
صبح ملازم شام در پستان زنی زنده
خواب مراد زده کسکه امیر شد
ناکوانی مودید و کلاک ان تصور شد
بروداد ملقه و اکون که (بیدل) پیدا شد

موجها کافره زین دوا به بیای کشت
در جناب کبریا جزیستی مقبول گشت
کور دل جو شاد عشق از دمه نعت سیاه
در دهم از ما من بر بصر عجز زینیم
بلغم مراد همز لاشی حواد اندیشه کرد
و رانو اندکی زین پیش باسی شناخت

موی چینی رسد ها حله شیکر شد
کز دل سنگین حریف با رخ مافتر شد
حلقه عمری هم جو شد کز کبر شد
این ستمکش بکودم هم خود و آخر شد
برمه گردون یاد آمد هم ما ز شد
چین دلمان بکدم غار دانسگر شد

(O)

هنوزم کافه تی در پستان آشتیان دارد
مکر دافعت که هستی در دایان پستان دارد
عس دودیم در دایم دایر قفسان دارد
که آنجا کر همه آینه است کدوان دارد
سرا بالنت است اما دله کامران دارد
که اوج قصر همی همین پک دایان دارد

دم نایست اصون نای هشتم و نه
بروز بیستوانی هجیکس مراد غیر مسد
چراغ شامی هم نیست کر آهی زبان کردم
ناید ضبط آن از دل بکلزار تمنا شاد
نخت خود به ساز دلفش مسکن که آن دخیو
(خود کای و در آبی نای خلق شو) (بیدل)

میری دارم که کاشکوهی اوست جان دارد
هم در برین تحریک نبض ناکوان دارد
تدالسم که دامن از موسی چین دکان دارد
کافرا کر همه سناست دامن زمین دارد
کهر شاختی چو وی کل ندشک در دکان دارد
عبودت رفته شوق الهی ضبط جان دارد

(O)

حقیقه ۲۰۶		غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه		حرف احوال	
قالت لم کر حیا سوی زمین روی میکند	فهم میخواند اشارت های او میکند	هر کجا باشم در آلوده از غم و دلتنگی	شمع ما سر بر او همایم می کند	دل گرفتار خود است و دل گیسو میکند	میگوید اشکم ز چشم و عک را می میکند
سایه و تنال را که نیست کرسنج بسیار	شرم غفلت سنگ مارا می ترزو میکند	چشم بید سحر آفت را نبیند علاج	چشم بید سحر آفت را نبیند علاج	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند
انجمنین کر ناوانیسا شکم داده اند	گرسنه چینی بیادم توجه روم میکند	سک ایران در همین و راه ها که کشته اند	سک ایران در همین و راه ها که کشته اند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند
روز بازار لعین آفت در موقوف نیست	حلق چون شیشه در کان در چشم آه می کند	تاوان هم بجای می رسد مرده های	تاوان هم بجای می رسد مرده های	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند
با توکل کسی نپیرداخت گریه داشت شرم	دشمنه لعلت بی حواس بد خو میکند	طبع ظالم در ریاضت مایل اصلاح نیست	طبع ظالم در ریاضت مایل اصلاح نیست	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند
حالت از کف می رود در فکر مستقبل میرد	این خیال دور کرد آخر ترا او میکند	تا کجا (بیدل) ز کردون خجسته باید کشید	تا کجا (بیدل) ز کردون خجسته باید کشید	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند	سایه کار قاصد مطلب بر سو میکند
(O)					
قدح می برکت است و شمع گل در آستین دارد	در آن محفل مرق میبرد و در مکن حین دارد	بدون سربلندها تلاش خاکساری کن	بدون سربلندها تلاش خاکساری کن	نهادن چمن کریمه دارد در زمین دارد	نهادن چمن کریمه دارد در زمین دارد
بجسمت قریب این چمن خوردم نهالتم	که درم فتنه طوفان بزدلان کن دارد	نفس کاذب چکر فانیست از آفت خیم این	نفس کاذب چکر فانیست از آفت خیم این	که چون استخوان چمن بدو آستین دارد	که چون استخوان چمن بدو آستین دارد
خدیجه باقره حشمت اگر عواری و کر حشمت	زور کلام این و راه بکسر حکم زن دارد	کره در طبع می چرخد از خون که رعنا	کره در طبع می چرخد از خون که رعنا	کشته مارستانی در خود سامان چنین دارد	کشته مارستانی در خود سامان چنین دارد
لبا و راهین خط نیست مشق و مدح و تعال	چین صد معجز آن سحر آفرین در آستین دارد	بدیدم از خجالت خویش را کاشیده و آردم	بدیدم از خجالت خویش را کاشیده و آردم	درین درخشان طریقه و شمع می کن دارد	درین درخشان طریقه و شمع می کن دارد
سزوار خطای هم نیم از ناله بقدری	بجای نیست قمرن شرور آفرین دارد	رعنا نیست مارا از ناله شک کردیدم	رعنا نیست مارا از ناله شک کردیدم	پیریا دانه هست آسپا زبر نیکین دارد	پیریا دانه هست آسپا زبر نیکین دارد
بدوش سجده از خود میروم تاستان او	رنگ سایه جبهه عازان با از حین دارد	سر شکم دودا هم شهادت داغ دلم (بیدل)	سر شکم دودا هم شهادت داغ دلم (بیدل)	چو شمع از حاصل هستی سر از زمین دارد	چو شمع از حاصل هستی سر از زمین دارد
(O)					
قضا تا غش بیاد من بیکار می باشد	خامی کرد و در عرق معیار می باشد	زنگ سینه بی رویتو هر جا می کشم نمی	زنگ سینه بی رویتو هر جا می کشم نمی	سحر شود و قیامت و سر دستار می باشد	سحر شود و قیامت و سر دستار می باشد
مگر شرم خجسته نقش بر آبل تواند زد	سزا بزم عرق آینه بیدار می باشد	اساط عیبت این انجمن آینه دارد	اساط عیبت این انجمن آینه دارد	که کار کن هم آلوده زنگار می باشد	که کار کن هم آلوده زنگار می باشد
نبرد ام بیاد او چنان از خود رونیم	دل سنگین بدوش کلام کسار می باشد	در آن محفل که من حیرت کن جلوه ایوم	در آن محفل که من حیرت کن جلوه ایوم	فروع شمع هم آینه بر چواری می باشد	فروع شمع هم آینه بر چواری می باشد
رعنا چو شمع از ناله شربت می باشد	دل کردن زهره شربت سرب و در می باشد	چه دارد قابلیت جزئی اشکلیف بیوم	چه دارد قابلیت جزئی اشکلیف بیوم	درین محفل همین دوشم با دوشم می باشد	درین محفل همین دوشم با دوشم می باشد
زمن فرصت و بطع نفس باله غنیمت دان	کرین کار این که چون باز شد و شواری می باشد	امیر مشرب موج کز ان مطلق غایب	امیر مشرب موج کز ان مطلق غایب	کوش اشکاف و نقش کنی کار می باشد	کوش اشکاف و نقش کنی کار می باشد
(O)					
قیامت زنگ آینه بیدار می باشد	روی گل ز درین نقاب می باشد	میش مشکر اسرار حبه جا می باشد	میش مشکر اسرار حبه جا می باشد	بیکار که سحر آفتاب می باشد	بیکار که سحر آفتاب می باشد
زخم تبیع حوادث توان شدن این	بجوشنیکه دسوج شراب می باشد	بیک نفس سر چرخ می خود رنگ	بیک نفس سر چرخ می خود رنگ	جیدا زینم کلام حساب می باشد	جیدا زینم کلام حساب می باشد
درین جن که هوا داغ شبنم آرا نیست	اسل پسزار اضطراب می باشد	تو خود مرگ شمر خواهی اندکی آدین	تو خود مرگ شمر خواهی اندکی آدین	همین طبع کشتان ناهشام می باشد	همین طبع کشتان ناهشام می باشد
کرامت کبر رسائی بخت فرصت عمر	گسبه است نفس کجوان می باشد	توان شناخت از بیک دیشی اغانی	توان شناخت از بیک دیشی اغانی	که در قلمرو هستی چه باب می باشد	که در قلمرو هستی چه باب می باشد
کیسب شد عدم ما زینم هستی	را آفتاب که نداریم آب می باشد	ز کشتن کج بیاد اسطر من (بیدل)	ز کشتن کج بیاد اسطر من (بیدل)	که بر چمن زلفه غلاب می باشد	که بر چمن زلفه غلاب می باشد
(O)					
قیامت خند بر روی و بر سر من گل افشان شد	ز نور آرزو هر ذره خاک می کند ان شد	بشغل سجده او که چمن فرسوده می کرد	بشغل سجده او که چمن فرسوده می کرد	چین در کدورت کائنات قدم خواهد نهادن شد	چین در کدورت کائنات قدم خواهد نهادن شد
دام در شکست طره مشکین چه پردازد	که در دامن شکست آینه دار کج کلان شد	چه امکان است از بیک نشانی نشان دادن	چه امکان است از بیک نشانی نشان دادن	اگر مرگ قدم حیرت نوی آینه توان شد	اگر مرگ قدم حیرت نوی آینه توان شد
حیا سر مایه کجا نیست بی سامان مشغوری	نکه دهر کجای رده شد محتاج مزگان شد	نیم معنی دارد که لفظ آینه می کشد	نیم معنی دارد که لفظ آینه می کشد	چون آینه کشتن چه صورت و پنهان شد	چون آینه کشتن چه صورت و پنهان شد
هاری در نظر دارم که خوشی ببردن	مباریده آینه خون کرد و کائنات شد	عدم چنان موج و حباب مایه می کشد	عدم چنان موج و حباب مایه می کشد	همان چمن کشتان آینه ها را طاق لبان شد	همان چمن کشتان آینه ها را طاق لبان شد
دو عالم داشت رجعتن ما بازار دلتی	صاف و قشودا خوشی که آینه و بیان شد	چو شمع ساف و دردم با آسان شد حاصل	چو شمع ساف و دردم با آسان شد حاصل	سر اویم زهر بکشد تا که کجتم کرین شد	سر اویم زهر بکشد تا که کجتم کرین شد
سراف شعله دیگر ندارد بجز امکان	تولد در رده و روشن کن رون خواهد بر افشان شد	طلم کارم مشوقه سر کجای من (بیدل)	طلم کارم مشوقه سر کجای من (بیدل)	غیر از کز با رخاقت زلف او بر افشان شد	غیر از کز با رخاقت زلف او بر افشان شد
(O)					
قیامت کرد صبح این فیض جولان که می بزد	زمین شد آسمان این کرد از راه که می بزد	چین خواهد بطوفان آید و با جولویش رقص	چین خواهد بطوفان آید و با جولویش رقص	بهر آید که شوخی کرد و دیر نکش آید	بهر آید که شوخی کرد و دیر نکش آید
کار جهان خواهد بجز خواهد بری میکند	آله ای انجمن کجاست بگری میکند	مقصود حرم نفس هیچ بودار نیست	مقصود حرم نفس هیچ بودار نیست	یک طیش بر لبان نامه بری میکند	یک طیش بر لبان نامه بری میکند
کبیت کزین خاکدان کرد بقدی نکره	آله هم زودا حرم بری میکند	بیک کجاست فرصت است عیبت این انجمن	بیک کجاست فرصت است عیبت این انجمن	باجرای رسم شب سحری میکند	باجرای رسم شب سحری میکند
خطب عیان مرشد از کف مایه رده اند	شوق بری جملوه تیشه گری میکند	انجمن می کشان خامی آینه است	انجمن می کشان خامی آینه است	تیشه ما سنگ را کجک دری میکند	تیشه ما سنگ را کجک دری میکند
سفه ز کسب کمال قدر مری شکست	قطره چو کوه شود بد کهری میکند	در همه حال آدمی شخص ملک حیرت است	در همه حال آدمی شخص ملک حیرت است	ایک عیبت اندکی که خری میکند	ایک عیبت اندکی که خری میکند
حرم گوارا گرفت نانی از بار مع	پیش طبع دور دیش بیکری میکند	چو مفرهاد نیست دونه درین کوه دار	چو مفرهاد نیست دونه درین کوه دار	مودت مرگ و گل مو کری میکند	مودت مرگ و گل مو کری میکند
زنگ وصفی است غفلت و آگاهیم	آینه در هر حالت رده دری میکند	(بیدل) از افشای دلت زخم کرد عیبت	(بیدل) از افشای دلت زخم کرد عیبت	پیش که ناله ادب کره زری میکند	پیش که ناله ادب کره زری میکند
(O)					
کار دانا با داران مزگان بسیار میرد	رویه کای با استقبال مستان میرد	اشکام مشید بمل حسن مرق طوفان کیت	اشکام مشید بمل حسن مرق طوفان کیت	زین و دیوانه بیاد چو انجمن میرد	زین و دیوانه بیاد چو انجمن میرد
از بهار آن خطب نوره غافل نیست	مدتی شد در دماغ وی دجمن میرد	آینه کرد دل از بیدست و پنهانی اندک	آینه کرد دل از بیدست و پنهانی اندک	در کنارم از کجا این طفل کرین میرد	در کنارم از کجا این طفل کرین میرد
سفر جای از خط طوفان چون خواهد نیست	قصد ما نامه دو دست از کرین میرد	بی حیرت در وطن هم مانند است عیبت عام	بی حیرت در وطن هم مانند است عیبت عام	بهر بیکل پی بر این بکشان میرد	بهر بیکل پی بر این بکشان میرد
یکه زینک ساطع عیش امکان جبهه اند	صد کرین میرد تا کج بکشان میرد	فرست قیود آستین درین محفل کجاست	فرست قیود آستین درین محفل کجاست	خواه با دقت است کار کن بزرگان میرد	خواه با دقت است کار کن بزرگان میرد
دل بافت واکار و این از طوفان را	بر کنار این نشی از هوی نهنگان میرد	قطع کن از لعلت الوان که اجماع چرخ هم	قطع کن از لعلت الوان که اجماع چرخ هم	نیم صدر زهره رجم با یکشان میرد	نیم صدر زهره رجم با یکشان میرد
حاصل غواص این دریا پنهانی بی است	وصل کوه کبر اگر دشت بکشان میرد	در کد سی بیکی چمن کوهی خطاست	در کد سی بیکی چمن کوهی خطاست	کهر دامن که خواهی دست اندان میرد	کهر دامن که خواهی دست اندان میرد
خاکساری در دماغ هیچکس مکر و نیست	دشت این وضع ز کبر و سفاهان میرد	یقه بسیار است (بیدل) و خوشی شمن کن	یقه بسیار است (بیدل) و خوشی شمن کن	سی مرشد و عمل ایجا بیایان میرد	سی مرشد و عمل ایجا بیایان میرد

نار دنیا بسکه مهمل گشت عیار ریختند سینه با کلاه دماغ سخت جانها بسود در تیار عشق دارد حسن دلم سر کشی بهرای محفل آرای جنون شوق بود ریش ابرو کرم در خورود استعداده داشت کافش باقیست همچون شمع باید سوختن	فرست امروز خون شد رنگ فرار ریختند از شکست رنگ همچون گل را ریختند طرح آفرین از شکست خاطر ریختند سوخت حشرت هاضم گندم سود ریختند گشت بسمل بشود سیراب خون ریختند کز فسون هشی آتش بر سر ریختند	بوی برف از فرمان پیرهن آمد بر سرش نرگ شود دارست عرش مشرب و جوانی هیچکس از کریمین در جهان هتاریست رنگ تخفیف نسیم زان حسائی نقش با عاقبت بوی سیروم از سراغ ظلمت اشک ملای بیدل (زرد کز سائی جانشه	شد بوی بیدل و چندانکه دنیا ریختند رفت کرما زخوه سائیکه صبرا ریختند عقودی فرزندت هر جا که صبرا ریختند ایستد دلم که خاتم راهین با ریختند ساحل کشتی کشته مارا دریا ریختند ریشه پیدا ز کرد این تخم هر جا ریختند

(۰)

کام جوان اندکی بر مطلب اشتنا زبید سلی امواج وقت غله دروش حساب دوق سلی از کام استقبال باطل می شود رنگ گداز جان کر غنچه باشد خوش داشت ان پری جزب لثانی بر تپنده دارد نقاب	بک لظاف بر خیال بوج پشت با زبید لشکری چون موج کوه در دل و دلبازید بست امروز آقدر فرست که وفادارید خنده ها چون باد باید از لب میشا زبید کاید کر تپنده محقق ز غبار زبید	غنچه دارد وقت سرشته عیش چهار شمع میگوید کای در دهن خواب افروزدان کر رون کزید از آرایش لایه نشان کلفت خیزانه از درد شکست بدتر است هر هاند کافرت سرنگون شعله است	لبا کر آید هم بوی بران لبها زبید شمع است کر روی غلتان و زبید تخت آزادی بدوش همت عقدا زبید نایب حسرت کده شش عجم مازید دلمن کردید که دلمند اندکی لا زبید

◀

دام دل از لب خاموش گرفتق دارد بست دوجا ز کیفیت صبرا نقاب خوبتر است آنچه درین زود در طرف نقاب وقتی آزادی از روزه کشاید چون صبح مفت فرصت اگر که شوی از ساطع چشم کنار لثانی مزه دارد و نقاب	لشکری درین بوی عیوش سحر رفتق دارد از جادون هم سلی عیوش گرفتق دارد همچو گنجه در آغوش گرفتق دارد بک دین صد آغوش گرفتق دارد این رنگ خواب فراموش گرفتق دارد خبر امشب از دوش گرفتق دارد	تاوای جهان ساز کدورت نشود زاهد کس ز بسوی میت آگاه نگره همه کفیده بطولان دگر می جوشد درد دلا صدور قیامت نشو نشیند کوی درد غنچه دلا سرور چین بوی هست بسطن قائم از دست اوان (بیدل)	چون کری ده کدورت گرفتق دارد این سواست که دروش گرفتق دارد سرای چشمه عیوش گرفتق دارد پیش این خبران گرفتق دارد خبر از مهد خاموش گرفتق دارد دوق خود چون صدق گرفتق دارد

(۰)

کلیات سایه کشتن دنگاه شود شکست دل شود بی کلام عشق در دست بر آفتاب قیامت رفت خواب بود کسی شمرده حکم سرشوت میاد خروج عالم اقبال زندگی در دست نمود در کس این دوستان خنده کین	حساب ماچقدر رفتق کلام شود رو با لثانی اگر تپنده دار خود شود تسک سببه دست توش پناه شود چو صلیحه یسیر عامه شد سببه شود عش سالم دیگر رسد چو آه شود نیمه که چو باید قاف قاف شود	سگر صدمه از اسباب اسیر ک دونه شور جلیقه اوان زدنک دارم درین بساط دلم چه بدم کردن خراف جبهه شلم غر خود خطاست خروش بی مریه صوفیان کیم کرد چو شمع در پوا کره میگویم (بیدل)	چه ممکن است که بیگانه ملاک شود عش کلیات اگر شمع رنگ شود چو آن ظفر که بیگانه پاشد شود بدرود چو متصرف زود شود دعا گنبد که میخانه خفا شود کافش بای نمین میاد پاد شود

(۰)

کدام قطره که صد بحر در زنگ دارد دران مقام که موج کبر خرام فرو شد	کدام دانه که طوفان آفتاب دارد درنگ همیکنی آهسته شتاب دارد	کدام غنچه که جوشی بار نیست عیش بصالحیک توان جوشن نگاه شرمین	کدام قطره که حیات کشتاب دارد صفر دیده امی کس حساب دارد

◀

کشت عریز بلورین زیم و ابیدر ز دور میثونم کر زبان ماو نباست بلاش خلقی عیالی نیرید اما تیاغ علم و عرق عشق گایاد آمد	نقضا توش مکرر عظم سببه بید جلا جلک عداسته روی کعبه همان دوش نفس ناکه میگذد امید چراغها همه گل کرد دامن خورشید	سحرمدان پی پی چه تاشما گذشت جز احتراع جلون اقل طرازان نیست حذر زلشته دوت که منی بکیم غبار قافله دشمنان پرافتا است	سببه کرد جوامم بیده موی سفید قیامت دو نفس مر و حسرت جابید ماور میبکشد تپنده در سر عقیه که ای نفس قدمان تیار شد عبا رسید

◀

کشت عریز از حرس سر تپشاید جهان زمغر خرد بیه دار ادهام است نکاحم از کر بار فرق توان کرد نیوان ز کف خاک من غبار انگشت نکه بر مزه دامن نشان استقامت شی روز رساندن کال فرصت داشت	کسی عنام ازین دله و تپشاید چو سود برق جنون بکشر تپشاید کسی دو رفته هم اینقدر تپشاید عین عجز سجد و تپشاید دماغ وحشت من دل و تپشاید چو شمع کز کز ما کدور تپشاید	درای هم فرصت خروش سود گرفت غبار عجز من و دامن خط نسیم لثان من مکر ازین نشان توان یافت زا کس است در آینه خانه عشی خروش دهر بسند است و نشان ازین زخوش میروم اینک توهم (بیدل)	هنوز کوش من عجز تپشاید زبا قشادگی از جاده سر تپشاید و کر که هشی عاتیق از تپشاید چو جناب هوای نظر تپشاید که این صفا عجز کوش کر تپشاید که قاصد آمد و هوشم غیر تپشاید

(۰)

کدشتکان که ز لثوش مایون درشتند همین که ناله مایون شد از زاکت پای بشاقان هم که منصب کبر عیسی چه جلوه که چو شام هوا بپاش کات کدام موج نهامت خروش طاق نیست	مقدم عالم کارند هر کجا هستند کدام رفته کرن بیج و کاب نه هستند همان عریض جکیمین چو اشک نه هستند شعله آب و غبار نگاه نه هستند تکشتکان همه آواز میون هستند	چو اشک شمع شرد مشربان آزادی عنان کتان هوس صفت نظر دارند نکرده اند زان عمرمان سودا دین ز سائر طایفه حاکم میروند آواز درین زمانه سخن محوای شد (بیدل)	ز چشم خویش چکیده اگر کمر بستند خداک صبر جهاند کار خود حسدند اگر ز خویش گسسته با که بیوسدند که ساکنان ادبیکه نیستی همدندند دمید غلظه دل منی که بی بدندند

(۰)

حقیقه ۲۰۸ غزلیات میرزا یحیی علی قلی خان

کر آردی. دست این عالم که کشید
آزاده است نور دل از انقباض غیب
شب رده عالم صبح قیامت میشود
زین پارسائی که سرو یک خجالت است
دیو حرم بزم کریهت خیرست
آفتاب در زخو شدید تا غایت

کر آکی بسیر فنا و غیا غنچه
افسردی ای شرد پشمار شکستگی
فرصت کین و غدا فردا دماغ کینست
چندین بحر و بحر و اقیانوس از رفت
صد گل چهار منظر یک جنون است
برشام ما چو شمع جوان بی گریست

عزت پناه جوست برین منته ها غنچه
آخر ترا که گفت درین تنگنا غنچه
ای گل چهاردهن روی خدا غنچه
یک گل تو نیز از لب نام هوا غنچه
آتش صفحه ات آن دهر گنایا غنچه
پری گشون تو گل کن و بر صبح ما غنچه

(بیدل) کجاست غریبانان فادته کشید
حق رستن و پندار دین چه لازم است
مستقی از کجاست مزار شهید عشق
منع عیار چه بر آن حاج شاد است
در دهر خون حشر بدست او میرز
باصبح کافم فرجه پاره است خنده ات
(بیدل) پاره عمر شکفت چه خنده است

کر آن خروش جهان بکشا سری بان ایمن برادر
خیال هر چند و فکشان زمان دل برون زاده
زست نمی درین گشتان که نوپاری نکرده سامان
خالد از طبع ما قدرین پشیر پرواز پیش برون
(پهلوی حیدر) عین قنویست امید ناوان
دل شعله مرها شده ندارد از سوختن رحمان
زخا گسار و فیکار عیار خشکانه لعین
بان سرو یک مشت کبر و یک اندیشه فضول
نمرد اضطرار رستی ندارد از اعتبار حمت
قدم با غنچه کین فتنه در طاعت نیست حرفه و دن
دماغ اصل صفا بچند بساط اند از خود شتانی
غبار اسباب چنده پوشیده صفای آینه غمزه
آن صفا چشمت دکنم که مالی کار که طهرت
نفس صدفین میکارم در کمال میر (بیدل)

چسولی افشا کند تعبیر که طاقی دار من برادر
چه جان است آنکه سحر جنت بر من از دهن برادر
هوا یی رنگ لعل زخا که از برادر حسن برادر
که رنگ مانتق چو بیکر صبح پری فتنه شکی برادر
سزد که چون اشک دلو نام زبانه نم زدن برادر
بخش اشک کاش خود را چو شمع ازین ایمن برادر
دل صبح قیامت است این کمرده مرا از کفن برادر
مداد چون غنچه خود نمائی سرت زلفی کین برادر
چه غنچه است اینک حیر خود را زجر نکرد زدن برادر
نفسک قابل نمی نماید دمی که دود از دهن برادر
بحر محال است اگر نفس را بماند که سخن برادر
کجاست عروای که بار از خجالت پیر من برادر
قل با غنچه یک سوز دمی که تصویر من برادر
چو شمع دما است برابری که سرکش از سوختن برادر

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

خبر حق و دگر باطل تمام
خیال است لیل چو عمل تمام
جان که کتی هیچ مشکلی تمام
بان نفس بایکدی در کمال تمام
کرم که کند از سائل تمام
دقیق که آینه غافل تمام

عزیز بزم زائر اسرار حنجران
این دماغ دل او ایست که در سینه باشد
این پشته از معرق تو زشته باشد
خرم ایمنه سودا که پشیمانی باشد
کر نشانه رسوائی کجینیه آید شد
در دشته الفت کز کینه باشد

(بیدل) حذر فرات پیوند غلظت
هر چه که شودم مزه در دیده حسن افتاد
کر ضعف سر شکم پشمار نفس افتاد
آ که نیم این دشته زده چه کس افتاد
عشق که آتش به بنای هوس افتاد
غم نیست اگر طائر ما در نفس افتاد
سنگینی از یک بدوش نفس افتاد

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

کر آینه ات در مقابل تمام
هر چه هست مفرات از کوانتالی
زده اتی بعد عده افتاده کثرت
نشان کبر از کوه عفا مرا غم
عجز آفرین است مبدل حقیقت
جهان چه فرش خیال است اما

دل بهی چون لعل در هوای زکست	آب کوه را خالش در صدق مل می کند	از دینگیری هوا آینه دار شمع است	اشک میگرد آکر اهرم نزل میکند
کر باطل و دشت ایچ دست از خود نشو	سیل ما خالخال از حلقه پل میکند	حلقه آرزو نفس در جیب دل دزد بدست	نظره را کوه همان عشق کامل میکند
که بر با شک و که بروج می رود غریب	حبه جوی زندی چندین توکل میکند	آفتاب باغ (یدل) بر خزان موقوف نیست	صد قیامت یک لیم آه بلبل میکند

(O)

کر چنین اشکم ز شرم بر کشای می رود	همچو آو از ناله ام رنگ سیاهی می رود	عجالت جز هلاک خود ندارم در نظر	مهر می بندد چو آب از چشم ماهی می رود
سی قاتل را تلافی مشکلات از بسمل	کاشد آیم زمان عذر خواهی می رود	شمار جیت دل در شکست آرزوست	موج چون ساکن شد از کشتی نای می رود
از هوسهای سری بگذر که در انجمن کار	شمع این محفل بدایع بی کلامی می رود	کبرو دار اوج دولتها غبار پیش نیست	رهوای چون کرد باد اورنگ شاهی می رود
بهره نمی هم شینان چراغان و فاست	دایغ کا روشن شود زرد سیاهی می رود	کیست کرده منکر گل کردن اسرار عشق	رنکها ایچا بسلطان کوهی می رود
ای نفس پیش از هوا کشتن غرونی ساز کی	فرصت عرش قیامت دستکاهی می رود	شمع بصورت میرس از درد دایغ حسرت	اشک من عمریست ناکرده راهی می رود

(یدل) انجمن قاتلای جو حیرت کشتی است

کر چنین بخت نگویند عورت گین پیدا شود	مهر قدر سر رطک سام زمین پیدا شود	هیچکس هر دم توی سر توشت شمع نیست	جای خط پرب زبانه از زمین پیدا شود
در کلا نیک خواند اشک من سطر می	سایه کل نابد از آفرین پیدا شود	دامن و جیت ز سیر این جن توان شکست	بدنه مژگان بر هم افتاد که چین پیدا شود
آسوی خویش چه طلی و چه نایاب نیست	بگذر از خود کانگای پیشین پیدا شود	باز کرد اند غسان جبهه عیش رفته را	موم اگر از آب کشتن انگین پیدا شود
بسکه برویت درین کسار جاپا کده ام	هریکا نام ری نفس نگوین پیدا شود	ناله گدستی کند در بار دماخت بلبلند	چون بیستام زهر صفت آستین پیدا شود
نام آست دشت و در ز شرم سجده ام	بی عرق کرده جینم گازمین پیدا شود	در کاشا که امکان آنچه ما کرده ایم	(یدل) آخر از شک و ایدین پیدا شود

(O)

کر خاک لیدین علم افراخته باشد	چون آبه پسر اداخته باشد	از حجلت ردا ز کت مان و جزاد	پیدا است که روعا بقدر ساخته باشد
پیش عرق شرم نونوان مژه برداشت	دستی چو غریب از نه آب آخته باشد	چون ناله آتش زده کو طاق دیدار	کو خلق هزار آینه پرداخته باشد
صبح و شفق چند که کل میکند انجیا	رنگ همه رفته است کجا باخته باشد	مقصد طلیان جوش غبار درین دشت	بگذر دهی چند که می کاست باشد
حرس و هوس آواره و هم ادجه نذر	ایکلی باین گوشه دل ساخته باشد	پرب ز ناله زنا کشت عشاق	در خاک همین سوختن ساخته باشد
عمریست نفس میکند و میروم از خویش	این بار دل از دوش که اداخته باشد	مراشک مرا می زدل خون شده داشت	آن جیت درین بوته که نگذاشته باشد

(یدل) بتغافل نده عجز نهان باش

کر خیال کردی چشم توام رهبر شود	چون قدح حرقش نام عالم دیر شود	سیل یشاب مرا پرب نمی بوی می	نرم این جزو طینه مایه کوهی شود
عزت ترک نمیل از کرم افزون تراست	بر برگردون می فرازد عقل چون بر شود	کوهی مارا همان شرم است زندان اید	از کتایش دست می شود که چون شود
نن برستان هم مقیم آفتیان معی اند	مرغا کرد رنگهای بیخه صاحب بر شود	تبع موجی و سرت توشت تعمیر محیط	ای حساب ب سرو با خانات ابر شود
نیست آسان می کلبهای پشت ماییت	فرصتی بگذر دل خون کرده کو شود	نایت هادر کین حسرت و اماند کیست	صبر کی ای شمع کسی توخا کشت شود
از دره تقوی نکشی مهرم بر منتری	بمدان ز کرمی ز کاش راهی بر شود	نیست جراتش دماخت در محیط روز کار	آفتاد آینه که چشم آرزوی تر شود
شوخی با هم خان ناموس اظهار است و این	آه میناک اگر مطلب نفس پرور شود	حسن سرش را طلب (یدل) آفتا کرده نیست	کر سواد موج می خط لب سافر شود

(O)

کر بجزم خوش خرامانم فرامد کرده اند	سجده واری داشتم گردون طرازم کرده اند	دلیق از شوخی ندارد حیرت آینه ام	ایستدر ما کارخان لطیف نام کرده اند
صافی دل بخودی بیخه دو کار داشت	کر شود هر دو عالم بی نیازم کرده اند	نیستی سر چیده طوطی منی بوده است	چون طلسم خاک خلوتگاه رازم کرده اند
پیش ازین صدرت رنگ آمیزی دل داشتم	این زمان یک ناله بیدرد سازم کرده اند	سجده فرسود خم تسلیم اوضاع عووم	هم زجیب خویش عراب غلام کرده اند
چشم شوقا لالت آغوشست سرکهای من	سخت حیرانم بجزار که باز کرده اند	از هیوم روی نازیبای باز آکه نیم	ایستدر دام که رومی رینارم کرده اند

(یدل) دلیق آفتا ازین کلام کرده اند

کر مرا کعبه صبح چون سبق کرد	دستی داشت طاق جیم چنین کشتی کرد	دل کشته چون هست از و هم وطن میرسد	زین دست مشق بسیار چون برود کرد
پیدا است شغل زاهد وقت دگر چه باشد	سرها یکد کر کوفته مهره که یاد می کرد	دل با کمال تحسین از شهیدام نیرداخت	آینه ساخت اما ردا زین فسق کرد
زین باغ کاه میبدم جز شون دل نیدم	کلکون قیای نازی صبح مرا شفق کرد	از انقسام آخر شستند دست قاتل	خون روان نکرید رنگ خار می کرد

مهمان این بساطم اما چود (یدل)

کر دمسکر نشد زمین نازما بلند	هوش مگر چو پیش کنم بی صدا بلند	بنیاد مجزو دعوی عزت جسون کیست	مومر بلند نیست شود تا کجا بلند
کر همی بسار فرام و نکرده	دامن نیما قسم بدرازی بلند	از نه فطک دریغ منک چنین دامی	یک زینته وار از همه منظر را بلند
دور است خواب قافله از منی رحیل	ورنه نفسی شد ایتمه با مک در بلند	پری دکان ناله ما مستکرم داشته است	رخ عصمت در خود قدسده کا بلند
خلق جهان چون زده بی بضاعت نیست	از کاسه نیست غروش کما بلند	نظرت محیط نه اشک آبگون شود	سکروا رسم آبه بست است بلند
ما بخود ان نظار حسرت کجا بریم	دست غریب عشق نشد هیچ جا بلند	چون کش باز بسکه نگویند بخت فطرم	مزان نیشود بنا شای مایلند
پنی منکن ز چتر کی و دستکاه جم	یک پشت پای بگذر ازین دشمن بلند	(یدل) مگر تو در تدری و نه پیش ما	در راست بی کنار روپیل مد ما بلند

(O)

کر شود منم کند آدینه سکره باد	در گردش قدح شکند نیشه کرد باد	از رشک وحشی که کر قلقت دامنم	نرم بیای خویش دند نیشه کرد باد
شور جهان نرانه دود مملع کیست	صدوت و در قیامه یک ریشه کرد باد	جولان شوق پاک ندارد زمار و خن	مشک زینش پاکد آدینه کرد باد

کمال چون عالم کن باغ و بهار نیست | سر و نیکیه مگر از پیشه کرد باد
مهرجا نشان دهنده ز سر کشتگان عشق | رعد من ز غیبت هم پیشه کرد داد

➤ (پیدل) درین حدیقه نشد جز من آشکار ➤

کر شوق و راحت قدمی پیش برارد	چون آیه بالیدم از خویش برارد	آهنگا که خیال تو دعد عرش تحمل	نہایم از دم دو جہان پیش برارد
مقبولی و اسرار عاقل چہ خیال است	در دہدہ کہش گریز، ام پیش برارد	امروز در سینه بروی مہ باز است	آہنگہ مسکرا حاجت بدویش برارد
از اسفند کینک امتثال نتوانست	لفظی کہ غصہ حاصل مغزیش برارد	گر شوق لیل شدہ دام تحریر	چون سہر نیست ادب جہیش برارد
فریاد کردن کلام و مکتب نتوان رفت	موجی کہ نفس ہم لغزشیش برارد	باقی سواران چہ کنند، می غلام	و ماندہ کی هست اگر پیش برارد
تعمیدی سودا زدگان نیز نمایند	ایستہ کہ آن تو خطا ما دیش برارد	(یدل) چہن آرای کریبان خیال نیست	پرب نشود آنکہ سر از خویش برارد

کر شوق بی مطلب کایب نکند آن دل که طبعین فکند قره وصال سیاه اسیران عیون خرم ادرست دل است جدان آن کوبیده خرم منظور حیا ضبط آن کجاست و کز آن	در معق و دم اعظم ایباب نکند جفا است که آینه ایباب نکند کنای از بحر قبلای نکند امروز سراغ من پیشای نکند سرخیه مزان شان خواب نکند	باشته لی ساز و غور آب الزن بحر عجاج کربان لغود مطلق قانع ازین حدایت نبرد بهره سیه تفت ایر برادر دو جیان دست فاشند در حلقه حاتم شان دودل و آتش	یاحق کرا شک چو کرداب نکند سر پیشته زینک زهر آب نکند چون سایه که آینه آب مهتاب نکند کرم زلف دوم نام من کرم نکند کاهیگشت زینک دین باب نکند

► پستاد تو مانجند شود سدوه عمر (پیدل) کف خاکي ره سبلاپ لایمرد ◀

کر طمع دست طلب و میکند
 موج کو هر باقی کارش بسته نیست
 شیدمرا که در راه علم زن بساط
 این چرخ غفلت طلب و شیب
 پنبه از مینا بصلت و مدار
 این ری به قصب و میکند

برقصات خنده لب و میکند
 کانی دارد ادب و میکند
 راه تپسار ادب و میکند
 صبح که در آینه شب و میکند
 این ری به قصب و میکند

کرم میجویی بقات جهان
 قنای باب غایت وقت کشیت
 شایع ظهوری باشد که عید
 شرم که در آفر و می کند
 لب لب بر خیمه لکشا شد دست

این شکر در گل لب و میکند
 کز بین غایت غلب و میکند
 جای ما رنگ غلب و میکند
 ه از طومار لب و میکند
 این کره را گل لب و میکند

► غلبدنه نایب است در کنار نفس لپک (پودل) روز و شب با میگذرد ◀

[illegible]

◀○▶

گر کمال اختیار خواهم کرد صفر چندی گرفتاریان ردم دوری که گشت کوبیکند دایم آبی اگر سدا کنند اشتد جرم نیک علو میاد آینه سکر دل عبرت نیست وضع آغوش وصل ممکن نیست	نیست آشکار خواهم کرد یک خود را هزار خواهم کرد یکبار سالها بهار خواهم کرد سرو و گل اعتبار خواهم کرد هر چه کردم دیوار خواهم کرد سیر شمع هزار خواهم کرد از دوا می کنند خواهم کرد	چپ منی قشای رسوا نیست کی سوال مرا جواب تکلف شوق کا انصاف بپذیرد گرفتارم رندو کر بحسب صد طقت انتظار عیال در عدم آخر از هوای غیال آینه سرون کون چکا نیست	به نفس ناز که خواهم کرد ناله در کوه سدا خواهم کرد وصل را انتظار خواهم کرد یاد آن کلفزار خواهم کرد ناله خود را دیوار خواهم کرد خاک خود را دیوار خواهم کرد من که هیچ چه کار خواهم کرد

➤ (پیدل) الحشم کنار کزین فرسج من فرار خواهم کرد ➤

کرامه من بر تو باد پیشه دو اند	طوبان قیامت عطا کند ریشه دو اند	شوق تو یسارین خورشید دل عشاق	ناخن چه خیالست مگر پیشه دو اند
در درازمه انک است جهان و سر دوی	عزبت همه کی را بچین پیشه دو اند	شوریت درین دم گراشون شگفتان	چند انگ ری بال کشد پیشه دو اند
صد کوه چه خیال است غبار نفس اماره	کاسیر کریان بچه آه پیشه دو اند	مجنون را کره من شد عشوین	چون ناله هوس ناله پسد پیشه دو اند
وقت است که چون غنچه باغون خوشی	در ناله بلیل نفس ریشه دو اند	سسی اصل از قد و آباره ندارد	(سیدل) ره گره کنی پیشه دو اند

که متعاقباً از آنکه خدمت تو شود
چند فرزند بحیثیت شوخ پیکار
مهری که می‌خیزد هرگز کرد و خویش را
دایک روان ازینکه تعلق از غریب
ایز خود می‌کرد و می‌کشاید غایت
مستعد چون شمع از آنجا محو و نیستیست

نقشبخت اجزای بی شیرازی دفتر شود
لخته آینه بزم چسبون دم استر شود
بدان از آن که بود از نقش روز شود
عکس مارا حیثیت آینه بالو پر شود
پهلوی آثار آن که لایعلاش شود
مرز پر پاهای کان یکدم دیر شود

کرشالی رده در دزد زحمت نبرد ام
چربو نرمی آید دستگاف طر است
خواب و احتشاش در دزدان کشتارست
دولت‌نیکه در دزد کشی این غنچه
بکدامت عیش خوشی بدست آید
عالی (بید) پایان مرگ ذوق آید

صلحه آینه نام خانه جوهر شود
شمار چون نامو الفت یافت روشن شود
دربار حشوها بشکلی استر شود
الطاف از غفلت علقه زار شود
قطره باله می‌بندد اگر کرمی شود
مهرت باله دست اما کار بود شود

◀○▶

کره برشته ساز نفس خوش آنکه بنده را کشت ترقه دهم جاسلی که توداری خیال کزین آزادگان مصور قسطنط دماغ کار بهر چاست نقش بند شورش لب شکایتا کروا شود بوسف خوشی هرین کند علائق که بسته چنین قدرین	بند دل شوقی جهان چنانکه بنده چونم انکاران خوشه کی کان که بنده اگر خانه دهد کب در میان که بنده خدا کر هم خوش دهد نشان که بنده چه برها بهمان یک دورک بان که بنده تو کرد هم برای چه زدها که بنده	نکاه گاهه بیان ندارد آهسته فرصت دوباره سلسله اشفاق حسن و حیوانی بلوق مسطاب لایب زده است دوام بهار نیز بهر غنچه بسته است دلها عیا خیال جسته علفات مصرعیکه دارم جهان بدمه گرفت اخلاق معنی (بدل)	جان میو در برتک این دکان که بنده هزار بار نموده امتحان که بنده توبطل از حدی دل بران میان که بنده درین جن چنگنه بلیب آبیان که بنده زمنیم چه تشنگی جز آن که بنده حدیث عشق چه صنعت کند زبان که بنده

(O)

کی طاق آن لعل رخسار ندارد کردن اوراق نفس درس محال است چون نقش قدم بر سر مانت کی نیست اقبال ذات لسان ختم بشد پست شیردت و سحر شد غنچه افشاه توان ساخت	آینه همین است که ندارد ندارد سوج آینه ردای تکرار ندارد این خواب عدم سایه دیوار ندارد غیر از سر خوشی آینه دشوار ندارد فرصت نفس ساخته بسیار ندارد	سحر است چو کم که شود باور غفلت آینه ز تشال حس و خار میرفت عجیده درو دشت زین لغزش و فشار چون لاله در روزی همین دماغ میبارد (بدل) بیوب خودا کر کردی اولیست	من کار که ایوم و او کار ندارد دل بار جهان می کشدو بار ندارد کا موج کبیر جاده محو بار ندارد کل در چنین رنگ و وای بار ندارد زان آینه بکسرز که رنگار ندارد

(O)

کی از انکشاف چشم خوابان کم بردارد طوف دامن کجاست از سوی غار من جهان جلوه مدعوشتم در ده طوفان کن دماغ تشنگان مشکل شود جفت کن هستی کران جانا نباشد طاقت باز سگروان	که مرهم استخوان سدر خرم چون دام بردارد اگر خود را بجای جاده احرام بردارد که بفرس مجر کروش از اطم و دارد مگر این شک هست از خیال علم بردارد نرگیزی شود قلبی چون کمر بردارد	قدر رخ چون گل شوی ادا ز من کن عاشق باورم باید که آن لعل حیا دور نظر از سر بهیستی بین است آخر خونا جیستی چون لاله در روزی همین دماغ میبارد عسارت بی غار صاف مطلب نیست	نیست که نبی از نشه هر کس جام بردارد نیم بر نهدارد چنان دشنام بردارد که از آغاز بخود لیسحه انجم بردارد کمال نیست طوفان از کهر آدم بردارد حسب نفس رسم ناموس و پیشام بردارد

خورد صد پیش چون موج بکشد کمر بردارد

کی چون مژه میرد دلیل روشنش افند غبار سیماش آفتد عسود فراهم تشنه کز بهر بسازد کز تشنه دنیا وداع عسر طریق شرم باز تو دارد ز نام جاد حد کن عباد نفس لیکش	عناک کارگرد چشم غم بگردش افند که اطفال طبیعت بگر رفتش افند کداز شمع خورده هر گاه رو رفتش افند قیامت اگر چشم کن رفتش افند باقی قبر کدر ناهوس بکندش افند	خوشست کار نگرده بریده ها غروشی درین محیط رسد موجا نصیب کوهر کرم دست نیازد بیاس لبست همت نخاک کساری خوشم آید هاست که شاید اراده شکوه دل نیست لیک ریخته الفت	خجالت ادا که عیسی نظر بسوزش افند دی که توت دندان بدل قشردش افند میداد چنین سر آستین دامنش افند غلط بدمه کند چون نکاه و منش افند زواله ایست که آتش ساز خرمش افند

کاکس مژه جلد جگر دامنش افند

کیک نیلک بد خوشبارو مست پیوسته بهار رنگ فاشاست اوداع لعلش کال بر نکشاید بکار که دامن حیبا ضبط رنگ طالع خیال نگرده کل پشت شود غنچه بر بوس دعات	خدا عیوب وی از چشم هر کس پیوسته غبار نیست که چشمش هم کس پیوسته هوا بلندی خود در زمین پست پیوسته جان میرو مشوق آنکه چشم پست پیوسته لب تو زاهد اگر عیب می رست پیوسته	بدستگاه انشاید وای تحمل کتیدن نلاش موج جنولست نگرسیده بگوهر ز جبهه به تلخید اگر کان کن ملارا روم جاد چه مواهات در دماغ امین بطمن (بدل) دیوانه سر رفته نیای	خدا کینه الزان آستین کدست پیوسته عرب آله این همین قشمت پیوسته سره که چشم وقت کفایت پیوسته خرد و جبین این انجم شکست پیوسته میداد کشتن دیا بر کند بدست پیوسته

(O)

کی معنی بر فهمیده باشد کسودا رسد کز منی که چون خط طراوت درین باغ رنگ ندارد درین ره شود باغ حواوت ز کردی کرن دشت خیزد حد کن جهان در فاشا که عرض ناز	که چون موج رخوش میاید باشد بسرگرد لب پا کردیده باشد مگر انصاف تراویده باشد چون غنی قدم هر که خوابیده باشد دل کی درین زده نالیده باشد نکاهی در آینه الیده باشد	چو آینه رسد دامن این گلستان بگردون رسد پایا کرد پای هرم خانه دار پست دام فریت پوختن قامت کن از عیش امکان نداره چو گل پای سیر هارت پودر که در دامن چشم (بدل)	خیال تو رنگی نالیده باشد که از خاکساری گلی پییده باشد کره بند کار نظر دده باشد گل این جن دامن پییده باشد روم سرگرد رنگ کردیده باشد چو از حیکه او آب در دیده باشد

(O)

کل هر که ملک برسد می فکند چو صبح کز کربان سری رود آری ز جوش کربا مستانه که دارد ار عرق که جبهه لایم سر فکند اوست	سرخ چو آله آخر غشک می فکند زمانه دخت تو بدوش یک می فکند چیشته ها که نه دوی تک می فکند کره برشته ما شرمناک می فکند	بکم شدن چو دین ی نیاز شهرت فانی بهار که امین که لاثر یک است زانشلا بیستید خوار می فکند دخت کاست آهشک قدم ردار	که کار کام ترا درمشک می فکند خدا اگر فکند اشتراک می فکند که شاخ میوه زبیری یک می فکند که جبهه لایم دامن یک می فکند

که طاق جهان هلاک می فکند

کل بر جام بکف آن جن آید آمد نخل کزار عبت نرسد عیش نداد حاصل این جن از سودن دسم کل کرد چه خیال است بر از خواب کران ردارم بار بدوی تو در فصل چون جوش بهار	میکنان مژه بهار آمد و رنگ آمد مصرع آه جان پس مضامین آمد بکف از آله ام دامن کلجین آمد پهلوی مایو کهر دانه بالین آمد سایه کل برسم نچینه شاهین آمد (بدل) آسوده تر از موج کهر شک شدیم	طبع از دست زبان سوزی داشت جوشع حیرتم ی از از انجم عالم رنگ هیچکس از غم اسباب نیامد بیرون چون نفس سر خط و دشت دل میبازیم خون بدل شک بر سر که لب آنک چشم رقن از خوشی چه مقدار شکن آمد	دانت خاتیم بر بالین آمد همچو آینه ز صور زکده چن آمد ار ناسته این قلعه سنگین آمد جاده در دامن ایندشت جان چن آمد ی جال تو چها برمن سنگین آمد

کل نکرد آهیکه برما خیر خلق شد دل راحت کر اندازد با کدش واکدار شماره خاموش گفتن پای از خود رفتن است اختیار ابدیشکل آفت برست ناهشاند ذوق آغوش دوتی در وصل نتوان یافتن دولباس قطره نتوان تلخی دریا کشید	آرزو برهم کرد بالیکه دل بسدل شد کوه مایه خرواهد کشت از ساسل شد دماغ هم کردیم و آسودگی حاصل شد هیچکس خود کدازی شمع این محفل شد عین چون نالی شد و محفل شد مفت آن خونیکه غا کشتند ابدل شد	داده و می درین دشت احتیاط آ کبشت دو یازیکه مارا سر بگوش داده اند کر چه رنگین دو آتشگاه ازمن ریختند مافقت ترهست عشق روده و لاله آ کبشت قی کداز دل بکار آمد نه در ششای اشک غیرم زین قلم میرت جانی گل نکرد	وای رسیدی که از سیاه خود غافل شد چایه هم از خوش رفت و خرم بنور شد از جبین چون شرر دماغ غا زایل شد حیف بر وازیکه آ کداز برسدل شد یتیمش خاک من برادر رفت و کل شد عالی صاحب دل است اما کسی (بدل) شد

(O)

کلهای آن تیسیم باغ ملک ندارد بوج است غیرو حدت نقد حساب کثرت دل تو بهار حبست لاجه میتوان کرد آئینه آب سازید نایمده و هم سیقل افشای دلف ظلم موقوف تیره روزیست	سد صبح اگر بخمد یک لب نیک ندارد اعداد چیزی از خود چون رفتنک ندارد رنجیکه دارد این گل غلو خشک ندارد مکتوب ساده لوحی نشویش حک ندارد مکافیل از زکات است آلتی محک ندارد	ترک دوتی درین باغ رعنائ خیالست اسلام و کفر هر یک واحد خیال ذالست بمال همز باشد خدیجهای جز این نیست ذوق طراوت از گل آغوش هیچکس بود آفت دهم (بدل) تیره غافلان نیست	سیر جهان تحقیق ملک و ملک ندارد در چشم دور و نزدیک خورشیدش ندارد صفت است قبل تقدیر پادشاه ندارد زنجیریکه آب زده غیر از کرک ندارد طبع سر آ خدو هانک از کتک ندارد

(O)

کم نیست صحت دل کر مرد وزن نماید اقصون کاهش اغان کب و شب نسیاست چون صبح ازین پاهای چندان تلاش روی روغن خلق غم است آرایش حلیفت سکندر خیال نامی همسو دهد شام یازان بوس امکان در سر حال کوشید	آئینه خانه هست که انجمن نماید دامن فشان برین شمع گسوخ نماید کر دامن بلبلت کرد شکن نماید کاشن یکاست هر که سرو دامن نماید چاندوم که آئینه او هم زمین نماید نصیر انصالح سکر پیرم نماید	کر حسرت هوس کیش باز آید از فضولی هر مان ز غم دور است و در آلتی حضور نیست پاد کشتنک هم آئینه است انجمن چون پردرد و دشت هو کشتار لیلی است این صحت تو هم از لطف عدم نیست (بدل) پیر اصراف انصاف نیست ورنه	کلفت کراست هر چند کل در جین نماید جهدی که در خیالت این علم وفق نماید در کار نه تجدید چیزی کس نماید ماشوق بسی غریب دور از وطن نماید کرزان دهن بسکوم جانی سخن نماید کازان بت برقی بر رهن نماید

(O)

که و پیش و هم نیست سر و یک نفس و کال شد بغای جیلوه لساخ حق کبریا لساخ سحری کشتی از انجمن سر آستین پهوا شکن چو غنچ مرا ز سر هوس پهوا رسید زحیف دل بزانه من و ما کسی ز توای دل چه از رود زلفش کازکی سخن کبر مقفا زمین من زخیر لشکر زند کی دو سه روز پیشک را دل کدخته کی طرب کدورین سراب چون لب سرم است جویم غیبت طبره کی فشره قدم سحر قسا کده جیبا نفس تیره انجمن نفس زدی و جسدان گرفت از تراه ماو من ز حضور غیبت کامیا همه دانت زحمت مدعا	ما تو مدید و بیدر زد بکدخت بدر و حلال شد غزال آینه باغی سکه حلال رفت و مثال شد ز شمع سیاه سلیک گل شمع کاف غزال شد کره زرشنه آشوده که شکست پیخه و بال شد مره حیلوت این شکر ز لال و دیت لال شد خیل است جویم بیخی که تو مدید و سفال شد حذر از تلاش دو موئیت که هجوم دهن و زلال شد چو عقیق رلب لفتان جگر آب کشت و زلال شد بکشی انفعال سیه دل اگر اشکر تو زکال شد چند عرض طبع توای زد که نیم تو سوال شد که شکست شیده محفلت که صدا برک خیال شد توجو (بدل) از ره قطع کن کد قود رفت و حال شد

(O)

کو چون باغده خوش از سر ما وا کند بد ازین آنچه که خاموش دهد و دامن بر نیاید کاید از حیرت شکر نگاه مدد عری آن بری کرم التفات دلبر است بی تکلف صامت مینار عشق دماغ کرد عبرت من جانی کیر از شکست طالب است	و هم هشی را سید آتش سودا کند کوه منی کسی گای زبان فرسا کند هر که چون تصور بر نقش چشمی وا کند مردم از خود میسازد یاد استغنا کند کن شکست مردو عالم کاف را کند هر چه کرد تو بیا چشم مرا چنا کند	در باط غا کدبان دهر نتوان یافتن عجز ما را از حسان غفلت ما کرده اند باد پایی یک منقوس هر کس چون حباب قیمت وصال ندارد دستگاه کاشنات بی بر پا را علاجی نیست شاید چون چار جایه دشوار است (بدل) شوخی نظار و را	آنقدر کرده یک تعبیر شکست ما کنند کاهان و اما کد تعبیر خواب پا کنند سافر خود را نگوین در مجلس در پا کنند قدما هیچ است شاید هم را سودا کنند دست برهم سودن ما آلتی پیدا کنند شرم حسن او مکر در دیده ما چا کنند

(O)

کو رنگ و چه جو جلودار است پیچید آفتی بر سر از خوشی امیر است این دشت که جولانک سد ملک نداشت بکجده نه چود طلب بی عرق شرم عمر است نمائش کده شوخی کلام	گل نیست جان لاله عذار است پیچید صیاد همین کرد شکار است پیچید ای آیه با این همه خار است پیچید پیشانی ما آیه دار است پیچید آئینه ما با که دو یار است پیچید	زین رنگ کلی چله که آئینه رنگ اند بر صفحه آتش زنده هر منسارید خون گرمی عشق آینه ردا از پاراست آنرک کز اندیشه رن است خیالست (بدل) ز نفس آینه ام پس خروشت	آن دست که بیرون نکار است پیچید فرصت چقدر سببه شکار است پیچید کو غنچه چه گل بوس و کنار است پیچید دیگر نتوان دید چهار است پیچید کای دید و دران ایچ غبار است پیچید

(O)

غزلیات میرزا یعلی علی رضا

حرف الف

کمی رسد کمی دود که در دیده جا دارد مباد آفت قیامت خانه کارزار حسرت را که میگوید آن سیاه بزم کز خندان خیال میکند شوخی کدام اظهار کوهی باز انجمن و حشمت از فرستاده نخل	بهار زاد جولان تو بمان کار ما دارد که آنجا رفته ای زنده هم رو رفته دارد قصه بطائر ما کریمه راه ناله وا دارد هنوز این عشقا در خانه غشای جا دارد که عشرت در شکفتنای بی تو از جا دارد	جلد کن از قنات که نیک جهان (بیدل) دل بصد خون می که دلم نالی ز می شود کر کرانهای دل از کاه کسوف می شود کرم مردم زلفش کیمیا ز می شود هر چه دارد شیشه ها وقف ساقی می شود کز سرازیر کدر دل تصور می شود بهر میگرد بران موجیک کوه می شود	ک با ساقی دم آیم میسر میشود سازد نام میتوان داشت دوش شراب خاک راه فقر بودن آردی ما این است حسرت دلد احساب از دیدماید خولع شبنم اشکم حرف کل کرده ام آینه رنگه بر طبع روان غلاط ساز داشتن
کیمت از جید بان انجمن کز رسد حسد ایستعش ز نشویش زبان آرد در محبت از نفس شمع حرف میزد هستم یعنی استکانتی میخواند	مهره کردم مگر گایم آواز رسد که مبادا سر حرف لب کار رسد یعنی آیمت توتیکه بان ساز رسد ورنه آن رنگ ندارم که پرواز رسد	مدعی در کفر از دعوی طرز (بیدل) که نفس زنده دیده مورد افکند سردی آتش دل کان ز نورم افکند آ که آیه در باغ شوم افکند که نظم شکسته حسرت نورم افکند والف مرک شدن زده بکرم افکند گفت در پناهین غفلت کورم افکند	لاخری آنهمه زین مرده بودم افکند چه توان کرد نفس کرم خوبید غرس عظمی حاصل ز سر کاه و داشت خواهم از گردش پناه تحقیق خطی هیچ کافر نشود محرم انجمن نفس سبب قیده حلالی زخرد رسیدم
لاه و گل چشمک دمن خزان فیهیاد برشود فرصت ما تا کجا خنده نبات به که غلطان لغو اند بر کبر افسون کز منکر وضع نامت غلط است از ساز عین کل شوی نادر کردن عزم عدلت کند جبریا مقام گیرید و غیرتها کشید	ز غفران هست کاپیها روق خنده باد آیا هائز انجمن رنگ گردانیده اند موجها پندار بودند اینهمه آرا دیده اند دستها انجمن دورک کل بهم ساییده اند جروها بکسر خط بکار را کج دیده اند محرمان از صدها رنگ بلک دیده اند	برادری (بیدل) بخاک ز کستان شکوری خامه شایان حرف در خورش میباید دقت کل پروانه ورق میباید سکته وضع رسا درق میباید چتر کوه از رطبا دس شلق میباید کان محتاج کنون پشت طبق میباید	لب لب سره تو جهل سبق میباید شد بلبلان قصه خوانید که در مکتب عشق در قناعت اگر ابرام بخوشد چو حساب خون مامعتم کرد بر تمکین کبر ورق جود تران جهان بر کردید
لی که گفتگو خون شد توای ساز من دارد چرخا غامضی پنی زبان دار من دارد	شکست رنگ حرأ میکتاید بال اظهار درون بیه مردن نسخه روز من دارد	بنویدی چو موج کوهرم داغ بر افشانی کاحتر غبار من بر آب کبر خنده دیگر چه بلا دزد کر بار دگر خنده چند آنکه حیا با سامان نظر خنده سنگ است و همان کف هر چند در خنده بلک جبه سلیم صد گل مع خنده	لنه میرش دی نایبه همان کشید حسن حرف ناک او هر می دل نخواست
لعل لب او بکرم بر عالم اگر خنده یک خنده او رفتی بیه دو عالم شد یک شمع ازین کلش بی چشم قنات نیست افسردگی دارا از آن کشایش سکو آنجا که زهر دزد جبار آینه امکان	بی جوده او (بیدل) زین داغ چه می چند شرم بچشم جهان سببه مژگان کند آتش بخت نکاست بان ورق افشان کند	شرم بچشم جهان سببه مژگان کند آتش بخت نکاست بان ورق افشان کند	

حرف الف		حرف ا		حرف ب	
فوت زمان حضور آینه دل شکست در بر از پستی پامه پوشیده است پامه و اندکی شوق کر آید بخوش نام تصویر دهم سید فرم نکرده		پس کنون جای مو ناله برستان کند تا کی ازین کسوتم رنگ تو برین کند آینه پامه شمع رمزه طوفان کند کافر آن غمزه وایت به سندان کند		درین مدخل شوق حدیث کعبه ای است شبه نچسبیده بساط در ره تسلیم عشق کر سر بختون او گردانی آرد بر سر (بیدل) ازین تو کسم جرأت بدهد تو	
مارا بدر دل ادب هیچکس بود بیکاه متفرد زشتل هوس چیده دور هم چون سیمه یکی سکره لعل دل نیز نشد چون قسم دام لعل		نخال در آینه ره از ی نفس بود آب رخ عقیال مارا مکس بود زین قاتلها پیش و پس پیش و پس بود جمعیت با نام ای ی نفس بود		زین دشت هوس منت سیل نکشیدم فریاد که حمل کس بکند نکشیدم آخر ی تحقیق بجای نرساندم (بیدل) فر باغ کلام چه توان کرد	
مارا که نفس آینه پرداخته باشد سایه سرشام دعوت چه خیال است شور طلب از ما قضا هم نتوان بود دلدار گذشت و غیر از دل نکرده		تذیر صفا حیرت بی سامه باشد مو تا کجا کردش افراسنه باشد خاکستر عاشق نفس خسته باشد این آینه نیست که ننگار خسته باشد		فرد است که از سر سپر عکس نهانم باطین طالع چنگد سار نچسب ی ی کس نیست غیر نفس امروز از شرم شاد تو این هوس موهوم	
(بیدل) هوس دامنت از کف نتوان داد ای کاش کسی قدر نولناخته باشد		(بیدل) هوس دامنت از کف نتوان داد ای کاش کسی قدر نولناخته باشد		(بیدل) هوس دامنت از کف نتوان داد ای کاش کسی قدر نولناخته باشد	
منه و مستطیل این دم حیرت مال بود اسک این ناوای در مزاج دیده کرد غیر حدیث از جهان چشمی کردی نکرد هریکه فال شکست زد سیر خیمه اش فر داور دل شکوه عشق کنایه داد ماجرا سایه از خود دید هم روشن نشد		شخصی از خود رفته در آینه عاقبت بود وزان غامبه حرف مدح نام کال بود کاروان مانده وادین دنیال بود صبح از انوار نسیم چین روی زال بود خانه خورشید از خورشید ملامت بود رقم از خوشی پازان جلوه استقبال بود		سوق چون سندان زنگ انوار بهاد هر قدر در جعفر دوشم سامان گرفت خلق را در شرب باران هوس احتیاج بی لیلیان چشم در کرد دورنگی باغند جلوه عیش و ام بکسر جوهری گذشت (بیدل) زاید زدی روز و دامت سوختم	
مبانی غم بسلان این بیا که نرزد بعد گرفتگی تدبیر انتقام چه لازم سکوش منتظران توای غم عشق بساد رفتم و طبع کی بخورد غلام خیمه یکر از انتظار و جان پل آید		جهان طالع غلام غبار است از کجا که نرزد عاقبت دم نیست شک تما که نرزد غما شبحون دارد آن صدا که نرزد در کچه سحر کند شک بی صفا که نرزد قدح پاد تو کج کرده ام بیا که نرزد غم مرث قاتل کاهت پیکر (بیدل)		مکن زجرات اظهار شرم نهت شوخی قدح عکس زدم از لعل صفت دولان دل شمشیر بی حاصل چو آینه دارم نثار راه تو دهم چیدن آینه اشک پان حنا که گرفته است خون خلق بگردن مباد خون کس از دهان بیا که نرزد	
مهران حقیقت که سر بر سر هوشند هلاج حیرت ما کی کارک باخشان مرا میانه شد ز اختلاط قری و سرو صبح عیش مبانی این از سه روزی تو می شکست که خواهی حواله ما کی		رنگ چشمه آینه فارغ از جوشند شکست خاطر آینه خانه هوشند که خاکساری آزاد کی هم آغوشند مدام سبزه مشاب دوش پروشند جساده موج سر را جیدن دوشند		بینه چون صدف از شوق این محیط آید زبان عیسوی رنگ کیمیت در آید سلامت نشود جمع باورنی طبع ریش چش خویشتن غافل محبوب کجا رسم بساد غرام او (بیدل)	
هوت شکر نیست نیست ناکوس که دارد جهان خاعت در اندر دم خسته پرواز عفا چه حرف است لغزش رفتار منی چنان یاق قلع زار اساق غویان آشنای چه واجب به سخن ازان آستان خواه معلوب من از نامه دار است ز آینه مقلد		و غایت آوری نیست نیست غیاظان وقیر نیست نیست چوردکم اگر بر نیست نیست خطی کر بسط نیست نیست که بدوش اگر مر نیست نیست عریض را که جوهر نیست نیست که پیزی ران در نیست نیست کرم سکنه نیست نیست		دل جمع مهریت بر کنج اقبال دل میگردم بعد جوش عشق هوس جوهر تربت نیست نیست غیاظان نیست نیست قیسی که از شیشه دور نیست نیست پیامیت این اعتباران هست زاهد خلق آینه و امیثاری تویش این و آن کر نیست نیست	
عزم آهنگ دلشور سر بر آواز بند ناتیت بی لعل پوشیده از عیب خلق باغش قلب ستمون صفاتون شدن شک آذاریست روم نفس دل بست		یک نفس از عاشق هم دشته و ساز بند آینه در آنجا خواهی سنان آزار بند خون شوی آینه راه منت برداز بند این کرده ام چو اشک از شیشه و ن کر بند		خود کدای کیم مقصود دارد در خل نیت غیر از خاکساری دود دارد از عشق موج میانه کید قفل و سواص حباب زان لب خاموش شوردل کریمان میده	

غزلیات میرزا یحیی علیه الرحمه

حرف اقبال

ای از مکتوب مارشده آواز بلند	دستگاه مایوس براد حسرت رفته بر	مرجه می بندی نمود چون رنگ بر وازند
(بیدل) ایچایان مطلبی تعجب بدست	از شکست دل کشای برظم وازند	
بت اگر بدید نریک ورمی دیده اند	وخت آنکشان چو شمع از حیرت کفرستی	آستین گنجینه کرده چین دامن دیده اند
کره کرمه کرمه سنگی در غلغله دیده اند	بار دنیا چیست کاشان زول روانی	ناملان قیراط را قطار سمن دیده اند
شمعها اگر یکی این زرم روشن دیده اند	زین دکن عاتیکه خشن داد شربت دیده اند	عیرت آگاهان دلاز اسباب کندن دیده اند
از زمین چشمتیکه داری نور این دیده اند	عشوه دنیا بخوردن نیست امکان بشر	عیرت مردان چه سازد صورت زن دیده اند
سج بر فرق از پندهای کردن دیده اند	هر زمین ناز و زلف خشی کان آرایش است	لکه در هم کسوت از نایب روغن دیده اند
برخ هشی عجب ددان فا خندیده اند	(بیدل) افکار دقیق آینه تحقیق نیست	درد ها خورشید را در چشم و زدن دیده اند

0

عمرایک با هتک دنیا سرور اند	طیش آمده زار خون رنگ منصور اند	کاسیا آمده بر سنگ و جان فقور اند
جرمی نیست درین قلعه بی سر و پا	کاه است که از منزل معنی دور اند	کاسیا همه پرواز بر منصور اند
چشم عیرت بره مرز دوی بسیار است	لیک این آله ها زرقم مستور اند	آ کفن پیرهن خلقی نکرده عور اند
میرود از قدیم مایل مطلوب عدم	پوسه خواب لب افسوس کین کور اند	حلقه های در آمید همه عور اند
کاسیا واسطه را حایل تحقیق کنید	مره ها پیش نظر دود چراغ طور اند	خرمن ماله جان دانه کشانش مور اند
خلق چون سایه هفت آینه در زنگ خیال	در نه این نامه سیاهان تحقیق تور اند	خلق همان نیست ولی خیره نگهان گور اند

0

عقل هشی جگر دل آراستند	دانه در شوی آمد ساقی آراستند	عصه امکان زرقم صمل آراستند
عقله کار دو عالم دستگاه هوش بود	خودان آسان از هم مشکلی آراستند	ظلال مشکله آب واهی آراستند
کیو نخاله نطق مو تحقیق نیست	هر کجا که کت ره منزل آراستند	کره حیرت جلوه گر شد ساقی آراستند
ساده بود آینه امکان زنگش دوق	محقق کرده فرد ماطی آراستند	کریم خجالت جبین ساقی آراستند
چون جرس از بسکه پیش افکانش از حقیق	کرد مارسلست هر جا محلی آراستند	پس کایکسی نسلند (بیدل) آراستند

0

هوایم اما سجده لغزش مایه بود	سخت پشانی مارا سده از سایه بود	این جباب بی سرو درختند در سایه بود
ماه بایدن ماهی خود خورده است	در کنار استخوان شمع شعله بود	روایتی قدیم تر آن وقایع بود
این تیاترهای از زجر و سرود نیست	خانه شطرنج باوه است خوش ماه بود	هر وقت زخوه رسد ماهیه بود
عمل مارش زهر آینه که بالافشان گذشت	کرده تر رخسار طافس جین پیراه بود	منظری گشود راجع باقیه ماهیه بود

0

محو طلیت کردی اگر داشته باشد	آن سوی جهان عرض سحر داشته باشد	دل آینه تعلیمت زفر آن عبت
از شعله هم آتشی اصل تو آب است	هر چند که باقوت جگر داشته باشد	مایوس ز حیرت نگهبان غریب نیست
آ را که از کین چشم نظری نیست	از عجبها چه خبر داشته باشد	چشم ترما از جهان سر تو حسن است
از طلیت ظالم توان خواست صورت	شمشیر کجا آب کسپر داشته باشد	امروزم سحر و فرخواجه بلند است
سود دم از کره چسرا هو نکرده	و آتش اگر آب ظفر داشته باشد	سیدلاب در شمع همه تر پیکره دارد
اصافه مشکله اوعام صبر سیند	شامی که خادم چه سحر داشته باشد	(بیدل) من و آن کاه که از جگر ساقی

0

هو کربان ادب کمر بر سو میزند	موج کبر از شجاعت و خویشتن میوزند	وا گردن بزرگان ادب میخواند از شرم میوزند
زین باغ هر جا از می جهلست با دانش طرف	بیل بجهجه کرشد قری بکو میوزند	اگر خواجه و اعمام گشت از خلق آسایش میوزند
تا آمدو رفت نفس و باغ و همیش و راس	مانده چون ریخته شده بیرون ما میوزند	بست و بلند قصر کار از هم خادام میوزند
شکوه و بی پدا کنم با چشم و خود و دوا کنم	هر سوره خصال من آینه او میوزند	دائم عودای انتظار از بهشت افسرد میوزند
بار کجا که این فرشته کفایتش در	آفاق کسب است و سنگ بر ترازو میوزند	(بیدل) کران افتاده است از بازی اجزای من

0

خمار و دسحاب هشی رسوا شد	چشم میوزند کتون پیراهنی پیدا شد	در فراموشخانه امکان چه حل و کحل
زان جلاوتها که آداب عبت داشته است	خواستن نام لیش کرم لیاظم و افشد	تروایی کرد فرصتهای کسب اعتبار
انتظار مرگ شمع آسان نیاید شمره	سر برین متغیر گرچه در کار ما شد	دل زنگ دایم مایه از خست و خست خداد
هر صید خلق در زنده جان جان مکن	زین تکلف مایه بدین شود دنیا شد	قانون از خفت آمداد پیران فارغ شد
از دل دیوانه مانجلیس آرائ غنوا	سنگ سودا سوخت اما قالی میانش شد	آتش هکری قیامت دوقضا افتاده است
خدا کرد بر سرش از شکست دل کرامت	موی جیبی بود این مو کر در ماله شد	بازبان خلق کار افتاد (بیدل) بجزه جیت

0

مدرسا کجا به و سال میگذشت نگینی است درشت آمل زهر چرخ از این وقت میس که فایده نکست نشوین خوب و زشت جهان جرم آگوست مشتوقی از مزاج نفس که میشود	خفاش یک مریجه کشته بال میگذشت چندین تالوده منزل ایوان میگذشت زاهد غم سلاسل و افلاک میگذشت عیسای بدوش آینه خشتال میگذشت روی زده خم شده خلطهال میگذشت	وا مادی بفسافه اعتبار نیست سک همه تخت فرسودی که است خشی بطبع خلق زهر ترم نهاد موقع شش غسل آباب حسن باش نمایه غنا نتوان شد حریف قدر	بست مریجه شمع زوایال میگذشت قطار رفته رفته بقیال میگذشت فطرت هنوز از قلم کال میگذشت نک خطرات مو که سر از خاک میگذشت ادبار نیز همت الحصال میگذشت
مدها دل بودا که نیک انگار میگذشتند غریبی کرده بودا کویه باغ انتظار از سر تعمیر دل بیکد که معماران عشق پیش ازین نتوان خطایستی را رها کرد شیم بار بار درین کشتن قنات مفت نیست دست و پایی از ضیق تنگ قلم برداشت قد عمر رفته بیرون نیست از جیب عدم	بر این یک قطره خون صد کله طوفان میگذشت بیکه مشتاق بجای تنگ مژگان میگذشت روزاول در کشتن ویرانه ویران میگذشت کز فضولی آروی اویسان میگذشت صد که شد آن یک چشم جیران میگذشت خون من چون اشک و نهر یک ز کان میگذشت مرجه از کاشانه که شد در بیان میگذشت	زین کشتن بی نگران در جلوه آمدنی بهار نیمت دامن قالی میگذشت هر گل زمین بستی عشاق را دفع کدورت بود وین سجده که همت اهل غنا را بنده ام از کمال بیگم دره نو که کرد آفتابان قالب آن آفتاب کوه سجده ناکرد کسی تا تویم کافروشی یک دسوانی شدن	دلک و همی از نوای هدلیسان میگذشت چون بهار بر سک خوم را بریشان میگذشت از کمال این نعمها کردی زوایان میگذشت کافرویی مریجه هست این خاک را بران میگذشت شد سنم ر ناله کاشی در دستان میگذشت کز عرق آنجا جبین بی نیادران میگذشت چون بحر (بیدل) از محضوم قربان میگذشت
مرا این آرد در عالم پرواز پس باشد تواند بخود زین مرصه کوی ملت بیرون کلی پیدا شد کافیه نکند آغوشش امل پیا ندارد غیر نسیم هوس جیدی دارد دل از اسباب طبعش عشرت دیگر	که مال افشادم خیال را به نفس باشد که چون اشک بیان در دودن نفس باشد درین کشتن ملازمیو های پیش رس باشد نشاط عذوب که پیش دل مکن باشد همان فریاد حسرت بافته جام جرس باشد	بغول چون رسد سر کشته کز کار سالیها درین محفل خجالت میگذشت سازم هوس خام آرزوی میتوان تعمیر دل کردن خیطان دستگیر سر فرار میگذشت آخر دل هم تا توانی چون نفس مایل مشو (بیدل)	بیان مرصه حیرت از ایناریش وین باشد کمال عشق من اینک در خورد هوس باشد بازی خانه آینه بیکبار پس باشد روز کافوایا صفا شمع خس باشد مبادا سیر این آینه در راحت نفس باشد
مردان زین رعایت احباب میگذشت پوشیده از چشم کامل بیک خواب	احسان بصد نبی گویا میگذشت راحت نسیان دیده عجب خواب میگذشت	تا کرد منی نشود از صدا باشد تعالی مددیکه کند انشای شطش	که صلاای جود نفس آب میگذشت خود را نقای آینه سیاه میگذشت
مژه های ذوق وصال آینه ای زنگار شد سایه وار از جیده طی گرد و صاف اعتبار حسن در خورد لطف داشت سامان ضرور در غبار و هم وطن جیت دل باغم رخ هستی اینقدر از الفت دل میگذشت خجالت غفلت قوی تر کرد بر ما دفع و هم	آب کرد انتظار رو عالم بدار شد کوه و دشت از سوزن پیشام عوار شد بیکه چون آدوخت ابرو تیغ جوهره وار شد عالم از سامان احباب هوس باز شد ناله ها دردی که پیش آمد و زار شد سایه بار غلظت باز پیش نظر دیوار شد	خلق آخر در طلب وصالی اظهار شد تیر بیزی حصول اعتبار بویچ پیشت طالی را الفت یک از نوره باز داشت از وجود آن که شدیم اما ایای عدم نک خست توام بیدستگاهی بوه است عجوا باید شدن کوار هم از نیک طبع	دره خوابید باز آینه بیدار شد خیمه سر براد داد صاحب دستار شد دستها اینجا بفسون بیکار شد چشمی زد قش پاک چشم ما بیدار شد رفت نامان کتار بجهاد دشوار شد خار از هدر کنی آتش گل بی خار شد
مشتاق تو کر که بری داشته باشد چون شمع بود سر پدم تیغ سپردن غیر از عرق شرمه مقابل نیستند آرایش چندین چمن آغوش جانوست ما نحو خیالیم زبیدار معر سید امید ز عاشقی نکند قطع نسلی	چون اشک هموار شود مغری داشته باشد کز تحلی مرادم غری داشته باشد هستی اگر آینه کوی داشته باشد هر سیه بیک زخم دوی داشته باشد سامان نیک دیده دوی داشته باشد کر آه ندارد جگری داشته باشد	از آنکس حیران کف خاکستر واقفیت آینه مقابل نکی باقی من عمریت که ما کشته کان کرم مرهم ای اهل خرد متکر اسرار عبادت مفت طرب ما چون سیاه دلها (بیدل) دل اندر ده عالم نتوان یافت	کرشمایم ایدم سحری داشته باشد آه است مبادا آری داشته باشد شاید کسی از ما خبری داشته باشد دوایه ما هم غری داشته باشد کر حسن آینه سری داشته باشد و عمریت که بی شری داشته باشد
مشرقی عشاق بروم هوس شکی کند سیری از شوقی دارد طلق آتش خوی من بوی گل در رنگ دزد دل پرواز نفس بیدماغ دستمال مشرب پیگشایم طالی را الفت جسم از عدم دلگیر کرد	عالم عشاق به پرواز مدای شکی کند اشک را که در دودن نفس شکی کند باغ امثال پلو از آتم زین شکی کند خانه آینه ماورد کس شکی کند رقص پرورده بیرون نفس شکی کند	واحد مقصد ز غموشی ندارد جلا اشفاق عسودی مارا چون چاه کرد دیده بیرویت ندارد طاقت نشوین غیر کینه پردازان افلاک از فضولی فارغند چون بحر (بیدل) من و هوس نمی پراغی	چون بغول آمد تو از جرس نکی کند خلق مشتاق از شراب دوری نکی کند آینه را گل و نشوین خوار و خشن نکی کند بی کشادی نیست کردست هوس نکی کند کرجیا بر شویش کلاه نفس شکی کند
مصو دران به زار افعال پیوستند برک هفت کبیر وای میبشوان کردن دماغ سوختن پیش ازین وقت نکند درین محیط ادب کن ز غم و ناخوشا زود شمع خوش این تو را بر داشت	که طره تو کتبند و خانه اشک نشینند دل که درم زلف توش کره بختند میدها بصد آفتاب پیگشدا جلدند حباب و سوج هان پیگشدا اگر هفتند که شمعها همه خود را باغ دل بختند	ز جیل نیست قد تو میگذشت بدرو ز کشتاب گذشته است مدد ابروین ز شامبا مکی ای حسرت انتظار سحر ادب ز صدمه ک دیده میتوان آموخت بدوی و حش آفوم سوختم (بیدل)	فضول چند که پالام بسطرت پیگشند کان شکستان زده بار زرمشند بدروما قدح آفتاب پیگشند که ساکنند اگر هوشیار اگر مسند که لاله وار جو ریخته نشینند

غزلیات میرزا یزدان به الیحه

حرف ابدال

مصور نکبت سافه چه رنگ زند نکبتی که حسن در رکاب غزالی دل مستقره مقابل انصاف نیست جوان ادبیکه دلهاست بی غم میباید نموده اند ز دست تویش فلکیم بستار مجاز را عجز خود را آفت بانی	مکر جنون کندو خانه در فک زند خدا ز دست تو مستبرد بود رنگ زند کی چه فغان برین غلغله شک زند میساز آینه زین میباید رنگ زند همیشه که غلب بر زمین بسک زند هموم آید کسر بیستی شک زند	چنین که ز کسب لایزال سرگران شده است زین غلا بگردون غبار تشوان بود نکودن مزه مفت نفس شکاری ماست دل شکسته جشون پناه جو دارو ز خویش غیر تراشیده یکبار جیون ز (بیدل) فدیخ اخفای سودام

(O)

مطای کر بود از هفتی حسین آزار بود غنیه پیدایشه بوی کفی صورت نیست سوخن هم مفت مشرب است لایچون شرار عاقبت در مشربین بار کجایش داشت قدر کردون را زینتی و رفت بیکای نیست دل به درت خون شد و هم توانی و نخواست	ورنه در کنج عدم آسودگی میباید بود هر چه دیدم زین جن پناه نامشاید بود کو ک کفر صفت مالک ننگ میباید بود بسیار گام چون شر از سوختن سرشار بود کردن منصور را حرف بندش دار بود کافه فرهادما بیرون این کسار بود	زین که جو قد و حشدر کرده چری داشت دست هم کرد ازین جرأتها کونسی غفلت سخی طلب بیرون رفت از طین این دستشان چشم قربانیت کریمایی مصدر نظم شد و کسی زید خوئی گذشت شوخی نظاره را آینه نشاند نفس

(O)

منی سبدان کر همه صد بهر کتاب شد پیش و کم خلق آیت بجزی و هم است عبرت نظران در جن همتی موهوم بزی تو کسان که دهی دار موهومها قرصت شمر آیم چه دانی و چه منی	چون موج کبر پیش لب سخته جوابید صبر آید داران عدم درجه حسابید چون خیم صبح از غم ساخته آید این منتظران قدیم علم با برکاشید موج و کف بوج آید در دست جابید (بیدل) مشکل ربط کامل که خوشان	رحم است بحال تیرد آب غمی چند جز همتی سلفی ز مفید تشوان یافت مستی بخور نیست درین زم که از ترنم زیر فلک از منم و درویش میبویسد چون کوزه سرشته بران پادشاه

(O)

مملی دست نمی رسودن لزدانی کند از حیا هم شرم میدارم ز شک اشتیاق جمل بوقع آرد و زینت عیش هر گاه سبزه را کرد آوری چون حلقه زاک نیست بی کامل میزد ناله پام از خود میبرد	بچه بیکار بیست با ششپای کشند جامه پوشندی حیفاست عریانی کشند عیر موسم از دریا چه بیانی کشند کفر چون حواری شد کار مسلمان کشند غش چون بنده خجالت گریانی کشند	چشم من از دروغ بانی درین ولایت دل بظلمت نهاده دفع نیز خوب زشت بکرمواری رسد دور درشتی های طبع نامه دارم بهار افقا که طبع بلیش شرم دردی عریقی بهو اعدای (بیدل) میاد

(O)

مکتوب شوق هرگز بی نامه و نداشت خفاش را در آتش ناکی خیال بخت رقی ز دور دارد مشکله تجلی هر چند کار فرماست امروز وقت خود گیر آینده خانه دل آخر رنگ وادام	ماو ز خویش رفتن قاصد اگر نباشد آجا که جلوه اوست از ما اثر نباشد ای بخودمان بهینده دل جلوه تر نباشد شاید دماغ طافت وقت دگر نباشد زین پیش آه مارا رنگ اثر نباشد	هر جائید فطرت یک حلقه داشت کردون مفرور فرصت دهر زین بیشتر میباشد مارا رنگ شبنم آفتابان خود شیده راهد ز وضع خلوت ناز کال مفروض خواهی بختی روکی خواهی خیال و کن

(O)

مکتوب مقصد ما از بسکی فغان شد کردم قصد کامل بنیاد مجیز حکم شمع بساط ما را در کار که تسلیم کسب و کال در خلق بر آرد ندارد دل در خیال ویدار آینه خانه داشت از مجر ما مکتوب از حال ما میبرد	قاصد اندام میسر دلخون شد و روان شد این بیه سکه ر خود عید رسیدان شد هر چند منجا بود و سوی آسمان شد ردوش بحر آخر موج کبر کران شد بار وری رد آتش طافس رمضان شد هر چند حله باشم چیری نمیتوان شد	دل بدخ تو حیات پناه رفت در خاک تا عشر بار اعمال باید کشید ر دوش تشویش روزی آخر زکشت دامن ما جیت عدم را از کف یتیمان داد از القه رفیقان باید کسی بسا زد (بیدل) داد تحقیق از شمع ما نشانی

(O)

مکتوب من هر که رد باد میبرد درد و آزار آیم از کینه سرینک این بیکر که تیشه تدبیر جانکوست یکجوا کرغان کسب و کمال کریم در آتش فکری که سینه فسرده ام	ناید کسی رسیدنم از یاد میبرد دیگر یکبار این دل نماند میبرد مارا همان بیزیت فرهاد میبرد از شک هند دجه به بغداد میبرد کاسره نیست زحمت فراد میبرد	روان رنگ من اگر آید با شمعان از حرف و صوت جوهر تحقیق رفته کمر ناکروی از خرام توابع تصور است هر چند دل ز شرم خیال هرقی زند (بیدل) بانو و درین دامکهای

(O)

مکر باقی این مزه جوشیدی دارد جسهر است اینک دود پیمان از لب ناکی چسبا در شتاب شک پنهان و مافان	که همچون موعظ پیشام بالیدی دارد که هر چند لب بند تو بالیدی دارد اگر عبرت گریانی کند گریانی دارد	خیال است دندرا سافر تکلف معشوق زیر لفظ و منی ظالم لبک ابتعد دامن بند اخلاقی چشم و هر چه میخوانی فغاناکی

صفحه ۲۱۸	غزلیات میرزا یعلی علیه السلام	حرف احوال
سرو رنگ املیا میکند آخر بنومیدی بساط استقامت از تکلف چیده ام اما بگفتگو حرفی کردی و گزافی ادب من کن	نوطوماری که انشا کرده عیدت دارد رنگ شمع سر تا پای ما لغزیدن دارد حیا آینه می بیند غن در دیدن دارد	زهر و صبح گل کرد است و دل افشاید بیم گریزی در برت واکره شکونی ز نسیم سپهر کینه جو این شو (بیدل)
مکوان لطف طود معنی بگفت که دارد ادب هر چه معین کرده نزل خدمت پیون خمار و شکست زلف نیز آرایش است اینجا من این عشق که میباید قدرت نیست پیوندم ز تحریرم توان کیفیت تسلیم فهمیدن	تو خارج لطف ساز معنی صدای و دم دارد دعایت کرد کان رغبت اطفال هم دارد نه تنها حسن قامت را رعناش علی دارد زبان حیرت انشایم یوحوی قسم دارد غریب کاتب اینجا سرنگونی تا فکر دارد	صلای نام می آید بگوش از ساز این محفل زبان سوده انتم تدویر را صفا دیدم بچشم هوش اگر اسرار این آینه درین تو نم آینه دلبر و مو خواندم چه پیش آمد نفس گشت فرمان موسی با قدم برین
دکول از خم و صبر از جفا خبر دارد نکارت دست بستان بی لسان نام نیست درین هوس که کردی کردن افراتیت بسام عالم امواج می رود بحسب به پیش خویش بنالید و لاف عشق زید	سر بریده زینش جدا خبر دارد مکر زخون شیدا را حنا خبر دارد سری راز که از پیش و خبر دارد طبیعتی که ز پهلوی ما خبر دارد کل از توای بپیل کشا خبر دارد	چه آرزو که با کای از جهان نکشت افسوس می و تو در جهان بکشت تیر خشک و آراکری نیازی نیست غریب و غریب طبعی است چرخ کدل شک مداد در صف محتر غریب بخوش آیم
مکورد از می و زاهد زرقی گفتگو دارد جهان زینت نقر و ستایش لطف سازش ندارد صرف غیرت بخت سایه رو کردن اسیر نشکنتی کافم از هرزه پروازی نفس حشمت نثار کرد از خود رفتن است اینجا	دماغ عشق سرشار است مریخ گفتگو دارد سرا پا گوش باید بود دنیا گفتگو دارد خیال نقد بنگاری که با گفتگو دارد غبارم که نفس دزد بصیرا گفتگو دارد حرب خامه در لغزش با گفتگو دارد	عدم از سرده جو شادمانت شود محفل امکان زین برده است افسون امل از خود جهان پیرا بناشد که گوی زاهد و غوی درد مرگ سراف غایت خواهی زما و من تیرا کن آزادی کمال و عدالت افشاید اکثر
مکر صبح طرب و دملک عشق در می آید چه رنگینی است پدید عالم خوسندی دلوا خار و بشمعه جوان حضور آب پیکانت مندیای هم و مردم مطلق نیست قدرت صفا کیشان ندارند انتظار رنگ کردادن دلیل اختراع شوق ازین خوشتر چه میباشد بغلالت کافان ساز کن از آ کای بگذر	در اینجا موی پیری هم بعد تبکری می آید بنا کنی هر که سر می دزد از تمبر می آید زاد زخم او جان درین تصویر می آید ز خدمت بی نیازم گزین تصویر می آید سحر هر که می آید بسلام پیری می آید که از کین چون کاه در زنجیر می آید خار و خواب و لوشی که از لبر می آید	من و ما نیست غیر از شکوه وضع گرفتاری کایرا بزه پیوسته دارد چین اردیت جهان در حشمت دشمن من شد که ناشی را جراحت در در حشمت بکار آمد چه میخوانی بعد از غم زان کرد و آن نشین که به ما نشی عبادت زده از سر دیدارم چه میبری خار و صید (بیدل) طافت زخم لافها
مکر کشته و رفیقان دل فرا موشتند کدام کاه که در دره اش نمی جوشتند	چراغ اجمین حیرت نظر بودند ز دیده رفته حریفان هنوز در گوشتند	کنون پیرو دل افشای خامو شدند ز دیده رفته حریفان هنوز در گوشتند
من آن خسارم که حالم غم بوج آئینه در نگید لقد زسازم بوج عنوان جوی خروش و کیر و افغان باین کرایه دار امروز رخت چندین خیال دوتم براه پس است سی کایم که سطر بلغش رسد خرام دل از قسود امل طرازی بجد گرفته است هرزه نگری نکاه غفلت کین ما را کسار مز کان نشد و سر چوموج هر پست بی سروا تلاش شوق ادب خلاصا خوشا غشا مشرق که طبعش محکم اقبال بی نیازی اگر ز معیار دهن باشد بنای انصاف و آسایش دلیکه ورد آب نازش با کش عشق کن کدازش گشت همچون بومع عریان جو کاه و آ ازین بیابان قبول سرمایه تعین کین که آفت است (بیدل)	اگر سرا پا سحر بایم شکست رنگم بر نگید جز اینکه پادب درین پستان پروایم شکر نگید چو کشیم پای رفتی کو اگر محطم بر نگید نمی بین آغوش بی نشان جو اشکم از خشک بر نگید مباد شرم نفس که ازای عشقان این عشق نگید طیر خون مقله خوابانگی که سایه اش زبر بر نگید چه ممکن است اینکه رشتنما جو عقده کبر نگید زهر که خواهد جزا نخواهد زهر چه کبرد از نگید کای که لمع رنگ دارد چراش در آب زر نگید چو نیشه رنگ خود سازش کیش جز نیشه کر نگید تو هم بآن رنگ دامن افشان که چین دامن مکر نگید چو شمع خاموش ترک سر گیر کاموایت بر نگید	اگر سرا پا سحر بایم شکست رنگم بر نگید جز اینکه پادب درین پستان پروایم شکر نگید چو کشیم پای رفتی کو اگر محطم بر نگید نمی بین آغوش بی نشان جو اشکم از خشک بر نگید مباد شرم نفس که ازای عشقان این عشق نگید طیر خون مقله خوابانگی که سایه اش زبر بر نگید چه ممکن است اینکه رشتنما جو عقده کبر نگید زهر که خواهد جزا نخواهد زهر چه کبرد از نگید کای که لمع رنگ دارد چراش در آب زر نگید چو نیشه رنگ خود سازش کیش جز نیشه کر نگید تو هم بآن رنگ دامن افشان که چین دامن مکر نگید چو شمع خاموش ترک سر گیر کاموایت بر نگید
منظران چهار بوی شکفتن رسید کامه و بیغام را دم تکلف فساد صبرم کار سا باج ز گوشش مستکبرفت	مژده بکلیا برید بار بکشتن رسید بکسر عبادت گرامت معنی روشن رسید دست بدل داشتیم مژده دامن رسید	لطف مهر ازل رود و دیوار گفت عشق زود خیال کرد الم پاک رفت عین و دم روزگار مرکز خود داشت رفت

مطالع حمت باشد من راجع اقبال سبز
دوم آفرین نوبهار لشته عمر دو بار

من و حنیکه هر جا درین راه رود
و اگر مهای املش کرد و دریا خبر کرد
زبان که برین راه خوش می نازم
درین عمل سراغ عشق دیگر نمی یازم
ز قیاس آیه دارد جنونم اوج اقبالی
خداست ساری هر جا کنی تحبیدی
بلقان حوادث چاره ها خون شد کنونی
ریخته غسل آب داد و نه بخرمن رسید
دیوه ام از دیده دست ابدان من رسید
(بیدل) از اسرار عشق هیچکس آگاه نیست
بدون هر چه صد شمع چشم تو روشن کرد
حباب آسایب بخت از کوه روشن کرد
میا این شمع از غایتش سر روشن کرد
مگر عیاره باد و خود و سافروان کرد
که کرد عیاره ساید قدم اندر روشن کرد
که بوی گل صد پیکار برین سر روشن کرد
ساحل تنق مرا مگر لشکر روشن کرد

موج گل پشتو خار را ماند
چشم آینه از آفتاب شایب
گل شبنم فروش این کاشن
شهرت اقبالی لشهر است
مزه و آسودن نفس اورد
پشتو آغوش کبری آلود
لشبه صد جین دوم چشم

صبح شهبازی کار را ماند
لشبه تو پسر را ماند
سینه واقعه را ماند
منبر خر سوار را ماند
سایه هم پای را ماند
مهر عالم غریب را ماند
رخ خون در کنار را ماند
نیت دلی که را ماند

موج کو هر طبعان که شوخی افزون کرده اند
اعتباری نیست کردن کثان خلقت
خلق را خواب برشان آنگاه راحت دهد
بلندید از شغل با بود که جوی عبور
موج کو هر بی کامل قابل تمیز نیست

ای در دامن سری از جیب بدون کرده اند
فانی را از عالم فطرت دون کرده اند
سایه و فرق جهان از روی جنون کرده اند
زین تکلفه شدرا از خانه بدون کرده اند
مهر را از ایندن سکه موزون کرده اند
(بیدل) این درای جوت دایلم که نکست
دورق چند از قدم گفته و ازون کرده اند

ما و من هر دو سکه اعتبار خلق
آینه دار جو هر مرد استقامت است
با قدر دان راحت وضع زمانه
زین آرزو که سر نه نظر که چشم است
با و من وطن معامه طول اوقات است
کمال را در احد مرسل نباشود

اسلم نمه ایست که طبع بر اهل نوق
بر در تلاش خرمی این جن میناش
از می حذر کنید که این دشمن حیا
زنگار اگر نه دره ناموس را از اوست
عزیم قضا بشوید سیاحت هفت ایام
(بیدل) بوده وقت ما کرد می کنند

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

میل هوس ز ناله یتم فرد می کنند
جاک داد لشبه جاک اختراع نیست
رم می خود ز سایه فطرت فردی
جیب صلاح نشانی خرم سایه نیست

تاوانی باز چون شمع چاهسون میکند خلق نفس این کلائیکی می بیند بوم هر دانی را بسودای دگر می رودند ای بدادش از مفاکات عمل این میانش فطرت دون هم زد و پیش کفیل برست موی پری بسکه در سامان تم پرفاست کافاری در کین دارم آموون بکاست	می رود رنگ و مرا از دم بیرون میکند همچو مالدو حساب کاهش از خون میکند آتش ایغاه دود از موی جیون میکند وضع شیطان آدمی را بی مامون میکند مالهاری توابعه را سر کوب مامون میکند تا کفن کرده سید ایچا صا چون میکند حاکم جیون در عدم هم پندامون میکند	سایه برک حسا برمن شیعون میکند بهه ناموس از دستش که بیرون میکند کاهی باقیست همای سر گردون میکند دست و هم سون ایچا چهره کاکون میکند سر زانو دوختن کار فراطون میکند باد دامایک فرش خانه واژون میکند دل بسد خون جگر یک آموزون میکند

(۰)

تاوانی در تلاش جرم پشام نکرد کامیابا خون خورد کتالی از پیدایم غصه شد فکرم را کز ککلی زین باغ رفت جان فدای طفل خوش خونی که روایش نیست وقف همزکان کفون یک جهان دیدار بود	قدر دانهای طاقت آینه نتوانم نکرد چندی در خانه آینه مهشام نکرد کست بی دامایش سر در کربانم نکرد هر جا کرد برم کردادو قربانم نکرد آه ازین چشمیکه وا کردیدو جیونم نکرد	بیزان بودن چه مشکلی که آسام نکرد شرم هفتی دولیاس رنگ هریم نکرد سودن دست آینه بستو پشام نکرد گل شدن شمع از خانه بریدم نکرد چیه آسان می کنه کار یک مزگانم نکرد

پس جز تکلیف پشته دست و دهنم نکرد

تاوانی در دل از افوش آرمی نکرد از نفس چند بی فکته دل کیریم رفت چاه بسو فقرت امیاب کدام حق شده منقل از پشت بچاصل ما همچو تصویر بافوش ادب ساخته ایم	بچه لشکریه بر واز زرمی نکرد سنگ هریمت که دروش شررمی نکرد زین هوسیا بگذر یا ماندی می نکرد رفق این مزیده سوخته زرمی نکرد عمر بر واز ضعیفان نه بر می نکرد	شبی نیست که بی دهنه زرمی نکرد از سر جام بسد خون جگر می نکرد هریکه بافتره شمع زرمی نکرد آخر این جیونم از آینه در می نکرد عرق از روی تو با دهنه زرمی نکرد

(۰)

تاوانی در افشاد بر دماغ ما بابل نبود وضع زینب اساق غیر دود سر داشت زین خستال هیچکس سر شامی بر نداشت رودها درانستم از اعتبارات غیور بیکر حاکم جهانیا غریق و هم کرد	هری رنگ شربت خنده میزدن نبود خون بد دانه زخم جز غفلت نبود سایه بسیار بود اما یکی بر دل نبود دوبان خواجیه و خراجی جزیل نبود از سر آیکه بکشتم ما جز یل نبود	موج شکی داشت جوی آرزوستیل نبود دووق این انجمن غیر از پیران گل نبود موی جیونی دستکاه طره و کاکل نبود دوره سرو آزاد باقری امیر ظل نبود فرستی میزد نفس در شیشه قفل نبود

(۰)

نام هوس نگین ندارد هستی جز شیه نیست لیکن هر چند بامانن بیسوی هر سو نظر افکشی امیریم پیشو ام از تو چشم رفته است امداد معالم احد نیست	نظم چو نفس زمین ندارد در شیه گسی غین ندارد دست حکرم آستین ندارد میدادی ما گسین ندارد فرست دم وایسین ندارد او در هر حالت این ندارد	هر چه فرزند از شکفت در طبع لقم شرم کس نیست درد وطن از شکست دل بری خود خصم خودم وره کرده ما تو خراب اعتقاد دم هر جلوه که تا گسرا وئی

(بیدل) سر آفرین ندارد

تاوانی در تلاش از غم اسباب برآمد خواه انجمن گراشته و خواه آینه برداشت ایده دران چاره جیون چه خیالاست پیش از همه در عالم غیبت خشم کرد زین باغ بیکلیت درستی رسیدیم زبان گرمی تا بیکه میداد کف باش	شوقیست ز راه سنج فطرت آینه داری و هم از چشم ما بیاورد روئی بخاطر آمد ما را زلف ما برد هر چند من نبودم او آمد و مرا برد سریکه رهوا سود حاجت پیش ما برد وکی که سادگی داشت از دست ما بیاورد دل آب کشت و خون شد گل رفت و رنگ بیاورد بی منت آرمیم سر رفت و رنگ ما برد	مکان کنون آخر سبیل شد و زجا برد ما را ز راه تحقیق آفرینا برد هر جا که لغتی بود کشتول این کجا برد بالین راحت از خلق فکر پر جا برد رنگا ک آرزو زد ما سر مه ام صدا برد آورد ما چه آورد کرد پر دریکجا برد قصد پیام جیون از ما به پیش ما برد

(۰)

تاوانی در تلاش از غم اسباب برآمد خواه انجمن گراشته و خواه آینه برداشت ایده دران چاره جیون چه خیالاست پیش از همه در عالم غیبت خشم کرد زین باغ بیکلیت درستی رسیدیم زبان گرمی تا بیکه میداد کف باش	کوهی چه نفس سوخت که از آب برآمد از خانه خورشید همین آب برآمد آینه هیت طسالب سباب برآمد آن کار که بی منت احباب برآمد دو با همه یک کوهی آب برآمد عمل حرفی کرد که از خواب برآمد	زان جوش که دردی زرمی آب برآمد در سالی نبود ایشک زعفران برآمد کشتی بجه امیند ز کرباب برآمد خاکیکه بران دست زرمی آب برآمد سایه مکتوبه که میناب برآمد کامروز چراغ تو زعفران برآمد

(۰)

تجربیات میرزا یحیی علیه السلام
حرف الف

لغات این چهارم کل رویت چنانکه
براست این دشت از سامان خنجر نمایت
شکفتن سنگ دارد آشیان در همین مویت
بیق انتظارم بر کشنده شوق دیداری
چون نمید جبروت هفده از چشم مشتاقان

نو کر آن طرب آید بهشت آید چنانکه
چون نازیکه صید لا خرامم بنگر آید
نیم کر یک عذری چنانکه درختش آید
نیم کر هم آید اینچنین آید بنگر آید
کنون گنجین چندی در کشتن انتظار آید

استقبال نازت کرین راز صلی باشد
بسیار ما باید پیش قرن الفسردی صلی
خازد موج بر وصل کبر آید جیت
فلک می چند در شک هم در غرام را
شبه عدوس در راز به شد و در به دوران

صد طایس بر دخیل بان آینه وار آید
خرای کار حکام تو مفرای بشار آید
هم آهوش برام که کنارم در کنار آید
سحر کل چنانکه از صوم می جان شب وار آید
عدا و دای که آن جور زید غریب اعتبار آید

لغة دودیت که از آتش می میخورد
پیر کشی زائر های امل عیبت کبر
چه خیال است بخون با بگو ناکشید
غالی سلسله براری چون است اما
مشو از آفت دم سردی بری غفل

لغة دودیت که از آتش می میخورد
پیر کشی زائر های امل عیبت کبر
چه خیال است بخون با بگو ناکشید
غالی سلسله براری چون است اما
مشو از آفت دم سردی بری غفل

لغة دودیت که از آتش می میخورد
پیر کشی زائر های امل عیبت کبر
چه خیال است بخون با بگو ناکشید
غالی سلسله براری چون است اما
مشو از آفت دم سردی بری غفل

لغة گوشه دل از دور و حرم خیرد
بست کسی در جوانی دل پیش روی شمشیر
و هم در روز ما چو شمع جابل مقدس است و بی
اشکی مصاصم جوهر افشال سوخت
دوری دامن تو کرد بسکه ز طاقم جدا

سر هزار سنگ زن درد بهم خیرد
عزم طرف خود که بر تو کم خیرد
کار کردی برباست بر خشم خیرد
بسکه رباست دامن جبهه هم خیرد
تا بدانی زدم دست بهم خیرد

آینه سجده گل کند نیست بشارت کنی
دست کن نمیشود دخت دوش آکنی
دعوی نفس باطل است در بخش حواله کن
بیرقوبل غم دهن جیت و دل مرده و زن
عشق و بی چینی غای غفلت است و این

من همه جا رسیدم و بی غفلت خیرد
خوانی اگر بیا رسد بر منم خیرد
مدعی دودع را غیر قسم خیرد
نامه کنی سیاه نیست با برقم خیرد
راغ میر که این تر جز صدم خیرد

لغة باسم غم خیار ندارد
شیم طایف فروغ کلان اشکم
عجبت و سر سواد لطف عشق
کینه بیدار و دوزخی طینت
کیت بران کار از خیار توهم
خواه بایام دهنه خواه و آتش

دامن افشاده ام خیار ندارد
آب در آینه ام قمر ندارد
عشق در کز تو این مزار ندارد
سنگ چو شد مویا شرار ندارد
هر صفت شطرنج ما سوار ندارد
عک من از هیچکس خیار ندارد

بست حوادث شکست باه خیرد
پیش که نام ز دور بان خیرد
شوخی نشود و غای شمع گداخت
همچه توان بدست چشم نقاشی
نقش در اظهار و نهاده فروشم
چند کنم فکر آب دیده (بیدل)

آیه از خاکال مار ندارد
جلوه در آفتاب و دمه ندارد
مردع مایل خود آینه ندارد
حسرت ملایع و دور ندارد
هیچیکه ای من شیار ندارد
قطره این بحر غم آینه ندارد

لغة آتش که شعله و حقی دل مرده فسون کند
عسافه حسوس طرب می از شود و در طلب
عجبت کوش چشم او جیت حرف خیار من
و جرات دل با توان بیدار او خدم نشان
پیشین زونی دست و دل از صنایع ادب منجیل
کعبه هرج حسین شود بن خاک عرش برن شود
به فسانه سار حلاوتی که ترا به مایه عشق
نزد (قصت خشک و ز پسرود عسوس و کر
چون نمید (بیدل) - سحاب و شعله خامه ای

زمین علم فلک دوم چه چون کند که جان کند
چه دمد ز صامت صفری بجز اینکه باه فروز کند
که ز دور آکر نظر کسی مژه کار و قلمون کند
که میدان آن کف نازین عسوس ساید و جان کند
که در حق اگرش و هم جزا و خانه مشون کند
شود آینه و جین شود که علاج عت دون کند
عسوس زورده کوش ما چه امید بنیه بران کند
که نال غم سید اگر کنی کورد شینخون کند
بنامش کبر افکند سر قنطرة که نکون کند

لغة امکان سکا ضبط روان می کند
خلق از آفتاب عدم آرسه میجو در اف
این باند و بست کر کرد نفس کل کرده است
از لاین چند مهبان صفوی ارسق
برون ما کی ندارد بک نیم اشفات
زین هم اسباب تر دنیا و عیا چیده اند

کوه هم کر افشارد سکه خزان می کند
بن لثانی هم لثانی بن لثانی می کند
تا کسی از خود راند رد بان می کند
تا آساری پیش ازین مژگان می کند
زحمه کر می خادد انجم مهبان می کند
همچه و دارم غیر از دل کز می کند

زین من و ما چون شرار کاغذ آتش زده
دوق خود داری ز ما چو پستی عت غولست
همچو بی زده است اما در شلای طبیع
آسیان دوش خن دارد کارش عاقلست
در جیت عشق بن زن از مقلات عوس
(بیدل) آخر دای شوق و راز است و بی

اهک دامن فشان گل فشان می کند
عک اگر ناکن نمیشد آسان می کند
مطر بی ناموس مارا استخوان می کند
کار صد قدرت همین یک ناوان می کند
لکنت تحریر قاصع معای می کند
یورو بال دو روزم آتشی می کند

لغة و طبعان و حشت نمائ و آب میسازد
دل کواره ام چرا کند انداز بی کال
آزموی ببرم کرامی دل که نمی کرد
دل بی لفته داری نیاز درد الفت کن
سحر ایجاد شیم میکند من هم کان دارم

ر افشان لثانی با کف اسباب میسازد
فلک را حجلت سر کشی کرد آب میسازد
نعلان دمه غفلت بر من خواب میسازد
کدرا کور را آخر شرب آب میسازد
کشت و قوت آخر از انکشم سیاه میسازد

چون آن دود بکیدا میکند غایتی شمش
بر جاحزم از انکند مفت است آسودن
نواصع عسای من آینه لطمه شد آخر
دماع حسرت اسباب میسوزی ازین غفل
برک شمع کرد نازت اشکست اجزایم

ز خود هر کس لعل شد مرایب میسازد
خیار از پای شود دست سحاب میسازد
علا و انجمین سجده از غراب میسازد
که اجزای تراجم مطلب کایب میسازد
چنگنها به بیاد شود میلاب میسازد

چون غرض غم آخر طلم خواب میسازد
(بیدل)

من صبر نکند و بی باطنی که ندارد یک دو قطره که کوه دماغم است کامل بار کاش امکان در سازو رک شکوف بهر نعمت خونیک نیست دروک بسمل خار شیشه ز مردم نهفته است بری را نفس کداحات دودین باد رفت طبعین	در کجا بودم جز بستر لیک ندارد عین خسته در آغوش ساحل که ندارد عین شکفتن در شکست مشکلی که ندارد چشم بست و دم دامن قالی که ندارد میوش چشم دلیلی بجمعی که ندارد خیال باز کشید آمر از کلی که ندارد	بیا هر دوی داد خاک سبز راحت میوش دیمو بگذر که کرد دشت اطلق عرق دیمو بعباد بار کاه تر عباس درین رابط کهن خواب باز برده چهارا هزار آینه بست زد محمود امین بجز جوتن چاه و زده چراغ طغری انسان	دماغ سوخته خرمن ز حاصلی که ندارد هزار کاه لشاده است در کلی که ندارد زان جرأت اظهار سایل که ندارد زیر سایه دیوار مایلی که ندارد جهان نمود طرف است از مقابل که ندارد غلغلی که دیده اسرو غفلت که ندارد
نفس با رفتن است از تو من برنی آید حضور دل طمع داری ز صبر جسم بگذر مردود خود سر بها نهد نشو و نا باشد رفع نیت غفلت نکند دره سامان کی میرای جو کردن بیدم تا بر سر کردن	لم حبت و دماغ و قو روغ غشا کسی زن خیانت در کش افکن برنی آید که کوه از دماغ بی شکفتن برنی آید زخم اول بجز در کای کردن برنی آید کمال نگویند نکرد از قدردن برنی آید باین داز که من دارم نهقی برنی آید	دایم را حیا چون موج کوهر لال کرد آخر کنداری از نفس کبر اکتب نطقه هستی رابطت کاکا باز در شش بند از طبعیت هوا رورده شوق سادستان دیدارم بساط میراید سایه را از دور بوسیدن من و لایکه تا کوش ز دامن برنی آید	نفس بیدار است از تو من برنی آید حضور دل طمع داری ز صبر جسم بگذر مردود خود سر بها نهد نشو و نا باشد رفع نیت غفلت نکند دره سامان کی میرای جو کردن بیدم تا بر سر کردن
نفس درازی کن کای چون و چند نیت ز غفلت است که چون شمع میگذرد بخت ساعت است گرم بی غیز موقع احسان جو صبح کرد من از دامن رسیده باو می غشای راه تو افکند ام دایک ندارد	کره خوش است که بیرون این کد نیت بهر نیت اگر کردت بلند نیت کفاده دست و دل آن به که هرگز نیت که باید اگرش رزمین زنده نیت بیا ز شرم کن این بیا اگر نیت نیت	خواست آینه روز از اختیار اطلاق مهرت آینه از چشم دهم پست گردش ز فکر کیت ندارد از رطبت طالع میداد کام کسی بی تعب نیت معنی کر احتیاج بطرف دود غیا تو (بدل)	نفس درازی کن کای چون و چند نیت ز غفلت است که چون شمع میگذرد بخت ساعت است گرم بی غیز موقع احسان جو صبح کرد من از دامن رسیده باو می غشای راه تو افکند ام دایک ندارد
نفس زبانش که به هم برافشای کدی دارد نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید	بهار وقت زین دشت آمد آدمی دارد حضور سایه رک خاتم مشیدی دارد دماغ بیکسان دود چراغ مرقدی دارد رو و اندام در افشای مقصدی دارد که در راه فنا از باطن مستندی دارد	ازین کاشن عشقوری نیست آغوش نهار ز سپای سحر آموز فیض الشانی حمت بساط قرین را سرو وی بیباید بکی غیر از کیتی چیزی نمی آرد برنی نیا بیداست از زمین خاکش اقبال کردوی	نفس زبانش که به هم برافشای کدی دارد نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید
نفس را شور دل از غایت بیگانه دارد نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید	ز انجام بهار زدن قاف مشو (بدل)	عالم دم من ز کبر ما دوانه دارد قفس دماغ آشفته بال شانه دارد کلیه از قفل غافل نیست کادمانه دارد کما هم در دزد کرد دشت بیانه دارد برای جواب لالت هر که هست افسانه دارد	نفس را شور دل از غایت بیگانه دارد نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید
نفس هم از دل من بی شکفتن برنی آید جو طغری سازد در کجایا بسلان کی شکفتن خال آنک دماغ عرض قرادی شعش اشکسار جود و طاهر کرد آخر جو آبی از دوا و غم از شک بیکاری	زین مینا شرابی غیر شیون برنی آید که تخم از خاکساری غیر خرمن برنی آید صدا از جادو مینا بی شکفتن برنی آید بآسانی که از چشم سوزن برنی آید مگر از خود برام دیگر از من برنی آید	انداز خوشد آفر قطره فرسای دل شکم تبع آرد داری ز چرخ آروانی بگذر کشد کاه از دل ز نیت اورد کران را زمانی نیت و شوا کاشن و حرا ب میطوای نغمه دلت را دل بوی شکوه (بدل)	نفس هم از دل من بی شکفتن برنی آید جو طغری سازد در کجایا بسلان کی شکفتن خال آنک دماغ عرض قرادی شعش اشکسار جود و طاهر کرد آخر جو آبی از دوا و غم از شک بیکاری
نفس دوی بر آینه من نه بسته اند نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید	رنگ دلت از شک روح شکسته اند صد رنگ کاه در شک همز بسته اند این رفته از زلفه الفت کسته اند پیوسته اند با حق و از خود بسته اند ما را بیدار طرف کلاهی شکسته اند	آرام باشن دم روز و دست کرامت هو شیک دلت و بوی بر افشان این جن ایشانی روز کار برای کسوی هم آفاق نیست سر کی آرام هیچکس (بدل) نیت است کبر از طالع آب	نفس دوی بر آینه من نه بسته اند نقاشا بسمل از دست و لکین نیتی وره بیا یاد باد که بچ و کب مکت را اگر غیبت از طاعت نیت میرسم آخر ز صبر بر مزار اهل دل آواز می آید
نفس از صلب بادیده دیدن نرسد طرح آواز مرا آفت دودان هم نیست غیر نوبدی ازین باغ چه گل خواهم چید کار بود نفس صبح جان باب فداست مر کجا ای بی شک ز بر قدم است	کام از کشید کجا بشاید نرسد بیکر سرو آسیری بخدمت نرسد دک الهی من کر به دیدن نرسد خرقه هستی ما جز بدیدن نرسد مار قفس بجا بیکر رسیدن نرسد	زین خشتان هوس نشو و می دارم بال معنی نکند کوشش من بی پروا بسل از تو کمال نقشه و دشت کو خنجه سان قطره انک مژه شاخ کایم چشم دودن مگر از بی نیت دیدن	نفس از صلب بادیده دیدن نرسد طرح آواز مرا آفت دودان هم نیست غیر نوبدی ازین باغ چه گل خواهم چید کار بود نفس صبح جان باب فداست مر کجا ای بی شک ز بر قدم است
نفس از صلب بادیده دیدن نرسد طرح آواز مرا آفت دودان هم نیست غیر نوبدی ازین باغ چه گل خواهم چید کار بود نفس صبح جان باب فداست مر کجا ای بی شک ز بر قدم است	چکم باو جهان بار دامت (بدل)	قوت من که بیک کاه کشیدن نرسد	نفس از صلب بادیده دیدن نرسد طرح آواز مرا آفت دودان هم نیست غیر نوبدی ازین باغ چه گل خواهم چید کار بود نفس صبح جان باب فداست مر کجا ای بی شک ز بر قدم است

عشق کسی از سی چه فرحان برآرد صد شام آید غم شود صبح اول وقت درین غلغلهای عشق فرصت نیست با دامن آتش عیب نکند کار بیوفی آتش از دهن عسری وصلی دارد	قشای منکر از صد غش رنگ برآرد کاین زخویشم دود فرسنگ برآرد شیر تو کین از دل بجهت آید بجز توبه خار از دهن لبک برآرد حیرانی ازین پیش کرانک برآرد (بدل) زلف غلغلهات کن و خوش باش	عشق کسی از سی چه فرحان برآرد صد شام آید غم شود صبح اول وقت درین غلغلهای عشق فرصت نیست با دامن آتش عیب نکند کار بیوفی آتش از دهن عسری وصلی دارد	عشق کسی از سی چه فرحان برآرد صد شام آید غم شود صبح اول وقت درین غلغلهای عشق فرصت نیست با دامن آتش عیب نکند کار بیوفی آتش از دهن عسری وصلی دارد
عشق تیرک جهان جوهرم میباشد ربط احباب درین زم زمات خراب هر کجا حکم قضا نمیشد نذر است غیال دهن کر تسم معدوم عشق منقلب در عشق جبهه محسوس هر چه ابدیتر زان سرگو سجده کنید	صفحه آینه مثال دلم میباشد دستها در خور افسوس هم میباشد سبح یقر دلی تبیع دودم میباشد مردمان کی آسوی عدم میباشد بهرم شک زمینست که م میباشد سنگ و دیوار در کعبه صم میباشد	عشق تیرک جهان جوهرم میباشد ربط احباب درین زم زمات خراب هر کجا حکم قضا نمیشد نذر است غیال دهن کر تسم معدوم عشق منقلب در عشق جبهه محسوس هر چه ابدیتر زان سرگو سجده کنید	عشق تیرک جهان جوهرم میباشد ربط احباب درین زم زمات خراب هر کجا حکم قضا نمیشد نذر است غیال دهن کر تسم معدوم عشق منقلب در عشق جبهه محسوس هر چه ابدیتر زان سرگو سجده کنید
عشق عشق جز غبار و هم تیرانگی نبود ایقدر از دهن خواست طوفان کردیم هر کجا رقیب دارد دامن دل و دلتهم از فضولی چون غش گزافه دشت و دریم عشق را و هم سبالی به پستی دلف کرد	چون سحر در کاف عشق غش رنگی نبود ساز مارا با هزار آهنگ آهنگی نبود سی جوان عشق جز گوشه نشینی نبود درد دلم آتذر ما خانه نشینی نبود خوشتر از بار دلف هیچ اورنگی نبود ایقدر و همیکه (بدل) در دماغ زندگیت	عشق عشق جز غبار و هم تیرانگی نبود ایقدر از دهن خواست طوفان کردیم هر کجا رقیب دارد دامن دل و دلتهم از فضولی چون غش گزافه دشت و دریم عشق را و هم سبالی به پستی دلف کرد	عشق عشق جز غبار و هم تیرانگی نبود ایقدر از دهن خواست طوفان کردیم هر کجا رقیب دارد دامن دل و دلتهم از فضولی چون غش گزافه دشت و دریم عشق را و هم سبالی به پستی دلف کرد
عشق کرد جود بخت و خط و بکار شد صفحه از آن روی شک آتش دود کله کل با کرده نگذاشتیم ز عیبت کله دل حسرت پرواز رنگ دستکاله و دلف آرزو در دل شکست خواب را ختم کرد مشت خاک که کعبه آید خشت اعتبار	گوش این سینه ناموار شد زار شد شویی بک ز کشتن چشمک بیدار شد ننگی اینکو چه دم چون خرام افتاد شد بال و بالائی از خیال زود متار شد موی این جبین غرق سایه پرواز شد کز بلندای جانب دودم دشار شد چادر خون از چو گل (بدل) در گرام بخت	عشق کرد جود بخت و خط و بکار شد صفحه از آن روی شک آتش دود کله کل با کرده نگذاشتیم ز عیبت کله دل حسرت پرواز رنگ دستکاله و دلف آرزو در دل شکست خواب را ختم کرد مشت خاک که کعبه آید خشت اعتبار	عشق کرد جود بخت و خط و بکار شد صفحه از آن روی شک آتش دود کله کل با کرده نگذاشتیم ز عیبت کله دل حسرت پرواز رنگ دستکاله و دلف آرزو در دل شکست خواب را ختم کرد مشت خاک که کعبه آید خشت اعتبار
نکته جوش صدمه با از دهن برآرد بکشتن کران آتذر غبار راه جولان درد بویانه شوق تو که جولان دهد کردی فسون تو خطای لب رستنا کر حوام جان بر آید و هم است اگر کامل شود زاهد درد در طلب آینه مطلوب می باشد	تسم شود چندی عشرت کو تو رو آرد بهار خنده و گل بالی و دست رو آرد بچیدن کرد با آتذر از دل عشرت رو آرد کداز حسرت صدمه آینه جوهر رو آرد جولان چون در سامان زند بیکر رو آرد کر سار عشق غواس که کوهر رو آرد اگر صدمه آید موج پیش بر سر (بدل)	نکته جوش صدمه با از دهن برآرد بکشتن کران آتذر غبار راه جولان درد بویانه شوق تو که جولان دهد کردی فسون تو خطای لب رستنا کر حوام جان بر آید و هم است اگر کامل شود زاهد درد در طلب آینه مطلوب می باشد	نکته جوش صدمه با از دهن برآرد بکشتن کران آتذر غبار راه جولان درد بویانه شوق تو که جولان دهد کردی فسون تو خطای لب رستنا کر حوام جان بر آید و هم است اگر کامل شود زاهد درد در طلب آینه مطلوب می باشد
نکته در شبه تحقیق من معذور میباشد عذاب نیست اگر از خانه روزی بروی آئی معاشی با من حاجتی صورت نمی بندد حد از کوششهای کز بران عدم داری دران وادی که نام دارم چون شعله و آری خار و سار این کبردار جز خاموشی آهی عبارت چیست عجز از انضای شوخی می	سراب آینه ام آینه من دور میباشد جهان از غم طاق و سرا در کو میباشد رات رزق شاهان در دهن دور میباشد نکته انجبا چراغ عالم زبور میباشد اگر غفلتست عجز بر تصور میباشد ز دمی پس تو آنکه شمع طور میباشد پری آیت بیدار شمع هم تصور میباشد	نکته در شبه تحقیق من معذور میباشد عذاب نیست اگر از خانه روزی بروی آئی معاشی با من حاجتی صورت نمی بندد حد از کوششهای کز بران عدم داری دران وادی که نام دارم چون شعله و آری خار و سار این کبردار جز خاموشی آهی عبارت چیست عجز از انضای شوخی می	نکته در شبه تحقیق من معذور میباشد عذاب نیست اگر از خانه روزی بروی آئی معاشی با من حاجتی صورت نمی بندد حد از کوششهای کز بران عدم داری دران وادی که نام دارم چون شعله و آری خار و سار این کبردار جز خاموشی آهی عبارت چیست عجز از انضای شوخی می
نکته ز روی تو کایاب میگردد چونکه بود اتمام سافر طاعت فرغم زب زار آینه دینه اسود بهم لطفی بر آه باز کنیم کد کردن اگر نام نارسا چاه است ز عیبت کره اعتبار خوشیست زین کار آری انگشت دامن در پی	خبر آینه آفتاب میگردد کوهی باری و مسی خراب میگردد عین طست کفر و کلاب میگردد که قطعه شکست آفتاب میگردد شکستهای نظاره خواب میگردد چون قطعه بکدر از خود کتاب میگردد کاف زو بقد پتو آب میگردد	نکته ز روی تو کایاب میگردد چونکه بود اتمام سافر طاعت فرغم زب زار آینه دینه اسود بهم لطفی بر آه باز کنیم کد کردن اگر نام نارسا چاه است ز عیبت کره اعتبار خوشیست زین کار آری انگشت دامن در پی	نکته ز روی تو کایاب میگردد چونکه بود اتمام سافر طاعت فرغم زب زار آینه دینه اسود بهم لطفی بر آه باز کنیم کد کردن اگر نام نارسا چاه است ز عیبت کره اعتبار خوشیست زین کار آری انگشت دامن در پی

صفت ۱۱۱ غزلیات میرزا ابیقل علی راجه

تو باز است و جهان بر من خا دارد / وضع دیوانه ما نیز خفا شد / دل اگر صاف شد از خم زبان این باقی
از کلاه عشاق ز هر سبزه خنود / این تو نیست که در دیده دل جا دارد / ادب عشق اگر مطلق شوخی نشود
چون کسی در سوادای دل ما شکفت / نفس سوخته لاله نمسا دارد / نام از هیله دوی آینه برما نشک است
کفر و دین مانع تحقیق نکا حال نشود / میل هر سو کف در راه بدرجا دارد / صد چن لاله و گل زده قدح کار بست
بطواف در دل کوش کلاه آینه مهر / جوهر پستی اگر دارد از آینه دارد / وحشت رنگ روان میل این آینه است
موی در حدت نیک نما شای تویم / شمع سامان نیک در همه اعضا دارد / (بیدل) از حیرت آینه ما هیچ میرس

(O)

نهال زندگی بالیدی وحشت کین دارد / نفس گریخته پیدای کند رنگ از زمین دارد / عدم سرمایه ام از دستک ما چه میرسی
نیچو اعدا کسی خود را آفرید و دی / اگر مادر دل دارم زاهد در دین دارد / فسران نیست دل را چو در کنج کز آینه
لحرف نیست ممکن در دلسا عین انکارا / کمان اظفار را داغ عمت زار آید دارد / تو مرستی که خواهی جلوه کدورت کنای دل
هریست و پای شمع از خود میرد خود را / نیند وایسی هر کسی نیکو پیشین دارد / شنج چیره اقبال باشد در خود دولت
خار و چاره از بدست کاف طینت موزون / کسرو این چمن صدست بدستین دارد / احرام عجت از کافار دل مشو این
کال دانی ما که فرا موشیت از عالم / مشومرور آکامی که غفلت هم مین دارد / بر عیث طینت صد جهان غشرت فی الزده

(O)

نهال وحشت ما غل از کسر نیبود / ز خود بر آمدن کاهی از نیبود / ز رهو جلوه عیون لبت ششمال
حصار عالم چسار کی دهان بلات / بشاه عالم نیست اگر سبب نیبود / غبار مرد جهان در داغ ماخون کی
زهی جسم مکتب منت سبکروی / خوش است باز میباید پیش خربود / سراف منزل مقصد ز خا کدازان ریس
ز بسکه الفت مردم عذاب و دوا نیست / فشار قهر چو آتش پاک کر نیبود / ظلم حیرت ما منظر تحلی اوست
بهر ساز عدم هر چه هست رسوائیت / مباد سایه شب بر سر سحر نیبود / زان چه غایب از دوزخ از عین (بیدل)

(O)

نابالز هوس جوشیده و کسب غریب / طبع چون دما افتد پنی بشت غریب / بان آتشکی مارا کجا راحت چه عجب
کمان حلقه دام است آینه زان که وا / کر از چشم منی کار شکلی بر کر عجب / ز آباب هوس هر چه عین جان کفتان
شب ابد طریقت وقت آن آمد که تو میدی / غبار ما شمعان هر بدلقان سحر عجب / جنون و فتنه در کسوت کاهوس خود داری
ایزد طینت کر هست از شمع است بسمل و / غریق غمرالت به که موج خطر عجب / زما مان لعلها برینان غلبت روان
زان که که نازکیت یارب کفالتصویرم / دواغ رنگ کرداد سرموی اگر عجب / رنگ شمع چگون کرفاری دل دارم

(O)

نابالز هوس جوشیده و کسب غریب / طبع چون دما افتد پنی بشت غریب / بان آتشکی مارا کجا راحت چه عجب
کمان حلقه دام است آینه زان که وا / کر از چشم منی کار شکلی بر کر عجب / ز آباب هوس هر چه عین جان کفتان
شب ابد طریقت وقت آن آمد که تو میدی / غبار ما شمعان هر بدلقان سحر عجب / جنون و فتنه در کسوت کاهوس خود داری
ایزد طینت کر هست از شمع است بسمل و / غریق غمرالت به که موج خطر عجب / زما مان لعلها برینان غلبت روان
زان که که نازکیت یارب کفالتصویرم / دواغ رنگ کرداد سرموی اگر عجب / رنگ شمع چگون کرفاری دل دارم

(O)

نه خنجره سر بکرستان کتیده مهال / ز سایه سر و هم انجیا غیبه مهال / زمین و زلاله کردن و صد چون کروش
زابل و گل این داغ ناهفته سراف / بر شکسته و رنگ برده مهال / زای شیشه دخی مار زیم بست
خیال لشر مژگان کیمت در کاشن / که شاخ گل رنگ خون کتیده مهال / دور زلف تو کیسوی مهوشان بکمر
چو گل بلوق هوس میزد خند نتوان بود / شکستگی بد هسان درده مهال / خیل کینه بدل مسکرمه سرمو نیست
طراوت من و ما بیکه مایه ای نفس است / بخون از رنگ دمل چکیده مهال / کدالت حیرت از کدورتانی آتشکی
ز بسکه رشته ساز نفس کیمت است / فشار دل بنوای درمیده مهال / غلبت است می چند مشق کاه کیم
بهر چه واکری سر دامن خاک است / جهان بلنک زمر گل چکیده مهال / مباحوات خیالت بدل نقاب درده

(O)

نه فقر میدمد انجیا نه نشک میسار / برین لسان که تو داری خدنگ میسار / فریب از کرم خود دره ازین نامل
دگر چه چاره مجر خاشکی که همچو حباب / بر آب کینه ما آه نشک میسار / دواغ فرصت روی و ثمر خرمین کن
بهر این چمن از بسکه وحشت اندو است / ز دواغ لاله جنون بلسک میسار / به رشتن دل شک که سوخته ناعین
بهریم که نیکه از چه حیرت آید و هم / ز غلاد گل همه حسن فوک میسار / دل شکسته خشان پاد ز کس کیمت
خود فریب مهوت ز چرخ مینا رنگ / که جای باده ازین شیشه شک میسار / ز آبشاری کنت حید شیرا سکن
خطبات نهعت جرأت صبر مایست / هزار آله دوی نشک میسار / عهده غیبه تو هم زانجیا (بیدل)

(O)

نه متصل نه مجمل دارد / ما من حرف میسار / اوج اقیسک نه فکک دیدم
زهر چرخ از امل برین نیست / سر این رشته مغولی دارد / موشکف صیوب جای مینا
در مجمل چه ممکن است آرام / پشت این نام دیندار دارد / نقش هر کسی میگرد است انجیا
سایه در خواب میسار کام / باجری حکمش محمل دارد / مصلحت است وقت موی سید
کرچه هر اول آخر است آخر / لیک آخر هم اول دارد / کار مجنون در طره لیل است
(بیدل) از حیرت کشتی نیست / آب آینه جید ولی دارد

نه هفت از سبب شایر که میگوید
موزر دگر دارد نوا ساز مشتاقان
نیکو چرا دود از سینه آتوان من
ادب هر چند هم سره کرده غبارم را
شکت سازم آهنگ عار دارد درین حال
راحت کشت افسانه داغ سینه من
قدمم از غبار من عیار که میگوید
نفس در دهن آنها اختصار که میگوید
نیستاجد در آتش خار خار که میگوید
چون شوق دارد انتظار که میگوید
چو کامل شد خوشی افشار که میگوید
مردوم کرد و شمع مزار که میگوید
نفس کازیت (بیدل) از کوه خوشن داری
که هر کس رفت از خود اعتبار که میگوید

نیام تیغ عالم گیر هستی موج می باشد
ز داغ باغیت رنگ ابدی نیست باقی را
نکشتی بر تابد از سر این بنا کران هست
خار دارد واد نوس فرصت عیان داری
چون خوشی است از شمع کینه مستان
نفس فرسوده این تنگنای ای هوس خوشو
خندم داشتین زنده را قندیل دل باشد
حسرت میخون کشی دیدم چه نشی باشد
که ناله است می گریه از سینه را که می باشد
نواهای شکست خوشی را موانع می باشد
مبادا چشم هستی در قنای جام می باشد
که مبداد زمان رخت روزگار می باشد

نیز که اعتدال گل قبا بود
چهرت همه جا زده سوز است
خوشی که از چشم بیاید
دل نیز زنده دلیل تحقیق
فریاد که سسی بسمل ما
در حرف هوس بیاید هستی
آیند بهار مد ما بود
آینه و عکس بی تو بود
آمال تعمیر حنا بود
آینه عکس آشنا بود
چون کوشش موج لاریا بود
دخلی که هانتم بجا بود
کس همدم اعتبار ما نیست
شادم که شهید یکسم را
آرزو که آتش جنتیم
کر همدم جلود نکشیم
کفری اشک بی خون داشت
(بیدل) دسر مراد دیا

و حش ما را تلقی دام نتوانست کرد
دم کی رحل هروی که مانند سینه
آرزو خون شد از شتای مشوقان میس
عمرها رزد نفس اما بالشتک دل
لکه خواهی آب که آینه میگوید
کردت صافست از کروی دنیا چه باک
داده ما هیچکس در جام نتوانست کرد
سوخ اما که پیغام نتوانست کرد
من دماغ کردم او شتام نتوانست کرد
صیغ مایه روز جز در دام نتوانست کرد
ریکتر نشیده می در جام نتوانست کرد
قیح شخص آینه را بدام نتوانست کرد
با دلمان قیامت چنین دامن بشکند
نفسه دل دردم تا کوی جان بشکند
دل طبع آینه باک می داند جان بشکند
نفسه این باغ ترسم بی گریبان بشکند
میکنم سالی صریق که دست احسان بشکند

و حشم کرک طیش در دشت امان بشکند
کو نیم مرده وصلی که از پرواز شوق
نکبات در کف خاک بیکه غش پای دوست
کفر و دشمنان جنو را دستکاه لازم است
نیست غیر از هم حاجت از کزادر کرد
و دماغ سر کنی کی گزشت راحت که باشد
نکاهی کرمه آلوده زان وقت تو خفا
گرفتاری بعدی دلش این اهل و لقا
بعد زحمت کل میکنه شور چون من
درین معبد خارا دایه توفیر طاعت کی
چو آتش داغ شد جفاش نقش نیک باشد
درین هفت سر امراج پروازت همین باشد
که آنکه کشان در حلقه انگشتین باشد
در پرواز شهرت نام را غش نیک باشد
که چون خاک کرمه ناله سینه دقت یک چنین باشد
اشارت میبند (بیدل) خط طرف باقی نش

و دماغ سر جنین سزار اعتبار کرد
تلقی قسم سوخت کا کجاست نام
خار میبند از خاک من قدح در دست
نهدنه داشت قضا سر کوشش من
آیند روز جزا زحمت خیال مباد
و دماغ کافم کا کل کند جگر ریزد
درین کاشن چو شرم از همت چشم آن دارم
جران را اعتباری هست کاینک مشتاق
حسرت کشته و سبب است از دیده افشاندن
بها از خرامش کک اگر روز نظر (بیدل)

و دماغ سر جنین سزار اعتبار کرد
تلقی قسم سوخت کا کجاست نام
خار میبند از خاک من قدح در دست
نهدنه داشت قضا سر کوشش من
آیند روز جزا زحمت خیال مباد
و دماغ کافم کا کل کند جگر ریزد
درین کاشن چو شرم از همت چشم آن دارم
جران را اعتباری هست کاینک مشتاق
حسرت کشته و سبب است از دیده افشاندن
بها از خرامش کک اگر روز نظر (بیدل)

و دماغ کافم کا کل کند جگر ریزد
درین کاشن چو شرم از همت چشم آن دارم
جران را اعتباری هست کاینک مشتاق
حسرت کشته و سبب است از دیده افشاندن
بها از خرامش کک اگر روز نظر (بیدل)

روزنامه ایران - شماره ۱۰۰۰ - تهران - ۱۳۰۲

وضع ملک آسمان که یک سال نباشد
کردن خرازی که درین مذهب عیون
عینی بزرگ انلاف کالات
امروز که انصاف عهد داد طبع
دامان گری کبر و نوازی همه بشنو
دور کف خاک که فسادم فسادم

رنگ من و تو چند سبک بال نباشد
چون دانه دری نیست که پال نباشد
نرم میک لب نشسته نضال نباشد
کس منظر مهدی و دجال نباشد
گایش توصیف غرضی لال نباشد
پهلوی ادب قرعه رنگ نباشد

کوانگری رفته ازدهه احباب
دلوا ترقی غصه های لعین
از شکر عبت دل ما چسب افشاد
ای آیت من سو قدری مفت ترا داشت
خفت مکن از خلق و اظهار غنا کوش
ز میکند آدینه عشقی مزه ام

آب آهسته زدانی غر بال نباشد
ارایش این آینه نفس نباشد
در فسطوح جرم و سال نباشد
امید که آهیت بدنبال نباشد
هر چند دست تو زو و بال نباشد
مفر قفل رکن من بال نباشد

و عده انسان طلب انتظار کرده اند
برخی آیم ز آغوش شکست رنگ خویش
بکنس بی جاک نتوان یافت جیب هضم
میوان صد رنگ که چیده از طلمس وضع من
بی باری نیست بر تیره و زپای من
باور دل در پل نتوان کفیل واز شد

ای کاسر پندل امید وارم کرده اند
همچو شمع از تو خود در حصارم کرده اند
زخی خیاره مانند حصارم کرده اند
چون جانون قلمی بیاد ازهارم کرده اند
اشحاب از داغ چشمن لاله زارم کرده اند
خبر ناپسند دارم زده دارم کرده اند

نابینم بعد ازین هر دو طرف دانی
بعد مردن هم ز خاک من کز انجالی زلفت
غل نکال میافشو و غایب است چیست
سای قند فضاظم کینه داشت وین
هشام حکم قضا دارد بیدارم چو صبح
بی هوای نیست (بیدل) شیم واملاده ام

عک رجاء ماله بوم غبارم کرده اند
از دل سنگین جان لوح مزارم کرده اند
صافی آینه را آسارم کرده اند
همچو شمع از سوختن گل کد کد کرده اند
نیم آهه نفس بر بکارم کرده اند
از کداز صبری بکشدید واره کرده اند

(۰)

و هم بلند و پست جاوید دلتیبه کند
داد نشان میکنان گزیده سپردون
شمع بجزر شادابی سحر در آفتاب
طبع فضول طاعت وادش از انفعال خواهد
بد نبی شدن ز غنای او شدت چه خواهد

کر آفری زبام و در سایه سلطه کند
چار روئی جان کار حلال و مه کند
کاش لبم دانی یک ما پیکر کند
شعلات کر زده بکنده برق سب کند
شرم کن از حساب اگر صفر یک توده کند
کره بصرش سدا خاک در فضا شود

زخیم غار و هم وطن آیه تپ داشت است
جمع شدن غیر خویش مقام نفس تیار
موصافی شوقی کایر بیک حضور
در طلب فنا چو شمع جبهه بجز سوخت
غیر توقع کرم هیچ داشت زدن کی
(بیدل) ناپسند ملو و چه باز که کند

خون چکیده را چس زعفران کند
رنگ پرده درجه چهار آتشیل کند
ملام مکر بخویش حیا مهربان کند
رسم که دوری مرآتیشان کند
طری زخون مکر سبزو روان کند
چیزیم که آینه ام انحصان کند
کاف را مباد چو شب سمره دان کند

(۰)

هر جا صلابی جرمی دواز داده اند
زبان یک توی کی که چون کرده درازان
مرغان این من همه چون شیم سحر
سازیت زدن که خوشی توی اوست
خواهی شک نظر کن و خواهی بین شناس

آهسته ز زوی کل آواز داده اند
چندین هزار لقمه هر ساز داده اند
کر پشه داده اند به روز داده اند
پیش از شیدنت بدل آواز داده اند
آینه خیال تو روزگار داده اند
(بیدل) تو هم باز دور و زیک مرعاست

هر جا طبع داو زبان لیک جاره نیست
مژگان بکار خانه حیرت کتوده ایم
از قند و جلی عالم نیرنگ چون نفس
بر فرضی که نیست مکن حسرت ایشار
ایضام کار کن تو باسان عشقت
اوهام داد آینه کار داده اند

کاموس و افشای پروانه نهفتند
چون ارم دم تبیع بداده نهفتند
در کنج عیان صورت و راه نهفتند
هر چند که بود آینه در خانه نهفتند
کس نیست طعمه که چه افسانه نهفتند
خیاله عیان گفت چو پنهان نهفتند

(۰)

هر جا طبع شمع در غلاف نهفتند
هواری از آدینه افساد هم خورده
شد هشی بی رده عجب اندام ما
ناهمه دل ماند جهان چه توان کرد
در پرده آن خواب که چشم همه پوشید
حسرت بدل از مطلب کباب چون کرد

هر جا نفس هست زهشی که دارد
میدورم اگر طاعت رفتار دارم
یکانه کیفیت غیب است شهادت
دروادی فرصت سرور که نفس نیست
بکشد تو هم خانه دوش من و ما باش

دروانه و اعتبار همین سلسله دارد
چون شمع ز سر کفدم آیه دارد
چندانی که زبان تو زدل فاصله دارد
دل میرو و دست فوس آیه دارد
آقای در آواز جرس قافیه دارد

عجیده بیای طلمس دامن داشت
یشای دل سنگره چسبید است
عمل کش تسلیم ز خود رفتن اشکیم
روحنت ما خورده مگر بد که باقی
در سر گل چند دعه خانه بیدل

(۰)

هر جا نفس هست زهشی که دارد
میدورم اگر طاعت رفتار دارم
یکانه کیفیت غیب است شهادت
دروادی فرصت سرور که نفس نیست
بکشد تو هم خانه دوش من و ما باش

دروانه و اعتبار همین سلسله دارد
چون شمع ز سر کفدم آیه دارد
چندانی که زبان تو زدل فاصله دارد
دل میرو و دست فوس آیه دارد
آقای در آواز جرس قافیه دارد

عجیده بیای طلمس دامن داشت
یشای دل سنگره چسبید است
عمل کش تسلیم ز خود رفتن اشکیم
روحنت ما خورده مگر بد که باقی
در سر گل چند دعه خانه بیدل

کمر آیه صد رنگ روان قافیه دارد
از وضع جرس قافیه ما که دارد
این قافیه یک لغزش را حله دارد
چون اشک همین یک دلی حوسه دارد
(بیدل) غزلما کشیدن صده دارد

(۰)

غزلیات میرزا اسد الله طبریزی

حرف اول

هر چند محنت قرب تو مقدور نباشد در پیشگاه قضاوت هموس ما مکن دارم ای صفت قضاوت مکنش کف بدنام پران غم در سیدی الم دارم در وادی خلق چه حرف است بیانی مناو عسکان برهنه قضاوت شمع	درد دل کز روی دور نباشد آن شبیه که مغرور تصور نباشد تا دست تو خیزد ظهور نباشد باید خنک سبزی تو کافور نباشد کز جلیله پشانی ماور نباشد در دیو و صندل و مشکور نباشد	آگر غمزد این آری شکست است بیشام وفا در گره سی هلاکت است از دست و گشاده و تحقیق میندیش بگذر از مقامات و خیالات فضول قد دلو بزمه زده چه خیال است بر هم زدن الفت دلیا میندیشد	کو خانه زنجیر تو مسود نباشد پیش از خیال هستی باید در عدم زد از خون این در کان هستی بشوی و بگذر تلفت هزار رشک در کار که اجسام دردی در این توبه کینه غیبت انکساکت در عرصه که به کرد صحنی ما مردم بزدن در انجاست کفر و دین صیانت هرست کوه ما رفته است از کف ما چون عمر رفته (بیدل) در لفظان سر افتم	هر چند خودمائی تخت و حشم نباشد موضوع کسوت خود دامن فتای هست جفت است ناک افلاس دلمان سر کز بی انتظار نتوان از وصل کام دل و ده دل داغ سر نوشت است از افعال قدر الزام سراج ما کن و هم دوی رهائی از شمع سید کبریا مینار بی برهائی و حشمت کین لسته است کز هزار جنون	هر چند دل از وصل قدح تو نباشد چایبکه سگروش زله انداز نکست در در محبت که ادب آینه دار است خلیفت خیانت کنی عهودی مستی	هر چند آفتاب جو آفتابی انجا کرد جمع شو سر کز نه داره چرخ را نور دل در کز کس قبول سخن است طود مستان نکست نیست تغییر وفا کامه رعن نفس در غلظت بر بند	هر دل از کله بر سر آری میخواد قطره مر کاه کند سر بسوای یسان هر کجا چشم زد مژده دیداری هست	هر سخن سخی که خواهد صید معنیا کند هر مره میباید بال آبی ساخت میزد فرد از محبت صاحب نظر کردیا نی کداز خود علاج نکست دل مشکست شاه را اقبال کیسویت حق سرمایه کرد سخت دور افتادیم از آیدور ملک اعتبار	چون دامن می داید اول خلوت پیدا کند کاهان خاموشیت چون آینه گویا کند آب کرده بود چون در چشم مردم جا کند یکست غبار آب تفتن حد کو میرا کند و قند زدی خوش که بایک جگر سودا کند زین گلستان مر که بیرون جنت سرمایه کند	ز بهار از محبت بد طبعان بر جگر کن میکند دروش مدح و طاف شکست حاجت آمر می صیقل حد آینه دل میشود میدم صبح از کربان صفحه آینه را حک چون را عصای یست غیر از کرداد بی خطای یست (بیدل) اضطراب ابله دره	یش و کم تو دامنست نفس و کمال فطرت صیقلی صیقلی کرم طلب نکست کرده که که دماغ است کور و انامید آنان نمیتوانند طهرت شریک جسون شغل کز دارم جز سر میا فکندون آینه خالی رای زمردن فرو رود در جیم مر که بدیم سی نیکان وراثت	بزرگ بان دودن دشتار شک دارد رف ما شده پاکر شکوه درود است دلچه سان باغی می دارد که پدجیوات	هر قدر خون می خوردان شیت لفظ میکند جوهر آینه و انقشار بخت میکند

دشمنه شوق کمال زخود داری روا
خلطه آتشکی کردون محول میگردد
دهد و دانسته حیران ناله میگوید
موج آنجا از شکست خودت بی میگوید

(O)

هریکه ای جنون برهم جولان بشکند
کوه کادش از هیوم ناله دلمان بشکند
دل شکفته لب را آفتاب دشوار نیست
میواند عالی فکر پریشان بشکند
و لاف خاله ادوی او دل بسته ایم
پارسیان مینا خان رطایق لسیان بشکند
کوه هم از ناله خواهد شکستن باطن
کول دانا بحرف موج دلمان بشکند
لقه رجوع مردم خوار غالب میشود
به که دانا کردن ظلم باحسان بشکند
در سر چمن (بدل) کاهی نرزد دلت

هریکه شمع تماشا می نوروزن میشود
از زمین تا آسمان آتشه خرم میشود
موج کوه باهمه شوقی ندارد اضطراب
سی چون بی مقصد افترار میزند میشود
کز چمن افروزان دل مقدمه ها آردیار
دانه ناریقه گل با کرده خرم میشود
طبع طالع از دواست عیب پوش عالم است
آفت رقی قنارای جاده نتوان یافتن
فضل عکازات است اما محروم نیست و است

(O)

هریکه عبرت بدست دهنده میشود
سورت بست و بخت دهر مانع میشود
بیر آتش خفا در منزل آرام نیست
کشتی مرا همان کرداب لشکر میشود
از سلامت ایستاد آواره کرد خلقم
کرد ما که بشکند سد سنگند میشود
آخر کار من دای جهان پرستی است
میکه از این مرض چندانکه جوهر میشود
ناوان رنگم راغ شهادت از دور بری
بست جزا و جزین چون کالای میشود
بست (بدل) (ین جن یاد رکاب و حشم

هریکه عشاق را در طلب منظور شد
رقن رنگ دودمان خون پاک نامور شد
بستک بدید الفت آفتاب سوز کزین
دیده احباب رمن خانه زبهر شد
دلچه سامان که شکست آرزو هم نمید
بستک مو آورده این چینی سرافقور شد
نیک انصاف از رسوم نظام من نیست
بستک چشم از منم پوشیده ماند کور شد
زین همه حسرت که مرده در غارتی مرده اند
جمع شد خیزه چند دهان کور شد
عنت پرست (بدل) حاصل عیش شایب

هر که از اجزای موهوم نفس دفتر بود
کر همه چون صبح بر رخسار دراز بود
هر که بهت از همدم کجایی اندام میکند
رگ ز دست خون قند دردم نشتر بود
تا توانی از اعتبار بیگسی در رهنسب
کوه از کرد پیچی صاحب لفسر بود
همچو چون هر که از داغ و دوا اندر نیست
کرد دیش خیمه رنگ روان لشکر بود
بی فدا نگران راحت کرم نتوان یافتن
شمع را خواب فریاد درده صرصر بود
انحراف طو رطایق از علت عبادت

هر که از دیدم زلال نام من شرمند بود
شخص حق و سحر مرعای از خنده بود
خود فروشان شک کردند و نامی چند نام
ملم عفت است اجناسی پند بود
آزوا در گنجین غب شربت خاک شد
کام هم هر فرو رفتن زمینی کف بود
زکشتا ناست کجوش از عباد این من
خوش نگاه از عبادت من خاک افکند بود
عاقبت از این من در خود غلظ درید و رفت
ناله بوی چراغ زند کای آند بود
تا ملک بدیم و نگر کنیم ایوان دولی

(O)

هر که بدشکوه نظر با قدم بد
کود عصاره است به پنا نبرد
کل عادت و شوخی در کشتن بافت
افسوس جبهه که آن با نبرد
فراتش اعتبار جهان سعت سوادیم
نخال کسی با نسته ما نبرد
ما را جو سبیل شکست گردانست و بس
تا آزمان که دست بدرا نبرد
بست سید مدح و شایر و رکار
هیچ کفی بان رقص نبرد
رسم دهان باز ما بخود از نبرد
طبع سقیم ما صبا نبرد
آخر رنگ عشق قدم خاک نشانی است
آتشه پیش پا کسی و نبرد

هر طفل تنه هم سستی در صبح نیست
هر طفل تنه هم سستی در صبح نیست
امست اگر حقیقت نرنگ و عدوان
در چشمی مانگی زحمت سراغ
آسودمان صاف دلان از زبان خلق
آسودمان صاف دلان از زبان خلق
در کشتی که است چشمه کدو رنگ
در کشتی که است چشمه کدو رنگ
بهدام دماغ توبه بکوز رسا د
بهدام دماغ توبه بکوز رسا د
بهدام دماغ توبه بکوز رسا د
بهدام دماغ توبه بکوز رسا د

غزلیات میرزا یسید علی احمد

حرف اول

هر کس بهت چشم روی داشته باشد / در آفرین عجب کهری داشته باشد
از نظر کند جزوین خویش چو زکری / دیده اگر سیم دوری داشته باشد
کر جیب دل از حسرت گشت گریخته / دلم که زکین هم جگری داشته باشد
ما خود ز سیمیم زهنتی بخت / این آینه شاید زری داشته باشد
انسانه کسل نفس عبرت نیست / این بته مگر کوش گری داشته باشد
بالم همه صحرایک دل چسار باید / مشکل که از من خست روی داشته باشد
(بیدل) چو نفس چاره ندارد زبیدن
هر که آمد در جهان بیکس تازما میرو / کار و اینها زن ره بار یک آیه میرو
سر خط مشون زلفش کج ورق افاده است / شاه که خنده برده چلیبا میرو
بی دواج جاد توان از دانت وارهید / سایه با آنگر این دیوار باغیبا میرو
ز اعدان و خو دمیید با قدر سویدی بوج / درین وقت آخر چو چشم از کون دمیایم
کاف صومعه می برادر غبار ما رسد / و یکجا باید بری افشاده شفا میرو
شعبه و داماده پای سراف مدیانت / در کین صحت خود خون دیوانگیست
دوستان که مدعا عرض پشام آرزوست / جیف دانیسکه کرده نقل از کردگیست
در غایت که مدعا است (بیدل) آندو رفت نفس / بی غلط کرده است (بیدل) آندو رفت نفس

0

هر که انعام غیور من و مای نیست / رفعت نیز جان دانه با می نیست
چشم رطافت دروازه رحمت دارد / خویش را هر که تسلیم دوا می نیست
در کمال جود آسودگی هر کدام / صیحه عریض غیازی پسا می نیست
جای رحمت کر آزاره مقید کرده / آب در کین آینه چسبا می نیست
به که مانیز چو چشم عریق آب شوم / کان گشتان حیا جان ما می نیست
(بیدل) که گاهیدام از درد نفسا (بیدل)
هر که انعام میبرد بی اعتدال میکند / شمع هر دوستان شیشه خالی میکند
زاهدان درین پندان اعتدال نیست / آخر این قالی که صفای جوال میکند
سر زانویم اما صیحه بیرون درم / حلقه از خود هر چه جوال میکند
زکین صیدم است آگاه باشد از نفس / کرد فرصت در نظر کار غالی میکند
و هر چون شمع گدازد کوار کرده است / آتش است آینه در حالت زلال میکند
جز ذات نیست و لا کلهای هوس / دست اموسیکدم سینه خالی میکند
چون چنار ازین روی هر نفس گوی درم / جاره من دود آه کینه خالی میکند

0

هر که حرف از لیت و می کند / از رنگ بخت صیبا میکند
آتش ما بیکسان بر پستی است / خار و خس از شمه لا میکند
میروم از خویش و خجالت میکنم / ذوق آغوش که ما را میکند
خود کفایتی طرف پیدا کردنت / اشک در پاها میبا میکند
بی نشان دارم که نام اما خور / عت من شک علقا میکند
عجب عتی از کفر و ایمان فارغست / غامه حیرت تماشا میکند
(بیدل) از لیت و کفوس میس
هر که در اظهار مطلب عزمه خالی میکند / کر همه کپسار باشد شیشه خالی میکند
منم تکیه درویشان خدا در من دهام / جیبی خود را عبت شک صفای میکند
جسم خاک را باقال ادب کردن کنید / این بناها را حیرن طبایع خالی میکند
شبه از خلق بلند افکنده مبتای شعور / آروی بی مو بچشم ما حلال میکند
باده و اما کدین دشت و دریا بد گشت / سایه کر پای ندارد سینه خالی میکند
(بیدل) تو من شیشه و ستی داشت
هر که زن انجمن آگاه صفا میدهد / نشه از باده و از کار صفا میدهد
بیت زکین زحما نفس بیت که بهار / طاعت خویش درین آینهبا میدهد
جبه خطاهای که ندارد از کج نظری / سر را احوال معذور دوا میدهد
این ضرر ربه بخلونیک یکتائی اوست / کر همه آینه کردیم یکا میدهد
جیلوتی نفس زغال عیانت ایجا / از تو نقل میبود هر که میبا میدهد
(بیدل) آینه ما صورت ما میدهد
عجب در عالم تحقیق ندارد آری

0

هر که از زکین گری داشته باشد / چو کوه زکین گری داشته باشد
چشمیک بیات نظری داشته باشد / چشمیک بیات نظری داشته باشد
این زکله زخود عجزی داشته باشد / این زکله زخود عجزی داشته باشد
ارمشت عی با نظری داشته باشد / ارمشت عی با نظری داشته باشد
عاج کسل هم شکاری داشته باشد / عاج کسل هم شکاری داشته باشد
کر رفتن ازین خانه دوی داشته باشد / کر رفتن ازین خانه دوی داشته باشد
(بیدل) که زهنتی آوی داشته باشد
جست بی کره پری راهیک مینا میرو / جست بی کره پری راهیک مینا میرو
شمع زین محفل دین بی زحمت با میرو / شمع زین محفل دین بی زحمت با میرو
پیش پیش با یک سر کرباست مرزا میرو / پیش پیش با یک سر کرباست مرزا میرو
عمرها رفت و همین امروز وفرا میرو / عمرها رفت و همین امروز وفرا میرو
بام و در بی جنتیو آخر صبحا میرو / بام و در بی جنتیو آخر صبحا میرو
در شلای تو هر آب روی دریا میرو / در شلای تو هر آب روی دریا میرو
خلق بی آید با نیسی که کویا میرو / خلق بی آید با نیسی که کویا میرو
شعیت آینه عریض صواب است اما / شعیت آینه عریض صواب است اما
نکلی جرات هر یکسک بساید کردن / نکلی جرات هر یکسک بساید کردن
شمع وار آینه رانی از دست عده / شمع وار آینه رانی از دست عده
بلبل ما چکند گشت و عمو خروش / بلبل ما چکند گشت و عمو خروش
هم نفسی است کجا ملو آدم استقبال / هم نفسی است کجا ملو آدم استقبال
موی دانه بشتر من که میبا می نیست / موی دانه بشتر من که میبا می نیست
تا بگردون جیده آنگر شکی میکند / تا بگردون جیده آنگر شکی میکند
درس دانش خرمی کایته دار میرو / درس دانش خرمی کایته دار میرو
طعانی کوا کسی باز بقصون شلای / طعانی کوا کسی باز بقصون شلای
عده توان زیست برادر یون اعتبار / عده توان زیست برادر یون اعتبار
از زبان حسرت دیدار کس آگاه نیست / از زبان حسرت دیدار کس آگاه نیست
گوشه یار غمدم گری پستو بی است / گوشه یار غمدم گری پستو بی است
شرم و روست (بیدل) از حصول مدعا / شرم و روست (بیدل) از حصول مدعا
هر که حرف از لیت و می کند / از رنگ بخت صیبا میکند
آتش ما بیکسان بر پستی است / خار و خس از شمه لا میکند
میروم از خویش و خجالت میکنم / ذوق آغوش که ما را میکند
خود کفایتی طرف پیدا کردنت / اشک در پاها میبا میکند
بی نشان دارم که نام اما خور / عت من شک علقا میکند
عجب عتی از کفر و ایمان فارغست / غامه حیرت تماشا میکند
(بیدل) از لیت و کفوس میس
هر که در اظهار مطلب عزمه خالی میکند / کر همه کپسار باشد شیشه خالی میکند
منم تکیه درویشان خدا در من دهام / جیبی خود را عبت شک صفای میکند
جسم خاک را باقال ادب کردن کنید / این بناها را حیرن طبایع خالی میکند
شبه از خلق بلند افکنده مبتای شعور / آروی بی مو بچشم ما حلال میکند
باده و اما کدین دشت و دریا بد گشت / سایه کر پای ندارد سینه خالی میکند
(بیدل) تو من شیشه و ستی داشت
هر که زن انجمن آگاه صفا میدهد / نشه از باده و از کار صفا میدهد
بیت زکین زحما نفس بیت که بهار / طاعت خویش درین آینهبا میدهد
جبه خطاهای که ندارد از کج نظری / سر را احوال معذور دوا میدهد
این ضرر ربه بخلونیک یکتائی اوست / کر همه آینه کردیم یکا میدهد
جیلوتی نفس زغال عیانت ایجا / از تو نقل میبود هر که میبا میدهد
(بیدل) آینه ما صورت ما میدهد
عجب در عالم تحقیق ندارد آری

هر نفس دل صد هزار آید پشته پید میکند	جانش این دانه چندین پشته پید میکند	اقتضای جلوه دارد ابتدر قهید رنگ	آری بی پروا کرده شیشه پید میکند
شع این محفل مراد موحی پروانه کرد	هر باشد غریب از هم پشته پید میکند	مهر و سامان صورت با روی نبود که شد	ناخن و دندان هان در پشته پید میکند
در ذوال عروض قامت پیری بی است	نعل این باغ از حیدر پشته پید میکند	پای دل که نیست تر خواص خود رخسار	اندوای از شکست این پشته پید میکند
حسرت بیکان او که نیستد مرا	آخر این نجم حیت پشته پید میکند	دل و لب و لعل تو و اعطاف و عشق جنون	هر کسی در وجود هست پشته پید میکند
عرصة آفاق جای جلوه یک ناله نیست	لی کرم از شکلی این پشته پید میکند	(بیدل) از حیرت لعل خانه دل نکند ز	خشب این پروانه آید پشته پید میکند

(O)

هم از کردن کنی مشکل باشتا رسد	برغم تسلیم زن که سر به پشت پادرسد	کازمی تر دماغی افعال آینه باش	آخر از صبا خلی بر کردن مبتا رسد
ظفر آفتاب کند ناخن بر سار دست	اولین جام شکست از پشته رخا رسد	ناقل از کیفیت پیغام یکتائی میاش	قاصد او میرسد هر جا دماغ ما رسد
عالی دای صضاوت کرد سودای شعور	قدی از خود که کند هر کسی چسبی وارسد	راحت آید که وحشت بائی آثار اوست	کر کنی ناهای دورش رسد محرا رسد
نور شعاع هم اما درین ظلمت سرا	عالی پهلوی سازد که بر من جا رسد	همچو بوی خنجر از منی که دارم در کین	اشمیر کر جان رسد ریل نفس فرما رسد
بیکرم چون شمع از شکست میگری کداح	میرسد می اندکیم که با بخواب رسد	همچنان زن جن رفتند من هم بدافون	بتکم رنگی که فریادم آن کجا رسد
خنده شو بوی گل طرز کلام نازک است	لی نامل نیست ممکن کنی این اندا رسد	خود سری (بیدل) چه مقدار آید و همیاست	مروزی ادم میخواند آن لا رسد

(O)

همی کر هست بای دسر دنیا زین	همچو کردن خیمه در عالم لا زین	خانه در داری نمی آید بی آرام جسم	این غبار رفته را در دامن محرا زین
نست ساز باقی در محفل کسب و نشود	کوشا که باز است باری قتل بر لیا زین	میوان فرهاد شد که میستون نتوان شد	شیخ اگر بر سر نباشد نیت بر آید
شهرت موهوم نیک بی نشانی ناسی	آتش که نای در شمشیر فلش زین	قد راحت رده اند از کینه که زنده	عداوت چون شعله در خاکستر خود آید
عکس هر ای فنا خیمه جوش غایت	بگفتی ساحل شود و ساحر در آید	گشته شیخ سکه لاله رو باج ما	شع دماغی بر سر لوح مرار آید
زم مارا غیر قفل مطری در کار نیست	ساقیان دستی بساز کردن میشا زین	بفرای همچو آتش از پشته افتادست	حلقه چون دماغ باید بود دلبا زین
حسرت می کر نباشد نیست نشوین خار	بشکنید امروز جام دست بر فرما زین	مصرع آید که در دشت شکست دل بشد	کر خنده و زدن بگوش (بیدل) شیدا زین

(O)

همچو آتش هر کرا دود طلب در سر بود	هر خس و خارش باوج در دماغ رهبر بود	میرد ساحر طلاق آردی آسودگی	هر کرا از آتیه با بر سر کوش بود
بی هوای نیست ممکن کرم جستجو شدن	سوی دری مطلبها طیار بی بود	عکس که آید به توان بوی راحت یافتن	مندان در دسر مرشدی عا کتر بود
از شکست خویش دریا می کشد سی حباب	دشت کفر و مام کش ازین ساحر بود	چک حرمان در دلو دست دامت بر سر است	هر کرا چون سگداری از شکست ز بود
شعور آسوخ خلق عروسی نشود داشت	عالم در مروج ما آفت دیگر بود	نست اسباب نعلی مانع پرواز شوق	چون نکه مارا هان چک نفس شیور بود
شعور آسوخ چرخ شوق روشن کردن است	آتش دل آردی دیده بحر بود	در محیط آفتاب امواج جوش احتیاج	حلقه آردست چون کوهرا کر کتر بود
هر که از وصف خط و خبر خویش نال است	در بزم لب زان شیخ بی جوهر بود	ساحل مر از جهان بیکدست آوردست	مقصود غواص این بحر کرم بود
چون مهنو بر شمشیر صاعقه دیده ایم	مایه بالیدن ما پهلوی لاف بود	رواق پیراست (بیدل) از حیوانی دزدان	جشن کرمی زینت دکان خاکستر بود

(O)

همچو کوه قله خشکی بیام کرده اند	مغر معنی از که جویم نشویم کرده اند	از کردن تقیات بیدم آواره دست	دخت مجبورم خد نک نه کام کرده اند
غیر انوسوم چه بد خورد ازین حرمان سرا	در ساطع دهن مغایر میسانم کرده اند	بستم آن که کجا میماند و مقصود چیست	در سواد بخوری مطلق فنام کرده اند
خفتن بیدست کاهی که کرد کن میاد	بی تعب از انکشاف دوستام کرده اند	کیست در بزم امرا خود فروشی و آخره	دشمنکه افعال هر کام کرده اند
جز تعب رفته دیگر خارم در نظر	چون زمین نظم خود را آسمان کرده اند	همچو مژگان از راهی رده است از سلازم	دختر اشکی که دارم تو زانم کرده اند
باده بدست و با پیا هم دل میجویم	بیکم چند آنکه رخو میبرام کرده اند	سرینت کعبه سام بیدم در راه بود	بیسرو بی زان آشنام کرده اند
شوقه قدر نشوین دستگاه کسیر کرد	قابل چیزی که من بودم حاتم کرده اند	(بیدل) از آواره کرده پای ایچاده میس	چون نفس دبال پرواز آبیام کرده اند

(O)

همچو میانه خنجره زانم بهار آفتاب شد	بروی از خون دل بیرون دود و رنگ شد	سگ در یافت مجنون رنگ حسرت سوختم	چسبون رطاب دایم عالم لیرنگ شد
کوه فکری بان افسرد کبیا حیرت است	نیکو زباز دل مدام صدام سنگ شد	در طلم دلق مژگان فضای داشتم	تا که آتش پید کرد عالم شک شد
بهرم در جستجوی رخت عده غش	رشته این ساز فرسودی آفتاب شد	در شکیب پیبرم هموزان با غایت	از خندنها سرا ویم طرف با شک شد
آفتاب و ماه و ام که عالم توان کدشت	اشک هم در پی من افتاد و عذرت شد	چو خط آخر از آینه ات میاون و مید	دورم از شمع حسن تو آتش رنگ شد
کسب آگاهی که دورت خانه لعل است و بی	هر قدر آینه شد دل و رمق رنگ شد	هیچ کس حسرت کش مهری نتوان مید	آرزو بشکست مارا لعل او سنگ شد
	(بیدل) از دود و غش خون کشت و دوق غم شد	سگ پیا آتیا کردم نفس هم ننگ شد	

هم راست دین چمن آرد که بکام دل نری رسد	چه قدر زینت قاصدان بکدام دل ناتوان	من و وفشان حسرتی که زانم گل ببری رسد	بهر تو که زخودم اکرم چورنگ ببری رسد
نکته نکرده زخود سفر زکمال خود چه رد از	شور طبع بافتان خردگی عده خشان	تب موج مالدی کان که بیلند کهری رسد	مگر انصاف کجاست از من قبول شیشه کری رسد
بکدام آینه جوهری کشم انصاف ارای بی	ششای منی باز که درین ظلمت اشتان	رسم اکرم من ناتوان ستم بشو کسری رسد	عطف سستی بستی خورد لنگد خری بگری رسد
ز صلا ملات جهان کد تو را کرم هم دام و دد			

غزلیات میرزا بیدل علیه الرحمه

حرف الهام

هزار خون طبع از آن که در یک بهشتی رسد
تو اگر رخسار روی چنین بنویسی و خوبی رسد
زده خنده شیده ام که چو خلق شد بدی رسد
چه قیامت است بر آن هر که همچو بی خبری رسد

چنین جنون کینه سم زلطم تو گراست
همه جاست شوق طرب کین زده ام غنچه گل تفرین
هزار کویچه و دیده ام بختی زبیده ام
ز کمال نظم فسون از یکساخت (بیدل) غیر

مژده بر باد و طبعش و مکر و عادت این عقل
میهنای حیاتش اگر غنچه سخن داری
آسان جبهت با او آورد است از او امن
درین عقل کیون آینه نام افکار بدی
چو عقل است کردن از شکست ماست و عقل
زین روانه فرصت گشایی پرواز
خارده قاصدت با حشر جز رو بقدر حق
مکر این خط صبر را پیش زود و کرد

دردیست و در قاف حلقه شکلیه بر کرد
در بخت و چون عشق غم و دند کبر کرد
صدمه و آن رسد کینه با نسک شکر کرد
اگر نیست غمت آدمی آن به کسر کرد
شیرین و شبنام دارم برادین شیشه کرد
گراکت از پیر زمین کرد و کرد سر کرد
چو عکس آینه احوال قیامت و دود کرد
سو ادا ندم نیست کف چو کس (بیدل)

هرین نباست کاکامش قیامت زده و کرد
ز اقبال ادب کن عقل بیاد عزت را
میسازد از دشتهای طبع آسان روز آفتاب
کال و کوی درین صوفی اطلال است با
غریه بگر خارده تنوع خیر از داغ حبت ها
چو شمع آفتاب فسون با و جانی هنر
هوای طایر و خوار و خود داری چه غرست این

آن رفتی کباب و سوخت خود از یک هم دارد
شراب عقل مانده و رطوبت عدم دارد
که یک جاده بکمر بنه عشق قدیم دارد
که او دست می آید از این دیوار هم دارد
آرام سجده آستانش میسر دارد
همه گرا باشد در بخت عشق قدیم دارد

دعوت کر خفاش عشق و ام جام جود دارد
دیر طالع مانده مشکین و رف دارد
که خواب لازم در حلقه آغوش و دارد
چو شمشیر یک افکند است خرا از دود و دارد
همه افسانه است این عقل و خواب و دارد
که غلزدادی جنون بیای من قسم دارد

هوس بیانی جاست خوار آلود غم دارد
چه نقصان کرد و در غم خط میانی باشد
چنان دلم کند که کرده و جانی چش
درد خود زرد ز کربانی شد و شطالام
زمانه من نشد غم دگر در دود و میرود
برکت نشسته شوق خراش زخم الفت را

خمر آلودگی جوش شراب عام و دارد
عدم هر آن صفت و شکست و بیس دارد
که چشم چشایان از این خواب غم دارد
که راه کوی بد بختی مکان بر سر دارد
هر دلی که غمت و دود و دست مکن دارد

لب از حیا و صبح قیامت گاهی بندی
عشقا شامل عشق است عشق نشان جوهر
روان از لطیف خارا و دهم آسودن
خراش دامن عشق غم و دود از کوی خوشی
خداست نیست لعل از کین چو کس (بیدل)

هرین خاک است وین کرشمه ساخت عشق دارد
چو کبر و کینه و کویچه و دانش حس دارد
میسازد از کویچه و کینه و دانش حس دارد
طیبه بختی شغل عشق من پیش جی دارد
خارده جزو فراموشی کسی کرد کس دارد

دش کرد یک عقل گشتی بر فکند و میرسد
همه سو ست بار و دود و اس که چشم کشته میرسد
که خیم حیرت من به داغ کشته میرسد
که به تیغ کاوی فشان بدم زنده میرسد
که تکلفات لباسها بخشود زنده میرسد
من ازین جن بختی که دم که ام بخنده میرسد
که خراش خنده زدن ز نفس زنده میرسد
تو ز سجده بال ادب کتا خلق زنده میرسد
که دو باره زحمت جانگشای بشکین کشته میرسد

باز بکرشته و داری که در دهن عشق دارم
هم چشایان خیال امتیازم آب میسازد
جهان افکار از راست و غفلت حق چندان
جهان در غیاب ملامن ماله از عدم نفل
و عا از خلوت ز کلا در بخت چشایان
برکت الفت ز کبر و عشق من غش کر شد

بدم و در دود و آغوشیک و آفاق در دود
کشایم رشته و تیشک و ستارم بر بند
عظمتار نو مهر است و در هر جا بر بند
کو حشر و کینه از شکست و غفلت و دود و بند
مکاشنی جوهر و کس و بر شکست و کینه بند
زین و از شکست و کینه و کینه بند (بیدل)

چو سحر بگرد عدم شد که نسیم ناکین کند
بزار هر چه کشته ام غنچه رده لعل کند
که کشته کاه مانعش از دهم آمده چش کند
که هر کس طبع از طبع من اعدی خیال زمین کند
که غبار دل هم آردو طلب شود و دست کند
چه کم است صفت از شوق که نگاه آینه بین کند

هوس جنون زده عشق بکدام جلوه کین کند
ز چهره رخ ادب کتم که خروش عشق جنون حشم
ز خوشی ادب امتحان طبع و کینه کین کند
سر بی نیازی فکر را به پنداری زاده ام
ز فسون غرمت و هم عشق یکساخت شیشه ماغم
ز بهار عبیرت جزو غی بکشد یک منزله فام

هوس لعین خوا جکی به نیل زنده میرسد
ز طبع غنچه مکن طاف رسیده و هوس
ز دین اس چه و در سلوک و کلام هرزه مکن
بی قطع الفت این آن مددی روی شک رسان
ز هوس فانی سم و زرد و جنون قیاسی جفا مند
همه راست کار شکستی همه جاست عیش و دین
مکسر از فنا رسد آرزو صفای آینه مشرق
بسرور و منظر کبریا زبیده کرد تلاش صفا
به بهار زخم حقی من (بیدل) افتم از لقب

که است مزل و همی که به پشت که این کند
عربال شده که کسی که لایق نقش لایق کند
که دل از فطرتی که است عوس چنان و چنین کند
رسیده ام قیادتی که کسی که این چنین کند
که نقش از در اندک و غلطی نیاز چنین کند

بی قدر طاعت کارما رو آفتاب که کشته است
به طاعت ماه فرحتی که حق بهانه شیری
مقدر در این دنیا خجالت است حرارت مدما
حضور شعله قانی از خیال که خلاصی
نور کار سجده ادا کند بدو تو (بیدل) هیچکس

(O)

نفسا رفته رفته شود عظمی باری آورد
اگر کائنات قدرت بدین است خود ندارد
کسی از اشعار برب دل مدام نیسازد
زده اش بختی و صدفی آینه ندارد
و کره از این وادی برافکنده ندارد

نهار گفتگو نشان مبادا کشته انگیزی
چنانچه در وقت راست داشت مملویش
شکت پیشه و هم میزد هنگامه مستان
جنون مشرب پروانه دارد که از مستی
و از رویه بی عشقش ما میبندد کردن

شرار کافه با ورزش نغمه دستک دارد
زرق غیبت آتش پستان آله انگیزد
عرق در مریخ حاصل ما خنده میبازد
که مواعد چیدن کز روی دامام افشاد
بندم چشم کاروان من آتشه دارد

عوس در مریخ آمل که صد خرمن آید
جلان عشق آخر مرده سازد شور و امکارا
چون خرمن کسب از در شای عشق پشانی
باین دلق طرب کز حریت دیدار بیزم
مزه مرا خاک شودم میوینکندونی کردم

چو غزلت غنیمت از غنای احوال خود (بیدل)

عشق فرماید تو با آینه دی نشود
مرد این عجب است آینه که نفسی نشود
که رویم مژه بر کرده و سیلی نشود
درهم سرو تو و سوز و فوری نشود

باغی باش که ناله شسته از عالم و هم
باین شبیه رست حق و باطل بودن
پتو و لاله و گی چشم عوس نکشادم
آماران طایفه که خاکستر شوق آلودم

بست عان که کشته کاری و عانی نشود
پستان آینه از آتش چشمه که جاری نشود
شده داشت اگر هست ترقی نشود
که دهن غصب آینه و راضی نشود

عوس با طاعت آینه مستی نشود
خون عشاق وطن در رک بسمل دارد
پوس راحت جاوید زلف باخته ایم
آزاد آموزی آینه سال دل میفرم

تا بیایب فنا و اندکداری (بیدل)

آینه دیدار که کسی بزرگان کند آینه
زان هم صولت غیر از عیب در دنیا نماند
استقامت چنان شود در طاعت خارا نماند

و بیایب شکند جولان که کسی جهات
آتش حرارت فیرد جوهر حریت نکند
از جلیب ده بکوش خواندگان عبود
مرا کردیم درین مهرای وحشت و آینه

کرد و حش بالرد چندانکه عشق و آینه
رنگ رود حرف در دل زنده و آینه
در خیال آید امر ز کسی فردا نماند
که تا کسب از خود رفتی در بار و آینه

هیچکس را در بساط آرمیدن نماند
شیخ صییدی جهات را از کبریا نماند
بیکه هیبت پیش رفت از غایت که آید

دلشک این تپشته قیامت بجلد رود
زین عجب که هر که از وقت طرب رود
فرحت شکست عرق کرده که آب رود
آینه است که بختون علم لای طرب رود
(بیدل) نتوان پیش عدم نام لب رود

رنگ فطرت دل بیدرد ستم مستکرد
ای غنچه دودم شکلی دل مقام انگار
چون شمع بی چاری دل ساخته بودم
درد طلب عشق در آفاق سکه دارد
این آمد و حوا شرف لبست عشق است

رشت قسم سوخت که نام تو لب رود
این شمع پیام سحری داشت کشت رود
من خجل مستکرد زبانی که طلب رود
خواهر همه جا که ما در کعبه رود
صد شکر که اینجا همه کسی روز برب رود

جهت دم باز پسین عرش ادب رود
فرست رسیده بقدسه قسم را
فرمان سکه بی عطای پیش نردم
قلمد لشوی متعلی لوزستان
کر مرگ می بود هم خلق که میخورد

(O)

عوس دلمان کبیکه دلش خوش نباشد
کر میشود شهید ستم کسی نمیشود

زین اختلاطها که مالتی داشت است
ملکیت یکی که در دنیا شریب باش

حق نیک چو درم فرائض نمیشود
کلیما جوگر ازین نفس شش نمیشود

بدو آتشی است که خامش نمیشود
وی کتاب عشق شهادت نمیشود

(بیدل) مزبل طای شرب لایق است

هر کجا می وید اشک من جزا بود
شده جوت سخت تر از بیضه فولاد بود
درد دل مشتاق و عالم سراب آباد بود
نمودی در صفت راحت میباش بود
چشم ما داشت خوابی عالی آباد بود
لغزش باهر راحت خامه جزا بود
قلمت کشته (بیدل) نیفته فرهاد بود

آینه مریخ دردم میبوس از حشرم
و انکه آینه کردید که از کارم
دلت ما کز کسی تا کسی بافتا زدم
از شکست سار و غم سلامت میبکند
روزگاری شد که در کعبه هیچ افتادام
صد نکارستان جویا بخودی طی کردام
ویرم جزای شکیف جان کند و آینه

در شکست این شیشه را من ش میبازد بود
کز عشق بیخ دودم دوست این جلاد بود
این نفس آینه دار خاطر میبازد بود
کز روی مژه چو رنگ از خویش هم آرد بود
نفسه سار میبوسد هر چه با آید بود
عکس بود آن جلوه که آینه دار در بود
با الماسیک موهم برسم فرهاد بود

بیشوقی که میباش دل ما باشد بود
زنده کی را مقام میباشم لاف از این
هر روزم چو بوی گل با درون کشت
بلبل مال و قهرم کار کلیما میبکند
شک در زده سلاخی سوخت میباش عشق
جام لیسان نماند خامه یکشا نیست
بر مد کشتون لبه خاموشی ازین میبازد

(O)

باز این صید زدام و نفس آزاد میباش
عش شیرین بدر تربت فرهاد میباش
باز این قشقه تو قابل فرهاد میباش
خاک این دانه جز در دهن باد میباش
با بادبست بسلام که چنین باد میباش
هر چه جزا ببارت رسد آزاد میباش

بخت ما غیر کز قدری دل چیری نیست
عشق از آن لایق حاکم و با تقابل نیست
صور در دوز تویدی دل خواند نیست
عش افشا کز او زده جهات تو مید نیست
صبح شام از نفس سرد غرض جوی نیست
تینجون خط بر کار بر کر صغیر نیست
صبر زحمت کن آینه سیداد میباش

بیدلایم فراموشی ما با میباش
زوق آزادی ما غفلت میباش میباش
آمی بختی از قهرم بر زاد میباش
صلح ما همس نیست اضداد میباش
مرهم که دقت بیضا زدها میباش
اعجاب دو جهان زحمت این صداد میباش
ملکات آینه نشوین دارد (بیدل)

باز فرسای لاف دل آلود میباش
بر کشتون از سران محبت ستم است
هره غنا طقس در طلب متفلسخ
در دهم بختی از خویش فرائی دارم
های و هوای که تو اسخ خرابات داشت
حیف حمت که کسی چشم بیوت دارد

شماره ان تصویر صبح اول کتید
دلم بعوس بختی از دهنی گل کتید
ولایت اشعانی رفیع گسل کتید

انعام این بساط در آثار غنچه است
کر دستک بختی از دهنی گل کتید
این پشته بختی که بختی و درین

عشق من که آینه دل کتید
مکری بخت و حیل کتید
نیمه ای شک ساری شل کتید

باز رنگ زده دو در دهن مثل کتید
باز کار و عشق از آب درین ورده کتید
اگرش پیش رفت است سی خلق

